Protocoll,

hållna

hos

Högvördiga

Prest-Ståndet,

vid

Urtima Riksdagen i Stockholm,

Åren 1817, 1818.

Tredje Bandet.

STOCKHOLM,
tryckta hos Olof Grahn, 1818.

Måndagen den 2 Mars 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Lectoren *Arenander* samt Prostarne *Ek* och *Almqvist*, hvilka med behörigt tillstånd varit bortreste och återkommit, deltogo åter i Ståndets öfverläggningar.

§. 2.

Justerades Ståndets Protocoll för den 24 sistlidne Februarii, då, i afseende på Ståndets beslut om de så kallade DykeriAuctionerne, Posten *Kolmodin* uppläste efterföljande Reservation:

Sedan uti Högvördiga Ståndets pleno förmiddagen, den 24 Februarii, Höglofl. Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, angående de så kallade DykeriAuctioner, blifvit ånyo föredraget och uppläst, erinrade jag, att, enligt Utskottets beslut tvenne Ledamöters särskildta utlåtande i ämnet äfven skulle till Riks-Stånden afsändas, och frågade, om samma utlåtande ej vore betänkandet bifogadt. Min fråga var egenteligen ställd till vice Talemannen, Herr

Biskopp *von Rosenstein*, som nämnde Betänkande uppläst. Jag förmärkte ej att på min gjorda förfrågan något svar blef lemnadt, och Herr Talmannen och ErkeBiskoppen, som under betänkandets uppläsning genomögnade andra på bordet liggande papper, har säkerligen icke märkt min gjorda förfrågan, emedan han genast gjorde proposition om bifall till Utskottets Betänkande, hvilken besvarades med Ja. Jag förmodade då, att genom något misstag dessa särskildta utlåtanden icke blifvit Utskottets Betänkande bifogade, emedan de hvarken nu eller vid föregående plenidags aftonsession blifvit upplästa; men då jag på eftermiddagen hade tillfälle, att få se de från Utskottet i detta ämne inlemnade Handlingar, och funnit att dessa af tvenne Ledamöter anförda särskildta utlåtanden dervid verkligen voro bifogade, gjorde jag straxt vid början af denna dagens aftonsession den erinran, att som dessa särskildta utlåtande hvarken på förmiddagen eller förut blifvit i Ståndets pleno uppläste, ansåg jag för min del det Högv. Ståndets rörande detta mål fattade beslut såsom förhastadt och emot RiksdagsOrdningens 53. §. stridande. Herr Biskoppen och vice Talmannen *von Rosenstein*, som under Herr ErkeBiskoppens frånvaro nu förde ordet, svarade härtill, det han förmente, att dessa särskildta Utlåtanden, tillika med Utskottets Betänkande, vid Högv. Ståndets föregående aftonsession blifvit upplästa, men då jag försäkrade, att detta icke skett, yttrade sig Herr Biskoppen, att jag, vid justeringen af denna dagens Protocoll, denna af mig nu gjorda anmärkning kunde anföra. Det är i anledning häraf, som jag nu

får äran anmärka förutnämnda förhållande vid detta målets behandling, och att, sedan jag om aftonen den 24 i Pleno derom gjort erinran, har följande förmiddagen Högvördiga Ståndets bifall till detta Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande blifvit expedieradt och i samma Utskott uppläst; samt för öfrigt åt Tit. samt Tit. mogna beprövande öfverlemna, om någon slags vidare åtgärd härvid skulle anses nödig.

Ståndets Secreterare utbad sig få erinra, att ProtocollsUtdragen rörande Ståndets d. 24 Febr. f. m. fattade beslut, efter vanligheten, redan före Sessionens slut blifvit justerade och derefter genast expedierade.

§. 3.

Sedan PrestStåndet, af nu föreredt Protocoll vid Electorernes denna denna dag anställda val af 3:ne Ledamöter uti det af Riksens Ständer beslutade Särskilta Utskott, i afseende på yrkad indragning af öfverflödiga Embeten och Tjenster, samt inrättande af en förbättrad arbetsmethod, inhämtat att nedanskrifne undfått fleste rösterne, nemligen:

Biskoppen, m. m., Doctor *E. A. Almquist*,
Prosten, m. m., Doct. *Matth. Stenhammar*, och
Prosten, Mag:r *And. Fornander;*

så beslöts, att desse igenom ProtocollsUtdrag skulle till berörde befattning legitimeras.

§. 4.

Till justering uppläste och godkändes föl-

jande af ExpeditionsUtskottet föreslagne underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:r 45 ang:de Prestebohlsfriheter för Nya Kyrkoherde- och CapellansBoställen.

— 46 — Lån af Al'männa Medel för fullbordan af Hamnbyggnaden i Malmö.

— 47 — Förhöjning af Legan för Postskjutsen.

— 48 — Utsträckning af Remiss-laget för LandtRäntmästare.

— 49 — Lieutenant *Thorssells* innestående ExpectanceArfvode.

— 51 — Lönförhöjning för Lagmännen i Skåne och Blekinge.

— 52 — Förhöjning i Tullen å Papper från Utrikes Ort.

— 54 — Befrielse för Götheborgs Stad från Inqvarteringen åt den derstädes förlagda Escadre af Arméens Flotta.

— 55 — Medel till kostnaden för Högstsal. Hans Maj:t Konung CARL XIII:s Begrafning.

— 56 — Kungörande af inskränkningen i Specie-Myntets utvexling från Banken.

Förenämnde 10 Förslag blefvo, uppå särskildta framställda propositioner, af Ståndet godkända, och ehuru Ståndet till StatsUtskottet återremitterat dess Utlåtande i frågan om Prestbohlsfriheter för nya Kyrkoherde- och CapellansBoställen, utan att Utskottet ännu inkommit med sitt yttrande öfver de gjorda anmärkningarne, fann PrestStåndet likväl, i betraktande deraf, att de öfrige Resp. Stånden bifallit StatsUtskottets Betänkande, sig, igenom RiksdagsOrdningens 49. §., vara förbundet, att vid förstnämnde Expedition låta bero.

I sammanhang härmed och då ExpeditionsUtskottets Förslag N:o 50, om Expectance-arfvode och Accords-ersättning för Öfversten *Silfverschöld*, samt N:o 53 angående Dykeri- och och BergningsCompagniets befattning, då Skeppet i LotsmansFarvatten af Lotsen sättes på grund, hvilka denna dag bordt till Ståndet inkomma, nu saknades, samt när ExpeditionsUtskottets förslag till underdånig Skrifvelse, om anstånd med indrifna medel af den del af Westerbottniska Lånet, som ifrån Norrbottens Län bordt utgå, en längre tid blifvit hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln uppehållet, hemställde Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner*, om icke Ståndet, för befrämjande af all möjlig skyndsamhet uti Riksdags-ärendernas gång, skulle finna tjenligt, att åt Herr ErkeBiskoppen och Talmannen uppdraga, att genom samtal med Herr Grefven och LandtMarskalken samt de öfrige Talmännen utverka, att de Expeditioner, hvilka i stöd af RiksdagsOrdningens 49. §., böra, i enlighet med 3:ne Ståndsbeslut, uppsättas, icke vid justeringen må uppehållas af det Stånd, som antingen icke afgjort, eller ock olika med de öfriga 3:ne Stånden af-

gjort de Betänkanden, hvilka legat till grund för de föreslagne Expeditionerne.

Häruti hördes hela Ståndet instämma.

§. 5.

StatsUtskottets på bordet hvilande Betänkande, i frågan om lindring i allmänhet uti Inqvarteringsbesväret för de Städer, der ständige Garnizoner äro förlagde, men särskildt för Malmö och Ystad, föredrogs å nyo, då Professoren *Forssell* yttrade sig som följer;

Jag kan icke för min del bifalla Höglofl. StatsUtskottets tillstyrkande, att lemna åt Malmö Stad 3 års uppskof med inbetalningen af dess från RiksgäldsContoiret vid 1812 års Riksdag erhållna Lån, 50,000 Rdr. Samma begäran och samma skäl, som Herr *Falkman* nu framburit, skola säkert förnyas vid nästa Riksdag, till befrielse från Lånets återbetalning. Blir ock då samma eftergifvenhet rådande, som nu, så skall följden blifva den, att RiksgäldsContoiret *aldrig* får sina penningar. Utskottet har åberopat den förlägenhet, hvaruti Malmö Stad nu råkat genom Discontens obestånd, såsom skäl för sitt tillstyrkande; men aldrig kan denna Stad vara så djupt sjunken i vanmäkt, att den icke skulle, enligt sin förbindelse, mägta betala 1000 Rdr B:co årligen, nu genast så väl som efter 3 år; ty här är endast fråga om 2 procents afbetalning å Capitalet. Får menniskan en vana att uppskjuta sina pligters fullgörande, så blir det sedan allt svårare och svårare att återföra henne dertill. Äfven

jag är icke känslolös för nöjet att lätta andras bördor, men i egenskap af Nationens Representant, tror jag mig ej vara berättigad att uppoffra allmänt väl för detta nöje.

Biskoppen, Doctor *Faxe* anförde:

Jag tror icke, att man bör taga något beslut för att derigenom bestämma eller leda kommande Riksens Ständers tänkesätt. Jag är fullt öfvertygad, att de vidtaga de mått och steg, som de anse för Riket nyttigast. Någon farhåga i detta afseende tyckes mig vara öfverflödig. Hvad särskilt ifrågavarande sak vidkommer, tyckes den förmån, som Höglofl. StatsUtskottet föreslagit för Malmö Stad, bestående blott i ett uppskof af betalnings-skyldigheten af ett Staden lemnadt Lånebiträde, icke vara större, än den utan tvekan skulle kunna bifallas. Den som känner i hvad förlägenhet Stadens Innevånare iråkat genom Discontens indragning och flera dermed gemenskap ägande omständigheter, lärer icke draga i tvifvelsmål, att större utgifter skola för Staden blifva betungande under närvarande tidpunkt. I anledning häraf tillstyrker jag bifall å Höglofl. StatsUtskottets Betänkande och anhåller om proposition.

Biskoppen, Friherre Doct. *Mörner* erinrade, att de 3:ne ofrige Respect. Stånden redan bifallit ifrågavarande Betänkande.

Med Professoren *Forssell* förenade sig Prostarne *Jan Wijkman*, *Fröberg* och *Kolmodin*, hvaref-

ter, uppå framställd proposition, Utskottets Betänkande blef af Ståndet bifallet.

§. 6.

Af nu inkommet ProtocollsUtdrag inhämtades att Vällofl. BorgareStåndet återremitterat StatsUtskottets Betänkande, i frågan om Lånerättighet i Manufactur-Disconten för SkeppshvarfsÄgare.

§. 7.

Enär StatsUtskottets den 17 nästl. Februarii på bordet lagda Memorial, med dervid fogade Förslag till beräkning af StatsVerkets Inkomster, i den RiksStat, som af Rikets Ständer vid denna Riksdag skall uppgöras, för att tjena till efterrättelse intill nästa Riksdag, nu å nyo föredrogs, yttrade Pastor Primarius, Doctor *Drysén*, det han ansåg StatsVerkets Inkomster hafva blifvit för högt beräknade, särdeles i afseende på TullInkomsterne, hvilka äro i den grad ombytliga, att de år 1816 utgjorde 500,000 Rdr mindre än år 1815; och befarade Doctorn, att den af Utskottet föreslagne höga beräkning af Inkomsterne skulle leda till en betydlig Statsbrist, hvilken snart kunde föranleda till en ny Riksdag; för undvikande hvaraf Doctorn för sin del tillstyrkte, att StatsVerkets Inkomster nu icke må upptagas till högre belopp, än desamma vid 1815 års Riksdag påräknades.

Åtskillige begärde att målet åter må läggas på bordet.

Prosten, Doctor *Stenhammar* androg:

Ehuru jag anmält mig i afsigt att underderstödja Utskottets Betänkande emot de anmärkningar, hvilka en värd Ledamot deremot har anfört, medgifver jag dock alltför gerna att Discussionen upphör och att saken anses hvilande. Den önskan kan jag likväl icke tillbakahålla, att PrestStåndet icke så länge måtte afbida de öfrige Respect. Ståndens omdöme härom, att det derigenom försätter sig sjelf i ett tillstånd af overksamhet. En händelse, som nyss förevarit, upplyser tillräckligt hvad jag menar härmed.

Uppå fleres begäran lades målet åter på bordet intill nästa Plenum.

§. 8.

Öfverläggningen, angående StatsUtskottets Betänkande, om Pension för Hans Kongl. Höghet KronPrinsen Oscars Lärare, hvilken den 24 nästl. Feruarii blifvit påbegynd, men afbruten, återtogs nu, då Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein* tillstyrkte återremiss, med de anmärkningar, hvilka, enligt 10. §. af Protocollet den 24 Februarii, blifvit mot detta Betänkande gjorda.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* önskade, att StatsUtskottet, i händelse af återremiss från Högvördiga Ståndet, täcktes närmare bestämma det sätt, hvarpå Nationen borde ådagalägga sin tacksamhet och välvilja mot DomProsten, Doctor *Wallin*.

Prosten *Jan Wijkman* begärde proposition till bifall å StatsUtskottets yttrande.

Häruti instämde Professoren *Kölmark* med flere, hvarefter och då Hr ErkeBiskoppen och Talmannens gjorda proposition till bifall med både Ja och Nej besvarades och votering begärdes, Hr ErkeBiskoppen och Talmannen till justering framställde efterföljande Voterings-proposition: *Bifaller Högv. Ståndet StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande?* Den det vill, skrifver Ja; den det ej vill, skrifver Nej; vinner Nej, så blir Betänkandet, med de deremot gjorda anmärkningar, till StatsUtskottet återförvissadt.

Sedan denna VoteringsProposition blifvit af Ståndet godkänd, och af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen till besvarande framställd, företogs i behörig ordning omröstning, hvilken så utföll, att betänkandet med 21 Ja emot 20 Nej blef bifallet.

§. 9.

Till slutligt afgörande företogs StatsUtskottets den 24 nästl. Febr. på bordet lagde Utlåtande öfver Herr ProtocollsSecreteraren *Jac. Adlerbeths* motion, om Medels anslående i och för Isländska Handskrifters öfversättande, då Prosten *Svedelius* utlät sig sålunda:

Troligen har ännu aldrig inom det Högvörd. Ståndet någon fråga varit väckt för Fäderneslandets litteraira heder och Vettenskapsodlingens tillvext, som icke blifvit med lifligt delta-

gande emottagen och behandlad. Jag vågar då äfven bedja och förhoppas, att det Högvördiga Ståndet täckes lemna en gynnande uppmärksamhet åt det af Herr *Adlerbeth* i afseende på Isländska Litteraturen uppgifna förslag. Vigten och värdet deraf är uti Herr *Lagerhjelms* särskildta Utlåtande så fullständigt utveckladt, att jag i detta afseende icke behöfver något tillägga. Jag får blott förklara, att jag i samma Utlåtande till alla delar instämmer, och utur de deruti anförda skäl, för min del, gerna skulle tillstyrka återremiss af StatsUtskottets Betänkande. Om likväl, i afseende på StatsUtskottets redan gifna förklaring, att inga medel för närvarande finnas att tillgå, det Högv. Ståndet skulle anse en återremiss vara utan ändamål, får jag ödmjukast anhålla om proposition uppå det sednare af de uti Höglofl. Utskottets Betänkande föreslagna alternativer.

Professoren *Forssell* trodde, att då inom Utskottet 2:ne Stånd stadnat emot 2, hvadan Utskottet till Riksens Höglofl. Ständers pröfning öfverlemnat båda alternativerne, återremiss af Betänkandet icke tjenligen kunde äga rum. Som Utskottet saknat all tillgång på medel att till detta ändamål föreslå, hade en del af Utskottets Ledamöter hållit före, att, derest berörde öfversättning ej utan StatsVerkets betungande kan företagas, dermed må till en lägligare tid uppskjutas; hvaremot andra föreslagit, att Riksens Ständer må i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i Nåder särskilt å detta ämne fästa uppmärksamhet, samt, om några Medel skulle fin-

nas, då i Nåder dermed understödja detta nyttiga företag. Men då Professoren hyste den öfvertygelse, att i samma mohn som Kongl. Maj:t är benägen att uppfylla Nationens igenom dess Representanter framställda önskningar, i samma mohn måste det ock för Kongl. Maj:t vara tungt att finna, det Riksens Ständer tillstyrka utgifter, utan att anslå dertill erforderliga medel; så kunde Professoren för sin del icke tillstyrka någon underdånig ansökning hos Kongl. Maj:t, röranде detta ärende. För öfrigt förmodade Professoren, att den hufvudsakliga nytta, som af ifrågavarande Manuscripters öfversättning kunde väntas, redan blifvit deraf hämtad; och i närvarande tidpunkt, då en del Lärare vid Rikets ordentliga Undervisningsverk måste försmägta i armod, trodde Professoren det icke vara tjenligt att till ofvanberörde ändamål anslå några medel.

Professoren *Thyselius* förklarade, att han, under förutsättande deraf, att Riksens Ständer icke lära underlåta att förse SkolCollegerne med deras långt för detta beslutade och af behofvet högt påkallade Löneförbättringar, instämde uti Prosten *Svedelii* ofvanintagne anförande.

Theol. Lectoren, Doctor *Knös* yttrade:

Jag kan icke annat än instämma med Herr Professoren *Forssell* i den anmärkning, att, så mycket som möjligt är, Riksens Höglofl. Ständer icke böra hopa de mål, för hvilka de anhålla om Kongl. Maj:ts nådiga understöd, då dertill icke några medel anslås; men i likhet med hvad Herr Prosten *Svedelius* yttrat, kan jag icke undgå att åt hvad som angår vårt Fäderneslands Språk, Litteratur och Historia önska fästad en särdeles uppmärksamhet. Ett fritt Folk anser aldrig med likgilltighet sina häfder, sina urgamla lagar och minnet af sina Förfäders bragder och dygder. Pecuniaire-bidrag för ett sådant ändamål återbära en rik frukt, då Nationalandan lifvas, då i ynglingens hjerta ingjutes känsla för fosterbygdens uråldriga ära, kärlek till det Land, der han blifvit född och uppammad och der Förfädrens efterdömen gifva mod och kraft åt hans hjerta. Den store Rikshushållaren Konung CARL XI, som satte, genom största sparsamhet, Rikets Penningeverk i välstånd, var likväl frikostig, då det kom an på att befrämja den gamla Nordiska Litteraturens kännedom. Då begagnades *Rugman* och flere Isländare, och skulle utom deras åtgärder våra äldre fornhäfder ännu höljas med större mörker, än det, hvari de nu ligga. Saken är så utförligt deducerad i Hr Assessoren *Lagerhjelms* särskildta yttrande, att det skulle vara öfverflödigt, att något vidare tillägga, och önskar jag, att, på sätt bemälte Assessor föreslagit, det senare alternativet i Utskottets Betänkande må antagas.

Så framt Hans Kongl. Maj:t skulle finna saken förtjena Nådigt afseende, så torde, då inga medel kunna anvisas, icke behöfvas något Ständernas yttrande om AnslagsSummans belopp, utan åt Konungens Nådiga välbehag öfverlåtas, att, i fall tillgångar utfinnas, hugna detta nyttiga företag med något understöd.

Med Prosten *Svedelius* och Doctor *Knös* förenade sig Biskopparne *Faxe* och *Mörner*, Dom-Prosten *Graffman*, Lectorerne *Fellenius* och *Arenander*, Doctorerne *Genberg* och *Hagberg* samt Prosten *Öhrvall*.

Prosten, Lector *Fellenius* tillade särskildt, att upplysningar i Fäderneslandets gamla Historia visserligen ännu tarfvades, och att hvad för densamma kunde vinnas, måtte öfverensstämma med Nationens önskan och förtjena utmärkt bifall.

Prosten *Fröberg* yttrade, att han, med all tillbörlig aktning för hvad Professoren *Forssell* anfört, likväl, i betraktande deraf, att det föreslagna bidraget, 3000 R:dr B:co, för hela Riket borde anses mindre betydligt, fann sig böra instämma uti hvad Assessoren *Lagerhjelm* inom Utskottet och flere Ledamöter inom Högvörd. Ståndet nu anfört. Dock trodde Prosten att den föreslagna Summan något kunde nedsättas, kanske till 1500 R:dr B:co, emedan det, enligt Prostens tanke, icke vore lämpligt, att den Man, som med oftaberörde ofversättning sysselsättes, skulle erhålla större Lön än Herrar JustitiæRåden Dessutom trodde Prosten ock, att någon viss tid för detta arbete borde bestämmas, på det att den Man, som dertill användes, icke måtte under hela sin lifstid få njuta det arfvode, som kan blifva honom anslaget; anseendes Prosten detta allt böra afgöras förr än Riksens Stander till Kongl. Maj:t ingå med någon underdånig skrifvelse, rörande detta ärende.

Bi-

Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein* förklarade, att han redan instämt uti Assessoren *Lagerhjelms* inom Utskottet afgifna yttrande, samt att Biskoppen nu förenade sig med Prosten *Svedelius* och Doctor *Knös*, och upplyste Herr Biskoppen i öfrigt, att den föreslagna Summan 3000 R:dr B:co icke allenast skulle vara till aflöning för Öfversättaren, utan ock till bestridande af omkostnaderne för öfversättningens tryckning.

Prosten, Doctor *Stenhammar* yttrade:

I hvad Herr Biskoppen *von Rosenstein* behagat anföra, instämmer jag fullkomligen, och får, i anledning af hvad en värd Ledamot yttrat, tillägga, att, enligt min öfvertygelse, kan den omständighet, att 2:ne Stånd stadnat emot 2, eller att sålunda ett alternativ blifvit föreslaget, ingalunda förhindra en återremiss. Ingen ting är lättare att föreställa sig, än att, så snart de anmärkningar, som i Stånden blifvit meddelade, hinna komma under Utskottets pröfning, skall Utskottet i följe af dem kunna förena sig om ett beslut — och hvad som blifvit framstäldt såsom alternativ, skall, genom de skäl återremissen beledsaga, sammansmälta till ett enda resultat.

Professoren *Kölmark* förenade sig med Biskoppen *Rosenstein*.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* tillstyrkte bifall till Utskottets senare alternativ.

Härefter och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, beslöts att ifrågavarande Betänkande, med de anmärkningar, hvilka sålunda blifvit deremot gjorda, skulle till StatsUtskottet återförvisas.

§. 10.

StatsUtskottets den 24 nästlidne Febr. på bordet lagde Betänkande, om ytterligare bidrag af medel till Södertelje CanalInrättnings fullbordande, föredrogs å nyo, då Prosten *Fröberg* yttrade:

Ehuru jag icke annat kan än medgifva, att Södertelje Canal, så nära sin fullbordan, och af en omfattning, som åtminstone icke alldeles öfverstiger vårt lands inskränkta tillgångar, visserligen förtjenar af Riksens Ständer en lika öm omvårdnad, som dess gigantiska Broder i Göthaland, synnerligen sedan Actieägarne i den förre haft alla uppoffringar osparde och villigt insatt vida utöfver summan af det först tecknade beloppet, så kan jag likväl nu, då frågan är att af Statsmedlen godtgöra Actieägarne 5 procents Ränta för deras insatte Capitaler, hvilket jag icke heller, i anseende till den uppmuntran de behöfva, att ytterligare fortsätta sina oegennyttiga bidrag, vill afstyrka, endast i ödmjukhet hemställa en omständighet, som StatsUtskottet i sitt afgifna Betänkande synes förgätit, huruvida nemligen dessa af StatsVerket nu utgifvande Räntor skola anses som blotta förskott af Staten, hvilka efter Canalens fullbordan af då ingående revenuer successivt böra godtgöras, eller som ren present

från Nationen, om hvars återbetalning fråga mer aldrig kan uppstå. Summan uppgår årligen till omkring 21000 Rdr Bco, och på en mängd af år gör detta slutligen ett betydligt Capital. Man må icke taga denna hemställan såsom en ovilja mot Södertelje Canal, hvilken jag verkligen icke hyser, ehuru jag visserligen i allmänhet ingalunda är kär i Canalers applicerande inom nordiska Climaterna, men har trott mig, som Fullmägtig för mina Committenter, icke böra så alldeles utan betänklighet tillstyrka bortskänkandet af Statens, icke alltid utan känning för den enskilte, hopsamlade Medel.

Prosten, Lector *Fellenius* anmärkte härvid, att, då ActieÄgarne uti Södertelje CanalBolag redan utbetalt 148 procent utöfver den först tecknade Summan, och således snart 200 procent öfver hvad Götha CanalBolag, efter sin anteckning, utbetalt; detta Bolag, som genom ihärdighet att kämpa mot alla svårigheter ådagalagt en sann och oryggelig Patriotisme, också måtte ej mindre förtjena Riksens Ständers fortfarande och gynnande uppmärksamhet, än det stora och vidsträckta företaget i Götha Rike, helst detta lofvar sig, att genom den sökta hjelpen hinna snart till sitt mål.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* erinrade, att det understöd af 3 procent årligen på de gjorda och skeende tillskotten af ActieÄgarne, som Riksens Ständer vid 1815 års Riksdag beviljat att utgå till 1820, och hvilket StatsUtskottet nu tillstyrkt, måtte få intill nästa Riksdag fort-

fara, blifvit erlagde och än vidare efter Utskottets tanka skola erläggas af de under 9:de Hufvudtiteln i RiksStaten till Kongl. Maj:ts Nådiga Disposition, för Jordbruket och Näringarne anslagne Medel, hvaraf följer att berörde understöd kan till nästa Riksdag fortfara, utan att derigenom någon ny utgift StatsVerket tillskyndas.

Häruti instämde Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *v. Rosenstein*, med tillägg, att Stats-Utskottet tillstyrkt, det Riksens Ständer må till Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna, huruvida oftaberörde Bidrag af StatsVerkets Medel må till nästa Riksdag af Bolaget få uppbäras.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef oftaberörde Utlåtande af PrestStåndet bifallet.

§. 11.

Efter förnyad föredragning af StatsUtskottets den 24 nästl. Februarii på bordet lagda Betänkande, i afseende på Herr *J. U. Vinbergs* Memorial, om Lånerättighet i ManufacturDisconten för SkeppshvarfsÄgare, utlät sig Prosten, Doctor *Stenhammar* sålunda:

Innan det Högv. Ståndet går att yttra sig öfver Höglofl. StatsUtskottets Betänkande i detta ämne, torde det särskilta yttrande, som Herr Brukspatron *Ekelund* dervid afgifvit, förtjena att tagas under närmare betraktande. Mig har det förekommit såsom vore ingen näring så förenlig med vårt Lands både belägenhet och naturliga

production, och följaktligen så berättigad till understöd från en Discont-inrättning, som Skeppsbyggeri. Om man gynnar Fabriker, hvilkas rudimaterier tillhöra andra luftstreck och från andra Verldsdelar hitföras, med hvad skäl ville man väl vägra att gifva samma hägn åt en konst, som, med mer allvar öfvad, skulle i samma stund sprida lif till många af de näringar, hvilka äro att anse såsom egentligen tillhörande vårt Fädernesland? Likväl lärer det vara beklagligen sant, att Skeppsvarfven på de flesta ställen äro, i saknad af förlag, i ett visst lägervall. Äfven i Norrköping, der flere Skeppsvarf finnas, vet jag af enskilt erfarenhet, att Ekvirke har allsingen afsättning. Landtmannen deromkring använder derföre Ekträdet till grindstolpar, smedjekubbar och hjulvirke, men bränner för öfrigt upp detta dyrbara träd. Ville vi nu vända tanken åt de norra Orterna, och deras större behof af en Näring, som för dem är af hufvudsaklig vigt, så lära än flera skäl uppkomma att tillstyrka, det måtte Manufactur Disconts-förmånerna äfven beviljas SkeppsvarfsÄgare emot den säkerhet och den controll för Lånens användande, som jag tror i denna väg lika så lätt kunna utfinnas, som de för andra yrken och verk genom reglementariska föreskrifter redan blifvit förordnade.

Brukspatronen *Ekelunds* vid Utskottets Betänkande bifogade särskilta yttrande upplästes; hvarefter med Doctor *Stenhammar* sig förenade Theol. Lectoren, Doctor *Knös* samt Doctor *Genberg*, och yttrade den senare derjemte, att han

ansåg det vara af mycken nytta för Rikets nordligaste Provincer, om något Låne-understöd från Manufactur-Disconten blefve anslaget till Skeppsbyggnaden i dessa Orter. Det vore derstädes icke ovanligt, ehuru i Författningarna icke tillåtet, att Storverksträd, tjenlige vid Skeppsbyggerier, i brist på annan utväg till deras användande, sönderdelades i Sågblockar för att uppskäras till Bräder, hvarigenom Spiror af högt värde till ett ringa pris nedsattes; men om Skeppsbyggerierne komme i gång, kunde den gröfre Skogen med fördel nyttjas och den mindre mogna besparas till vinst för både arbetarne och Skogstillgångarne. Brist på Medel och nödige förskotter hindrade många kloke och driftige Speculanter att, vid sig yppande fördelaktiga conjuncturer, företaga Skeppsbyggnader, som vanligtvis medföra betydliga kostnader, men om åt denna rörelse, såsom åt andra Fabriksnäringar, öppnades tillgång till Lånbiträden utur nämnde Discont, borde man förmoda, att Skogsnäringarne der i Landet skulle taga en fördelaktigare vändning både för Arbetarena och Staten, än då större träd utan urskillning fällas till sågtimmer, kolning och tjärubränning.

Professoren *Forssell* erkände vigten af hvad Brukspatronen *Ekelund* inom Utskottet samt Doctorerne *Stenhammar* och *Genberg* nu inom Ståndet anfört, men upplyste tillika, att StatsUtskottet ansett hvarken ManufacturDiscontens säkerhet eller sättet till meddelande af Lån åt SkeppsvarfsÄgare vara förenligt med det för nämnde Discont utfärdade Reglemente. Vidare trodde

Professoren, att Skeppsbyggerierne ganska väl löna sig och lemna en icke obetydlig vinst så fort Skeppen få säljas, äfvensom att beviljande af Lån ur ManufacturDisconten till SkeppshvarfsÄgare skulle medtaga en betydlig del af den Fond, som är ämnad till understöd för Fabriker och Näringar.

Biskoppen, Doct. *Almquist* förenade sig med Doctorerne *Stenhammar* och *Genberg* så mycket mera, som Skeppsbyggerierne, om de blefve behörigen understödde, särdeles i de Norra Provincerna, skulle blifva en ganska betydlig Näringsgren. Hvad åter säkerheten beträffade, så trodde Biskoppen, att då Skeppsbyggerierne merendels drifvas af större Bolag, säkerheten blefve tillräcklig, om Interessenterne ingingo Borgen, en för alla och alla för en.

Med Doctorerne *Stenhammar* och *Genberg* samt Biskoppen *Almquist* conformerade sig Prosten, Doctor *Renström*.

Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein* förenade sig med de värde Ledamöter, hvilka yrka att SkeppshvarfsÄgare måtte äga Lånerättighet uti ManufacturDisconten, och tillade, att tvifvelsmålet om erforderlig säkerhet bör kunna afhjelpas genom några Reglementariska föreskrifter. Hvad åter angick otillräckligheten af ManufacturDiscontens Fond för detta ändamål, trodde Biskoppen det just nu vara tillfälle att afhjelpa sådant. Ty då Discontrörelsen, hvilken hittills varit alltför vidt utsträckt, förmodligen nu blir

igenom FilialDisconternes indragning, i hög grad inskränkt, så torde ManufacturDiscontens RörelseCapital kunna, till formån för SkeppshvarfsÄgare och andra Näringar, förokas eller någon annan LåneFond för dem utfinnas; och tillstyrkte Herr Biskoppen fördenskull återremiss af förevarande Betänkande, med de anmärkningar, hvilka deremot blifvit gjorda.

Häruti instämde Doctor *Genberg*.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* ansåg inkastet om svårighet att hos SkeppshvarfsÄgare erhålla erforderlig säkerhet, vara vederlagdt igenom det som Doctor *Stenhammar* och Biskopp *Rosenstein* anfört.

Prosten, Lector *Fröberg* tillstyrkte, uppå de skäl, hvilka redan blifvit andragne, att Skeppsbyggerierne måtte undfå den yrkade Lånerättigheten, så mycket mera, som den af flera Handelshus gjorda och af Presidenten uti Kongl. CommerceCollegio understödda ansökning, om tillstånd att få med Utländska Skepp utföra Trädvaror, nogsamt bevisar, att Skeppsbyggerierna i Riket behöfva uppmuntras och understödjas. För öfrigt och i händelse Lånerättighet beviljas SkeppshvarfsÄgarne, ansåg Prosten det böra uttryckligen stadgas att ett särskilt afseende borde hafvas på de Norra Provincerna, der största tillgången på Rudimaterier för Skeppsbyggerier finnas.

Professoren *Thyselius* ansåg den föreslagna Summan af 50,000 Rdr B.co vara allt för knapp,

då deraf Lånebiträden skulle meddelas åt samtelige Skeppsbyggerierna i Riket, och tillstyrkte fördenskull, att den omnämnde Lånerättigheten i synnerhet borde beviljas de Norra Provincerna.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, beslöt Ståndet att ifrågavarande Betänkande, med de deremot gjorda anmärkningar, skulle till StatsUtskottet återförvisas.

§. 12.

Vid förnyad föredragning biföllos efterföljande Betänkanden och Utlåtanden, nemligen:

StatsUtskottets, angående

Förvaltningen af Kronans UpplagsMagazin m. m.

LagUtskottets, rörande

1:o Det förslag att Skogs-åverkan må anses och straffas lika med stöld.

2:o Ägares af Bergsmanshemman skyldighet att fullgöra Hemmanens onera.

3:o Odlares rättighet till Grannarnes biträde vid dikning m. m.

Lag- samt AllmännaBesvärs- och Ekonomi-Utskottens, angående

1:o Yrkad rättighet, att emellan Riksdagarne till Regeringen inlemna förslag till ändringar i Författningarne, m. m.

2:o Brandstods erläggande efter förmedladt Mantal.

§. 13.

Uppå ytterligare föredragning af Höglofl. Ridderskapets och Adelns uti 3. §. af Protocollet för eftermiddagen den 24 nästl. Febr. intagna ProtocollsUtdrag, innehållande åtskilliga beslut i anledning af ExpeditionsUtskottets Memorial, att befordra större afsättning och gagn af Bihanget till RiksStåndens Protocoll, pröfvade PrestStåndet skäligt, att förblifva vid dess den 9 och 17 nästl. Febr. härom fattade beslut; hvadan berörde ProtocollsUtdrag skulle läggas till Handlingarne.

§. 14.

Då Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens gemensamma Utlåtande, angående föreslagen ändring uti Författningarne om allmänna vägarnes underhållande vintertiden, i afseende på inrättningen af Ploglag, nu å nyo föredrogs, så anmärkte Biskoppen, Doctor *Almquist*, att det ifrån ålder varit en den Svenska Jordbrukaren åliggande skyldighet, att i mohn af dess ägande eller innehafvande Lägenhet ansvara för väghållningen, både Sommar- och Vintertid; men då detta, särdeles om Vintern, icke kunnat verkställas af dem som bott ifrån allmänna Landsvägarne, ända till 2 à 3 mil aflägsna, så har det förut ålegat dem, att med några till deras vägstycken närboende Hemmansägare öfverenskomma om fullgörande af deras åliggande i denna del. Då detta sätt att på andra öfverflytta

sina, eller ock åtaga sig andras skyldigheter, grundade sig på sakens natur och inbördes öfverenskommelser, så trodde, Biskoppen det vara det rätta. Men då Lagstiftaren sedermera, för vinnande af vintervägarnes bättre underhållande, funnit för godt att, genom Kongl. Förordningen den 30 Sept. 1790, föreskrifva inrättningen af Ploglag, så trodde Biskoppen, i likhet med hvad Riksdagsmannen *Selander*, som väckt Motionen om ändring uti högstberörde Författning, föreslagit, att Ploglagsdelägare hvart år för sig borde undfå ersättning efter Markegång för det arbete, som de på vintervägarnes underhållande använda. För Länsmän och Fjerdingsmän, hvilka skola hafva uppsigt öfver vägarnes underhållande, kan det icke blifva svårt att granska och bestyrka Ploglagsdelägarnes använda arbete, hvarefter och sedan de öfrige VäglottsÄgarne jemväl öfver det uppgifna arbetet blifvit hörde, HäradsRätten icke bör sakna tillfälle att pröfva och fastställa ersättningen. Af sådan anledning och då de sammansatte Utskotten icke fästat något afseende på den af *Selander* i detta hänseende väckta Motion, tillstyrkte Biskoppen att förevarande Betänkande måtte återförvisas.

Häruti instämde Prosten, Doctor *Renström*, med tillägg, att ersättningens fastställande för 5 år synes så mycket mindre lämpligt, som det understundom händer, att väghållnings-arbetet för en enda Vinter kan vara lika så stort, om icke större, än sedermera på de följande 4 åren. När nu härtill kommer, att under loppet af 5 år HemmansÄgarne ofta ombytas, att den

Ploglagsdelägare, hvars dragare den föregående Vintern igenom väghållningen blifvit förstörde, ett annat år bortflyttat, och att dess Efterträdare, då, under en lindrigare Vinter och kanske flera följande dylika, skall uppbära den ersättning, som rätteligen tillhört den förra, så trodde Doctorn det vara ganska billigt, att, med ändring af högstberörde Författning, må stadgas, att ersättningar för Vintervägarnes underhållande bör hvart år för sig, af HäradsRätten, efter Vederbörandes hörande, bestämmas.

Med Biskoppen *Almquist* och Doctor *Renström* förenade sig Doctor *Genberg* med flere, hvarefter, uppå gjord Proposition, beslöts, att ifrågavarande Utlåtande, med de anmärkningar, hvilka deremot blifvit anförde, skulle till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten återremitteras.

§. 15.

De ProtocollsUtdrag, hvilka borde till Resp. MedStånden och vederbörande Utskott expedieras angående Ståndets denna dag fattade beslut justerades, då Biskoppen, Doctor *Almquist* begärde att till Protocollet måtte antecknas, det han icke varit närvarande vid Ståndets förehafda öfverläggning, i frågan om Pension för Hans Kongl. Höghet KronPrinsen Oscars Lärare, emedan han i annat fall velat yrka, det Herr CanzliRådet *Wallmark* måtte erhålla någon Gratification i ett för allt, lämpad efter den befattning han haft med Hans Kongl. Höghet KronPrinsens undervisande i Svenska Språket.

§. 16.

Efter erhållen kallelse att klockan ½ till 6 i eftermiddag åter sammanträda, åtskildes Ståndet.

In fidem
J. U. Almquist.

Måndagen den 2 Mars 1818,
klockan ½ till 6 eftermiddagen.

§. 1.

Nedanskrifne ifrån Riksens Höglofl. Ständers Utskott inkomne, och den 24 nästl. Februarii på bordet lagde Betänkanden, föredrogos å nyo, och godkändes, nemligen:

Ifrån Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten, angående

1:o Förändring i tiden för Vägsyners förrättande.

2:o Föreslagen indelning af Byvägar.

3:o Yrkadt förbud mot all utborgning af Brännvin.

4:o Kronoskjuts-skyldiges rättighet att vid HäradsTingen välja Deputerade till granskning af Kronoskjuts-längderne.

5:o Skyldighet att bygga Tingshus och Prestgårdar m. m.

Ifrån StatsUtskottet, rörande

1:o Föreslagne grunder för liqviderandet af UndsättningsSpannmål.

2:o Förbud för MagazinsDirectionen, att införskrifva Utländsk Spannmål.

Ifrån Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet, angående:

1:o Förbud emot införandet af Utländskt spunnet Bomullsgarn.

2:o Åtskilliga väckta frågor, rörande Markegångssättningen.

3:o Boskapsafvelns uppmuntrande i Blekinge.

4:o En fri Tackjernshandel.

5:o Gjordt yrkande att Förlänings- och Lönings-hemman i Halland må tilläggas samma förmåner som Kronohemman i allmänhet, eller att få lösas till Skatte.

6:o Väckt fråga om KronoUppbördens öfverlemnande till KyrkoRådet i hvarje Församling.

7:o Yrkad jemkning i Transportskyldigheheten af Tionde- och AfradsSpannmål.

8:o En jemnare fördelning af Väghållningsskyldigheten vid och omkring Norbergs Grufvor; hvarförutan Ståndet ock lät bero vid Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets yttrande, i anledning af Prosten *Fornanders* Memorial, om undersökning efter Stenkol på Öland.

§. 2.

I ett sammanhang föredrogos StatsUtskottets den 24 sistl. Febr. på bordet lagde Utlåtande, angående aflöning för RiksStåndens och deras Utskotts Secreterare, Cantzlier och Vaktbetjening, samt Vällofl. BorgareStåndets och Hederv. BondeStåndets ProtocollsUtdrag af denna dag, hvarigenom tillkännagafs att bemälte Stånd till StatsUtskottet återremitterat berörde Utlåtande.

Lectoren *Arenander* anmärkte, att det, för den vid denna Riksdag i StatsUtskottet särskildt antagne Kammereraren, Auditeuren *L'Orange*, föreslagne arfvode af 75 R:dr i månaden, syntes vara allt för ringa, då det icke ens svarar emot det Tractamente, som för Cantzlisterne blifvit projecteradt.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Almquist*.

Biskoppen, Doctor *von Rosenstein* upplyste att Auditeuren *L'Orange* hitintills inom StatsUtskottet varit föga sysselsatt, samt att han egentligen blifvit antagen för att lemna nödiga upplysningar, rörande ett enda ämne, nemligen RiksHufvudboken.

Biskoppen, Doctor *Faxe* ansåg det vara mindre lämpligt att VaktBetjeningens Tractamente, som de föregående Riksdagarne varit En R:dr 16 sk. Banco om dagen, nu blifvit nedsatt till En R:dr om dagen, helst som priserne på hyror, ved och andra lifvets förnödenheter visserligen icke äro lindrigare nu än de sednaste Riksdagarne.

Härmed förenade sig Biskoppen, Doctor *Almquist*, under påstående, att så väl ExtraOrdinarie Canzlister som VaktBetjeningen, i enlighet med hvad Herr Grefven och LandtMarskalken, samt Herrar Talmän och Utskottens Herrar Ordförande tillstyrkt, borde erhålla lika tractamente som vid 1815 års Riksdag, samt att jemväl Ordinarie Notarierne måtte åtnjuta lika aflöning, som vid nämnde Riksdag dem beviljades; helst intet skäl lärer förefinnas att nu ändra eller inskränka hvad Riksens Ständer i detta afseende då funno billigt, samt efter hvars och ens befattning afpassadt.

Med Biskopparne *Faxe* och *Almquist* conformerade sig Biskoppen och v. Talmannen *v. Rosenstein*, Doctor *Stenhammar* och Prostarne *Jan Wijkman* och *Fröberg* samt många andra.

Professoren *Forssell* trodde att resekostnaden för BondeStåndets Secreterare borde godtgöras af de till Riksdagsomkostnaderne anslagne medel, samt att det icke, såsom nu skett, bordt öfverlemnas till Kongl. Majt, att, om så nödigt pröfvas, tilldela honom en sådan ersättning.

Biskoppen, Doctor *Almquist* tillstyrkte den förändring i förevarande Förslag, att, så fort Riksens Ständers Beslut härom blir vidtaget, samtelige Vederbörande må utbekomma de dem tillfallande afvoden och tractamenten, till och med den 28:de sistl. Febr. och icke, såsom Utskottet föreslagit, endast till den sista Januarii.

Upå

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöt Ståndet, att ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda deremot blifvit anmärkt, skulle till StatsUtskottet återremitteras.

§. 3.

Föredrogs å nyo Riksens Höglofl. Ständers StatsUtskotts Utlåtande af den 21 Februarii i anledning af Herr *Gust. L. Grönhagens* framställning om förbättring i aflöningen för KrigsRevisionsBetjeningen; och som Ståndet redan d. 27 nästl. Januarii bifallit ett af StatsUtskottet afgifvet yttrande i samma ämne, lades detta till handlingarne.

§. 4.

Medelst inkomne ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln:

1:o Anmodat ConstitutionsUtskottet att af de till Riksdagskostnaderne anslagne medel skyndsammeligen låta till trycket befordra samt derefter till hvarje Ledamot af RiksStånden utdela en uppgift på de förslag till ändring i Rikets Grundlagar, som, vid Riksdagen år 1815 lagligen beredde, bort, jemlikt 56 §. Regeringsformen, förblifva hvilande, för att vid innevarande Riksdag kunna till afgörande upptagas.

2:o Lemnat sitt bifall till följande ifrån Utskotten inkomne Betänkanden och Memorial, nemligen:

StatsUtskottets, angående

1:o Anslående af fond till godtgörande af framlidne Herr RiksRådet Friherre *Adler Salvii* Kronofordran. 2:o Herr *Heykenschölds*, *Adolph Detlof*, Memorial, om befrielse för Nora, Lindes och Ramsbergs Bergslager, att erlägga Vacance-afgift. 3:o Riksdagsmannen *Anders Danielssons* Memorial, om CommerceRådet *Björnbergs* Bränneri-Arrende. 4:o Riksdagsmännen *J. M. Wessings* och *Gustaf Olssons* Memorial, om ändring i lefvereringsstället af Kronans Räntehö och Halm, som från Vestmanland är anslaget till utfodringen vid Kongl. HofStallet. 5:o Riksdagsmannen *Gustaf Olssons* Memorial om tillstånd för HemmansAgare i Strömsholms Fögderi att med penningar efter årlig markegång få lösa det Räntehö, som utgår så väl till Kongl. HofStallet, som Rantetagare i allmänhet. 6:o Ersättning till Herr HofStallmästaren Grefve *Frölich* för Arrendet af Flyinge och Dahlby Kungsgårdar. 7:o Den vid sista Riksdagen beviljade Löneförhöjning för Lagmännen i Skåne och Blekinge. 8:o I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Lieutenanten *L. Thorssells* ansökning, att utbekomma innestående ExpectanceArfvode. 9:o I anledning så väl af RiksdagsFullmägtigens för Malmö Stad Herr *H. A. Falkmans* hos Vällofl. BorgareStåndet ingifne Memorial, om lindring i allmänhet uti Inqvarterings-besväret för de Städer, der ständige Garnizoner äro förlagde, men så skildt för Malmö Stad, i afseende på betalningen af det Lån, som vid 1812 års Urtima Riksdag blifvit Staden beviljadt, till uppbyg-

gande af Caserner och Stall för trenne derstädes förlagde Esquadroner af nuvarande Cederströmska Kongl. HusarRegementet; som i anledning af RiksdagsFullmägtigens för Staden Ystad, Herr *Haaks* hos Vällofl. BorgareStåndet väckta Motion, angående det, vid 1815 års Urtima Riksdag, nyssnämnde Stad beviljade Lån till Casernebyggnader för de derstädes då förlagde tvenne Esquadroner af ofvanberörde HusarRegemente. 10:o Öfver de af Herrar *Mart. Thunell* och *H. W. Eckhoff* hos Vällofl. BorgareStåndet särskildt ingifne, och derifrån till StatsUtskottet remitterade Memorial, angående ersättning för de förluster, som Svenske Medborgare under de senare krigsåren måst vidkännas, genom Skepps-uppbringningar af de Utländska Magter, med hvilka Sverige varit i fredligt förhållande. 11:o Öfver Hr Landshöfdingen, Friherre *Focks* Motion, om Löners anslående för LänsNotarier och LandsContorister. 12:o I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, rörande medels utseende till bestridande af kostnaden till Högstsalig Hans Maj:t Konung CARL XIII:s begrafning.

BancoUtskottets

Om allmänt kungörande af den inskränkning uti Speciemynts utvexling från Banken, som, i följd af Riksens Ständers beslut, de senare åren ägt och tills vidare anses böra äga rum.

LagUtskottets

Angående föreslagen inrättning af FörlikningsDomstolar.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets

Rörande: 1:o Rättigheten för Lumpsamlare att omkringresa i landet, samt om sättet till Lumpors anskaffande för Pappersbrukens behöf. 2:o Spectaklernes inställande på de större Högtidsdagarne m. m. 3:o Yrkad skyldighet för Ägare till Bruk och Tullqvarnar, att deltaga i vägrödjning. 4:o Föreslagen ny reglering af Socknarne uti Riket. 5:o Väckt fråga om de i Riket bruklige vigtsorters reduction till enhet. 6:o Yrkad rättighet för Städernes Magistrater, att få förrätta alla så kallade DykeriAuctioner. 7:o Yrkadt utbyte och jemkning af Roteringen i Tössbo och Vedbo Härader af Elfsborgs Län.

3:o Återremitterat

StatsUtskottets Utlåtanden: 1:o I anledning af gjorda Motioner om Pension för Hans Kongl. Höghet KronPrinsen OSCARS Lärare. 2:o Angående vissa villkor vid Vadstena KlosterKyrkas upplåtande åt Vadstena Stads och dermed förenade St. Pehrs Församlingar. 3:o I anledning af Herr *Silfverschölds*, *Carl*, Memorial, om ersättning för dess förlorade accord.

LagUtskottets Utlåtande öfver sökt företrädesrätt af Jordägare till Brukares lösa egendoms försäljning för försträckning m. m.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets betänkande, rörande väckt fråga om upphörande af Dykeriets befattning med Skepp och Gods, då Skeppet i Lotsmans-farvatten af Lotsen sättes på grund.

4:o Remitterat till

StatsUtskottet:

Ett Memorial af Herr *Estenberg*, *Pehr*, innefattande förslag att Ladugårdslands Krono-Bränneribyggnader måtte blifva öfverlemnade till Casern för Kongl. Andra GardesRegementet.

Särskildta Utskottet:

Ett Memorial af Friherre *Fock*, *Berndt Wilhelm*, angående tillsättande af ett ökadt antal Betjening vid LandsCantzlierne och LandsContoiren.

BevillningsUtskottet:

Ett Memorial af Grefve *Gyllenborg*, *Johan Henning*, innefattande anmärkningar vid BevillningsUtskottets den 23 sistl. Januarii aflåtne samt den 9 dennes eftermiddagen till Utskottet återremitterade Memorial angående de allmänna grunderne för den blifvande Bevillningens fördelning; jemte yttranden i samma ämne af Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, Friherre *Staël von Holstein*, *Corfitz Ludvig*, samt Herrar *Uggla*, *Göran Gustaf*, *Gripensvärd*, *Fredric*, och *af Brinkman*, *Gustaf*.

StatsUtskottet:

Ett Memorial af Herr *Mannerhjerta*, *Ulric Emanuel*, angående ökadt anslag för de Fria Konsterna; jemte Herr *Hammarskölds*, *Lorenzo*, yttrande i samma ämne.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet:

Ett Memorial af Herr *Mannerhjerta*, *Ulric*

Emanuel, angående inskränkning i exclusiva Privilegiers meddelande.

§. 5.

Jemlikt inkomna ProtocollsUtdrag hade Vällofl. BorgareStåndet

1:o Bifallit StatsUtskottets Betänkande i anledning af gjorde Motioner om Pension för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens Lärare; BancoUtskottets, om allmänt kungörande af den inskränkning uti Speciemynts utvexling från Banquen, som i följd af Riksens Ständers beslut på de sednare åren ägt och tills vidare anses böra äga rum; LagUtskottets, i anledning af de hos Högvördiga PrestStåndet samt Hedervärda BondeStåndet gjorda anmärkningar vid detta Utskotts förra Betänkande, rörande ett närmare bestämmande af beskaffenheten utaf Afvittringsbetyg; Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets, angående yrkadt utbyte och jemnkning af Roteringen i Tossbo och Vedbo Härader af Elfsborgs Län.

2:o Låtit bero: 1:o vid hvad Riksens Ständers StatsUtskott yttrat uti dess Svar uppå de hos BorgareStåndet gjorde anmärkningar vid Utskottets under den 17 Januarii afgifne och af de öfrige RiksStånden bifallne Utlåtande öfver Herr *G. Kjellanders* Motion, om uppskof med redovisningen af KronoUppbörden. 2:o vid StatsUtskottets Utlåtande i anledning af de inom Hedervärda BondeStåndet gjorda anmärkningar vid bemälte Utskotts af de trenne öfriga Stånden gillade yttrande, uti frågan om fortfarande af det för FattigvårdsInrättningen i Carlscrona anslagne understöd af Statens Medel. 3:o vid StatsUtskottets d. 12 nästl. Febr. meddelade Utlåtande öfver de af Herrar *M. Thunell* och *H. W. Eckhoff* till BorgareStåndet ingifne samt till bemälte Utskott remitterade Memorialer om ersättning för de förluster, som Svenske Medborgare måst vidkännas under de senare Krigsåren genom Skepps uppbringningar af de Utländska Magter, med hvilka Sverige varit i fredligt förhållande, hvarjemte BorgareStåndet, i afseende på detta sistnämnde, ansett sig böra för dess del, genom underdånig skrifvelse, hos Kongl. Maj:t anhålla, att den Comité Kongl. Maj:t redan i Nåder förklarat sig vilja förordna till utredande och pröfning af detta ämne, snart måtte komma i verksamhet, så att förlusterne till deras beskaffenhet och belopp måtte innan nästa Riksdag kunna vara så utredde, att Riksens Ständer då blifva i tillfälle att om ifrågavarande mål besluta.

3:o Återremitterat StatsUtskottets Utlåtande öfver Herr Landshöfdingen m. m. Friherre *Focks* Motion, om Löners anslående för Läns-Notarier och LandsContoirister,

§. 6.

Af nu upplästa ProtocollsUtdrag inhämtades, att Hedervärda BondeStåndet:

1:o Bifallit BancoUtskottets Betänkande, angående allmänt kungörande af den inskränkning uti Speciemyntets Utvexling från Banquen,

som, i följd af Riksens Ständers Beslut, på de sednare åren ägt och tills vidare anses böra äga rum;

LagUtskottets Utlåtande öfver sökt företrädesrätt af Jordägare till Brukares lösa Egendoms försäljning för försträckning;

StatsUtskottets Utlåtanden 1:o I anledning af Hr Landshöfdingen m. m. Friherre *Focks* Memorial om Löners anslående för LänsNotarier och LandsContoiriister. 2:o öfver Kongl. Majits Nådiga Remiss, angående vissa villkor vid Vadstena KlosterKyrkas upplåtande åt Vadstena Stads- samt dermed förenade Sanct Pehrs Landsförsamlingar;

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Utlåtanden: 1:o öfver föreslagen jemnare fördelning af väghållnings-skyldigheten vid och omkring Norbergs Grufvor. 2:o i anledning af gjordt yrkande, att Förlänings- och LöningsHemmanen i Halland må tilläggas samma förmoner, som KronoHemman i allmänhet, eller få lösas till Skatte. 3:o i anledning af väckt fråga om Krono-Uppbördens öfverlemnande till Kyrko-Rådet i hvarje församling; och 4:o Yrkad jemkning i Transport-skyldigheten af Tionde- och Afrads-Spannmålen.

2:o Låtit bero vid Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Memorial, om undersöknings anställande på Öland till finnande af Stenkohl.

3:o Återremitterat: 1:o StatsUtskottets Memorial och Förslag till beräkning af StatsVerkets

Intrader; 2:o StatsUtskottets Memorial och förslag, angående Pension för Hans Kongl Höghet KronPrinsens Lärare; och 3:o Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, i anledning af väckt fråga om förbud mot införande af Utländskt Bomullsgarn.

4:o Lagt till Handlingarne StatsUtskottets Utlåtande i anledning af Hr *G. L. Grönhagens* framställning om förbättring i aflöningen för Krigs-RevisionsBetjeningen.

§. 7.

Uppläste och lades på bordet följande ifrån Utskotten ankomna Betänkanden och Memorial, nemligen:

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Memorial:

1:o Angående Förslag till bestämmande af Jordägares och Torpares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter.

2:o Rörande föreslagen ändring af 24. Cap. 5. §. ByggningaBalken.

3:o Om inskränkning i förbudet mot nyttjande af Tröskeslagor af Ek.

4:o Angående afskaffande af Luderplatser och allmänna Skallgångar.

5:o Rörande Herjeådalens undantagande från Storskifte af Hemmansmark.

6:o Angående Lösens beräknande för Skattehemman, Arfvingar emellan, samt gräns för Hemmans-klyfningar.

7:o Angående författande af ett Sammandrag och en systematisk Samling af Författningarne om Jordägares rättigheter och skyldigheter.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden:

1:o I anledning af väckta frågor, så väl om upphörande af frikallelsen för Höglofl. Ridderskapet och Adeln från deltagande med Borgerskapet uti kostnaderne för deras Hus och Tomter i Städerna, till Kyrko-, Preste-, Scholæ- och RectorsBoställsbyggnader, samt öfrige StadsEgendomar ålagde skyldigheter, som ock derom, att de onera, hvilka tillhöra Gårdsägare bland Städernes Borgerskap, måtte utsträckas till alla Fastighetsägare i Städerna utan undantag.

2:o Rörande en förbättrad Posternas reglering på åtskillige orter i Riket, samt vissa öfverklagade olägenheter vid Postföringen emellan Norrige och Dannemark.

§. 8.

Upplästes ett från Ståndets EcclesiastiqueUtskott inkommet, så lydande

Vördsamt Memorial:

I anledning af Högvördiga Ståndets remiss, har EcclesiastiqueUtskottet till pröfning förehaft Herr Comminister *Bergegrens* Memorial, angående yrkad rättighet för Comministrarna i Stockholm, att utom förslag söka Regala Pastorat; till hvilken begäran Comminister *Bergegren* hämtat anledning dels af resekostnaden för Predikoprofs afläggande, hvilken, ehuru obetydlig för dem, som höra till de närmast Hufvudstaden angränsande Stift, likväl måste blifva så mycket mera tryckande och besvärlig för dem, som äro längre derifrån aflägse, och dymedelst afhålla mången af dessa svagt lönte Tjenstemän ifrån det kostsamma och ofta förgäfves gjorda försöket att erhålla framtida bättre bergning; dels ock att rättigheten till ansökningar utom Förslag redan blifvit HofPredikanter och KrigsPrester genom Lag medgifven. Utskottet har, vid öfvervägande af detta mål, ansett Ansökningen vara af den enskiltare beskaffenhet, såsom blott rörande en viss särskildt Corps, att, efter Utskottets tanka, Högvördiga Ståndet dermed ej lärer kunna taga någon befattning, utan torde det ankomma på Comministrarnes i Stockholm egen åtgärd, att sjelfve vända sig till Kongl. Maj:t med underdånig hemställan i detta ämne, om de anse sig dertill berättigade. Stockholm den 28 Februarii 1818.

På EcclesiastiqueUtskottets vägnar;

WILH. FAXE.

J. JANZON.

Lades på Bordet.

§. 9.

Likaledes hade, i anledning af Prosten *Säves* Memorial den 5 nästl. Januarii, rörande åtskilliga PrestStåndets enskilta angelägenheter, Ecclesiastique-Utskottet afgemnat följande Utlåtande:

Uti det till Högv. Ståndet af Herr Kongl. HofPredikanten och Prosten *Säve* inlemnade och med Utskottet communicerade Memorial, förekomma flera ämnen, som fästat Utskottets uppmärksamhet.

Deruti yrkas, "att i afseende på de förhör, "som anställas med de unga Prestämnen, hvilka "söka inträde i Embetet, måtte meddelas mera "bestämda och utförliga föreskrifter, än de hit-"tills stadgade. De som i Kyrkolagen innehål-"las, skola af flere blifvit ansedde icke tillräck-"lige". — Hvad denna omständighet beträffar, har Kongl. Majt tid efter annan funnit nödigt, att genom utgifne Nådiga Författningar, lämpade efter tidernas förändrade skick och vettenskapernas tillvext, meddela sådane förklaringar öfver Kongl. Kyrkolagen, att ifrågavarande föreskrifter uti flere afseenden blifvit utvidgade, hvilket i synnerhet inhämtas af Kongl. Brefven den 21 Augusti 1786 och den 23 Junii 1813, jemförda med de för Seminarierna vid Universiteterna utfärdade Instructioner. Desse föreskrifter, tillika med dem Kongl. Kyrkolagen stadgar, äro också, efter Utskottets tanka, så bestämde, att de icke fordra någon förklaring, och kunna icke heller föranleda till tvifvelsmål eller osäkerhet hvarken för Examinandi eller Examinatores.

Herr Prosten har tillika yttrat, "att utom "den tillsyn och uppmuntran för samtlige Lärare, "som Författningarne stadga, något ytterligare för "rätta afsigten med Presterliga Ståndet skulle "kunna vara att önska". — Det instämmer visserligen med Utskottets tänkesätt, att de Prestmän, som genom fortskridande lärdom och nitfull åtgärd för sina vigtiga pligters noggranna uppfyllande, blifva utmärkte och belonade. Otvifvelaktigt skulle det mycket bidraga till nyttiga Skrifters utspridande, om de Män inom Läro-Ståndet, hvilka sysselsätta sig med dylika Afhandlingars författande, men icke hafva tillgång på förlag för deras utgifvande, skulle kunna, för framgången af ett så ädelt bemödande, njuta understöd af Allmänna Medel; men det är utom Utskottets gränsor, att dertill föreslå utväg.

Ytterligare har Herr Prosten föreslagit för Högvörd. Ståndet, "att hos Konungen göra un-"derdånig hemställan, om utfärdande af en För-"fattning, som skulle lemna Indelningshafvare af "Prestbohl tillstånd och frihet, att, med förva-"rande af Presterskapets besittningsrätt, utbjuda "Prestgårdarna på Arrende under bestämd tid af "25 till 30 år, sedan Konungens Befallningshaf-"vande i Länet samt Consistorium villkoren pröf-"vat och godkänt". Då Utskottet erinrar sig att ingen Indelningshafvare är betaget, att i detta ämne särskilt hos Kongl. Majt göra underdånig anmälan, och flere exempel gifvas, att Kongl. Majt, efter Vederbörandes hörande, i Nåder bifallit PrestBoställens bortarrenderande, inser Utskottet för sin del ingen anledning att tillstyrka Högv.

Ståndet, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om någon Forfattnings utfardande uti det ifrågavarande ämne; hvilket dock allt underställes Högv. Herr ErkeBiskoppens och Talmannens samt det Högv. Ståndets närmare höggunstiga pröfning Stockholm den 28 Febr. 1818.

På EcclesiastiqueUtskottets vägnar,

WILH. FAXE.

J. JANZON.

Lades på Bordet.

Ståndet åtskildes.

In fidem

J. U. ALMQUIST.

Lördagen den 7 Mars 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Biköppen m. m., Doctor *Murray*, som med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd hittills varit från Riksdagen frånvarande, hade nu till Staden ankommit och intog sitt rum uti Ståndet, hvarvid Herr ErkeBiskoppen och Talmannen betygade sin och Ståndets fägnad, att få emottaga en Ledamot, som redan lemnat så många och ojäfaktiga bevis på sitt nit för Religion och Fosterland.

Herr Doctorn och Biskoppen yttrade, det hans vacklande helsa och hans genom flera bekymmer betungade ålderdom hittills afhållit honom härifrån, men då han nu blifvit föranlåten att göra en resa till Stockholm, hade han ansett för sin pligt att betyga Herr ErkeBiskoppen och Talmannen samt det Högv. Ståndet sin vördnad, och deltaga i de inom Ståndet förefallande öfverläggningar.

§. 2.

Anmälte Herr ErkeBiskoppen och Talmannen, att Professoren *Agardh* önskat och anhållit, att, i anseende till enskildta angelägenheter, få sin den 7 nästlidne Februarii beviljade Permission förlängd till närmare denna Månads slut; och pröfvade Ståndet skäligt, att härtill sitt bifall lemna.

§. 3.

Justerades Ståndets Protocoll för den 2 innevarande Månad.

§. 4.

Utdelades ifrån ConstitutionsUtskottet ankomne tryckta Exemplar af *Uppgift på de förslag till ändring i Rikets Grundlagar, som, vid Riksdagen år 1815 lagligen beredde, bordt jemlikt* 56 §. *RegeringsFormen, förblifva hvilande för att först vid den näst inträffande, eller nu påstående Riksdag, kunna till afgörande upptagas.*

§. 5.

Då BancoUtskottets den 31 nästledne Januarii aflåtne Betänkande om förlängning uti Prescriptions-tiden för Låneomsättning i BancoDiscontVerket, nu å nyo föredrogs, yttrade Biskoppen m. m., Doctor *Faxe*, att, i anseende till närvarande allmänna Penningebrist, den af Utskottet föreslagne Prescriptionstid för omsättningar och inbetalning af DiscontLån, syntes honom nog korrt, hvadan han för sin del ansåg nödigt, att någon Prolongation härvid måtte äga rum. Häruti instämde Professoren m. m., Doctor *Wijkman*, med förbehåll likväl, att detta tillstånd endast måtte beviljas dem, som redan äro för DiscontSkulder lagsökte, utan att bereda något generelt stadgande för framtiden.

Då Högv. Ståndet ansåg dessa anmärkningar grundade, beslöts, efter framställd proposition, att ifrågavarande Betänkande skulle, med hvad sålunda anfördt blifvit, till BancoUtskottet återremitteras.

§. 6.

Föredrogs å nyo Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, i anledning af väckt fråga om Spectaclernes inställande på de större Högtidsdagarna m. m.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofpredikanten, Doctor *Hedrén* begärde ordet och uppläste följande Anförande:

Se.

Sedan Höglofl. Besvärs- och EkonomiUtskottet icke kunnat, emot Riksdags-Ordningen, blott till ett Stånd låta medfölja den särskilta tanka HofStallmästaren m. m., Herr Öfversten *Bergentreutz* i Utskottet yttrat; så har jag, genom Utdrag af Utskottets Protocoll, erhållit del af detta anförande. Och då Herr Öfversten uttryckeligen begärt, att dess yttrande måtte åtföljа acten *endast* till PrestStåndet, så har jag ansett mig äfven böra göra Högvördiga Ståndet uppmärksamt på dess innehåll, öfvertygad att Högvördiga Ståndet, lika med mig, långt ifrån att derigenom finna de skäl försvagade, som i Höglofl. Utskottets värdiga och väl författade betänkande blifvit anförda till bifall för den af mig väckta motion, tvertom skall deraf föranledas till ett desto mera odeladt gillande af samma Utlåtande.

Herr Öfversten behagar först erinra, det han tror mitt sätt att väcka denna fråga, vittna om ett mera *synligt* än *verkligt* nit. Ehuru oväntadt för en Lärare och mot en Riksdagsman obehörigt detta tillmäle än i sig sjelf är, likväl då det, såsom yttradt öfver en för Hr Öfversten alldeles okänd Person, icke kan gründa sig på annat än Herr Öfverstens individuella tänkesätt, och då det i öfrigt är lika likgiltigt för saken, som för min Person, så vill jag gerna förlåta honom det, och endast önska, att Hr Öfversten må kunna förlåta sig sjelf ett sådant omdöme om andras afsigter, samt tänka på framtida förbättring.

Vidare, då Herr Öfversten förundrar sig, det jag icke hellre ifrat mot vida större oseder i Samhället, såsom frosseri och dryckenskap, utan afseende på dagens helgd, samt de höga förderfliga spelen, så på tillåtna Spelhus, som i enskilta Samqväm, så bevisar Herr Öfversten endast, att han icke gifvit sig mödan att läsa mitt Memorial till slut. Så lyda der mina egna ord: *Det är för ett Christeligt Samhälle värdigt och nyttigt, att, vid de stora högtider, som påminna om Församlingens märkvärdigaste händelser, alla Familjer återgå inom sig sjelfva, och i stilla husligt lugn återföra sina betraktelser till högre och heligare föremål. Deremot kan det icke anses för ett godt tecken, om just dessa dagar, framför andra, utväljas till större Sällskapskretsar, till sinliga förströelser, till stojande lustbarheter.* Jag tror mig härmed tillräckligen hafva ådagalagt, hvad lefnadssätt jag anser mest värdigt Christna Samhällsmedlemmar på vår Församlings heligaste dagar. Menas åter de oordentligheter, som i förenämnde afseenden begås på de öfriga dagar, så bekänner jag upprigtigt, det jag icke annat vetat, än att dessa alla, långt ifrån att vara, enligt Herr Öfverstens påstående, publikt tillåtna, tvertom äro, genom redan stiftade och ännu gällande Lagar, strängt förbudna, samt af den allmänna PolisStyrelsen både i Hufvudstaden och Landsorterna kraftigt beifrade. Men då Herr Öfversten, såsom länge vistande i Hufvudstaden, åberopar dessa vederstyggligheter såsom icke okände, vill jag ej i detta fall bestrida erfarenheten; men beklagar endast, att Herr Öfversten icke i rätt ordning och tid nyttjat sin

riksdagsmanna-rätt till afskaffande af ett oskick, som så rättvist klandras.

Jag förbigår dock alla vidare anmärkningar öfver dessa Herr Öfverstens anföranden, som, utan att vidröra sjelfva saken, endast äro ställda mot min person och mitt sätt att yttra mig; för att fästa uppmärksamheten vid de punkter, som synas angå det Högv. Ståndet. Öfverste *Bergencreutz* påstår det nemligen hafva varit mer i sin ordning, att, såsom Själasörjare, vända mig directe till Kongl. Theaterns Föreståndare, der denna förmenta oordning helt säkert skolat vinna rättelse, äfven med uppoffringar. Denna läxa är förmodligen gifven åt hvar och en Riksdagsman af det Högv. Ståndet, som råkar falla på en i hans tanka nyttig förbättring, att likväl icke rusa dermed blindvis till vägs, förrän man i all behörig ödmjukhet förfrågat sig, huruvida saken kan vara till nöjes eller möjligtvis gå igenom. Jag hemställer till Högv. Ståndets eget eftersinnande, då en enskilt man af föga betydenhet äfven i den sak, som afhandlas, likväl anser sig tillständigt, att på detta sätt afvisa en af ett helt RiksStånd lagligen remitterad fråga, och sådant i ett lagligt Utskott af alla Riksens Höglofl. Ständer, hvad man kunde vänta sig i händelse man vågade sig fram med samma fråga, såsom enskilt Tjensteman, af ingen autoritet understödd eller hägnad. Jag behöfver ingen försäkran om nuvarande TheaterStyrelses liberalitet och rättskaffenhet: min öfvertygelse i denna del finnes uttryckt i mitt Memorial. Men detta är ett nytt skäl att fortfara med ett yrkande, det jag är sä-

ker icke skall misshaga hvarken Theaterns eller Samhällets Styrelse, och det jag nu mera icke bör tro möjligtvis kunna, såsom min enskilta tanka, vara bygdt på felaktiga grunder, sedan det hos Riksens Högloff. Ständer redan vunnit ett så enhälligt bifall.

Men Herr Öfversten fortfar ännu märkvärdigare. *Emedan*, som orden lyda, *det ej bör vara okändt, att TheaterDirecteuren, som både äger och förtjenar Kongl. Maj:ts höga förtroende, ej vidtager några betydliga åtgärder, utan att derom i underdånighet underrätta.* Slutsatsen häraf finnes väl icke i den vanliga syntactiska formen uttryckt: men den är nog tydlig af sig sjelf. Det vill då vara fruktlöst allt hvad Riksens Ständer i underdånighet hos Kongl. Maj:t önska; det kommer dock slutligen allt att bero på de personers behag, som närmast äga Regentens ynnest och förtroende. Efter min öfvertygelse, skulle ingenting kunna upptänkas mera kränkande så väl för Folkets frihet, som Konungens rättvisa. Också är jag förvissad, det vi aldrig behöfva frukta att blifva så behandlade under nuvarande Styrelse och Regeringssätt. Jag skattar oss lyckliga i hoppet, att en vis, ädel och kraftfull Konung skall, vid den stora SamhällsTheatern, ställa alla Smådespoter ibland Vaktbetjeningen, eller på sin höjd vid machineriet; men anförtro vården af det hela åt upplyste, rättrådige, frihetsälskande Män, som anse för sin största glädje och ära, att frambära sanningen, rättvisan och samhällsnyttan inför Monarkens Thron. Jag upprepar ock högtidligen, att jag till dessa senare med full-

komligaste öfvertygelse räknar Kongl. Spectacler-nes nuvarande Föreståndare, GeneralMajoren m. m. Grefve *Gustaf Löwenhjelm.* Hvad han tänker om Religion och Seder, har det Högv. Ståndet haft tillfälle att erfara i en Tryckfrihetsfråga vid 1812 års Riksdag, och hans tankar äro i Allmänhetens händer. Derom vittna äfven de berömvärda nitiska anstalter, genom hans omsorg fogade, till TheaterElevernas, icke mindre religieusa och moraliska, än theatraliska bildning. Men jag behöfver icke rättfärdiga mina tänkesätt om en Man, hvars rika snille, upphöjda tänkesätt och medborgerliga förtjenster tala för sig sjelfva: och jag bygger på dessa kända egenskaper ett välgrundadt hopp, det Herr Grefven skall blifva den förste, både att inse det värdiga och välgörande i den föreslagna förändringen och att bringa den till verkställighet.

Men så fullt öfvertygad jag ock härom är, kan jag dock ingalunda afstå från den mig såsom Riksdagsman tillhörande rättighet att få mitt förslag pröfvadt, och, så vida Högv. Ståndet täckes med sitt bifall detsamma biträda, förvandladt till ett lagligt beslut, för att till Kongl. Maj:ts Nådiga fastställelse öfverlemnas: och jag förmodar äfven det Högv. Ståndet, så väl i denna som alla andra Riksdagsfrågor, icke lära finna sig af någon slags myndighet hindradt från utöfvande af samma rätt. Och vågar jag fördenskull anhålla om proposition till bifall på Utskottets utlåtande, såsom både värdigt, välgrundadt och till ett godt ändamål ledande.

Professoren *Thyselius* yttrade, att, i händelse af återremiss, borde och kunde antalet af önskade rättelser ökas med anförandet af Billetförsäljningen, så vidt den under sjelfva Gudstjensten verkställes. Häruti instämde Doctor *Hedrén* så mycket hellre, som han ansett äfven denna oordning tillhöra de förberedelser, hvarmed han uti sitt Memorial anfört, att sjelfva Gudstjensttimmarne ohelgas.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* yrkade bifall till Utskottets Betänkande; hvarefter det samma, uppå framställd proposition, blef af Ståndet bifallet.

§. 7.

Vid förnyad föredragning af Prosten *Kolmodins* den 13 Februarii till Protocollet aflemnade, och samma dag på bordet lagde anförande, om angelägenheten att påskynda vederbörande Utskotts Utlåtande, angående Filial-Disconterna, beslöts att sedan Utskotten nu till Riksens Ständer inkommit med Betänkande härutinnan, ofvannämnde Anförande skulle läggas till Handlingarna.

§. 8.

Företogs åter öfverläggningen rörande Stats-Utskottets nästlidne Plenidag på bordet lagde Förslag till beräkningen af StatsVerkets Intrader, då Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein* yttrade:

Ehuru jag tyckt mig finna InkomstTitlarna ej vara öfver höfvan uppdrifne, är jag dock icke utan all farhåga att de möjligen kunde utgå till lägre belopp, än det, hvartill de i det aflemnade förslaget blifvit upptagne. Osäkerheten af beräkningen ligger ej blott i Tull-Inkomsterna, som en värd Ledamot sista Plenidag omnämnde; att desse skola minskas i samma förhållande som importen af öfverflödsvaror m. m. är en klar sak: den ligger äfven i andra Artiklar, såsom Saköres- och ChartæSigillatæ medlen, med flere, som kunna till sitt belopp blifva mycken variation underkastade, och det är af ChartæSigillatæContoiret upplyst, att desse sednare för år 1817 blott lemnade en behållning af 155,000 R:dr, således 95,000 R:dr mindre än den Summa, hvartill de i projectet blifvit utförde. Dylika och flera möjliga brister i den påräknade Summan skulle kunna försätta StatsContoiret i förlägenhet vid utbetalningarne af derifrån utgående Qvartal, och Kongl. Maj:t, i följd deraf, se sig nödsakad att åter sammankalla Rikets Ständer, och om missvext inträffade, skulle icke blott brist i påräknade StatsInkomster kunna uppkomma, utan allmänna välfärden kunde derjemte råka i våda, genom för Regeringen bristande tillgångar till understöd för de nödlidande. Utom dessa omständigheter, som i och för sig sjelfva äro nog vigtiga, förekommer en annan af ännu större betydenhet, nemligen det behof af tillökning för 3:dje HufvudTiteln, hvilket Kongl. Maj:t uti Dess till StatsUtskottet aflemnade proposition framställt. I afseende på detsamma har Kongl. Maj:t som alternativ i Nåder föreslagit,

att besparingarne på InkomstTitlarne, om de nu icke högre än förr beräknas, härtill skulle kunna användas. Denna Nådiga Proposition har ännu icke kommit till Riksens Ständers kännedom, emedan StatsUtskottet ansåg sig icke kunna till RiksStånden ingå med 2:ne alternativer, i annat fall än det i Grundlagen förutsedda, att nemligen inom Utskottet 2 Stånd stadnat emot 2. Skulle nu det redan aflemnade Betänkandet bifallas, så förfaller all fråga om det senare alternativet, hvilket då aldrig kommer till Riksständens pröfning, ehuru detsamma kanske skulle lemna en lättare utväg att fylla behofven, än den att öka anslagen på UtgiftsTitlarne. I fall åter, som jag hört nämnas, ett särskilt Creditiv på RiksgäldsContoiret skulle till fyllande af möjlig Statsbrist meddelas, står likväl frågan, oberäknadt de flere omständigheter, som dervid böra komma i öfvervägande, i det närmaste sammanhang med det ämne, som nu är under ventilation. Jag vågar alltså tillstyrka, att StatsUtskottets ifrågavarande förslag, hvilket redan blifvit af andra Stånd återremitteradt, äfven måtte, på ofvan anförda skäl, blifva härifrån återförvisadt, med tillagd önskan, att Ståndet, innan dess slutliga afgörande, måtte få del af Kongl. Majts förenämnda Nådiga Proposition, jemte StatsUtskottets deröfver afgifvande yttrande.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* åberopade hvad han redan den 2 dennes i detta ämne yttrat, med tillägg att 1815 års Tariff lemnat ett ganska betydligt öfverskott till disposition, hvilket för år 1816 utgjorde en behållen Summa af

icke mindre än 700,000 R:dr; samt upplyste att StatsUtskottet härigenom kunnat lemna anvisning på ännu odisponerade Öfverskotts-medel till bestridande af kostnaderna vid den förestående Kongl. Begrafningen, m. m. Då härutaf synes, huru angeläget och nyttigt det är, att Riksens Ständer för oförutsedda och oundgängliga behof hafva en bespard Summa att tillgå, ansåg Herr Doctorn sig icke kunna tillstyrka bifall på det nu aflemnade förslaget, hvarigenom denna behöfliga ressource skulle i betydlig mohn minskas, utan yrkade alltså bibehållande af 1815 års Tariff. Hvad ChartæSigillatæ medlen för år 1817 beträffade, anförde Doctorn, att desamma ingå brutto till StatsVerket, och i sådant förhållande äfven blifvit i förslaget utförde — hvadan en betydlig skillnad nödvändigt måste uppkomma då de blott till behållna Summan beräknas.

Biskoppen, Doctor *Almqvist* instämde med Doctor *Drysén*, samt tillade att behållningen af Afrads- och HästeVacanceSpannmålen ganska betydligt öfverstigit hvad för samma Titlar blifvit beräknadt, och att, då Riksens Ständer funnit så väl densamma som Öfverskottsmedlen i allmänhet vara väl använde, tillstyrkte Biskoppen bibehållandet af 1815 års Tariff. I händelse af missvext och deraf uppkommande allmännare nöd, vore det lilla Creditivet på Banquen att tillgå, hvilket, jemte det ansenligen förhöjda SpannmålsDirectionsCreditivet, torde göra tillfyllest. För öfrigt önskade Herr Biskoppen för sin del, att ett NödfallsCreditiv snarare måtte meddelas, än att rättigheten att på vinst och förlust använda

Öfverskottsmedlen skulle af Riksens Ständer öfverlåtas.

Lectoren, Doctor *Knös* upplyste, såsom Ledamot af StatsUtskottets Inkomst-afdelning, att till följe af Kongl. Majts till StatsUtskottet afgifna Nådiga Proposition, förslag till inkomsternas beräknande blifvit uppgjordt efter bägge alternativerne: det ena med ingen annan förändring i 1815 års beräkning, än den, hvilken blifvit foranledd af förhöjda Arrenden, eller der KronoTiondeSpannmålens tunntal blifvit ökadt eller minskadt: ett annat, hvilket nu i Ständen till pröfning framlagts, jemte uppgift å de grunder, efter hvilka de utsatta Summorna blifvit beräknade, hvilka merendels varit det medium, hvartill inkomsterne de senare åren uppgått, dock så, att der särskilta orsaker företetts äfven detta förminskats. Att nu ingå i någon discussion, huruvida den beräkning Utskottet föreslagit, enligt några värde Ledamöters yttrade tanka, vore för hög, skulle leda till mycken vidlyftighet och torde så mycket mera vara öfverflödigt, som Utskottets Betänkande, hvilket från flera RiksStånd blifvit återremitteradt, således inom Utskottet åter kommer till ventilation, då äfven de inom detta Högv. Stånd gjorda anmärkningar kunna pröfvas, och Utskottet komma i tillfälle att upplysa rätta förhållandet. Af dessa orsaker tillstyrktes Betänkandets återremiss.

Professoren, Doctor *Wijkman* anförde:

Då jag ej så noga känner ifrågavarande sak, såsom ej Ledamot i StatsUtskottet, fäster jag mig endast vid den yppade Discussionen om de så kallade Öfverskottsmedlen. Dessa nämnas stundom hafva stigit till 5, stundom till 700,000 R:dr Banco, och någon gång ännu högre. Då nu frågan är om dessas användande till fyllnad i den brist på 3:dje Artikeln, hvarå Konungen förklarat tillskott behöfveligt; anser jag för min del nödigt att ifrån StatsUtskottet uppgifves ett medium af dessa Öfverskottsmedel för en tid af åtminstone 5 år, innan vi kunna veta, om och huruvida de kunna förslå, eller öfverskjuta det af Konungen framställda behofvet. Skulle de ej vara tillräckliga, så hafva ju Ständerna ej uppfyllt Konungens önskan, utan då lemnat allt på höft, som man brukar säga, och hvarigenom en brist i Statsanslagen skulle tilläfventyrs åstadkomma ett trångmål och behof, som dermed ej kan fyllas. Jag anser således en uppgift häraf nödig för att med någorlunda säkerhet kunna calculera en bestämd Summa för hvad som nu brister, så att Konungens uppgift ej måtte slumpvis lemnas till och ankomma på en blott tillfällighet.

Professoren *Forssell* yttrade, att då ifrågavarande förslag från StatsUtskottet afgick, begärde han blifva underrättad, huruvida något särskilt Betänkande i afseende på Kongl. Majts omförmäldte Nådiga proposition kommer att af Utskottet expedieras, hvaruppå han erhöll det svar, att, i händelse det nu aflemnade Förslaget af Riksens Ständer bifalles, kommer ett sådant Betänkande att ifrån Utskottet afgå; men i hän-

delse 1815 års Tariff blefve bibehållen, förmodas att Öfverskottsmedlen skulle blifva tillräckliga till fyllnad af den brist i 3:dje Hufvudtiteln, hvarå Kongl. Maj:t förklarat tillskott vara af nöden.

Lectoren *Fröberg* anförde, att de upplysningar Doctor *Drysén* lemnat, om det betydliga öfverskott, som blifvit i StatsInkomsterne efter 1815 års beräkning, nogsamt bevisade att förhöjning nu utan någon risque kan beslutas. För öfrigt förenade sig Lectoren med Biskopp *Almquist*, i frågan om ett Extra Creditiv, samt tillade dessutom, att Öfverskottsmedlen måtte användas till Lönförbättring för ScholæLärare, snarare än att komma 3:dje HufvudTiteln ensamt till godo.

Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein* yttrade, det hans mening icke vore att bestrida, det åtminstone en del af Inkomst-Titlarne kunna tåla någon förhöjning. Hvad han nu anfört, syftade egentligen derhän, att Ståndet måtte få del af de föreslagna alternativerna, innan något afgörande beslut vidtages.

Prosten, Doctor *Stenhammar* anförde:

Då inom det Högv. Ståndet den föreställningen synes vara nog allmän, som skulle Höglofl. StatsUtskottet allt för högt hafva beräknat Statens årliga Inkomster, vill jag icke bestrida, utan tillstyrker tvertom, att Betänkandet måtte återförvisas, på det Utskottet må komma i tillfälle, att medelst sin förklaring i ämnet ingifva en annan öfvertygelse. För min del kan jag försäkra, att Utskottet användt all nödig varsamhet i sin beräkning, och att förslaget, sådant det är, skall gifva ett betydande öfverskott, hvilket det öfverskott, som från förra år i Staten befinnes, också nogsamt bevisar. Angående TullInkomsterne bör jag nämna, att jag, så osäkra de än synas, tryggat mig vid en Ledamots intygande inom sjelfva Utskottet, hvilken i anseende både till TullVerket och Rikets Handels-förhållanden äger en mångårig erfarenhet, och ansett hvad Utskottet beräknat till 925,000 R:dr kunna ökas med 75,000 R:dr, eller till en hel million upptagas. För öfrigt är det min öfvertygelse, att öfverskottet ingalunda bör på vinst och förlust, som man säger, öfverlemnas till Kongl. Maj:t, för att dermed fylla 3:dje Hufvudtitelns behof.

Det är bäst att i hvart och ett afseende anslå erforderliga Summor, hvarförutan det vore en möjlighet, att, tvertemot Ständernas afsigt, genom inträffande händelser Kongl. Maj:t kunde komma i obehaglig förlägenhet.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofpredikanten, Doctor *Hedrén* erinrade, att Inkomsterna af NummerLotteriet bero helt och hållet på frågans afgörande, huruvida denna Inrättning skall fortfara eller ej.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* yttrade, det hans mening icke varit, att alla Öfverskottsmedlen skulle öfverlemnas till Kongl. Maj:ts fria disposition, utan att härigenom Ständerna blefvo

i tillfälle att till Kongl. Maj:t öfverlemna någon del deraf till oförutsedda framtida utgifter, och återstoden sedermera förvaras i StatsContoiret till kommande Ständers förordnande; samt tillade dessutom, att, i händelse NummerLotteriet kommer att indragas, skulle sådant blifva i betydlig mohn graverande, ej mindre genom förlusten af en påräknad StatsInkomst, än genom de Pensioner, som skulle komma att utgå till detta Verks nu varande Styrelse och Betjening.

Prosten, Doctor *Stenhammar* anförde: I anledning af hvad om Kongl: NummerLotteriet blifvit anmärkt, får jag upplysa, att genom de förberedelser, som ägt rum inom Höglofl. Utskottet, det icke är utan all sannolikhet, att indragning af detta Verk kunde från Utskottet tillstyrkas. Men om också Riksens Höglofl. Ständer dertill lemna sanction, lär icke StatsUtskottet af sitt nu i förhand afgifna allmänna Betänkande anse sig hindradt, att rätta hvad i anseende dertill blifver en särskildt nödvändighet. Någon speciel Statsutgift för Lotteriets Styrelse och Betjening förmodar jag dock ej blifva erforderlig, helst detta Verk äger sin alldeles särskildta Fond, hvarifrån aflöningen må bestridas, utan Stats-Verkets gravation.

Prosten, Doctor *Genberg* yttrade:

Jag anser ingen brist uti den af StatsUtskottet föreslagna InkomstSumman vara att befara, utan fastmera hoppas jag att blifvande Öfverskotterne denna gång icke skola utfalla till mindre

belopp, än efter de vid sista Riksdag uppgjorda calculer, ty om ock ChartæSigillatæ-afgiften, som åren 1814 och 1815 uppgick till öfver 260,000 R:dr och år 1816 ända till 290,000, skulle möjligen sistlidet år hafva undergått någon förändring, är den endast tillfällig: och då Spannmålen är upptagen mycket under medium af det pris beräkningen af flere års Markegångstaxor framter, skall äfven denna artikel gifva betydeligt öfverskott, äfvensom priset på jern och andra metaller, som fått ett temporairt vanvärde, med ingen, minsta sannolik anledning kan förmodas falla under det af StatsUtskottet föreslagna, men väl är hopp att det skall stiga vida deröfver. TullIntraderna, om vexlarne efter cours upptagas och det sistl. år förhöjda anslaget af 60,000 R:dr till Tullbevakning, genom en förbättrad organisation, indrages, förmodar jag ock skola efter beräkning ingå. Till utredande af allt detta tillstyrker ock jag att förslaget må återremitteras. På gifven anledning af någon värd Ledamot, får jag endast tillägga, att, i fall NummerLotteriet indrages, efterlemnar detsamma en betydlig Fond till pensionerande af de Tjenstemän inom Verket, hvilka på längre eller kortare tid blifva lönlöse eller af ålderdom och sjuklighet icke mera äro tjenstbare. Det Högv. Ståndet lärer i öfrigt högtupplyst finna det icke vara tid att söka sådana öfverskotter i Statsanslagen, som förorsaka en tillförene nog dryg Bevillnings förhöjande, just då man som mest klagar öfver Handelns och Näringarnes vanmagt samt osäkerhet i Penningeverket.

Härefter och uppå framställd Proposition beslöts, att ifrågavarande förslag till beräkning af StatsVerkets Intrader skulle, med hvad sålunda rörande detsamma, anfördt blifvit, till StatsUtskottet återremitteras.

§. 9.

Till underdånig efterrättelse upplästes följande Kongl. Maj:ts nu ankomna Nådiga Svar uppå Riksens Ständers Skrifvelse, angående Riksdagens förlängande till d. 5 nästkommande April. Gifven Stockholms Slott den 5 Mars 1818.

Med afseende å den mängd ännu oafgjorda Riksdagsgöromål, hvars afslutande omöjligen kunde medhinnas till innevarande dag, då trenne månader äro förflutne, sedan Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om StatsVerkets tillstånd och behof, till StatsUtskottet öfverlemnades, hafva Rikets Ständer, genom underdånig Skrifvelse af den 2 i denna månad, hos Kongl. Maj:t anhållit om Riksdagens förlängning på en månad, från den 5 Mars räknad, eller till den 5 nästkommande April.

Kongl. Maj:t har, med stöd af hvad 109. §. RegeringsFormen stadgar, till denna Rikets Ständers anhållan härmedelst velat sitt Nådiga bifall lemna, och förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. af Wetterstedt.

§. 10.

§. 10.

Vid förnyad föredragning af Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens gemensamma Utlåtande i anledning af föreslagen ändring af 24 Cap. 5. §. ByggningaBalken, rörande BrandstodsInrättningen, tillstyrkte Biskopparne, Friherre Doct. *Mörner* och Doct. *Almquist*, samt Professoren, Doctor *Wijkman* med flere bifall på Utskottets förslag, såsom på goda skäl grundadt.

Professoren *Forssell* yttrade, det han för sin del fann betänkligt att vidtaga en anstalt, som skulle inleda Allmogen i en allt för mycket betungande utgift, så väl genom sjelfva inbetalningarna till BrandförsäkringsVerket, som äfven genom värderingar, postporto och Commissionairs-arfvoden. Och ehuru förhållandet kan vara olika på olika Orter, ansåg dock Professoren för de norra Landskaperna vara bäst att förblifva vid den gamla HärادsBrandstodsInrättningen.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* förklarade, att i fall det vore såsom skyldighet ålagdt Landtmannen att i Allmänna BrandförsäkringsVerket försäkra sin Egendom, skulle han vara färdig att afstyrka förslaget; men med de villkor och förhållanden, som det blifvit framtsälldt, samt då nödiga försigtighetsmått vidtagas till förekommande af skadeersättning ifrån 2:ne särskilta ställen, förnyade Herr Biskoppen sin tillstyrkan, att Utskottens förslag måtte bifallas.

Härmed förenade sig Biskoppen, Doct. *Murray* samt flere.

Prosten *Billdahl* ansåg det vara bäst att oförändradt bibehålla de gamla Härads-föreningarne, och att det för deras bestående vore högst nödigt, att icke några finge draga sig derifrån, hvarigenom skulle hända, att, vid inträffad eldskada, de, som qvarstodo vid föreningen, skulle komma att öfver billigheten och ofta öfver förmågan contribuera, och att Allmänna Lagens stadgande i 24. Cap. 4. och 5. §. §. Byggningabalken må blifva oförändradt bibehållet.

Prosten *Fröberg* instämde med Biskopp *Mörner* och ansåg den af Prosten *Billdahl* nu framställda betänklighet vara mindre betydande, helst det icke är att förmoda, det Allmogen skall till något betydligare antal deltaga i det Allmänna BrandförsäkringsVerket.

Härefter, och då uppå begäran Proposition framställdes på Utskottets Betänkande, blef detsamma af Ståndet bifallet.

§. 11.

Då Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Memorial den 14 nästl. Febr., angående afskaffande af Luderplatser och allmänna Skallgångar, nu åter föredrogs, begärde Prosten, Lector *Fröberg* ordet och uppläste följande anförande:

Då jag visserligen för min del gerna tillstyrker bifall till de förenade Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens afgifna Betänkande rörande frågan om Luderplatsers och Skallgångars afskaffande, såsom utgörande för de trakter af Riket, der deras inrättande ansetts nödvändigt, ett vida större och svårare ondt, än alla de odjur, som genom dem skulle utrotas, anser jag så mycket mer angeläget, att de skäl, som tala för deras upphörande och indragning, måtte, om Riksens Ständer nu besluta framställningen af en underdånig önskan i denna väg, fullständigt och icke blott till en del utvecklas, som Kongl. Maj:t i Nåder funnit sin höga uppmärksamhet böra fästas på olämpligheten af dessa anstalter och derföre Nådigst anbefallt sina Befallningshafvande i de Län, der Skallgångar voro öflige, att infordra Församlingarnes och Häradernas yttranden om andra utvägars vidtagande till odjurens förgörande, hvarvid och då en del Församlingar, som hittills varit befriade från detta dryga onus, genom menniskors vanliga liknöjdhet att sätta sig i deras ställning som lida, voro ohugade att ingå i något nytt arrangement för omförmälta ändamål, Kongl. Maj:t i Nåder fann för godt, att låta allt förblifva på den gamla föten. De Höglofl. sammansatte Utskotten synas hufvudsakligen och endast fästa sig vid det stora antal af dagsverken, som årligen åtgå och förspillas för ett i senare åren åtminstone nästan aldrig uppnådt ändamål, och i sanning, denna Riksförlust är svår och oberäknelig och kan endast rätt värderas af dem, som sett dessa stora HäradsSpectakel, dit hundradetals af Allmogen på 2 à 3 mils afstånd från Skallplatsen, med 2 och 3 dagars frånvaro från sina Hemman, samlas, för att

som åskådare betrakta de underdjur, hvilka på Skådebanan genom många omgångar och besvär inbjudits, och der mången Räf och gammal Varg för tionde gången uppträder som Acteur, åtföljd af några yngre, som debutera och skola inöfvas till de följande årens skickliga action, hvarefter och sedan skådespelet räckt några timmar och de Spelande aftågat under salutering af skott, Allmogen hemförlofvas med det hopp, som likväl är blandadt med någon fruktan, att de aftågande, för den skonsamhet som nu visats dem, äfven nästa Sommar med mildhet torde behandla deras betande boskap och hjordar, hvarigenom allt man kan anse skallgångarne vara, som en beskedlig Författare naivt uttrycker sig på titelbladet af sin Bok: "Medel till förekommande af Vargars utrotande". Jag skulle likväl önskat, att de Höglofl. Utskotten icke bland skälen för Skallgångars upphörande utelemnat de högst betungande omständigheter, som egentligen trycka de Socknar, som haft den olyckan att Jägmästarens öga fästat sig vid deras terrain och anlagt ordentliga luderplatser inom deras område. Det verkliga våld på ägande rättens helgd, respecterad af alla bildade Nationer, som der, med anledning och stöd af sjelfva Författningarne, utöfvas af en mindre skonsam Jägeribetjening, öfvergår all beskrifning och kan knappast tros af dem, som icke sjelfva dertill varit åsyna vittnen, eller med tung erfarenhet beprövat det. Jag behöfver blott nämna upphuggningen af Jagtplatserna, der en stor del af Hemmanets Skog efter godtycko och utan ägarens rådfrågande nedhugges, den nedtrampning och för-

störing af all ung och vextlig Skog, till på secler oersatt skada, som vid skallmarchens framstrykande är oundviklig, det förbud, som genast vid uppludringen kungöres, att intet skogshygge den vintern får anställas, hvarigenom Hemmansägaren, vid 5 Rdrs vite för första gången och ökadt vid förnyelserna, förbjudes att under hela den vintern, hemföra från sin egen Skog en enda vedsticka; och om han också ägde flera hundrade famnar upphuggne, skall han tvingas, att antingen med hustru och barn frysa ihjäl i sina kojor, eller också, med betydliga och för mången omöjliga uppoffringar, köpa sig från annat håll den ved och det virke, som han har tillräckligt af på egna ägor, hvartill kommer, att om någon tilläfventyrs, som tycker att det der allt är ganska orätt, eller tvingad af nöden, då det börjar bli för kallt i hans stuga, vågar sig åstad, att söka snappa några träd af sin egen ved, som också blott ligga $\frac{1}{2}$ aln inom den heliga jagtlinien, och han olyckligtvis der anträffas af någon grönklädd Vaktmästare, dess rygg antingen får uppbära försöket, eller förlorar han sin yxa och till någon tid sin dragare, stämmes till nästa och flera Ting, blir pliktfälld, chicaneras och vandrar hem med den tröstlösa öfvertygelsen, att nästa vinter förestår honom samma uppträden; ty det är ej nog att en Socken får smaka denna samhällslifvets underliga välgerning blott en gång och för ett år; det beror på Jägmästaren att låta Luderplatserne och Skallgångarne fortsättas på samma ställe beständigt; och inom den Socken, der jag är Pastor, hafva Skallen nu i 20 consecutiva år oafbrutet hvarje vinter fortsatts på sam-

ma Hemmans ägor och utan att de lidandes rop och veklagan har kunnat åstadkomma någon förändring. Det är billigt, att Medborgare vidkännas allmänna bördor till Samhällets och det gemensamma bästa; men det är obilligt att samma Medborgare beständigt nedtryckas af tyngder, från hvilka andra, som deraf skulle draga lika fördel, äro helt och hållet befriade. Följden är äfven den, att sedan odjuren blifvit vane att infinna sig på samma ställe, passerar ingen sommar, då icke nästan hvarje inom Socknen beläget Hemman förlorar Ungkreatur, Får och Svin m. m., genom de om vintern oskutna Vargarnes förnyade visit. Detta är visserligen blott enskilt, och jag har också endast exempelvis framtagit detsamma. De allmänna olägenheterna jag framställt äro likväl sådane, att de gälla för alla ställen, der Skallgång existerar, och det är ur det skälet jag önskar och ödmjukligen anhåller, att desamma i den, på Utskottens afgifna Betänkande, uppsättande underdåniga expeditionen till Kongl. Maj:t, måtte till en del få inflyta och afses, öfvertygad att vår Nådige Konung fäster ett högt och rättvist afseende på bördornas jemna fördelning mellan Medborgare, och går sina trogna Undersåtares underdåniga önskningar till mötes i afhjelpande af de svåra och tryckande olägenheter, som äro oskiljaktige från JägeriStatens, enligt nu gällande Författningar, ägande befattning med Odjurens utrotande.

Uppå framställd Proposition beslöts, att de sammansatte Utskottens ifrågavarande Memorial skulle, med det af Prosten, Lector *Fröberg* nu

anförda tillägg, återremitteras, ehuru i öfrigt Ståndet ej hade något att vid Memoriälet erinra.

§. 12.

Föredrogs å nyo Riksens Höglofl. Ständers Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande i anledning af väckta frågor, så väl om upphörande af frikallelse för Höglofl. Ridderskapet och Adeln från deltagande med Borgerskapet uti kostnaden för deras Hus och Tomter i Städerna till Kyrko-, Preste-, Scholæ- och RectorsBoställsbyggnader, samt öfriga StadsEgendomar ålagde skyldigheter, som ock derom, att de Onera, hvilka tillhöra Gårdsägare bland Städernas Borgerskap, måtte utsträckas till alla Fastighets-ägare i Städerna utan undantag.

Och blef, uppå framställd Proposition, ifrågavarande Betänkande bifallet, hvarvid Biskoppen, Doctor *Almquist* förbehöll sig att skriftelig en få aflemna följande Reservation:

Att efter råd och lägenhet bidraga till uppbyggande och underhåll af Kyrkor, Skolor och äfven Fattighus, anser jag höra till de *Officia humanitatis*, ifrån hvilka ingen skäligen skulle vilja undandraga sig, om han än, i skygd af någon så kallad *positif* Lag eller Privilegium, icke skulle kunna tvingas dertill. Af sådan orsak aktar jag icke heller nödigt att försvara en gammal häfd eller Privilegium, hvaraf man icke skulle kunna begagna sig, utan att råka i collision med sin egen bättre öfvertygelse. Jag

tror ock visst, att de fleste både besutne och obesutne så väl Adelsmän som Prester och andre Ecclesiastique Embetsmän, mer eller mindre privilegierade, med mig dela denna öfvertygelse. Utom dess skulle jag såsom Pastor finna det fast svårt, om icke alldeles omöjligt, att i Religionens och Menskliglietens namn uppmana mina Åhörare att kraftigt och med hvarjehanda uppoffringar bidraga till några märkeliga inrättningar hörande till *Pios usus*, och hvartill Kyrkor, Scholæhus och Fattighus väl måste räknas, om jag, ehuru bofast och besuten, blott till följd af *Privilegium*, alls icke sjelf skulle vilja med både råd och dåd, i min mon, hjelpa mine Medborgare att vinna ett af oss alla erkändt godt och nödvändigt allmänt ändamål.

Ändteligen, och om saken skulle betraktas blott från dess civila eller yttre sida, så kan jag ej inse att något Hus eller Egendom i Stad eller på Landet borde förändra sin Natur derföre att den köpes af nådon privilegierad Person, vore det än af Konungen sjelf.

Längre än till Embetshus kan derföre, enligt min oförgripliga mening, *immuniteten* ifrån Kyrkobyggnads-skyldigheten m. m. icke sträcka sig; men efter mitt sätt att tänka, måste ändock Innehafvaren äfven af ett Embetshus, fast icke *ex Privilegio*, likväl *ex nobili officio et respectu humanitatis*, uti sin mån med öfrige Medborgare bidraga till nämnde allmänna Byggnader och deras underhållande.

Jag anser således för min del Herr *Cederborgs* motion hafva varit skälig, och må fördenskull detta mitt yttrande intagas i Protocollet, såsom min reservation ifrån det bifall, som nu blifvit gifvet till Höglofl. EkonomiUtskottets Betänkande i målet.

§. 13.

Föredrogos å nyo och biföllos följande ifrån Utskotten inkomna Memorial och Betänkanden, nemligen:

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Memorial, rörande

1:o Bestämmande af Jordägares och Torpares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter.

2:o Inskränkning i förbudet mot nyttjande af Tröskslagor af Ek.

3:o Herjeådalens undantagande från Storskifte af Hemmans-mark; och

4:o Författande af ett sammandrag och en systematisk samling af Författningarna om Jordägares rättigheter och skyldigheter; samt

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande,

I anledning af väckt fråga om förändring i Församlingarnas skyldighet att vårda de Fattiga.

§. 14.

Vid förnyad föredragning af Ecclesiastique-Utskottets sista Plenidag på bordet lagda Memo-

rial, angående yrkad rättighet för Comministrarne i Stockholm att utom förslag söka Regala Pastorat, begärde Comminister *Bergegren* ordet och yttrade sig som följer:

Med känsla af yttersta oro och bekymmer har jag åhört Högvördiga EcclesiastiqueUtskottets utslag, och ehuru med föga eller ock ingen förhoppning om återremiss, ännu mindre ändring deruti, torde det dock tillåtas mig, att inför Högvördigste Herr Doctorn och ErkeBiskoppen samt Högvördiga Ståndet, göra följande ödmjuka framställningar: 1:o Då hvarje Prest från yttersta gränsen i Sveriges Rike har rättighet att i Hufvudstaden börja sin tjenstgöring, och må hända äfven dersädes få en ordinair syssla, synes det vara icke blott önskeligt, utan äfven för honom behöfveligt, att kunna söka befordran till en framtida bättre bergning, utan att genom långväga resor nödgas fördjupa sig i en skuld, hvarifrån han sedan svårligen kan lösa sig. 2:o Önskade jag fästa Högvördigste Herr Doctorns och ErkeBiskoppens samt Högvördiga Ståndets uppmärksamhet på framlidne Herr Doctorn och Biskoppen *Wallquists* yttrande uti sin Handbok öfver Ecclesiastique Befordringsmål, der han pag. 20 säger: *Stockholms Comministrar hafva de allraträgnaste och tröttsammaste Prestsysslor*, hvarföre ock någon ginare och mindre kostsam väg till befordran vore för dem uppmuntrande. 3:o Synes rättigheten för Stockholms Comministrar, att enligt Kongl. Brefvet af den 23 December 1723, hos Konungen omedelbart och utom förslag sig underdånigst anmäla om Pastorater, under villkor att Consistorierne på sökta förslager dem icke uppfört, i märkeligt afseende gränsa sig till den här sökta förmonen. — Sådane äro de framställningar jag önskat i ödmjukhet få afgifva inför Högvördigste Herr Doctorn och ErkeBiskoppen samt Högvördiga Ståndet, för att, om möjligt vore, på något sätt ännu mer kunna justifiera min vördsamt gjorda ansökan.

Biskoppen, Doctor *Faxe* anförde, att Utskottet öfvervägat de flera skäl, som Comminister *Bergegren* framställt för billigheten af sin begäran; men att Utskottet derjemte funnit, det alla de, som nu äga denna för Comministrarne i Stockholm yrkade rättighet, erhållit densamma genom egna underdåniga ansökningar, utan medverkande åtgärd af Ståndet, hvadan Utskottet icke ansett sig kunna meddela något annat Utlåtande, än det, som nu blifvit lemnadt.

Biskoppen, Doctor *Murray* utlät sig, det han, med mångårig kännedom af den myckna möda och den ringa uppmuntran, som vanligen äro förenade med Comministraturerne i Stockholm, af hjertat skulle unna dessa Tjenstemän den förmon, som nu blifvit sökt; dock trodde Herr Biskoppen, att det ej tillhörde det Högv. Ståndet, att härom insinuera någon underdånig Skrifvelse, emedan, så vidt Herr Biskoppen kunde erinra sig, de, som erhållit denna rättighet, sjelfve derom gjort underdånig ansökning hos Kongl. Maj:t.

Comminister *Bergegren* yttrade, det han ansett att denna hans begäran skulle vinna lättare

framgång, om den med Ståndets förord vore beledsagad.

Biskoppen, Doct. *Almquist* förenade sig med Biskopp *Murray*, och tillade, att i fall Ståndets Pluralité förklarade sig emot Comministrarnes begäran, skulle sådant må hända mera skada än gagna dem.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* instämde med Biskopp *Murray* deruti, att Comministrarne i Stockholm förtjena ett gunstigt afseende både för sina trägna mödor och sin ringa lön; men ansåg dock att de sjelfve borde hos Kongl. Maj:t söka den rättighet, hvarom fråga nu blifvit väckt.

Professoren, Doctor *Wijkman* anförde:

Jag tillstyrker bifall till EcclesiastiqueUtskottets Betänkande, så väl af det redan deri anförda skäl, som i synnerhet äfven af den orsak, att medgifvande häraf skulle medföra en mannamon i afseende å andra, i lika belägenhet med dem i Stiften tjenande Prestmän. Man anför som skäl till ansökningen, att Comministrarne här kunna hafva en lång väg hem till sina Stift för att profva, hvilket skulle medtaga mesta delen af deras årslön, men utom det att sådant var dem förut kändt då de här sökte engagement, äro Comministrar i Stiften, som genom Jus patronatus blifvit tillsatte, i samma belägenhet då de skola söka befordran hem till sina Stift, med ofta lika små löner, och utan den förmon som Stockholms Comministrar njuta, att nemligen vid sina Stationer få räkna dubbla år. Är frågan personelt för Herr Comminister *Bergegren*, skulle jag gerna förklara mig för honom; men då frågan är generel och för alla tider, kan jag, af ofvan anförda skäl, ej annat än den afstyrka, och anhåller om proposition till bifall af Utskottets Betänkande.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofpredikanten, Doctor *Hedrén* instämde i hvad Biskoppen *Murray* och Doctor *Drysén* yttrat, rörande Stockholms Comministrars trägna göromål och knappa löningsvillkor, samt ansåg att den väckta frågan, utom de flera bevekande skäl, som dervid förtjente afseende, äfven var af den allmännare beskaffenhet, såsom rörande en Tjenstemannaclass, hvilken icke hörer till något visst Stift, att Ståndet kunde och borde upptaga densamma, i synnerhet om den inskränkning dervid gjordes, att denna rättighet, att utom Förslag söka Regala Pastorat, komme att gälla blott för det Stift, hvartill hvar och en hörer.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Almquist* och Prosten *Svedelius* m. fl.

Prosten, Doctor *Stenhammar* fann Doctor *Hedréns* anmärkning vara af den vigt, att han tillstyrkte, det måtte Memorialet med densamma till Utskottet återgå.

Prosten, Lector *Fellenius* erinrade, att, med rättigheten att utom Förslag söka Pastorat, borde visserligen vara förenadt det villkor, att den Sökande skulle, enligt Författningarne, vara competent till den lägenhet, hvarom fråga vore.

Professoren *Thyselius* yttrade, att många omständigheter af skiljaktig beskaffenhet härvid böra afses; men att i alla fall samma väg är öppen för Comministrarna i Stockholm, som för andra i deras prædicament, att nemligen genom egen underdånig ansökning utverka sig den förmon hvarom nu ventileras. Vore frågan blott om Comminister *Bergegren*, ville Professoren gerna tillstyrka, att Ståndet i detta afseende lemnade honom ett gynnande förord.

Professoren *Forssell* ansåg, att en återremiss till Utskottet skulle innefatta ett i förväg yttradt ogillande af Utskottets hufvudsakliga Utlåtande, innan ännu är utrönt, huruvida icke Ståndets pluralité deruti instämmer; hvadan Herr Professoren begärde proposition till bifall på Betänkandet, samt förklarade, det han för sin del icke skulle kunna samtycka, att Ståndet, tvertemot all praxis, med sitt förord beledsagade en ansökning af denna beskaffenhet.

Biskoppen m. m. Doctor *Almquist* anmärkte, att om Clerus Comitialis hittills icke tillstyrkt, har man ej heller exempel att den afslagit någon dylik sak, som denna.

Prosten *Rabe* instämde med Professoren *Forssell*, samt tillade med egna ord, det han icke kunde inse, hvarföre Comministrarnas obefordrade Medbröder i Stiften skola lida deraf, att Stockholms Församlingar icke kunna löna sina Comministrar i motsvarighet mot deras påstådda arbete.

Prosten *Öhrvall* förenade sig med Prosten *Rabe*, och Prosten *Hagberg* med Professoren *Forssell*.

Härefter blef, uppå framställd Proposition, Utskottets Memorial af Ståndet bifallet.

§. 15.

Då EcclesiastiqueUtskottets vid sista Plenum på bordet lagda Utlåtande, i anledning af Prosten *Säves* Memorial, rörande åtskilliga PrestStåndets enskilta angelägenheter, nu åter föredrogs, blef detsamma, efter framställd Proposition, af Ståndet bifallet.

Härvid begärde Prosten *Säve* ordet och anförde följande:

Jag har ansett ingenting så Presterligt och för oss, som Lärare, tillfredsställande, under dessa högtidliga möten, som att tillika i någon mån kunna bearbeta Religions-väsendets och vårt eget Stånds bättre inrättning. Det är af sådan anledning jag framställt förevarande ämne. Hvad angår de mera bestämda föreskrifter för Prest- och Pastoral-Examina jag önskat, kan jag dervid åberopa instämmande tankar af f. d. Biskopp *Wallquist*. Då jag hufvudsakligen yttrat mig om friheten, att få utarrendera Prestbohl för längre fastställd tid, förnämligast af det skäl, att Pastorerne, för hvilka jordbruks-omsorgen ofta kan blifva ett hinder och anledning till missrigtning af deras verksamhet, må kunna ensamt öfverlemna sig åt deras eget yrke, själavård och studier; så hade jag väl väntat att Höglofl. Utskottet

skulle ingått i närmare pröfning häraf. I anseende till den omständigheten, att Prestbohl äfven nu kunna för Innehafvarens lifstid uthyras, får jag anmärka, att saken blir hel annan, då arrende får ske på längre bestämd tid, hvarigenom endast rätt förmånliga accorder kunna vinnas. Förnärmande af 3:dje mans rätt har jag åter ansett tillräckligen förekommas genom de föreslagna precautioner i sättet af afhandlingen. Föröfrigt vördar jag EcclesiastiqueUtskottets samt Högvörd. Ståndets beslut, tilläggandes blott den önskan, att, om någon Ledamot skulle interessera sig för ämnet, han ville än en gång igenomse mitt Memorial i dess sammanhang.

§. 16.

Upplästes och lades på bordet nedanskrifne ifrån Utskotten inkomna Handlingar, nemligen:

ConstitutionsUtskottets Memorial, med yttrande, i anledning af en från Ridderskapet och Adeln remitterad anmärkning mot Konungens Rådgifvare i Commandomål för Arméen.

Stats- och BancoUtskottens Betänkande, i anledning af den del af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 10 December 1817, om Allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, som angår Malmö-, Götha CanalBolags samt Götheborgs DiscontVerks utredning.

LagUtskottets Betänkanden, i anledning af

1:o Väckta frågor om upphäfvande af Kongl. Kun-

Kungörelsen den 26 Nov. 1816, angående sättet för en Menighets hörande i enskilta tillåtliga ärender.

2:o Förändring uti straffet för Hållkarl, som fordrar drickspenningar af Resande, eller dem med ovett ofredar.

3:o Förtydligande af Lagens stadgande uti 17. Cap. GiftermålsBalken, om beräkningsgrunden för beloppet af fördel.

4:o Bestämmande af en viss afgift till KronoFogdarna i Vesterbottens och Norrbottens Län, då de icke sjelfve, utan genom Länsmännen, låta verksälla Utslag i Utsökningsmål, samt fastställande af Länsmännens, Nämnde- och Fjerdingsmännens rättighet att, enligt KronoFogdens ordres och på dess ansvar, verkställa utmätningar i privata mål.

5:o Bibehållande af Författningar, att en sjettedel af Ström alltid bör hållas öppen; samt

6:o Att böter i Brottmål må utgå efter förmögenhet.

Ståndet åtskildes.

In fidem,

J. Janzon.

Thorsdagen den 12 Mars,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, hade Högv. Herr Doctorn och ErkeBiskoppen på några dagar till Upsala afrest, hvarföre Biskoppen och v. Talmannen, Herr Doctor *von Rosenstein* nu förde ordet.

§. 2.

Justerades Ståndets Protocoll för den 7 i denna Månad, med undantag af 14:de §.

§. 3.

Uti Höglofl. Ridderskapets och Adelns genom ProtocollsUtdrag af den 7 dennes meddelta beslut, att Stats- och BancoUtskottens Betänkande, i anledning af den del af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, som angår Malmö, Götha CanalBolags samt Götheborgs DiscontVerks utredning, förr än det samma till profning företages, bör, jemte dertill hörande Bilagor, genom Stats- och BancoUtskottens skyndsamma föranstaltande utaf de till Riksdagskostnaderna anslagne Allmänna Medel, till trycket befordras samt ett Exemplar deraf till hvarje Ledamot af RiksStånden utdelas; fann PrestStåndet skäligt att instämma, hvilket genom Utdrag af Protocollet skulle de öfrige Respect. Stånden samt Stats- och BancoUtskotten vördsamt och vänligen tillkännagifvas.

§. 4.

Af inkomne ProtocollsUtdrag inhämtades, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln

1:o Bifallit

Det uti StatsUtskottets Utlåtande den 16 Februarii öfver Herr *Adlerbeths*, *f.*, motion om medels anslående i och för Isländske Handskrifters öfversättande, framstäldte första Alternatif, eller att, derest berörde öfversättning icke utan StatsVerkets betungande kan företagas, dermed må till en lägligare tid uppskjutas. — Samma Utskotts Utlåtanden 1:o angide KronoUppbördsBetjeningens aflönande i Götheborg samt öfriga Städer utom Stockholm; och 2:o om ytterligare bidrag af Statens Medel till KronoUppbördsBetjeningens aflöning i Stockholm m. m. i följd hvaraf till BevillningsUtskottets yttrande öfverlemnades frågan, huruvida icke, till beredande af ersättning åt KronoUppbördsBetjeningen för det tillökta besvär och den större kostnad, som vid debitering, uppbörd och redovisning uppkommit, den af Riksens Stånder anslagne vissa procent på Bevillningsmedlen, derest den samma skulle finnas icke svara mot behofvet, torde böra ökas. — Samma Utskotts Utlåtande i anledning af gjord framställning om förbättring i aflöningen för Krigs RevisionsBetjeningen; angående föreslagne grunder för liqviderandet af UndsättningsSpannmål; angående gjord hemställan, att MagazinsDirectionen ej må införskrifva utländsk Spannmål.

LagUtskottets förnyade Utlåtande, om tiden för Kungörelsers uppläsande under Gudstjensten; angående ägares af Bergsmanshemman åliggande, att fullgöra de Hemmanen åtföljande skyldigheter.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Utlåtanden, angående föreslaget förbud mot all utborgning af Brännvin; angående KronoskjutsSkyldiges rättighet, att vid HäradsTingen välja de i Kongl. Förordningen den 28 Junii 1809 omförmäldte Deputerade; angående föreslagen skyldighet för de uti 26. Cap. 2. och 4. §. §. ByggningaBalken från Tingshus- och Prestgårdsbyggnad frikallade, äfvensom insockne Frälsehemman i Skåne, att deruti deltaga m. m.; angående förändring af tiden till Vägsyners förrättande; angående föreslagen ändring uti Författningen om allmänna vägarnes underhållande vintertiden, i afseende på inrättningen af ploglag; rörande väckt fråga i afseende på Brandstods erläggande efter förmedladt eller oförmedladt hemmantal; angående föreslagen rättighet för hvar och en att emellan Riksdagarne till Regeringen inkomma med förslag till ändringar i Författningar m. m.; angående förslag till bestämmande af Jordägares och Torpares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter; rörande Herjeådalens undantagande från Storskifte af Hemmansmark; angående lösens beräknande för Skattehemman Artvingar emellan, samt gräns för Hemmans-klyfningar; rörande föreslagen ändring af 24. Cap. 5. § ByggningaBalken angående Brandstod; om inskränkning i förbudet mot nyttjande af Tröskslagor af Ek.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden, rörande förslag till en jemnare fördelning af väghållnings-skyldigheten vid och omkring Norbergs Grufvor; i anledning af väckt fråga om KronoUppbördens öfverlemnande till KyrkoRådet i hvarje Församling; i anledning af gjordt yrkande, att Förlänings- och Löningshemmanen i Halland må tilläggas samma förmoner, som Kronohemmanen i allmänhet, eller få lösas till Skatte.

StatsUtskottets Utlåtanden, angående förvaltningen af Kronans UpplagsMagazin, m. m.; om ytterligare bidrag af medel för Södertelje Canal-Inrättnings fullbordande; i afseende på lånerättighet i ManufacturDisconten för SkeppsvarfsÄgare.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden, rörande en förbättrad Posternas reglering på åtskillige orter i Riket, samt vissa öfverklagade olägenheter vid Postföringen emellan Norrige och Dannemark; i anledning af väckt fråga om förbud mot införande af utländskt spunnet Bomullsgarn; angående en fri Tackjernshandel; i anledning af väckt fråga om Boskapsafvelns uppmuntrande i Blekinge; i anledning af åtskilliga väckta frågor, rörande Markegångssättningar.

2:o Återremitterat

StatsUtskottets Förslag till beräkning af StatsVerkets Intrader i den RiksStat, som af Riksens Ständer vid denna Riksdag skall uppgöras, för att tjena till efterrättelse intill nästa Riksdag;

med anmodan derjemte till Utskottet, att, vid återremissens besvarande till Riksens Ständer äfven afgifva det af Utskottet uppgjorda andra alternativa förslag till beräkning af StatsVerkets Intrader. — Utlåtande i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angåe de användande af de inom Södermanlands Län befintlige såkallade Jagbackar. — Yttrande och förslag, i fråga om aflöningen för RiksStåndens och deras Utskotts Secreterare, Cantzlier och Vakthetjening.

LagUtskottets Utlåtanden, angående gjordt förslag att Skogsåverkan må anses och straffas lika med stöld; samt angående föreslagen vidsträcktare rättighet för Odlare till grannarnes biträde vid dikning, m. m.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Utlåtanden, angående författande af ett sammandrag och en systematisk samling af Författningar om Jordägares rättigheter och skyldigheter; rörande afskaffande af Luderplatser och allmänna Skallgångar; angående föreslagen indelning af Byvägar.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden i anledning af väckt fråga om förändring i Församlingarnas skyldighet att vårda de Fattiga — Rörande yrkad jemkning i transport skyldigheten af Tionde- och AfradsSpannmålen.

3:o Lagt till handlingarna

StatsUtskottets förnyade Utlåtande, angående uppskof med redovisningen af KronoUppbörden, samt i frågan om fortfarande af det för FattigvårdsInrättningen i Carlscrona anslagne understöd af Statens Medel.

LagUtskottets förnyade Utlåtande, angående ett närmare bestämmande af beskaffenheten utaf Afvittringsbetyg.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets ånyo afgifna yttrande i anledning af väckt fråga om undersökning huruvida Stenkol finnas på Öland.

4:o Remitterat

Till ConstitutionsUtskottet: 2:ne, i den form 29. §. RiksdagsOrdningen föreskrifver, framställda anmärkningar, den ena mot StatsRådet och Konungens Rådgifvare i Commandomål för Flottorna, samt den andra mot StatsMinistern för Utrikes Ärenderna.

Till Stats- och BancoUtskotten: ett Memorial af Friherre *Anckarsvärd*, *C. H.*, innefattande anmärkningar vid Grefve *von Platens*, *B. B.*, till samma Utskott remitterade anförande, angående Götha Canal, jemte yttrande i samma ämne af Grefve *von Platen* samt Herrar *Flach* och *Munck af Rosenschöld* — Anföranden af Friherre *Anckarsvärd* samt Herrar *Hjerta*, *Roos*, *Ankarsparre*, *Hammarschöld*, *von Staël*, *Lagerheim*, *Munck af Rosenschöld*, *Påhlman* och *von Hausvolff*

rörande Götha Canal. — Ett Memorial af Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, angående angelägenheten att snart från Utskotten erhålla Utlåtande öfver den till Utskotten remitterade Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, om allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, tillika med yttranden i samma ämne af Grefve *von Schwerin*, och Friherre *Wirsén*, *Gustaf Fredric*, hvarjemte Ridderskapet och Adeln fann för godt anmoda Stats- och BancoUtskotten att till Riksens Ständer skyndsamligen afgifva upplysning om och när Riksens Ständer kunna förvänta Utskottens Utlåtande öfver Kongl. Maj:ts ofvannämnde Nådiga Proposition. — Ett Memorial af Herr *Dalman*, *L. J.*, angående Financerna.

Till StatsUtskottet: ett Memorial af Grefve *Gyllenborg*, *J. H.*, angående SalpeterSkattens utgörande i penningar.

Till Särskilta Utskottet: ett Memorial af Friherre *Hjerta*, *A*, angående en förkortad arbetsmethod i Rikets Collegier.

Till StatsUtskottet: ett Memorial af Herr *Oxehufvud*, *Bo*, angående inrättande af ett SpannmålsMagazin i Fahlköping; jemte Herr *Flachs*, *C. F.*, yttrande i samma ämne.

Till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet: ett Memorial af Herr *Munck af Rosenschöld*, *E.*, angående upphäfvande eller inskränkning af Författningen om trädplantering i Skåne,

jemte yttranden i samma ämne af Friherre *Wrangel*, *H.* samt Herrar *Munck af Rosenschöld*, *Strussenfelt* och *Cederschöld*.

§. 5.

Enligt upplästa ProtocollsUtdrag, hade Vällofl. Borgareståndet:

1:o Bifallit

StatsUtskottets Betänkande i anledning af gjord Motion om ytterligare bidrag af Medel för Södertelje Canal-inrättnings fullbordande; angående Riksdagsmannen *Eric Svenssons* Memorial om förvaltningen af Kronans UppbördsMagazin m. m.; i anledning af Herr *L. G. Grönhagens* framställning om förbättring i aflöningen för KrigsRevisionsbetjeningen; i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående användande af de inom Södermanlands Län befintlige så kallade Jagbackar; angående Riksdagsmannen *Jonas Anderssons* Memorial, rörande grunderne för liqviderandet af UndsättningsSpannmål.

LagUtskottets, angående ägares af Bergsmanshemman åliggande att fullgöra de samma hemman åtföljande onera; angående föreslagna vidsträcktare rättigheter för Odlare, till biträde af sine grannar vid dikning m. m.; i anledning af gjordt förslag, att skogsåverkan måtte anses och straffas lika med stöld; i anledning af återremiss utaf bemälte Utskotts förra Memorial, rörande tiden för Kungörelsers uppläsande i Kyrkorne; angående gjorda förslag, att FörlikningsDomstolar måtte inrättas.

Lag- och EkonomiUtskottens, angående föreslaget förbud emot all utborgning af Brännvin; angående yrkad rättighet för KronoskjutsSkyldige, att vid HäradsTingen välja de uti Kongl. Förordningen den 28 Junii 1809 omförmälde Deputerade; angående föreslagen skyldighet för åtskillige från Tingshus- och Prestgårdsbyggnad nu frikallade Fastighets-Innehafvare, att uti sådan byggnad deltaga; angående förändring af tiden för vägsyners förrättande; angående föreslagen indelning af Byvägar; angående väckt fråga i afseende på Brandstods erläggande efter förmedladt eller oförmedladt hemmantal; angående väckt fråga om rättighet för en hvar, att emellan Riksdagarne till Regeringen inlemna förslag till ändringar uti Författningar m. m.; angående föreslagen förändring uti hvad som blifvit stadgadt i afseende på allmänna vägars underhållande vintertiden.

Det af StatsUtskottet, i frågan om medels anslående i och för Isländska Handskrifters öfversättande, framställda sednare alternativ nemligen att Riksens Ständer i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i Nåder särskildt å detta ämne fästa uppmärksamhet, samt, om några medel skulle finnas, då i Nåder dermed understödja detta nyttiga företag.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Betänkanden och Utlåtanden, angående afskaffande af Luderplatser och allmänna Skallgångar; rörande Herjeådalens undantagande från Storskifte af Hemmansmark; angående inskränkning i

förbudet emot nyttjande af Tröskslagor utaf Ek; angående förslag till bestämmande af Jordägares och Torpares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter; angående författande af ett sammandrag och en systematisk samling af Författningarne om Jordägarnes rättigheter och skyldigheter; angående lösens beräknande för Skattehemman, arfvingar emellan samt gräns för Hemmans-klyfningar.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets, i anledning af väckt fråga om Boskaps-afvelns uppmuntrande i Blekinge; angående en förbättrad Posternas reglering på åtskillige orter i Riket samt vissa öfverklagade olägenheter vid Postföringen emellan Norrige och Danemark; i anledning af gjordt yrkande, att Förlänings- och Löningshemmanen i Halland må tilläggas samma förmåner, som Kronohemmanen i allmänhet, eller få lösas till Skatte; i anledning af väckt fråga om KronoUppbördens öfverlemnande till KyrkoRådet i hvarje Församling; angående gjordt förslag till en jemnare fördelning af väghållningsskyldigheten vid och omkring Norbergs Gruf-vor; rörande yrkad jemkning i Transport-skyldigheten af Tionden och AfradsSpannmålen; i anledning af väckta frågor, rörande Markegångssättningen; angående de uti Riket bruklige vigtsorters reduction till enhet.

2:o Återremitterat

StatsUtskottets Memorial med förslag till beräkning af StatsVerkets Intrader.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Memorial, i anledning af gjord Motion om en fri Tackjernshandel; i anledning af väckt fråga om förbud emot införande af utländskt spunnet Bomullsgarn.

3:o Lagt till handlingarna

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Memorial, i anledning af väckt fråga om undersöknings anställande på Öland till finnande af Stenkol, jemte yrkadt anslag härtill af Statsmedlen.

4:o Jemte bifall till ExpeditionsUtskottets 2:ne Memorial, angående medel att befordra större afsättning och gagn utaf Bihanget till RiksStåndens Protocoll, instämt uti det af Ridderskapet och Adeln fattade och i detta Protocoll förut intagne Beslut.

5:o Låtit bero vid StatsUtskottets yttrande, i anledning af gjord hemställan, att Magazins-Directionen ej må införskrifva utländsk Spannmål, samt derjemte uppdragit åt Ståndets enskilta BesvärsUtskott, att föreslå underdånig ansökning hos Kongl. Maj:t derom, att, sedan en fri Spannmålshandel är tillåten, den Författning må varda upphäfven, hvarigenom de Handlande uti Städerna blifvit vid ansvar ålagdt, att hålla Städernes och Landets Innevånare utländsk Spannmål tillhanda.

§. 6.

Medelst upplästa ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Hederv. BondeStåndet

1:o Bifallit

StatsUtskottets första alternativ, i anledning af frågan om medels anslående i och för Isländska Handskrifters öfversättande; Utlåtande, angående grunderna för liqviderandet af Undsättnings-Spannmål; angående förvaltningen af Kronans UpplagsMagazin, m. m.; i afseende på lånrättighet i ManufacturDisconten för SkeppshvarfsÄgare; angående den af Herr *Thunell* gjorda hemställan, att MagazinsDirectionen ej må införskrifva utländsk Spannmål.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Utlåtanden, angående yrkad förändring af tiden till vägsyners förrättande; angående föreslagen indelning af Byvägar; angående KronoskjutsSkyldiges rättighet att vid HärادsTingen välja de i Kongl. Förordningen af d. 28 Junii 1809 omförmälte Deputerade; angående föreslaget förbud mot all utborgning af Brännvin; rörande väckt fråga i afseende på Brandstods erläggande efter förmedladt eller oförmedladt hemmantal; angående föreslagen rättighet för hvar och en, att emellan Riksdagarne till Regeringen inkomma med förslag till ändring i Författningar m. m.

LagUtskottets Memorial, angående ägares af Bergsmanshemman åliggande att fullgöra sina Hemmans-onera.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden, i anledning af åtskilliga väckta frågor, rörande Markegångs-sättningen; angående väckt fråga om en fri Tackjernshandel.

LagUtskottets Utlåtande om föreslagen vidsträcktare rättighet för odlare till grannarnas biträde vid dikning m. m. — Afstyrkan af det gjorda förslaget, att Skogs-åverkan måtte anses och straffas lika med stöld.

2:o Godkänt

ExpeditionsUtskottets förslag till underdånig Skrifvelse, angående Lån af Allmänna Medel för fullbordande af Hamnbyggnaden i Malmö, såsom enligt med 3:ne Stånds pluralitet och under åberopande af BondeStåndets återremiss till StatsUtskottet af denna fråga, hvarpå Ståndet väntade svar.

3:o Återremitterat

StatsUtskottets Utlåtande, rörande ytterligare bidrag af Statens Medel till Södertelje CanalsInrättnings fullbordande.

4:o Låtit bero

Vid Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, i anledning af väckt fråga om Boskaps-afvelns uppmuntrande i Blekinge.

5:o Remitterat

Till det Särskilta Utskottet; ett Memorial af Riksdagsmannen *Anders Sandsten* från Jonköpings

Län, med förslag, att samma Utskott måtte sträcka sin omtanka om indragning, ej blott till Ordinarie Embeten och Tjenster, utan ock granska och yttra sig ofver nödvändigheten af alla särskilta Directioner, Comitéer, Styrelser och Inrättningar, som af Allmänna Medel draga lön; och i sammanhang dermed utarbeta en ny reglering af Rikets TullVerk, så till styrelse, uppbörds-redovisning och i synnerhet bevakningssätt, som de för detta ändamål nödigblifvande Reglementen, Taxor och Författningar.

§. 7.

Upplästes ConstitutionsUtskottets Memorial af nästlidne gårdag, angående 2:ne Redactionsfel, uti de förberedda Förslagen till ändring i RiksdagsOrdningens 38. och 40. §§.

Lades på bordet.

§. 8.

Då ConstitutionsUtskottets vid Riksdagen år 1815 lagligen beredda Förslag till ändring uti *RegeringsFormen*, nu till afgörande företogos, och början gjordes med den af Utskottet tillstyrkta ändring uti 4. §, att, i stället för orden *Frälse eller Ofrälse*, borde anföras *Frälse och Ofrälse*, så yttrade sig Professoren, Doctor *Wijkman* som följer:

Hufvudsakliga skilnaden emellan Grundlagens förra stadgande och den föreslagna förändringen består uti blott ett enda ord, nemligen *och* i stället för *eller*. Uti det förra he-

ter det: Konungen kallar till StatsRåd m. m. Frälse eller Ofrälse Man och i det sednare Frälse *och* Ofrälse Män. Då, enligt flera ställen i Grundlagen, skicklighet och förtjenst, ej börd, skola vara grunden för valet af Tjenstemän, och ingen lärer väl kunna påstå, att icke bland Ofrälse, lika väl som bland Frälse, sådane finnas, ser jag ingen orsak, hvarföre ej, genom ett bestämdt uttryck, Ofrälsemanna rättigheten bör vara förvarad. Vid tillsättande af JustitiæRåd i Konungens Högsta Domstol är uttryckligen stadgadt, att de skola bestå af hälften Frälse och hälften Ofrälse. Vi hafva ock härvid hvarken saknat skickliga Personer, eller funnit sakerna och dit inkommande Mål mindre väl behandlade af den ena än den andra delen; hvarföre skall då annorlunda vara stadgadt, då fråga är om StatsRåds tillsättande, hvarföre icke, genom enahanda uttryck, en likhet härmed äfven i denna del iakttagas, då ingen värdighet i Staten bör gifvas, hvartill ej skickligheten, genom ett bestämdt, ej arbitrerande uttryck, bör äga hopp om hogkomst? Jag tillstyrker således antagandet af den föreslagna nya Redactionen.

Härmed förenade sig Biskoppen, Doctor *Almquist* så mycket hellre, som han, under uppriktig önskan, att all skilnad emellan Frälse- och Ofrälse Ståndén någon gång kunde i Sverige upphäfvas, ansåg det vara för de sistnämnda uppmuntrande om, jemlikt Riksens Ständers vid RegeringsFormens antagande, åsyftade afsigt, äfven Ofrälse Personer af utmärkt skicklighet och för-

förtjenster skulle blifva till Ledamöter i StatsRådet förordnade, hvilket hitintills på snart 9 års tid icke inträffat.

Professoren *Forssell* tillstyrkte bibehållande af denna §:s nu varande lydelse; emedan, igenom den föreslagna ändringen, Kongl. Maj:t skulle likasom förbindas, att, med åsidosättande af öfriga erforderliga egenskaper, antaga ett eller flera Ofrälse StatsRåd.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Murray*; dels af den orsak, att han redan vid de föregående Riksdagarna, då fråga om en dylik ändring uppstått, varit af den tanke, att i denna del intet band borde läggas på Konungens fria val, dels ock af den anledning, att den föreslagne ändringen kunde leda derhän, att om Kongl. Maj:t funne för godt att i Adeligt Stånd upphöja ett Ofrälse StatsRåd, Kongl. Maj:t då skulle nödgas att samma Person ifrån StatsRådsEmbetet entlediga.

Professoren, Doctor *Wijkman* ändrog: Här är ej fråga om något hinder för Konungen att adla en förtjent Ofrälseman, sedan han blifvit StatsRåd, ej eller att han, i händelse af erhållet adelsdiplom, sedan han blifvit som Ofrälse kallad till StatsRåd, derföre skulle utur StatsRådet skiljas; här är endast fråga om ett bestämdt uttryck, hvarigenom Ofrälse Ståndén skulle se för sig ett decideradt hopp, som icke heller lägger band på Konungens fria val; ty det måtte väl

åtminstone finnas en, om ej flera Konungen för berömlig skicklighet och förtjenst härtill lika väl känd Ofrälse som Fräls, och jag tror det vara både med Konungens lika Nådiga afseende å förtjensten, hvar den finnes, enligt, som ock tjenande till undanrödjande af all ledsnad öfver prærogativer för det ena Ståndet framför det andra, att med *likhet* i uttrycken om deras rättigheter gifva skickligheten lika förhoppningsrätt till uppkomst för att tjena och gagna Konung och Fädernesland.

Biskoppen, Doctor *Murray* anförde vidare, att han för ingen del bestrider, det äfven ibland de Ofrälse Stånden kunna finnas Personer skickliga och värdiga att till StatsRåd befordras, men att han blott befarade följderna af denna ändring, hvilka redan visat sig inom JustitiæRådet, der de, hvilka såsom JustitiæRåd blifvit adlade, måst i annan Class förflyttas. Dessutom hafva flera af StatsRådets nuvarande Herrar Ledamöter till börden varit Ofrälsemän.

Öfverläggningen afbröts

§. 9.

Igenom HofCantzleren m. m. Herr Friherre *Gustaf af Wetterstedt*, som på Nådig befallning tillställde Ståndet Kongl. Majts Nådiga Proposition af den 19 nästl. Februarii, om antagande af en ny ConcoursLag, och förändring af 1. §. 8. Cap. GiftermålsBalken.

Sedan Herr Friherren och HofCantzleren, likasom vid ankomsten beledsagad, afträdt, upplästes Högstberörde Nådiga Proposition och remitterades till LagUtskottet.

§. 10.

Ankommo och upplästes till justering samt godkändes nedannämnde af ExpeditionsUtskottet föreslagne underdåniga Skrifvelser till Kongl. Majt, nemligen

N:o 50, om Exspectance-arfvode och Accords-ersättning för Öfversten *Siljversköld*.

N:o 53, angående Dykeri- och Bergnings-Compagniets befattning, då Skeppet i Lotsmansfarvatten af Lotsen sättes på grund.

N:o 57, om ändring i 2. Cap. 5. §. Kyrkolagen, rörande Författningars och Kungörelsers uppläsande i Kyrkorna.

N:o 58, rörande Skådespels inställande på de större Högtidsdagarne och föregående aftnar.

N:o 59, angående de i Riket brukliga vigtsorters återförande till enhet.

§. 11.

Återtogs den uti 8:de §. påbegynta, men afbrutna öfverläggning, om de af Constitutions-Utskottet föreslagna ändringar uti *RegeringsFormen*, då Professoren *Forssell*, i afseende på 4. §. vidare yttrade: att han, jemte instämmande uti det af Biskoppen, Doctor *Murray* anförda skäl, trodde det högst sällan kunna inträffa, att någon

Ofrälse person, som utmärkt sig för den skicklighet och de egenskaper, hvilka kunde göra honom värdig att till StatsRåd upphöjas, icke redan förut af Konungen blifvit med Adelskap hugnad. För öfrigt och då en 9:årig erfarenhet bestyrkt, att Rikets angelägenheter hitintills blifvit af Herrar StatsRåd med samvetsgrant nit och oväldighet vårdade, trodde Professoren det vara olämpligt, att medelst bifall till den föreslagna ändringen, sätta Kongl. Maj:t i nödvändighet att till StatsRåd antaga någon, som icke blifvit ansedd värdig att i adeligt Stånd upphöjas; och begärde Professoren fördenskull proposition till afslag å den tillstyrkta förändringen i 4:de §.

Professoren, Doctor *Wijkman* förklarade, att han icke allenast erkände, utan ock, såsom flera Riksdagar Ledamot uti ConstitutionsUtskottet, ansåg sig pligtig försäkra, att StatsRådets hitintills varande Herrar Ledamöter med all noggranhet vårdat Rikets angelägenheter; dock kunde Doctoren icke frångå den öfvertygelse, att äfven inom OfrälseStånden finnas Personer, utmärkte genom de kunskaper, den erfarenhet, den redlighet och den allmänna högaktning, som Grundlagarne rättvisligen fordra af ett Svenskt StatsRåd, hvarföre Doctorn begärde Proposition till bifall å Utskottets ifrågavarande Förslag; men då denna, af Herr Biskoppen och vice Talmannen framställd, med både Ja och Nej besvarades, och votering begärdes, föreslog Herr Biskoppen och vice Talmannen efterföljande Voteringsproposition: *Bifaller Högvördiga Ståndet den af ConstitutionsUtskottet föreslagna ändring uti Regerings-*

Formens 4. §.? Den det vill, skrifver Ja. Den det ej vill, skrifver Nej. Vinner Nej, förblifver ifrågasatte 4. §. oförändrad.

Denna Voterings-proposition blef af Ståndet godkänd och till besvarande framställd, hvarefter i behörig ordning skreds till omröstning, hvilken så utföll, att igenom 35 Ja, emot 11 Nej, den af ConstitutionsUtskottet tillstyrkta förändringen blef antagen.

I afseende på det af Utskottet föreslagna tillägg uti 28. §., angående rättighet för Kongl. Maj:t *att till Sysslor vid Academierne befordra Utländska Lärde af utmärkta förtjenster och att i tjenst antaga Utländske Män till Språk- och ExercitieMästare, samt idkare af de fria Konsterne*, anförde Prosten *Svedelius*;

Den nya redactionen af RegeringsFormens 28. §. kan jag för min del icke till antagande tillstyrka. Visserligen har det varit en tid, då inom vårt Fädernesland, vettenskaperna ännu icke hade vunnit den odling och utveckling, som kunde upphäfva behofvet af Utländske Lärare och då derföre Regeringen borde äga frihet att inkalla dem till våra Läroverk. För närvarande tror jag förhållandet vara annorlunda. Jag är öfvertygad, att vår Historia Litteraria nästan i hvilken vetenskapsgren som helst kan i senare tider uppvisa lika upplyste och utmärkte Män, som något annat Lands Historia, och jag fruktar icke, att de hädanefter skola saknas. Skulle imedlertid någon ting föranleda

minskning uti deras antal, vore det visserligen det intrång i deras befordringsrätt och den brist af uppmuntran, som troligen skulle beredas genom inkallande af Utländska Lärare till våra Academier. Jag befarar dessutom, att det skulle leda till väckelse af jalousie och tvister, alltid förhatliga, och i synnerhet vid Undervisningsverken skadliga. Exempel, som berättiga till denna farhåga, saknas icke förut i vår LärdomsHistoria. Slutligen, ehuru den föreslagna nya redactionen nämner Utländske Lärde af *utmärkta förtjenster*, fruktar jag, att dessa förtjensters pröfning blefve alltför mycket underkastad arbitrage, då Utländske LärdomsIdkare svårligen lära kunna förbindas till samma specimina, som för våra egna Landsmäns befordran oundvikligen erfordras.

Professoren, Doctor *Wijkman* androg:

Till alla delar instämmer jag med Herr Prosten *Svedelius*. Vettenskaperna äro ej mindre inom vårt Fäderneland än annorstädes, jag dristar säga comparativt till Folkmassan hos oss och andra Nationer öfverträffande de flesta. Vi kunna uppräkna ganska många ifrån våra Academier, med oförgätelig hogkomst kände Män i den delen ej blott öfver Europa, utan äfven i andra verldsdelar. Vi behöfva således ej förskrifva eller emottaga Lärare utifrån. Annorlunda förhåller det sig med Språkmästare, då vi måste medgifva, att den som hos en främmande Nation är född, naturligtvis i afseende å accent vid uttalet m. m. skall tilläfventyrs vara mera adplicable att bibringa fullkomlighet i den delen, än

en infödd Svensk. Om derföre i den föreslagna nya Redactionen denna omständighet vore skild från den andra, skulle jag ej tveka att dertill bifalla; men då §. ej får delas, utan redactionen sådan den är besvaras antingen med *Ja* eller *Nej*, styrker jag till afslag å Förslaget. Ännu mindre tror jag oss böra ingå uti det i anmärkningen framställde alternativet, som orden lyda, *att i tjenst antaga Utländske Män*, såsom både för mycket generelt och underkastadt möjligheten af missbruk, om ej nu, dock tilläfventyrs i en aflägsnad framtid, helst Constitutionen äfven skall gälla för kommande åldrar.

Prosten, Lector *Fellenius* yttrade:

Med Prosten *Svedelius* instämmer jag fullkomligen. Jag gör det också af det stora skälet, att inom Fäderneslandet, så väl under det förra århundradet, som för det närvarande, Män hafva funnits och finnas, hvilka så i språk som vettenskaper, icke allenast förtjenat Nationens högaktning, utan ock utom Fäderneslandet vunnit, inom de lärda kretsarne, namnkunnighet. Antagandet af den föreslagna redactionen skulle derföre kunna synas innebära en orättvisa både emot dem och alla inom Fosterlandet, eldade af samma kraft, samma snille.

Med Prostarne *Svedelius* och *Fellenius* conformerade sig Prosten *Aspelin*, med tillägg af det skäl, att det vanligen för inkommande Utlänningar är ganska svårt att rätt framställa sina tankar på Svenska Språket, och att det således vore att

förmoda, att Utländske Lärde, som till Lärare vid Academierna kunde befordras, skulle medföra mindre nytta, än infödde Svenskar, med lika kunskapsgrad.

Prosten, Lector *Fröberg* instämde med de värda Ledamöter, hvilka redan talat, deruti, att tillägget om Utländske Lärdes befordrande till Sysslor vid Academierne vore öfverflödigt; men trodde deremot, att Ståndet, utan hinder af Grundlagarne, kunde antaga senare delen af det föreslagna tillägget, nemligen att Kongl. Maj:t kunde i tjenst antaga Utländske Män till Språk- och Exercitiemästare samt Idkare af de fria Konsterna: helst som ConstitutionsUtskottet, med dess anmärkning: "att i händelse tillägget, som börjas med orden *att till Sysslor* &c., samt slutas med ordet: *förtjenster*, icke antages, införes näst efter ordet: *fästningarne: att i tjenst antaga Utländske Män* &c." nogsamt visar, att den föreslagne ändringen i redactionen innehåller 2:ne särskilda tillägg, af hvilka det senare, utan sammanhang med det förra, kan antagas.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Almquist*.

DomProsten, Doctor *Graffman* conformerade sig i förra hänseendet med Prosten *Svedelius* och de öfrige värde Ledamöter, hvilka afstyrkt bifall till det förra tillägget, men tillstyrkte deremot att Utländske Män må få till Språk- och Exercitiemästare antagas.

Biskoppen, Doctor *Murray* förklarade sig vara förekommen af Prosten *Fröberg* och Dom-

Prosten *Graffman*, särdeles emedan infödde Svenskar sällan blifva så mägtige af utländska Språk, att de med rigtig framgång kunna deruti vara Språkmästare.

Professoren *Thyselius* yttrade, att han, i anseende till uttrycket *antaga Idkare af de fria Konsterna*, hvilket i hans tanka var felaktigt och misslyckadt, icke ens kunde tillstyrka bifall till det senare tillägget.

Härmed förenade sig Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* och Professoren. Doct. *Wijkman*, den senare med begäran om Proposition till afslag å den nya redactionen; hvarefter Biskoppen och vice Talmannen, Doct. *von Rosenstein* framställde följande proposition: Bifaller Högv. Ståndet den af ConstitutionsUtskottet föreslagna nya redaction af ifrågavarande 28. §., hvilken proposition med Nej besvarades.

Rörande det i RegeringsFormens 29 § föreslagna tillägg: *att Upsala Stifts röst vid Erke-Biskoppsval skall beräknas lika med Tre Consistoriers*, yttrade Professoren, Doctor *Wijkman* sig sålunda:

Det skulle med allt skäl tillvitas mig att vårdslösa det Stifts rättigheter, hvarifrån jag har den äran vara vald till Riksdagsman, om jag icke, i frågan om denna §:s innehåll, som i nya redactionen föreslår för ErkeStiftet, att dess röst vid ErkeBiskopps-val må få beräknas till 3, skulle tillstyrka bifall. Då alla andra Stift sjelfva in-

om sig välja sin egen Biskopp, utan allt deltagande från någon annan Corps, är väl Upsala Stift i denna del mer än mycket vanlottadt. Till ErkeBiskopp välja nu Rikets Consistorier, och hvarje Consistorii Pluralitets röst beräknas för en, samt hela Upsala Stifts flere hundrade Prester, hvilkas Biskopp ErkeBiskoppen egentligen är, gälla hitintills vid denna beräkning äfven för blott en enda röst bland dessa. Är det väl billigt, att Biskopp och 4 Consistoriales annorstädes skola gälla vid val till Upsala Stifts Biskopp, lika mycket som hela detta Stifts Presterskap uti 162 Pastorater, då det rörer desse senare och intet de förra? ErkeBiskoppen ifrån Upsala är sjelfskrifven Talman vid Riksdagar, det är sant, men detta är ock det hufvudsakligaste prærogativ, i afseende å de öfriga Stiftens Biskoppar, och är det väl då rättvist, att Upsala Stift skall, för denna omständighet förlora så mycket af sin skäliga rätt och hafva så liten influence vid detta val, då det, likasom alla andra, skall, före valet, med ed förbinda sig att efter öfvertygelse föreslå de skickligaste, och vi alltid haft lyckan att i våra ErkeBiskoppar få vörda och älska de högt förtjente Män, för både så väl lärdom som nit och verksamhet i allt hvad rörer Religion, Församlingarnes styrsel och Fäderneslandets angelägenheter? Jag tror ej att något annat möjligen kan, genom bifall till den nu föreslagna högst billiga jemkning, härutinnan risqueras, och jag hoppas och utbeder af Högv. Ståndet derföre ock ett rättvist betraktande af allt detta, och föreslår derföre gunstigt bifall till förslaget om den projecterade rättelsen i den nu till ventilation förevarande RegeringsFormens 29. §.

Prosten, Lector *Fröberg* erkände billigheten af ofvanberörde Förslag.

Biskoppen, Friherre Doct. *Mörner* tillstyrkte bifall till Utskottets Förslag i denna del.

Likaledes tillstyrkte Biskoppen, Doctor *Faxe* antagande af den föreslagna ändringen.

Biskoppen, Doctor *Almquist* conformerade sig med Professoren, Doctor *Wijkman* så mycket mera, som han vid de föregående Riksdagar, då detta ämne varit under öfverläggning, alltid varit af den tanka, att hvar och en opartisk borde finna det vara i hög grad obilligt, att Upsala Stifts Ordinarie Presterskap och ScholæLärare, till ett antal af nära 400 personer, vid valet af deras högsta Förman, icke skola hafva större rösträttighet, än hvart och ett Consistorium, som till ErkeBiskoppen icke hafver andra relationer, än att han vid Riksdagarne är Ståndets Talman.

Vidare och då den händelse, som för det närvarande äger rum, oftare kan inträffa, att ErkeStiftet icke äger någon enda Consistorialis af sitt eget Stift, hyste Biskoppen den öfvertygelse, att Högv. Ståndets Ledamöter, lika med honom, inse billigheten af den nu föreslagne ändringen, samt begärde proposition till bifall derå; hvilken af Herr Biskoppen och vice Talmannen framställdes och af Ståndet med många Ja, emot ett och annat Nej, besvarades, utan att votering äskades.

Förslaget till ändring uti 37. §. ansågs hufvudsakligen röra Höglofl. Ridderskapet och Adeln, hvarföre öfverläggningen derom uppsköts, intilldess bemälte RiksStånd sig deröfver utlåtit.

Till intagande emellan 37. och 38. §. §. hade ConstitutionsUtskottet föreslagit en ny §. af följande lydelse: *Norrmän, som till Sverige inflytta, njuta Svensk Medborgarerätt ifrån den tid de sig dertill hos Konungen anmäla. Utlänningar, som bekänna sig till den Christna Läran, hvilka Sex år innehaft Ordinarie Embete, Burskapsrätt, eller varit FastighetsÄgare, vare berättigade att såsom Svenske Medborgare anses. Andre Utlänningar måga, efter Sex års vistande i Landet, sig hos Konungen anmäla, som äge att pröfva, huruvida Medborgarerätt dem må förunnas.*

I anseende till detta förslag anmärkte Biskoppen, Doctor *Almquist*, att han ansåg det vara mer än ledsamt, att ConstitutionsUtskottet uti denna §. sammanblandat flera olikartade ämnen. Ty lika så uppriktigt, som Biskoppen önskade att Svensk Medborgarerätt, jemlikt Utskottets förslag, måtte beviljas inflyttande Norrmän, då de hos Konungen sig dertill anmäla, likaså betänkligt fann Biskoppen det vara att tillägga andra Utlänningar, af hvilken Religions-bekännelse som helst, en dylik rättighet.

Professoren, Doctor *Wijkman* anförde:

I afseende å det projecterade tillägget, som här föreslås att uppflyttas såsom ny §. emellan

den 37:de och 38:de §., om Norrmäns och andra Utlänningars undfående af Medborgerliga rättigheter, anser jag den öfverflödig, ty utom det att först emellan detta BrödraFolk och infödde Svenske Män bör uppgöras och öfverenskommas om ett reciproct förhållande, i afseende å Tjenstemäns tillsättande, känner för öfrigt jag ej någon Lag som betager Konungen att utöfva den rättighet, att tilldela Svensk Medborgarerättighet, hvarföre jag afstyrker införandet häraf i Grundlagen, såsom en alldeles öfverflödig tillsats.

Professoren *Forssell* ansåg hela detta Förslag vara öfverflödigt. Ty då ingen känd Lag betager Kongl. Maj:t den rättighet, att uppå skeende underdåniga ansökningar, och efter behörig pröfning, i Nåder bevilja inom Riket bosatte Utlänningar Svensk Medborgarerätt, så synes detta tillägg vara onödigt, helst som det är lika olämpligt, som omöjligt, att i en Grundlag uppräkna allt det som icke är förbudet.

Professoren *Thyselius* anmärkte den origtighet uti första Momentet af detta Förslag, att Norrmän, som till Sverige inflytta, icke skäligen borde njuta Svensk Medborgarerätt ifrån den tid de sig dertill hos Konungen anmäla, utan först från den tid då Kongl. Maj:t dertill sitt bifall lemnar.

Pastor Prim., Doctor *Drysén* förenade sig med Professoren, Doctor *Wijkman*.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* erinrade, att utom allt annat som kan anmärkas emot denna §., dess antagande skulle rubba hela nummerföljden af de följande §. §. uti vår RegeringsForm, hvilket åter skulle medföra en obehaglig confusion i Rikets öfriga Grundlagar.

Biskoppen, Doctor *Almquist* förklarade, att om Norrmännen någon gång bevisat sig mindre vänliga emot Svenskarna, det icke desto mindre är Rikets Ständer värdigt, och äfven för framtiden kan medföra sin betydliga nytta, att, genom ådagaläggande af deras förtroliga vänskap och välvilja, göra första steget till undanrödjande af all ovilja och animositet dessa 2:ne BrödraFolk emellan. Men då uti förevarande Förslag Norrmännen blifvit satte i paralell med Judar, Turkar och Hedningar, för hvilka Biskoppen icke kunde tillstyrka Svensk Medborgarerätt, och emedan Riksens Ständer igenom Grundlagarna äro förbundne, att utan alla ändringar antingen antaga eller förkasta den af Utskottet föreslagna Redactionen, så insåg Biskoppen nogsamt, att Rikets Ständer för det närvarande, i anseende till de flera uti denna §. förekommande olikartade ämnen, icke torde kunna densamma bifalla. Dock hemställde Biskoppen, om icke Ståndet skulle finna skäligt, att vid dess förmodade afslag å denna §. foga den önskan, att berörde §. hade varit så redigerad, att Riksens Ständer kunnat, genom beviljande af Svensk Medborgarerätt för inflyttande Norrmän, ådagalägga Svenska Nationens vänskap och välvilja för det Norrska BrödraFolket.

Häruti instämde Prosten *Hasselrot* och många andra, under anhållan om proposition till afslag å Utskottets Förslag, med förklarande af den af Biskoppen, Doctor *Almquist* nu yttrade önskan; hvarefter Herr Biskoppen och vice Talmannen framställde proposition till bifall å ofvanberörde nya §., hvilken proposition med enhälligt Nej besvarades; hvaremot Herr Biskoppens och vice Talmannens proposition till instämmande uti ofvanintagna af Biskoppen, Doct. *Almquist* yttrade önskan, af Ståndet bejakades.

Biskoppen, Doctor *Almquist* begärde att Ståndets nu yttrade önskan måtte communiceras de Respect. MedStånden och ConstitutionsUtskottet.

Häruti instämde Biskoppen, Doctor *Murray*, Tjenstförrättande Kongl. OfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén* och Lectoren, Doctor *Eurén*.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* ansåg det vara tillräckligt, att uttrycket af denna önskan förvaras uti Ståndets Protocoll, helst som dess communicerande med de öfriga Respect. Stånden och ConstitutionsUtskottet, för det närvarande icke kunde medföra någon förökad förmon för Norrmännen.

Med Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* hördes några sig förena.

Biskoppen, Doctor *Almquist* anhöll om proposition till bifall, att ofvanberörde önskan måtte de Respect. MedStånden och ConstitutionsUtskottet communiceras; hvilken proposition af Herr

Biskoppen och vice Talmannen framställdes och af Ståndet både med Ja och Nej besvarades, hvadan och då votering begärdes, Herr Biskoppen och vice Talmannen till justering föreslog efterföljande Voterings-proposition: *Bifaller Högv. Ståndet, att Ståndet, jemte tillkännagifvande af dess afslag å ifrågavarande nya §., uti särskildt ProtocollsUtdrag inför de Respect. Med. Stånden och ConstitutionsUtskottet förklarar dess önskan, att berörde § hade varit så redigerad, att Riksens Ständer kunnat, genom beviljande af Svensk Medborgarerätt för inflyttande Norrmän, ådagalägga Svenska Nationens vänskap och välvilja för det Norrska BrödraFolket?* Den det vill, skrifver Ja; den det ej vill, skrifver Nej. Vinner Nej, kommer uttrycket af denna önskan att endast i Protocollet förvaras.

Efter behörig justering och framställning till besvarande af berörde proposition, skreds till omröstning, hvilken så utföll, att Ståndet, med 29 Ja emot 16 Nej, beslöt att oftanämnde önskan skulle de öfriga Respect. Stånden och ConstitutionsUtskottet meddelas.

Uti 38. §. hade Utskottet tillstyrkt, att slutmeningen: *Hvilket han (Föredraganden) icke må återtaga förr än Riksens Ständer hans förhållande prófvat och gillat. Emedlertid vare han vid sin lön och öfriga Tjensten åtföljande inkomster bibehållen;* skulle sålunda redigeras: *Emedlertid vare han, intilldess Riksens Ständer sig utlåtit, om och till hvad del han må sin lön och öfriga Tjensten åtföljande inkomster åtnjuta, vid dem bibehållen.*

Biskoppen, Doctor *Murray* ansåg den senare Redactionen vara något bättre än den förra, och förklarade Biskoppen att denna §. alltid väckt dess uppmärksamhet, emedan han alltid funnit det besynnerligt, att en Föredragande skulle åläggas vägra sin Contrasignation och nedlägga sitt Embete. Att en Föredragande, då han finner något Konungens beslut vara stridande emot RegeringsFormen, är både berättigad och skyldig att i StatsRådet derom göra föreställning, och till Protocollet sig reservera, det fann Biskoppen både billigt och angeläget; men att han skall vägra Contrasignation och derjemte nödgas nedlägga Embetet, det ansåg Biskoppen både obilligt och skadligt, emedan på sådant sätt de skickligaste Embetsmän kunna gå för Staten förlorade. För öfrigt ansåg Biskoppen det kunna medföra vådliga följder att Föredragandens åtgärder, jemte Konungens beslut, skola underställas ConstitutionsUtskottets pröfning och bedömmande.

Biskoppen, Doctor *Faxe* tillstyrkte antagande af den föreslagna nya Redactionen, helst som den står i nära sammanhang med de öfriga §. §., hvilka handla om pröfningen af enskilta personers förhållande.

Professoren *Thyselius* erinrade, att den nuvarande Redactionen bör bibehållas såsom ett mo-

nument från den olyckliga tid, hvarifrån Revolutionen räddade oss; anseendes Professoren i öfrigt denna §. icke kunna vara vådlig, utan trodde han tvertom, att det blir svårt, om icke omöjligt, för Riksens Ständer att, enligt den nya Redactionen, utlåta sig huruvida Föredraganden må behålla sin lön m. m, utan att, på sätt nu varande Redaction innehåller, förut pröfva hans förhållande.

Häruti instämde Biskoppen, Doctor *Almquist* och Prosten *Hasselrot*.

Härefter och uppå fleres begäran proponerade Herr Biskoppen och vice Talmannen Utskottets ifrågavarande Förslag till Ståndets bifall, men då härtill svarades både *Ja* och *Nej* och votering begärdes, framställde Herr Biskoppen och vice Talmannen till justering efterföljande Voterings-proposition: *Bifaller Högv. Ståndet ConstitutionsUtskottets ofvanberörde Förslag till förändrad Redaction af RegeringsFormens 38. §.?* Den det vill, skrifver Ja; den det ej vill, skrifver Nej. Vinner Nej, förblifver 38. §. oförändrad.

Sedan denna Voterings-proposition blifvit behörigen justerad och till besvarande framställd, anställdes omröstning, hvilken så utföll, att den föreslagne ändringen med 26 Nej emot 18 Ja blef ogillad.

I anseende till det uti 41. §. tillstyrkta tillägg: *och den FörmyndareStyrelse Riksens Ständer förordna Regeringen tillträdt*, yttrade sig Professoren, Doctor *Wijkman* sålunda:

Det i denna §. projecterade tillägg i nya Redactionen anser jag högst nödvändigt, ty då i nu varande Grundlag stadgas, att, i händelse af Konungens död innan Thronföljare uppnått myndig ålder, styrelsen skall föras af StatsRådet med Konungslig magt och myndighet NB *intill dess Riksens Ständer sammankomma*, men äfven efter denna sammankomst kan draga på tiden innan Riksens Ständer skulle kunna hinna förordna om en FörmyndareRegering, under hvilken tid Riket skulle vara utan all Styrelse derintill, är väl det tillägg nödigt, att de skola föra styrelsen, ej blott intilldes Riksens Ständer sammankomma, utan äfven, som orden i nya Redactionen lyda, *till dess den FörmyndareStyrelse Riksens Ständer förordna Regeringen tillträdt*. Jag tillstyrker således bifall till denna rättelse i §.

Uppå framställd proposition, blef detta tillägg af Ståndet enhälligt gilladt.

I anseende till det uti 53. §. föreslagna tillägg, *att ConstitutionsUtskottet äfven äger att granska Riksens Ständers JustitiæOmbudsmans, sedan sista Riksdag, förda Diarier och Registratur, och till Riksens Ständer med utlåtande öfver dess Embets-förvaltning inkomma;* upplyste Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner*, att detta tillägg kunde lämpligare i någon annan §. bibehållas.

Biskoppen, Doct. *Almquist* förklarade, att han så mycket mindre kunde tillstyrka, att granskningen af JustitiæOmbudsmannens Diarier och Registratur skulle af Riksens Ständer genom Grund-

lagarna uppdragas åt ConstitutionsUtskottet, som erfarenheten nogsamt visat, att de ämnen, hvilka af Riksens Ständer blifvit öfverlemnade till ConstitutionsUtskottets granskning och utlåtande, sällan blifvit RiksStåndens slutliga pröfning och afgörande underställde.

Härmed conformerade sig Prosten, Lector *Fröberg*.

Biskoppen, Doctor *Faxe* förenade sig med Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner*, under förklarande, att det kunde vara tillräckligt, om granskningen af JustitiæOmbudsmannens Registratur och Diarier endast på ett ställe i Grundlagarne föreskrifves.

Professoren *Thyselius* trodde, att för vinnande af likhet emellan Grundlagarnes flere stadganden, angående ConstitutionsUtskottets åtgärder och JustitiæOmbudsmannens åligganden, detta tillägg, om det antages, icke allenast bör intagas uti denna 53. §., utan ock bör, i likhet med hvad ConstitutionsUtskottet 1815 tillstyrkt, omförmälas uti RiksdagsOrdningens 29. §., der ConstitutionsUtskottets befattning närmare bestämmes, äfvensom uti RegeringsFormens 96. §. och RiksdagsOrdningens 63. §. hvarest JustitiæOmbudsmannens åligganden omnämnas.

Biskoppen, Doctor *Faxe* yttrade vidare, att här, likasom på öfriga ställen uti de föreslagne ändringarne, der JustitiæOmbudsmannens Registratur och Diarier omnämnas, alldeles icke är fråga om JustitiæOmbudsmannens EmbetsBerättelse, hvars pröfning hädanefter, såsom hitintills, tillhörer Riksens Ständer, sedan LagUtskottet, efter erhållen remiss, sig deröfver utlåtit.

Häruti instämde Professoren, Doctor *Wijkman* med tillägg, att det redan genom Riksdagsbeslut är stadgadt, att JustitiæOmbudsmannens Diarier och Registratur skola till ConstitutionsUtskottets granskning vid hvarje Riksdag inlemnas; samt att ConstitutionsUtskottet fördenskull trott det vara lämpligt, att Grundlagarne ibland ConstitutionsUtskottets och JustitiæOmbudsmannens åligganden upptaga denna af Riksens Ständer fastställda granskning.

Biskoppen, Doct. *Almquist* erinrade, att enligt RegeringsFormens 96. och 97. §. §., det tillhörer Rikets Ständer, men icke Höglofl. ConstitutionsUtskottet, att utvälja och tillsätta deras JustitiæOmbudsman, och att det, efter samma Grundlag, tillhörer Riksens Ständer, men icke ConstitutionsUtskottet, att vid nästpåföljande Riksdag, om så skäligt pröfvas, medelst val af en annan, honom ifrån deras förtroende skilja. Af sådan anledning och då Biskoppen svårligen kunde öfvertygas derom, att Riksens Ständer, igenom något ordentligt beslut, åt ConstitutionsUtskottet bortskänkt den uti Grundlagarna dem förvarade rättighet, att sjelfve pröfva och bedömma oftabemäldte deras Ombudsmans Embetsförvaltning, bestred Biskoppen för sin del antagandet af ifrågavarande tillägg, samt de öfriga dermed sammanhang ägande ändringar, hvilka icke otydligen syftade derhän, att, på Riksens Stän-

ders bekostnad, föröka ConstitutionsUtskottets magt och myndighet.

Häruti instämde Prosten *Jan Wijkman* med anhållan om Proposition till afslag af ifrågasatte tillägg.

Biskoppen, Doctor *Faxe* bestyrkte verkligheten af Professoren, Doctor *Wijkmans* uppgift, att granskningen af JustitiæOmbudsmannens Diarier och Registratur redan genom Riksens Ständers beslut år 1815 blifvit åt ConstitutionsUtskottet uppdragen och att ConstitutionsUtskottet, just i anledning af Kongl. Majts Nådiga hemställan, huruvida samma stadgande borde på behöriga ställen i Grundlagarna intagas, yttrat, att ehuru berörde tillägg, uti JustitiæOmbudsmannens Instruction, väl icke vore ett Grundlags stadgande, det dock kunde vara i sin ordning om det samma äfven i Grundlagarna upptoges.

Herr Biskoppens och vice Talmannens härefter framställda Proposition till bifall å Utskottets oftaberörde tillägg blef af Ståndet med Nej besvarad.

Då ConstitutionsUtskottets Förslag till den ändring uti RegeringsFormens 56. §. att orden: behörigt Utskott *som äge att dem* utreda &c., skulle förändras sålunda: *som ovillkorligen bör samma frågor* utreda &c. nu till pröfning förekom, anförde Professoren, Doctor *Wijkman*:

Jag anser visserligen de orden i Nya Redactionen: *ovillkorligen bör*, vara starkare bestäm-

mande, men jag tror ock ordet *äga*, i gamla §. vara tillräckligen imperativt, ty i denna construction, om t. ex. Konungen skrifver: *ägen J.*, innehåller det samma befallning, och att denna ordförändring är likgilltig.

Biskoppen, Doctor *Almquist* ansåg ordet *äga* vara allt för obestämdt. Och ehuru detta ordet i Lagstil understundom innebär en skyldighet, dock likväl och som samma ord i allmänt tal vanligast utmärker blott rättighet, samt enär de föregående Riksdagarnes erfarenhet tillräckligen bevisat, att detta ord af olika Utskott blifvit olika förklaradt, trodde Biskoppen att Utskottet haft skälig anledning att tillstyrka ett närmare bestämmande häraf, hvarföre Biskoppen önskade att denna förändring må antagas.

Professoren *Forssell* afstyrkte bifall till den föreslagne ändringen, emedan, om Riksens Ständers Utskott ovillkorligen åläggas, att utreda och yttra sig öfver alla till dem remitterade ärender, deraf skulle kunna följa, att ett eller annat Utskott någon gång nödgades upptaga och yttra sig öfver ärender, hvilka, enligt Grundlagarna, icke tillhörde deras befattning.

Uppå gjord Proposition blef den uti 56. §. föreslagne ändring af Ståndet ogillad, hvarvid Biskoppen, Doct. *Almquist* sig reserverade.

Vid slutet af 60. §. hade ConstitutionsUtskottet föreslagit följande tillägg: *uteslutande Privilegier å 10 högst 15 år, för nya uppfinningar, eller nya eller betydligen förbättrade methoder i konst el-*

ler nårings-fång, vare likväl Konungen obetaget att, efter Vederbörandes hörande, bevilja.

Prosten, Lector *Fröberg* ansåg det vara en uppenbar contradiction emellan det näst föregående stadgandet i denna §., *att Konungen icke äger att fastställa några monopolier, samt den föreslagna rättigheten att bevilja uteslutande Privilegier.*

Professoren *Thyselius* erinrade, att detta tillägg icke står i contradiction med Grundlagens nuvarande föreskrift, utan blott innebär ett undantag derifrån. Dessutom ansåg Professoren det vara en icke obetydlig skillnad emellan monopolium, eller en uteslutande försäljnings-rättighet, och uteslutande Privilegium att ensam begagna sig af egna uppfinningar, m. m.

Biskoppen, Doctor *Murray* hemställde, om icke detta ärende, såsom närmast rörande Vällofl. BorgareStåndet, borde uppskjutas intilldess bemäldte Stånd sig deröfver utlåtit.

Professoren *Forssell* tillstyrkte att det föreslagna tillägget må bifallas, helst som TryckfrihetsLagens stadgande, att ingen, utan Författarens tillstånd får trycka dess arbete, företer ett analogt exempel, att uteslutande Privilegier på någon bestämd tid kunna beviljas för nya uppfinningar och förbättrade inrättningar. Föröfrigt yttrade Professoren den säkra öfvertygelse, att Kongl. Maj:t visserligen icke lärer missbruka den nu tillstyrkta rättigheten.

Prosten, Lector *Fröberg* förklarade, att han för ingen del befarar, det Kongl. Maj:t på något sätt skulle missbruka den föreslagna rättigheten att utfärda uteslutande Privilegier; men som Prosten hyste den öfvertygelse, att en allmän Näringsfrihet måste vara den kraftigaste uppmuntran för Näringarne, så kunde Prosten för ingen del tillstyrka, att dessa skola fjättras genom uteslutande Privilegier.

Efter af Herr Biskoppen och vice Talmannen framställd proposition, blef ifrågasatte tillägg af PrestStåndet afslaget, hvarvid Professoren *Forssell* sig reserverade.

Det af ConstitutionsUtskottet tillstyrkta tillägg vid slutet af 81. §., nemligen: *om vid Riksdag, då Grundlags-frågor lagligen kunna afgöras, ytterligare uppskof föreslås, må det ej äga rum, utan Konungens och alla Fyra RiksStåndens sammanstämmande beslut*, blef af Ståndet godkändt; hvaremot det vid slutet af 96. §. föreslagne tillägg, af lika lydelse med det ofvan ventilerade tillägget uti 53. §. af Ståndet afslogs.

§. 12.

DomProsten, Doctor *Graffmans* nu anmäldta begäran om permission på 3:ne Veckor, beräknade ifrån och med den 21 innevarande Mars, blef af Ståndet bifallen, med förbehåll att han inom BevillningsUtskottet sådant i behörig ordning anmäler.

§. 13.

Efter erhållen kallelse, att i eftermiddag kl. half till sex åter sammanträda, åtskildes Ståndet klockan efter tu.

In fidem,

J. U. Almquist.

Thorsdagen den 12 Mars,

klockan half till 6 eft. midd.

§. 1.

De ProtocollsUtdrag, hvilka borde expedieras, rörande Ståndets under FörmiddagsSessionen fattade beslut, blefvo justerade.

§. 2.

ConstitutionsUtskottets, under 1815 års Riksdag, afgifne förslag till ändringar och tillägg uti *RiksdagsOrdningen*, föredrogos å nyo, då Prest-Ståndet, i betraktande deraf, att det uti 14. §. föreslagna tillägg innefattar en *ändring uti sättet att välja Borgerskapets RiksdagsFullmäktige;* och efter erhållen underrättelse, att Vällofl. Borgare-Ståndet afslagit berörde tillägg, pröfvade skäligt att detsamma ogilla.

Likaledes och då underrättelse inlupit, att Hederv. BondeStåndet förkastat det af ConstitutionsUtskottet tillstyrkta tillägg uti RiksdagsOrdningens 15. §., angående *rättighet för SäteriÄgare, att komma under omröstning vid Riksdagsmanna-val inom BondeStåndet*, blef berörde tillägg af Prest-Ståndet ogilladt.

Såsom en följd af Ståndets redan fattade beslut, rörande de uti 53. och 96. §. §. Regerings-Formen tillstyrkta tillägg, blef Utskottets Förslag till enahanda tillägg uti RiksdagsOrdningens 29. §. äfvenledes ogilladt.

Uti 38. §. hade ConstitutionsUtskottet föreslagit den ändring, att *alla omröstningar i Utskotten skola ske per Capita emellan Utskottets samtliga Ledamöter, utan afseende på Stånd, m. m.*

Professoren, Doctor *Wijkman* androg:

Det ifrån ConstitutionsUtskottet ankomna Memorial, som anmärker ett Redactions-fel vara begånget vid framställning af ändring i denna och 46. §. har jag begärt på bordet och förbehåller mig att nästa Plenidag få mig yttra, men anser intet hinder deraf uppstå för Högv. Ståndet att, utan afseende derpå, nu till afgörande företaga dessa §. §.; hvad derefter sjelfva saken vidkommer, är den vid föregående Riksdagar så mycket ventilerad, så att jag anser vidare discussioner deröfver öfverflödiga. Jag åberopar mina yttranden vid desse Riksdagar, och tror äfven nu, likasom tillförene, att så länge vi äre 4 Stånd, bör i Utskotten vid målens beredande förhållas efter samma princip, som i Stånden vid

deras afgörande, och således omröstningarne äfven der ske Ståndsvis. Jag anhåller om proposition till afslag å den deremot projecterade förändringen.

Efter framställd proposition, blef denna förändring af PrestStåndet ogillad.

Härvid reserverade sig Professoren *Thyselius* sålunda:

Då jag hvarken med fullkomlig öfvertygelse kunnat instämma, icke eller instämt med det Högv. Ståndets stora pluralitet uti förkastandet af den i 38. § RiksdagsOrdningen föreslagna förändring, får jag ödmjukast anhålla, att sådant måtte uti Protocollet antecknas. De skäl, hvarpå min särskilta mening grundas, äro hämtade, så väl från det nu vanliga omröstningssättets besynnerlighet, samt de hinder det lägger och måste lägga för ärendernas skyndsamma och säkra afgörande i Utskotten, som ock ifrån den förmodan, att det föreslagna skulle bättre sammanjemka de röstandes sinnen till ett gemensamt interesse. Det förekommer mig äfven, som detsamma, utan att på något sätt medföra nödvändigheten af, likväl kunde småningom bana väg för en ny representation, hvilken, ännu mer med afseende på våra Riksmötens arbetsamma overksamhet, än på de Orepresenterades förnärmade rätt, torde anses önskvärd. Jag har tagit mig friheten anföra dessa skäl, emedan jag hvarken eljest eller vid den förevarande frågans afgörande inom det Högv. Ståndet, haft tillfälle till deras

vederläggning höra från andra sidan anföras några bättre. Jag skulle äfven hafva tillagt, att, enligt min förmodan, icke eller det Högv. Ståndet, genom antagande af den föreslagna förändringen skulle till sitt välförtjenta anseende och sina välfångna rättigheter hafva förlorat det minsta; men jag underlåter det gerna, emedan jag med Högv. Ståndet har den gemensamma öfvertygelse, att allt enskildt Stånds-interesse ovillkorligen bör kufvas och tiga, när vi rådlägge om Lagar för Fäderneslandet.

Vidare och derest nyssberörde Redaction ej skulle antagas, hade Utskottet uti samma 38. §. föreslagit följande tillägg: *stadna inom ConstitutionsUtskottet 2 Stånd emot 2 vid pröfningen af enskildte Riksdagsmäns ingifna Förslag till ändring eller förklaring af Grundlagarna, förfalle frågan.*

Biskoppen, Friherre Doct. *Mörner* tillstyrkte bifall till detta Förslag, så mycket mera, som ConstitutionsUtskottet deruti skiljer sig ifrån de öfriga Respect. Utskotten, att det icke bör till Riksens Ständer öfverlemna alternative meningar.

Professoren *Thyselius* ansåg det föreslagna tillägget vara ofullständigt i så måtto, att det icke innehåller någon föreskrift, huru förfaras skall, då, i frågor om anmärkningar emot StatsRåd med flera, inom ConstitutionsUtskottet 2 Stånd stadna emot 2.

Prosten, Lector *Fellenius* yttrade:

Detta alternativ förekommer mig tilldela ConstitutionsUtskottet en större makt, än de öf-

riga Utskotten, och äfven större, än hvad mig synes böra medgifvas. Då inom Utskott tvenne Stånd stadna emot två, skola meningarne, såsom alternativer, i förslaget intagas. Efter hvad nu föreslås, skola de deremot uti Constitutions-Utskottet, opponerade, eller modifierade, från den eller den åsigten uttryckta, förfalla. RiksdagsOrdningens 29. §. gifver visserligen ConstitutionsUtskottet en makt, att med Riksens Ständers rätt besluta och att till Riksens Ständer icke behöfva öfverlemna en fråga, som Utskottet ogillar. Denna rätt utöfvas likväl efter utrönt pluralitet. Men såsom redactionen utvisar, behöfves icke eller pluralitet: om två stadna emot två, uppkommer ett beslut, men utan egentlig form, eller ett beslut, utan att innebära ett bestämdt beslut. Om alternativer deremot, såsom hitintills varit vanligt och i enlighet med hvad de öfriga Utskotten åligger, till Riksens Ständer öfverlemnas, kan likväl ett beslut bestämmas och en framställd fråga afdömmas, och jag inser icke eller, då en sådan fråga icke kunnat ogillas, hvarföre Konung och Ständer skola frånkännas en rätt, att afdömma densamma.

Professoren, Doctor *Wijkman* utlät sig:

Jag tillstyrker detta tillägg: *stadna inom ConstitutionsUtskottet 2:ne Stånd emot 2:ne, förfalle frågan*, af samma skäl som jag tillstyrkt afslag å det föregående, för att handla consequent; ty då jag afstyrkt votering per capita i Utskotten, och att der bör voteras Ståndsvis, emedan så tillgår hos Ständen, anser jag i detta fall äfven böra handlas på samma sätt, lika som vid sakers afgörande inom Ständen, och att, då Grundlagen stadgar, att om 2 Stånd stadna emot 2, bör saken förfalla, detta således äfven bör gälla på enahanda sätt inom Utskotten, helst i Constitutions-Utskottet, hvarest Ledamöterne, i många fall, besluta med Riksens Ständers makt och rätt.

Uppå af Herr Biskoppen och vice Talmannen framställd proposition om bifall till det föreslagna tillägget, blef densamma af Ståndet med både Ja och Nej besvarad, under begäran om votering; hvadan Herr Biskoppen och vice Talmannen till justering föreslog efterföljande Voterings-proposition: *Bifaller Högv. Ståndet det af ConstitutionsUtskottet föreslagne sednare tillägget uti RiksdagsOrdningens 38. §.? Den det vill, skrifver Ja; den det ej vill, skrifver Nej.* Vinner Nej, så blir 38. §. äfven i denna del oförändrad.

Sedan denna Proposition blifvit behörigen justerad och till besvarande framställd, samt under det att VoteringsSedlarne utdelades, inkom Biskoppen, Doctor *Almquist* och begärde att uti Protocollet måtte antecknas, det han icke deltagit uti Ståndets beslut om afslag å voteringen per capita inom Utskotten; emedan Biskoppen, om han varit tillstädes, nu, lika som vid föregående Riksdagar och uppå de då anförda skäl, skulle önskat och tillstyrkt Ståndets bifall till Utskottets förslag i denna del.

Härefter blef ofvannämnde votering anställd, hvilken så utföll, att igenom 24 Nej e-

mot 13 Ja, beslöts, att 38. §. förblifver oförändrad.

Utskottets föreslagne tillägg vid början af 46. §. af innehåll: *Under Motions-tiden böra minst 2:ne Plena i veckan hållas, så vida ej Ståndet derom annorlunda förordnar;* blef, uppå gjord proposition, bifallet.

Vid slutet af 56. §. hade Utskottet föreslagit följande tillägg: "*Frågor, rörande ämnen, hvaröfver Riksens Ständer ensamma äga beslutande rätt, få under loppet af hela Riksdagen väckas, och skola till vederbörande Utskott remitteras; men då sådana frågor, efter den ofvannämnde Motions-Månadens utgång, väckas, upptagas de ej förr till beredande af Utskotten, än vid nästföljande Riksdag*", yttrade sig Professoren, Doctor *Wijkman* som följer:

Tillägget i den nya Redactionen vid denna §. afstyrker jag på det högsta. Ständerna ingingo och erhöllo hos Kongl. Maj:t sista Riksdag förkortning i Motions-tiden, för att derigenom undvika en hel hop mindre nödiga, jag dristar säga, mindre väl öfverlagda motioner, med hvilkas handterande så väl i Utskotten som Plenis upptages en tid, hvilken till mycket nyttigare ändamål kunde och borde användas. Afsigten härmed har, ty värr, då vi se på resultatet vid denna Riksdag, föga vunnits; men skulle vi nu tillägga i denna §., att äfven efter motions-tidens slut man skulle få väcka och framkasta nya Motioner, hvilka utan åtgärd vid varande Riksdag skulle

skulle samlas, som en skatt för tillkommande Ständer, tror jag det hvarken vara för det hela nyttigt, eller kommande Ständer blifva oss mycken tack skyldige för denna dem förvarade och öfverlåtna rikedom.

Uppå gjord proposition blef detta tillägg af Ståndet afslaget.

Härvid reserverade sig Biskoppen, Doctor *Almquist*, under förklarande, att han trodde det icke kunna vara skadligt, utan fastmera nyttigt, om sådana frågor, öfver hvilka Riksens Ständer ensamme äga beslutande rätt, äfven efter Motionstidens slut, fingo vid en föregående Riksdag väckas, emedan på sådant sätt dessa ämnen, hvilka till äfventyrs äro de mest maktpåliggande, genom RiksStåndens Protocoll, redan i förväg kunde komma till Allmänhetens kunskap.

Det uti 63. §. föreslagna tillägg, att Justitiæ-Ombudsmannen väljes af Riksens Ständer, *sedan ConstitutionsUtskottets Utlåtande öfver dess Embetsförvaltning inkommit*, blef, såsom en följd af Ståndets beslut rörande 53. och 96. §. §. RegeringsFormen, samt 29. §. RiksdagsOrdningen, ogillad.

I anseende till de uti 68. §. föreslagne ändringar, att de deruti omförmälta Revisions-förrättningar, i stället för *den 15 September*, må taga sin början *den 15 Augusti*, samt att de, i stället för att öfverskrida en tid af *3 Månader*, icke böra öfverskrida *4 Månader*, förklarade Prosten, Doctor *Genberg*, att han ansåg dessa ändringar

vara så mycket mera nödvändiga, som Revisorernas redan förut trägna göromål hädanefter torde komma att förökas med granskning af räkenskaperne öfver Tulluppbörden, och kanske äfven, jemlikt Riksens Ständers förut fattade beslut, med revision af redovisningen öfver de under Kongl. Seraphimer-Ordens-Gillet stående Fonder.

Professoren, Doctor *Wijkman* androg:

Med Herr Prosten, Doctor *Genberg* conformerar jag mig till alla delar om antagandet af nya Redactionen i denna §., eller, som är det samma, att en längre tid må föreskrifvas för Stats-, Banco- och öfriga Verks Revisioner. Äfven jag har varit Revisor i Banken och RiksgäldsContoiret, och fann då knappt 3 Månader tillräckliga; då nu StatsVerket och allt det öfriga omförmäldte tillkommer, anser jag det för en absolut omöjlighet att kunna allt medhinna, så framt man ej skall låta en stor del ankomma på höft, hvilket ej är ändamålet.

Häruti instämde Professoren *Kölmark*; och efter af Herr Biskoppen och vice Talmannen framställde Propositioner, blefvo dessa ändringar af Ståndet enhälligt antagne.

§. 3.

De af ConstitutionsUtskottet under 1815 års Riksdag lagligen beredda och sedermera hvilande förslag till ändringar och tillägg uti *TryckfrihetsFörordningen* blefvo å nyo föredragne och af PrestStåndet till alla delar godkände, hvarigenom frågan om afskaffande af Jury för det närvarande kommer att förfalla.

Vid 5. §. 4. Mom. yttrade Professoren, Doctor *Wijkman*:

Om något i Grundlagen högt påkallar förändring, är det visserligen detta ställe. Då en Jury slutligen är organiserad, består den af 9 Ledamöter, hvilka aflägga den till ordaformerne mest förfärliga ed jag känner. Sedan skola de rösta i saken med blott Ja och Nej och dervid $\frac{2}{3}$:djedelar af rösterne antingen fria eller fälla. Om nu vid den efter ed och samvete skedde omröstning 5 stadna emot 4, som således ej gor på någondera sidan $\frac{2}{3}$:djedelar, så skola de qvarblifva intill dess ifrån någondera sidan en emot den afgifne förfärliga eden och sitt samvete nödgas gå öfver eller qvarsitta i en beständig arrest, då Juryn ej får åtskiljas innan saken är bragt till slut. Också har händt, att uti en här sammankallad Jury man voterat flere gånger och dervid hvarje gång stadnat 5 emot 4, intill dess en Ledamot måste öfvergå för att göra slut på saken. Denna olägenhet undvikes genom den nu framställde nya redactionen, som stadgar, att den anklagade skall vara fri så snart han ej af $\frac{2}{3}$:djedelar är skyldig förklarad, och hvilket äfven instämmer med den riktiga principen, att in casu dubio hellre fria än fälla. Jag tillstyrker således denna projecterade förändring.

Ståndet åtskildes.

In fidem;
J. U. Almquist.

Lördagen den 14 Mars 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Justerades den förut ojusterade 14. §. af Protocollet för den 7 dennes, jemte de Protocolls-Utdrag, hvilka borde expedieras, rörande Ståndets under Eftermiddags-sessionen d. 12 i denna Månad fattade beslut.

§. 2.

Sedan Ståndet erhållit underrättelse, att Höglofliga Ridderskapet och Adeln under den 12 dennes antagit den vid 1815 års Riksdag af ConstitutionsUtskottet föreslagne ändring uti RegeringsFormens 37. §., så blef berörde förslag nu å nyo föredraget och af PrestStåndet godkändt.

Expeditionen härom blef genast uppsatt och justerad.

§. 3.

Vid förnyad föredragning af Constitutions-Utskottets den 12 dennes på bordet lagda Memorial, angående 2:ne Redactions-fel uti de beredda Förslagen till ändring uti RiksdagsOrdningen, uppläste Professoren, Doctor *Wijkman* ett så lydande anförande:

Då jag sistlidne Plenidag, vid de sedan sista Riksdag hvilande Constitutions-frågors afgörande, och vid då tillika företedt Memorial

ifrån nu varande ConstitutionsUtskott af den 11 dennes, hvaruti detta ConstitutionsUtskott anmält 2:ne i dess tanka varande redactionsfel vid förra ConstitutionsUtskottets Betänkande, begärde detta sistnämnde på bordet; skedde det, jag bekänner det, i afsigt att förra Riksdagens ConstitutionsUtskotts Betänkande skulle afgöras utan afseende på detta sistnämnde. Sedan också detta blifvit på sådant sätt inom Högv. Ståndet behandladt, anser jag mig nu pligtig att uppgifva orsaken till detta mitt yrkande. Jag har ansett och anser ännu detta förhållande, att under titel af Redactionsfel anmäla något till rättelse i föregående ConstitutionsUtskotts Betänkande, ej vara i sin ordning, emedan sådant kan hänföra till ett alldeles inconstitutionelt behandlande. Grundlagen stadgar tydligen, att alla förändringar deruti böra den ena Riksdagen framställas, och den påföljande, sådane de då äro framställde, antingen med ja eller nej besvaras, och ingen motion, förklaring eller förändring kunna samma Riksdag den blifvit framställd afgöras. Genom ett comma, ett ord, ja blott en enda bokstafs förändring, kan en mening förändras och förbytas, och man öppnar således, genom ett dylikt steg, utväg att framställa en annan mening af föregående Riksdags ConstitutionsUtskotts Betänkande samt i och med detsamma att afgöra en först samma Riksdag yppad motion och tanke, hvilket kullkastar både espriten och formen af Grundlagen, som dock efter bägge dessa delar bör hållas helig. Att ett enda ord gör slik olika tanke, behöfver blott till bevis nämnas de så mycket omtvistade orden *och* & *eller* i Grundlagens 4. §. Men jag går ännu

längre då jag yrkar, att detta ConstitutionsUtskotts anmälan, under titel af Redactionsfel, ger en helt annan sens åt förra ConstitutionsUtskottets Betänkande och hvarigenom hvarje Stånd skulle förlora den genom föregående ConstitutionsUtskotts framställning förvarade rättighet. Uti 46. §. RegeringsFormen lyder förslaget ifrån förra ConstitutionsUtskottet: Under motions-tiden böra minst 2:ne Plena i veckan hållas, så vida ej *Ståndet* derom annorlunda *besluter*. Dessa ord har nuvarande ConstitutionsUtskott yttrat böra heta: så vida ej *Stånden* derom annorlunda *besluta*, och anmält det förra som ett redactionsfel. Hvilken finner ej den olika tanke, som häraf uppstår? Under nu varande Riksdag har händt, att PrestStåndet icke hade Plenum, då ett eller flera af de andra Stånden hade Plena, och det af den gilltiga orsak, att målen voro i PrestStåndet så afgjorda, att intet var att föredraga. Ägde icke då, efter förra ConstitutionsUtskottets förslag, *Ståndet*, ej *Stånden*, att härom besluta? men efter den senare meningen, skulle Ståndet behöfva begära de öfriga Ståndens tillstånd att ej sammanträda, ehuru intet ämne till öfverläggning existerade; ty NB det skulle komma att bero utaf huru *Stånden* derom *besluta*, och således blir hvarje Stånd, genom denna Redactions-förändring, depossederadt ifrån den naturliga rätt, det genom förra ConstitutionsUtskottets förslag hade sig förvarad. Jag anhåller således ej allenast, att nu ifrågavarande detta ConstitutionsUtskotts åtgärd måtte ogillas, utan ock att Högvördiga Ståndet täckes förklara, att det för sin del anser de ifrån Constitutions-Utskottet den ena Riksdagen till den andra uppgifna förslag i denna del måtte enligt Constitutionens föreskrift förblifva sådane de äro framställde, utan alla projecterade förändringar, som under titel af redactionsfel på sådant sätt kunna uppkomma. Då jag i ConstitutionsUtskottet mig reserverat mot ofvanomtalte beslut, anser jag för min pligt att äfven inför Högv. Ståndet sådant uppgifva, så väl som skälen dertill.

Professoren *Thyselius* anförde:

Jag ville väl förmoda, att också den i 46. §. af RegeringsFormen föreslagna ändring besvärras af den felaktighet i redactionen, som af Högl. Constitutions-Utskottet blifvit till rättelse anmält. Orden 2:*ne Plena* i veckan synas bevisa det, ty meningen lärer väl härmed vara, att i *alla Stånden* (det förstås inom hvart och ett för sig) skola i hvarje Vecka under Motionstiden 2:ne Plena hållas. Men öfver Ståndens Plena måtte väl icke *Ståndet*, utan *Stånden* (åter hvart för sig) besluta. För öfrigt måste jag bekänna att hela denna fråga förekommer mig åtminstone icke nog vigtig, att väcka och fästa det Högv. Ståndets uppmärksamhet.

Biskoppen, Doctor *Faxe* förklarade, att om de såsom redactionsfel nu anmärkte orden: *Ståndets* och *Ståndet* verkligen varit skrif-fel, sådant säkerligen långt för detta, antingen af RiksStånden eller åtminstone af ConstitutionsUtskottet, blifvit anmärkt. Emedlertid och då Constitutions-Utskottet nu föreslagit att dessa såkallade redactionsfel må afhjelpas, ansåg Biskoppen Ståndet böra yttra sig, huruvida ConstitutionsUtskottet är

berättigadt att för framtiden på ett eller annat sätt införa någon, äfven den minsta, ändring uti de sedan föregående Riksdag hvilande förslag till förändrad Redaction af Rikets Grundlagar, hvilket Biskoppen för sin del ansåg vara stridande emot den nu gällande RiksdagsOrdningen.

Professoren *Forssell* erinrade, att någon fråga om ändring i de anmärkta orden *Ståndets* och *Ståndet* nu mera icke kan äga rum, utan att frågan nu endast måste blifva, om Constitutions-Utskottet varit berättigadt att vid denna Riksdag föreslå någon ändring uti den vid sista Riksdag förberedda Redactionen till förändringar uti Grundlagarne; och trodde Professoren för sin del, att denna hemställan varit ett tilltag, som icke kunde med Rikets Grundlagar förenas.

Häruti instämde Prosten, Lector *Fröberg*, som i öfrigt förklarade, att de anmärkte orden, särdeles i afseende på 38. §., förtjena rättelse, så fort sådant låter sig, i behörig ordning, verkställas.

Professoren *Thyselius* yttrade vidare:

För min del skulle jag väl tro det med Högv. Ståndets städse iakttagna lugna värdighet vara fullkomligen förenligt, om det Höglofl. Constitutions-Utskottets åtgärd, föranledd deraf, att några ibland dess Ledamöter syntes lägga särdeles vigt på de anmärkta redactionsfelen, samt anse dem såsom oskiljaktiga från de förändrade §. §:s mening och innehåll, kunde lemnas utan anmärkning. — Men om anmärkning öfver någon verklig, eller förment, Constitutions-vidrighet i det Höglofl. Utskottets åtgärd, efter hvad jag af flere hört vara yrkadt, bör det samma meddelas, får jag i all ödmjukhet underställa Tit. & Tit. upplysta pröfning, om icke, ehuru Constitutions-Utskottet, genom lyckligt val af sitt Cantzli, nu är och, som man hoppas, framdeles bör blifva tryggadt emot farhogan för dylika felaktigheter, hvilka äfven i det mindre äro, såsom vi hört, af den vigt, att en origtig bokstaf skulle kunna hindra antagandet af en hel §., likväl, och då de anmärkta felaktigheterna icke annorlunda, än genom ett vida mer anmärkningsvärdt förvållande af förra ConstitutionsUtskottets Cantzli, kunna hafva tillkommit, det tillika måtte begäras, att Utskottet hädanefter vid redactionen af alla föreslagna Grundlags-förändringar ville fästa en så noggrann allt till stafvelser och bokstäfver utsträckt uppmärksamhet, att hvarken genom vårdslöshet eller list, något lika med hvad nu händt hädanefter måtte blifva möjligt.

Härefter och uppå af Herr Biskoppen och vice Talmannen framställd Proposition beslöts, att PrestStåndet, som redan, utan afseende på ConstitutionsUtskottets gjorda anmälan om ofvanberörda redactionsfel, pröfvat och afgjort de lagligen förberedda Grundlagsfrågorna, för sin del anser det vara emot RegeringsFormen och RiksdagsOrdningen stridande, att vid den Riksdag, då dylika frågor skola afgöras, på ett eller annat sätt införa någon ändring uti de sedan föregående

Riksdag hvilande förslagen till förändrad Redaction af Rikets Grundlagar.

§. 4.

StatsUtskottets den 24 nästl. Februarii på bordet lagda Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående användande af de inom Södermanlands Län befintlige såkallade Jagbackar, föredrogs å nyo, då Prosten *Grandelius* yttrade sig som följer:

Utan att derom anställa någon, må hända både öfverflödig och fåfäng undersökning, af hvad annan grund en stor del i Södermanland varande Jagbackar hafva tillkommit, än af en tillfällig benämning, får jag endast utbedja mig, det täcktes Högv. Herr Doctorn, Biskoppen och v. Talmannen samt det Högv. Ståndet dervid fästa sin uppmärksamhet, att med flere af dessa Backar torde inträffa samma förhållande, som vid det Boställe jag innehafver, att, inom dess fastställde Rågång, finnas 3:ne såkallade Jagbackar, hvilka, ehuru icke af någon synnerlig betydenhet, likväl icke utan stor afsaknad och mångfaldig olägenhet skulle derifrån kunna afskiljas; och må härvid nämnas, att af desse Jagbackar, ligger den ena midt i Gärdet några stenkast från Hufvudbyggningen, och hvem inser icke hvad intrång deraf skulle förorsakas, om denna, af någon annan än BoställsInnehafvaren, skulle inhägnas och disponeras; hvarföre jag ödmjukast anhåller, att det Högv. Ståndet, genom återremiss, täcktes dela den önskan, att om Högl. StatsUtskottet icke skulle finna skäl tillstyrka, att alla inom Boställs-Rågångar belägne Jagbackar må Bostället tillerkännas och blefvo derifrån oskiljaktige, sådane Jagbackar likväl icke må till egendom säljas, utan genom vederbörande Auctoriteter värderas och till arrende upplåtas; då BoställsInnehafvaren, icke personligen utan såsom Innehafvare, må till arrendet äga options-rätt, samt, hvad Ecclesiastique Boställen angår, Innehafvaren icke, utan att deröfver höra KyrkoRådet och Församlingen, må kunna låta arrende-rättigheten Bostället frångå.

DomProsten, Doctor *Groffman* anförde:

Jag instämmer så mycket hellre med Herr Prosten *Grandelius*, då fråga är om Jagbackarne i Södermanland, och yrkar, att vid dem, som kunna finnas inom Prestebohls- och andra Boställens ägor, BoställsInnehafvaren må äga optionsrätt, då jag ganska väl känner, att vid ett Prestbohl derstädes, vid hvilken Församling jag några år varit, en sådan Jagbacke är belägen inom Prestgårdens Rågång, hvilken, om den, för hvad ändamål som helst, skulle upplåtas någon annan än BoställsInnehafvaren, den sistnämnde derigenom skulle blifva rätt mycket lidande.

Theol. Lectoren, Doctor *Hultin* utlät sig sålunda:

Höglofl. StatsUtskottet, i sitt Utlåtande om användandet af de inom Södermanlands Län befintlige Jagbackar, förutsätter, att dessa lägenheter *dels* till det mesta äro, *dels* ock, efter verkställde undersökningar, böra förmodas blifva Kongl. Maj:ts och Kronans ostridiga Egendomar.

Innan, och förrän förberedande anstalter, genom Jagbackarnes affattning och beskrifning, jemte behörig undersökning om deras rätta beskaffenhet, hunnit vidtagas, synes en sådan förmodan till äfventyrs vara något för allmänt fattad. Att Kongl. Maj:t och Kronan äger en full och odelad ägande rätt till *andra* och *fjerde* classens Jagbackar, kan eller bör icke nekas; men samma bestämda och ovillkorliga omdöme lärer åtminstone icke på förhand kunna lämpas till de i *tredje* och *femte* classen omtaldte lägenheter. Särskildta afseenden måste till följe deraf äga rum vid deras föryttrande. Sönderstyckade i *tio*, minst *två*, tunnlandslotter, på offentlig Auction till den mestbjudande försålde, om de ock kunde *i jemna tal* indelas, blifva de högst obetydliga jordrimsor, när man tillika besinnar impedimenta, som der kunna innehållas, så att visserligen ingen, vid ägandet af en *Tio*-tunnlandslott i en Jagbacke, kan anses vara en besutten Jordbrukare. Den HemmansÄgare, BoställsInnehafvare, eller KungsgårdsArrendator, på eller bredvid hvars ägor dessa små Jordbrukare voro bosatte och ägde sina Tio-tunnlandslotter, skulle vid otaliga tillfällen illa besväras af så sjelfständiga grannar, genom gång- och farvägar samt nya och tillökta hägnaders vårdande och underhåll. Min tanke är, att alla större och vidsträcktare Jagbackar, som till minst ½:dels mantal, efter ortens Skattläggnings-methode, kunna värderas, varda till Nybyggen inrättade, som, emot vissa odlings-villkor och efter åtnjutna fribets-år, till den åsatta Räntan för evärdliga tider förpligtas. Härigenom blifver Kongl. Maj:ts och Kronans förmån otvifvelaktigt större och varaktigare, än genom försäljning på Auction, då Kongl. Maj:t och Kronan på en gång afhänder sig all rätt, och den för tillfället erhållna Köpe-skillingen icke gifver mycken behållning för framtiden. På enahanda sätt och med erläggande af ränta, uträknad efter visst tunnlands-tal och markens beskaffenhet, må hvar och en BoställsInnehafvare eller HemmansÅbo som helst, hvilken kunde anses lida intrång af Jagbackesittare, om de fingo bosätta sig på eller vid hans ägor, njuta options-rätt till den angränsande Jagbacken. Beträffande åter de Jagbackar, som i andra classen omnämnas och vid bortarrenderade Kungsgårdar torde finnas, kunna jemväl de, efter anställd skattevärdering, mycket lämpligare intagas i de upprättade Contracten, för den återstående arrendetiden, till någon förhöjd afgift i arrende-villkoren, än genom auction försäljas, på det sådane Jagbackar sedermera och vid arrendetidens slut, i ett redigare sammanhang, må framgent sjelfva Kungsgårdarne oskiljaktigt åtfölja och dem ingalunda till skada och förderf några särskildta sjelfägande besittningar utgöra. Så vida dessa anmärkningar vinna det Högv. Ståndets bifall, anhåller jag ödmjukast, att desamma, med återremiss af Höglofl. StatsUtskottets utlåtande, måtte få till högberörde Utskott medfölja.

Prosten, Doct. *Genberg* anmärkte, att StatsUtskottet, i sitt förslag om Jagbackarnes användande, på allt sätt velat lemna hvarje Jordägare öppet att i laglig ordning göra sin förmenta rätt till desamma gällande, hvilket det upplästa Betänkandet intygar, hvarföre ock inga andra dylika

Backar blifvit anmälte till upplåtande mot vederbörlig ränta, än sådane, hvarpå ingen Säteri-, Kungsgårds- eller annan HemmansInnehafvare kunde, efter vederbörlig undersökning, finnas hafva grundadt anspråk. Inom Utskottet hade väl ock fråga blifvit yppad om den nu för angränsande yrkade options-rätten, hvilken Doctorn för sin del icke funnit obillig, men då den icke trotts medföra den fördel för Staten, som annars och utan detta villkor ansetts kunna erhållas, hade den icke blifvit antagen. Hvad åter angår de rättigheter till mulbete och dylikt, som visse Hemman å Jagbackarne nyttjat, så har Utskottet funnit tillåtelserna till dylik nyttjande rätt icke hafva blifvit på ett i författningarne föreskrifvet sätt meddelade, och således icke funnit dylika upplåtelser hinderlige för Jagbackarnes användande till Statens högsta förmån. I öfrigt ville Doctorn ej bestrida den yrkade återremissen, om saken derigenom kunde anses blifva bättre utredd.

Häruti instämde Theol. Lectoren, Doct. *Knös*.

DomProsten, Doct. *Graffman* tillade:

Ehuru jag icke tror att här kan vara fråga om sådane småbackar eller kullar, som kunna vara belägne i ängar eller gärden, utan om sådane, som äro af större rymd, som fordom varit bevexta med mera och större skog, der jagt efter sådane djur, som i skogen sig vanligen uppehålla, kunde snarast anställas, anser jag dock nödigt, att Höglofl. Utskottet söker närmare utreda och

så långt möjligt är upplysa tiden, när dessa Jagbackar blifvit Kronan förbehållne, deras förra och nu varande beskaffenhet såsom tjenlige för jagt, och då jag tror mig säkert veta, att på ett eller annat ställe, i synnerhet vid det Prestbohl jag omnämnt, en sådan Jagbacke vid medlet af 1600:talet verkligen varit under Prestebohlets fulla ägo och disposition, och som jag vill erinra mig Innehafvaren deraf fullt tillerkänd, blir en sådan utredning, i händelse af dessa markers bortsäljande, så mycket nödigare att iakttaga.

Uppå af Herr Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* framställd proposition, beslöts att ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda deremot anmärkt blifvit, skulle till Stats-Utskottet återförvisas.

§. 5.

Enär Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets på bordet hvilande Betänkande, rörande en förbättrad Posternes reglering på åtskillige orter i Riket, samt vissa öfverklagade olägenheter vid Postföringen emellan Norrige och Danmark, nu till afgörande företogs, och sedan fråga uppstått, huruvida Utskottets förslag, att den särskildta Postgången emellan Norrige och Danmark skulle upphöra, möjligen kunde vara stridande emot den uti Kiel emellan Sverige och Danmark afslutne Freds-tractat, upplyste Herr Biskoppen och vice Talmannen, att han af HofCantzleren m. m., Herr Friherre *af Wetterstedt* begärt och erhållit den underrättelse, att berörde Tractat icke lägger

något hinder i vägen för ofvannämnde särskildta Postgångs upphörande.

Professoren, Doctor *Wijkman* tillstyrkte bifall till Utskottets Betänkande, så mycket hellre, som ifrågavarande särskilda Postgång naturligtvis skulle utgöra en betydlig tyngd för Postbönder och Landtbrukare.

Biskoppen, Doctor *Almquist* ansåg den af Utskottet föreslagne underdåniga hemställan till Kongl. Maj:t, om en förbättrad Posternas reglering på åtskilliga Orter i Riket, kunna medföra en fördubblad tunga för Posthemmanen, i händelse de Postbönder, hvilka hittintills forslat en Post i veckan, hädanefter skulle åläggas att forsla Posten 2 gånger i veckan.

Med Professoren, Doctor *Wijkman* förenade sig Prosten *Svedelius*, helst som, äfven då den särskildta Postgången emellan Norrige och Danmark upphörer, Posten igenom Sverige går vida fortare än igenom Norrige, hvartill ock kommer, att Norrmännen böra vara belåtne, då de hos oss, i afseende på Postgången, njuta lika förmoner, som vi hos dem.

§. 6.

Föredrogos å nyo och bifölios LagUtskottets Betänkanden, angående:

1:o Väckt fråga om upphäfvande af Kongl. Kungörelsen den 26 Nov. 1815, rörande sättet för

för en Menighets hörande i enskildta tillåtliga ärender.

2:o Förtydligande af Lagens stadgande uti 17. Cap. GiftermålsBalken, om beräknings-grunden för beloppet af Fördel, äfvensom samma Utskotts förnyade Utlåtande om ändring i straffet för Hållkarl, som fordrar drickspenningar af Resande, eller dem med ovett ofredar.

I afseende på det sistnämnda reserverade sig Biskoppen, Doct. *Almquist*, under förklarande, att han förblir vid den tanka, som han vid återremissen af första Betänkandet yttrat, nemligen att Hållkarls anhållan om drickspenningar borde kunna med Penningeböter försonas.

§. 7.

Till LagUtskottets nu å nyo föredragne Betänkanden, angående:

1:o Bestämdt arfvode för verkställande af Utmätningar i Private mål;

2:o Bibehållande af Författningen, att en sjettedel af Ström alltid bör hållas öppen;

3:o Det förslag, att Böter i Brottmål må utgå efter förmögenhet:

Lemnade Ståndet sitt bifall.

§. 8.

Föredrogs å nyo och bifölls Ecclesiastique-

Utskottets efterföljande Förslag till underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t:

S. A. K.

Genom Nådigste Remiss af den 14 sistl. Januarii har, i afseende på en föreslagen förening af Walls och Stenkumla Pastorater i Wisby Stift, Tit. i Nåder funnit nödigt inhämta PrestStåndets tankar, i anledning af de väckta frågor om Prestbohlens bortarrenderande och om ett nytt valsätt för blifvande Kyrkoherdar derstädes. Till underdånigst följe häraf, värdes Tit. i nåder tillåta PrestStåndet, att underdånigst anföra de betänkligheter, som härvid synas förekomma.

Uti det af Konungens Befallningshafvande i Länet uppgifne förslag om Prestbohlens bortarrenderande hafva de villkor blifvit uppgifne: 1:o att Församlingarne skulle åtaga sig dessa Boställens bruk emot årligt arrende af en tunna Spannmål af hvarje Tunnland öppen Åker och $\frac{2}{3}$ tunna af hvarje Tunnland Äng, $\frac{2}{3}$:delar Råg och $\frac{1}{3}$ Korn; 2:o vid den Prestgård, der Kyrkoherden är boende, utbrytes $\frac{1}{8}$:del af Prestbohlet, som af honom kommer att brukas. Efter desse uppgifter har Herr Landshöfdingen uppgjort en calcul, som bestämdt skulle uppvisa, till hvad belopp af Spannmål Prestgårdarnes afkastning skulle stiga, och förklarat, att Kyrkoherden kunde beräkna af den utbrutna åttondedelen lika mycket, som Församlingarne af de öfriga Prestbohlen gifva af Tunnlandet. Vid de med Walls och Stenkumla

Församlingar hållna Sockenstämmor hafva åter närvarande röstägande Ledamöter icke åtagit sig att ansvara för Prestgårdarnes arrenden, men hemställt, att desse Hemmansdelar skulle kunna utbjudas till hvem som helst, emot högsta årliga arrendet. I följd häraf har Konungens Befallningshafvande för Tit. i underdånighet föreslagit, att sedan $\frac{1}{8}$:dels Mantal blifvit af Walls Prestgård utbrutit till nyttjande af Kyrkoherden, skulle den öfriga delen deraf, jemte Hagrens och Träkumla Annexehemman, Stenkumla Prestbohl, Westerhejdes Capellansbohl utarrenderas i mindre lotter till den mestbjudande.

Ehuru man icke kan känna eller med någon säkerhet bestämma, till hvad belopp ett sådant arrende må kunna stiga, har likväl Herr Landshöfdingen tagit för afgjordt, att då Tionden tillika beräknades, skulle icke endast Pastor erhålla en Spannmåls-lån af 300 tunnor Råg och Korn, utan ock Adjuncten fyratio tunnor, samt derutöfver ett öfverskott återstå att disponera för UndervisningsVerket. Kyrko- och Prest-Tionden uppgår, efter det ringa belopp af $4\frac{1}{2}$ tunna efter Mantal, endast till 202 tunnor; de öfriga bestämda 138 tunnor samt det förmenta öfverskottet skulle hämtas dels af den utbrutna åttondedelen, dels af Arrendesumman; men för detta quantum är ingen säkerhet uppgifven: — Prest- och Annexehemmanens jordrymd eller ägovidd, mantal, afkastning, höbohl, skogstillgång äro förtegade. Då inga af desse angelägna uppgifter äro meddelta, kan följaktligen härå icke byggas den säkra calcul, som för bestämda Löningsvillkor

äro alldeles oundvikliga, så vida hela förslaget icke skall förfela sitt ändamål.

Men dessutom förekomma härvid flere viktiga anmärkningar. Om Åboerne å Hagrens och Träkumla Annexehemman innehafva lifstids-besittningsrätt, som å andra Orter i Riket är stadgadt, kunna de icke betagas denna rättighet. Blott af denna omständighet skulle ifrågavarande förslag icke blifva verkställbart. Ligger åter detta icke i vägen, vågar PrestStåndet fästa Tit. nådiga uppmärksamhet vid det oväntade villkor, att oftanämde Prestgårdar och Annexehemman skulle bortarrenderas i mindre lotter.

Att bortarrendera Indelningshafvares Boställen på 25 å 30 år till bestämd Person, försedd med nödig säkerhet, har å flera ställen ansetts förmånligt, i synnerhet för dem, hvars tjenstgöring icke medgifvit dem tillfälle, att oafbrutet vistas hemma. Med Tit. nådiga tillstånd hafva väl Prestgårdar blifvit utbjudne på arrende-auction, men sällan och endast då, när de föreslagne villkoren varit enkla, utan förnärmande af tredje mans rätt och med den säkerhet uppgjorda, att Hemmanens jord och förmåner icke kunnat komma i våda att abalieneras. Erfarenheten har deremot visat, att smärre jordar, hvilka dels tillhört Kongl. Maj:t och Kronan, dels Kyrkor och andra ad pios usus anslagna lägenheter, hafva tid efter annan blifvit förskingrade, inblandade i andras ägor och således frånkände sine laglige Innehafvare, oaktadt de i Författningarne utstakade stränga förbud mot dessa slags

inkräktningar på äganderätten. Skulle Prestbohls- och Annexehemmans åker-, äng- och skogsmarker uti ett land, hvarest enskiften icke äro vidtagne, fördelas i mindre lotter, desse öfverlemnas åt ett större antal jordbrukare, som innehafva egen jord, skulle lätt kunna i framtiden inträffa dylika abalienationer, hvilka icke utan obehagliga och kostsamma rättegångar kunna rättas och förekommas. Hvad säkerhet hade en Pastor att påräkna af denna mängd Arrendatorer, om de icke fullgöra sina förbindelser? Hvad ersättning vore att förvänta, om de mot arrendetidens slut vanvårdade jorden? Hvem försäkrar honom vid Arrendatorns bortgång om lika villkor? — Skulle han sjelf åter icke hafva befattning med denna slags ekonomi, hvilken ofelbart kommer att medföra mycket besvär, utan densamma öfverlemnas åt Församlingen eller några dess Deputerade, öktes de anledningar till missnöje mellan Lärare och Åhörare, som man söker att förekomma. Hvem känner icke, att Allmogen hellst skyddar sine egne Ledamöter?

Ifrån hvad synpunkt PrestStåndet således betraktar det uppgifna förslaget af arrende å ifrågavarande Prestgårdar och Annexehemman, finner Ståndet förnyade anledningar, att underdånigst afstyrka nådigt bifall till denna underdåniga hemställan. Och när härtill kommer, att 3. och 4. §§. i de Presterskapet i Nåder förundta Privilegier försäkra *LäroStåndet, att oförryckt behålla deras Embeten tillhörige lägenheter och ordinarie underhåll, Prestgårdar på landet, Indelnings-Stommar vid deras Annexer, Capellanshemman och*

Boställen, samt 4 §. särskilt stadgar, att *Landshöfdingarne ej få tillegna sig någon disposition öfver Presterskapets UnderhållsSpannmål, och dem, som detsamma är anslaget, något men och hinder i dess fria och oafkortade uttagande tillfoga*, dristar PrestStåndet underdånigst underställa Tit. Nådiga pröfning, om icke detta förslag, som innefattar Walls Prestgårds inskränkning till ⅓:dels mantal och de öfrige till oftanämnde Pastorater hörande Ecclesiastique Lägenheters framgena användande på ett för ändamålet osäkert, för Presterskapet menligt, och mot gällande Författningar stridigt sätt, måtte af sig sjelf förfalla.

Uti sättet, att välja Kyrkoherdar, har Konungens Befallningshafvande, efter Församlingarnes medgifvande, begärt den förändring: att de af Consistorio föreslagne 3:ne Prestmän skulle i samma Kyrka på Söndagen näst efter den dag, då de blifvit utnämnde till förslag, aflägga sina Predikoprof, den första i Ottesången, den andra i Högmässan, och den tredje i Aftonsången, efter hvilken Gudstjenst val genast skulle företagas. Röstägande skulle inlägga, proportionaliter efter hemmansdelarne, sine namnsedlar i en låda. Derur skulle ett barn uttaga 7 sedlar. De sju personer, hvilkas namn finnas tecknade å desse sedlar, skulle vara Electorer vid valet och straxt framkallas till altaret, att inför detsamma aflägga en för tillfället affattad Ed. Efter erhållne tryckte namnsedlar på de föreslagne, skulle hvarje Elector efter upprop inlägga en sedel i låda med påskrift: *Val till Kyrkoherde*, samt de 2:ne andre sedlar i låda tecknad med ordet *Controll*.

Den som efter sedlarnes uttagande hade erhållit fleste rösterne, vore lagligen vald till Kyrkoherde.

Kongl. KyrkoLagen, 19. Cap. 7. och 8. §. §., föreskrifver *laglig kallelse*, *fritt och ordentligt val* af Församlingarnes samtlige Ledamöter. En mängd Författningar hafva ytterligare förklarat och bestämt, huru härvid bör tillgå, men alla med afseende på de i Kongl. KyrkoLagen stadgade grunder. Då denna Lag icke kan ändras utan 3:ne RiksStånds sammanstämmande beslut och Konungens sanction, vågar PrestStåndet för närvarande icke, att i underdånighet tillstyrka den fullkomliga förändring af Prestval, som innehålles i detta förslag, till de hufvudsakligaste delar alldeles afvikande från gällande Lagar och Författningar.

Deremot förete sig också andra betänklighet, så i afseende på de röstgifvande, som på de föreslagne. Månne man ens skulle kunna begära, att de röstägande ifrån morgonen inpå sena aftonen skulle oafbrutet förblifva i Kyrkan för det ifrågavarande ändamål; eller hvarest skulle de på nära håll hämta någon anständig och behöflig förplägning, utan att en sådan samling skulle föranleda till ovärdiga uppträden? Månne det icke skulle minska helgden af Gudstjenst, att när en Prestman lemnade sin befattning dermed, den andre och tredje åter vidtog? Desse 3 Prestmän, samlade på ett ställe, skulle tilläfventyrs väcka en besynnerlig, och icke alltid för hufvudsaken fördelaktig uppmärksamhet. Må ock hända, att de sinsemellan skulle vid ett sådant tillfälle, som detta, vara besvärade af hvarandra, och om det

någon gång skulle hända, att en eller flere af dem på ett eller annat sätt möjligtvis kunde, kanske nog oskyldigt, gifva anledning till något missnöje eller misstanka, skulle en sådan omständighet kunna hafva de mest obehagliga, både för LäroStåndet och Församlingarne, menliga följder. Den som uppgifvit förslaget lärer icke heller besinnat, att till en Predikans författande fordras tid. Han yrkar likväl, att ProfPredikanterne skulle näst efter den dag de blifvit utnämnde på förslaget, vara beredde, att följande Söndagen aflägga sina predikoprof. Få lära äga de lyckliga gåfvor, att så hastigt vara färdige, att i ett så vigtigt ämne kunna med redighet och sammanhang, till egen tillfredsställelse och Själars uppbyggelse, tala för den Församling, hvars vård man önskar sig anförtrodd.

Under loppet af denna val-förrättning förekommer ock en edgång. Om offentliga edgångar voro ovanliga, om de hade bibehållit den helgd bland Allmogen, som varit Lagstiftarens mening, när han i Borgerliga Lagen nödgades tillägga en föreskrift, som den Uppenbarade icke godkänner, skulle PrestStåndet icke tvekat, att för sin del medgifva ett förslag, som hade för afsigt, att gifva en så vigtig förrättning den mest ansvarsfulla högtidlighet; men då en beklaglig erfarenhet vitsordar den ringa aktning för Eder, som i senare tider blifvit nog allmän och som beredt ett sedeförderf och religions-förakt, hvaröfver med skäl från alla orter klagas, anser PrestStåndet för sin ovillkorliga pligt, att underdånigst anhålla, det måtte edgång vid sådana tillfällen icke tillåtas.

PrestStåndet har icke utan bekymmer inhämtat af Handlingarne de af Consistorium i Wisby redan 1801 öfverklagade, och för närvarande, äfven af Walls och Stenkumla Församlingars Ledamöter, vitsordade flera missbruk och oordningar, som oafbrutet visat sig, då fråga uppstår om Kyrkoherdeval vid Consistoriella Lägenheter på Gottland. Men då Församlingarne hunnit den upplysning, att de redan insett det lagstridiga i deras förhållande, tyckes man skäligen böra vänta, att ock de bemöda sig att förekomma ett oskick, som de vålla, och hvilket de äro i tillfälle att sjelfve säkrast förekomma. Men skulle de härom tveka, vore ofelbart ett sätt för dem att antaga, hvilket säkrast skulle hindra de omförmälte olägenheter; det vore, om de, efter derom gjord underdånig anhållan, kunde erhålla Tit. Nådiga tillstånd, att få sina Kyrkoherdar af Tit. i Nåder utnämnde bland de 3:ne, som af Consistorium på förslag uppföras.

Sedan PrestStåndet, af underdånigst anförda anledningar, hämtade af de olägenheter, som äro att befara, så väl af Prestgårdarnes bortarrenderande, som af ett förändradt valsätt, har i underdånighet afstyrkt verksällighet af dessa åtgärder, finner Ståndet ökadt skäl för sin underdåniga tanka af sjelfva orsaken, som ligger till grund för detta förslag. Frågan om indragning af Pastorater på Gottland, och i synnerhet om Walls och Stenkumla Kyrkoherde-Lägenheters sammanslående, Prestboställens och Annexehemmanens bortarrenderande, med flere dermed gemenskap ägande förändringar, har egentligen föranledts af Allmogens

påstående om eftergift uti de på Lagar och Författningar fastställde, och af 1723 års Privilegier styrkte conventioner grundade rättigheter. Ehuru Stiftets Presterskap högtidligen försäkrat sig vara beredvilligt, att så väl till Allmogens lindring uti dem ålagde onera, som till beredande af fond för ökande af Undervisnings-anstalterna i Stiftet, ingå de slags öfverenskommelser och jemkningar, som Kongl. Författningarne den 21 Sept. 1810 och den 3 April 1816 ansett för behörige och laglige, hafva likväl Walls och Stenkumla Församlingar särskilt, genom Socknestämmobesluten, och RiksdagsFullmäktige af Hederv. BondeStåndet i allmänhet, genom den Acten bilagde underdåniga Skrift, yrkat en fullkomlig förändring af Wisby Stifts KyrkoherdeLägenheter, endast i den afsigt att vinna förminskning i de skyldigheter, som denna Province, lika med alla andra af Rikets Provincer, bör utgöra till Församlingarnes Pastorer. PrestStåndet känner ingen Ort i Riket, hvarest Hemmansbrukare icke i allmänhet äro ålagde att betala Krono-, Kyrko- och PrestTionde, och om på några ställen de förstnämnde Tiondeslagen blifvit af Kongl. Maj:t och Kronan till lön anslagne, antingen åt Presterskapet eller ScholStaten, lärer Tiondegifvarnes anspråk på nedsättning af denna samtelige Hemmanen ålagde afgift så mycket mer sakna all laglig grund, så vida den icke medgifves af Löntagarne sjelfve. Skulle, som Presterskapet är försäkradt genom 3. § Privilegierne, att *oförryckt behålla alla sine välfångne friheter, donationer och förlåtningar — alldeles efter Brefvens innehåll*, likväl de Presterskapet på Gottland tillhörande, och i

1648 års convention uppräknade smärre rättigheter anses behöfva någon jemkning, eller vigare kunna utgöras genom någon bestämd ersättning i Spannmål, som på andra orter i Riket blifvit genom ingångne accorder stadgadt, kunna desse omständigheter utan svårighet vinnas, genom ofvannämnde, i enlighet med Författningarne uppgjorda öfverenskommelser, utan rubbning af hela EcclesiastiqueStaten på Gottland. Förslaget om denna rubbning och en mängd Pastoraters deraf följande möjliga indragning, har icke kunnat annat än fästa PrestStåndets synnerliga uppmärksamhet; och Ståndets Ledamöter skulle känna en förtjent förebråelse om de underläto detta tillfälle, att i underdånighet för en Nådig Konung frambära sina ömma bekymmer.

Hvarken under öfverläggningarne vid de hållna Sockenstämmor, eller uti Konungens Befallningshafvandes underdåniga anmälan, har annor betraktelse om det vigtigaste af alla de ämnen, som röra denna sak, nemligen om Själavården, ägt rum, än att vid dessa 5 Församlingar skulle vara en Kyrkoherde, och en Adjunct, hvars halfva tid likväl skulle ensamt uppoffras åt barna-undervisningen, och då man sökt att upphöja Pastors-inkomsterne så, att detta Pastorat borde upptagas i högsta classen, under det Tionde-afgiften skall blifvit nedsatt till halfva beloppet, har man indragit Gudstjensterne i fyra KyrkoSocknar, på det sätt, att skiftevis skulle derstädes predikas, och blott medgifvit Gudstjenst hvarje Söndag i Stenkumla Kyrka. Således skola dessa förstnämnde Församlingars Ledamöter för

framtiden endast till hälften mot hvad hittills skett lemnas tillgång, att höra Salighetens Ord för sig predikas, och alla 5 Socknarne, oaktadt sin spridda belägenhet, i öfrigt njuta själavård af en enda Herde. — Dessa Tempel, uppbyggde af andaktsfulla Förfäder till den Högstes ära och till bestämda Församlingars uppbyggelse, åtminstone den dag i hvarje vecka, som Religionens Höge Stiftare helgat till sin åminnelse, skola, om någonsin förslaget verkställes, med sin tomhet, de Helgedagar då deras portar tillslutas, vittna, huru man på Gottland tänkt om den offentliga Gudstjensten helt olika i Nittonde århundradet, och på den tid Kyrkorne af Christligt nit uppfördes, och tillika uppvisa ett stridigt förhållande med de Orter i Riket, der man är på det högsta sorgfällig, att för dessto säkrare och tillgängligare Själavård fördela vidsträckta Pastorater, hvars tillvexande folkmängd icke kan i detta afseende vårdas af en enda Kyrkoherde. Då sakens natur obestridligen gillar den grundsats, att icke flere Församlingar böra förenas, till undvikande deraf, att de blifva så mycket sämre skötte, då både Christendomens och Moralitetens förfall af sådane inskränkningar blir en oundviklig följd; då exemplet af så beskaffad allmännare indragning skulle gifva en väckelse för andra Orter, att försöka dylika förslag och Tit. ofta besväras med dessa slags ansökningar; då det ofelbart skulle fästa Allmänhetens uppmärksamhet, om genom Pastoraters sammanslående i ett Stift, Gudstjensterne uti de från ålder brukade Kyrkor skulle i mer eller mindre mon inskränkas eller afstanna; då Wisby Consistorium i underdånighet

anfört flera locala, enligt Ståndets öfvertygelse, både talande och grundade skäl deremot; då Gottlands Stift kom att härigenom undergå en fullkomlig förändring, som både lade bestämda hinder för dervarande obefordrade Prestmäns vidare fortkomst, och för skickliga ämnen å Orten, att söka inträde i PrestEmbetet, vågar Prestståndet i underdånighet hysa det glada hopp, att Eder Kongl. Majt:t värdes i Nåder inställa all vidare åtgärd med fortgången af detta förslag.

Ofelbart skulle ändamålet, — upphörandet af de tvister, som mellan Lärare och Åhörare på Gottland uppkommit, angående Presträttigheters utgörande, — lättare beredas och säkrare vinnas genom lagliga öfverenskommelsers ingående och fastställande, hvilket så mycket troligare är att förmoda, som, enligt RiksdagsFullmägtiges af PrestStåndet från Wisby Stift uppgift, sådane uti femton Församlingar redan äro afslutade.

Med djupaste &c.

DomProsten, Doct. *Groffman* anförde:

Då vid Protocollets justerande d. 23 sistlidne December jag ej var närvarande, har mitt yttrande till samma Protocoll kommit att blifva mindre tydligt, och får jag fördenskull nu förklara, att den händelse jag der afser, väl till principen, som innebär en förändring af Pastoraternas gamla indelning, är lika med hvad som åsyftas på Gottland, men i öfrigt i så måtto derifrån skild, att den icke afser en sammanslagning af flere

Socknar under ett Gäld, utan en afsöndring af större eller mindre del af en Församling, som af ålder utgjort ett Pastorat af mindre hemmantal, hvilken afsöndrade del hädanefter skulle komma att underhålla en särskild Kyrka och Prest.

§. 9.

Justerades de ProtocollsUtdrag, hvilka, rörande Ståndets denna dag fattade beslut, borde expedieras.

§. 10.

Då ConstitutionsUtskottets den 7 dennes på bordet lagde Memorial, i anledning af en ifrån Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterad anmärkning mot Konungens Rådgifvare i Commandomål för Arméen, nu å nyo föredrogs, begärde Prosten *Ek* ordet, och uppläste ett så lydande anförande:

I anledning af den inom Höglofl Ridderskapet och Adeln väckta motionen, att någon viss Herr GeneralMajoren m. m., Friherre *Björnstjernas* Embetsbefattning borde, i förenlighet med Rikets Grundlagar, af ConstitutionsUtskottet pröfvas, och i den mon samma åtgärd kunde finnas felaktig, något i samma Lagar stadgadt ansvar tillämpas, har samma Utskotts på RegeringsFormens 107. §. grundade anmälan till Ståndet blifvit inlemnad, hvaröfver jag utbeder mig att min särskilta tanke få anföra.

RegeringsFormens 106 och 107. §. §. i förening med RiksdagsOrdningens 29. §. bestämma tydligen, huru och på hvad sätt mål, rörande de högre Embetsmännens ansvars-skyldighet, böra behandlas. Då RegeringsFormens 106. §. ibland andra äfven nämner en Embetsman, som i Commandomål Konungen råd gifvit, och ConstitutionsUtskottet igenom samma §. fått rättigheten, att någon dess allmänt kände felaktiga Embetsbefattning pröfva och beifra, finnas deremot i 107. §. endast StatsRådets Ledamöter och StatsSecreterarne nämnde, vid hvilkas felaktigheter i Embetet, såsom Riket skadande, en anmärkning kan äga rum, hvilken, hos Ständerna af ConstitutionsUtskottet tillkännagifven, kunde, efter skedd pröfning, föranleda en underdånig önskan från Ständerna till Konungen, att någon af de sistnämnde felaktig ansedd högre Embetsman entledigas. Frågan blifver då, om och huruvida den mot Herr Friherre *Björnstjerna* gjorda anklagelse kan få namn af Commandomål? Besvaras denna fråga med Ja, så synes mig, att 106. §. i afseende på samma måls behandling *ensamt* varit tillämplig. ConstitutionsUtskottet hade då, efter min tanka, bordt helt enkelt pröfva, om felaktigheten förtjente att vid RiksRätt beifras, eller icke. Inträffade den förra casus, så borde saken hafva sin gång utan all slags mellankommande anmälan hos Ständerna; inträffade den åter alldeles icke, så hade den anklagade bordt frias och saken förfalla. I alla fall synes mig ingen anledning hafva förevarit, att på nämnde Friherre tillämpa 107. §., som ensamt angår Herrar StatsRåd och StatsSecreterare. Om detta möjligen skulle röja någon brist i Constitutionen, så blifver sådant icke för närvarande något

öfverläggningsämne. Att i så vigtiga mål, som rörer en Embetsmans afsättning eller bibehållande, handla efter arbitrair tolkning af en mindre tydlig Lag, är vådligt. Här bör, om någonsin, Lagens bokstaf vara Domarens enda rättesnöre.

Biskoppen, Doctor *Faxe* anförde:

Uti det beslut Höglofl. ConstitutionsUtskottet fattat och genom nu föredragne Betänkande meddelt har jag icke deltagit. Jag har till Utskottets Protocoll reserverat mig, så i anseende till hufvudsaken, som till framställningssättet; mig torde tillåtas, att nu fullfölja denna reservation.

Sedan Grundlagarne af Kongl. Majst och Rikets Höglofl. Ständer antogos, är detta mål det första som kommit under ConstitutionsUtskottets och Ständernas pröfning, i den egenskap som 29. §. RiksdagsOrdningen, med hänsigt till 106. och 107. §. §. RegeringsFormen, omförmäler. Dess behandlande torde ock af denna anledning fästa så mycket större uppmärksamhet; och om någon afvikelse från, eller orätt tolkning eller tillämpning af Grundlagarnes bokstafveliga innehåll dervid förekommit, lärer det vara så mycket nödvändigare, att sådant både anmärka och förekomma, som misstag häruti skulle hafva de vådligaste följder för framtiden.

Jag kan icke af något ställe i Grundlagen finna, att ConstitutionsUtskottet bör till Riks-Stån-

Stånden uppgifva i hela sin vidd någon anmärkningspunct, utan blott i det fall, då Utskottet anser den Embetsman brottslig, emot hvars förhållande anmärkning blifvit gjord. Först då vidtager Ständers åtgärd. Men nu har Utskottet förklarat, att Föredraganden i Commandomål icke kunnat i följd af inlemnade klagopuncter till ansvar ställas efter 106. §. RegeringsFormen. Denne Embetsman är icke nämd i 107 §. och i öfrigt finnes ingen §. i Rikets Grundlagar, hvarefter han kan bedömmas. Hvad skäl finnes då för handen, att till Rikets Ständer framlägga anmärkningspuncter, som inom Utskottets Protocoll bordt stanna? Utskottet har väl sökt förekomma detta inkast uti inledningen till sitt betänkande, då det förmenar, att både 106. och 107. §. §. RegeringsFormen *icke blott tillåta, men äfven påkalla ett offentligt framläggande af alla till en gjord anmärkning hörande och öfver dess föremål upplysning spridande omständigheter.* Jag önskade känna, hvarest detta påkallande stadgas i någon af Grundlagarna. Om en gjord anmärkning antingen emot 106. eller 107. §. anses af Utskottet vara af den egenskap, att den bör förfalla, skulle den då kunna eller böra i hela sin vidd offentligt framläggas? hvarföre har Lagstiftaren yrkat, att den icke ens får yppas i Riks-Stånden, utan endast i Utskottet? Ändamålet är ju ganska synbart och kan icke vara annat, än förekomma, det skugga icke offentligt kastas på den, som är oskyldig. Är åter den anklagade brottslig efter 106. §. underkastas Utskottets omdömme icke Ständernas pröfning; — utan målet

öfverlemnas utan omväg till Riksens Ständers Ombudsman: — Skulle hans förhållande vara anmärkningsvärdt i afseende på 107. §. är det icke heller något RiksStånd, utan Constitutions-Utskottet, som är berättigadt, att förklara honom brottslig: — och sedan Utskottet fattat derom bestämdt beslut, är det Riksens Höglofliga Ständer, som endast böra pröfva om felet är af den beskaffenhet, att *Rikets väl kräfver*, att han hos Konungen anmäles för att från Embetet skiljas. Men är någon åklagad icke nämnd i denna §., huru kan då hans Embetsgöromål granskas efter detta Lagställe, och hvarföre offentligt uppgifva anmärknings-puncter, som icke kunna hänföras till något Lagens rum? Jag inser icke orsaken dertill med någon visshet: — gissa vill jag icke.

Men utom det, att ifrågavarande Mål icke bordt, efter mitt sätt att se saken, framläggas till alla sina omständigheter, hade det icke ens bordt af Höglofl. Utskottet anmälas för Riksens Ständer. För denna tanka får jag den äran åberopa hvad redan är anfördt. Då Utskottet frikänt den åklagade i följd af 106. §. och icke kunnat förklara honom skyldig med stöd af den 107. §. af det enkla skäl, att hans Embete icke uppräknas bland de derstädes bestämdt utsatte redovisande Embetsmän, hvilken pligt ålade Utskottet, att, allt detta oaktadt, göra en hemställan eller anmälan till alla 4 RiksStånden; ett beslut, efter mitt omdöme rakt stridande mot Grundlagen, som för anmärknings-ämnen ovillkorligen stadgat en grundsats, lika vis som nödvändig till förekommande af partiagg och förföljelse, denna, att

ConstitutionsUtskottet icke bör inför Ständerne uppgifva någon anmärkning mot Person, utan i det fall Utskottet bestämdt förklarat densamma hafva felat antingen mot 106. eller 107. §. RegeringsFormen.

Utskottet synes hämta försvar häremot, då det anfört, att Föredraganden i Commandomål är i samma förhållande som en föredragande Stats-Secreterare, och i följd af denna analogie trott sig kunna framställa denna sak till Ständers pröfning, eller åtminstone derom göra en hemställan. Är detta att följa Grundlagens bokstafliga innehåll, det Utskottet åberopat uti Inledningen? Stadgar icke RegeringsFormen i 83. §., att Grundlagarnes *ordalydelse*, (icke analogi), skall i *hvarje särskildt* fall tillämpas? Hvem åligger det närmast vaka öfver Grundlagens helgd, utom Constitutions-Utskottet? Bör der förekomma någon proposition stridande mot Grundlagen? Låtom oss antaga måls behandlande med hänsigt till *analogie*, och icke till *ordalydelse* af 107. §. Någon skulle kunna göra anmärkning mot andre Konungens högre Embetsmän, än mot Föredraganden i Commandomål, till exempel mot Presidenter och Landshöfdingar, som äga att skriftligen föredraga Embetsärender. Om denne befanns hafva uppenbarligen handlat mot RegeringsFormen eller Rikets öfrige Lagar, skulle ju Utskottet kunna om honom göra enahanda hemställan, som nu skett? Det skulle kunna för Ständerna anmäla, att ehuru denne Embetsman icke är uppräknad i 107. §., är likväl någon analogie med honom och StatsSecreterare, och derföre har Utskottet ansett sig skyl-

digt *att offentligen framlägga den gjorda anmärkningen och alla öfver dess föremål upplysning spridande omständigheter.* Då förekommo i Ståndens Plena de öfverläggningar, som 90. §. Regerings-Formen uttryckligen förbudit.

Desse äro mina enskilta tankar om framställningssättet af detta Mål. I hufvudsaken ingår jag icke. Att derom fälla något omdöme i Riks-Stånd, anser jag vara stridande mot 106. och 107. §. §. RegeringsFormen. Jag har blott haft äran yttra mitt omdöme öfver de synpunkter, ifrån hvilka jag trott ämnet hafva bordt behandlas, icke i afsigt att begära återremiss, som i mål af denna beskaffenhet icke lärer äga rum. Utskottet har gjort en hemställan, och derpå bör svar följa. För min del skulle jag vördsammast vilja tillsyrka det innehåll deraf, att hufvudsaken kan icke, emot Grundlagarnes tydliga föreskrift, till pröfning upptagas, och att Högv. Ståndet icke heller ansett sig af samma anledningar kunna godkänna framställningssättet.

Häruti instämde Biskoppen, Friherre *Mörner* och Biskoppen, Doctor *Murray*.

Prosten *Jan Wijkman* uppläste efterföljande Dictamen:

Genom ifrågavarande ordres, från Konungens GeneralAdjutantsExpedition den 24 Maji sidslidne år utfärdade, hafva samtelige RegementsCheferne i Riket blifvit anbefallde, att NB *så vidt Författningarne medgifva*, ej approbera några Recruter, som icke i sine med Rotehållare ingångne Contracter förbehållit sig beklädnads-persedlars erhållande på vissa år. Innehållet af desse ordres, utom det, att det samma innefattar ett erkännande af okunnighet om de i detta fall gällande Författningar, hvilket från Konungens Tjenstgörande GeneralAdjutant icke kunnat förväntas, är derjemte rakt stridande emot det bestämda innehållet af de antagne KnekteContracterna, samt alle de sammas bestånd bekräftande Stadgar och Förordningar. Jag kan härom icke åberopa mig en mera öfvertygande bevisning, än den, att den milde, men alltid rättvise, store Man, under hvars spira Svenska Folket nu med säker förtröstan kan våga hoppas rättelse af alla missbruk, så mycket ogillat dessa ordres, att följden af dess missnöje dermed, enligt ordres af den 30 September samma år, varit en RegementsChefs arrestering, hvilken, utan lemnad uppmärksamhet åt innehållets lagstridighet, blindt åtlydt dem. Ännu ytterligare styrkes så väl olagligheten af förrberörde ordres, som vår Allernådigste Konungs vaksamhet öfver Lagens helgd, af Hans Maj:ts gifne Nådiga befallning, det Rotehållare skola vid sina förra rättigheter bibehållas. Härtill kommer äfven, att GeneralAdjutantsExpeditionen icke ägt, efter min öfvertygelse, att befatta sig med en ekonomisk angelägenhet för Arméen, hvilken alltid hört och ännu hörer till Konungens KrigsExpedition, och hvilket icke bordt undfalla en Embetsmans uppmärksamhet, af hvilken man hade rätt att vänta väl något mindre sjelfförtroende, men icke så mycken brist af kännedom för den tjenst han utöfvade.

Af dessa skäl, vid åsigten af ett slikt sakens förhållande, ser jag Höglofl. ConstitutionsUtskottets behandling med den väckta motionen emot Hr GeneralMajoren m. m. *Björnstjerna*, om den gillas, vara alldeles stridande emot min öfvertygelse, och tror jag den säkert finna samma motsägelse i öfvertygelsen hos nitiske Medborgare, som, utan anseende till personen, hafva styrka att fylla sin pligt och en sann känsla för vården af sitt Fosterlands Lagar, samt sine Landsmäns deruti förvarade rättigheter. I anledning häraf har, efter min tanka, Höglofl. ConstitutionsUtskottet utan gällande skäl åberopat 107. §. af RegeringsFormen den 6 Junii 1809, enär der alldeles icke nämnes den Embetsman, som i Commandomål Konungen råd gifver. Deremot anser jag Högl. Utskottet hafva bort åtlyda 106. §:s i samma RegeringsForm tydliga och hit ensamt lämpliga föreskrift. Det är på dessa grunder jag förklarar, det, efter min tanka, behandlingen med Herr GeneralMajoren m. m. *Björnstjernas* i detta fall begångna förseelse förtjenar en närmare uppmärksamhet, samt i följd deraf, det Höglofl. ConstitutionsUtskottets Utlåtande i denna fråga nödvändigt bör återremitteras. Jag tror oss vara samlade att vårda Lagarnes bud och skydda deras helgd, och önskar på hemresan vara åtföljd af medvetandet af noggrant uppfyllda pligter.

Prosten, Lector *Fröberg* yttrade:

Det utlåtande Höglofl. ConstitutionsUtskottet till RiksStånden aflåtit, i anledning af den från Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterade anmärkning mot Föredraganden hos Kongl. Majt i Commandomål för Arméen, synes mig i mer än ett afseende både märkvärdigt och betänkligt. Det är både till sin motiverade grund och sina deraf härledda resultater stridande mot Regeringsformens bokstafliga ordalydelse, hvars tolkning i det tillagde epithetet är gifven, och således aldrig får bero på godtycke och arbitrage, så mycket vådligare att använda, som de ämnen, hvilka inom ConstitutionsUtskottet förefalla, äro af alla de ömtåligaste, och Riksens Ständer med skäl vänta, att Constitutionens stadganden främst skola vårdas och iakttagas af deras ConstitutionsUtskott. Ehuru Utskottets character är fullt bestämd i Grundlagen, uppgöres den likväl af Utskottet sjelft och lägges såsom sådan till princip för det närvarande utlåtandet på följande märkeliga sätt: "Utskottet är en förberedande och intermediaire Auctoritet, hvilken efter ett noggrant urskiljande af öfverträdelser och förseelser, samt med det moraliska ansvarets afvägande i samma mon, endast äger, der ett fullkomligt frikännande ej funnit rum, att antingen ställa under tilltal inför RiksRätt, utan att bestämma den möjliga bestraffningsgraden, eller ock för Riksens Ständer anmäla förhållandet, utan att genom någon omedelbar tillstyrkan föruthasta deras pröfning af hvad Rikets väl skulle kräfva." Genom denna princip har således Höglofl. ConstitutionsUtskottet sjelft organiserat sig till en Domstol öfver Rikets Högsta Embetsmäns moralité och moraliska ansvarighet och ansett sig vara en intermediaire Auctorité (emellan hvilka då? öfver menni-

skors moraliska renhet eller brottslighet dömer Gud; öfver deras förhållanden, som Embetsmän och Medborgare, positiva Lagen), hvilken efter det moraliska ansvarets anställda afvägning på den då i mer eller mindre mån lutande kinkiga vågskålen, har att antingen angifva StatsRådets Ledamöter, som öfverträdare, till RiksRätt, eller anmäla dem, som blott felande, till frånskiljande från Embetet, på Riksens Ständers derom görande underdåniga hemställan, i händelse icke fullt frikännande inom ConstitutionsUtskottet funnit rum. Huru origtig, ja äfven vådlig denna grundsats är, inses af en hvar, och då i ett fritt Samhälle ingen Grundlag lärer kunna tillägga hvad myndighet som helst pröfningen och deraf följande tillämpning till physiskt ansvar af moralisk imputation och moralisk ansvarighet, emedan motsatsen endast kan äga rum i en despotisk Stat och sådana, der Sophister och Inqvisitorer utgöra det rådande partiet, så är det af vigt, att äfven Svea Rikes Ständer förekomma försöket af en sådan tydning af 106 och 107 §.§. i sin Grundlag, hvilka ganska tydligt utstaka och bestämma gränsorna för Constitutions-Utskottets åtgärder i der omnämnde fall. Den förra eller 106 §. tillägger Utskottet rättighet, att bestämdt frikänna eller bestämdt förklara skyldig att ställas under RiksRätt; men alldeles icke, att mellan dessa gränsor söka en medelväg. Den 107 §. medgifver visserligen Utskottet en opinions-pröfning, men alldeles icke öfver StatsRådets Ledamöters moralité eller afsigt att skada, utan blott öfver den verkan till mer eller mindre skadlighet för Riket, som ett bestämdt och uppgifvet factum ådagalägger, utan att målet kan rubriceras som öfverträdelse af Regeringsform eller Lagar. Att det Höglofl. Utskottet anser den åtgärd denna sednare §. utstakar, nemligen anmälandet hos RiksStånden, vara af mildare beskaffenhet, än den som föreskrifves i den föregående, är ett nytt misstag; de innehålla 2 helt särskilta ämnen, och efter min individuella känsla, är den bestraffning, som följer på skedd tillämpning af den sednare, vida hårdare, än den, som ledes från application af den förra. Ty hvilken ställes icke hellre för en laglig Domstol, der man får tillfälle att utveckla grunderna och skälen till sin öfverklagade åtgärd och rättfärdiga sig, om så ske kan; än anmäles, på blott opinion, att, utan förutgående dom och ransakning, skiljas, såsom Riksskadlig, från ett innehafvande högt Embete? Ett ytterligare misstag ligger deruti, att, då man antingen icke är ense med sig sjelf, om man efter 106 §. skall fria eller fälla, eller också, som någon gång kan inträffa, icke så fullständigt vill tillkännagifva sina rätta tankar öfver ämnet, man med dialectisk skicklighet tillämpar 107 §. till ett mål, som, efter hvarje fördomsfri och icke sophisticerande Mans omdöme, måste tydligen behandlas efter föreskrifterna i 106 §. Sammanblandningen af dessa och inträdet på hvarandras gebiet, är under inga vilkor i Grundlagen medgifven. Det fjerde misstaget, som blifver en följd af de förra, är att underkasta RiksStåndens pröfning och bedömmande Föredragandens åtgärd i ett Commando-mål, hvilken pröfning efter Grundlagens föreskrift tillhör

först ConstitutionsUtskottet, och sedan, om den der icke frikännes, endast RiksRätten. Ty hvarken 107 §. Regeringsformen eller 29 §. RiksdagsOrdningen tillägga Ständerna rätt att till frånskiljande från Embetet anmäla Föredraganderne i Commando-mål, hvilken rätt, enligt nämnde §.§., endast kan, om så nödigt pröfvas, begagnas mot StatsRådets Ledamöter och Stats-Secreterarne. Utan att ingå i någon hufvudsaklig undersökning om sjelfva anmärkningens beskaffenhet och de af Föredraganden i Commandomål för Arméen expedierade ordres, hvartill ConstitutionsUtskottet likväl lemnat Riksens Ständer öppet tillfälle, får jag endast, med ödmjuk anhållan om återremiss af Utskottets Utlåtande, erinra om 7 §. Regeringsformen, som bestämmer naturen af ett Commando-mål, hvartill således aldrig kunna höra sådana ämnen, som ifrån vederbörande StatsSecreterares Expeditioner böra utgå, om 57 §. Regeringsformen, som handlar om Svenska Folkets frivilliga beskattningsrätt, om Konungens Nådiga Bref af den 19 Junii 1810, som bestämmer gränsorna mellan militaira och civila Auctoriteters befattningar, om Instructionen för GeneralAdjutanten af den 24 Jan. 1815, om Konungens till verkligt straff för en RegementsChef ledande, i Nådigt Bref af den 26 Aug. 1817 förklarade höga ogillande af tillämpningen af de från General-Adjutanten för Arméen expedierade ofvanbemälte ordres, samt ytterligare Nådiga Skrifvelse af den 11 Febr. 1818, som förnyar befallningen, att ingen Rotehållare må, om ej frivilligt, förmås till beklädnadens utgörande. Dessa §.§.

och Bref här jag anfört, för att ådagalägga, att, endast i kraft af dem, och med förbigående af många andra skäl, ämnet helt och hållet hör under 106 §. Regeringsformen, och då Svenska Soldatens varma och snygga beklädnad visserligen icke af någon lärer anses för en Riksskadlig önskan eller tillstyrkan, borde aldrig fråga uppstått om tillämpningen af 107 §., men väl fråga om, huruvida orderne derom emanerat på rätt väg, huruvida det, som utgör frivilligt beskattningsmål, bordt handteras som Commando-mål, huruvida öfverträdelse här är skedd af Regeringsformens, Allmänna Lagens och gifna Författningars stadganden, samt huruvida den Föredragande, till följe häraf, bör ställas till ansvar, eller icke. Med anledning af allt detta anhåller jag vördsamt, att det Högl. Constitutions-Utskottet måtte uppdragas och anmodas, att behandla detta mål i enlighet med 106 §. och bestämdt till RiksStånden uppgifva svar endast på de 2:ne frågorna, om RiksRätt bör äga rum, eller frikännande.

Professoren *Forssell* androg:

När ett Utskott, i anledning af någon från RiksStånden dit remitterad Motion, afgifver sitt betänkande deröfver, så väntar man med skäl, att det bör vara så bestämdt och motiveradt, att det må kunna framställas antingen till bifall eller afslag. Sådant är likväl icke det nu ifrågavarande Betänkandet från Höglofl. Constitutions-Utskottet. Man skulle icke möjligen kunna dertill svara hvarken ja eller nej. Och af denna

anledning önskar jag, att det må till Höglofl. Utskottet återremitteras, för att erhålla den form, som svarar både mot RiksdagsOrdningens föreskrifter och den anklagades lagliga rätt; ty för denne sednare vore det i min tanka långt bättre, att inför en RiksRätt offentligen få ådagalägga sin oskuld, än att på sådant sätt, som nu skett, inför Rikets Ständer halft anklagas och halft frisägas, utan att äga tillfälle till försvar.

Professoren, Doctor *Wijkman* anförde:

Jemte det jag conformerar mig med hvad Hr Biskopp *Faxe* anfört, samt den del af Prosten *Fröbergs* yttrande, som rörer formerne och framställningen i ConstitutionsUtskottets betänkande, bör jag inför det Högv. Ståndet nämna, att jag äfven inom Utskottet till Protocollet mig härutinnan reserverat. Vid Grundlagens första sammansättning ansågs, så vida jag fattade saken rätt, espriten härvid icke vara annan än den, att genom stadganden af 106 och 107 §.§., Nationen måtte äga en öppen väg, att kunna antingen till laga ansvar ställa, eller söka få ifrån tjensten skilja den höge Embetsman, som möjeligen skulle nedstiga till den förgätenhet af sin pligt, att han uppsåteligen skulle för egen vinning underlåta att iakttaga Rikets sannskyldiga nytta m. m., som orden i §.§. lyda, men icke att man skulle gifva anledningar till klander öfver saker af mindre betydenhet genom deras framställande till Ståndens discussioner och bedömmande, och hvarigenom personer kunde blottställas, dem Utskottet efter dessa §.§. icke ansåg

skyldige till sådant åtal eller tillvitelse. ConstitutionsUtskottet, som med Riksens Ständers makt utöfvar den rättigheten, att göra tillämpning af ofvanberörde §.§., hade i min tanke bordt antingen öfver den felaktige begära RiksRätt, och hvarvid ingen åtgärd, eller ens något utlåtande tillhört de öfriga Ståndens Ledamöter, eller ock för slikt tilltal förklara honom fri, då Stånden icke eller dervid ägt rättighet att något yttrande afgifva. Uti 107 §. åter, är Föredraganden i Commandomål icke ens nämnd, hvadan han icke eller efter denna §. kunnat af Utskottet bedömas, och då har jag icke eller kunnat ingå i den tanken, att under åsigt af någon analogie framställa målet, då, efter min öfvertygelse, Lagens bokstaf, och icke analogie, får vara rättesnöret för en Domare. Detta mitt tänkesätt har jag ansett mig äfven inför Högvörd. Ståndet böra framlägga, dock utan allt yrkande af någon återremiss; ty då hufvudsaken icke tillhörer Ståndets behandlingsrättighet, och Utskottet förklarat General *Björnstjerna* icke kunna anses hvarken efter 106 eller 107 §.§., äger i min tanke ingen annan åtgärd dervid rum, än att betänkandet lägges ad acta.

Professoren *Thyselius* androg:

Om jag än medgifver, att ConstitutionsUtskottets nu ifrågasatta Betänkande genom sin periodbyggnad må synas invecklad, befarar jag dock näppeligen, att någon uppmärksam läsare misstager sig om dess mening. Enkelt framställd är saken denna, att ConstitutionsUtskottet funnit

den gjorda anmärkningen emot Konungens Rådgifvare i Commandomål väl icke i allt ogrundad, men dock, af anförda skäl, hvarken efter 106. eller 107. §. af RegeringsFormen kunna behandlas. Härvid får jag blott tillägga, det sistnämde §. visserligen hvarken blifvit påtänkt eller citerad, om icke 6. §. uti AnsvarighetsLagen, der Konungens Rådgifvare i Commandomål äfven nämnes, gåfve till densamma eller 107. §. tydelig anvisning. Jag vet icke eller, huruvida det med missnöje bör anses, att ConstitutionsUtskottet ej velat dölja sakens förhållande och den saknade öfverensstämmelsen mellan RegeringsFormen och AnsvarighetsLagen.

Professoren, Doctor *Wijkman* anförde:

AnsvarighetsLagen är ingen Grundlag. Det är den Lag, hvarefter Domaren bör döma i händelse Utskottet begärt RiksRätt, men den hvarken är eller kan, efter min tanka, bli norm för Utskottets bedömmande, som blott har att tillämpa Grundlagen. Tillämpningen af AnsvarighetsLagen uppstår då först, enär Utskottet efter Grundlagen funnit skäl att remittera målet för att efter denna AnsvarighetsLag ageras och bedömmas. Måtte aldrig den tid uppstå, då Riksens Ständer skulle kunna, som fordom i tillsatta Commissioner, befatta sig med någon Domaremakt eller tillämpning till Personer af Ansvarighets- eller Allmänna Lagen.

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* upplyste, att frågan om Indelta Armeens beklädnad i annan väg, dels genom StatsUtskottet, dels igenom ConstitutionsUtskottet, blir underställd Riksens Ständers pröfning, samt förklarade, att då frågan om GeneralAdjutanten *Björnstjernas* antingen frikännande, eller ställande under tilltal inför RiksRätt, enligt RegeringsFormens 106. §. beror, icke af RiksStånden, utan af ConstitutionsUtskottet, och emedan Konungens Rådgifvare i Commandomål icke uti 107. §. nämnes ibland de högre Embetsmän, om hvilkas skiljande ifrån deras Embeten Riksens Ständer kunna, då Rikets väl det kräfver, hos Kongl. Majit anmäla deras önskan, fann Herr Biskoppen och vice Talmannen sig icke kunna, rörande hufvudsaken, framställa någon proposition till Ståndets öfverläggning; utan trodde Biskoppen detta Memorial, i afseende på hufvudsaken, böra läggas till Handlingarna; men hvad angick formen, så fann Herr Biskoppen och vice Talmannen, att Ståndet icke kunde vägras att derom öfverlägga.

Prosten, Lector *Fröberg* androg, att då de hitintills gjorda anmärkningar icke rörde hufvudsaken, utan i synnerhet, om icke ensamt Formen, eller det sätt, hvarpå Utskottet behandlat detta mål, det måtte vara Ståndets rättighet att återremittera ifrågavarande Memorial, med begäran att behörig §. uti RegeringsFormen, vid målets behandlande, användes.

Häruti instämde Prosten *Jan Wijkman*.

Biskoppen, Doctor *Faxe* trodde, att om något annat än ConstitutionsUtskottet afgifvit ett

dylikt i Formen felaktigt Betänkande, detsamma kunnat återremitteras. Men då målet nu fått ett omvändt skick, i så måtto, att denna sak, som enligt Grundlagarna icke tillhörer Riksens Ständers pröfning, blifvit hos dem anmäld, och enär ventilation om Formen redan ägt rum, så trodde Biskoppen, att Utskottets Memorial i detta hänseende väl kunde ogillas, men icke återremitteras.

Prosten, Doctor *Renström* anförde:

Den erinran en värd Ledamot, i afsigt att ännu mer ådagalägga Höglofl. ConstitutionsUtskottets inconstitutionella behandling af ifrågavarande ansvarsmål, nyligen med så mycket eftertryck gjorde, att nemligen *AnsvarighetsLagen icke är någon Grundlag*, synes mig förfela sitt ändamål och vara alldeles öfverflödig. ConstitutionsUtskottet har ju, uti sin under pröfning ställda anmälan, uttryckligen förklarat sig *icke kunna åberopa* AnsvarighetsLagen såsom egentlig grund för sin åtgärd; det har således på förhand satt utom tvifvel, att det redan vetat och sjelfmant iakttagit skillnaden emellan berörde AnsvarighetsLag och Grundlagarne. Men detta har likväl ej bort hindra Utskottet, att utaf AnsvarighetsLagen, särdeles dess 6. §., hämta säker anledning att på sätt, som skett, förfara med detta mål, nemligen i öfverensstämmelse med föreskriften i 107. §. RegeringsFormen, som ålägger Utskottet att RiksStånden tillkännagifva hvad anmärkt blifvit såsom felaktigt vid vissa högre Em-

Embetsmäns rådslag och handläggningssätt. Ehuru det kunde synas böra falla af sig sjelft, att derest, såsom här är händelsen, en Föredragande i commando mål obehörigen tager befattning med ett ärende, som för sin ekonomiska beskaffenhet, borde icke i commando-väg, utan af StatsSecreteraren i KrigsExpeditionen föredragas Konungen inför StatsRådet, den förre då må stånda enahanda ansvar för Embets-förseelse eller försummelse, som för den sednare är stadgadt, derest han på lika sätt förfarit: och änskönt de åtalade GeneralOrdres, såsom allmänt bekant är, finnas med eller utan uppsåt i så obestämda ordalag författade, att de Chefer, till hvilka de varit afgifne, icke ägt annat val, än att blottställa sig för följderna, antingen af *olydnad*, eller af gällande *Författningars öfverträdande*: så hade ConstitutionsUtskottet säkerligen ändå icke tilltrott sig gifva ett sådant förhållande tillkänna, enligt besagde 107:de §., blott för det, att *Föredragande* i commando mål der icke uttryckeligen nämnes: Men när, hvarvid jag önskar Högvördiga Ståndet täckes fästa sin uppmärksamhet, samma ConstitutionsUtskott, som författat, samma Ständer, som pröfvat och antagit, samma Konung, som sanctionerat våra gällande Grund-Lagar, äro äfven de, som vid samma 1809 års Constitutions-skapande Riksmöte, tillika stiftat och fastställt meranämnde Ansvarighets-Lag, i hvars 6:te §. stadgas, att sådana af Föredragande i commando-mål begångna embetsfel, som här omrörde äro, böra hänföras under det ansvar, som RegeringsFormens 107 §. bestämmer: ett laga

stadgande, icke för någon Domstol, men endast till rättelse för ConstitutionsUtskottet och Riksens Ständer, hvilka ensamme, det förra på ett beredande, och de senare på ett beslutande sätt, äga att göra tillämpning af nyssnämnde 107:de §.; så har ConstitutionsUtskottet icke bort tveka att för sin del följa en så bindande ledning och föreskrift. Men om nu, allt detta oaktadt, det likväl måste blifva dervid, att Constitutions-Utskottet i detta mål Constitutions-vidrigt förfarit, såsom åtskillige redan dömt; så måste väl äfven billigt medgifvas, att då äfven oftaberörde Ansvarighets-Lag, i dess 6:te §. är Constitutions-vidrig: att följakteligen de Lagstiftande och Sanctionerande Magterna sjelfva, genast efter GrundLagens stiftande och besvärjande, icke allenast gifvit första exemplet af densammas öfverträdande i denna del, utan äfven genom en särskild Lag föreskrifvit kommande Constitutions-Utskott och Ständer att göra likaledes.

Prosten, Lector *Fröberg* trodde, att Biskoppen, Doctor *Faxes* sist afgifna yttrande, om detta måls erhållna omvända skick, gaf förnyad anledning och ny styrka åt dess förut gjorda begäran om återremiss: emedan då Prosten nödvändigt måste anse Riksens Ständer vara öfver ConstitutionsUtskottet, det ingalunda låter höra sig, att Riksens Ständer låta bero vid hvad bemälte Utskott möjligtvis kan behagat framställa i ett omvändt skick.

Herr Biskoppen och v. Talmannen förklarade nu vidare, att han, uppå de redan anförda

skäl, och i förmågo af RiksdagsOrdningens 55 §. icke kunde framställa Proposition till återremiss, i afseende på hufvudsaken, men att, om så äskas, berörde Memorial, i afseende på formen, torde kunna antingen rent af ogillas, eller ock återremitteras.

Prosten, Lector *Fröberg* trodde, att Ståndet icke kunde utlåta sig om hufvudsaken, förr än Utskottet i Laga form behandlat målet, och att fördenskull återremiss, i afseende på formen, borde föregå all öfverläggning om sjelfva hufvudsaken. Ty om Ståndet skulle låta hufvudsaken förfalla, så kunde en återremiss icke tjena till annat, än att erinra ConstitutionsUtskottet om ett noggrannare iakttagande af de föreskrifna formerne för framtiden.

Herr Biskoppen och v. Talmannen hemställde ytterligare, om icke då, såsom förut nämdt är, ingen öfverläggning om hufvudsaken hos Riks-Stånden kan äga rum, Ståndet skulle finna skäligt, att lägga Memorialet till handlingarne.

Prosten, Lector *Fröberg* ansåg uttrycket, att *lägga Memorialet till handlingarne*, vara ungefärligen detsamma, som *att låta dervid bero*, eller att i tysthet begrafva detsamma, hvadan och då föga någon försvarat, men flere värde Ledamöter, på välgrundade skäl, klandrat Utskottets åtgärd med detta utlåtande, Prosten föreslog den Proposition: att Ståndet icke kan åt hufvudsaken, i utlåtandets närvarande skick, lemna någon handläggning, men att Memorialet i afseen-

de på formerna och behandlingssättet, till Utskottet återförvisas.

Uti Prosten *Fröbergs* sist anförda förslag instämde Prosten, Doctor *Genberg*, med tillägg, att han ansåg det vådligt att neka återremiss af Betänkandet, och dymedelst hindra Constitutions-Utskottet, att förklara och utveckla det som nu synes inconstitutionelt i dess former och sammansättning, i anseende till de yppade stridigheterna om de uppgifna §. §:s rätta tillämpning.

Med Prosten *Fröberg* conformerade sig äfven Prosten *Svedelius*, med tillagd förfrågan, huruvida Herr Biskoppen och v. Talmannen, med dess sednast yttrade förslag, att Memorialet endast skulle läggas till handlingarne, åsyftade uttrycket af den tanke, att detta omtvistade Memorial endast vore aflemnadt ad notitiam; hvartill Herr Biskoppen och v. Talmannen svarade ja.

Biskoppen, Doctor *Faxe* tillstyrkte, lika med Prosten *Fröberg*, att Ståndet må förklara sig icke kunna, tvertemot innehållet af 106 och 107 § §. RegeringsFormen, åt hufvudsaken lemna någon handläggning.

Prosten, Lector *Fröberg* förnyade sin begäran om återremiss, i afseende på formerna.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* trodde, att då ConstitutionsUtskottet icke ansett General-Adjutanten *Björnstjerna* kunna efter RegeringsFormens 106 §. ställas under tilltal, och enär

RegeringsFormens 107 §. icke är till honom lämplig, Ståndet borde låta dervid bero, med yttradt ogillande af formen.

Häruti instämde Prosten, Lector *Felleniur*.

Biskoppen, Doctor *Almqvist* yttrade: I anledning af Herr Doctor *Renströms* och Herr Professor *Thyselii* nu afgifna förklaring och upplysning samt isynnerhet derföre att i 6:te §. af AnsvarighetsLagen hänvisning verkeligen finnes vara gjord till RegeringsFormens 107 §., tror jag att Höglofl. ConstitutionsUtskottet icke saknat skäl till dess afgifna omrörde utlåtande och framställning.

Härefter och uppå fleres anhållan om särskildta propositioner i afseende på hufvudsaken och Formen, framställde Herr Biskoppen och vice Talmannen efterföljande proposition: *Finner Högvördiga Ståndet det enligt Ordalydelsen af RegeringsFormens* 106. *och* 107. §. §. *icke tillhöra Riks-Stånden att åt hufvudsaken lemna någon handläggning*? hvilken proposition med Ja besvarades; hvaremot Herr Biskoppens och v. Talmannens derefter framställda proposition: *besluter Ståndet att derjemte förklara dess ogillande af formen, eller det sätt, hvarpå detta ärende af ConstitutionsUtskottet blifvit framställdt*, af en del bejakades, men af andra bestreds, under anhållan om proposition till återremiss: hvadan och då votering äskades, Herr Biskoppen och vice Talmannen till justering framställde efterföljande proposition: *Besluter Högv. Ståndet, som redan funnit hufvud-*

saken icke tillhöra RiksStåndens handläggning, att tillika förklara dess ogillande af Formen för Betänkandet, eller det sätt hvarpå detta mål af Utskottet blifvit framställdt? Den det vill, skrifver Ja; Den det ej vill, skrifver Nej. Vinner Nej, blir Utskottets ifrågavarande Memorial, i afseende på Formen, till ConstitutionsUtskottet återremitteradt.

Efter det denna Proposition blifvit behörigen justerad och till besvarande framställd, anställdes i behörig ordning omröstning, hvilken så utföll, att Ståndet med 22 Nej, emot 21 Ja beslöt, det oftaberörde Memorial, i afseende på Formen, skulle till ConstitutionsUtskottet återremitteras.

§. 11.

Genom ankommet ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln, vid förnyad föredragning af ConstitutionsUtskottet Memorial, innefattande yttrande i anledning af en ifrån Ridderskapet och Adeln remitterad anmärkning mot Konungens Rådgifvare i Commandomål för Arméen, beslutit att låta samma mål förfalla.

§. 12.

Af erhållna ProtocollsUtdrag inhämtades att Vällofl. BorgareStåndet:

1:o Bifallit StatsUtskottets Utlåtande, angående anslag på IndragningsStaten af 1000 R:dr B:co årligen för BergsRådet, Friherre *Hermelin.*

2:o Remitterat till LagUtskottet Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående antagande af en ny ConcoursLag; samt förändring af 1 §. 8. Cap. GiftermålsBalken och 7. Cap. RättegångsBalken.

3:o Återremitterat ConstitutionsUtskottets yttrande, i anledning af en ifrån Höglofliga Ridderskapet och Adeln remitterad anmärkning emot Konungens Rådgifvare i Commandomål för Arméen.

4:o Icke funnit något vidare att nu tillgöra vid Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, i anledning af väckta frågor, så väl om upphörande af frikallelsen för Höglofl. Ridderskapet och Adeln från deltagande med Borgerskapet uti kostnaderne för deras Hus och Tomter i Städerne, till Kyrko-, Preste-, Scholæ- och RectorsBoställsByggnader samt öfrige StadsEgendomar ålagde skyldigheter; som ock derom, att de onera, hvilka tillhöra Gårdsägare bland Städernes Borgerskap, måtte utsträckas till alla FastighetsÄgare i Städerna, utan undantag.

5:o Instämt med Ridderskapet och Adeln; angående särskild tryckning och utdelning af Stats- och BancoUtskottens Betänkande om allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, i afseende på Malmö, Götha CanalBolags och Götheborgs Discontverks utredning.

§. 13.

Medelst inkomna ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Hedervärda BondeStån-

det bifallit StatsUtskottets Betänkande, rörande årligt anslag åt BergsRådet, Friherre *Hermelin*.

§. 14.

Företeddes och lades på bordet följande nu inkomna Handlingar

Ifrån StatsUtskottet:

N:o 104 Memorial, angående den årliga Ränta, som är nu varande Hans Maj:t Konungen och Dess Arfvingar tillslagen.

— 105 Betänkande, angående Medels anslående åt BergsRådet, Friherre *Hermelin*.

— 106 — angående Medel till kostnaderne för en förbättrad Fångföring.

— 107 — angående Medel till Drottningholms Broars iståndsättande.

Ifrån BancoUtskottet:

N:o 12 Betänkande, i frågan huruvida de Fidei-Commisser, hvilka fått med Inteckning graveras, må kunna af Riksens Ständers Banque såsom pant antagas.

— 13 — angående Lånerättigheten i Banquen på de i Philipstad belägna Fastigheter.

Ifrån Stats- och BancoUtskotten gemensamt:

N:o 14, angående förhöjning uti de för Riksens Ständers Revisorer af Stats-, Banco- och Riksgäldsverken anslagna arfvoden.

§. 15.

StatsUtskottets Memorial N:o 108, 109, 110, 111, 112 och 113, af innehåll, att Utskottets återremitterade Betänkanden, angående: 1:o tillökning i PostskjutsLagen; 2:o Segelleden genom BaggensSundet och Södra Stäket; 3:o Malmö Hamnbyggnads fullbordande; 4:o Skattelösen af Lotshemman; 5:o förbättring i Länsmännens Löningsvillkor; och 6:o ersättning till Städerne för deras andel i Accis- och Bakugnspenningar, blifvit af 3:ne Stånd bifallne, upplästes och lades till Handlingarne.

Ståndet åtskildes.

In fidem,

J. U. Almquist.

Tisdagen den 17 Mars 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Herr ErkeBiskoppen och Talmannen, som nu till Staden återkommit, intog åter Talmansstolen, under det Ståndet betygade sin lifliga glädje deröfver, att Herr ErkeBiskoppen och Talmannen befinner sig vid god helsa.

§. 2.

Anmäldes att Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén*, genom opasslighet, är hindrad att bevista detta Plenum.

§. 3.

Vid förnyad föredragning af StatsUtskottets den 4 dennes på bordet lagda anmälan, hurusom Hans Maj:t Konungen, genom Nådig skrifvelse till StatsUtskottet af den 24 sistlidne Februarii, återtagit Dess Högstsalig Herr Faders till StatsUtskottet under den 23 December nästlidne år aflåtna Nådiga Proposition, om bestämmande af 600,000 Francs i metalliskt Mynt, för den årliga ErsättningsSumma af 200,000 R:dr Banco, som vid 1815 års Riksdag blifvit Kongl. Maj:t och Dess Efterträdare på Svenska Thronen tillslagne; har PrestStåndet, som i detta förnyade prof af Kongl. Maj:ts Nådiga välvilja och ömhet funnit ökade anledningar till undersåtlig vördnad och tacksamhet, för sin del beslutit, det måtte Riksens Ständer, genom en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, betyga deras underdåniga tacksamhet för Kongl. Maj:ts Nådiga åtgärd härutinnan samt ExpeditionsUtskottet anmodas, att med förslag till en sådan underdånig TacksägelseAdress till Riksens Ständer inkomma; och skulle de öfrige Respective Stånden vördsamt och vänligen inbjudas att sig med PrestStåndet härutinnan förena.

§. 4.

Justerades Ståndets Protocoll för den 12 och 14 i denna Månad.

§. 5.

Riksens Ständers Stats- och BancoUtskotts den 7 dennes på bordet lagda Betänkande, i anledning af den del af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 10 December 1817, om allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, som angår Malmö, Götha CanalBolags samt Götheborgs Discontverks utredning, föredrogs å nyo, då Prosten *Kolmodin* uppläste efterföljande Anförande:

Med Svenska Allmänhetens önskan och sanna fördel är det visserligen, efter mitt omdöme, öfverensstämmande, hvad Riksens Höglofl. Ständers Stats- och BancoUtskott, uti deras afgifna Betänkande, föreslagit, nemligen indragningen af de så kallade FilialDisconterne, då deras tillvarelse förorsakat så mycken oreda och förlägenhet i allmänna rörelsen; men att samma Höglofl. Utskott tillika föreslagit, att belasta Banken med den brist, som i Disconterna uppkommit, eller ersätta fordringsägare deras i Disconterna blifvande förluster, är något, som jag för min del ej kan finna vara förenligt med det allmänna bästa, och icke eller af rättvisa och billighet kunna fordras. Kongl. Maj:t har strax vid Riksdagens början förklarat, att dessa Discontverk icke äga Nationens garantie. Af rättsgrunder kunna således fordringsägare icke vänta sig någon ersättning af Banken, men icke heller af någon billighetsgrund; ty då skulle ju alla andra Svenska Medborgare, som utan eget förvållande lidit förluster, kunna påstå detsamma. Många Städer hafva i Sverige blifvit afbrända och deras antal, som genom dessa eldsvådor för-

lorat deras egendom, är visserligen vida större än deras, som i Discontverken blifvit lidande. Mångfaldigt andra hafva genom sjöskador, concurser och dylika händelser gjort lika så stora och lika så oförskyldta förluster, utan att få och utan att någonsin hafva begärt eller yttrat något hopp, att derföre af Banken få ersättning, emedan de nogsamt insett omöjligheten deraf, att Banken skulle kunna ersätta alla enskildta personers oförskyldta lidande. Jag kan således för min del alldeles icke finna någon gilltig orsak, hvarföre Banken endast i denna nu ifrågavarande händelsen skall göra så betydliga uppoffringar, för att ersätta enskildta personers lidande, då den icke är i stånd att göra det vid ännu mera ömmande olyckshändelser. De Höglofl Utskotten anföra, att detta blifvit föreslaget, för att lindra de fattigares eller minst bemedlades lidande. Jag är deremot för min del öfvertygad, att för dessa kommer denna hjelpen för sent, ty dels till anskaffande af oumgängliga behof, och isynnerhet till Krono-utlagornas utgörande, hafva de, sedan Kongl. Kungörelsen om anstånd med Kronoskattens indrifvande blef upphäfven, varit nödsakade, att med betydelig rabattering föryttra deras discont-papper. Dessas förlust är således redan gjord, och de vinna följakteligen ingen ting af hvad Banken efter detta förslag skall uppoffra. Äfven de något mera bemedlade, som ännu icke af förutnämnde orsak varit tvungne att föryttra sina Discontpapper, skola, efter min tanke, ej heller härigenom blifva hulpne, ty då de ej äro i stånd att afbida den föreslagna tiden af 5 år för att erhålla full valuta för de-

ras Discontpapper, blifva de ändå nödsakade, att sälja dem med förlust. Så gick det med alla de flera slags Creditpapper, som under kriget 1788, 1789 och 1790 blefvo utgifna. Alla de, som icke voro i tillfälle, att afbida den för dessa Pappers inlösen utsatta tiden, blefvo nödsakade att sälja dem, merendels med $33\frac{1}{3}$ procents förlust, och endast de, som genom stora leverancer under kriget vunnit betydliga summor, och andra förmögna personer, erhöllo full valuta. Att samma orsaker nu skola medföra en lika verkan, är visserligen mycken anledning att förmoda. Anmärkningsvärdt förefaller det mig äfven, att de Höglofl Utskotten tillstyrkt, det Banquen skulle inlösa Disconternas utgifne Sedlar, ehuru de i deras betänkande förklarat, att för närvarande icke kan bestämmas, huru stor uppoffring af Banquen till denna operation fordras, emedan ännu ej till fullo kunnat utrönas, huru stora Disconternas skulder äro, icke eller huruvida de påräknade tillgångarne, eller till hvad del de af Disconterna utlemnade lånen äga full säkerhet. Dessa omständigheter synas mig likväl vara högst angelägna, att vara fullkomligen utredda, innan någon sorts operations-plan genom Banquens åtgärd bordt tillstyrkas. Af de Höglofl. Utskotten göres i betänkandet det förbehåll, att Banquen ej skall inlösa andra af Disconterna utgifna Sedlar, än de som blifvit bokförda. Detta gifver anledning till den supposition, att äfven icke bokförda sedlar blifvit utgifna. Men om så skulle förhålla sig och dessa Sedlar i vanlig form af vissa Discontens Ledamöter blifvit underskrifna, så måste väl Innehafvarne af dessa Sedlar ej med

någon slags rättvisa kunna förklaras oberättigade, att för dem erhålla betalning, blott derföre, att Directionen antingen af vårdslöshet eller uppsåt icke låtit bokföra dessa Sedlar. Men af hvem skola då, om Höglofl. Utskottens Betänkande antages, Innehafvarne af dessa Sedlar kunna fordra deras inlösen? Efter mitt begrepp, af ingen annan än Banquen, genom hvars åtgärd det händt, att de blifvit hindrade vid vederbörlig Domstol i laga ordning bevaka deras rätt. Och detta tyckes äfven bevisa nödvändigheten deraf, att Discontern as affairer i laglig ordning böra behandlas.

Med Höglofl. BancoUtskottets förut i detta mål afgifna betänkande synes detta nu aflemnade äfven vara mycket stridande. BancoUtskottet tillstyrkte nemligen då, att Låntagarne i Discontern a skulle få inbetala deras skulder med Discontern as egna Sedlar; emedan det icke ansåg Riksens Höglofl. Ständer tillständigt, att in casu upphäfva allmänna Lagens stadgande: *att gäld skall emot gäld qvittas.* Efter min öfvertygelse, hade det icke heller varit Rikets Höglofl. Ständer värdigt, att för tillfället upphäfva någon Lag, än mindre en i sig sjelf så billig och välgrundad, som denna; men en sådan åtgärd hade ej heller varit nödig, ty, genom målets snara behandling efter den lagform, som dess beskaffenhet fordrade, hade, utan den nu föreslagne uppoffring af Bankens medel, de fleste Fordringsägare i Disconterna i sjelfva verket blifvit mindre lidande, än genom det nu föreslagna liqvidations-sättet.

I det nu aflemnade betänkandet erkänna deremot de Höglofl. Utskotten, att detta deras

uppgifna förslag icke är öfverensstämmande med Lagens form och föreskrift, men att nödvändigheten fordrar, att, utan afseende derpå, ett sådant beslut vidtages, för att afhjelpa närvarande förlägenhet och oreda. De Höglofl. Utskotten föreslå: att all på Discontern as procent-Sedlar redan upplupen ränta icke skall beräknas. Detta är rakt stridande emot vår Allmänna Lag, som stadgar, att för upplupen laglig ränta, Fordringsägaren är lika berättigad till betalning, som för sjelfva capitalet. Billig synes icke eller denna punkten af förslaget; ty den, som emottagit en sådan sedel ett år, mer eller mindre, sedan den var utgifven, har ju godtgjort förre innehafvaren den å sedeln redan upplupna räntan; hvarföre skall han nu ej få beräkna sig tillgodo, hvad han efter Lagens föreskrift måst godtgöra en annan och således äger laglig rätt att sjelf utbekomma? Af hvad billig eller laglig grund kan här göras åtskillnad emellan upplupen ränta och capital, då, enligt Lagens bokstaf, ingen åtskilnad deri får göras? Då Höglofl. Utskotten ansett Discontern as utgifne procentSedlar lika gällande, som deras Banco-invisningar, kan jag ej eller finna någon laglig eller billig grund, hvarföre de sednare skola genast inlösas, men de förra dömmas till en flerårig väntan.

Höglofl. Utskotten förklara, att det för dem varit motbjudande, att föreslå, det Allmänna Lagen, under hvars helgd personliga och egendomssäkerheten är ställd, för något visst tillfälle skulle förändras. För Riksens Höglofl. Ständer måste detta, efter mitt omdöme, ej

allenast anses motbjudande, utan ovärdigt och rakt stridande emot deras egenskap, såsom Lagstiftande, då de igenom ett sådant steg ej allenast skulle inblanda sig i Lagskipningen, utan genom ett maktspråk förhindra och upphäfva densamma. De Höglofl. Utskotten anföra såsom skäl för denna föreslagna inskränkning af Borgenärernes i Lag grundade rätt, att desse så mycket mindre kunna hafva orsak, att deröfver beklaga sig, som genom detta liqvidationssätt deras fördel befrämjas, och att de nu göra långt mindre förluster, än om målet efter Lagens föreskrift blifvit behandladt. Men detta anser jag, för min del, såsom ganska tvifvelaktigt. Att den fattigare eller minst bemedlade delen af Disconternas Borgenärer redan lidit sina förluster, är förut nämndt, och att dessa förluster gått till 40, 50, ja ännu högre procent, har jag af flera redliga Män hört försäkras. Att äfven de något mera bemedlade, men icke så förmögne, att de kunna behålla sina Discontpapper till inlösningstiden inträffar, sannolikt derpå skola förlora mera, än om en snar och laglig utredning med Disconterna blifvit företagen, tror jag mig äfven af förut nämnde anledningar böra sluta. En sakkunnig Man af BancoUtskottets Ledamöter har, sedan han deltagit i granskningen af Malmö Discont-räkenskaper, yttrat sig, att förlusterne i denna Discont, öfver hufvud räknade, skulle utgöra omkring 20 procent. Då under tiden många lån med Disconternas egna sedlar blifvit betaldta, och följakteligen tillgångarne blifvit betydligt minskade, så förmodas förlusterna nu stiga till om-

omkring 25 procent. Om derföre strax vid Riksdagens början denna Discont blifvit förklarad i cessions-tillstånd, eller åtminstone alla slags liqvider tills vidare förbudne, så hade den fattigare delen af Nationen icke på långt när kunnat förlora så mycket, som nu skett. Men dessas förluster äro redan gjorda och de kunna icke mer hjelpas. Om ofvannämnde lagliga åtgärd ännu vidtogs, torde likväl de i andra classen nämnde personer, som ännu innehafva dessa Discontpapper, men icke äro nog förmögne, att kunna afbida den föreslagna inlösnings-tiden, anse sig vida bättre belåtne, att efter snar och laglig utredning genast få 75 procent af deras fordringar, än att blottställas för ännu större förluster, då de se sig nödsakade, att till Agioteurer försälja deras Discontpapper. Detta gäller i synnerhet för dem, som innehafva Procents-sedlar med flere års upplupen ränta, hvilken enligt lag nödvändigt måste räknas dem till godo, om målet i vanlig ordning kommer att behandlas, men efter det nu uppgifna liqvidationssättet alldeles skall försvinna. Äfven är det en ännu alldeles icke afgjord fråga: om icke de verkligen förmögne, men som behöfva använda betydliga summor i deras handel eller annan slags rörelse, hvartill de icke kunna begagna Discontpapper, skulle anse sig mera belåtna, att för dem snart få 75 procent, än att genom inskränkning i deras rörelse förlora långt mera. Både obilligt och olagligt förekommer det mig derföre, att genom ett maktspråk betaga Disconternas Borgenärer deras i lagen grundade rättighet, att efter laglig verkställd ut-

redning utbekomma beloppet af deras fordringar, i synnerhet då de fleste Fordringsägare torde anse detta i anseende till sina omständigheter vida förmånligare, än det nu föreslagna liqvidationssättet.

De Höglofl. Utskotten anföra äfven såsom ett hufvudsakligt skäl för deras uppgifna förslag, att i händelse Disconternas affairer i vanlig laga ordning skulle behandlas, så blefvo Låntagarne satte i den beklagansvärda belägenhet, att se deras egendomar till ett betydligt underpris försålda, och de sjelfve, ehuru verkligen förmögne, på detta sätt kunna blifva ruinerade. Detta tror jag skall kunna förekommas, utan att behöfva nyttja maktspråk, utan att för tillfället behöfva upphäfva gällande och väl grundade lagar, och utan att belasta Banquen med en förlust, hvars belopp ej ännu kan bestämmas, men som, i anseende till hvad som redan är kändt, blir högst betydlig och kanske för dess credit och soliditet vådelig.

Banquens åtgärd blir visserligen härvid nödvändig, men utan att denna åtgärd för densamma skall medföra stora förluster och högst betänkliga följder. Om nemligen alla de Disconternas Gäldenärer, som kunna prestera erforderlig säkerhet och behöfva undsättning, erhålla lån i Banquen, för att dermed betala deras skulder i Disconterna, så vore ju genom denna enkla och okonstlade utväg alla de Medborgare hulpne, hvarom nu är fråga; ty hvad de osäkra Discontlånen angår, så måste de ju, så framt icke ännu större och oberäkneliga förluster skola uppkomma, skyndsammast indrifvas, ehvad det sker för Banquens

eller Disconternas räkning. En sådan Banquens operation måste ock mycket kunna underläftas genom Banquens i Disconterna ägande fordringar. Om, enligt Höglofl. Utskottens betänkande, i Götheborgs Discont ingen förlust är att befara, så har ju der Banquen, till verkställande af denna operations-plan, att påräkna 200,000 R:dr B:co, och om i Malmö Discont förlusten efter förutnämnde supposition skulle blifva 25 procent, så skulle, med afdrag af denna förlust, Banquen ändå der få en behållning af 225,000 R:dr, eller tillsammans 425,000 R:dr B:co. Skulle denna summa ej blifva tillräcklig att understödja alla de låntagare, som behöfva och åstunda en sådan slags undsättning, samt derföre kunna ställa vederbörlig säkerhet, och Banquen således för deras undsättning nödgas föröka sin nuvarande egna sedelstock, så kan detta ingalunda blifva en orsak till Bancosedlarnes fallande i värde, ty då genom denna föreslagna operation alla slags Discontpapper dödas och försvinna utur rörelsen, så kan, ehuru Banquens egen Sedelstock betydligen skulle tillökas, likväl densamma, tillika med RiksgäldsSedlarna, ej möjligtvis stiga till den summa, som den nu varande Banquens och RiksgäldsContoirets Sedelstock, tillika med FilialDisconternas flerfaldiga slags creditpapper, nu utgör. Flere i Financeväsendet kunnige både Inländske och Utländske Män hafva visat, att då mängden af representativt mynt stiger öfver det i rörelsen nödiga behofvet, så måste detta mynt falla i värde. Men då genom denna operation hela massan af det hittills omlöpande representativa myntet icke förökes, utan tvertom kan min-

skas till det emot hela Rikets rörelse svarande och naturliga belopp, så måste genom denna operation Banquens Sedlar efter all sannolikhet snarare stiga än falla i värde. Jag erkänner att denna föreslagna operations-plan skall lända vissa andra Medborgare, som med discont-vingleri ej haft något att skaffa, i så måtto till prejudice, att Banquen igenom de betydliga Lånesummor, som till FilialDisconternas Gäldenärer skola utlemnas, blir mindre i tillfälle, att med tillräckliga lån understödja jordbruket och näringarna; men genom det af Höglofl. Utskotten uppgifna förslag skulle Banquen ännu mindre komma i tillstånd, att med nödiga lån understödja dessa för Riket vigtiga yrken.

Hvad jag här ofvan anfört, har endast afseende på Malmö och Götheborgs Discontverk; ty hvad Götha CanalDiscont angår, så kan jag ej ännu frångå den öfvertygelse, jag i tvenne förut till det Högvörd. Ståndet ingifna Skrifter yttrat, nemligen: att utom Disconträttighetens indragning för Götha CanalBolag, inga beslut, rörande denna Disconts liqvidationssätt, lämpligen kunna fattas, innan den hufvudsakliga frågan blifvit afgjord, om Götha Canalbyggnad, såsom ett Riksgagneligt företag, kan och bör fortsättas, hvilket jag för min del högeligen önskar. En anmärkning härvid kan jag dock icke underlåta att göra. De Höglofl. Utskotten förklara, att alla dessa Discontverks Octroyer utan all slags ersättning skola förfalla. För Götha CanalDiscont tyckes dock både billigheten och nödvändigheten häri fordra ett undantag, så framt canal-arbetet af

Bolaget skall kunna fortsättas. Ibland de förmåner, som tillades Bolaget och som det således beräknat ibland de hufvudsakliga medlen, att kunna fullborda Canalbyggnaden, var ju äfven den, att få inrätta en egen Discont. Då nu denna Discont ej kan bibehållas, emedan sådant är stridande emot det allmänna bästa, synes ju billigheten fordra, att Bolaget njuter en ersättning, som svarar emot den rättmätiga vinst detsamma af Discont-inrättningen kunnat erhålla. Nödvändigheten synes ock påkalla detta, ty utom en sådan billig ersättning lär Bolaget hvarken kunna förmås, eller vara i stånd att CanalByggnaden fullborda. Hvad de öfriga Disconterna angår, så har den deraf fallna vinsten icke varit nationell, utan kommit Actieägarne till godo; deras olagliga och felaktiga förvaltning har satt en stor del af Svenska Folket i mycken förlägenhet samt ådragit dem betydliga förluster, och således kan rättigheten till deras fortsättande anses förverkadt, och dessa Disconter såsom de der af sig sjelfva upphört, på samma sätt som hvar och en annan rörelse upphör, då den råkar i ett dylikt obestånd. Deras octroyer äro utomdess snart tilländalupna, och den ännu återstående korta tiden deraf lär visserligen icke i deras nu iråkade skick på något sätt kunna begagnas till deras fördel.

Slutligen får jag för min enskilta del härmedelst förklara, att då vår nuvarande Allernådigste Konung yttrat, att den allmänna förlägenhet, som genom FilialDisconternas iråkade obestånd uppkommit, bör tjena Nationen till varning, jag både af undersåtlig hörsamhet emot en vis

och sitt Rikes gagn vårdande Konung, som ock af medborgerlig pligt, att i möjligaste måtto råda och medverka till befordran af allmänt bästa, anser mig förbunden, att icke samtycka till något efter mitt omdöme förhastadt steg, hvarigenom ett större ondt kan uppkomma, än det man söker afhjelpa. Och då jag hvarken af rätts- eller billighetsgrunder kan finna, att Banquen bör göra de af Höglofl. Utskotten föreslagna uppoffringar, då dessa, ehuru efter redan gifna data ganska betydliga, likväl till deras verkliga belopp ej ännu kunna bestämmas, då jag hvarken såsom BancoFullmäktig eller BancoRevisor har varit i tillfälle, att blifva underrättad, huruvida sådana betydliga uppoffringar med Banquens soliditet och credit kunna förenas, då dessa uppoffringar, af de här ofvanföre anförda skäl, till det åsyftade ändamålets vinnande äro föga gagneliga, utan tvertom kanske i allmänhet deremot mera stridande, då det af Höglofl. Utskotten uppgifna förslag innefattar ett maktspråk, hvarigenom väl grundade lagars kraft och sjelfva lagskipningen upphäfves, hvilket allt, efter min öfvertygelse, för Riksens Höglofl. Ständer icke är värdigt, eller med deras egenskap såsom Lagstiftare förenligt, så kan jag för min del ej tillstyrka bifall till detta af Högl. Utskotten afgifna betänkande.

Såsom ytterligare skäl för denna min anförda mening, vågar jag ännu tillägga: under nuvarande Riksmöte hafva många Memorialer blifvit ingifna, som innehålla förslag och ansökningar om understöd af allmänna Medel för Scholæ-, Sjukhus- och FattighusInrättningar, Kyrkors reparationer m. m., emedan till verkställigheten deraf inga andra tillgångar finnas. Höglofl. Stats-Utskottet, till hvilket dessa Memorialer blifvit remitterade, har förklarat flere af dessa uppgifna anstalter både gagneliga och nödvändiga, men nödgats afslå eller uppskjuta verkställigheten deraf, emedan Statens närvarande omständigheter ej tillåta, att af allmänna Medel dertill göra anslag. Men vid ett sådant förhållande anser jag icke rådligt, eller med det allmänna bästa förenligt, att föreslå mångfaldigt större uppoffringar af Banquens förmögenhet, som väl måste anses såsom en Nationens dyrbara egendom, hvilken med yttersta sorgfällighet bör vårdas, för att vid Statens trängande behof kunna göra nödigt biträde. Skulle Tit. och Tit. anse nödigt, att Höglofl. Stats- och BancoUtskottens betänkande återremittera, anhåller jag, att detta mitt vördsamma anförande må få detsamma åtföljas.

Professoren *Forssell* anförde:

Då jag ägt det ansvarsfulla förtroende, att vara Ledamot i FinanceBeredningen och således der deltagit i öfverläggningarna om Disconternas utredning, så anhåller jag att till Protocollet i korthet få anföra, hurudan min mening har varit och ännu är i detta vigtiga ämne.

Ehuru jag i anledning af DiscontBolagens gjorda prætentioner, af Fordringsägares flerfaldiga juridiska invändningar samt af brist på förutgångna laga formaliteter till ett concoursmässigt behandlingssätt, i början var af den tanke, att Rikets Ständer i en sådan belägenhet icke

kunde eller borde på något sätt befatta sig med Disconternas utredning; så har jag dock sedermera vid närmare öfvervägande insett nödvändigheten deraf, emedan på annat sätt ingen laglig behandling af dessa stora Concoursmassor möjligen kunde äga rum, och allmänna oredan i Penningeväsendet icke skulle kunnat botas. Utan afseende på alla ofvannämnde prætentioner, inkast och svårigheter, har jag således äfven för min del bifallit, att Staten må öfvertaga utredandet, äfvensom jag instämt, att en särskildt Lag in Casu må stadgas, såsom enda villkoret för möjligheten af åtagandet, ehuru mycket än detta förslag må klandras. Men deremot har jag icke kunnat erkänna någon slags förbindelse för Staten att göra det med uppoffring af egna medel. Då Svenska Regeringen octroyerade Disconterna, så innefattade väl detta ingen förbindelse att i framtiden godtgöra deras iråkade Balancer, om man annars icke vill påstå, att hvar och en välgörare, som gynnar och med Lån understödjer en enskilt Mans företag, just af den orsaken är pligtig att betala denne senares skulder, om han råkar på obestånd. Man påstår nu, att Staten bör godtgöra bristerna, emedan Staten tillåtit Disconterna, gifvit dem Creditive på Banken och derigenom lifvat förtroendet till dem. Men var väl ock detta förbehåll gjordt, när Disconterna först erhöllo sina rättigheter och förmåner? Utverkade sig Bolagen då af Regeringen denna rättighet? Blef den gifven och kungjord till styrka för deras Credit? Man påstår nu, att alla utelöpande Assignationer, ställda på Banken af DiscontDirectionerna, böra

med Ständernas bifall af Banken fullt inlösas, emedan allmänna säkerheten och crediten annars skulle taga en obotlig stöt; men intet enda ord nämnes om brottsligheten af Directionernas öfver-assignering, hvilken, om den af enskilt man blefve begången, säkert icke skulle aflöpa utan laga tilltal och straff. Jag medgifver att hvar och en Innehafvare af Discontsedlar är oskyldigt lidande, då förtroendet till dessa Sedlar varit så allmänt, att det nästan blifvit ansedt som ett föraktligt och klandervärdt misstroende att vägra deras mottagande; men ingen redlig ibland dem lärer dock kunna påstå, att Konung och Ständer äro orsaken till hans lidande, då felet så synbart ligger uti Disconternas brottsliga och vågsamma förvaltningssätt. Banquen äger för sina utassignerade och således begagnade Creditiver en fordran i Götha CanalDiscont af 1,500,000 R:dr och i Malmö Discont af 300,000, tillsammans 1,800,000 R:dr. (Om Götheborgs Discont vill jag ej nu tala, emedan dess utredande kan ske utan förluster, enligt hvad uppgifvet är). Det är märkvärdigt, att om dessa Banquens fordringar undantagas, blifva i Malmö Discont tillgångarna i det närmaste svarande mot skulderna, och i Götha Canals något öfverskjutande, när man antager dem alla såsom säkra. Man kunde häraf lätt föras på den tankan, att vederbörande Directioner i sitt sinne tagit det för en afgjord sak, att Banquen borde utan ersättning uppoffra sina Creditiver till Disconternas förmon. Och denna förmodan öfvergår till visshet hvad Götha Canal-Discont angår, när man läser de af trycket utgifna Protocollen vid Bolagets sammankomster

i Stockholm den 7 och 14 Januarii detta år, hvaruti Herr CommerceRådet *Samtesson* uttryckligen påstår, att Banquen för sina 1,500,000 R:dr bör hålla sig till Canalen och ej till Disconten; och detta gör han tvertemot BancoFiscalen *Kruses* protest, utan att tro sig böra hafva afseende hvarken på Ständernas eller BancoStyrelsens bifall dertill, då likväl Creditivet blifvit beviljadt endast för Discontens skull, då hvarenda styfver deraf blifvit använd till inlösen af Discontens Assignationer, och då Banquen dessutom ger ett årligt byggnads-biträde af 300,000 R:dr. Man har verkligen svårt att återhålla en billig harm, när man läser dylika påståenden. Åtminstone vittna de icke om någon tacksamhet mot Rikets Ständer för redan beviljade förmoner, och de kunna knappt förklaras på annat sätt, än att man vid Riksdagarna gör sig säker på så stort medhåll, att ingen fara kan uppstå.

Enligt gällande Författningar äger Banquen en ostridig Prioritets-rätt för sina fordringar. Frågan om dess begagnande har ock uppstått inom Beredningen; men då Rikets Ständer vid Creditivens beviljande, ej mindre än så många andra enskilta, blifvit förledde af förtroendet till Disconterna, så har äfven jag för min del, och för att iakttaga en allmän rättvisa, instämt deruti, att Banquen vid detta ovanliga tillfälle kunde och borde afstå från yrkandet af sin Prioritets-rätt, samt nöja sig med att dela mark om mark med de öfriga Creditorerna. Här är, efter min tanka, gränsen för Riksens Ständers eftergifvenhet i detta ämne, likväl så, att äfven

denna förlust för Banquen bör honom ersättas genom blifvande Bevillning. Ty Rikets Ständer äga, enligt 72. §. i RegeringsFormen, ingen rätt att tillgripa Banquens medel, till sådant ändamål som detta. Hvad som skedde vid 1809 och 10 årens Riksdag, nemligen att tillskapa nya Sedelmassor, var blott ursäktligt, men icke rätt. Då varande Ständer insågo ock detta och anslogo derföre af Bevillningen 750,000 R:dr årligen till Banquens ersättning, hvilka ock ännu utgå. Vid sednare Riksdagar har man likväl varit mindre nogräknad. Man har tillintetgjort det Amorterings-system, som vid RevolutionsRiksdagen stadgades, man har beviljat och ökat Creditiver åt flera håll, man har sett nya massor af RiksgäldsSedlar i omlopp, man har betydligt ökat RiksDiscontens Utlånings-summa, och detta allt utan att anvisa annan fond dertill, än från Tumba Pappersbruk. Lånebiträden äskas vid hvar Riksdag till nya behof, mer och mindre vigtiga, och allt skall Banquen tillskjuta. Jag kan icke gilla detta. Långt mindre skadligt för Riket vore då, att till alla dessa utgifters bestridande, dem man anser så nödvändiga, öka Bevillningen.

Stadga i Penningeväsendet och jemnhet i Myntvärdet kan icke, efter min öfvertygelse, vinnas på annat sätt, än att 1:o Banquen hädanefter förskonas för alla tillitanden af hvad slag som helst; 2:o dess utelöpande Sedelstock orubbadt bibehålles sådan han nu är, och 3:o dess Intrader användas till Silfvers anskaffande för att öka den reella fonden, hvarigenom Banquen kan sättas i belägenhet, att i framtiden, när för-

sigtigheten och en jemnare Vexel-Cours det tillåter, invexla sina Sedlar mot klingande Mynt. Alla andra föreslagna operationer skulle i min tanka snarare leda från än till ändamålet. Det tyckes nu vara hög tid, att sätta en gräns för det representativa Myntets ständigt tilltagande vanvärde, om man icke vill brådstörta sig i samma villervalla, som Assignaterna medförde i Frankrike.

Jag tror, att de ymniga och lättade låne-tillgångar ur Disconter och Publika Cassor, hvilka nu en tid bortåt funnits inom vårt Land, utgöra för närvarande Sveriges största olycka. Derigenom har begäret att låna blifvit väckt och underhållet. Låneomsättningarne hafva småningom från Gäldenären aflägsnat allt återbetalningsbekymmer. Räntorna hafva i flere Provincer utgjort en drygare Beskattning än Bevillningen. De fleste Lån hafva blifvit använde till vågsamma HandelsSpeculationer och enskilt vällefnad. Luxe och Öfverflöd hafva derigenom vunnit en den kraftigaste uppmuntran. Många Familler hafva nu blifvit djupt skuldsatta, som annars skulle framlefvat sin tid i ett tarfligt oberoende, och såsom ordspråket lyder, rättat mun efter matsäcken. Förnöjsamheten med sin af Försynen bestämda lott, arbetsamheten och hushållsaktigheten hafva blifvit förjagade ur menniskornas hjertan genom exemplet af dem, som med lånta Penningar svingat sig upp ur sin ringhet till ett synbart välstånd. Och hos den uppvexande Ynglingen har tidigt den tanken blifvit inpräglad, att han hvarken behöfver arbeta eller

hushålla, emedan han i behofvets stund så lätt kan få hjelp genom Lån, blott på eget och sina vänners Namn. I den Gudomliga Försynens stora styrelseplan vore jag derföre snart färdig att anse de vid Malmö Discont begångna olagligheter såsom ett välsignadt medel, att i tid hämma det öfverhandtagande onda, medan någon räddning ännu är möjlig, om jag annars kunde hoppas att man allmänt insåge detta onda, och ville mota dess framtida verkan. Men då förslag göras att i stället för de fallna Disconterna öppna nya, och från alla håll med en brinnande åtrå behofvet yrkas af ökade lånetillgångar under hvarjehanda förevändningar, så kan jag ej annat än misströsta om hjelp för det närvarande, och endast suckande afbida den tid, då det onda hunnit till sådan höjd, att det blir synbart för allas ögon. Jag medgifver, att Manufacturer och Fabriquer behöfva Låneunderstöd; men dertill äge vi ju redan ManufacturDisconten. Jag medgifver, att Bergshandteringen behöfver understöd af Lån, men JernContoiret och Banquen hafva hittills uppfyllt behofvet i denna delen. Enskilte Personer kunna behöfva temporaira Lån vid åtskilliga tillfällen; men dertill anser jag vår redan varande BancoDiscont vara mer än öfverflödig, då dess fond utgör 6 millioner, så att minst 2 millioner deraf borde med skäl användas till utvidgning af de förutnämnde Inrättningarna. För öfrigt finnas inom vårt Land så många större och smärre Publika Cassor, der Husägaren i Städerna och Jordägaren på Landet kan få tillfälle att skuldsätta sig, mer än både behöfligt och rådligt vore, att jag icke anser några nya tillgångar böra öppnas. I all-

mänhet önskar jag, att större välmåga än nu är, måtte finnas hos enskilta personer, och mindre i de Publika Cassorna. Att handeln inom vårt Land skulle behöfva större uppmuntran, än den redan äger, kan jag ej inse. Den kan ändå aldrig blifva sådan, som Tyri och Carthagos var i fordna verlden, eller som Hollands varit och Englands nu är i sednare tider. Läge och Climat hindra det. Den skall således alltid inskränkas till export af Rikets producter och till import af Utländska varor, till så stor del som Innevånarena behöfva eller kunna retas att förbruka. Exporteuren äger vanligen den förmögenhet, att han ej behöfver Lån, och om han ej äger den, så har han den utvägen öppen att blifva Commissionair åt något Utländskt HandelsContoir, som gerna på sådant sätt åtager sig omsorgen om vårt Rikes Exporthandel. Det är då endast Importeuren och Krämaren, som skulle understödjas. På listorna af Disconternas Gäldenärer torde ock största mängden vara af det slaget. Denna näringsgren synes mig likväl snarare böra inskränkas än utvidgas, hellre försvåras än uppmuntras i vårt Land, der man med så mycket skäl klagar öfver en stegrad Vexelcours och ett tärande öfverflöd. Om Svenska Regeringen i fordna tider hade kunnat vara nog förutseende, för att hindra importen af det första Skålpund Caffe, som en speculerande Handlande införde i vårt Rike, och sedan deröfver oafbrutet vaka, så hade man nu icke behöft klaga att denna Öfverflöds-artikel ensam upptager hela värdet af vår Jernexport. Och när en Krämare, för att vinna afsättning, jemte sina få utländska nödvändighets-varor,

framdukar hela mängden af sitt öfriga förråd från Utrikes orter till retelse för gomen eller fåfängan, så frågar jag, om han väl af Statens Medel förtjenar ytterligare lånebidrag, för att ännu kraftigare kunna reta Nationen till yppighet och vällefnad.

Jag får nu återgå till mitt yttrande om det sätt, hvarpå jag trott att DiscontConcoursernas utredning billigast både för det allmänna och de enskilta skulle kunna verkställas. Sedan RiksgäldsContoiret, som öfvertager utredningen, hunnit af de infordrade handlingarna utröna rätta förhållandet emellan Disconternas skulder och tillgångar, samt derefter kan bestämma huru stor rabatten blir för hvarje fordringsägare, inberäknade äfven Banquen och Assignationernas innehafvare, så 1:o förskjuter Banquen den Summa som fordras för att genast inlösa Assignationerna, med rabatt efter det bestämda beloppet, på det att desse så fort som möjligt är må bringas ur allmänna rörelsen; 2:o DiscontGäldenärernas betalningsskyldighet bestämmes, såsom nu är föreslaget, till en tiondedel af Capitalet hvarje halft år i 5 års tid, med samma räntebetalning hvartill de förut förbundit sig; 3:o Obligationer utfärdas till alla behörigen pröfvade och godkände så väl Innehafvare af 3-procents-sedlar, som fordringsägare på afskrifningsräkning. Dessa Obligationer ställas på det i mån af hvar och en Disconts tillgångar rabatterade beloppet af hvars och ens fordran, att betalas inom 5 års tid, till en 5:tedel årligen, med löpande 6 procents ränta. Dock införes i dessa Obligationer det förbe-

håll, att om ej alla påräknade tillgångar skulle kunna indrifvas, fördelas denna brist på Fordringsägarena och afdrages vid sista utbetalningen. Banquen får ock årligen en femtedel af sin fordran godtgjord för både Creditiven och förskottet till Assignationernes inlösen, äfven med 6 procents Ränteberäkning. Med ett ord: RiksgäldsContoiret förhåller sig i allo efter samma grunder, som Utredningsmän iakttaga vid enskiltas Concourser, dock utan arfvode. Härigenom skulle en jemn rättvisa tilldelas alla Fordringsägare och den ena ej få orsak att klaga öfver den andra. Kanhända skulle ock på sådant sätt de stridiga meningarna bäst kunna förlikas. Det förstås, att den upplupna räntan på 5-procents sedlarna till den 1 sistl. October då äfven borde tilläggas Sedelns värde vid Obligationens utgifvande. Upplysningsvis får jag anföra, att enligt de uppgifter, som finnas i betänkandet, skulle rabatten för Malmö Discont blifva 26 $\frac{2}{5}$, samt för Götha Canals 21 $\frac{3}{4}$ procent af hvars och ens fordran i det närmaste. Banquens förlust på Malmö Discont blefve då 79,200 R:dr, och på Götha Canals, 326,400. TreprocentsFordringsägarenas förluster på Malmö Discont blefve ungefär 11 $\frac{1}{2}$ procent, och på Götha Canals nära 7 procent, enligt mitt föreslagna utredningssätt, utöfver hvad de komma att förlora, om Utskottens betänkande antages. Assignationernas Innehafvare skulle väl härvid mest komma att lida, mot hvad nu blifvit föreslaget af Utskotten. Men utom det, att knappt någon ibland dem finnes, som icke väntat sig att förlora, och att mycken agiotering ägt rum med

med Assignationerna under framflutna Månader; så kan jag för min del ej annat än anse det för en nyttig och önsklig sak, om Nationen en gång, genom svidande förlust, kunde cureras från förtroendet till sådana slags Papperslappar, hvilka alltid uttränga Rikets Mynt ur rörelsen, i samma mån som deras mängd tillvexer; och så länge någon finnes, som emottager dem, blir det det kanhända aldrig möjligt att hindra deras utgifvande och kringspridande.

I anledning af Assignationer, och då jag nu äger rättighet att öppet yttra mig derom, så tvekar jag ej att bestämdt yrka, det alla sådana, af hvad slag som helst, må förbjudas i allmänna rörelsen och förbudet noga handhafvas. Förbud äro väl utfärdade mot tryckta eller graverade Assignationer, ställda på enskilt Man, men ej mot dem som äro ställda på Banquen, isynnerhet då de utgifvas af större eller mindre corporationer. Det ligger nu öppet för allas ögon; att FilialDisconternas Directioner tillåtit sig öfver assignering på Banquen till flera 100,000 R:dr, och skadan deraf för hela Riket är lika synbar. Men det är så långt ifrån att dessa Directioner deröfver känna någon blygd eller ånger, att de fast hellre ännu gloriera sig öfver en redlig och obrottslig förvaltning, och kanhända äro färdige att vilja anklaga den, som vågar kalla deras öfver-assignering brottslig. Icke heller har jag hört någon laglig anstalt fogas, för att ställa dem till rätta derföre. När sådant kan hända, hvem skulle då undra, om andra corporationer

eller enskilte Män, som äga Assignationsrätt på Banquen, deraf toge sig anledning att på lika sätt våga en olaglighet; och jag ser icke, huru de skulle kunna straffas derföre, då de till sin ursäkt ägde de förras strafflöshet att åberopa. Vådan för Allmänheten är emedlertid så mycket större, och af denna orsak är det, som jag yrkar alla Assignationers förbjudande hädanefter.

Af samma orsak får jag ock uti förevarande Betänkande, pag. 7, der det talas om Assignationernas inlösen, tillstyrka det tillägg, att endast de Assignationer, som före den 1 sistl. October blifvit ordentligen bokförde och utgifne, må till inlösen accepteras.

Då flere värde Ledamöter inom Utskotten yrkat, att de 1,100,000 R:dr, som Götha Canal-Discont säges hafva förskjutit till CanalByggnaden, äfven borde intagas i beräkningen bland Discontens tillgångar, så får jag äfven deröfver i korthet yttra mig. Utskottens pluralitet har ej kunnat upptaga dem, af den enkla orsak, att de ej äro att räkna såsom tillgång för Utrednings-Departementet. Men skulle Bolaget antingen af egna medel vilja godtgöra dem, eller ock anskaffa dem genom försäljning af alla Canalens tillhörigheter, som kunna försäljas, så är jag för min del så mycket mindre deremot, som derigenom ej allenast Banquen skulle blifva skadeslös vid utredningen, utan ock Fordringsägarena kunna få laglig ränta för den tid de nödgas vänta på betalning. Derigenom skulle ock den betydliga förmån vinnas, att sedan alla säljbara tillhörigheter

vore borta, skulle CanalArbetet af sig sjelft upphöra och Banquen befrias från förbindelsen att hädanefter betala sina 300 000 R:dr årligen, dem jag nu mera fruktar blifva förgäfves bortkastade.

För den vidlyftighet, hvartill detta mitt anförande uppgått, anhåller jag om Tit. och Tit. benägna ursäkt. Jag har ej kunnat tala om Discontterna utan att vidröra flera dermed gemenskap ägande ämnen. Min egentliga afsigt har varit att få mina tankar förvarade i Ståndets Protocoll; ty en Remiss deraf till de sammansatta Utskotten anser jag öfverflödig, då jag der förut haft tillfälle att yttra mig, ehuru i det mesta förgäfves.

Prosten, Doctor *Genberg* yttrade:

Under öfverläggningarne i Utskotten af förevarande ämnen, hvarvid jag såsom en tyst åhörare tillstädes varit, då jag i ärender af dylik art icke trott mig böra borttaga tiden för mera kunniges yttranden och omdömen, har jag funnit skäl af icke ringa vigt tala för flere sig under debatterne yppade olika meningar, och deraf dragit den slutsatsen, att, ehvad beslut Riksens Ständer vid ett så okördt och aldrig tillförene uti Rikets penningeställning bemärkt förhållande, ock skulle täckas taga, skall detsamma underkastas oblida omdömen kanske af alla partier och säkert allramest af mängden bland Rikets Inbyggare, som uti denna sak ingen del äga: hvarföre jag visserligen inom mig sjelf önskat, hvad jag nu offentligen tror mig böra redeligt yppa, att

nemligen Ständerne skulle göra bäst, om de med denna sak icke toge någon sådan befattning, som hindrade dessa DiscontBolag, att i det närmaste reda sig sjelfva, såsom vid fallissementer är öfligt, och som man vet hafva händt i andra Riken, der Disconter ramlat öfverända, utan att Staten dermed tagit någon befattning: derigenom hade ock förekommits det såsom despotiskt ansedda förslaget, att, genom en in casu gjord lag, förändra de om skulders och fordringars liqviderande vid gäldbundna Boens och Bolags utredning allmänt gällande Författningar. Banquen skulle ock troligen, vid en dylik händelse och om den, i afseende på sina till en del prioriterade fordringar, delat lika öde med andra Fordringsägare, icke kunnat göra betydligare förluster, än nu sker: också tror jag icke att ActieInnehafvarne, då deras Directioner mot föreskrifter ökat sina Sedelmassor, kunnat göra lagliga anspråk på DiscontOctroyens fortfarande till föreskrifven tid. Mig synes ock, som skulle, genom på goda villkor öppnade tillgångar till lån utur BancoDisconten, Gäldenärerne, hvilkas undergång man i synnerhet tyckes velat förekomma, kunnat frälsas från det hotande missödet, utan att Banquen behöft taga någon vidare omsorg om Borgenärerna, än att, så vidt möjligt varit, bispringa dem med lån på hypothequer af DiscontSedlar och vederbörlig borgen, intilldess massorna blifvit utredde och fordringarne ingått, genom hvilken operation den vid DiscontSedlarnes indragning befarade penninge-bristen också kunnat till en del förekommas: för att understödja den mindre bemedlade classen af Medborgare, såsom innehafvande en betydlig del af assignationerne, hade dock desse kunnat genast inlösas; men oaktadt detta, på sätt jag uppgifvit, förefallit mig vara det enda som göras bordt, och ehuru jag, genom fleres yttranden, att Götha Canals Bolag i synnerhet skall betydligen förlora, om det af Utskotten föreslagna liqvidationssätt antages, styrktes i den tanken, att Staten för sitt öfvertagande af Discont-regleringarne ringa tack har att förvänta, om icke alla prætentioner, eller åtminstone de flesta, uppfyllas, anser jag dock allraminst mig vara i stånd att leda tankarna till vidtagande af andra steg, än i enlighet med den af Utskotten föreslagna principe, och får således endast yttra mig öfver några puncter af det nu under ventilation varande förslaget. Man säger, att för de af Götha CanalDiscont till CanalByggnaden försträckta 1,100,000 R:dr finnes full valuta uti sjelfva Canalen och dess tillhörigheter, hvarföre denna million bordt såsom tillgång anses; men då denna tillgång icke är disponible till Creditorernes förnöjande, synes den såsom sådan svårligen kunna beräknas; likväl, på det ej Actie-ägarne må anse sig oförrättade, borde, om det ej redan skett, något anbud göras dem att, mot återbetalning af Statens förskotter, på längre tid föreskrifven, sjelfve besörja sine affairers utredning, hvarvid likväl Gäldenärerne borde tagas under armarne genom lånförsträckning af Banquen under billiga villkor; eller, i fall desse Actieägare hellre vilja öfverlemna sin Disconts-reglering åt Staten, de då måga frivilligt afsäga sig befattningen dermed, ty utan ett sådant begifvande anser jag Staten ingen rätt äga att intränga sig i denna sak. Likväl

och om den uppgjorda planen skall vara consequent och dessutom förenlig med vanlig concours-behandling, tror jag att, i enlighet med hvad Baron *Wirsén* och Doctor *Hedrén* föreslagit, ränta å 3-procents-sedlarne måste beräknas till den 1 October sistl. år, då Discontverkens obestånd yppades och deras concoursmässiga tillstånd ingick, kunnande jag slutligen icke undgå nämna, att det anar mig som skulle vi vid hemkomsten från denna Riksdag möta ganska mulna ansigten bland våra Committenter, om vi icke med största varsamhet inblanda Rikets förnämsta Penningeverk i denna genom sednare tiders öfverspända ansträngningar uppkomna oreda.

Biskoppen och vice Talmannen, Doct. *von Rosenstein* uppläste ett så lydande anförande:

Emot flera af de beslut, som innefattas uti Höglofl. Stats- och BancoUtskottens betänkande, rörande utredningen af Malmö, Götha CanalBolags samt Götheborgs Discontverk, har jag i bemälte Utskott mig reserverat; ehuru min korta reservation, tvert emot min afsigt, icke kommit att åtföljа betänkandet till RiksStåndens plena. Jag åberopade i densamma hvad jag under öfverläggningarna och vid hvarje besluts fattande hade särskildt till Protocollet yttrat, samt förbehöll mig, till undvikande af en besvärlig vidlyftighet i Utskottens Protocoll, uti det Stånd, der jag har den lyckan att äga en röst, få närmare utveckla mina tankar öfver de ifrågavarande ämnen, under erkännande af omöjligheten för Utskotten, att, med bästa vilja och sorgfälligaste

bemödande, till allas nöje utreda en så invecklad angelägenhet.

Hvad jag ansett mig böra anmärka, torde jag få innefatta i följande puncter:

1:o Uti den ingress, hvarigenom Utskotten sökt utveckla sina åsigter af förhållandet med de särskildte FilialDisconterne, hafva Utskotten, såsom en bland grunderne för den föreslagna behandlingen af Götha CanalDiscont och följaktligen af sjelfva Bolaget, uppgifvit, att Actie-ägarne i Götha CanalBolag samt Malmö Discont, på den af BancoUtskottet till dem framställda och i betänkandet upptagna fråga, *icke lemnat andra än obestämda och villkorliga svar, innefattande blott anspråk mot Staten.*

Huruvida denna uppgift är enlig med förhållandet, derom må en hvar dömma, som anser det för rättvisans skull mödan värdt, att sjelf genomläsa de vid sist hållne Götha CanalBolags Stämmor förda Protocoll. — Bolaget har erkänt sin oförmögenhet att genast inlösa sina utelöpande förbindelser; det har påmint om angelägenheten för en stor mängd enskildta Gäldenärer i denna Discont, ja för hela Provincer, och följaktligen för det Allmänna, att ej allt för hastigt indrifva Discontens fordringar; det har uppgifvit såsom medel dertill ett temporairt biträde af Staten eller Banquen, med bifogad calcul öfver ett utredningssätt, genom hvilket alla Fordringsägare och äfven Banquen för dess redan ägande fordran samt dess biträde till utredningen skulle blifva

inom loppet af 7 år till Capital och dels 3, dels 5 procents ränta fullt liqviderade; det har vidare trott sig kunna af Lagstiftningens rättvisa vänta att blifva bibehållet vid de löften och förmåner, som af Konung och Ständer blifvit tillerkände ett Bolag, hvilket stiftades genom Konungs och Ständers uppmaning till Nationen, och dem hvarken Bolaget eller någondera af dess Directioner, genom någon den ringaste afvikelse från Privilegier, Bolagsreglor eller andra gifna föreskrifter, veta sig hafva förverkat. För min del är jag ej i stånd att inse, i hvad afseende detta svar kan kallas *obestämdt, innefattande blott anspråk emot Staten.*

2:o Så väl i afseende på ofvannämnde svar, som på allt annat, hafva Malmö och Götha CanalBolags Disconter uti betänkandet blifvit beständigt sammanförda. Oförgripligen torde det tillåtas fråga, om det är öfverensstämmande med rättvisan, att ställa Götha CanalDisconts Direction jemte Verket i bredd med Malmö Discont, då den förstnämnde, enligt alla för sig gångne Revisioners intyg, med ordning, redlighet och laglydnad förvaltat hvad densamma varit ombetrodt; då deremot hvarje Svensk man ryser för det bedrägliga förhållande vid den sistnämnde ägt rum; — och då dessutom Malmö Discont påtagligen är banqueroutte, men Götha CanalDiscont deremot äger fordringar fullt svarande emot beloppet af dess skulder.

3:o Men för att kunna åstadkomma nämnde jemförelse och lika behandlingssätt, har man vid-

tagit den utväg, att ifrån CanalDiscontens tillgångar utstryka dess fordran uti ArbetsCassan, omkring 1,100,000 R:dr. Ett säkrare bevis och ett tydligare erkännande af denna Disconts tillräckliga tillgångar lärer ej kunna begäras, än hvad Utskotten sjelfve uppgifvit; då, oaktadt utstrykning af 1,100,000 R:dr, bristen uppgifves till blott 526,000 R:dr. — Man lärer med skäl kunna fråga: hvilken skall denna så knapphändigt liqviderade fordran, efter utstrykningen, komma att tillhöra? Månne Banquen? Skall den då tillerkännas för utredningen ett arfvode af nära 600,000 R:dr? — Skall summan skänkas åt Bolaget? Jag tviflar på att redlige Män vilja emottaga en dylik gåfva på den ohördas bekostnad.

4:o Mot de i calculen gjorde uppgifter kunna äfven, efter min öfvertygelse, grundade anmärkningar göras. De skilja sig ifrån det verkliga med en summa af omkring 50,000 R:dr B:co förminskad på tillgångarna. Misstaget härleder sig från någon sammanblandning af Verkets ställning den 1 Januarii och den sista Januarii innevarande år; samt ifrån några smärre origtigheter, dem det vore öfverflödigt att här uppgifva, då jag får tillfälle dertill inom Utskotten.

5:o Det vore emot Utskotten en orättvisa att icke erkänna, det de med synbart missnöje ansett sig tvungne att föreslå en slags suspension af allmänna lagen eller en lag för tillfället. Troligen kan man vid närmare eftersinnande finna någon utväg att undvika ett så motbju-

dande och vådligt beslut. Det torde kunna anses alldeles öfverflödigt, om Riksens Ständer uppgöra sådana villkor för utredningen, att hvarje Fordringsägare finner sin egen fördel genom dem *befrämjas på ett sätt, som bör utestänga all skälig anledning till klagan.* Denna grundsats tyckes vara iakttagen till förmån för Borgenärerna i Malmö och Götheborgs Disconter, men alldeles icke för dem uti CanalDisconten. Till de sistnämdes skada, har man gjort ofvan omtalade utstrykning af en tillgång, och såsom en följd af detta penndrag icke blott nekat dem ränta för sina fordringar under utredningstiden; utan äfven, tvertemot all lag och billighet, vägrat dem att till sina Capital-fordringar lägga den å stoppningsdagen den 1 sistlidne October upplupne räntan.

6:o Betänkandet föreslår, att Götha Canal-Bolag samt Malmö *DiscontOctroyer*, följakteligen äfven den, som ej genom oredlighet eller brott blifvit förverkad, *utan särskildt ersättning komma att förfalla, och Discont-inrättningen hädanefter enligt Riksens Ständers förordnande, genom Banquen utföras.* — Om regleringen af Rikets Finance-Verk i sjelfva verket fordrar, att alla FilialDisconter skola upphöra och Discontering hädanefter endast bör ske igenom Banquen, så må allmänt väl nu och framgent förblifva högsta lag. Men af detta i mängens tanka nödvändiga försigtighetsmått följer alldeles icke, att en förmon, som blifvit frivilligt erbjuden och emottagen, bör kunna af Lagstiftande Makten *utan ersättning* återtagas. För denna ersättning måste

Riksens Ständers Banque finna nya tillgångar genom ökad Discont-rörelse eller genom andra utlånings-anstalter; så framt man ej genom ett allt för hastigt indragnings-systême vill sätta den allmänna och enskilta välfärden i stor våda.

7:o Den större eller mindre tillräckligheten af Disconternas tillgångar, säkerheten af deras jemna utredning samt större eller mindre vid densamma möjligen blifvande förluster komma väsendtligen att bero af de reglementariska föreskrifter, dem Riksens Ständer komma att för hvarje Disconts utredning föreskrifva, och hvilka icke kunnat utgöra föremål för närvarande betänkande. Blott en punkt deraf är redan vidrörd samt till stadgande föreslagen, att nemligen alla FilialDisconterna skola *ofördröjligen hit till Stockholm uppsända dessa Verks alla Böcker och Handlingar* samt i sammanhang dermed att deras utredning skall besörjas af RiksgäldsContoiret, ehuru Banquen ensam består medlen till förskotterne. Det är svårt att gissa orsaken till sistnämnde förslag. Hafva då Fullmäktige och Tjenstemän i RiksgäldsContoiret så litet att göra, att de behöfva denna nya sysselsättning? Eller skall Personalen inom nämnde Verk ökas? — Sedan vår Utrikes skuld blifvit i det närmaste liqviderad och Staten, enligt våra Grundlagar, ej mera kan i hemlighet skuldsättas, har mången vågat hoppas, att detta Verk, som lärer kosta det Allmänna omkring 40,000 R:dr årligen, och hvars blotta namn påminner om Rikets fordna bekymmer och olyckor, skulle kunna småningom till sin befattning förminskas och slutligen i tidens längd med icke

obetydlig besparing försvinna. Det förstnämnde, eller den hastiga öfverflyttningen af Disconterna hit till Stockholm, förefaller mig blifva af ännu svårare betänklighet. Då Banquen skall gå i förskott och ansvar vid utredningen, är ock lika billigt som angeläget att vidtaga alla nödiga mått och steg för Banquens säkerhet. Ingen ting bör kunna ske inom dessa Disconter, utan i enlighet med de bestämda föreskrifter, BancoStyrelsen finner nödigt att lemna. Banquen bör i hvarje af dem hafva ett eller, om så nödigt pröfvas, flera ombud till vinnande af nödig controll. Men de måste i min tanka qvarblifva hvardera på sitt gamla ställe, der utredningen blifver både lättare och mera säker genom närmare personlig kännedom af alla Gäldenärer i Landsorterne samt localkännedom af deras fastigheter eller andra tillgångar. Jag kan ej inse, huru Herrar Fullmäktige i Riksens Ständers Banque eller RiksgäldsContoiret, ej heller huru Embets- och Tjenstemän vid någotdera af dessa Verk här i Stockholm skola kunna med säkra steg fortfara vid behandlandet af Gäldenärer från aflägsna orter, som till namn, personer och egendom oftast skola befinnas vara här i Hufvudstaden alldeles okände. Frågan om Discont-inrättning hädanefter endast bör finnas i Stockholm, hörer väl icke fullkomligen till närvarande ämne. Betänkandet gifver dock anledning förmoda, att något sådant beslut kan förestå. För den ort jag bebor vore detta likgilltigt. Men icke så för aflägsnare Provincer. Man bör ej glömma Skånes rika fält och ej obetydliga HandelsStäder; man glömme ej heller Götheborgs nyligen betydliga handel, Bohuslänska Skärgårdens troligen återkommande Sillfiske och Wermlands Jernexport. Hastiga omvexlingar äro skadliga, efter alla tiders erfarenhet. Jag antager och erkänner som en fullt riktig grundsats, att alla Disconter och LåneInrättningar böra styras efter ett gifvet systeme. Detta systeme bör utgå ifrån Hufvudstaden, från något dervarande Penningeverk, såsom från en centralpunct; men sjelfva Inrättningarne kunna likväl efter behofvet förläggas på spridda localer. Månne man ser långt in i framtiden, då man på allt upptänkligt sätt vill concentrera och fästa all slags rörelse vid Stockholm, som nu mera, ty värr! ej ligger i hjertat af Riket? Men härom blifver tillfälle framdeles att med mera utförlighet öfverlägga.

I stöd af dessa anmärkningar, dem jag, till undvikande af vidlöftighet, sökt i möjligaste måtto sammandraga, anhåller jag vördsammast att betänkandet måtte blifva till Höglofl. Stats- och BancoUtskottens ytterligare handläggning återremitteradt.

Biskoppen, Doctor *Faxe* utlät sig sålunda:

Mig torde tillåtas anföra en enda anmärkning, som likväl mera åsyftar närmare upplysnings vinnande, än bestridande af Utskottens antagne grundsatser; den angår Malmö Disconts Actieägares rätt. Innan jag derom yttrar mig bör jag nämna, att jag hvarken för närvarande är, eller någonsin varit Actieägare derstädes.

Höglofl. Utskotten förklara, att den åtgärd blifvit vidtagen, för *att betaga Actieägare all skälig anledning till klagan, i fall Staten skulle öfvertaga Discontliquiderna, att de blifvit hörde och dem offvadradt bestämdt svar* på en framställd fråga, huruvida Bolaget vore i tillfälle, att vidtaga sådana medel och utvägar, hvarmedelst dess ingångne förbindelser må varda behörigen uppfyllda. Derå skall blifvit lemnadt *obestämdt och villkorligt svar, innefattande blott anspråk på Staten.* Höglofl. Utskotten hafva dock ingått i fullkomlig pröfning af Actieägares rätt, frändömt dem deras i Banquen insatte Capital, och då Utskotten gå att bestämma, hvem som bör fylla ingångna förbindelser, yttra de, att *det skulle tyckas*, som Actieägarne voro de rätta Gäldenärerne, och att de icke böra göra anspråk på några rättigheter, om de icke ingå i nyssnämnde villkor. Enär nu Rikets Höglofl. Ständers rätt vidtager, att hufvudsakligen pröfva skälen för eller emot Actieägare, och det är af största vigt, att göra hvar man rätt, såsom svarligit vara kan, skulle det beredt både Riksens Ständer och alla frånvarande Actie-ägare en synnerlig tillfredsställelse, om Höglofl. Utskotten dels anfört några flera och grundligare skäl, än de i betänkandet befintliga, för att ådagalägga rättvisan af Actieägares uteslutande från utbekommande af ActieCapitalet, dels underrättat Riksens Ständer om verkliga innehållet af Bolagets svar. För min del anser jag det ganska betänkligt, att pröfva en sak af så vigtigt inflytande på individers rätt, utan att fullständigt känna den.

Jag skulle önska veta, på hvad grund Actieägare anses böra svara för bristerna i Disconten. Stadgar Reglementet något derom? eller gifves någon annan lag för denna förbindelse? Äro de någonsin af Riksens Ständer, eller af BancoStyrelsen, eller af DiscontRevisorerne uppmanade att deruppå vara beredde? Hafva de väl erhållit minsta upplysning om Verkets förlägenhet, förr än den kommit till den höjd, att man ansett dess förfall oundvikligt. Likväl frånkännes dem det ActieCapital, som Reglementet utlofvar vid Octroyens slut, utan att vetterligen och lagligen hafva förverkat sin rätt. Det är både möjligt och troligt, att det icke kan blifva annorlunda: men det är ock lika både möjligt och troligt, att för ett sådant beslut kunna uppgifva grunder, som öfvertyga om rättvisan, eller åtminstone om billigheten deraf. Jag känner flera Enkor och faderlösa Barn, som för sin framtida bergning gjort sig räkning på ett Capital, hvilket hvarken de sjelfve eller deras rätts förra Innehafvare kunnat af någon laglig anledning anse osäkert. Det skulle vara smärtande att nödgas förkunna dem, att deras rätt blifvit afgjord genom lag, stadgad för tillfället. — Gifves några rättvisare grunder — hvarföre icke uppgifva dem?

För öfrigt får jag förena mig med den värde Ledamot, som bestridt alla Disconternes förflyttande till Stockholm. Det är synbart, hvad menligt inflytande detta skulle hafva på landsorterne. Jag hoppas detta tages så mycket mer i öfvervägande, som man sista Riksdag i alla fyra RiksStånden med de grundligaste skäl ådagalade de vådliga följderne af RörelseCapitalets

hastiga indragning i de orter af Riket, der handel, näringar och jordbruk äro i tillvext. I så Riksvårdande ämnen, vore ej önskeligt, att man vid hvarje Riksdag ändrade tänkesätt och grundsatser.

Prosten, Lector *Fröberg* anförde:

Det lärer af ingen nekas, att frågan om de fallna Disconternas utredning, jemte sättet och stället och tiden att den verkställa, skall mötas af de mest skiljaktiga omdömen och behandlas ur nästan fullt motsatta synpuncter. Också är det naturligt, att det förslag härtill, som de Högl. Stats- och BancoUtskotten till de resp RiksStånden aflemnat, skall emottagas med många anmärkningar, i den mån nyttiga, som de leda till de stridiga meningarnes sammanjemkning, utan hvilkas conflict det rätta ännu sällan i någon sak funnits, allraminst af den invecklade beskaffenhet, som denna. De erinringar dervid, som inom det Högv. Ståndet äro gjorde, synas mig kunna i korthet sammanfattas i följande momenter, hvilka jag vågar besvära det Högv. Ståndet att höra återupptagas, icke för det jag ämnar ingå i någon vidlöftig och detaillerad redovisning för Utskottens motsatta behandlingssätt af ämnet, men derföre att ett kort skäl bör och kan uppgifvas vid hvarje. Man anmärker:

1:o Att Utskotten föreslagit en lag för tillfället. Vid utredningen af Disconterna äro blott 2:ne utvägar möjliga: antingen skola de lemnas åt

åt sig sjelfva att efter Lagarnes föreskrifter concoursmässigt behandlas; eller skall Staten träda emellan som Utredningsman. Sker det förra, som tvifvelsutan vore det lagenligaste, så hade man säkert icke skäl att klaga öfver formernas försummande, men väl öfver en i decennier ännu fortsatt oordning, oreda och villervalla i vårt Penningeväsende, öfver tusendetals Rättegångar, tvister och Auctioner, samt till ingen zifra beräkneliga förluster så väl för Staten som enskilta. Går åter Staten emellan och öfvertager utredningen, så måste den äga rätt, att, för att undvika och förekomma de senare, högst väsendtliga olägenheter, icke bindas af de juridiska formaliteter, som gälla för Medborgaren. I annat fall hade icke Kongl. Maj:t behöft öfverlemna frågan om Disconternas utredning till Ständerna, utan blott till Lagarnes åtgärd. Jag kan således aldrig anse dessa rop om bristande formaliteter för annat än juridiska nödrop.

2:o Att Ständerna gjorde bäst om de med denna sak icke toge någon befattning, dels derföre, att de för sitt besvär få alltför ringa tack, dels derföre, att man då undvikit det som despotiskt ansedda steget, att in casu upphäfva de vid gäldbundna Boens utredning allmänt gällande Författningar. Detta kan visserligen medgifvas; men då det kan gifvas en utväg att återföra vårt PenningeCreditverk till ett försvunnet skick af ordning och redbarhet, så kunna Riksens Ständer hellre blottställa sig för enskiltas obetänkta missnöje, än förlora åsigten på det stora hela, som

bör vara egentliga hufvudsyftemålet för deras öfverläggningar och åtgärder.

3:o Att både Banquen och Enskilte skolat i mån af hvarje Disconts tillgångar pro rata parte dela förlusterna lika. Detta är visserligen den rättvisaste princip. Men utom svårigheten att kunna bestämma den förlust, som jemt skulle delas, om den skall ske efter bok, eller i proportion af inflytande medel och efter hållna auctioner på disponibla tillgångar, så fruktar jag, att man med dess användning vid detta fall tillbakakommer till händelsen af concoursmässig behandling. Säkert är, att om denna princip skolat följas, hade Directionerna genast vid fallissementernas inträffande från ytterligare befattning dermed bordt frånskiljas, alla inbetalningar upphört och ställningen orubbadt förblifvit sådan han var vid stoppningsdagen.

4:o Att man ganska orättvist sammanförer Malmö och Götha CanalBolags Disconter på samma linie. Hade man sammanfört deras Directioner och påstått att bägge begått bedrägerier, då hade man handlat orättvist. Men icke måtte Fordringsägarne i Malmö Discont vara brottsligare, än de uti CanalDisconten. Skulle man låta dessa plikta för Directionens i Malmö afskyvärda och fräcka bofstrek, då hade man först förfarit rätt obilligt och orättvist.

5:o Att Utskotten icke beräkna som tillgång de 1,100,000 R:dr, som Götha Canals ArbetsCassa lånt af dess Discont och användt på

CanalByggnaden. Dessa 1,100,000 äro DiscontCreditivets medel, som man nu påstår, ehuru det lika väl kan vara enskilta Fordringsägares. Men DiscontCreditivet var aldrig gifvet för CanalByggnaden, utan blott för Disconten, och om Riksens Ständer gillat denna af CanalDirectionen vidtagna åtgärd, så hade de icke vid 1815 års Riksdag behöft anbefalla årlig återbetalning af de redan då för det ändamålet nyttjade 860,000 R:dr, hvilka, i stället för att minskas, nu uppstigit till ofvanberörde summa. Den knapphändigt utstrykna summan blir Actieägarnes fordran i Canalen, till hvilken de i alla fall, efter min tanka, äro de rätta ägarena, så vida Actieägarne godtgöra Fordringsägarne i Disconten den förlust, som nu uppkommer genom användningen af dessas penningar på de förras CanalByggnad. I vidrigt fall lära Fordringsägarne, lika som Banquen, för sin förlust få lof att hålla sig till Canalen för framtiden, och om de ej vilja vänta, till sådana effecter, som nu kunna realiseras.

6:o Att de calculer Utskotten uppgifvit, skilja sig från verkliga förhållandet. Då inbetalningarne fortgå, skola naturligtvis summorna variera för dagen. De calculer Utskotten aflemnat, äro till summor tagne från en viss terminus och böra mer anses som en scheme eller formulaire för successiva ställningen vid en skeende utredning, än som bestämda uppgifter på absoluta sifferbeloppet.

7:o Anmärkes att Utskotten projectera indragning af alla FilialDisconterna. Detta måtte

väl gillas af hvarje sann Medborgare; som har sig bekant, hvad ondt deras utsträckta Låne-operationer tillfogat flera Rikets Provincer. Att det åter sker utan ersättning för förlorad Octroy-tid, är en naturlig följd af de inträffade fallissementerna. En gifven ersättning skulle vara en direct beskattning på öfriga Medborgare och skadlig för hela Riket, derigenom, att Banquen då nödgades ännu vidare utsträcka sin Discontrörelse.

8:o Att icke Utskotten låtit den till den 1 nistl. October upplupne ränta beräknas Fordringsägarne till godo. Då man nu åter här vill tillämpa allmänna Lagen om räntas lika gilltighet, som Hufvudstol, så får jag åter erinra, att Utskotten ansett Riksens Ständer i denna ovanliga saks behandling icke hafva något att skaffa med allmänna Lagen. Skall den puncten, som rörer Fordringsägarenas förmon, behandlas efter positiva Lagens föreskrifter, så måste äfven alltsammans gå efter dess former, och då frågar jag: har man betänkt, efter hvilketdera behandlingssättet lidandet väl blir störst? Dessutom ber jag om svar på den frågan: hvar skola de medel tagas, som, uppgående till en ganska betydlig summa, fordras till dessa räntors godtgörande? Ur Banquen förmodligen. Vet man då icke, att denna fondlösa utplockning af Banquens papper är den grymmaste och orättvisaste beskattning, som någonsin kan läggas på oskyldiga Medborgare, och skola vi aldrig upphöra att för enskilta ändamål synda på credit? Vilja Fordringsägarena hafva sina räntor beräknade, som visserligen kan synas billigt, så må de gå in i laglig concours.

Detta är hvad jag i korthet velat hafva äran anföra, ehuru ofullständigt, till svar på de inom det Högv. Ståndet gjorda erinringar mot Utskottens betänkande. Jag har ej bordt med vidlöftighet trötta, då jag, när saken slutligen förekommer till afgörande, alltid får tillfälle närmare utveckla mig.

Prosten *Palm* yttrade:

Då hela Discontrörelsen egenteligen grundat sig på förtroendet till den sanction, som både directe och indirecte varit af högsta Makten lemnad åt densamma, och således hvarje möjelig förlust, som drabbar individuen, kan anses ej beredd af honom sjelf, utan endast tillkommen genom denna noggranna laglydnad, som utgör hufvudcaracteren hos den redlige Medborgaren, för hvilken han åtminstone ej bör vara lidande, måtte det väl vara ett lika så värdigt som nitiskt bemödande hos Rikets Lagstiftare, att den enskilta förlusten blir så dräglig som möjligen ske kan, och enligt denna grundregel har utan tvifvel också det Höglofl. sammansatta Utskottet rättvisligen handlat i sin tillstyrkan af det betänkande, öfver hvilket nu discuteras.

Äfven jag känner lifligt vigten af min gångna ed och den dermed förenade förbindelsen att Banquens rätt och säkerhet vårda. — Men då jag icke förstår hvad Banquen egenteligen skulle vinna genom en, jag vågar kalla den, illa beräknad hushållning, om den skulle i sina hvalf förvara några hundrade tusende Rdr mera, då

flera tusende Familler eller fattige Dagakarlar, som utan misstroende till ett gångbart mynt, antagit i lönen för sin möda detta betalningssätt, utan allt eget förvållande försättas i de mest tryckande behof och hotande elände, och således oskyldigt straffas för andras misscalculer eller kan hända för andras brott; så kan jag ej annat än fullkomligt bifalla det föreslagna liqvidationssättet med de ifrågavarande Disconterna, samt bör särskilt anmärka, hvad Malmö Discont angår, att Banquens solidité ej lärer mycket generas af den uppoffring som för den erfordras, då, som bekant är, den ej behöfver ingå i ett enda öres förskott för inlösen af samma Disconts utelöpande Assignationer, som den sista December 1817 utgjorde en summa af 94,525 R:dr, för hvilka Verkets nya administration redan den 26 Febr. detta år insatt på räkning i VexelBanquen 95,987 R:dr 24 sk. 11 r:st., och dessutom Banquens oberäknade vinst i den redan undfångna procenten öfver de bestämda, utgör nära 100,000 R:dr.

För öfrigt får jag hemställa till den värde Ledamoten, Herr Professoren *Forssell*, som nyligen talat, om ej den af honom gjorda anmärkningen: "att bredevid orden: de bokförde lå-"nen, borde tillsättas: inom den sista Octo-"ber", helt och hållet kunde försvinna, då utom det att Utskottens betänkande redan fullkomligen förklarat, att dermed förstås *ordentligen bokförda lån*, äfven, efter hvad Herr Professoren sjelf behagat medgifva, intet misstroende kan eller bör äga rum till den nya DiscontDirection, hvars nitiska omtanka bäst kan vitsordas af de tid efter annan till BancoStyrelsen och BancoUtskottet inlupne rapporter, af hvilka BancoUtskottet med tacksamhet och tillfridsställelse inhämtat, att endast under de 3 sistförflutna månader, denna Disconts irakade förlägenhet blifvit upprättad med en summa af intet mindre belopp, än 22,700 R:d.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, beslöt Ståndet att ifrågavarande betänkande, med hvad sålunda deremot anmärkt blifvit, skulle till Stats- och BancoUtskotten återremitteras; och ansåg Ståndet nu, sedan ofvanberörde betänkande om FilialDisconterne i allmänhet inkommit, BancoUtskottets Memorial af den 22 Dec. 1817 och samma Utskotts den 16 derpå följande Januarii afgifna förnyade betänkande, i frågan om liqvid med DiscontVerkens egna Sedlar för lån och omsättningar, böra förfalla.

§. 6.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens den 2 dennes på bordet lagde Utlåtande, i frågan om lösens beräknande för Skattehemman, arfvingar emellan, samt gräns för hemmansklyfningar, blef vid förnyad föredragning af PrestStåndet gilladt.

§. 7.

Enligt inkomna ProtocollsUtdrag, hade Högl. Ridderskapet och Adeln

1:o Antagit så väl de af ConstitutionsUtskottet tillstyrkta ändringar uti RegeringsFormens

29. och 37. §. §., som äfven den föreslagna nya §:n, hvilken borde emellan 37. och 38. §. §. införas, jemte första alternativet af de utaf 28. §. framställda nya Redactioner; hvaremot Utskottets förslag till förändrade Redactioner af 4. och 38. §. §. i RegeringsFormen blifvit af Ridderskapet och Adeln ogilladt.

2:o Bifallit LagUtskottets Betänkande 1:o Öfver Hr Borgmästaren *I. H. Ekstrands* Memorial, angående förtydligande af Lagens stadgande i 17. Capitlet GiftermålsBalken, om beräkningsgrunden för beloppet af fördel; 2:o Öfver det af RiksdagsFullmägtigarne *Olof Wikström* och *Johan Jacob Rutberg*, samt *Johan Wiklund* uti Memorial gjorda förslag, om bestämmande af en viss afgift till Kronofogdarne i Vesterbottens och Norbottens Län, då de icke sjelfve utan genom Länsmännen låta verkställa Utslag i Utsökningsmål, äfven som öfver RiksdagsFullmäktigen *Anders Danielssons* väckta fråga om fastställande af Länsmännens, Nämnde- och Fjerdingsmännens rättighet, att, enligt KronoFogdens ordres och på dess ansvar, verkställa utmätningar i privata Mål; 3:o Öfver Friherre *C. L. Staël von Holsteins* Memorial, rörande bibehållande af Författningen: att $\frac{1}{6}$:del af Ström alltid bör hållas öppen; 4:o Rörande den af RiksdagsFullmäktigarne *Nils Månsson* från Malmöhus Län och *Carl Fredric Berg* från Göteborgs och Bohus Län väckta fråga, om upphäfvande af Kongl. Kungörelsen den 26 Nov. 1816, angående sättet för en Menighets hörande i enskilta tillåtliga ärender; 5:o Öfver Grefve *Gustaf Löwenhjelms* gjorda förslag, att böter i brottmål

må utgå efter förmögenhet; 6:o I anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Utlåtande, om ändring i straffet för Hållkarl, som affordrar Resande drickspenningar eller dem med otidighet bemöter.

3:o Remitterat

Till LagUtskottet:

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om antagande af en ny ConcoursLag och förändring af 1 § 8. Cap. GiftermålsBalken, samt 7. Cap. RättegångsBalken.

Till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet:

Ett Memorial af Herr *Flach, Carl Fredric*, angående allmänna Fattigvården.

Till ConstitutionsUtskottet:

En, i den form, 29. §. RiksdagsOrdningen föreskrifver, anmäld anledning till anmärkning emot StatsRådet, samt Konungens Föredragande för Handels- och Finance-ärender.

§. 8.

Ifrån Vällofl. BorgareStåndet hade inkommit ett så lydande ProtocollsUtdrag af d. 12 dennes:

Vid föredragning af de förslag till ändring i Rikets Grundlagar, som, vid Riksdagen 1815 lagligen beredde, jemlikt 56. §. i RegeringsFormen till afgörande vid denna Riksdag varit hvilande, stadnade BorgareStåndet, för dess del, uti följande Beslut:

RegeringsFormen:

Ändringen uti

4. §. bifölls.
28. §. afslogs; äfvensom den dermed beledsagade anmärkning.
29. §. bifölls.
37. §. bifölls; men den emellan 37. och 38. §. föreslagna nya §. afslogs.
38. §. afslogs.
41. §. bifölls.
53. §. afslogs.
56. §. afslogs.
60. §. afslogs.
81. §. bifölls.
96. §. afslogs.

RiksdagsOrdningen:

Ändringen uti

14. §. afslogs.
15. §. afslogs.
29. §. afslogs.
38. §. bifölls, hvarigenom således det anmäldte alternativet förfaller.
46. §. afslogs.
56. §. afslogs.
63. §. bifölls.
68. §. bifölls.

TryckfrihetsFörordningen:

Ändringen uti

Ingress. bifölls.
1. §. 5 Mom. bifölls.

Ändringen uti

1. §. 6. Mom. bifölls.
1. §. 7. Mom. bifölls.
1. §. 8. Mom. bifölls.
3. §. 9. Mom. bifölls.
4. §. 7. Mom. bifölls.
4. §. 8. Mom. afslogs.
5. §. 1. Mom. bifölls.
5. §. 2. Mom. bifölls.
5. §. 3. Mom. bifölls.
5. §. 4. Mom. bifölls, äfvensom att 8. Mom. uppflyttas emellan 6. och 7. Mom.

Hvad ConstitutionsUtskottet slutligen anmält, angående den antagna Juryns bibehållande eller afskaffande, ansåg BorgareStåndet, igenom dess yttrade bifall till ofvanförmälte ändringar och tillägg i TryckfrihetsFörordningen, redan vara besvaradt och således komma att förfalla; äfvensom att ingen särskildt åtgärd vore af nöden, i anledning af det som sluteligen rörande RepresentationsFrågan förmäles; om hvilket allt respect. MedStånden skulle, genom ProtocollsUtdrag, vördsamt och vänligen underrättaas. Ut supra.

Ex Protocollo
CARL MAGN. ROBSAHM.

Lades till Handlingarne.

§. 9.

Af inkomna ProtocollsUtdrag inhämtades, att Hedervärda BondeStåndet

1:o Rörande de hvilande GrundlagsFrågorna fattat de beslut, hvilka innehållas uti följande ProtocollsUtdrag af den 12 dennes:

S. D. Företogos till afgörande de, enligt af ConstitutionsUtskottet den 23 nästlidne December insänd och genom dess försorg till trycket befordrad, samt sista Plenidag till Ståndets Ledamöter utdelad uppgift, ifrån sista Riksdag hvilande, lagligen beredde Förslag till ändringar i Grundlagarna. Och fann BondeStåndet för godt, att bifalla de föreslagne förändringarne af 4. §. 2. Momentet 29. §, tillägget till 41. §, 56. §., 1. Momentet, samt 81. §. RegeringsFormen, 38., 63. och 68. §. §. RiksdagsOrdningen, äfven som 1. §. 5., 6., 7. och 8. Momentet och det nya Momentet i samma §, 3. §. 9. Momentet, 4. §. 7. Momentet 5. §., 1., 3. och 4. Momentet TryckfrihetsLagen, samt uppflyttning af 8. Momentet af sistnämnde §. emellan 6. och 7. Momenterne, med anmärkning att det i 38. §. RiksdagsOrdningen, enligt ConstitutionsUtskottets nu ankomne anmälan, befintlige redactionsfel: *af Ståndets Ledamöter* skulle rättas till: *af hvarje Ståndts Ledamöter*, och det vid denna §. föreslagne sednare Alternativ förfalla.

Deremot afslogos de föreslagne ändringar och tillägg i 28., 38. och 60. §. §. RegeringsFormen, samt den projecterade nya §. emellan den 37. och 38., 14., 15. och 56. §. §. RiksdagsOrdningen, äfven som ingressen och 5. §. 2. Momentet TryckfrihetsLagen; och beslöt BondeStåndet att uppskjuta afgörandet, rörande 37.,

53. och 96. §. §. RegeringsFormen, 29. och 46. §. §. RiksdagsOrdningen, samt 4. §. 8. Momentet TryckfrihetsLagen.

Beträffande för öfrigt ConstitutionsUtskottets anmälan, angående så väl den antagne Jury i TryckfrihetsMål, som förslag till en förbättrad representation, fann BondeStåndet något Utlåtande deröfver för närvarande ej vara att meddela.

2:o Lika med Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallit den föreslagne ändringen uti RegeringsFormens 37. §., och lika med PrestStåndet ogillat de tillstyrkte tilläggen uti RegeringsFormens 53. och 96. §. §.

3:o Gillat nedanskrifne Betänkanden, nemligen:

StatsUtskottets, 1:o angående nödige medel till Drottningholms Broars iståndsättande; 2:o angående redovisning för StatsVerkets förskott till tryckningen af RiksStåndens Protocoll jemte Bihanget dertill vid 1815 års urtima Riksdag.

BancoUtskottets, 1:o i frågan huruvida de FideiCommisser, hvilka, enligt särskild Nådig tillåtelse, fått med inteckning graveras, må kunna af Riksens Ständers Banque, såsom pant antagas; 2:o angående lånerättigheten i Banquen, för de uti Philipstad belägna Fastigheter.

Stats- och BancoUtskottens, angående väckt fråga om förhöjning uti de för Riksens Ständers Revisorer för Stats-, Banco- och RiksgäldsVerken.

Lag-Utskottets, rörande 1:o Borgmästaren *J. U. Ekstrands* Memorial, om förtydligande af Lagens stadgande uti 17. Cap. GiftermålsBalken, rörande beräkningsgrunden för beloppet af fördel; 2:o Friherre *Staël von Holsteins*, *C. L.*, Memorial, rörande bibehållande af Författningen, att en sjettedel af Ström alltid bör hållas öppen; 3:o Grefve *Löwenhjelms*, *Gustaf*, gjorde förslag, att böter i brottmål må utgå efter förmögenhet; 4:o angående betalning till Kronofogdarne för deras påskrift i Utmätnings-domar, samt Länsmäns, Nämnde- och Fjerdingsmäns rättighet att, efter Kronofogdens ordres och på dess ansvar, verkställa Utmätningar i private mål.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens, 1:o angående inskränkning i förbudet mot nyttjande af Tröskslagor af Ek; 2:o rörande Herjeådalens undantagande från tillämpning af Författningarne om Storskifte; 3:o angående afskaffande af luderplatser och allmänna skallgångar; 4:o angående lösens beräknande för Skattehemman, arfvingar emellan, samt gräns för hemmansklyfningar; 5:o rörande förslag till bestämmande af Jordägares och Torpares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter; och 6:o om ändring uti Författningen rörande allmänna vägarnes underhållande Vintertiden, i afseende på inrättningen af Ploglag.

4:o Låtit bero vid LagUtskottets förnyade Utlåtande, angående förändring i straffet för Hållkarl, som fordrar drickspenningar af Resande eller dem med ovett ofredar.

5:o Lemnat utan vidare åtgärd ConstitutionsUtskottets yttrande, i anledning af en från Ridderskapet och Adeln remitterad anmärkning mot Konungens Rådgifvare i Commandomål för Arméen.

6:o Återremitterat

StatsUtskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående användande af de inom Södermanlands Län befintlige så kallade Jagbackar.

LagUtskottets Betänkande, rörande väckt fråga om upphäfvande af Kongl. Kungörelsen den 26 November 1816, angående sättet för en Menighets hörande i enskilta tillåtliga ärender.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Utlåtanden; 1:o öfver Riksdags- och BancoFullmäktigen *Anders Danielsons* förslag, rörande författande af ett sammandrag och en systematisk samling af Författningarne om Jordägares rättigheter och skyldigheter; 2:o angående så beskaffad föreslagen ändring i 24. Cap. 5. §. ByggningaBalken, att de Hemmansägare på Landet, som uti Allmänna BrandförsäkringsVerket låtit försäkra sina Åbyggnader, skulle befrias från Brandstods erläggande till andra hemman i Häradet m. m.; 3:o angående skyldigheten för privilegierad jord att deltaga i Tingshus- och Prestegårdsbyggnad, m. m.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Utlåtanden: 1:o rörande en förbättrad Posternas

reglering på åtskilliga orter i Riket, samt vissa öfverklagade olägenheter vid Postföringen emellan Norrige och Danmark, och 2:o i anledning af väckta frågor, så väl om upphäfvande af frikallelsen för Höglofl. Ridderskapet och Adeln från deltagande med Borgerskapet uti kostnaderne för deras hus och tomter i Städerna till Kyrko-, Preste-, Scholæ- och RectorsBoställsbyggnader, samt öfrige StadsEgendomar ålagde skyldigheter; som ock derom, att de onera, hvilka tillhöra Gårdsägare ibland Städernes Borgerskap, måtte utsträckas till alla Fastighetsägare i Städerne utan undantag.

7:o Af den anledning, som 3. §. af PrestStåndets Protocoll för denna dag utvisar, till Protocollet förklarat dess underdåniga vördnad och tacksamhet för den Nådiga ömhet och välvilja, som Kongl. Maj:t å nyo visat Svenska Nationen.

8:o Instämt uti Höglofl. Ridderskapet och Adelns beslut om tryckning af Stats- och BancoUtskottens Betänkande, rörande Malmö, Götha CanalBolags och Götheborgs DiscontVerks Utredning.

9:o Remitterat till LagUtskottet Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer angående antagande af en ny ConcoursLag och förändring af 1. §. 8. Cap. GiftermålsBalken, samt 7. Cap. RättegångsBalken.

§. 10.

§. 10.

Sedan samtlige RiksStånden nu pröfvat och afgjort de hvilande GrundlagsFrågorna, så beslöt PrestStåndet anmoda ConstitutionsUtskottet att inkomma med uppgift å de Förslag, som af samtlige RiksStånden blifvit antagna, och hvilka, sedan de af RiksStånden blifvit justerade, derefter böra till ExpeditionsUtskottet öfverlemnas, för att åtfölja Riksens Ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, till vinnande af Kongl. Maj:ts Nådiga Sanction å Riksens Ständers beslut derom, samt Grundlagarnes omtryckning med iakttagande af de vid denna Riksdag beslutna förändringar, som Kongl. Maj:t i Nåder pröfvar skäligt att fastställa.

§. 11.

Till StatsUtskottets den 14 dennes på bordet lagda Betänkande, angående Medels anslående åt BergsRådet Friherre *Hermelin*, lemnade Ståndet enhälligt sitt bifall.

§. 12.

Nedanskrifne ifrån Utskotten inkomne Betänkanden företeddes och lades på bordet, nemligen:

BevillningsUtskottets

Angående de, emot de föreslagne grunderne för den Allmänna Bevillningen gjorda anmärkningar.

StatsUtskottets:

N:o 114, angående redovisningen för RiksStåndens Protocoll och Bihanget vid 1815 års Riksdag.

— 115 — ny Stats reglerande för Gripsholms Slotts och DjurgårdsBetjening.

— 118 — förändring i Roteringen vid Vesterbottens Regemente.

— 119 — Kronotiondens utgörande till Stockholms Stora Barnhus.

— 120 — en till Upsala Barnhus donerad Kronofordran

— 121 — Osmundsjerns betalning efter Kronovärdi, utan förvandling efter Markegång.

— 122 — Ädelfors Guldverk.

BancoUtskottets

N:o 15, angående förändring uti de inom BancoVerket gällande befordringsgrunder.

— 16 — Fördelning af arbetet emellan Riksens Höglofl. Ständers Revisorer, samt tryckning af RevisionsBerättelserne m. m.

— 17 — vidtagne åtgärder i anledning af väckt fråga om en ny MyntOrdning.

— 18 — väckt fråga om tillåtelse för en hvar, att emot Svenskt Speciemynt tillbyta sig myntadt Guld och Silfver.

Stats- och BancoUtskottens

N:o 19 angående justering inför båda Utskotten af föreskrifter för Rikets Ständers båda Penningeverk.

BancoUtskottets

— 20 (i anledning af återremiss) angående Præscriptions-tiden för Låns omsättning i BancoDisconten.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets

— 55 angående föreslagne förändringar uti Författningarne, rörande HusbehofsBränvinsbränningen.

§. 13.

Uti särskilda Utlåtanden N:o 116, 117 anmäler StatsUtskottet, att dess ifrån någotdera af RiksStånden återremitterade Betänkande, angående 1:o den återstående delen af Vesterbottniska Lånet; och 2:o frågan om Allmänna BrandförsäkringsInrättningens ställande under tillsyn af Riksens Ständers Fullmäktige i Banquen och RiksgäldsContoiret, redan blifvit af 3:ne Stånd bifallen.

Lades till Handlingarna.

§. 14.

Anmältes och bifölls Prosten *Grundelii* anhållan om permission under instundande Påskhelg.

Ståndet åtskildes.

In fidem,
J. U. Almquist.

Thorsdagen den 19 Mars 1818, klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Ståndets Protocoll för den 17 i denna månad justerades, då i afseende på 5. § deraf angående Disconterne, Biskoppen, Doct. *Almquist* begärde ordet och yttrade sig som följer:

Såsom Ledamot af Höglofl. Stats- och Banco-Utskottens sammansatte Utskott, torde det tillåtas mig, att i anseende till de anmärkningar, hvilka blifvit gjorda af de sednaste värde Talare, förklara:

1:o Att hvarken Malmö Discont eller någon af de öfrige så kallade Filia Disconterne böra anses hafva någon Fond i Silfver, eller Sedlar innestående, eller såsom Depositum öfrig att påräkna uti Banquen, sedan af Banquens räkenskaper nogsamt är ådagalagdt, att genast för Actieägarnes räkning, sedan de hade deponerat deras Silfver i Banquen, och medan ännu Silfver och BancoSedlar gingo *alpari*, uttogs uti Banco-Sedlar fulla beloppet af deras uppsatta Silfver. Sådant var också nödvändigt, emedan Discontrörelsen, af hvilken Actieägarne skulle hämta deras påräknade näring och vinst, icke kunde drifvas med lod Silfver, utan med deras vid Discontverkens början fullgoda Representativer, nemligen BancoSedlar. Actieägarne, sedan de i 16 à 20 år dragit en ovanligt hög ränta och vinst på deras i Discontrörelsen insatta BancoSedlar och

på dem af Banquen mot lindrig ränta meddelade erforderliga medel, skulle således icke med större rätt kunna utur Banquen nu få tillvexla sig Silfver, än hvarje annan BancosedelInnehafvare. Eller om någon köpt en Egendom för 16 à 10 år sedan och derföre betalt köpeskillingen i Banco-Sedlar, den tid då de ännu gingo lika med Silfver, skulle väl en sådan köpare, som under tiden dragit sin goda vinst af Egendomen, med någon rimlighet nu mera kunna påstå, att af Säljaren återfå Silfver för Sedlar alpari, under förebärande, att då Säljaren mottog betalning i Sedlar, dessa gingo lika med Silfver? Actieägarnes insats i Silfver förvandlades således genast vid Discontverkens början uti BancoSedlar, som ifrån Banquen öfverlemnades till ett helt annat än Banquens Verk, nemligen till Discontverket. Af Discontverkets slutliga behållning, vare sig contanter eller fordran, äga således Actieägarne att affordra deras insatte primitiva capital eller fond, ifrån Silfver under tiden förvandlad i nuvarande BancoSedlar, såsom ock skett för alla öfriga här i Sverige.

2:o Att 3:procents-sedels-innehafvarne hafva fullkomlig rätt att utbekomma deras Capitalfordran, ej mindre än den derpå upplupne räntan, är otvifvelaktigt; men denna rättsfordran hafva de hos Disconternas gäldskyldige Bolag, men ingalunda hafva de någon rätt hos eller emot den oskyldige, som är 3:dje Man, Staten eller Banquen, vidare än att denne 3:dje Man, om den öfvertager sig utredningen, måtte tilldela åt alla Fordringsägare till fullo så stor andel af det

gäldskyldiga Bolagets tillgångar, som en hvar efter uträkning tillkommer. Nu föreslå de sammansatte Utskotten: att Banquen icke allenast måtte tilldela Fordringsägarne så stor del som en hvar *pro parte rata* af massan lagligen tillkommer, utan ock ansenligt derutöfver.

Men ett sådant ädelmod, då det ej kunnat ske utan på Banquens, d. ä. det Allmännas bekostnad, måste hafva sin gräns.

De sammansatte Utskotten, som, då de å ena sidan trott sig böra afgifva ett förslag, hvilket skulle göra förlusten för 3 procents-sedels-innehafvaren dräglig, hafva tillika på den andra trott sig böra afse, att icke Banquen och hela Nationen, som kan anses vara delägare i Banquen, allt för mycket skulle lida.

Man har trott att Capitalsumman kunde utbetalas åt 3 procents-sedels-innehafvarne på fem år, ehuru med Banquens märkeliga förlust, men med vida mindre förlust för de förra, än om de skulle nödgas söka sitt i en vanlig Concoursordning. — Allt hvad de nu bekomma utöfver hvad de skulle hafva erhållit, om Disconterne blifvit försatta i Concours-tillstånd, är en uppoffring och skänk af Banquen och Staten, och man klagar ändå att man ej fått en större skänk.

Om en ädelmodig Man vill hjelpa torftiga, hvi skulle han få förebråelse derföre, att han gifver snarare åt den, som han ansett vara i behof af sin hjelp, än åt de mindre behöfvande;

eller är det så orimligt, då Banquen ej gränslöst kan uppoffra sina Medel, att anse det nödvändigt i 1:sta rummet, att Banquen befrämjar det CapitalFordringarne hos Disconterne inlösas, innan man sträcker sin åtgärd dertill, att äfven dessa Disconters Ränteskulder liqvideras? Jag skulle ändock hafva tillstyrkt äfven det sednare ej mindre än det förra, om icke jag vore öfvertygad, att de märkliga, under sednare Månader timade Banqueroutter i Götheborg och annorstädes måste tillskynda Banquen, om den öfvertager Disconternes utredning, en vida större förlust, än den man påräknar, då man blott betraktar de gäldskyldige Disconternes uppgifna tillgångar och fordringar, hvilka nu troligen vid incasseringen bortsmälta till 20 procent mindre än hvad de synas på papperet; — och denna nya förlust faller ju ock Banquen ensamt till last.

§. 2.

Då Ståndets EcclesiastiqueUtskotts den 24 nästlidne Febr. på bordet lagda Utlåtande, i anledning af Kongl. Majts Nådiga Remiss, angående rättighet för Academiska Lärare att prestvigas utan särskild kallelse, nu å nyo föredrogs, uppläste Prosten *Aspelin* ett så lydande anförande:

Då jag af Högv. EcclesiastiqueUtskottets nu upplästa Betänkande, bland annat, slutligen finner den meningen, att *Theologiæ Licentiater, när de uppnått 28 år, och varit 3 år Prester, skola, näst efter Theologiæ Doctorer och Professorer, vid Academierne hafva uteslutande förslagsrätt till Pa-*

storater af första classen; så anser jag mig föranlåten, att inför Högv. Herr Doctorn, ErkeBiskoppen och Talmannen samt det Högv. Ståndet framlägga mina enskildta tankar.

Jag tror, att ingen absolut uteslutande rättighet till syssla eller förslagsrum bör åtfölja någon litteraire titel. Här gifvas snillrike och lärde Män, hvilka Försynen till en början, liksom bortkastat i en vrå af samhället; — hvilka arbeta sig fram genom flere slags motgångar, tills de sluteligen ej kunna undgå, att blifva fördelaktigt kände, och genom sina i skuggan utvecklade kunskaper, sin smak och sitt snille ådraga sig en större uppmärksamhet. Visserligen lågar inom dem en håg efter litteraire bildning, som af inga befordringsöden alldeles kan utsläckas, men är Staten rättvis, om ej all möjlig uppmuntran, all rätt till befordran står för hvarje sådan öppen?

Jag vill ej neka, att Theologiæ Licentiater, äfven i senare tider, besitta vidsträckta kunskaper. Jag har derföre en borgen, mindre i dem sjelfva, hvilka mig vetterligen, sällan eller aldrig i lärda skrifter gifvit Allmänheten del af sin påstådda högre lärdom, än i förtroendet till de lärde och redlige Män, för hvilka de sina examina undergått. Jag tror dem likväl äga en ej ringa belöning för sina förvärfvade kunskaper i den gifna rätt de i alla fall äga till förslagsrum till Pastorater af första classen, oaktadt denna rätt ej skulle vara uteslutande. Huru få äro ej de, som med en Theol. Licentiat, vid förslagens upprättande, kunna jemföras!

Hårdt skulle det deremot vara, om till exempel, en Lector, känd för verklig lärdom, skulle af sin förra Discipel, som vid 28 års ålder hunnit taga LicentiatExamen, utestängas från förslagsrum. — Kan man rimligen antaga, att endast den sistnämnde, från den tid han lemnade Gymnasium, tilltagit i kunskaper, och ej den förut lärde mogne mannen, under samma tid, trädt några steg längre fram på lärdomens bana? Hvarje Stift äger troligen någon grundelig, lärd Man, som genom skrifter och andra förhållanden gjort sig derföre allmänt känd, utan att tilläfventyrs hafva aflagt andra specimina, än ett Præsidium för PastoralExamen, Rectorat eller Lectorat.

I Kongl. ScholæOrdningen finnes ock en liberalare åsigt. För ograduerade är ej vägen till befordran tillstängd. Universiteternes Styresmän hafva ock i alla tider följt en sådan grundsats. En Professor *Boberg* i Upsala, en Professor *Lagerbring* i Lund voro ej Magistrar; och vår utmärkt lärde och snillrike *Ödmanns* Philosophiæ CandidatExamen lärer ej kunna nämnas i jemförelse med de kunskaper han sedermera, utan alla Examina, för Allmänheten ådagalagt.

Jag anhåller således, att i Högv. Utskottets betänkande må inflyta den mening, att Theol. Licentiater, äfven de som blifvit i sin LicentiatExamen endast approberade, böra hafva gifven rätt till förslag till första classens Pastorater, men ej så uteslutande, att ej jemförelse med andre lärde och genom sina skrifter utmärkte Män må äga rum.

Häruti instämde Biskoppen, Friherre *Mörner* och Biskoppen, Doctor *Murray*; den senare med tillägg, att det är ganska farligt att tillerkänna nyss blifna Theol. Licentiater företrädesrättighet framför skicklige och förtjente Prostar, hvilka för längre tid tillbaka erhållit Laudatur uti Pastoral Examen samt distinguerat sig vid Prestmöten m. m.

Då någon Licentiat möjligen kunde uti Embetet vara mycket okunnig och oerfaren, så ansåg Biskoppen det vara högst vådligt, att tillerkänna Theol. Licentiaterne en uteslutande förslagsrättighet till de största Pastoraten.

Biskoppen, Doctor *Faxe* förklarade, att han icke varit af samma tankar med Utskottets Herrar Ledamöter, angående Theol. Licentiaters ovillkorliga rätt till högsta classens Pastorat, men hade icke ansett nödigt att med särskildt Utlåtande till Högv. Ståndet inkomma, då han hade sin rätt förvarad att i Högv. Ståndet yttra sina tänkesätt i detta ämne. Sedan de Författningar utkommit, hvarigenom Pastoraten blifvit fördeldta i classer, lärer ingen Sökande blifvit tillerkänd afgörande rätt till högsta classen, utan böra samtlige Sökandes skicklighet och förtjenst pröfvas vid hvarje särskildt tillfälle. Theol. Doctorer och Licentiater äro, de förre i Presterskapets privilegier och de senare i Academiske Constitutioner förunnade, de rättigheter, som vid tillfälle af deras förslags-ansökningar icke lära undgå att komma i betraktande.

Härmed förenade sig Theol. Lectoren, Doctor *Knös*, Prosten *Hasselrot* med flere.

Prosten *Svedelius* yttrade:

Då jag instämmer med Herr Prosten *Aspelin* i frågan om Theol. Licentiaters förslagsrättighet, sker det under vördsam tillstyrkan, att Ecclesiastique Utskottets lika grundade som väl uppsatta Betänkande i allt öfrigt måtte förblifva oförändradt, hvarjemte jag hos det Högv. Ståndet får göra den hemställan, att alla handlingar, som uti närvarande öfverläggnings-ämne blifvit ifrån Kongl. Maj:t till Ståndet i nåder remitterade, äfven måtte i Ståndets tryckta Protocoll intagas. Anledningen till denna min ödmjuka hemställan är dels den, att saken i hela sin vidd nödvändigt måste interessera våra hemmavarande Medbröder, som endast af Protocollet äga tillfälle att få kännedom deraf, dels den, att ibland handlingarna förekommer ett af Hans Excellence Utrikes Stats-Ministern Herr Grefve *von Engeström* till Stats-Rådets Protocoll afgifvet yttrande af det nog märkvärdiga innehåll, att villosatser förkunnas vid Upsala Academie, att tvenne Professorer uti afgifna betänkanden ådagalagt sin böjelse att försvara dessa satser, och att Consistorium Ecclesiasticum i Upsala, tvertemot den granlagenhet, som bör äga rum vid val till Själasörjare, tillåtit sig att prestviga en Lärare vid Academien i Lund; utan att förut hafva gjort sig underrättadt om hans egenskaper. Då dessa uppgifter här icke kunna underkastas någon discussion, då jag hvarken kan anse mig berättigad att tala till de ci-

terade autoriteters och personers försvar, eller tror dem af mig behöfva denna åtgärd, kan jag dock, af verklig känsla för sanningens och rättvisans kraf, icke undertrycka den önskan, att de sjelfve, genom våra Protocoll, måtte få känna de fel, för hvilka de inför Konungen blifvit angifne och sättas i tillfälle att sig urskulda.

Häruti instämde Prosten *Jan Wijkman.*

Prosten, Lector *Fellenius* anförde:

Med Herr Prosten *Aspelin* och hvad i sammanhang dermed blifvit anfördt, instämmer jag fullkomligen. Vid sjelfva hufvudsaken anhåller jag dessutom, att få i ödmjukhet göra en anmärkning. — Det Hogv. Utskottet talar blott om Lärare vid Academierne i allmänhet. Den Theologiska Facultetens äro uttryckligen nämnde. Om dem kan icke heller blifva någon fråga. Äfvenså hafva den Philosophiska Facultetens Medlemmar alltid varit, efter behöriga prof, ansedde berättigade, att i Presterliga Embetet kunna ingå. Men vidkommande den Juridiska och Medicinska Facultetens, återstår dock, som mig synes, ett bestämdt, särskildt yttrande, hvartill jag vågar tro, att Kongl. Majts Nådiga Remiss äfven föranleder. Desse Lärare äro onekligen på ett mera aflägset förhållande till de Theologiska vetenskaperna, än den Philosophiska Facultetens. Det Theologiska Studium måste ock alltid för dem vara en bisak. Det kan likväl icke bestridas, att de ju, efter aflagda behöriga prof, kunna prestvigas. Likaså måste det erkännas, att ibland

dem äfven kunna finnas Män af ypperlig skicklighet både för PredikoEmbetet och det Presterliga i allmänhet. Men vid deras Prestvigning återstår dock det första, just den af Kongl. Majt i Nåder framställda frågan om sjelfva kallelsen. Desse Lärare synas väl hafva ett skäl för sig af innehafvande sysslor vid ett högre Lärosäte och af en dervid ådagalagd undervisningsskicklighet. Men denne sistnämnde har ju ingen egentlig gemenskap med presterliga befattningar; ett välförhållande i Juridique och Medicine och vid undervisning deraf kan och bör ju komma lika litet i fråga vid Presterliga Embetspligter, som förvärfvad insigt och kännedom deraf har något sammanhang med Theologiska studier. I visst afseende är Juridique, i utöfningen, Prestmän i KyrkoLagen äfven förbjuden. Det Medicinska studium har väl i sednare tider blifvit särdeles uppmuntradt; men detta gifver likväl ingen rättighet till PrestEmbete utan kallelse, icke heller i befordringsväg något företräde. Vid alla anspråk måste behöriga grunder företes: hvar sak fordrar sin Man, hvar Syssla, hvart Embete, jemte kraften och styrkan, en viss dertill erkänd lämplighet och fallenhet. Jag förstår med kallelse till PrestEmbete ett i detta afseende gifvet förtroende: PrestEmbetet är väl ett af de vigtigaste sådane. Detta förtroende kan visserligen dessa Lärare medgifvas, men det *måste* dock byggas på skäl och grunder: och här äro ju inga andra än af undervisnings habitude vid från Presterliga befattningar aflägsna ämnen, nemligen *vid ungdoms bildning, som icke ingår i PrestStåndet.* Jag hemställer derföre i ödmjuk-

het af anförda skäl, om icke den restriction, i anseende till Lärare i Juridique och Medicine vid Academierne, bör iakttagas, att de väl kunna prestvigas, men böra bestyrka sitt anspråk dertill, hvilket jag icke kan kalla ovillkorligt, eller sin ansökning derom med ett bestämdt förtroende, antingen efter Nådig tillåtelse af Konungen, eller efter kallelse i laglig ordning.

Biskoppen, Friherre Doct. *Mörner* yttrade, att han lika med Prosten *Svedelius*, önskade, att de, hvilka blifvit inför Konungen anklagade för åberopade felaktigheter, måtte erhålla tillfälle att sig förklara; men erinrade att TryckfrihetsLagen icke tillåter tryckning af StatsRådets Protocoll, så framt icke StatsRådet sådant bifaller.

Biskoppen, Doct. *Faxe* conformerade sig med Biskoppen, Friherre Doct. *Mörner*, och tillade, i afseende på Prosten *Fellenii* anförande, att utom andra exempel, den för sitt snille och sin lärdom allmänt vördade DomProsten, Doctor *Cronander*, äfvensom Prosten *Koræn*, hvilka båda varit Academiske Lärare i Juridiquen, nogsamt bestyrkte att Academiske Lärare, inom hvilken Facultet som helst, icke borde ifrån PrestStåndet alldeles utestängas.

Professoren, Doct. *Wijkman* anförde:

För min del finner jag alldeles intet mera skäl att förmena dem som vid Academierna äro engagerade i Juridiska och Medicinska Facultetterna, att ingå uti och hoppas befordran inom

PrestStåndet, än ifrån andra med Theologien uti icke närmare förbindelse stående Vettenskaper, enär nemligen de ej allenast hafva ådagalagt de specimina eruditionis, som Författningarne kräfva, utan ock genom flera års erfarenhet medelst skicklighet och förtjenst banat sig väg till befordran. Ofta händer, att en ganska skicklig Philosophiæ Magister, som önskar att vid Academien qvarstadna, i stängd utväg att undfå annan Docentur, söker och får en Juridisk, ehuru dess syftemål varit från början helt annat. Jag ser ej hvarföre icke en sådan skall få antaga ordination för att följa tillafventyrs dess primitiva böjelse och åsigt för sina studier, och för att under sin Academiska vistelse tillika kunna öfva sig i de PrestEmbetet tillhörande stycker, så att han kan göra sig både förtjent och skicklig till befordran, äfven inom denna väg. På samma sätt förhåller det sig med dem, som äro engagerade inom Medicinska Faculteten. Jag hvarken ingår uti eller gillar frågan, att en Prest nödvändigt skall hafva undergått tillika någon Medicinsk Examen, hvarom så mycket i allmänhet är skrifvet och taladt, men då en Prest efter undfången ordination kan vinnlägga sig om Medicinsk kunskap, och då han deruti ernått en viss grad, har rättighet att vänta hogkomst till befordran framför andra NB ceteris paribus, ser jag ej, hvarföre han icke så gerna före ordinations antagande må söka förskaffa sig lika insigter och grad inom Medicinska Faculteten, som han har rättighet till efter Prestvigningen, och hvarföre han icke skall hafva lika befordringsrätt, antingen denna Medicinska grad är vunnen före eller

efter ordinationen. Till allt detta förutsätter jag dock, som redan sagdt är, ej allenast alla i Lagarne anbefaldte aflagde Theologiska lärdomsprof, utan ock flerårig vunnen Embetes erfarenhet, utan att derföre behöfva frångå dess innehafvande tjenst i hvad vettenskap som helst.

Prosten *Svedelius* yttrade vidare:

Det är mig icke obekant, att Tryckfrihets-Förordningens 2. §. upptager StatsRådets Protocoller ibland de handlingar, som icke utan Vederbörandes tillstånd kunna utbekommas och till trycket befordras. Till följe deraf kunna de hvarken af enskildt man, eller af Constitutions-Utskottet, som dem granskar, för Allmänheten publiceras. Men då Kongl. Maj:t i Nåder sjelf behagat till ett helt RiksStånd remittera ett Dictamen till StatsRådets Protocoll, så är ock tydligen tillåtelse till dess tryckning gifven, emedan inom ett RiksStånd ingenting får förekomma, som icke lagligen kan eller bör i dess Protocoll intagas, och dess Protocoll ovillkorligen måste tryckas.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* påminte om skilnaden emellan allmänna Kongl. Propositioner, och ifrågavarande Kongl. Remiss enskildt till PrestStånder.

Prosten *Jan Wijkman* anförde:

Vid uppläsandet, samt vid en mera noggrann genomläsning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiss

miss till Högv. Ståndet, i anledning af Hans Excellence, StatsMinistern för Utrikes Ärenderne m. m., Herr Grefve *von Engeströms* till Protocollet i StatsRådet inför Kongl. Maj:t d. 12 Nov. sistledet år aflemnade yttrande, förande befordran i PrestStåndet för Academiske Lärare, och ett deruti influtet oförmodadt tillämpande af den så kallade Nya Skolans satser i föreläsningarne vid Upsala Academi, har jag funnit en del af detta Utlåtande vara sålunda lydande: "Man skulle "svårligen kunna föreställa sig, att Journalens yt-"trande om de nya läro- eller rättare villosatser-"nes förkunnande vid Upsala Academie, vore en-"ligt med sanningen, derest icke tvenne Professo-"rers till Theologiska Facultetens Protocoll aflem-"nade betänkande tycktes bekräfta detsamma. Dom-"Prosten, Doct *Winbom*, Seminarii Directorn, Doct. "*Ödmann* och Theol. Professoren, Doct. *Hultén*, des-"se vördade Män hafva väl gemensamt förklarat, att "sådane läror, som uti Allmänna Journalen blifvit "uppgifne, såsom tillhörande den så kallade Nya "Scholan, icke af dem voro antagne, och i A-"cademiska undervisningen nyttjade; men Pro-"fessor *Thorssander* undviker ett bestämdt yttran-"de, föregifvande sig icke äga fullkomligänne-"dom af Nya Scholans läror: och Professor *Lund-"blad* har uti ett långt yttrande, jemte föregif-"vande af okunnighet, gifvit tydlig anledning "till böjelse, att försvara dessa satser. Jag frå-"gar om rättskaffens Theologiæ Professorer böra "försumma, att skaffa sig grundelig kännedom om "en ny lära, som på Theologien och dess af-"handlande äger så mycken inflytelse. Annu för-

"de det tillåtas mig att fråga, om en Academisk "Lärare bör söka försvara en sak, den han säger "sig icke fullkomligen känna".

Jag tror mig icke fela i den djupa aktning jag med hvarje redlig Man delar för Hans Excellence m. m., Herr Grefve *von Engeströms* stora förtjenster mot Nationen, om jag vid detta Utlåtande tillåter mig några anmärkningar. För att undvika alla misstag dervid, har jag sökt och förskaffat mig Theologiska Facultetens Protocoll af den 2 Januarii 1817 i detta ämne, och jag är nästan fullkomligen öfvertygad, att ingen opartisk granskare skall, efter genomläsningen deraf, i hvilket ändamål detsamma härhos vördsammast bifogas, lemna bifall åt de slutsatser deraf äro dragne.

Det utlåtande, att de i nämnda Protocoll intagne yttranden *tyckas* bekräfta sanningen af en, efter all sannolikhet partisk, Journalists tillvitelse, att de såkallade nya lärosatserna i offentliga föreläsningar vid Upsala Academie blifvit förkunnade, har väckt min uppmärksamhet. Mig synes, att detta enskilta tycke icke bordt föranleda till de directa beskyllningarne. Desse utmärkte och af de Studerande med oinskränkt aktning och kärlek omfattade Lärare, torde icke hafva bordt så blindvis tillvitas, att de gjort sig skyldige till ett falskt föregifvande, samt till ett bemödande att undvika en med sanningen enlig förklaring, och att bestämdt röja böjelsen att försvara satser, dem de sjelfve medgifvit sig icke nog känna. Och huru vill man väl af ett mo-

dest och frivilligt erkännande draga någon annan slutsats än den, att de antingen icke haft begär, eller ock icke ännu nog ledighet, att göra sig fullkomligen bekante med läror, som i offentliga Tidningar stämplas med namnet af fördömliga villosatser? Det vore den svåraste slutsats, efter min tanke, man kan draga af de lemnade förklaringar. Dessutom tyckes mig uttrycket: *tydlig anledning* innefatta en lika litet klar mening, som om man åberopade sig *sannolika bevis*. Och jag vågar yttra den förmodan, att vigtigare Embetsgöromål i en annan väg äfven lägga ett mägtigt hinder för Embetsmän, att deraf taga en närmare kännedom. Mitt Stånd, mitt kall och min böjelse ålägga mig, att fullkomligt känna grundsatserne för den rena och sanna lära jag bekänner och predikar, och jag förklarar högtidligen, att under de Professorers föreläsningar, dem jag någon gång afhört, min vid saken lifligt fästade uppmärksamhet aldrig kunnat uppfatta något spår till förkunnande af en villomening. Skulle sådant möjligen undfallit min attention, hade det visserligen ej undfallit de lärde och vördade Män, som äro deras Medbröder vid Academien, hvilkas gemensamma utlåtande uti Theologiska Facultetens yttrande yrkas, och dessas varma nit för sanning, rätt och Religionens bibehållande i sin renhet skulle ej hafva tillåtit dem ett stillatigande. Det blifver dessutom aldrig en afgjord sak, att man underlåter ett bemödande, derföre, att det ej genast leder till grundlighet och fullkomlighet; och åtminstone har jag icke kunnat af Theologiska Facultetens förklaring upptäcka något försök att försvara den nya

Scholans meningar. Om den härföre gjorda tillvitelse skulle, med anledning af detta Memorial, drabba äfven mig, om erkännande af okunnighet i den nya Scholans lärosatser skulle såsom ett bevis antagas, har jag dock ansett mig skyldig sanningens rätt och öfvertygelsens fordringar, att åt dem hembära denna ringa gärd.

Biskoppen, Doctor *Almquist* förenade sig i hufvudsaken med Professoren, Doctor *Wijkman*, med tillägg, att enligt hans öfvertygelse Astronomien, Chemien och Oeconomia Ruralis, med flere till Philosophiska Faculteten hörande vettenskaper, icke hafva närmare sammanhang med Theologien och PrestStåndet, än de Juridiska och Medicinska Studierna; och tillstyrkte Biskoppen fördenskull äfven ur detta skäl bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr ErkeBiskoppen och Talmannen tillkännagaf sitt uppsåt, att sedan Ståndet fattat dess beslut om hufvudsaken, till Kongl. Maj:t ingå med särskild underdånig skrifvelse, angående de puncter i berörde handlingar, hvilka särskildt röra Consistorium Ecclesiasticum i Upsala och 2:ne af dervarande Theologiska Facultets Ledamöter.

Häröfver betygade Ståndet sin fägnad och erkänsla; hvarjemte Prosten *Svedelius* och många andra anhöllo, att Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framdeles täcktes lemna Ståndet del af berörde underdåniga Utlåtande.

Pastor Prim., Doctor *Drysén* ansåg Theol. Licentiater icke böra få söka Pastorat förr än vid 30 års ålder och begärde Proposition till återremiss af ofvanberörde Utlåtande, med hvad sålunda anfördt blifvit, hvilken Proposition af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställdes, samt af Ståndet bifölls.

§. 4.

Stats-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Medels anslående till kostnaderna vid en förbättrad fångförsling och bevakning, föredrogs å nyo, då Professoren, Doctor *Wijkman* yttrade:

Då jag bifaller hufvudsaken, får jag endast hemställa, om icke, till lättnad för Staten vid bestridande af de föreslagne 12,000 R:dr till detta behof, de förut till fångföringen anslagna hemman kunde betala någon årlig afgift för frisägelsen från detta onus. Jag vet af egen erfarenhet, att jag för ett ägande till halft förmedladt hemman, gerna ingått uti att med någon granne accordera mig fri från hållskjutsen för 15 à 16 R:dr B:co årligen och deröfver, och mig synes att af samma skäl de, som slippa fångskjuts-skyldigheten, böra contribuera till Staten, så att den icke utan ringaste surrogat måtte få vidkännas dessa 12,000 R:dr B:co årligen.

Professoren *Thyselius* anförde:

Då jag gerna medgifver, att det nu gifna förslaget till en för det Allmänna säkrare och för

Allmogen förmonligare anstalt med fångföringen är i sitt hela antaglig och god, skulle jag dock önska att kostnaden för Statsverket måtte kunna i någon mon lindras. I sådant afseende synes mig det böra utredas, huruvida det genom förslagets antagande ökade skjutsnings-behofvet kan umbära någon del af de för fångskjutsen nu afskilda hemman, med hvilka således öfverenskommelse om viss årlig afgift för befrielsen ifrån all slags skjutsnings-skyldighet lätteligen skulle kunna träffas, då den såmedelst tillkomna större eller mindre summa skulle blifva en minskning i Statsutgifterne för fångföringen. Väl inser jag att detta icke nu eller utan upplysningar, grundade på localkännedom af de särskilta Länen, kan utredas; men frågan synes mig vara af den vigt, att den både af Höglofl. StatsUtskottet och Riks-Stånden bör till utredande och afgörande företagas.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Almquist.*

Prosten, Doctor *Renström* förklarade, att då fångföringen nu mera skall af Gästgifvareskjutsen bestridas, det blir nödigt att de hemman, som förut besörjt fångföringar, hädanefter anslås till förstärkande af hållskjutsen. För öfrigt och då igenom denna anstalt Gästgifvarnes möda och besvär att anskaffa erforderligt antal hästar, i betydlig mon ökas, trodde Doctorn att de derföre borde erhålla någon särskild förmon eller arfvode.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* tillstyrkte bifall till Utskottets ifrågavarande Betänkande,

helst som fångföringen hitintills varit ett ibland de svåraste och ansvarsfullaste onera, som ålegat den Svenska Jordbrukaren; anseendes Biskoppen det för detta ändamål tillökta anslag af 15,000 Rdr Banco icke kunna jemföras med de många olägenheter, hvilka åtföljt den hitintills varande fångforslingen.

Härmed förenade sig Prosten *Ek.*

Professoren, Doct. *Wijkman* anförde vidare:

Jag finner mycket skäl uti den af Herr Doctor *Renström* gjorda observation, så snart jag partielt betraktar saken, i synnerhet på en viss distance ifrån Hufvudstaden, der Hemmansägare äro mer än mycket betungade af hållskjutsen, men utom detta tror jag i allmänhet saken förhålla sig annorlunda.

På de flesta ställen längre bort utgår sällan den för hvarje dygn anslagne hållskjuts, utom vid synnerliga inträffande tillfällen. Emedlertid är den för dygnet Hållskjuts-skyldige förbunden att för hela dygnet hålla hästar och folk på stället, som derefter hemkomma med förtärdt foder och matsäck, utan att hafva fått skjutsa. Då detta ändock på stället åtgår, vore han belåten att hellre genom skjutsning under sin dervaro få förtjena något i afräkning på denna depense och kanske tidigare få hemresa, än att hafva legat der alldeles förgäfves. Enär ock nu härtill kommer, att denna fångskjuts ej ofta på dessa ställen inträffar, enär enligt förslaget man bör uppvänta så

många Fångar, som kunna till en viss dag samlas att sedan på viss utsatt tid under Gevaldigers bevakning transporteras med hållskjuts, kan väl ej i slikt fall synnerligt onus sägas vara ålagdt den sysslolöse qvarliggande Skjuts-skyldige, emot hvad som af Staten skall utgå ej allenast till härigenom förökadt fångtractamente, respengar och dagtractamente för Gevaldigern och dertill de föreslagne 12,000 Rrne. Banco, som tillsammanstagne göra en betydlig summa, hvilken en förökad bevillning nödvändigt måste fylla. Jag prefererar derföre det mindre onda för det större, då jag hellre önskar det uppgifna Statsbehofvet härtill genom en lindrig afgift af Fångskjutsskyldige hemman fyllas, än hvad detta onus skulle åstadkomma för dem, som ändock dygnet om nödgas qvarligga sysslolöse på Gästgifvaregårdarne.

Prosten *Sven Almquist* förenade sig med Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner*, och erinrade att Fångskjutsen icke inträffar dagligen, utan blott en à två gånger i veckan, och att det följaktligen icke kan blifva särdeles betungande för Gästgifvarne, att om hållet någon gång vore utgånget, till Fångföringen uppbåda skjuts.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, blef ofvanberörde Utlåtande af Ståndet bifallet; hvarvid Professorerne *Wijkman* och *Thyselius* samt Biskopp *Almquist* sig reserverade.

§. 5.

Ankommo och emottogos Konungens Öfverste KammarJunkare, Ståthållaren på Ulricsdals Slott, Ordens BanerFöraren och Commendeuren m. m., Herr Friherre *Adelsvärd*, och Öfverste KammarJunkaren m. m., Herr Grefve *Carl Gyllenstolpe*, samt kallade, på Kongl. Maj:ts höga vägnar, 25 af Ståndets Ledamöter, att i morgon kl. 3 e. m. sig på Kongl. Slottet inställa, för att derifrån vara Hans Kongl. Maj:t till RiddarholmsKyrkan följaktige, hvaremot den öfriga delen af Ståndet befalldes, att för samma tid sig uti RiddarholmsKyrkan infinna, för att bivista Högstsalig Konung CARL XIII:s BegrafningsAct.

Sedan Herrar Öfverste KammarJunkarne, likasom vid ankomsten beledsagade, afträdt, utsågos de 25 Ledamöter, hvilka till underdånig åtlydnad af högstberörde kallelse borde i Processionen deltaga, hvaremot de Inträdesbilletter till RiddarholmsKyrkan, hvilka ifrån RiksMarskalksEmbetet blifvit hitlemnade, ibland Ståndets öfrige Ledamöter utdelades.

§. 6.

Till StatsUtskottets yttrande, om nödiga medel till Drottningholms Broars iståndsättande, lemnade Ståndet sitt bifall.

§. 7.

Vid förnyad föredragning af BevillningsUtskottets Utlåtande, angående de emot de föreslagne grunderne för den Allmänna Bevillningen gjorda anmärkningar, yttrade Professoren, Doctor *Wijkman*, att som Ståndet redan den 17

nästlidne Februarii utan anmärkningar antagit BevillningsUtskottets under den 23 förutgående Januarii afgifne Betänkande, rörande grunderne för den Allmänna Bevillningen, Ståndet, med förblifvande dervid, nu endast borde yttra sig öfver de 2:ne Alternativer, hvilka uti detta förnyade Utlåtande blifvit framställde, af hvilka det förra lyder sålunda: "Den föreslagne Öfverflöds-afgiften kommer, i enlighet med hvad Utskottet förut yttrat, att utgå genom taxering af vissa ÖfverflödsArtiklar; derest den erforderliga Summan icke kan på sådant sätt erhållas, bör jemväl en Fyllnads-afgift utgöras till ersättning för LandtTullarne"; hvaremot det andra Alternativet är af följande innehåll: "Den föreslagna Consumtions-afgiften för Öfverflödsvaror och Fyllnads-afgiften för LandtTulls ersättningen bör sammanlagd utgöras med vissa Skillingar för hvarje Riksdaler, som efter 2:dra Art. för rörelse m. m. utgår".

Prosten *Aspelin* anförde:

Såsom Ledamot i Höglofl. BevillningsUtskottets BeredningsAfdelning, utbeder jag mig, att i afseende på de 2:ne framställde Alternativerne få anföra följande:

Till Afdelningens kännedom hade kommit, att 1816 års Bevillning utgått med en brist af 170,000 R:dr. FyllnadsArtikeln, som man önskade kunna indraga, hade ensam utgjort något mer än 100,000 R:dr; hvaraf följer, att Afdelningen måste blifva betänkt, huru denna summa,

nära 300 000 R:dr utöfver hvad 1. och 2. Artiklarne ansågos böra inbringa, skulle kunna erhållas. Att åstadkomma denna Summa genom en *ÖfverflödsArtikel*, blef icke ens i calcul verkställbart; då nemligen Afdelningens Ledamöter drogo i betänkande, att med afgift belägga andra Öfverflöds-ämnen, än *Caffe*, *The*, *Viner och andre Utländske drycker*, *samt Sidentyger*. Man föreslog således, dels att tillika behålla FyllnadsArtikeln, dels ock, att ställa saken i den form, att man för bruket af Caffe, Viner m. m., skulle erlägga en viss afgift, samt för nyttjandet af allt annat öfverflöd 5 à 6 sk. af hvarje BevillningsRiksdaler, efter andra Artikeln. Med anledning af Vällofl. BorgareStåndets återremiss, stadnade likväl Afdelningens Pluralité i det beslut, att, hellre än att beskatta vissa Öfverflöds-ämnen, öka sistnämnde afgift till 8 sk., samt derigenom vinna säkerhet i beräkningen, säkerhet äfven för alla fiscaliska chicaner, samt bevara Kongl. Majts och Rikets Höglofl Ständers rätt att kunna utgifva en ÖfverflödsFörordning, utan att minskning i BevillningsSumman vore att befara. Den blifvande ÖfverflödsArtikeln skulle således endast innehålla, att man för bruket af tillåtna Öfverflöds-varor m. m. skulle erlägga 8 sk. af hvarje BevillningsRiksdaler efter 2:dra Artikeln.

Väl kan häremot invändas, att Tjenstemannen, som ej äger 200 R:dr lön, samt Capitalisten, härigenom komma att ej betala något för det öfverflöd de njuta. Men den förstnämnde, som tjenar på exspectance, gifver i alla fall sin gård åt Staten, och då han befordras till mera

lönande Sysslor, blir han nog, i sin tid, hogkommen: den sednare medgifver jag, ej åtkommes, men då han är fredad i den större BevillningsSumman efter 2:dra Artikeln, hvarföre ej i en mindre del deraf? Dessutom kunde det tillåtas Gäldenären, att vid Ränteliqviden få afdraga vissa procent, helst Långifvarens Öfverflöds-afgift i sjelfva verket af den Lånskyldige erlägges.

Om vidare, *hvilket jag anser troligt*, endast ofvannämnde Öfverflöds-ämnen komme att beskattas, så skulle deraf följa en ej ringa obilligbet. Allmogen och lägre StåndsPersoner nyttja ej annat öfverflöd, än Caffe, The, Viner och Sidentyger: de komma således att skatta för allt det öfverflöd de känna; men hos Grosseuren och den rike Possessionaten utgör Caffe, Vin och Siden af deras öfverflöd blott en del; för en annan, kanske betydligare del deraf, bestående i präktiga Mattor, Speglar, Meubler, Vagnar och Hästar, komme af dem ingen afgift att erläggas.

Jag anhåller således, att sista alternativet måtte till bifall föreslås.

Häruti instämde Prosten *Svedelius*, med tillagd upplysning, att under ifrågavarande Öfverflöds-afgift, förslagsvis påräknad att uppgå till omkring 8 sk. Banco af hvarje Riksdaler, som efter 2. Art. i Bevillning erlägges, äfven inbegripes den förut antagna Fyllnads-afgiften för LandtTullsersättningen m. m., och att följaktligen endast 4 sk. på Riksdalern äro att anse såsom Consumtions-afgift för Öfverflöds-varor.

Biskoppen, Doctor *Almquist* ansåg Utskottet böra vara betänkt på lämplige utvägar att förmå Långifvare till verkligt utgörande af deras bidrag till Staten.

Prosten *Kolmodin* yttrade:

I händelse Högv. Herr ErkeBiskoppen och Talmannen samt det Högv. Ståndet icke skulle anse lämpeligt, att låta detta målet hvila, hvarigenom Ståndets Ledamöter kunde bättre komma i tillfälle, att närmare granska och bedömma detta af Höglofl. BevillningsUtskottet meddeldta förslag, anhåller jag, att dervid nu få göra den anmärkning, att då beskattning på öfverflöd har ett tvefaldigt ändamål, nemligen ej allenast att skaffa Staten en behöflig inkomst, utan jemväl att hämma och inskränka öfverflödet, så synes mig detta sistnämnda ändamål alldeles icke kunna vinnas genom det af Höglofl. BevillningsUtskottet uti dess nu upplästa Utlåtande, rörande Öfverflöds-afgiften, uppgifna andra alternativ, emedan, enligt detsamma, hvar och en endast i mon af sin öfriga Bevillning, och alldeles icke i den mon han nyttjar flera eller färre ÖfverflödsArtiklar, blifver beskattad, ja äfven blir det lika drygt, fastän han alldeles icke vill nyttja något af hvad som egenteligen kan kallas och anses för öfverflöd.

Prosten *Svedelius* erinrade, att de dubbla ändamål, hvilka, enligt en värd Ledamots tanka, böra åsyftas med Beskattningen på öfverflöd, icke möjligen kunna förenas, ty om igenom denna Be-

skattning öfverflöd hämmas och inskränkes, så minskas Statens deraf påräknade inkomst, och tvertom, i händelse den påräknade inkomsten skall utgå, måste öfverflödet bibehållas.

Prosten, Lector *Fellenius* anmärkte, att det icke syntes billigt, att de, som efter uppskattad förmögenhet eller inkomst, betala ingen Bevillnings afgift, men väl bruka Öfverflöds-varor, ofta kanske mera, än många andra, skola i sistnämnde afseende äfven vara befriade. Vidkommande åtskilliga icke nämnda, men af de förmögnare brukliga ÖfverflödsArtiklar, såsom Turkiska Mattor, Shawlar m. m., trodde Prosten, att dessa, då BevillningsFörfattningen förekommer, deri kunna intagas.

Lectoren *Arenander* instämde i de skäl, som Prostarne *Aspelin* och *Svedelius* anfört, för att bestyrka det senare Alternativets företräde, med det tillägg, att dess antagande syntes vara så mycket mera nödvändigt, som Höglofl. Allmänna Besvärs och EkonomiUtskottet lärer vara sinnadt, i anledning af flere gjorda Motioner, att till Höglofl. Ständernas pröfning framlägga förslag till en ny ÖfverflödsFörordning, hvilken, om den af Kongl. Maj:t i Nåder gillas och utfärdas, alldeles upphäfver möjligheten att genom bevillning på ÖfverflödsArtiiklar vinna någon inkomst för Staten, i hvilken händelse ingen calcul kan derpå göras, då det ej vore rimligt, att en BevillningsFörordning skulle kunna, emot en viss afgift, tillåta bruket af sådant, som en annan Lag förbjuder och med straff belägger. Under

denna öfvertygelse har Höglofl. BevillningsUtskottet ansett det vara tjenligast, att, till vinnande af fyllnad i den erforderliga BevillningsSumman, föreslå vissa, högst 8 Skillingars afgift af hvarje Riksdaler, som efter 2:dra Artikeln erläggas bör; och trodde Lectoren för sin del, att denna afgift hvarken skulle kunna anses såsom obillig, eller för någon class af Skattdragande blifva tryckande, då man besinnar, att under den samma innefattas ej mindre bevillning för alla tillåtliga njutningar af det öfverflöd, som Lagen ej torde förbjuda, men vanan gjort till ett behof för både högre och lägre Medborgareclasser, än ersättning för den, till Allmänhetens lindring och tillfridsställelse, upphörda LandtTullen, hvilken ersättning, när den särskildt utgick efter förra Författningars föreskrift, var icke obetydlig för Jordbrukare och alla öfriga Landets och Städernas Innevånare. Lectoren tillstyrkte af denna anledning bifall till det senare Alternativet, hvartill han anhöll om proposition.

Biskoppen, Doctor *Almquist* fann denna tillökning af 8 Sk., på hvarje BevillningsRiksdaler eller $16\frac{2}{3}$:dels Procent, blifva nog tryckande, särdeles för dem, hvilka med lånta penningar drifva någon rörelse eller innehafva Egendomar, och hvilka sålunda komma att icke allenast betala Bevillningen för Fordringsägarne, utan ock på sådant sätt komma att betala dessas Öfverflödsafgift.

Häruti instämde Prosten *Öhrvall.*

Prosten *Sven Almquist* tillstyrkte, att det senare Alternativet må af Högv. Ståndet antagas till undvikande af den fiscalisation på uppgifterna, den vidlöftighet i Räkenskaperna, och den osäkerhet i calculerne, som uppkommer, om vissa särskilta Öfverflöds-artiklar skola specificeras och föras i många särskilta columner för att taxeras.

Professoren *Thyselius* och Prosten *Billdahl* tillstyrkte bifall till det senare Alternativet, med anhållan om Proposition.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, beslöt Ståndet, att förblifva vid dess under den 17 nästlidne Februarii lemnade bifall till Utskottets den 23 föregående Januarii afgifne Utlåtande, rörande detta ärende; samt att i öfrigt antaga det senare af de uti det förnyade Utlåtandet omförmäldta Alternativer.

§. 8.

Enär BancoUtskottets den 14 i denna Månad på bordet lagda Betänkande, N:o 12, i frågan huruvida de FideiCommisser, hvilka, enligt särskild Nådig tillåtelse, fått med inteckning graveras, må kunna af Riksens Ständers Banque såsom pant antagas, nu å nyo föredrogs, yttrade sig Professoren, Doct. *Wijkman* sålunda:

Jag afstyrker tillåtelse af Fastighets-lån i Banquen på FideiCommisser. Det motsäger i min tanka egenskapen af sådana lån. Då lån på Fastighet sker, är ju den belånta Fastigheten en pant

pant för lånet. All pant som belänas bör ju vara disponible för långifvaren till afsalu, om betalning uteblifver. Sådant är ej förhållandet med FideiCommisser. De få ej efter sin natur försäljas lika med andra Fastigheter i slikt fall, utan att FideiCommiss-egenskapen, som sådant förmenar, skall förändras, eller Författningarne derom illuderas. Jag önskade att FideiCommisser ej existerade, såsom i min tanka en sort orättvisa mot öfrige Arftagare, hvadan ock i senare tider en inskränkning blifvit stadgad vid slika inrättningar, men så länge de existera och behålla sin natur, att ej vara till fullt försäljande disponible, äro de ock i min tanka ej i egenskap, att utgöra en riktig pant, och böra derföre ej eller som sådan kunna i Banquen belänas.

Professoren *Kölmark* förenade sig i hufvudsaken med Professoren, Doctor *Wijkman*, så mycket hellre, som BancoUtskottet, enligt BancoOrdningens 63. §., ägt fullkomlig anledning tillstyrka, det inga Egendomar af FideiCommiss-natur hädanefter böra såsom pant för Bancolån antagas.

Prosten *Ek* yttrade:

Då fråga nu, i anledning af en särskild ansökning, blifvit väckt, om en allmänt utsträckt rättighet för FideiCommissarier, att, mot pantförskrifning af FideiCommissEgendomar, i Banquen erhålla lån, anser jag för min del Banquens säkerhet icke betryggad genom det dervid fästade villkoret, utan tror, att den genom Ban-

quen, i stöd af Reglementariske Författningarne hittills öfliga praxis, att icke antaga FideiCommissEgendomar såsom panter, då de icke äro *fullt* disponible, hädanefter bör bibehållas; hvarjemte all pröfningsrätt, i afseende på en för erhållande Bancolån erbjuden pants beskaffenhet, helt och hållet oberoende af någon utverkad särskild Tillåtelse-resolution, må förblifva i BancoStyrelsens händer.

Professoren, Doct. *Wijkman* yttrade vidare:

Jag medgifver visserligen den utväg, att då tillstånd till FideiCommissers beläning sker med eller utan Konungens tillstånd dertill, man kan disponera revenuen af Egendomen till Banquens godtgörande, men då skall detta ske genom tillförordnade Förmyndare och Curatorer efter förd och framgifven räkning på årets revenue, hvilket alltid medför både att jag må säga krångel eller rättegångar för Banquen, hvarifrån den så mycket möjligt är bör vara fri, och om förra FideiCommissInnehafvaren emedlertid dör och Successors rättighet är att få tillträda FideiCommisset ograveradt, skall antingen rättegång uppstå eller genom ett præliminairt Utslag, hvarvid han ej en gång fått tillfälle blifva hörd, denna dess efter Lag och Författningar ägande rättighet förnärmas. Jag känner ock den casus, att en FideiCommissLåntagare i Banquen underlåtit att på flere år inbetala räntan, och att, då detta FideiCommiss på executiv auction blifvit försåldt, har samma FideiCommissInnehafvare det inropat, hvarigenom det, såsom inropadt på auction,

förlorat egenskapen af FideiCommiss, och sedan till annor Man blifvit försåldt. Vore Lagen sådan för alla, skulle jag ej hafva något att invända mot deras beläning, men så länge de existera och Lagen annorlunda stadgar, är detta en illusion som ej bör tillåtas. FideiCommissInrättningar äro dessutom i sig sjelfva testamentariska dispositioner, och då alla i Lag och Författningar tillåtna Testamenten böra vara heliga, böra ändringar dervid icke eller äga rum, och få lära de vara, som, då de af fri vilja och med sundt förstånd vidtaga slika beslut om sin qvarlemnade egendom, derjemte tillägga det villkoret, att de skola hemställas antingen Konungens eller någon annans till executiva Makten hörande persons godtfinnande, om de skola vara gällande eller icke. Med ett ord, jag anser, som sagdt är, FideiCommisser ej vara af egenskap att som all annor pant kunna disponeras, och afstyrker således än ytterligare, att de som sådana må i Banquen belånas.

Professoren *Thyselius* tillstyrkte bifall till Utskottets Betänkande, helst som beviljad beläningsrätt i Banquen å FideiCommisser kunde blifva ny uppmuntran för flera, att hädanefter göra många sådane för Riket i allmänhet skadliga stiftelser.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef ifrågavarande Betänkande af Ståndet bifallet, hvarvid Biskoppen, Doct. *Almquist* och Tjenstförrättande ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén* sig reserverade,

den förre under åberopande af Herr StatsSecreteraren m. m., Friherre *Wirséns* vid Utskottets Betänkande bifogade särskilta mening, hvaruti Biskoppen med flere af Utskottets Ledamöter instämt: anseende Biskoppen i öfrigt det vara önskeligt, att FideiCommisserne i möjligaste måtto kunde förminskas, och till vanliga Egendomar förvandlas.

§. 9.

BancoUtskottets den 14 dennes på bordet lagda Utlåtande, angående Lånerättighet i Banquen för de uti Philipstad belägna Fastigheter, föredrogs å nyo, då Professoren *Forssell* yttrade, att af samma skäl, som han bifallit BancoUtskottets i föregående §. omförmäldte Utlåtande, att FideiCommisser icke borde få i Banquen pantsättas, han nu fann sig föranlåten afstyrka bifall till den af Utskottet föreslagna lånerättighet i Banquen för de uti Philipstad belägna Fastigheter, emedan Besittnings-rättigheten af fast Egendom derstädes, igenom Kongl. Kungörelsen den 3 Maj 1817, är inskränkt inom ett visst antal privilegierade Personer, nemligen 20 Handlande, 25 Handtverkare och 15 Embets- och Tjenstemän, jemte andra för omliggande Bergslag nyttige Personer; hvadan, och enär sålunda hvarje annan köpare skulle kunna lagligen betagas ägande rätt och förpliktas, att den inropade Egendomen till annan Man mot lösen afstå, osäkerheten i denna del kunde föranleda till en minskad concurrence, hvaraf åter sammansättningar och öfverenskommelser emellan de Privilegierade, till

Banquens förnärmande möjligen kunde blifva en följd. För öfrigt ansåg Professoren den af Utskottet föreslagna borgen för de Bancolån, hvilka kunde beviljas Fastighetsägare i Philipstad, vara stridande emot BancoOrdningen.

Häruti instämde Prosten *Sv. Almquist.*

Prosten *Ek* yttrade:

Med Professoren *Forssell* förenar jag mig så mycket hellre, som jag inom BancoUtskottet varit af en från betänkandet skiljaktig mening. Hvad som å ena sidan skulle kunna anföras till undanrödjande af hindren för Philipstads Lånerättighet i Banquen, kan fullt uppvägas af lika starka motskäl, då Stadens Privilegier förblifva oförändrade. Allt grundar sig på möjligheter, hvilka af oförutsedda omständigheter kunna lika så snart bereda Banquen tvister och krångel, som befordra dess säkerhet. I alla fall böra utvidgade Fastighets-lån nu mera icke tillstyrkas, då Nationens sanna bästa synes kräfva deras indragning och totala inställande.

Professoren *Kölmark* upplyste, att fala Egendomar i Philipstad, långt ifrån att sakna Köpare, alltid äro ganska begärlige, och vid försäljningar blifva högt betalde; för öfrigt ansåg Professoren de af Utskottet anförda skäl vara så väl grundade, att Professoren fann sig äga tillräcklig anledning tillstyrka Ståndets bifall till förevarande Utlåtande.

Biskoppen, Doct. *Almquist* förklarade, att då Lånerättighet i Banquen är alla öfriga Städer i Riket beviljad, han icke kunde finna det billigt att Philipstad ensam må ifrån en sådan Lånerättighet utestängas; helst då Banquen, igenom den af Utskottet föreslagna ytterligare säkerhet af behörigen godkänd Borgen af 2:ne vederhäftige Män, som en för båda och båda för en ansvara för Capital och Ränta, är fullkomligen tryggad för all möjlig förlust på de lån, som åt Philipstads Fastighetsägare kunna beviljas.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* erkände billigheten af ifrågavarande förslag, men trodde det likväl vara betänkligt, att tillåta Bancolån på sådane Egendomar, å hvilka icke hvar och en Köpare, utan endast vissa privilegierade Personer kunde erhålla fasta; och hemställde fördenskull, om icke BancoFiscalsEmbetets förslag, "att igenom Innevånarnes försorg den Nådiga Förklaring öfver deras privilegier borde utverkas, att hvad derutinnan är stadgadt icke lägger något hinder i vägen för Banquens rättighet, att med belänta Egendomar i Philipstad förfara på sätt BancoFörfattningarne medgifva", kunde förtjena Högv. Ståndets uppmärksamhet.

Tjenstförrättande ÖfverHofpredikanten, Doct. *Hedrén* erkände lika med Professoren *Kölmark*, att fala Egendomar i Philipstad aldrig saknat Köpare, men trodde tillika att Ståndet nu, sedan det, medelst bifall till BancoUtskottets i föregående §. ventilerade Betänkande, afslagit Lånerättigheten i Banquen å Egendomar af FideiCommiss-natur,

svårligen, utan att begå en inconsequence, kunde bevilja Bancolån å Fastigheter i Philipstad, hvilka på visst sätt äro FideiCommisser, i thy att de endast af vissa privilegierade Personer få besittas.

Theol. Lectoren, Doctor *Eurén* androg:

Uti hvad Herr Biskoppen *Almquist* och Herr Professoren *Kölmark* anfört till bifall af ifrågavarande Betänkande, får jag mig förena. Och hvad angår, att fasta ej skall kunna meddelas å köpta Gårdar i Philipstad, så synes mig sjelfva sakens natur böra göra det ostridigt, att så väl StadsRätten derstädes, som Stadens samtelige Innevånare skola gemensamt vara angelägna om, att någon osäkerhet för Bancolåns betalning deraf icke skall uppstå, så kärt dem naturligtvis bör vara, att vid Lånerättigheten bibehållas.

Biskoppen, Doct. *Faxe* förklarade, det han icke kunde inse det vara någon inconsequence, att bifalla förevarande Betänkande, sedan Ståndet afslagit Bancolån å FideiCommisser. Ty emellan dessa och Egendomar i Philipstad är den betydliga skillnad, att de senare till gäldande af Banquens fordran, när sådant nödigt pröfvas, kunna försäljas, hvilket icke äger rum med FideiCommisserne. Och ehuru ingen annan, än visse privilegierade Personer, kan erhålla fasta å Egendomar i Philipstad, så är detta likväl intet hinder för besittande med fullkomlig säkerhet.

Häruti instämde Professoren *Kölmark*.

Professoren *Forssell* tillade, att om fråga vore om Lån för Philipstads Innevånare i Banco-

Disconten, han visserligen skulle tillstyrka bifall till den väckta Motionen. Men då nu är fråga om fastighets-lån, så ansåg Professoren betänkligt, och emot BancoFörfattningarna stridande, att förslaget bifalla.

Prosten *Hasselrot* erinrade, att alla Odlingslån ur Banquen beviljas mot full Borgen.

Professoren *Thyselius* anförde, att då Fidei-Commisser icke utan Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd få försäljas, så kunna Egendomar i Philipstad när som helst säljas, och tillstyrkte Professoren fördenskull samt i förmåga af öfriga redan anförda skäl, bifall till BancoUtskottets ifrågasatte Utlåtande.

Biskoppen, Doctor *Almquist* yttrade vidare, att ehuru på Egendomar i Philipstad fasta icke kan meddelas åt andra än vissa privilegierade Personer, berörde Egendomar icke desto mindre kunna anses såsom gilltig pant, då de för skuld kunna gå i mät, och anhöll Biskoppen fördenskull om proposition till bifall å förevarande Betänkande, hvilken af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd, med både Ja och Nej besvarades, hvadan och då votering begärdes, Herr ErkeBiskoppen och Talmannen till justering föreslog följande Voterings-proposition: *Bifaller Högv. Ståndet BancoUtskottets Utlåtande, angående Lånerättighet i Banquen, för de uti Philipstad belägna Fastigheter?* Den det, vill skrifver Ja; den det ej vill, skrifver Nej. Vinner Nej, blir ifrågavarande Utlåtande till BancoUtskottet återremitteradt.

Efter det denna Voterings-proposition blifvit behörigen justerad och till besvarande framställd, skreds till omröstning, hvilken så utföll, att Betänkandet genom 20 Ja, emot 19 Nej, blef antaget.

§. 10.

Sedan Prosten, Doct. *Stenhammar* skriftligen begärt, att, i anseende till åkommen sjuklighet, blifva befriad ifrån dess befattning såsom Ledamot uti Riksens Ständers Särskilta Utskott, och då Ståndet härtill lemnade sitt bifall, så anmodade Herr ErkeBiskoppen och Talmannen Herrar Electorer, att före nästa Plenum i Doctor *Stenhammars* ställe välja en Ledamot i Särskilta Utskottet.

Ståndet åtskildes.

In fidem;
J. U. Almquist.

Thorsdagen den 19 Mars 1818,

klockan ½ till 6 eftermiddagen.

§. 1.

Enligt upplästa ProtocollsUtdrag, hade Välloflige BorgareStåndet

1:o Bifallit efterföljande Betänkanden, nemligen:

Från StatsUtskottet:

1:o I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, om Medels anslående till kostnaderne vid en förbättrad fångforsling och bevakning; 2:o angående nödiga Medel till Drottningholms Broars iståndsättande.

Från Stats- och BancoUtskotten:

Angående väckt fråga om förhöjning uti de för Riksens Ständers Revisorer af Stats-, Banco- och RiksgäldsVerken anslagne arfvoden.

Från BancoUtskottet:

1:o Uti frågan, huruvida de FideiCommisser, hvilka, enligt särskild nådig tillåtelse, fått med inteckning graveras, må kunna af Riksens Ständers Banque, såsom pant antagas; 2:o angående Lånerättigheten i Banquen för de uti Philipstad belägne Fastigheter.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten:

Angående gjordt förslag om ändring i hvad 5. §. uti 24. Cap. ByggningaBalken, rörande Brandstods gifvande och emottagande, innehåller.

Från LagUtskottet:

1:o Uti den väckta samt till Utskottet återremitterade fråga, rörande förändring uti straffet för Hållkarl, som fordrar drickspenningar af Resande, eller dem med otidighet bemöter; 2:o i anledning af gjorda Motioner, om upphäfvande af Kongl. Kungörelsen den 26 November 1816, angående sättet för en Menighets hörande uti enskildta tillåtliga ärender; 3:o Öfver Herr *J. H. Ekstrands* Memorial, om förtydligande af Lagens stadgande uti 17. Cap GiftermålsBalken, rörande beräknings-grunden för beloppet af fördel; 4:o i anledning af Friherre *C. L. Staël von Holsteins* Memorial, om bibehållande af den föreskrift, att en sjettedel af Ström alltid bör hållas öppen; 5:o öfver Grefve *Gustaf Löwenhjelms* gjorda förslag, att böter i brottmål må utgå efter förmögenhet, och 6:o öfver hos Vällofl. BorgareStåndet gjorda anmärkningar emot bemälte Utskotts Betänkande uti den väckta frågan, om inskränkning af Domares och Exsecutorers rättighet, att meddela Gäldenär anstånd med betalningen af lagsökta fordringar.

2:o Låtit bero vid StatsUtskottets anmälan, att dess återremitterade Betänkanden, rörande 1:o förhöjning i Postskjuts-legan; 2:o förbättring i Länsmännens Lönevillkor; 3:o ersättning till Städerna för deras andel uti Accis- och Bakugnspenningarne; 4:o föreslagen rättighet till Skattelösen af Lotshemman; 5:o bidrag af Allmänna Medel till fullbordande af Hamnbyggnaden i Malmö, och 6:o Segelleden genom BaggensSundet och Södra Stäket, redan blifvit af 3:ne Stånd bifallne.

3:o Funnit ingen åtgärd äga rum, i afseende på ConstitutionsUtskottets Memorial, angående 2:ne Redactionsfel uti 38. och 46. §. §. RiksdagsOrdningen.

4:o Anmodat ExpeditionsUtskottet, att med all skyndsamhet låta i Bihanget till RiksStåndens Protocoll till Trycket befordra Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående antagande af en ny ConcoursLag, samt förändring af 1. §. 8. Cap. Giftermåls Balken, och 7. Cap. Rättegångs-Balken, äfvensom att gå i Författning, att den öfverläggning, hvilken i LagComitéen föregått förslaget till ifrågavarande Lagproject, måtte i sammanhang härmed ifrån Trycket utgifvas.

5:o Instämt uti PrestStåndets den 17 dennes fattade beslut, angående en underdånig TacksägelseAdress till Kongl. Maj:t.

6:o Återremitterat Stats- och BancoUtskottens gemensamma Betänkande, angående Malmö, Götha CanalBolags och Götheborgs DiscontVerks Utredning.

7:o Remitterat till StatsUtskottet, ett anförande af Herr *C. J. Örnberg*, angående Rosersbergs Kungsgårds upplåtande till Hans Maj:t Konungens disposition, i händelse af Hennes Maj:t EnkeDrottningens dödliga afgång före näst instundande Riksdag, äfvensom ett Memorial af densamma, om bestämmande af en årlig Underhålls-Summa åt Hennes Maj:t Drottningen, i händelse Hennes Kongl. Maj:t skulle innan nästkommande Riksdag uti Enkostånd försättas.

§. 2.

Hedervärda BondeStåndet hade, enligt nu inkomna ProtocollsUtdrag,

1:o Bifallit StatsUtskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, om Medels anslående till en förbättrad fångforsling och bevakning.

2:o Instämt uti PrestStåndets den 17 dennes fattade beslut, om en underdånig TacksägelseAdress till Kongl. Maj:t.

3:o Bifallit den föreslagna nya Redactionen af 46. §. RiksdagsOrdningen, likväl med den anmärkning, att det deruti befintliga redactionsfel af: *ej Ståndet derom*, bör rättas till: *ej något Stånd för sig derom* etc.; hvaremot Ståndet afslagit de föreslagne förändringar i 29. §. RiksdagsOrdningen, samt tillägget till 4 §. 8. Momentet TryckfrihetsLagen; och beslutit, att, sedan alla hvilande GrundlagsFrågor nu mera blifvit pröfvade och afgjorda, anmoda ConstitutionsUtskottet, att till justering hos Riksens Ständer inkomma med Redaction på alla de förslag, som af samtlige RiksStånden blifvit godkände, hvilka, sedan de af RiksStånden blifvit justerade, derefter böra till ExpeditionsUtskottet öfverlemnas, för att åtfölja Riksens Ständers underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t om Nådig sanction å desse Beslut, och GrundLagarnes derefter rättade omtryckning.

4:o Låtit bero vid StatsUtskottets Memorial, i anledning af 1:o Vällofl. BorgareStåndets återremiss af Utskottets Utlåtande af d. 31 sistl. Jan., öfver den hos Hederv. BondeStåndet väckta fråga om förhöjning i Postskjuts-legan; 2:o Höglofl. Ridderskapets och Adelns återremiss af

Utskottets Utlåtande d. 4 Febr., öfver Hr *Gripenswärds* Motion, angående Segelleden genom BaggensSundet och Södra Stäket; 3:o Hedervärda BondeStåndets återremiss af Utskottets Utlåtande d. 31 Jan., i fråga om bidrag af allmänna Medel till fullbordande af Hamnbyggnaden i Malmö; 4:o samma Stånds återremiss af Utskottets den 23 Jan. meddeldte Utlåtande öfver frågan, angående föreslagen rättighet till Skattelösen af Lotshemman; 5:o Vällofl. BorgareStåndets återremiss af Utskottets d. 31 Jan. afgifna Utlåtande öfver hos Hederv. BondeStåndet väckt fråga om förbättring i Länsmännens löningsvillkor; 6:o samma Stånds återremiss af Utskottets Utlåtande af d. 9 Febr., öfver frågan angående ersättning till Städerne för deras andel i de så kallade Accis- och Bakugnspenningarne; 7:o Högl. Ridderskapets och Adelns återremiss, om Westerbottniska Lånet och 8:o Hederv. BondeStåndets återremiss, i fråga om Allmänna BrandförsäkringsVerkets ställande under tillsyn af Fullmäktige i Banquen och RiksgäldsContoiret.

§. 3.

Efter förnyad föredragning, blefvo efterföljande Betänkanden af PrestStåndet gillade, neml.:

Stats- och BancoUtskottens:

N:o 14 angående förhöjning i de för Riksens Ständers Revisorer af Stats-, Banco- och RiksgäldsVerken anslagne arfvoden.

— 19 — om justering inför båda Utskotten af föreskrifter för Riksens Ständers båda Penningeverk.

StatsUtskottets:

N:o 115 om ny Stats reglerande för Gripsholms Slotts- och DjurgårdsBetjening.

— 119 angående KronotiondeSpannmålens utgörande till Stockholms Stora Barnhus.

— 120 om en till Upsala Barnhus donerad Kronofordran.

— 121 rörande Osmundsjerns betalning efter Kronovärdi, utan förvandling efter Markegång.

— 122 rörande Ädelfors Guldverk.

BancoUtskottets

N:o 10 rörande väckt fråga om tillåtelse för en hvar, att emot Svenskt Speciemynt i Banquen tillbyta sig myntadt Guld och Silfver.

— 20 i anledning af återremiss, angående Præscriptions-tiden för Låns omsättning i BancoDisconten.

§. 4.

BancoUtskottets Utlåtande, angående de sedan 1815 års Riksdag vidtagna åtgärder, i anledning af då väckt fråga om en ny MyntOrdning, upplästes och lades till Handlingarne.

§. 5.

Nedanskrifne Utskotts inkomna Betänkanden upplästes och lades på bordet, nemligen:

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 56 om en fristad för sådane personer, hvilka mindre af elakhet, än af tillfälliga orsaker, förlorat medmenniskors aktning.

— 57 — förändring i mätningssättet af Säd och Halm.

— 58 — jemkning i BåtsmansRoteringen i Halland.

— 59 — deltagande i Kronoskjutsnings-, Brefbärings- och KronoFjerdingsmans-besväret m. m.

— 60 — Förklaring öfver Kongl. Kungörelsen den 3 April 1816, rörande öfverenskommelser om Preträttigheter.

— 61 — jemkning i Roteringen vid Westerbottens Regemente.

— 62 — en föreslagen ny Landtmäteri-taxa.

— 63 — beståndet af sådane Contracter, som emellan Pastorerne och Församlingarne blifvit upprättade, och hvarvid båda förklarat sig nöjda.

LagUtskottets:

N:o 54 angående beloppet hvarunder enskildta icke må vara tillåtet att utfärda Invisningar.

— 55 om skärpande af det för tjufnader stadgade straff m. m.

§. 6.

§. 6.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, öfver föreslagne ändringar uti Författningarne rörande HusbehofsBrännvinsbränningen och dermed gemenskap ägande ämnen, föredrogs å nyo och upplästes till och med 11. Mom., hvarefter Ståndet åtskildes klockan nära Nio.

In fidem

J. U. Almquist.

Tisdagen den 24 Mars 1818,

kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Då Ståndets Protocoll för den 19 dennes justerades, begärde Professoren *Agardh*, att uti Protocollet måtte antecknas, det han icke deltagit uti Ståndets då fattade beslut angående fångforslingen m. m.

§. 2.

Herr ErkeBiskoppen och Talmannen yttrade sig med egna ord:

Mine Bröder!

Sedan vi sist här träffades hafva vi med de känslor, som höfvas tacksamma Undersåtare, be-

vistat Högstsalig Hans Maj:t Konung CARL XIII:s lika sorgliga som högtidliga Begrafningsact; och då den af Hr Biskoppen och vice Talmannen, Högv. Doct. *von Rosenstein*, vid berörde tillfälle, hållna värdiga Likpredikan redan vunnit hela Allmänhetens odelade bifall, så får jag härmed betyga min och, såsom jag förmodar, hela det Högv. Ståndets sanna högaktning och varma erkänsla för den utmärkta skicklighet, hvarmed Herr Biskoppen och vice Talmannen fullgjort detta uppdrag.

Häruti hördes hela Ståndet instämma, med bifogad anhållan, att Herr Biskoppen och vice Talmannen täcktes ifrån trycket utgifva berörde Predikan. Herr Biskoppen och vice Talmannen betygade sin varma tacksamhet för det bifall, hvarmed Herr ErkeBiskoppen och Talmannen samt Högvörd. Ståndet behagat anse hans åtgärd och förklarade sig villig, att verkställa Ståndets beslut, angående tryckning af berörde Likpredikan.

§. 3.

Sedan Prosten, Doctor *Stenhammar*, i anseende till åkommen sjuklighet, uppå begäran blifvit entledigad ifrån dess befattning, såsom Ståndets Ledamot i Riksens Höglofl. Ständers Särskilta Utskott, så hade, efter anmodan, Ståndets Electorer denna dag till Ledamot inom nämnda Utskott, i Prosten, Doctor *Stenhammars* ställe, valt Kongl. HofPredikanten, ContractsProsten, Mag:r *Sv. J. Almquist*; hvilket igenom ProtocollsUtdrag skulle bemäldte Prost till bevis meddelas.

§. 4.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofpredikanten, Doctor *Hedrén* begärde ordet och utlät sig som följer:

Sedan Riksens Ständer beslutat, det Banquen må meddela lån på de i Philipstad belägne Fastigheter, i likhet med de åt Rikets öfriga Städer beviljade Fastighets-lån, anhåller jag få till Högv. Ståndet hemställa en sådan modification af Banco-Författningarne, rörande auctioner, att BancoStyrelsen ej må råka i villrådighet, eller snarare fullkomlig overksamhet, vid nämnde besluts verkställighet. Jag upprepar å nyo hvad jag förut medgifvit, att jag ingen ting befarar i afseende på säkerheten för ofvansagde lån. Men det måste ock då på andra sidan medgifvas vara en möjlighet, att, vid uteblifvande betalning, Banco-Styrelsen vore nödsakad densamma lagligen utsöka. Visserligen är en ny säkerhet beredd uti de, vid dessa lån föreslagna och nu mera föreskrifna Cautionister. Men den händelsen kan dock inträffa, att den pantsatta Egendomen behöfde försäljas. Ett sådant förfarande är dessutom anbefaldt.

Efter nu gällande Författningar för Riksens Ständers Banque och för Philipstads fastigheter, är deremot all försäljning omöjlig. Enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution af den 30 April 1689 §. 2. i sammanhang med alla efter samma tid utkomna föreskrifter i detta ämne, skola alla för Bancolån pantsatta Egendomar först uppbjudas

och lagfaras, innan de på auction kunna försäljas; hvarmedelst köparen undgår all omsorg för lagfarten, och är, i samma ögonblick klubban slår, utan alla andra omvägar, än full betalning, den intecknade fastighetens ovillkorliga ägare. Nu kan å Philipstads Egendomar ingen lagfart äga rum, förrän köparen är känd, enligt de för Staden fastställda privilegier. Deremot kan, enligt de för BancoAuctioner fastställda grunder, ingen köpare blifva känd, icke ens någon pantförskrifven Egendom utropas, förrän lagfarten är förbi. Om nu fråga skulle uppstå om en i Philipstad för Banquens räkning belänt fastighets försäljande å Banquens Auction, så vore BancoStyrelsen, enligt nu gällande Författningar, alldeles utur stånd en sådan försäljning att verkställa, men deremot, i kraft af sin instruction, dertill ovägerligen förpligtad. Denna contrast kan och bör af Riksens Ständer afhjelpas; hvarföre jag vördsamt hos det Högv. Ståndet anhåller, att denna min anmärkning må till Höglofl. BancoUtskottet öfverlemnas, för att observeras i dess till BancoStyrelsens efterföljd afgifvande föreskrifter.

I Utskottet har jag ansett denna fråga icke omedelbart böra väckas förrän Riksens Ständer bifallit sjelfva saken: och sedan nu detta bifall hunnit inhämtas, hoppas jag, att Högvördigste Herr Doctorn och ErkeBiskoppen och Högvörd. Ståndet icke ogunstigt anser, det framställningen här sker, för att härifrån, i laga ordning förvisad, vinna kraftigare understöd och noggrannare uppmärksamhet.

Biskoppen, Doct. *Almquist* yttrade:

Om Riksens Höglofl. Ständer skulle bifalla BancoUtskottets tillstyrkande för Philipstads besuttne Innevånare, att emot Inteckning i deras Fastigheter, jemte vederhäftig borgen, vara berättigade till Fastighets-lån, så tror jag det också närmast tillhöra BancoUtskottet att profva, huru vida detta af Ständerna gifna bifall må kunna anses föranleda till en sådan collision med förut varande BancoFörfattningar, att den skulle påkalla en dylik åtgärd, som den värde Talaren nu föreslagit. Således har jag ock trott, att den af honom nu gjorda Motion lämpligast hade bordt väckas i BancoUtskottet, der den så mycket mindre kan befaras blifva utan afseende, som Utskottet har den särskildta lyckan, att i den värde Talaren sjelf äga en upplyst och verksam Ledamot, af hvars råd och insigter Utskottet icke lärer försumma, att sig begagna.

Pastor Primarius, Doctor *Dryséu* trodde, lika med Biskopp *Almquist*, att BancoUtskottet icke lärer underlåta, att sjelf vara betänkt på de Författningar, hvilka i anseende till de collisioner, som Doctor *Hedrén* omnämnt, torde finnas nödige.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofpredikanten, Doct. *Hedrén* förklarade, att ehuru BancoUtskottet visserligen kan, utan remiss ifrån Riks-Stånden, föreslå de ändringar uti BancoFörfattningarne, till hvilka ifrågavarande beslut kan föranleda, han likväl ansåg sig äga både rättighet och fullkomlig anledning att derom begära Remiss till Utskottet.

Professoren *Forssell* conformerade sig med Doctor *Hedrén* och föreslog, att BancoUtskottet igenom ProtocollsUtdrag måtte erhålla del af Doctor *Hedréus* ofvanintagna anförande.

Biskoppen och vice Talmannen, Doct. *von Rosenstein* tillstyrkte, att då den af Doct. *Hedrén* väckta Motion kunde tjena att vända BancoUtskottets uppmärksamhet på denna sak, berörde Motion måtte till BancoUtskottet remitteras.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, beslöt Ståndet, att hvad sålunda blifvit anfördt, skulle till BancoUtskottet remitteras.

§. 5.

Då Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande öfver föreslagna ändringar uti Författningarne rörande HusbehofsBrännvinsbränningen och dermed gemenskap ägande ämnen, nu å nyo föredrogs, yttrade sig Professoren, Doctor *Wijkman* som följer:

Hvarje enskild man har jag alltid ansett icke böra förmenas, att inom sitt hus, till sin enskildta nytta, fritt och obehindradt alla tider på året få använda och disponera, i synnerhet allt det han genom egen flit och arbetsamhet producerat, och att Regeringens omsorg och befattningar då först vidtaga, enär fråga blir om emplojerandet häraf till andre Medborgares i samhället eller ock hela Statens gagn eller skada. Det är af detta skäl jag ock alltid talat för Husbehofsbrännings-friheten oinskränkt, helst härtill äfven kommer, att om den enskilte Mannen ej hushållar för sig sjelf, är det omöjligt att genom Författningar bestämma denne enskiltes individuella mer eller mindre sparsamma hushållning; men det är ock af samma princip jag tror Regeringen ej blott kunna, utan ovillkorligen böra vidtaga de kraftigaste steg till hindrande af missbruk härvid, det vill säga, till förekommande af fabriks-anstalter och alla mercantila speculationer, i afseende å den så mycket omtalade Brännvinsbränningen. Äfven anser jag det vara en contradiction att hetas blott tillåta Husbehofs-bränning, men derjemte omtala och tillåta att Brännvin handteras, kringföres och försäljes såsom alla andra handelsvaror. Det blir då ej längre blott en husbehofs-affaire, och då afsalu och transporter deraf i stora qvantiteter tillåtas, är det omöjligt att förekomma missbruken af denna husbehofliga frihet, samt allt det från detta missbruk sig härledande både moraliska och physiska onda. Icke eller synes mig detta behöfligt då det står hvarjom och enom fritt, att sjelf tillverka och förskaffa sig sitt behof häraf. Jag önskar derföre 1:o att alla krogar på landet, dessa lastens plantscholor, måtte varda för alltid förbudne, och på Gästgifvaregårdar endast vid matförtäring afsalu häraf tillåtet. Hvilken resande som helst är härmed tillräckligt belåten, och om under vinterforslor, sjövägar tilläfventyrs skilja den resande från allmänna landsvägen, äger en sådan tillfälle att kunna medföra hvad för dess enskilta behof tarfvas. Så vet jag åtminstone praxis vara hos NorrlandsBonden, hvilken man under dess

långväga vinterresor nästan aldrig skall träffa på någon krog. 2:o Tillstyrker jag att alla Brännvins-transporter, så vidt de öfverstiga en viss qvantitet, till exempel 7 à 8 kannor, må vara confiscable ehvar de träffas. Detta sednare skall göra all Fabriksrörelse och speculative anläggningar af Brännvins-tillverkning omöjlig, hvilket å andra sidan ej kan förekommas, så länge det är tillåtet att expediera flera 1000:de kannor i en forsla på landsvägarne; vi tala om att hindra en öfverflödig sädesconsumtion till Brännvin, den blir ej öfverflödig då denna tillverkning är inskränkt inom hvarje hus till dess enskildta behof, men då den, som nyss sagdt är, får i sådane qvantiteter till afsalu kringföras, dicterar man fåfängt lagar mot vinningslystnaden till det Allmännas oboteliga skada, och då först blir Brännvins-tillverkningen ej längre en blott husbehofvelig frihet, som dock bör vara hela ändamålet dermed.

Häruti instämde Prostarne *Jan Wijkman* och *Öhrvall.*

Comminister *Bergegren* uppläste efterföljande anförande:

Då bland andra vigtiga ärender, som vid detta Riksmöte upptaga Rikets Höglofl. Ständers dyrbara tid och sorgfälliga bemödanden, det nu mera, sedan så många aktningsvärde Män inkommit med Memorialer, synes vara en afgjord sak, att Brännvinsbränningens förbud, eller ock obehindrade fortsättning äfven hörer till dagens ordning, så får, inför Högvördigste Herr Doctorn, ErkeBiskoppen och Talmannen samt Högv. Ståndet, jag taga ett lika så enkelt som oskyldigt och må hända ej så alldeles misshageligt steg till att föreslå ett försök, att, i den lofgifna tiden, förekomma den öfverflödiga tillverkningen, och i den förbudna, den lagstridiga lönnbränningen och deraf ej sällan inträffande olyckor, nemligen detta: att nersätta Bränvinspriset till ett värde, som svarar mot en billig, men ej öfverflödig vinst. Principen till detta förslag härledes både från erfarenheten och kännedomen af menniskan. Det är icke blott behofvet, det är äfven kärleken till vinst, som leder henne, utan afseende på behofvet, och ju flera de tillfällen till denna vinst äro, som öppnas för hennes begärförmåga, utan att bindas af lag, utan att återhållas af Religion, desto oftare tillåter hon sig, ja! derjemte ock försvarar dem dessa samvetslösa utvägar till sitt riktande, med bländande sken antingen af rätt och billighet, eller ock af nödtvungna åtgärder till bergning. I förevarande fråga tillämpas icke utan skäl denna sanning: är Brännvinet högt uppstegradt, så lönar det mödan, att, om det än vore i lönndom, bränna upp säden ända i det yttersta; har jag Förordningen för mig, gör jag det med glädje; har jag den emot mig, gör jag det med farhoga, men ändå med hoppfulla uträkningar. När man, med en klok anstalt och under en viss pannrymd, kan få 20 à 21 kanna efter en tupna Säd, så är, utan att taga dranken i beräkning, den icke obetydliga vinsten gifven i förhållandet emellan 14 och 20 à 21, eller ock emellan 9 à 10, och 20 à 21. Är åter vinsten

blott svarande emot behofvet, då man endast frågar: lönar det sig? kan jag, utom dranken, också härmed förtjena nödigt Brännvin för mitt hushåll? så försättes man icke i fara, att Spannmålen, denna framför allt vigtiga nödvändighetsvara, i oträngdt mål uppbrännes, så användes den till andra och bättre behof. Men, frågas tilläfventyrs: nedsättes Brännvinet till ett lågt pris, skall man icke då befara en ännu öfverflödigare förtäring af denna vara? och hvilka olyckor, i följd deraf, för ett Land och Rike? Utom det att missbruket redan är så stort, att det näppeligen kan blifva större, och missbruk icke upphäfver bruk, så äro ju äfven i detta afseende Lagar och Författningar, hvarigenom alla oordningar böra förebyggas, afstyras eller bestraffas, att tillgå, och skulle icke äfven i dessa fall Tukt- och Correctionshus kunna göra en önskad nytta, när lagar och efterdömen förfela sina goda åsyften? Dessutom bör väl icke en ädel och derjemte högst redbar vinst för Samhället, som ligger uti en med säkerhet påräknad behållning för brödfödan i missvext-år, för några olägenheter, som visserligen icke äro eller böra förblifva urbota, glömmas och åsidosättas. En taxa på Brännvinet, lämpad icke efter vinningslystnadens önskningar, utan efter hvarje orts sädespris och öfriga omständigheter, vore derföre tilläfventyrs högst nyttig, med det enda undantag: om Svenska Sädesbrännvinet, under Sveriges må hända framtida lyckligare tidehvarf, blefve en betydande exportvara till förmon på handelsvägen.

Till försöket att förekomma en öfverflödig

Brännvins-tillverkning derigenom, att priset å denna vara nedsättes, och en taxa, i följd deraf, upprättas, i enlighet med sädesprisets förhållande i hvarje landsort, får jag äran göra följande tillägg:

1:o Bör den, som öfverträder taxan, blifva skyldig till ett vite af 100 å 150 R:dr B:co.

2:o Bör icke köparen dermed beläggas, utan endast säljaren, som derjemte är tillverkare.

3:o Böra böterna tillfalla beslagaren och ingen annan.

Professoren *Thyselius* anförde:

Ehuru jag gerna medgifver, att Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande är icke blott ganska väl författadt, utan ock i det mesta väl grundadt, tror jag likväl att derigenom icke alla betänkligheter, särdeles i anseende till medgifven pannerynd, minuteringsfrihet och Städernes husbehofsbränning, blifvit häfne. Då jag derföre instämmer med de flere, som yrkat större inskränkning i de 2:ne första puncterne, utbeder jag mig få närmare utveckla mina tankar öfver den tredje.

Städernes Brännvins-tillverkningsrätt kan med skäl betviflas af den grund, att deras till plantering af åtskilliga konstämnen donerade jord icke rätteligen användes till åkerbruk och, ehuru genom flere gynnande omständigheter, vida mer odlad och bördig än Landtmannens, nästan in-

genstädes gifver fyllnad i Städernes spannmålsbehof till sine Innevånares lifsuppehälle, så att, om Brännvins-tillverkning öfvas, den hufvudsakligen måste drifvas med Landtmanna-producter. Om rättigheten skulle jag dock icke tvista, så vida jag kunde öfvertygas derom, att egentlig Husbehofs-bränning kunde vara för någon Stadsbo förmonlig, eller så annorstädes ansågs. Men förhållandet är ej sådant. Vedens dyrhet, lättare försnillning, svårare tillsyn öfver tjenstefolket, med flere omständigheter, göra vid en efter behof inskränkt tillverkning förlusten oundviklig. Den lätta och ymniga tillförseln bidrager ock till förmonligt inköpspris, hvarigenom husbehofsbränningen kan undvikas. Följden af Städerna förunnad tillverkningsfrihet har således visat sig vara den, att den allmänna rättigheten öfverflyttats på en eller annan speculerande Storbrännare, och husbehofs tillverkningen förbyts uti BrännvinsFabriker, sådana, som man just velat motverka. Men härmed icke nog. Då dessa Fabricanter icke funnit sin räkning vid att hålla jemt pris med Landtmannen, som måst nöja sig med ganska ringa vinst, har den vidgade speculationen gått ut på en slags uteslutande försäljningsrätt. Således har man sett, under sken af någon lättnad i vissa Stadens gemensamma bördor, försäljningsrättigheten af Brännvin och Dricka till alla Minuterings-ställen, tillika med full makt att öfver dessa disponera, öfverlåtas åt en enda, samt sedan, likasom annat rättfånget gods, transporteras genom handel ifrån man till man. Häraf hafva taxor, förhöjda vida öfver gångbart pris, Krögares försök att smyghandla på andra

ställen, beslag och böter, edgång, affordrad till och med nära 90:åriga personer, och, ehuru i något mindre scala, alla de oredor, som under Krono-Bränneritiden med allmänt missnöje förspordes, blott för den enskildta vinningslystnadens tillfridsställelse följt. Ja, erfarenheten, ty derifrån är målningen tagen, erfarenheten har visat, att man ålagt hvarje Krögare en viss, högst till 2000 kannor Brännvin bestämd årlig försäljningsskyldighet, flyttat, när denna icke kunnat fyllas, med hvarje månad krogskyltarne från hus till hus, utarmat den ena efter den andra, och genom en fintlig, ehuru icke alldeles bindande Euclidiansk inversion af Kongl. Förordningens föreskrift om Brännvins-minuteringen, deraf att Krögare icke är tillåtet sälja Brännvin, utan att tillika lemna Mat, dragit den slutsats, att ingen till Arbetsclasserne finge sälja Mat, så vida han icke af Monopolisten fått tillstånd att hos honom köpa Måltidsbrännvin, hvarigenom alltså det ena monopolium framalstrat det andra. Det är lätt att inse vådligheten af dessa oredor, icke lätt att förese hvar de stadna. Efter min öfvertygelse, vore bäst att sätta dammen invid källan, och hvad jag tror, utan Allmänhetens missnöje låter sig göra, upphäfva för Städernes innevånare all Brännvins-tillverkningsrätt. Men skulle detta synas för strängt; må då tillåtas hvarje innehafvare af Stadsjord att bränna till husbehof, dock så, att ingen må bränna för mer än ett brännlag och den högsta tillåtliga pannerymden för ett brännlag vara af 50 kannor. Monopolier åter till minutering och Krögares tillsättande, böra väl, såsom under RegeringsFormens 60. §. inbegripne, ut-

tryckligen till inrättande förbjudas, samt enär först ske kan afskaffas, der de kunna finnas redan inrättade. Det är endast genom ett sådant stadgande, som jag anser handhafvandet af ordning och rättvisa blifva i denna del uti Städerne möjligt, och anhåller att detta yttrande må återremissen till Höglofl. Utskottet biläggas.

Härmed förenade sig Prosten *Hogberg*.

Prosten *Sven Almquist* uppläste ett sålydande Dictamen:

I stället för det Höglofl. Utskottet föreslagit, att Brännvinsbränningen skall inställas 3 Månader om året, hade jag önskat och ansett mera tjenligt för vinnande af det ändamål som sökes, nemligen Bränvinstillverkningens inskränkning till Husbehof, att ingen Panna tillåtits öfver 50 eller högst 60 Kannors rymd. Det är visserligen ganska väl och mycket i sin ordning, att den andra 90 kannors Pannan vid Egendomar öfver 15000 Rdrs värde blifvit till indragning föreslagen — och dervid måste nödvändigt göras det tillägg, som Doctor *Hulin* yrkat, att om flere sådana Egendomar inom en å två mils omkrets äro i en Ägares hand, bör dock aldrig mer än en 90 kannors panna få nyttjas. — Men jag hemställer, om denna inskränkning är tillräcklig. Jag tror, att hvar helst ett Bränneri anlägges med Panna öfver 60 kannors rymd, der förvandlas Husbehofsbränningen till BrännvinsFabrique, som drifves i mercantil speculation. På de skäl, som

Prosten *Säve* i sitt särskildta anförande omständeligen utvecklat, förenar jag mig alltså med honom i den önskan, att ingen Brännvinspanna öfver 50 högst 60 kannors rymd hädanefter må tillåtas.

Deremot finner jag intet skäl, att inställa Husbehofsbränningen under 3:ne Sommarmånader. Utskottet medgifver, att ingen klok hushållare bränner denna årstid, om ej vid särskildt inträffande händelser. Hvartill tjenar då detta förbud, som naturligen förbjuder sig sjelf? Det gifver blott anledning till fiscalisationer. Det kan icke hållas i helgd. Det är således utan ändamål.

Beträffande Krogar, dessa lasternas plant scholor, instämmer jag till alla delar med Prosten *Säve*, att de i Städerna böra inskränkas till ett ringa antal och den i Hufvudstaden stadgade ordning iakttagas, att inga supare der få samlas, ingen Brännvins-förtäring tillåtas, utom de stunder på dagen, då mat gifves — att de på Landet böra alldeles afskaffas, och ingen Brännvinsminutering tillåtas annorstädes, än på Gästgifvaregårdar. Det skäl Utskottet anfört, att Lönnkrogar derigenom skulle tillskapas, synes mig ej antagligt. Ty värr! torde Lönnkrogar finnas äfven nu bredvid dem som äro tillåtne. Men genom en verksam Police kunna och böra de utrotas. Och skulle det ej vara möjeligt, så är det åtminstone ett ondt mindre, om inga Krogar finnas af Styrelsen auctoriserade.

Biskoppen, Doct. *Almquist*, Lectoren *Arrhander* samt Prostarne *Svedelius* och *Billdahl* conformerade sig med Prosten *Almquist*.

Professoren *Agardh* yttrade sig sålunda:

Jag kan ej annat än instämma med en värd Ledamot i den anmärkning, att Höglofl. Utskottet, som för öfrigt med så mycken grundlighet granskat sitt ämne, synes hafva fästat för liten uppmärksamhet på frågan om Krogarnes inskränkning. Den torde böra anses lika så vigtig, om icke vigtigare, än sjelfva hufvudfrågan, och svårigheten att tillvägabringa en förändring, torde ej böra afskräcka derifrån. Tillräckliga erfarenhetsbevis för möjligheten att undanrödja denna svårighet felas visserligen icke, och sjelfva Hufvudstaden, der svårigheten torde vara störst, gifver ett märkeligt efterdöme. — Hvad åter frågan om förbud för Landtmannen, att sjelf få försälja och transportera sitt Brännvin, angår, så synes detta så mycket mindre billigt, som alla redan varande band snarare böra lossas, än nya läggas på försäljningen af Landtmannens egna producter. När han äger rätt att försälja en rudimateria, bör han väl äga lika rätt till afsättande af den förädlade varan. Vi veta hvad välgörande verkan fri Spannmålshandel haft på jordbruket, vi kunna deraf dömma hvad en fri handel med Landtmannens öfriga producter skulle yttra derpå. Dessutom får man väl ej förstå med *Husbehofsbränning* tillverkning af den qvantitet Brännvin, som man sjelf förbrukar, utan den som

som tillika uppfyller behofvet äfven för en utvidgad Ladugård. Slutligen inser jag icke, om Landtmannen förbjöds att till Staden transportera Brännvin, huru Staden skulle erhålla dess erforderliga qvantum, om ej genom införskrifning utifrån, en anstalts vidtagande, som visserligen, efter en bedröflig erfarenhet, ej mera torde komma i fråga.

Prosten, Doct. *Renström* anförde:

Gerna förenar jag mig med den värde Ledamot, som yrkat all möjlig inskränkning af rättigheten till Brännvins afsalu på Landsbygden, emedan motsatsen är föga förenlig med det begrepp, som bör fästas vid benämningen af *Husbehofs*-brännvins-tillverkning. Men likväl skulle jag anse denna inskränkning vara dragen alltför långt ifrån sin tillbörliga gräns af billighet, derest den stadgades sådan, att, t. ex., Backstugusittare, Torpare, Sockenhandtverkare och Strandfiskare m. fl., hvilka icke dela rättigheten att sjelfve tillverka Brännvin, likväl äfven skulle sakna all loflig utväg att för betalning kunna förskaffa sig sitt nödtorftigaste husbehof af detta vederqvickelse-ämne, som de icke mindre än andre, efter ansträngningar och mödor under ett hårdt luftstreck, kunna tarfva.

Härjemte, och så framt icke jag origtigt fattat meningen af nu upplästa förslag till BrännvinstSadga, tror jag mig hafva funnit anledning anmärka, att ifrån rättigheten att sjelfve tillverka

Husbehofsbränvin, skola åtminstone 2:ne Medborgareclasser nödgas se sig uteslutne, hvilka, efter min tanka, borde uti denna rättighet lika med andra äga att deltaga, nemligen de *Comministrar*, som sakna egna eller Boställshemman, samt öfverhufvud så kallade *Nybyggare*. Desse *sednare* äro ju verkligen hemmans- både ägare och brukare. Till uppmuntran för ett så Riksgagneligt och svårt företag, som det är, att bereda en vild trakt till ett beboeligt och bördigt hemman, är dem väl under vissa år beviljad frihet från åtskillige ordinaira utskylder, som åligga äldre Skattehemman; men en sådan väl beräknad rättvisa eller billighet bör dock icke till någon motsvarande del återtagas, genom förnekande emedlertid af en fri- och rättighet, som de sistnämnde endast för egenskapen af jordbruk tillerkännes. Om jag icke alltför mycket misstager mig, så borde för ingen af Rikets Innevånare friheten att sjelf tillverka sitt Husbehofsbrännvin så litet begränsas, som för Nybyggaren. Han är *Jordbrukare*, och det ofta med större flit och påföljd, än mången mindre idog SkatteBonde: skördar icke sällan af frost skadad Säd, som illa låter förbruka sig till Bröd, men väl till Brännvin: har äfven, såsom aflägse boendes samt nödsakad att blott till närmaste grannskap göra en hel, ganska mödosam dagsresa på obanade vägar både Sommar och Vinter, till Kyrka åter flera besvärliga dagsleder, i sanning större verkligt behof af ett mått Brännvin till sin förfriskning då och då, samt af friheten att i sitt hus tillverka det, men deremot mindre tillfälle att missbruka en sådan frihet genom lönnkrögeri, än andra med bequämligare vistelser, enär han sällan eller aldrig besökes af någon främmande. Allt synes således förena sig att tala till Nybyggarens förmon i denna del. — De *förre* åter, eller Comministrarne, böra väl alla åtnjuta lika rätt i detta hänseende, antingen de hafva Boställen, eller icke. De bättre lottade, som med Boställen äro förseddе, är genom Författning tillåtet att utöfva Husbehofsbränning: hvarföre då icke äfven de öfrige? Emellan desse Embetsbröder må väl icke samma åtskilnad finna rum, som emellan Hemmans-ägare och Torpare? Den boställslöse Capellanen bekläder enahanda ansvarsfulla och mödosamma Embete med dem, som njuta förmonen af Boställen; aflönas på lika sätt med inhemsk, ja InsocknesSpannmål in natura; står till sine Åhörare uti samma förtroliga förhållande, det, att ömsom emottaga och gifva undfägnad, ömsom röna och bevisa prof af välvilja eller erkänsamhet; hvarförutan äfven han, såsom uppbärande foder af Församlingen, vanligen har boskap att framföda: med hvad skäl kan då denne, mer än hans vederlikar, sättas i nödvändighet, att köpa sitt Husbehofsbrännvin, enär han dertill äger lika laglig rätt att årligen uppbära rudimaterien inom Socknen, som Hemmansbrukare hämta den af sin åker? Något giltigt skäl dertill har åtminstone jag svårt att finna.

Om, enligt hvad jag önskar, rättigheten att till eget husbehof tillverka Brännvin, blefve utsträckt till Nybyggare och äfven boställslöse Capellaner; så skulle derigenom consumtionen af Brännvin eller Spannmål för ingen del ökas. Ty

ifrån det desse upphörde att vara köpare af Brännvin, skulle i lika mon andras afsalu, och således äfven tillverkning, naturligtvis minskas; hvaremot Kronans inkomst skulle vinna en årlig tillökning, emot hvilken ingen lärer hafva något att påminna.

Häruti instämde Comminister *Bergegren*.

Prosten *Kolmodin* conformerade sig med Professoren, Doctor *Wijkman* och åberopade i öfrigt sitt vid Utskottets Betänkande bifogade särskildta yttrande, samt önskade, att på Gästgifvaregårdarne Brännvin icke må få försäljas till andra än Resande, emedan, i annor händelse, Gästgifvaregårdarne torde blifva förvandlade till verkliga Krogar.

Professoren, Doct. *Wijkman* yttrade vidare:

I afseende å en värd Ledamots anförande om Städernes behof af Brännvin, och att genom förbud af denna varas försäljning ifrån Landet till Stadsman, man skulle risquera införskrifning eller inpractiserande af Utländskt Brännvin, till afhjelpande af dess behof, sedan det nu mera blifvit en nödvändighets-vara, må mig tillåtas anmärka, att då först kunde detta blifva ett gällande skäl, då Brännvins-tillverkning vore Städerna förbuden; men då det, efter Utskottets Betänkande, är Städerna tillåtet, att så väl efter den jord de besitta, som efter personalen på hvarje ställe, få inom sig producera hvad för Staden tarfvas, och, der sådant åter icke är tillåtet, Kronobrännerierne efter uppgift af mantalsskrifne personer böra hålla denna vara tillgänglig, ser jag ej någon nödvändighet för Städerne, att derutöfver ändock behöfva tillförsel från Landet, helst äfven i Städerne jag önskar, så mycket möjligt är, inskränkning af krogar, och att allt reduceras till blott det husbehofliga.

Prosten, Lector *Fellenius* utlät sig:

Ett förbud af afsalu af Brännvin i större partier, genom transport på aflägsen ort, synes, efter min tanka, vara ett correctiv mot en otillbörlig tillverkning deraf, och en derigenom förorsakad misshushållning och sedeförderf. Jag känner hela Socknar, som sysselsätta sig med upphandling af Säd och tillverkning af denna vara, för att med starka foror förse en aflägsnare ort, der krögeriers antal och brännvins förtäring är större af en större concurrence af menniskor. Det lärer ock vara väl bekant, att sådane Fabriquer i Städer äro for samma ändamål verksamme. Det bör likväl icke nekas Landtmannen, att på närmaste ort eller Stad få föryttra ett öfverflöd, som genom besparing och ett måttligt bruk i dess hushåll, af en för ladugården nödig Husbehofsbränning, kan vinnas. Likaså kan jag icke bestrida Städerna, då fråga är om Husbehofsbränning, en rättighet dertill; men jag önskar, att äfven derstädes all slags fabricering utöfver Stadens husbehof måtte förekommas. Jag tillstyrker derföre, i anledning af hvad värde Ledamöter hafva anfört, att icke allenast forsior af brännvin i partier öfver 10 à 15 kannor, utom för Kro-

nans behof, förbjudas, utan ock, att alla Landsvägs-, Forvägs- och Bykrogar afskaffas, antalet af sådane i Städerna blott bestämmes efter ett nödigt behof för den arbetande och lägre Folkclassen derstädes, vissa timmar på dagen, att pannerymden för Städerna stadgas till högst 50 eller 60 kannors innehåll, beräknad efter personalen blott till husbehof, och, af samma grund, att Berednings- och TaxeringsComitéer måtte få makt att anmärka och till förbud hos Konungens Befallningshafvande anmäla, större anläggningar på Landet, vid en Egendom eller sammanräknade Hemman, antingen af flera eller större pannor, än som kan svara emot hushållsbehofvet efter personalen och emot behofvet för ladugården.

Biskoppen, Doctor *Faxe* förenade sig med dem af Högv. Ståndets Ledamöter, som yrkat indragning af Krogar å Landsbygden, och ansåg, att der försäljning af Brännvin i Städerna kan tillåtas, borde samma Reglemente, som i Stockholm, vidtagas, så att besämd tid på dagen utsättes, när å Näringsställen Mat och Brännvin derstädes få njutas. Men all Kroghållning om aftnarne borde i Städer förbjudas.

För öfrigt hade Herr Biskoppen önskat, att Höglofl. Utskottet fästat en större uppmärksamhet vid det i Betänkandet blott nämda förslag, att bestämma hvarjes rätt till större eller mindre Brännvinspanna efter det antal Boskap, som å Ladugård årligen underhålles.

Sedan Brännvins-tillverkning blifvit ansedd för en allmän och för Landtbruket oumbärlig Näringsgren, torde nödvändigheten fordra, att vidtaga någon annan grund för pannerymden, än den nu gällande, beroende af Egendomens uppskattningsvärde, och innefattande anledning till mångfaldiga missbruk. Förnämsta afseendet borde ofelbart göras på möjligheten, att medelst Brännvinsbränning bidraga till Landtbrukets upphjelpande och man sålunda blifva försäkrad, att Jordbruket i samma mohn tilltager i production, som Brännvinsbränningen utvidgar sig och bidrager till ökad Spannmåls-consumtion.

Lika obestridligt det är, att en utvidgad Ladugårds-afvel hufvudsakligast bidrager till Jordbrukets upphjelpande, och att nitet för Ladugårdsskötsel, dels blifvit på flera Orter eftersatt, dels i sednare åren öfverflyttadt till omsorgen, att på odaljordens bekostnad företaga ny-uppodlingar, lika vigtigt och lika förenligt med det alltid föregifna ändamålet med Brännvins-tillverkningen synes det vara, att antalet af ägande Boskap borde bestämma hvarje Jordbrukares rätt att tillreda Brännvin med större eller mindre panna efter en viss stadgad proportion. Denna kunde uppgöras så att rymden af Pannorna icke skulle behöfva att allmänt förändras. Controllen mot missbruk vore icke svår. Antalet af kreatur i Ladugården kan icke döljas.

Den möjliga invändningen, att Städernes Invånare skulle, efter denna grund, sällan kunna komma att begagna en större Pannerymd, borde

väl icke hindra antagandet af den föreslagna utväg, att förekomma det skadliga af Brännvinsbränningen, då detta correctiv tillika innefattar ett verkligt stöd för landtbrukets upphjelpande. Invändningen bevisar snarare rättvisan af den uppgifna grunden för rättigheten att tillverka Brännvin, emedan Städerne efter sakens natur icke borde vidare begagna sig deraf, än i den mohn deras Innevånare utöfva Landtmanna näring och bidraga till en ökad production af Spannmål eller Jordfrukter.

Prosten *Ek* androg:

Med de värde Ledamöter, som redan gjort den anmärkning, att Krögerinäringen må, om ej alldeles afskaffas, åtminstone i möjligaste måtto inskränkas, förenar jag mig till alla delar. Jag finner ingen nödvändighet, att yrka Krogarnes tillvarelse, allraminst i någon mängd, då den tillåtne Husbehofsbränningen sätter hvarje Landtman i tillfälle, att kunna på resor, och ett längre afstånd från sin bostad, medföra det qvantum Brännvin han tror sig behöfva. Krogställen äro i allmänhet mindre en tillflykts-ort för den, som verkligen behöfver under resor och arbete någon förfriskning, än en lycklig uppfinning för drinkaren, der han säkert kan påräkna ersättning för det brännvinsförråd han förut ägde tillräckligt, men hvars besparande han, under åtanka på den närbelägna Krogen, ansåg öfverflödigt. Andra olycksföljder, som härmed stå i sammanhang, må jag ej upprepa. De äro tillräckligen bekante, och vitsordas beständigt i våra Domstolars Protocoll.

Hvad åter beträffar den projecterade inskränkning af tiden till HusbehofsBrännvinsbränningens verkställande, anser jag den mindre lämplig. Skall tillåtelsen bära namnet af fri, så måste den ock i sjelfva verket vara det. Om ingen tid undantages, så följer ej deraf, att en klok hushållare till sin skada under Sommarmånaderna tillverkar Brännvin. Troligen skola de fleste finna mera förenligt med sin fördel, att då låta Brännredskapen hvila, men det kan ju inträffa och inträffar verkligen, att Landtmannen, äfven om Sommaren, behöfver drank till sina hemdjur, hvilka af denna då snart syrade dryck njuta föda och ett preservatif mot sjukdomar. Dessutom händer ock, att den Landtman, som äger ett mindre Sädesförråd att disponera, vågar ej om Vintern på en slump tillverka Brännvin. Han gömmer sitt lilla qvantum, för att, i mon af behof, framdeles deraf använda en del till Brännvin. En oblid väderlek kan förlänga slåtter- och skördetiden, då ett strängare arbete påkaliar en behöflig uppfriskning. Innan arbetet hinner fullbordas, kan ju då ett vanligen tillräckligt Brännvinsqvantum vara förtärdt, och i den händelse vore det illa, om en Husbonde af något Brännförbud skulle hindras, att, för tillfället, sjelf bereda sig Brännvin, som eljest till uppstegradt pris måste nödvändigt från annat håll inköpas.

I sammanhang härmed, torde mig tillåtas göra den anmärkning: flere Tjenstemän, som hafva Boställen på Landet, måste i och för tjenstens skull *nödvändigt* vistas och hålla hushåll i Staden. Hit räknar jag Comministrarne i flera

Städer. De kunna omöjligen, utan många olägenheter och äfventyr af underslef, vid Bostället njuta sin Brännvinsbrännings-rättighet till godo. På en skoglös ort måste veden föras dit långväga, särskilta personer från Staden dit affärdas, och mat hållas på stället, blott för ett Bränn skull, och sluteligen Brännvin och drank transporteras kanske hela milen till Staden, der BoställsInnehafvaren är boende och har ladugård. Utan all farhoga för rubbning af god ordning, anser jag dessa personer kunna få *i Städerne utöfva sin Brännvinsbrännings rättighet för det på Landet belägna Bostället.* Kronan erhåller i alla fall sin rätt och ingen blifver derigenom förnärmad. I anledning häraf önskar jag Betänkandets återremiss.

Professoren *Forssell* yttrade:

Då troligen Betänkandet blir återremitteradt, i anledning af de flera dervid gjorda anmärkningar, så anhåller äfven jag att få yttra mig rörande en omständighet, som der förekommer. Höglofl. Utskottet har föreslagit, i likhet med hvad som skedde vid sista Riksdag, att Rikets Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det icke utan i högsta nödfall Brännvinsbränningen må förbjudas. Händelser kunna dock inträffa, som föranleda till den önskan, att åt Kongl. Maj:t i denna delen öfverlemnades större frihet. Icke utan bekymmer har man inom Allmänna MagazinsDirectionen erfarit, huru betydliga Spannmåls-reqvisitioner ankomma från flera Län, äfven i sådana år, som icke kunna kallas missväxtår, och från sådana Provincer, som vanligt äro

spannmålssäljande. Det skall blifva svårt att vägra understödet, då det begäres såsom nödigt till föda; men lika svårt blir det ock att hindra sig från den tankan, att en betydlig del deraf användes till Brännvin. Ju mer det lyckas en Allmoge att få säd af Kronan till lägre pris och på längre credit än annars, dess mer skola reqvisitionerna ökas; och slutligen skall det blifva MagazinsDirectionens hufvudsakliga åliggande att anskaffa rudimaterien till Brännvin åt alla dem, som det begära, under förevändning af brist på bröd. Jag vet ej bättre corrective häremot, än att förbjuda Brännvinsbränningen i alla de Län, som till någon betydligare mängd requirera spannmål af Kronan. Det är ock naturligt, att om der är en verklig fara för hungersnöd, så bör icke brödet förbytas i brännvin. Af denna anledning önskar jag, att åt Kongl. Maj:t må i underdånighet öfverlemnas, att efter sig företeende omständigheter förbjuda Brännvinsbränningen på någon tid, antingen i hela Riket eller i särskilta Län. Jag är ock öfvertygad, att om en landsort med säkerhet visste, att vilkoret för dess undsättning med Spannmål vore förbudet af Brännvinstillverkning, så skulle på långt när icke så många och stora reqvisitioner inkomma, som hittills skett; och invånarne behöfde ej sedermera klaga öfver bristande förmåga att betala en spannmål, som de hade kunnat undvara.

Professoren *Thyselius* erkände värdet af de understöd, hvilka Kongl. Maj:t, igenom SpannmålsDirectionen, i nödens stund lemnar, men trodde tillika att, då föga mera än en 4:dels tun-

na på matlaget meddelas de orter, hvilka behöfva spannmål, intet deraf blir till bränvin användt.

Professoren, Doct. *Wijkman* anförde ytterligare:

En värd Ledamot har yttrat, att då icke alle, hvilkom brännvinstillverknings-rättigheten är tillåten, begagna densamma, och att sämedelst så väl de, som inhyseshjon m. m., hvilkom denna rättighet ej är medgifven, skulle, i händelse af allt afsalu-förbud, sättas i mistning häraf; får jag ytterligare tillägga, att, utom det, att det blir dens egna fel, som äger rättighet att förskaffa sig varan, om han det ej gör, lära utvägar ej för dem saknas, att blifva i denna del hulpne. Jag har medgifvit tillstånd att föra högst 7 a 8 kannor, och derigenom tror jag mer än tillräcklig utväg lemnad för dem att kunna af grannar erhålla hvad nödvändigt för dem tarfvas, men jag har önskat större transporter confiscable, hvarigenom desse ej betagas, att få sitt behof, men de mercantila speculationer, genom anläggande af BrännvinsFabriquer i stort och utöfver husliga Landtbehofvet, förekommas.

Likaså förhåller det sig med den uppgiften; att från SpannmålsMagazinerne stora quantiteter Spannmål blifvit requirerade, men som till äfventyrs, i stället för att användas till brödföda, blifvit genom Brännvinstillverkning förtärde, och hvarföre samme Ledamot yrkat öfverlåtande till Konungen, att när som helst för half eller helt år eller mera, inställa Husbehofsbränningen. Jag

tror, att om alla större Brännvins-transporter, som sagdt är, blifva förbudne och confiscable och således mercantil speculation dermed förekommen, ligger deruti ett säkert correctiv, ty då de ej på detta sätt kunna till försäljning transportera varan, förbjuder härigenom den öfverflödiga tillverkningen sig sjelf, om och då Författningen handhafves och hvarvid äfven risquen måtte ingå att återhålla lagbrytaren. Reqvisitioner af Spannmål till slikt behof kunna då icke göras, och att nyttja detta som anledning till öfverlemnande eller inskränkande af min husliga frihet för mitt enskilta behof, finner jag således, under åberopande af hvad jag redan härom anfört, icke vara något skäl.

Prosten *Säve* trodde, att vid frågan om correctiv emot öfverdrifven Brännvins-tillverkning, man i synnerhet borde inskränka tillverkningen med större pannor. Ty efter hvad Prosten hade sig bekant, kunde man med en 50 kannors panna, om man nyttjar dubbla Mäskningskärl, på året tillverka 72 helankare Brännvin.

Prosten *Rabe* yttrade, att han instämmer med Professoren, Hr Doct. *Wijkman* i allt hvad som angår inskränkning af Brännvins-afsalu: Att i öfrigt, då Höglofl. Ekon. Utskottet förehade frågan om Brännvins reglementariska del, der var ingen af dess Medlemmar, som icke sjelf insåg förderfligheten af Krogar, och önskade deras afskaffande: men att de till möjligast inskränkta antal blifvit bibehållna, har skett på grunder, som hos pluraliteten öfvervägt skadligheten, helst

denna, genom strängt handhafvande af Författningen, kan förekommas, hvaraf man ock redan har en lycklig erfarenhet. Att Städerna få tillåtelse att bränna, är den naturliga rättvisans kraf — utom det, att alla producters förädling naturligen tillhör Stadsboen. Att Brännvinspannor ej för mycket nedsättas eller förändras, torde vara nyttigast, för att spara kostnad, för att underlätta bränning af jordfrukter, och för att kunna bibehålla den med sådan noggrannhet upprättade och gällande Kongl. Författningen i denna väg. Och om någonsin större pannor böra vara, så böra de tillåtas Stadsboen — bland hvilka mycket säkert ganska få begagna rättigheten — men flera med största lätthet kunna förena sig: och vinsten behöfver vara mera utfallande, i anseende till större kostnad vid anläggning och tillverkning.

Härefter och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, beslöts att ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda deremot anmärkt blifvit, skulle till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet återförvisas.

§. 6.

Nedanskrefne ifrån Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet inkomna och på bordet hvilande Betänkanden, nemligen:

N:o 56 om en fristad för sådana Personer, hvilka mindre af elakhet, än af tillfälliga orsaker, förlorat Medmenniskors aktning.

N:o 57 angående förändring i mätningssättet af Hö och Halm.

— 58 rörande jemkning i BåtsmansRoteringen i Halland.

— 59 om deltagande i Kronoskjutsnings-, Brefbärings- och KronoFjerdingsmäns-besväret m. m.

— 61 angående jemkning i Roteringen vid Vesterbottens Regemente, och i sammanhang dermed StatsUtskottets Utlåtande N:o 118, rörande samma ämne, samt

— 62 i frågan om föreslagen ny Landtmäteri-Taxa; blefvo vid förnyad föredragning af PrestStåndet bifallne.

§. 7.

Jemlikt upplästa ProtocollsUtdrag, hade Höglofliga Ridderskapet och Adeln

1:o Bifallit de af ConstitutionsUtskottet tillstyrkta ändringar uti RegeringsFormens 41., 56. och 81. §. §.; men ogillat de föreslagne ändringarne uti RegeringsFormens 53., 60. och 96. §. §., och antagit Utskottets förslag till ändringar uti RiksdagsOrdningens 15., 46. och 68. §. §., jemte första alternativet af de utaf 38. §. framställda Redactioner; men förkastat Utskottets förslag till förändrade Redactioner af 14., 29., 56. och 63. §. §. RiksdagsOrdningen, samt ogillat de af ConstitutionsUtskottet tillstyrkta ändringar uti TryckfrihetsLagens 4. §. 8. Mom., och 5. §. 2. och 3.

Mom.; hvaremot alla öfriga uti Tryckfrihets-Lagen föreslagna ändringar och tillägg blifvit antagne.

2:o Anmodat ConstitutionsUtskottet, att inkomma med uppgift af de ändringar uti Grundlagarne, hvilka af samtelige RiksStånden blifvit godkända.

3:o Återremitterat Stats- och BancoUtskottens gemensamma Utlåtande, angående Malmö, Götha CanalBolags samt Götheborgs DiscontVerks utredning.

4:o Remitterat till Stats- och BancoUtskotten ett Memorial af Grefve *von Platen*, *Balzar Bogislaus*, angående nödiga förskott till Götha Canal-arbetets fortsättande under instundande Sommar.

5:o Lagt till Handlingarne Constitutions-Utskottets anmälan om 2:ne Redactionsfel uti förslagen till ändringar uti RiksdagsOrdningens 38. och 46. §. §.

§. 8.

Af inkomna ProtocollsUtdrag inhämtades; att Vällofl. BorgareStåndet

1:o Instämt utiPrestStåndets anmodan till ConstitutionsUtskottet, att inkomma med uppgift å de förslag till ändring uti Rikets Grundlagar, hvilka nu blifvit af samtlige RiksStånden antagne, och som, efter det justering deraf hos samt,

samtelige RiksStånden skett, böra till Expeditions-Utskottet öfverlemnas, för att åtfölja Riksens Ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, till vinnande af Kongl. Maj:ts Nådiga sanction å Riksens Ständers beslut i dessa ämnen.

2:o Lagt till Handlingarne de ifrån Stats-Utskottet inkomna svar å gjorda anmärkningar vid bemäldte Utskotts Betänkanden, angående 1:o yrkadt anstånd med indrifvandet af den återstående delen af Vesterbottniska Lånet, som skulle erläggas af Innevånarne i Norrbottens Län; 2) väckt fråga, om Allmänna BrandförsäkringsInrättningens ställande under tillsyn af Riksens Ständers Fullmäktige i Banquen och Riksgälds-Contoiret.

Ståndet åtskildes.

In fidem

J. U. Almquist.

Tisdagen den 24 Mars 1818,

klockan ½ till 6 eftermiddagen.

§. 1.

Uti nu inkommet ProtocollsUtdrag af denna dag tillkännagafs, att Vällofl. BorgareStåndet,

jemte bifall till BevillningsUtskottets första Betänkande, angående grunderna för allmänna Bevillningen, antagit det 2:dra Alternativet af Utskottets senare Utlåtande, rörande Consumtionsafgiften för öfverflods-varor m. m.

§. 2.

Enligt inkomna ProtocollsUtdrag, hade Hederv. BondeStåndet:

1:o Bifallit StatsUtskottets Betänkanden: 1:o om KronoTiondens utgörande till Stockholms Stora Barnhus; 2:o om ny Stats reglerande för Gripsholms Slotts- och DjurgårdsBetjening; 3:o angående ändring i Roteringen vid Vesterbottens Regemente; 4:o angående en till Upsala Barnhus donerad Kronofordran; 5:o angående Osmundsjernets betalning efter Kronovärdi, utan förvandling efter markegång.

BancoUtskottets:

1:o angående befordrings-grunderne inom Banquen; 2:o om fördelning af arbetet mellan Riksens Ständers Revisorer, samt om tryckning af deras Berättelser m. m.; 3:o rörande väckt fråga om tillåtelse för en hvar att emot Svenskt Speciemynt i Banquen tillbyta sig omyntadt guld och silfver, och 4:o i anledning af återremiss om præscriptions-tiden för låne-omsättningar i BancoDiscontverket.

Stats- och BancoUtskottens:

Angående justering inför båda Utskotten af föreskrifter för Rikets Ständers båda Penningeverk.

2:o Återremitterat Stats- och BancoUtskottens gemensamma Utlåtande, om Malmö, Götha CanalBolags och Götheborgs Discontverks utredning.

3:o I anledning af BancoUtskottets utlåtande, angående de sedan 1815 års Riksdag vidtagna åtgärder, i afseende på en ny MyntOrdning, beslutit att Riksens Ständer må, genom Skrifvelse till Kongl. Maj:t, i underdånighet anhålla, att de af Kongl. Maj:t samt BancoFullmäktige utsedde Comiterade, hvilka böra anställa fullständiga och noggranna undersökningar, grundade på rön och försök, rörande hela myntnings processen, med alla dertill hörande delar, samt, i anledning deraf, med underdånigt betänkande och förslag i ämnet inkomma m. m., men sedermera ej blifvit sammankallade eller någon början med deras arbeten gjord, alltså måtte af Kongl. Maj:t i Nåder anbefallas, att med det dem lemnade uppdrag, träda i verksamhet, och detsamma, så fort sig göra låter, fullgöra, på det Kongl. Maj:t derefter må komma i tillfälle, att dess Nådiga beslut i ämnet fatta.

4:o Till alla deras ogillat BevillningsUtskottets Betänkanden, rörande grunderne för den Allmänna Bevillningen.

5:o Instämt uti Vällofl. BorgareStåndets beslut att ExpeditionsUtskottet skulle anmodas med all skyndsamhet låta i Bihanget till RiksStåndens Protocoll till trycket befordra Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, angående antagandet af en ny ConcursLag, samt förändring af 1. §. 8. Cap. Gif-

termålsBalken, äfvensom att gå i författning, att den öfverläggning, hvilken i LagComitéen föregått förslaget till ifrågavarande lagförändring, måtte i sammanhang härmed till trycket befordras.

§. 3.

Föredrogs å nyo och bifölls Ecclesiastique-Utskottets efterföljande Förslag till underdånig Skrifvelse till Hans Kongl. Höghet KronPrinsen:

Sedan Hans Kongl. Maj:t, vår nu Regerande Allernådigste Konung, i Nåder täckts förordna Eders Kongl. Höghet, att i egenskap af Canzler för Upsala Academie äga högsta vården och Styrelsen af Dess så väl vettenskapliga, som ekonomiska angelägenheter, och PrestStåndet, som i så många afseenden och med så många skäl deltagande i de öden, hvilka träffa vettenskapernas HögScholor inom vårt Fädernesland, icke kan återhålla uttrycken af sin glädje öfver detta Kongl. Maj:ts visa och nådiga val, och af de förhoppningar för en sann och redbar vettenskapsbildning, hvilken allt mer och mer skall tilltaga och förökas under en Vårdares öga, som af egen erfarenhet känner vettenskapernas värde för ett Folk och med hela lifligheten af sin ålder, men med mognadt förstånd, nitälskar för upplysningen och odlingen, vågar med denna lyckliga förtröstan till Eders Kongl. Höghets Nådiga bepröfning, öfverlemna ett ämne, som, väckt inom PrestStåndet vid denna Riksdag, skulle förekommit Ståndet i flere afseenden betänkligt, om icke öfvertygelsen om Hans Kongl. Maj:ts vishet och

försäkran om de Mäns bepröfvade upplysning, som fått sig granskningen af ämnet i Nåder uppdragen, gjorde all fruktan för oförväntade följder öfverflödig.

Under d. 3 Junii nästlidne år, täcktes Kongl. Maj:t i Nåder tillförordna en Comité, som fått sig uppdraget att utarbeta och till Kongl. Maj:t i underdånighet inkomma med Utlåtande, om och huruvida några jemkningar i Upsala Academies Constitutioner nu mera efter tidernas förändrade skick kunde erfordras, samt i sådant fall förslag till de nödiga ändringarne afgifva. Till följe häraf har i Bref af den 30 October nästförledet år, Ordföranden i berörde Comité, Hans Excellence, StatsRådet m. m., Herr Friherre *Claës Fleming* infordrat från Consistorium i Upsala en förteckning på alla de Författningar, hvilka utkommit rörande Academiska Constitutionerna, äfven som på de särskilta, hvilka hafva afseende på Styrelsen inom Academien, samt förhållandet mellan densamma, och Stadens öfriga myndigheter, med tillkännagifvande, att Comitéen redan trädt i verksamhet; hvarefter tillförordnade tjenstförrättande Canzleren, Hans Excellence m. m., Herr Grefve *M. Fr. Brahe*, i skrifvelse af den 24 sistledne November, meddelar Consistorium Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, att till bemälte Comité aflemna alla erforderliga och requirerade handlingar, med uppgift derjemte på de i Nåder till Ledamöter i sagde Comité constituerade Herrar och Män.

PrestStåndet, som väl icke har sig bekant till hvad resultat fortgången af den Kongl. Co-

mitéens arbeten ledt, men är förvissadt, att de samma allraförst komma att underställas Eders Kongl. Höghets såsom Academiens Canzler, höga pröfning och bedömmande, vågar i underdånighet anhålla, att innan det förslag till ändringar i Upsala Academies Constitutioner, som den Kongl. Comitéen möjligtvis kan komma att afgifva, af Kongl. Maj:t till nådigt afgörande företages, både Upsala Academie och PrestStåndet, i hvars af Konung och Grundlagar fastställde och försäkrade Privilegier Academiska Constitutionerna ingå, förut deröfver, genom Eders Kongl. Höghets Nådiga förord, måtte blifva hörde.

Med &c.

§. 4.

Till justering upplästes och godkändes nedannämnde af ExpeditionsUtskottet föreslagna underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:t, nemligen

N:o 61 om ytterligare bidrag till Södertelje Canal-inrättnings fullbordande.

— 62 i anledning af ankomna Nådiga Skrifvelser om den årliga ränta, som är Hans Maj:t och dess Arfvingar tillslagen.

— 63 om ett årligt anslag för BergsRådet, Friherre *Hermelin*.

— 64 om förklaring öfver 12. Cap. 1. och 2. §. §. GiftermålsBalken, angående afvittring.

N:o 65 angående stället till val af Kronoskjuts-Skyldiges Deputerade.

§. 5.

Vid förnyad föredragning af StatsUtskottets på bordet hvilande Utlåtande, angående redovisning för Statsverkets förskott till tryckningen af RiksStåndens Protocoll, jemte Bihanget dertill vid 1815 års Riksdag, yttrade Biskoppen och v. Talmannen, Herr Doct. *von Rosenstein*, att ehuru han erkänner det vara i sin ordning, att de, hvilka emottagit och qvitterat nämnde förskott, derföre böra afgifva behörig redogörelse, han likväl icke ansåg det vara Riksens Ständer värdigt att, på sätt StatsUtskottet tillstyrkt, i förväg förklara ExpeditionsUtskottets då varande Secreterare och Betjening skyldige, att antingen lefverera de bristande exemplaren in natura, eller ock desamma med penningar ersätta till det belopp, hvarföre betalning af dem blifvit utaf Riksdagskostnads-medlen uppburen och qvitterad; och yrkade Biskoppen fördenskull, att ifrågavarande Betänkande måtte blifva till StatsUtskottet återremitteradt.

Prosten *Jan Wijkman* begärde proposition till bifall å Utskottets förevarande Betänkande.

Professoren *Thyselius* trodde, att då af ifrågavarande Utlåtande, med dertill hörande Bilagor, det är vordet upplyst, att StatsVerket, utöfver hvad som igenom försäljning influtit, till tryckningen af Bihanget tillskjutit 6701 R:dr 10

sk. 2 r:st, och till tryckningen af de 3:me Resp. MedStåndens Protocoll, 3625 R:dr 5 sk. 11 r:st., eller tillsammans 10,326 R:dr 16 sk. 1 r:st. B:o, StatsUtskottet ägt fullkomlig anledning tillstyrka en behörig redogörelse, och att Vederbörande, för de Exemplar, hvarföre redo ej kan visas, böra återbära den betalning, de derföre uppburit. Anseendes Professoren i öfrigt det hafva ålegat ExpeditionsUtskottets Betjening, att utan särskildt nu beräknadt arfvode ombesörja renskrifningen och correcturet af den hälft, som under Riksdagens lopp blifvit tryckt.

Häruti instämde Prosten *Svedelius*.

Professoren *Forsell* anmärkte, att StatsUtskottet hade bordt föreslå någon bestämd föreskrift, huru de medel, hvilka vid denna Riksdag af StatsVerket förskjutas till tryckning af de öfrige RiksStåndens Protocoll och dertill hörande Bihang, på tjenligt sätt skola redovisas, och tillstyrkte på sådan grund återremiss.

Biskoppen och v. Talmannen, Doct. *von Rosenstein* yttrade vidare, att det är StatsContoiret, men icke RiksgäldsContoiret, hvarifrån ofvanberörde förskott, likasom öfriga Medel till Riksdagsomkostnaderna, blifvit af vederbörande uttagne och quitterade, och trodde Biskoppen fördenskull att det borde vara inför StatsContoiret, men icke, såsom Utskottet tillstyrkt, inför Fullmäktige i RiksgäldsContoiret, som denna redovisning borde uppgöras. Vidkommande derefter hufvudsaken, så och enär ExpeditionsUtskottets Secreterare vid

1815 års Riksdag, Lectoren, nu mera CanzliRådet *Silverstolpe*, varit nödsakad att straxt efter samma Riksdags slut till sin hemort, Linköping, återresa, hvarefter Secreterarne *Westberg* och *Dahlbäck* ombesörjt tryckningen af Bihanget, kunde Biskoppen för ingen del finna det vara billigt, om Riksens Ständer, genom bifall till Utskottets Utlåtande, skulle upphäfva sig till Domare, och i förväg ålägga CanzliRådet *Silverstolpe* ansvaret för de bristande Exemplaren, hvilken brist tilläfventyrs borde tillskrifvas de Boktryckare, hvilka med denna tryckning haft befattning.

Prosten *Jan Wijkman* förnyade sin begäran om Proposition till bifall å förevarande Betänkande, med tillagd önskan, att StatsUtskottet må anmodas, att föreslå tjenliga föreskrifter, angående behörig redovisning för dylika förskott under påstående och kommande Riksdagar.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén*, ansåg det vara naturligt, att ExpeditionsUtskottets Secreterare, hvilken hade sig uppdraget att ombesörja Bihangets tryckning, samt att lyfta och quittera dertill erforderliga förskott, också bör derföre ansvara och redovisa inför Fullmäktige i RiksgäldsContoiret, hvarifrån dessa medel, äfvensom öfrige Riksdagskostnads-medlen, blifvit förskjutna. Vidare yttrade Doctoren, att Riksens Ständer, då de fordra reda och ersättning för StatsVerkets gjorda förskott, alldeles icke upphäfva sig till Domare, utan i sjelfva verket äro Parter, hvilka äga att yrka, det den som ombesörjt tryckningen i be-

hörig ordning må redovisa, eller ock må igenom laglig Domstol dertill förbindas. Vidkommande åter den omständighet, att CanzliRådet *Silverstolpe* sedan han efter Riksdagens slut hemrest, icke borde ansvara för den fortfarande tryckningen, ansåg Doctorn honom vara Riksens Ständer ansvarig för verkställigheten af det uppdrag som de åt honom lemnat, och att han deremot af de Personer, åt hvilka han öfverlåtit berörde befattning, ägde att fordra ersättning för den brist, som genom deras förvållande möjligen kunnat uppkomma.

Professoren *Forssell* erkände, att vid den till StatsUtskottet inlemnade redovisning för ifrågavarande Bihang, mycken oreda blifvit upptäckt, särdeles i så måtto, att af 31 första arken 500 Exemplar skola saknas. Men då Riksens Ständer icke hitintills utfärdat några bestämda föreskrifter, rörande denna redogörelse, så trodde Professoren, att Riksens Ständer, i afseende på det förflutna, kunde låta bero vid den redan aflemnade redogörelsen. Deremot ansåg Professoren ett bestämdt stadgande om behörig redovisning för dylika förskott under nu varande och blifvande Riksdagar, vara nödvändigt, hvarföre Professoren förnyade sin hemställan om återremiss i detta hänseende.

Biskoppen, Doctor *Faxe* yttrade, att han trodde, att frågan icke var om undersöknings anställande hvarken af StatsContoiret eller RiksgäldsContoiret, utan endast till hvilketdera redovisningen skulle inlemnas. Ingendera af dessa

Styrelser kan dömma till ersättnings-ansvar. Sådant tillkommer laga Domstol.

Professoren, Doctor *Wijkman* föreslog, att Betänkandet må återremitteras, med anmodan till StatsUtskottet, att behörigen granska den ingifna redovisningen för Statens till berörda ändamål gjorda förskott.

Biskoppen, Doctor *Almquist* ansåg det vara helt enkelt, att de medel, hvilka af StatsVerket förskjutas, skola ordentligen redovisas, och hemställde till den värda Ledamoten, som yttrat, att mycken oreda visat sig, men icke desto mindre tillstyrkt, att Ståndet må låta dervid bero, om icke sådant skulle kunna anses förnärmande för de Vederbörande, hvilka redovisnings-skyldigheten åligger, och hvilka tilläfventyrs kunna nöjaktigt förklara sig öfver de anmärkningar, hvilka emot deras afgifna Räkenskaper göras.

Professoren *Forssell* svarade, att han blifvit missförstådd, och att hans mening icke varit, att kasta någon skugga på ExpeditionsUtskottets Secreterare eller Betjening år 1815; samt att han så ifrigt som någon annan önskade, att Statens Medel till vederbörliga ändamål och enligt behöriga föreskrifter må användas; och att han just i sådan afsigt tillstyrkt anmodan till StatsUtskottet, att inkomma med förslag till stadgande, huru dylika förskott nu och för framtiden skola behörigen redovisas.

Prosten *Rabe* anförde, att i hans tanka ingenting är enklare, än att den, som innehafver

qvittence för utgifna penningar, har rättighet att fordra redovisning — och att den, som gifvit qvittence, är skyldig att göra redo för valuta. Om alltså StatsContoiret innehafver qvittencer för de till Protocolls- och Bihangs-tryckning år 1815 utgifna penningar, så äger samma StatsContoir att infordra och till Ständerna lemna redogörelse; och kunde han icke finna, att detta på något sätt involverar bruk af Domaremakt hos de sednare.

Härefter och uppå af-Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef ifrågavarande Betänkande af Ståndet bifallet, med anmodan till StatsUtskottet, att till RiksStånden ingifva förslag till tjenliga föreskrifter, huruledes StatsVerkets förskott till tryckning af RiksStåndens Protocoll och det dertill hörande Bihang vid nu påstående och följande Riksdagar må varda behörigen redovisade.

Theol. Lectoren, Doctor *Knös* erinrade, att StatsUtskottet begärt Riksens Ständers särskilta yttrande, huru med de återstående i behåll varande omkring 200 exemplar af Bihanget må förhållas.

Professoren, Doctor *Wijkman* föreslog, att, i enlighet med hvad förut varit vanligt, Ståndens Ledamöter inom Utskotten, äfvensom Hr Grefven och Landtmarskalken, jemte Herrar Talmän, må erhålla hvar sitt exemplar, och ehuru de återstående omkring 200 Exemplaren icke fullt svara emot antalet af samtlige Ledamöterne inom Utskotten, omkring 220, så trodde Doctorn likväl att

då till förstnämnda summa läggas de 41 exemplar, hvilka enligt redovisningen redan skola vara till Utskotten utlemnade, och de 25 exemplaren, hvilka likaledes lära vara till Hederv. Bonde-Ståndet utdelade, hvarje Stånds Ledamot inom Utskotten, som icke redan undfått ett exemplar, må kunna ett sådant erhålla.

Biskoppen, Doct. *Murray* tillstyrkte, att Academie- och GymnasiiBibliothequen i Riket äfven må erhålla hvar sitt exemplar af oftaberörde Bihang.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Almquist*.

Uppå framställd proposition, beslöt PrestStåndet för sin del, att Hr Grefven och Landtmarskalken samt Herrar Talmän och alla de Ledamöter uti Riksens Ständers Utskott, hvilka icke redan erhållit Bihanget, äfvensom Academie- och GymnasiiBibliothequen i Riket, böra undfå hvar sitt af de ännu återstående exemplaren af Bihanget till RiksStåndens Protocoll vid 1815 års Riksdag.

§. 6.

Riksens Höglofl. Ständers LagUtskotts den 19 i denna månad på bordet lagda Betänkande N:o 54 angående beloppet, hvarunder enskilta Personer icke må vara tillåtit att utfärda Invisningar, föredrogs å nyo och bifölls.

§. 7.

Enär LagUtskottets på bordet hvilande Utlåtande N:o 55 om skärpande af det nu för tjuf-

nader stadgade straff, m. m. nu å nyo föredrogs, yttrade Biskoppen, Doctor *Almquist*, det han för sin del ingalunda kunde tillstyrka bifall till Utskottets ifrågavarande Betänkande och allraminst till första puncten, eller följande tillägg uti MissgärningsBalkens 40 Cap. 3. §., nemligen: "Kommer Tjuf, som för all sin tid till arbete "å Fästning dömd är, sedan han det honom "ådömda kroppsstraff undergått, på fri fot, och "åter stjäl, mer eller mindre, varde hängd. Lag "samma vare om stöld af denna eker me- "dan han å Fästning qvarhålles". Ty enligt Biskoppens öfvertygelse borde ändamålet med all bestraffning hufvudsakligen vara den felandes eller brottsliges förbättring, hvilken Biskoppen icke trodde synnerligen vinnas igenom strängare eller skärpta Strafflagar i allmänhet, och genom nn föreslagna hängning förfelas detta ändamål helt och hållet. Erfarenheten har ju beklagligen visat, att de, hvilka undergått spöstraff, ganska sällan derigenom förbättrats. Skydde och hatade af sina medmenniskor, och ofta stängde ifrån möjligheten att på ett anständigt sätt sig försörja, blifva de likasom nödgade att öfvergå ifrån det ena brottet till det andra. Dessutom bevisar Nord-Americas exempel, der inga lifsstraff äro stadgade, och hvarest grofva brott äro mera sällsynta, än uti Europa, att lifsstraffen snarare böra minskas än ökas.

Prosten, Lector *Fellenius* anmäkte, att Lag-Utskottet, i sitt Betänkande, förklarade, att sådane förbrytare, hvarom fråga var och blifvit till fästning för lifstid dömde, borde, om de sin

vanart vidare föröfvade, såsom skadliga för den allmänna säkerheten och gifvande intet hopp om förbättring, *undanrödjas*. Dömde till lifstids arbete inom en sluten krets, den enda fristad Samhället kunde dem förunna, äro de, utom denna ort, för deras öfriga lifstid försatta utom Lagens skydd, och följaktligen att anse såsom *borgeligen döda*. Öfvergifva de denna enda tillflykt, missbruka de densamma och öfverlåta sig till en till högsta ytterlighet bestraffad vanart, är väl intet straff med dem vidare till deras förbättring att kunna vidtagas. Störande allmänna säkerheten, må de, som skadliga och utan hopp om förbättring anses, vara fogelfria, kunna fasttagas och, i Lagens hand fallne, på sätt, som Lagförslaget innehåller, behandlas.

Professoren, Doctor *Wijkman* erinrade, att Kongl. LagComitéen en längre tid varit sysslosatt med utarbetande af ett nytt Lagproject, hvaruti ändring af de förut brukliga straffen torde komma att utgöra en hufvudsaklig del, och trodde Doctoren fördenskull Riksens Ständer icke böra i förväg afgöra frågan om skärpande af straffet för tjufnader, utan tillstyrkte att LagUtskottets ofvanberörde Utlåtande må till LagComitéen öfverlemnas. För öfrigt ansåg Doctorn den föreslagna åtgärden, att med vissa tecken på kroppen utmärka dem, hvilka mer än en gång blifvit för stöld straffade, vara mindre lämplig.

Härmed förenade sig Prosten, Lector *Hasselrot*.

Professoren *Thyselius* yttrade den farhoga; att en längre tid torde framflyta, förrän Lag-Comitéen hinner utarbeta ett fullständigt förslag till en förbättrad Lagbok, och att en ännu längre tiderymd fordras, innan samma förslag kan blifva af Konung och Rikets Ständer pröfvadt och antaget, hvarföre Professoren för sin del icke kunde instämma uti Doctor *Wijkmans* ofvan-intagna hemställan.

Biskoppen, Doctor *Faxe* förklarade, att ehuru svårt och bekymmersamt det ock må synas att skärpa det för tjufnader stadgade straff, han likväl ansåg nu varande tids tilltagande mängd af tjufnader och våldsamheter påkalla den af Utskottet föreslagna skärpningen.

Theol. Lectoren, Doctor *Eurén* anförde:

Jag undrar visserligen icke, att det af Högl. LagUtskottet föreslagne sätt, att genom ett slags tatuering märka sådane, hvilka för itererad stöld blifvit dömde och afstraffade, förefaller främmande och till och med motbjudande. Det föreföll kanske mången inom Utskottet på samma sätt, när denna tanke der först väcktes. Men då flere af Utskottets Ledamöter tillkännagåfvo, enligt den erfarenhet de såsom Domare ägde, huru ofta det händer och ej kan annat än hända, att för stöld lagförde personer kunna komma att flera gånger dömas såsom för första resan begången tjufnad, då för Domstolarne nog säkra medel icke finnas att utröna, om den anklagade varit tillförene

dömd och afstraffad för dylikt brott — hvilket tjufven sjelf naturligtvis söker att dölja: — och huru fördenskull ett märke, som gåfve sådant tillkänna, och af Domaren kunde efterses, skulle vara af mycken nytta, icke blott för att å en för detta brott tillförene dömd kunna tillämpa det straff, som vederborde, utan ock på det en sådan, genom det han lindrigare straffades, än han viste sig hafva förtjent, icke måtte snarare stärkas i sin vanart, då han såge sig gång efter annan kunna undgå Lagens alfvarsammare fordran; så började Utskottet göra sig allt mer och mer förtroligt med denna tanke, och fann deri, såsom dess afgifne Betänkande innehåller, ett verksamt medel, att tvinga den på tjufnad begifne till eftersinnande deraf, att han nu icke mer kan tillbakahålla säker kännedom om sin fordna brottslighet, och att han således måste afstå derifrån, om han icke skall skynda till allt svårare bestraffning och sin ändteliga ofärd. Och ett sådant medel ansåg Utskottet sig så mycket mera förbundet att söka utfinna, som de i denna sak till Utskottet remitterade Memorialerne innehålla en gemensam klagan öfver tilltagande, ofta med våldsamheter förenade tjufnadsbrott, till hvilkas hämmande långt svårare märken blifvit föreslagne att åsättas, än det af Utskottet uppgifne, som kan verkställas utan allt kroppligt lidande, och ej af någon märkas, då Personen sjelf genom förnyad brottslighet icke tvingas dertill.

Likaså har Utskottet, såsom dess Betänkan-

de äfven tydeligen utvisar, icke ansett det för tjufnader yrkade dödsstraffet vara i sig sjelf med en sann lagprincipe förenligt. Men, då den klagan, som framburits ifrån alla kanter öfver tilltagande tjufnadsbrott, varit förenad med den tankan, att desse till en stor del förorsakats af sådane, som, för itererade stölder dömde till Fästningsarbete på lifstid, fått tillfälle att undkomma derifrån, och antingen sammanrotat sig till ordenteliga tjufband, eller ock gjort sig till anvisare för sådane: och detta blifvit bestyrkt af en mängd rysvärda exempel på den oförbätterlighet, som sådane Fästningsfångar vanligen ådagalägga; så har Utskottet, på de skäl Betänkandet innehåller, ansett sig både kunna och böra tillstyrka, att desse, som för Samhällets säkerhet redan blifvit skilde ifrån Samhällets gemenskap och rättigheter, men antingen genom list eller våld åter inträngt sig deri för att våldföra den allmänna säkerheten, måtte, såsom högst farliga för densamma, helt och hållet undanrödjas. Och ur denna synpunct betraktad, lärer denna skärpning icke böra anses såsom ett i och för sjelfva tjufnaden lämpligt ansedt straff, utan såsom ett af en bedröfvande erfarenhet påkalladt nödvändigt medel, att, om möjeligt är, betaga sådana till denna ytterlighet af vanart komna menniskor hug och tillfälle, att oupphörligen störa Samhällets lugn och säkerhet.

I afseende på Utskottets förslag, att, då lagförd och häktad Tjuf uppgifver sig hafva enahanda brott antingen å ett eller flera ställen på andra orter begått, eller ransakningen dertill

gifver anledning, det bör blifva Domarens ovilkorliga skyldighet, att genom brefvexling med den eller de Domare, inom hvilkas Domsområden den eller de uppgifna stölder skola vara förövade, äska laglig undersökning om förhållandet dermed, hvilken desse då skola vara skyldige, att genast anställa, samt att det Protocoll, hvilket dervid föres, utan dröjsmål till Domaren, som undersökningen begärt, öfversända m. m., anmärkte Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén*, att sådant redan under 1812 års Riksdag, enligt Konungs och Ständers sammanstämmande beslut, blifvit föreskrifvet.

Theol. Lectoren, Doctor *Euréen* upplyste, att den af en värd Ledamot omförmälde Författning härom verkeligen blifvit utfärdad den 29 Julii 1812, men att berörde Författning endast innehåller, det Domaren *äger*, att genom brefvexling äska dylika upplysningar, m. m. Men att, i betraktande deraf, att Domare nog sällan betjent sig af detta medel, för att förskaffa sig kännedom om tillvarelsen af den häktades uppgifna, oftast diktade brott, Utskottet nu ansett sig förbundet föreslå berörde skriftvexling såsom Domarens *ovilkorliga skyldighet*.

Prosten *Palm* anförde:

Jag bifaller så mycket hellre det Höglofl. LagUtskottets tillstyrkan, att genom tatuering utmärka desse föraktlige Samhällsmedlemmar, hvilka utmärkt sig sjelfva genom de gröfsta brott både mot Guds och SamhällsLagen, som detta

förslag innefattar ett det säkraste förvarings-medel för obehaget, att utöfva gästfrihetens lagar mot desse nidingar, som vanka omkring, blott för att göra våld på ägande rätten. Skulle än Menniskovännen ej kunna neka sig nöjet, att öppna sitt hus för dylika vanbördingar, så måste likväl kännedomen om deras redan förövfvade brottsligheter verka på den enskilta husfadren, att åtminstone följa sin obudna gäst med granskande uppmärksamhet och dymedelst förekomma ett större ondt. För öfrigt bör jag anmärka, att då man icke kan framställa något annat antageligt förslag, hvarigenom desse förnedrade varelser, som ej kunna öfvergifva brottets och vanärans väg, betagas möjligheten, att längre ofreda det Samhälle, af hvars medborgerliga rätt de sjelfve gjort sig förlustige. Må desse menskliglietens missfoster, androm till varnagel, undergå det straff som Höglofl. Utskottet behagat rättvisligen bestämma, "att nemligen den eller de, som för tjufnadsbrott blifvit i fängelse införde, och antingen under den tid de der vistas stjäla, eller, sedan de undsluppit fängelset, återbevisas om nya tjufnadsbrott, må undergå dödsstraffet".

Comministern *Bergegren* yttrade: Med Högv. Herr Doctorn och Biskoppen *Almquist* får jag den äran instämma i den öfvertygelsen, att alla straff böra syfta på den felandes förbättring, och att hvarje straff, som tillämpas utan detta åsyfte, förfelar sitt ändamål. Det är icke strängheten, så vidt jag inser, utan visheten i bestraffningen, som förbättrar. Den alldeles förderfvade förbättras icke genom något straff, icke heller förmedelst någon skymf. Likväl vore det en orättvisa och hårdhet, att derföre genast halshugga eller hänga. Allraminst borde straffet skärpas derföre, att en brottsling rymmer. Det är och blir alltid ett fel i anstalterna, att en menniska, som visserligen icke är någon ande, ej kan förvaras inom murar, bommar och lås. Att deremot öfverlemna den oförbätterlig ansedda brottslingen åt ensamheten; utan åsyn af, utan umgänge med någon menniska, men utan att derföre i öfrigt lida någon nöd, är ett godt och beprövfvadt medel, som borde användas på mer än ett ställe af vår jord. Eljest skulle det, efter min enfaldiga tanka, icke litet bidraga dels till den mindre förderfvades förbättring, dels till förekommaude af dessa laster, om Föräldrar och Husbönder icke minskade afskyn för dem med uttrycket: *han eller de måste stjäla*, och om de med vishet tolkade sjunde Budets vigt och värde, ty det är dock icke så alldeles otroligt, att i samma mon begreppet om en synd är ljust och redigt, i samma mon skall man i sjelfva frestelsens stund återhållas från dess utöfning. Jag har hört i ålder mognade Män tvekа om det just vore så stor synd, att stjäla när man är i nöd, att köpa och gömma tjufgods. Det vore derföre mer än önskeligt, att både undervisning och efterdömen, så i ord som gerning, vittnade om mera alfvar och bättre anda i vår tid, kanske skulle man då finna mera ärlighet och mindre stölder. Då frestelsen påkommer, begagnar sig den svage och okunnige af det ord han hört och den ursäkt han fått.

Prosten *Billdal* förenade sig med Prosten *Palm*, under förklarande, att skärpande af straffet för tjufnader är ganska nödvändigt.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef ifrågavarande Betänkande af Ståndet bifallet, hvarvid Prosten *Hasselrot* sig reserverade.

§. 8.

Nedannämnde inkomna Betänkanden upplästes och lades på Bordet, nemligen:

StatsUtskottets:

N:o 123 angående Flyinge och Dahlby Kungsgårds och StuteriInrättnings Stat.

— 124 angående de till Flyinge och Dahlby Kungsgårdar utgjorde dagsverks-skyldigheters upphörande utan motsvarande ersättning.

— 125 angående projecterad AflöningsStat m. m. för Ulricsdals Kongl. LustSlott.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 64 angående Spannmåls- och Victualiehandelns å Landet beläggande med enahanda utskylder, som desse Handelsnäringar uti Städerna åtfölja.

— 65 angående förbud mot Krämares kringstrykande.

N:o 66 om möjlighets beredande för innehafvare af Boställsjord, att låta försäkra Åbyggnaden i Allmänna Brandförsäkringsanstalter.

— 67 om jemkning i BåtsmansRoteringen i Halland.

— 68 förnyadt Utlåtande om förändring i 9. §. af Kongl. Maj:ts förnyade SeglationsOrdning den 15 Junii 1774.

— 69 förnyadt Utlåtande om medels vidtagande till luxens hämmande och inländska Fabrikernas upphjelpande.

Ståndet åtskildes.

In fidem,
J. U. Almquist.

Tisdagen den 31 Mars 1818.

§. 1.

Ståndets Protocoll för både för- och eftermiddags-sessionerne den 24 i denna månad justerades, då, i afseende på 5. §. af det sistnämnde, Professoren *Thyselius* yttrade:

Vid det af Högv. Ståndet tagna beslut, att emellan Utskottens Ledamöter fördela de öfver-

blifna Exemplaren af Bihanget till 1815 års RiksdagsProtocoller, får jag utbedja mig att min särskilta tanka får i Protocollet intagas, och med det Högv. Ståndets tillåtelse åtfölja dess Svar till Höglofl. StatsUtskottet. Det vill förefalla mig icke så alldeles rätt, åtminstone lärer det kunna misstydas, om, sedan man beslutat fordra alfvarsam redogörelse för de oförsålda exemplaren, man derpå omedelbart besluter tillerkänna dem åt RiksStåndens Ledamöter. Min önskan vore således den, att sedan 4 exemplar för hvarje Utskotts Archiv blifvit, såsom vid framdeles kommande Riksmöten behöfliga, undantagne, de öfverblefne till nedsatt pris af t. ex. 5 R:dr B:co finge af RiksStåndens Medlemmar efter anmälan lösas, hvarigenom StatsVerkets alltid betydliga förlust likväl i någon mon minskades.

Biskoppen och vice Talmannen, Doct. *von Rosenstein* instämde häruti.

Professoren, Doct. *Wijkman* erkände värdet af dessa anmärkningar och förklarade, att om, under ventilationen härom vid sista Plenum, någon fråga derom blifvit väckt, han velat vara den första som deruti instämt; men sedan ofvanberörde beslut varit grundadt på de då förekomna discussioner, och efter behörig proposition verkligen blifvit fattadt, så ansåg Professoren samma beslut, enligt RiksdagsOrdningens 58. §. nu vid justeringen icke kunna ändras, utan tillstyrkte att den värde Ledamotens nu gjorda anmärkningar må, såsom dess reservation, i denna dags Protocoll förvaras.

Häruti hördes många instämma.

§. 2.

Ibland Ståndets Ledamöter utdelades tryckta Exemplar af

1:o Personalier, uppläste vid Högstsalig Konung CARL XIII:s Begrafning, d. 20 Mars 1818.

2:o Underdånigt Utlåtande af Comiterade för allmänna Medels förvaltning, i frågan om de af Rikets Ständers Revisorer gjorda anmärkningar, i afseende på dispositionen af samma Medel.

3:o GeneralTullDirectionens underdåniga Utlåtande, angående Riksens Ständers Revisorers anmärkningar, i afseende på Tullverkets Räkenskaper.

4:o Underdånigt Utlåtande af Comiterade för SalpeterÄrenderne, rörande de af Riksens Ständers Revisorer gjorda anmärkningar vid verkställd granskning af Räkenskaperne, angående de under Comiterades vård ställde Medel.

§. 4.

Prosten *Osterman* inlemnade ett så lydande

Vördsamt Anförande:

I långlig tid har Presterskapet i Bohus Län varit i oförkränkt dispositionsrätt af sina Annex- och Mensal-hemman, och trott sig dervid skyddadt af Köpenhamnska Fredsfördragen 1658 och 1660, Malmö Recess 1662 och Presterskapets Privilegier 1723. Flera försök hafva väl tid efter annan blifvit gjorde, att rycka

sådana Hemman ur Presterskapets händer genom tilltagna Åboers ansökningar, att få desse till Skatte lösa, hvarvid Vederbörande Ämbetsverk gemenligen räckt de dristige hjelpsam hand, och beklagligen hafva flera sådana lägenheter derigenom blifvit afsöndrade och Presterskapet i nämnde Province förlorat dess förut ägda fria dispositionsrätt öfver dem. Olyckligtvis är ny bana öppnad för flera försök i samma väg, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Bref till Dess och Rikets Kammar-Collegium af den 29 Mars 1810. Hos Högv. Herr ErkeBiskoppen och Talmannen samt Högv. Ståndet, som säkerligen ömmar Medbröders härigenom ådragna förlust i behöfvelig inkomst, som förut genom Bohuslänska Föreningen är inskränkt, och upplyst finner angelägenheten, att mota alla försök till ingrepp i Ståndets Privilegier, vågar jag derföre ödmjukast anhålla, att Högv. Herr ErkeBiskoppen och Talmannen samt Högv. Ståndet täcktes i underdånig supplique hos Kongl. Maj:t anhålla om en sådan förklaring öfver Kongl. Maj:ts ofvannämnde Nådiga Skrifvelse, som kan betrygga Bohuslänska Presterskapet mot alla vidare försök i denna del mot deras välfångna rättighet. Och om jag är lycklig vinna höggunstigt bifall, torde mitt ödmjuka anförande blifva till Högv. Ståndets EcclesiastiqueUtskotts handläggning remitteradt, dit ock de af Högv. DomCapitlet i Götheborg i ämnet gifna upplysningar skola öfverlemnas.

Häruti instämde Prosten *Öhrvall.*

Remitterades till EcclesiastiqueUtskottet.

§. 4.

Efter erhållen underrättelse, att Deras Majestäter Konungen och EnkeDrottningen med Deras Kongl. Högheter KronPrinsen och Prinsessan denna dag behaga emottaga underdåniga Sorgebetygelser, i anledning af Högstsalig Hans Maj:t Konung CARL XIII:s frånfälle, uppgick i detta ändamål, under Herr ErkeBiskoppens och Talmannens anförande, Ståndet mangrant till Kongl. Slottet.

In fidem

J. U. ALMQUIST.

Onsdagen den 1 April 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Herr ErkeBiskoppen och Talmannen öppnade denna sammankomst med betygande af sin egen och det Högv. Ståndets sanna fägnad, att efter en högst vådlig sjukdom, återse den värde Ledamoten, Prosten *Backman*, med lika uppriktig önskan, att dess förbättring till helsan måtte blifva fullkomlig och varaktig.

§. 2.

Justerades Ståndets Protocoll för nästlidne gårdag.

§. 3.

Med anledning af Prosten *Ostermans* uti 3:§. af Protocollet nästlidne gårdag intagne anförande, i frågan om Skatteköp af MensalHemmanen i Bohus Län, föreslog EcclesiastiqueUtskottet, att Ståndet må uti underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t underdånigst anhålla om den Nådiga Förklaring af Kongl. Brefvet till Kongl. KammarCollegium af den 29 Mars 1810, *att de Bohuslänska MensalHemmanens Indelning och Rotering ej må anses upphäfva Presterskapets dispositionsrätt öfver samma Hemman, i de fall, der denna dispositionsrätt i öfrigt finnes byggd på de grunder, som allmän Svensk Lag gillar;* samt att *till grund för dessa Hemmans Skatte-försäljning lägges, att de få af Konungens Befallningshafvande förses med Åboer, och säljas till Skatte endast i de fall, då i Jordböcker, äldre än den af år 1718, ett sådant Hemman står uppfördt bland KronoLägenheter, eller också den Skatteköps-Sökande med andra laga bevis kan styrka, att antingen hans Förfäder eller Kronan öfver det Hemman, hvarå Skatteköp begäres, i äldre tider ägt den dispositionsrätt, som Presterskapet nu innehar, och på ologa sätt densamma förlorat,* samt att Kongl. Maj:t i Nåder täcktes anbefalla dess KammarCollegium och Befallningshafvande i Görheborgs och Bohus Län, att inställa afgörandet af alla Skatteköpsmål, som röra Bohuslänska Mensal-Hemman, intilldess Kongl. Maj:t öfver denna underdåniga hemställan fattat Nådigt Beslut.

Härtill lemnade PrestStåndet sitt bifall.

§. 4.

Till justering uppläste och godkändes nedannämnde af ExpeditionsUtskottet föreslagna underdåniga skrifvelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 66 om förändrad tid för vägsyner.

— 67 — förmedlade Hemmans del i Brandstod.

— 68 — upphörande af förbudet emot Tröskslagor af Ek.

— 69 — ändring i 24. Cap. 4. och 5. §. §. ByggningaBalken, angående Brandstod.

— 70 — förklaring öfver 17. Cap. Giftermåls-Balken, angående efterlefvande Makas fördel.

— 71 — förpassningen för GarnizonsSoldater, som lidit vanhedrande straff.

— 72 — upphörande af Kongl. KammarCollegii befattning med MarkegångsTaxornes granskning i andra fall, än då Riksmarkegången bestämmes, eller besvär anföras öfver Deputerades Beslut.

— 73 — en fri Tackjernshandel.

— 74 — förbättrad reglering af Posterne i Riket, samt undanrödjande af vissa olägenheter vid Postföringen emellan Norrige och Dannmark.

— 76 — anslag till kostnaden vid en förbättrad fångforsling och bevakning.

N:o 77 om medel till Drottningholms Broars i-ståndsättande.

— 78 — Staten för Gripsholms Slotts- och Djurgårds Betjening.

— 79 — om grund för Markegångssättningen å Osmundsjern.

§. 5.

Ankom och emottogs HofCanzleren m. m. Högvälborne Herr Friherre *Gust. af Wetterstedt* samt aflemnade, på Nådig befallning, Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om en förändrad Redaction af 7. §. i Regerings-Formen; gifven Stockholms Slott den 31 Mars 1818.

Sedan Herr Baron och HofCanzleren, likasom vid ankomsten beledsagad, afträdt, upplästes högstberörde Nådiga Proposition och remitterades till ConstitutionsUtskottet.

§. 6.

Föredrogos å nyo och bifölles StatsUtskottets Betänkanden:

N:o 123 angående Flyinge och Dahlby Kungsgårdars och StuteriInrättnings Stat.

— 124 om de till Flyinge och Dahlby Kungsgårdar anslagne Dagsverksskyldigheters upphörande utan motsvarande ersättning.

§. 7.

StatsUtskottets Betänkande N:o 125, angående projecterad AflöningsStat m. m. för Ulricsdals Kongl. LustSlott, föredrogs å nyo, då i afseende på det Förslag, att den af Högstsalig Hennes Maj:t EnkeDrottningen vid Ulricsdal stiftade Pensionsanstalt för 6 fattiga Enkor, som åtnjuta 40 R:dr hvardera om året och fria Boningsrum uti ett åt dem uppfördt särskilt Hus, efter nu varande Pensionairers död skulle indragas.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* förklarade, det han ansåg Svenska Nationen stå i större förbindelse hos Högstsalig Konung GUSTAF III, än att det kunde vara Rikets Ständer värdigt, att, med förgätenhet deraf, tillintetgöra ifrågavarande af Hans Gemål, Högstsalig Hennes Maj:t EnkeDrottningen, stiftade välgörande Inrättning.

Biskoppen, Doctor *Almquist* trodde, att äfven utom andra considerationer, sjelfva det ädla och välgörande uti denna fromma Stiftelse borde vara ett tillräckligt motiv för dess framtida bibehållande.

Uti hvad Biskopparne *Mörner* och *Almquist* sålunda yttrat hördes många instämma.

Professoren *Kölmark* ansåg ifrågasatte PensionsInrättning så mycket hellre kunna bibehållas, som, då större delen af de på vissa år afslutade Arrende-Contracterne å Ulricsdals

Kungsgårds Hemman och Lägenheter inom få års förlopp till ända gå, en vida betydligare inkomst deraf för Statsverket synes kunna med säkerhet påräknas vid den förnyade utarrendering, som då kommer att i föreskrifven ordning verkställas.

Prosten *Svedelius* anmärkte, att den föreslagna Comministers-lönen af Ulricsdals Kungsgård, 33 R:dr 16 sk. är alldeles för liten och enligt dess öfvertygelse nödvändigt bör förhöjas, och det af följande skäl:

1:o Ehuru de fleste Hemman och Lägenheter, som af ålder hört under Ulricsdal, särskildt äro utarrenderade, och således borde erlägga vanlig lön till Presterskapet, är det blott ÖfverJerfva och det såkallade MellanJerfva, som betala denna lön, då deremot ingen enda af de öfriga Lägenheterna, af hvilka några äro tämmeligen betydliga, betala något.

2:o Är den till Kungsgården lydande jorden, som icke är utarrenderad, utan till Slotts-Statens underhåll anslagen, ganska betydlig, så att den derföre projecterade Comministerslönen 33 R:dr 16 sk. B:co tyckes vara alldeles för liten, äfven då de 2:ne lass Hö, som af den såkallade Kungshagen årligen till Comministern erläggas, inberäknas.

3:o Då Frescati ganska betydliga Egendom äfven fordom lärer hafva hört till Ulricsdal,

dal, ehuru den nu mera brukas till Haga, och Comminister i Solna deraf icke njuter den minsta lön, tyckes denna omständighet ännu mera styrka det påstående, att Comminister bör hugnas med ett större arfvode ifrån Ulricsdal.

4:o Då härjemte considereras, att Solna Församling till det mesta utgöres af de 3 Kungsgårdarne Ulricsdal, Carlberg och Haga, synes det vara icke allenast billigt, utan äfven högst nödvändigt, att Staten för dessa Kungsgårdar består något frikostigare lön till Presterskapet, emedan det i annat fall, i mon af sin ovanligt trägna tjenstgöring uti 3:ne Kyrkor, synes vara alldeles vanlottadt.

5:o Är ett uttryckligt förbehåll nödvändigt vid en efter nuvarande arrendeårens slut inträffad förändring med den så kallade Kungshagen eller Kungsängen, att de 2:ne Lass hö, som Comminister af ålder erhållit derifrån, icke vid upprättandet af ett nytt ArrendeContract blifva honom beröfvade.

Uti hvad Prosten *Svedelius* sålunda yttrat, hördes Biskoppen, Doctor *Almquist*, Professoren, Doctor *Wijkman* och en stor del af Ståndet instämma.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att detta Utlåtande, med de deremot gjorda anmärkningar, skulle till StatsUtskottet återremitteras.

§. 8.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande N:o 60, i anledning af väckt fråga om nödvändigheten af Förklaring i vissa delar af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 3 April 1816, om öfverenskommelser, rörande Presträttigheter, föredrogs å nyo, då Biskoppen, Doctor *Faxe* uppläste efterföljande anförande:

Då Höglofl. Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet, uti Betänkande af den 25 sistlidne Februarii, tillstyrkt en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, "det äldre redan stad-"fästade conventioner emellan Presterskapet och "Församlingarna rörande Presträttigheter, böra "blifva orubbade och oförändradt bibehållne", ehuru Kongl. Kungörelsen den 3 April 1816 om öfverenskommelser i dessa ämnen derom icke meddelar något förbehåll eller stadgande, synes vid första påseendet den af Höglofl. Utskottet antagne grundsats icke böra bestridas. Utskottet anser ytterligare förening om Presträttigheter vara öfverflödig, "enär genom de före 1816 afslutade "conventioner blifvit undanröjde de orsaker och "anledningar, hvilka föranlåtit det Hederv. Bon-"deStåndet att begära, och Högv. PrestStåndet "att medgifva ingåendet af frivilliga öfverens-"kommelser". Men vid närmare granskning häraf och dels vid jemförelsen emellan Kongl. Circul. Brefvet den 17 Maji 1810 och Kongl. Kungörelsen den 21 Sept. samma år å ena sidan, samt Kongl. Kungörelsen den 3 April 1816 å andra sidan, dels vid erindran af anledningen till sistnämde Nådiga Författning, och dessutom vid be-

sinnandet af följderna utaf det föreslagna stadgandet, har jag deremot funnit förekomma åtskilliga betänkligheter, som jag nu får den äran hemställa till Herr ErkeBiskoppens och Talmannens samt Högv. Ståndets närmare upplysta pröfning.

Kongl. Maj:ts Nådiga CirculaireBref af den 17 Maj 1810 innefattar uppdrag till Herrar Landshöfdingar och Consistorier, att påskynda och befrämja billiga öfverenskommelser emellan Pastorerne och Församlingarne; men då detta hade den verkan, att man å en och annan ort förmente, "att alla äldre Författningar derigenom "vore upphäfne och att det berodde på Åhörar-"nes egen pröfning, att sjelfva afgöra, huru Pre-"sterskapets afloningar borde ställas", blef lika nödvändigt, att något sätt skulle föreskrifvas, hvarigenom detta missförstånd af Författningens ändamål måtte förekommas. Det kunde icke blifva annat, än det likaså naturliga som billiga att innan conventionen afslöts, skulle gällande Författningar om Tionde och andra Pastoralier förblifva i sin fulla verkan, och att, der föreningar om Presträttigheter redan voro gjorde eller kunde träffas, skulle de tjena till efterrättelse.

Detta *sista* stadgande kunde, och efter min öfvertygelse, borde icke vidtagas i 1816 års Kongl. Kungörelse. Emellan denna och 1810 års 2:ne Författningar är den skilnad, att genom de sistnämnde är afslutandet af conventioner 1:o tillåtet, 2:o tillstyrkt, att påskynda och befordras. I 1816 års Kungörelse är det åter anbefaldt, att ovilkorligen gå i verkställighet så snart antingen Pastor eller Församling yrkar convention. Afslutas den

icke frivilligt, åligge Landshöfding och Consistorium, att i underdånighet inför Kongl. Maj:t föreslå sättet till reglering häraf — detta allt till beredande af den ganska vigtiga omständighet, att allt hvad som efter Författningar eller äldre conventioner finnes obestämdt, osäkert, eller på ett eller annat sätt för så väl Läraren som för Åhöraren obehagligt eller menligt, skulle upphöra.

Detta intages ännu säkrare när man öfverväger anledningarne till Kongl. Kungörelsen d. 3 April 1816. Hedervärda BondeStåndet hade vid 1815 års Riksdag förklarat sitt misnöje, dels deröfver, att öfverenskommelser voro på ganska få ställen ingångne, dels att å somlige Landsorter vissa både bestämde och till sitt belopp icke bestämde Pastoralier skulle utan svårighet icke kunna utgå, i följd hvaraf en ytterligare allmän och till alla delar bestämd Presterskapets Löneregler-ing yrkades.

Högv. PrestStåndet, som icke kunde undgå att anmärka, "att en viss allmän, om än al-"drig så visst gifven föreskrift i ena eller andra "fallet, skulle leda till ingrepp lika ofta i Sock-"narnes, som i Pastorernes erkända rätt", gick Hederv. BondeStåndets önskningar i så måtto tillmöte, att Högv. Stånd, uti underdånig Skrifvelse den 9 Julii sistnämnde år, i underdånighet anhållit om en mera allmän och kraftfullare verkställighet af Löneregler-ings-conventioner, än den, hvilken dittills kunnat tillvägabringas, på det allt missnöje och klagan öfver dessa ämnen måtte för framtiden upphöra. PrestStåndet kunde så mycket mindre i underdånighet föreslå

någon inskränkning eller undantag för vissa orter, eller anse Hederv. BondeStåndet ens kunna önska bibehållande af de äldre för 50 eller 100 år, och kanske för längre tid tillbaka ingångne och då stadfästade föreningar, som desse uti de Landsorter der de finnas, med mycket skäl varit klandrade, och såsom sträckande sig till obetydliga ämnen innefattade flere anledningar att underhålla det missnöje emellan Lärare och Åhörare, som man ville förekomma. Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af d. 3 April 1816, föranledd af denna Högv. PrestStåndets underdåniga hemställan, kunde således icke intaga något förbehåll om eller ytterligare stadfästelse på de äldre conventioner.

Att det också vore olämpligt, att derom underdånigst begära något stadgande, tyckes ganska tydligen följa af de olägenheter, som deraf skulle uppkomma. I sådan händelse kunde aldrig uppstå minsta fråga om en den billigaste jemkning i dessa äldre, för vissa provincer ingångne föreningar. Uti ingen landsort har man så klagat öfver utgörandet af Presträttigheter, som på Gottland. De äro likväl grundade på en ingången convention, af Konungen stadfästad. Men stadgades förbud emot all granskning af förut antagne conventioner, förblifver äfven denne i alla tider orubbelig. I conventionen för Blekinge af år 1747 uppräknas åtskillige Pastoralier, hvilka skola utgöras, såsom det heter, dels *efter behag*, dels *efter råd och ämne*. Om Tertial-tionden stadgas för de flesta ställen, att den skall utgöras i skeppan, men beloppet deraf på hemmantal är icke

utsatt: för andra Socknar är föreskrifvet, att den skall utgå i kärfven: — ett sätt, rikt på obehagliga anledningar till tvister, och som på de fl sta orter just derföre blifvit egentliga orsaken till bestämda öfverenskommelsers ingående. I samma convention äro offren å Högtidsdagar påbudne som en InkomstTitel, som för flera vigtiga skäl borde förändras. Nu torde tillåtas mig fråga: tarfvar icke en sådan convention en ytterligare jemkning? vore det rättvist och billigt, att vidtaga sådana mått och steg, hvarigenom för alltid igenstängdes utväg för bättre reglering deraf? Annorlunda tänkte den Församling i Blekinge, som vid der anställd Biskoppsvisitation sjelf begärde bestämdare öfverenskommelse om Presträttigheter, än den som i conventionen är grundlagd, men hvilken icke kunde då företagas, såsom icke beredd på sätt Författningen bjuder.

Om Tit. och Tit. af dessa skäl skulle finna anledning till bestridande af Höglofl. Utskottets förslag, torde Betänkandet blifva återremitteradt med anmodan till Utskottet om förändradt utlåtande.

DomProsten, Doctor *Wählin* anförde:

Med den värde Ledamoten, som sist talat, får jag den äran conformera mig, jemte följande tillägg: Det har förefallit mig och förmodligen flera af Högv. Ståndets Medlemmar oväntadt, att inom Hederv. BondeStåndet vid denna Riksdag fråga blifvit väckt om stadfästelse för evärdeliga tider på blifvande conventioner af Pastoral-rät-

tigheter, helst det är en allmänt känd sanning, att sistnämnde Stånds medlemmar på mångfaldiga ställen ej allenast varit obenägna, utan äfven högst motvillige att ingå slika öfverenskommelser, ehuru de billigaste villkor härvid blifvit dem erbudna.

I egenskap af Ledamot i Höglofl. ConstitutionsUtskottet, har jag af de inför Konungen i StatsRådet, under sistförflutne åren, hållne Protocoll haft tillfälle inhämta, att ehuru flere Kyrkoherdar sökt noggrant efterkomma Kongl. Maj:ts Nådiga befallning att bereda och ingå billiga öfverenskommelser med sine Åhörare, har likväl ett sådant deras bemödande på många ställen varit fruktlöst och stundom blifvit med ifver motarbetadt. Såsom bevis härpå får jag anföra det, som sistlidet år inträffat i Östra Husby och Misterhults Pastorater i Linköpings Stift, Köpings LandtFörsamling i Westerås Stift samt Örs Pastorat i Carlstads Stift, att förtiga det förhållandet varit enahanda i flera andra landsorter.

För öfrigt kan jag i detta ämne åberopa egen erfarenhet. Under de tre senast förflutne åren, som jag beklädt DomProstEmbetet i Lunds Stad, har jag i vänlighet sökt bereda billig öfverenskommelse om min lön, med de till DomkyrkoFörsamlingen hörande Byar. Enligt högvederbörligt förordnande, blefvo äfven af Krono och ConsistoriiFullmäktige, Socknestämmor hållne i detta ämne den 10 och 24 Augusti sistlidet år. Sedan de mest billiga villkor blifvit föreslagne, hvilka voro vida under dem, som i andra Socknar på slätbygden voro antagna; och ehuru pu-

bliqua ombuden tillåtit Hemmans-åboerne, att efter 14 dagars betänketid sjelfve uppgifva ett antagligt förslag, voro likval af 24 Åboer endast tre hogade att ingå öfverenskommelse. På intet sätt kunde de genträfvige förmås att bestämma hvad de lagligen borde utgöra.

Vid slikt förevetande återstod endast för mig att anmäla ärendet hos LandshöfdingeEmbetet, och bilägga SocknestämmoProtocollet till ytterligare handläggning; men derstädes har samma mål under 8 fulla månader hvilat, och får kan hända ännu 8 månader ostördt hvila. — I anledning af det jag nu anfört, får jag ej allenast begära återremiss till Höglofl. EkonomiUtskottet, utan äfven vördsammast anhålla, att Högv. Ståndet, uti dess till Kongl. Maj:t i förevarande ämne framdeles afgående underdåniga utlåtande, ville bönfalla, det Konungen i sin vishet täcktes vidtaga kraftiga åtgärder, till förekommande att dess landsfaderliga afsigter ej längre blifva förfelade, och att vederbörande Auctoriteter måtte vid ansvar anbefallas, att utan föregifne hinder skyndsamligen afgöra dessa mål, hvilka genom onödig tidsutdrägt alltid blifva förenade med oro, besvär och kostnad.

Häruti instämde Doctor *Renström* och många andra.

Prosten *Billdahl* yttrade:

Lika med Herr Domprosten, Doctor *Wåhlin*, äger jag den erfarenhet från min Ort, att Allmogen icke vill ingå frivilliga öfverenskommelser om Presträttigheternes utgörande på sätt Kongl. Kungörelsen af den 3 April 1816 i Nåder föreskrifver, och jag är viss om att detta icke eller sker, med mindre uttryckelig befallning dertill kommer från Konungen. Jag får derföre förena mig med Herr DomProsten i den önskan, att någon Befallning från Kongl. Maj:t måtte häruti innan utkomma till Presterskapet och Församlingarne, som äfven föreskrifver viss tid, inom hvilken öfverenskommelser om Presträttigheterne böra vara ingångne och till Kongl. Maj:ts Nådiga stadfästelse öfverlemnade, på de grunder och i den ordning, som ofvan åberopade Kungörelse af den 3 April 1816 stadgar.

Prosten *Öhrvall* uppläste ett så lydande Dictamen:

Högstsalig Hans Kongl. Maj:t har i sin Nådiga Kungörelse af den 3 April 1816, hvilken af Hedervärda BondeStåndet i dess till vår nuvarande Allernådigste Konung ingifne underdåniga och med Högv. Ståndet communicerade ansökning åberopas, haft nådigt afseende ej allenast på bibehållande af de Presterskapet i Nåder förlante Privilegier, hvarföre han ock stadgat, att de contracter, som emellan Lärare och Åhörare uppgöras angående Presträttigheter, böra grunda sig på 1681 års Kongl. Författning och flera dermed gemenskap ägande Kongl. Bref, utan synes äfven hafva fästat nödig uppmärksamhet vid de förändringar, som i en framtid möjligen kunde inträffa så väl hos Löngifvaren, som Löntagaren, genom missvext, krigsoroligheter och andra olycks-

händelser, hvarföre ock en tid blifvit bestämd på 25 högst 50 år, inom hvilken sådana Contracter skola vara gällande. Lika så orättvist det vore, att för all tid bindas vid ett Contract, som å ena eller andra sidan vore bygdt på egennyttiga, samvetslösa och erena afsigter, och hvarigenom hinder skulle läggas för den kärlek, enighet och förtroende, hvilka, såsom följder af en verksam Christendom, böra vara rådande emellan Lärare och Åhörare: så billigt och med rättvisa öfverensstämmande synes det äfven vara, att en Pastor under misvext-år och andra oförutsedda olyckshändelser, som möjligen kunde drabba Åhöraren, delade någon förlust med honom vid Lönafgifternes mottagande.

För denna eftergift behöfver ingen redelig och samvetsgrann Lärare annat band än kärlekens, som binder hans hjerta vid denna Gudomliga och af honom så ofta förkunnade erinran: Inbördes drager hvarannans börda, så fullborden J Christi Lag; men en mindre samvetsöm torde handla i motsatt förhållande. I afseende härpå skulle det alltid vara svårt, så väl å ena som å andra sidan, om sådane öfverenskommelser blefve permanente och aldrig möjligen kunde ändras efter inträffade oförutsedde omständigheter och förändrade tiders kraf. I betraktande häraf synes den tiden, som Högstsalig Hans Maj:t i berörde Nådiga Kungörelse bestämt för sådana conventioner, vara tjenligast.

Hvad Provincen Halland beträffar, har en convention emellan Pastorer och Åhörare, till

följe af Resolutionerne på Allmogens besvär vid 1719 och 1720 årens Riksdagar, blifvit gjord, hvarvid vederbörande Presterskap och Allmoge, som af då varande Landshöfdingen, GeneralMajoren *Falsburg* blifvit inkallade till Halmstad, stannat i de underdåniga tankar, att å begge sidor vore nyttigast och till förekommande af allt missförstånd samt en god sämjas och enighets bibehållande emellan Presten och Åhörarne, att Presterskapet skulle alltid bibehållas vid de inkomster, förmåner och rättigheters nyttjande, hvilka i förmåga af gamla tiders ordinantier, hvarmed förmodeligen förstås sådana stadgar, som för de conqveterade Provincer Skåne, Halland, Blekinge och Bohus Län finnas vara gjorde af Danska Konungarne FREDRIC II och III samt CHRISTIAN III och IV, och hvilka i recesser och Fredsfördrager efter gammal vanlighet eller såsom af Arilds tid blifvit bibehållne samt sedermera genom Kongl. Förordningar och Resolutioner försäkrade. Denna convention har Kongl. Maj:t, genom Nådig Skrifvelse, så väl till bemälte GeneralMajor och Landshöfdinge under den 26 Februarii 1723, som till dåvarande Stiftets Biskopp och Consistorium, i Nåder bifallit och fastställt. Sedermera har samma convention vid 1800 års Riksdag, på Vederbörandes begäran, blifvit förnyad, till trycket befordrad, i Halländska Kyrkorna uppläsen och är der förvarad.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, beslöt Ståndet, att ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda der-

emot anmärkt blifvit, skulle till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet återförvisas.

§. 9.

Då Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande N:o 63, rörande beståndet af sådane Contracter, som emellan Pastorerne och Församlingarne blifvit upprättade, och hvarmed båda förklarat sig nöjde, nu å nyo föredrogs, yttrade Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner*, att då de contract, hvilka en Kyrkoherde med sin Församling ingår, möjligen kunna vara menliga för dess Efterträdare, Biskoppen för sin del trodde, att äfven de contract, hvilka Pastorerne blott för deras tid med Församlingarne afsluta, böra i närvaro af Krono- och ConsistoriiFullmäktige uppgöras.

Professoren, Doct. *Wijkman* anförde:

Jag conformerar mig till alla delar med Hr Biskoppen *Mörner*, och tror att inga generelle Contracter om Presträttigheter böra afslutas utan i Krono- och ConsistoriiFullmäktiges öfvervaro, icke eller till Nådig fastställelse hos Konungen i underdånighet anmälas, utan att Consistorium deröfver blifvit hördt. Så stadgar härom Kongl. Maj:ts redan utkomne Nådiga Författning och detta med den mest visliga afsigt, att både tredje Mans rätt, nemligen en Successors, derigenom är bevarad från enskildte afsigter, som möjligen kunna ingå och medverka till en ensidig behandling, såsom ock till förekommande af den oordning,

som någorstädes yppats genom dylika contracters ingående af någon af de till en lägenhet missiverade Prestmän, för att derigenom bereda sig pluralitet vid ett blifvande val, och hvilket möjligen kan ske om denne controll härvid utelemnas. Det är en icke okänd möjlighet, att hvad desse sistnämnde vidkommer, de kunna, ehuru till sin natur orimlige, postdateras efter valet, ehuru före detsamma ingångne, och om de sedan skola utan all granskning blifva gällande och för flera år fastställas, förnärmas ju derigenom ej allenast efterträdarens rättighet, utan öppnas äfven möjlighet till en afskyvärd oordentlighet, hvaremot jag anser alla möjliga utvägar böra vidtagas. Jag har äfven redan inför Högv. Ståndet inom motionstiden, på kände anledningar, väckt fråga om underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, för att erhålla en Nådig Författning, som kunde sätta bommar emot dylika tillbud från alla sidor, och hvilken min motion är hvilande på bordet, under förväntan af en Konungens proposition till Högv. Ståndet i samma ämne, och jag kan då så mycket mindre nu, genom bifall till det upplästa förslaget, gå sådant i förväg, utan tillstyrker, att vid alla generelle Contracter om Presträttigheter, vare sig vid hvad tid som helst afslutade eller af hvad beskaffenhet som helst, de af Konungen föreskrifne omständigheter dervid må ovillkorligen iakttagas och efterlefvas, då intet enda skäl kan i min tanka förebäras, att derutinnan söka någon ändring. Är ordning, rättvisa och billighet dervid iakttagen, må ingen finna betänkeligt, att de af vederbörande

Auctoriteter öfverses, granskas och till fastställelse i föreskrifven laga ordning anmälas.

Biskoppen och vice Talmannen, Doct. *von Rosenstein* förenade sig med de värde Ledamöter, hvilka redan talat, i synnerhet af det skäl, att Krono- och ConsistoriiFullmäktiges närvaro vid alla öfverenskommelser, rörande Presträttigheter, synes blifva ett tjenligt medel till förekommande af de, på några örter i Riket, öfverklagade olagliga öfverenskommelser, hvilka före valet af en eller annan erbjudas.

Häruti instämde Biskopparne *Murray* och *Eberstein*, den sistnämnde så mycket mera, som inom Wisby Stift många klagomål öfver dylika olagliga öfverenskommelser förekommit.

Biskoppen, Doctor *Faxe* tillstyrkte, uppå af flere värde Ledamöter anförda skäl, återremiss af ifrågavarande Betänkande, helst som Kongl. Brefvet af den 16 Sept. 1800 visligen påbjuder, att *alla ArrendeContracter*, rörande Pastorernes Löneinkomster, skola uti Consistorio uppvisas.

Professoren *Thyselius* trodde, att skilnad nödvändigt bör göras emellan de Contracter, hvilka uti allmän Sockenstämma, på en gång med hela Församlingen afslutas, och hvilka oftast möta många svårigheter, samt emellan de Contracter, hvilka många Pastorer, i brist af möjligen erhållande allmän öfverenskommelse med hela Församlingen, enskildt uppgöra med en eller flera af sina Åhörare. Vid de förra ansåg Professoren Krono- och ConsistoriiFullmäktiges närvaro behöflig; men vid de sistnämnde skulle dessas närvaro blifva, om icke omöjlig, åtminstone hinderlig.

Häruti instämde Prosten, Lector *Fröberg* samt Biskoppen, Doct. *Almquist*, den sednare med tillägg, att de Pastorer, hvilka på en gång kunnat träffa tjenliga öfverenskommelser med hela Församlingen, äro och måste vara ganska få. Ty då säkert ingen Församling gifves, der alla Hemman och Lägenheter, i proportion af deras storlek, äro försedde med lika förmåner, så är det föga tänkbart, att någon billig öfverenskommelse med hela Församlingen i massa kan uppgöras. Deremot hade erfarenheten öfvertygat Biskoppen derom, att Pastorerne på många ställen, efter inhämtad närmare kännedom om hvarje särskildt Hemmans och Lägenhets egentliga beskaffenhet, ofta kunna enskildt med de fleste Hemmansägare särskildt ingå på ömse sidor billiga och förmonliga öfverenskommelser. Men om nu, enligt hvad några värde Ledamöter tillstyrkt, det skulle stadgas att Krono- och ConsistoriiFullmäktige äfven skulle öfvervara de Contracter, hvilka Pastor, för den tid han Pastoratet innehafver, med Församlingen uppgör, så befarade Biskoppen, att sådant icke allenast för framtiden skulle lägga betydliga hinder i vägen för de så mycket önskade frivilliga föreningarne emellan Pastorerne och deras Församlingar, utan ock kunde lända till upphäfvande af de billiga Contract, hvilka, utan iakttagande af en sådan formalitet, redan på ganska många ställen blifvit träffade.

Härmed förenade sig Prosten *Hagberg*.

Professoren, Doct *Wijkman* yttrade vidare:

Hvad beträffar enskilta Contracter man och man emellan, hörer sådant ej till närvarande fråga, som endast handlar om generella Conventioner, Lärare och Åhörare emellan, om Presträttigheter. Jag kan t. ex. till en behöfvande vän efterskänka min rätt för hela min lifstid, och till vinnande af de så omtalade Contracter kan en Pastor träffa enskild öfverenskommelse med den ena efter den andra, för att härigenom bereda sig väg, att sluteligen komma till en allmännelig, och meningen kan naturligtvis aldrig vara, att vid hvarje sådan enskild afhandling Consistorii- och Krono-Fullmägtiges närvaro skulle vara behöfvelig, lika litet, som att hvar och en dylik skulle särskilt till stadfästelse anmälas; men då sluteligen dessa öfvergå till ett helt, som med Pastor och hela Församlingen skall afslutas, då anser jag desse, enligt Kongl. Författningen, alltid böra vara tillstädes, och att, som sagdt är, och för de redan anförda skäl, ingen sådan Convention må vara gällande eller till Nådig stadfästelse anmälas, innan Consistorium deröfver blifvit hördt och äfven sitt tillstyrkande dervid afgifvit, helst sådant naturligtvis aldrig vägras, så framt ej underslef i Conventionen är påtagligt.

Prosten *Aspelin* anförde:

Med det anförande, som Herr Biskoppen *Mörner* och Herr Professoren *Wijkman* i ämnet af-

afgifvit får jag i hufvudsaken förena mig: men anser mindre lämpligt och nödigt, att Consistorii- och Krono-Fullmäktige äro närvarande vid tillfällen, då en tillträdande Pastor inför Församlingen kan förklara, att han förblifver vid de öfverenskommelser, som af ålder emellan Församlingen och dess Pastorer ägt rum.

Med ganska få undantag, uppbäras Pastoralierne inom Wexiö Stift i enlighet med öfverenskommelser, som för 100 år sedan i behörig ordning blefvo träffade. Visserligen kunde tiondebeloppet på flera ställen, i anseende till skedde odlingar, billigen böra ökas: men betänkligt blir det alltid, att vilja ändra afgifter, som genom ett uråldrigt bruk vunnit en viss helgd, och som från Pastor till Pastor, under så lång tid, utan minsta invändningar blifvit fullgjorde. Dessa öfverenskommelser hafva också, icke en gång inom Regala Pastorater, blifvit förhöjde, än mindre vid de Consistoriella, der *förblifvandet vid det gamla*, *åtminstone* är ett consensus præsumtus, som föregår valet.

Vanligtvis blir ingenting härom i Socknestämmo-Protocollet intaget, utan man förfar, på god tro, å ömse sidor med hvad som varit vanligt. Understundom tillfrågar Församlingen Pastor, om han är nöjd att uppbära sina inkomster efter de öfverenskommelser, som af ålder varit följde: och om han sådant bejakar, anser jag härföre ej vara nödigt, att ofvannämnde Fullmäktige skola tillkallas.

Hvem vet, om ej Församlingen, i närvaro af desse Fullmäktige, snarare skulle vilja minska inkomsterne, än låta dem vid gammalt förblifva? Inom Wexiö Stift har en fråga, som nu hos Kongl. Maj:t blifvit afgjord, gifvit skälig anledning till en sådan fruktan.

Jag anser således Consistorii- och Krono-Fullmäktige endast böra vara närvarande då ett Contract, som af närmaste Företrädare blifvit ingådt, skall befästas, eller någon ändring i gamla öfverenskommelser åsyftas.

Med Professoren, Doct. *Wijkman* samt Biskopparne *Mörner* och *Rosenstein* förenade sig Prosten, Lector *Fellenius*.

Prosten *Öhrvall* förenade sig med Prosten *Aspelin*.

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* förklarade, att han vid dess förut anförda conformation med Biskoppen, Friherre *Mörner* och Professoren, Doct. *Wijkman*, endast åsyftade att Krono- och ConsistoriiFullmäktige borde öfvervara sådane conventioner, som med hela Församlingarne i allmänhet ingås; men att han deremot, lika med Professoren *Thyselius* och Biskoppen, Doct. *Almquist*, trodde sådant alldeles icke behöfvas vid Pastorernes enskildta öfverenskommelser med en eller flera af deras Åhörare. Dock likväl och om dessa särskilta Contracter omsider utsträcktes till samtelige Tiondegifvarne, trodde Biskoppen att, i sådant fall, äfven desse borde underställas Landshöfdingens och Consistorii stadfästelse.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att ofvannämnde Betänkande, med hvad sålunda anfördt blifvit, skulle till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet återremitteras.

§. 10.

Enär Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande N:o 66, om möjlighets beredande, för innehafvare af Boställsjord, att låta försäkra den å sådan jord befintlige Åbyggnad i Allmänna Brandförsäkrings-anstalter nu å nyo föredrogs, yttrade Biskoppen och vice Talmannen, Doct. *von Rosenstein*, att han icke, lika med Utskottet, kunde erkänna, att osäkerheten af besittningstiden för en ny BoställsInnehafvare, ej mindre än ovissheten om ersättning af Efterträdarne för de förskott, han för Brandförsäkringen nödgades göra, skulle lägga oöfvervinneliga hinder i vägen för verkställigheten af berörde förslag. Ty på samma sätt, som BoställsInnehafvarne vid 1800 års Riksdag ålades, att erlägga Realisations-afgiften för deras Boställen, emot rättighet, att af deras Efterträdare undfå ersättning för den af dem förskjutna afgift, fördelad på 20 år, på lika sätt kunde ju också nu BoställsInnehafvarne berättigas till ersättning af deras Efterträdare för Brandförsäkrings-afgiften, fördelad på någon bestämd lämplig tid.

Professoren, Doctor *Wijkman* anförde:

Jag instämmer med Hr Biskoppen *Rosenstein* i afseende å sättet å Assecurance-Summans fördelning, hvilket sätt äfven i ErkeStiftet är föreslaget vid Prestmötet år 1812 i afseende å Extra Roteringen, till förekommande deraf, att ej hela tyngden skulle falla på den som tilläfventyrs blott en ganska kort tid besute lägenheten; men jag befarar att svårighet sig yppat vid Prestboställen i anseende till Socknens och Pastors sammanblandade och ofta sammanbyggda Hus, ty då Socknen skall hålla 7 hus och Pastor de öfriga både efter Lag och till sin beqvämlighet, och Socknen ej kunde förmås, att assecurera sina, lärer det äfven blifva svårt för BoställsInnehafvaren, att verkställa det med sina; ty då blott en och samma trädvägg skiljer Pastors och Socknens hus, kan ej den ena hälften af väggen hvarken värderas eller assecureras då det vägras för den andra, eller der, uti en och samma byggning, öfverrummen tillhöra Pastor, tviflar jag att desse kunna assecureras om och då det vägras för sjelfva byggnaden; att förtiga den svårighet, som skulle uppstå vid flyttning af assecurerade så kallade öfverloppshus, om ej öfverenskommelse om dem kan träffas emellan af- och tillträdande. Jag tillstyrker således, att Socknemännen äfven må uppmuntras till husens assecurance på Prestbohlen, då det, efter Biskopp *Rosensteins* föreslagna fördelningssätt af AssecuranceSumman, sedan lätteligen låter sig practiseras äfven för BoställsInnehafvaren, men hvarförutan jag tror för mycken svårighet dervid möta.

Prosten, Lector *Fröberg* trodde, lika med Professoren, Doctor *Wijkman*, att vid Boställsbyggnaders brandförsäkrande flera svårigheter torde möta, särdeles af det skäl, att om någon BoställsInnehafvare för sin beqvämlighet låter uppföra någon större Byggnad, än behofvet kräfver, eller ock, för vinnande af frihetsår, uppförer Ladugårdsbyggnad m. m. af sten, det för en Efterträdare kunde blifva obilligt betungande att betala en såmedelst betydligare förökad Brandförsäkrings-afgift för berörde byggnader, hvilka han kunde umbära.

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* erkände värdet af Prosten *Fröbergs* anmärkning, men ansåg deremot det, som Doctor *Wijkman* anfört, vara mindre gällande, emedan, i händelse Socknen icke låter brandförsäkra sina hus å PrestBoställen, Socknen sjelf vid timande eldsvåda får dem återuppbygga, då den Pastor, som brandförsäkrat sina hus, derföre njuter behörig ersättning.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef detta Betänkande af Ståndet bifallet.

§. 11.

Efter ytterligare föredragning af Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Utlåtande, N:o 67, om jemkning uti BåtsmansRoteringen i Halland, önskade Professoren *Forssell* det Utskottet icke, som nu skett, allenast tillstyrkt, att den nödig funna Rotejemkningen i Hallands Län måtte gå i verkställighet, utan ock att Utskottet ve-

lat föreslå, att en sådan Rotejemkning på öfriga orter i Riket, der den kunde behöfvas, måtte igenom Kongl. Majts Nådiga föranstaltande, utan hinder af Grundlagarnes föreskrifter, blifva verkställde.

Professoren *Thyselius* erinrade, att Utskottets ifrågavarande Betänkande grundade sig på Kongl. Majts Nådiga Proposition, endast rörande Rotejemkning i Halland; och ansåg att om denna jemkning nu medför önskad verkan inom nämnde Län, de öfriga Länen, der en dylik jemkning möjligen kan vara af nöden, sedermera kunna derom i behörig ordning anhålla; och begärde Professoren fördenskull proposition till bifall å förevarande Utlåtande; hvilken af Herr Erke-Biskoppen och Talmannen framställdes, samt af Ståndet med Ja besvarades.

§. 12.

Lemnade PrestStåndet sitt bifall till efterföljande Betänkanden, nemligen

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 64 angående Spannmålens och Victualiehandelns å Landet beläggande med enahanda Utskylder, som dessa Handelsnäringar uti Städerna åtfölja.

— 69 om medels vidtagande till luxens hämmande och Inländska Fabriquernes upphjelpande, samt

ExpeditionsUtskottets

— 75 om ändring i underdåniga Skrifvelsen N:o 17, angående Westerbottniska Lånet.

§. 13.

Upplästes och remitterades till StatsUtskottets Utlåtande ExpeditionsUtskottets Memorial af den 23 nästl. Mars, angående förvaringsrum för öfverblifvande Exemplaren af Bihanget till RiksStåndens Protocoll.

§. 14.

Efter uppläsande af BevillningsUtskottets d. 26 nästl. Mars afgifna Utlåtande, rörande de olika beslut, uti hvilka RiksStånden stadnat i frågan om grunderna för den blifvande Bevillningen, och då PrestStåndet icke fann anledning att frångå dess den 19. sistl. Mars, angående detta ärende, fattade beslut, pröfvade Ståndet skäligt, att, med antagande af hvad BevillningsUtskottet uti nyssnämnde Utlåtande hemställt, öfverlemna de befintliga skiljaktigheterna till förstärkta StatsUtskottets afgörande på sätt 69. och 71. §. §. i RegeringsFormen föreskrifva.

I sammanhang härmed, anmodade Hr Erke-Biskoppen och Talmannen Ståndets Ledamöter, att till nästa Plenum vara betänkte på val af 21 Ledamöter till StatsUtskottets förstärkande.

§. 15.

I anledning af Herr Biskoppens och vice Talmannens, Doct. *von Rosensteins* gjorda framställning, fattade Ståndet det beslut, som innehålles uti följande ProtocollsUtdrag:

Sedan ExpeditionsUtskottets Memorial af den 2 Febr., om medel att befordra större af-

sättning och gagn utaf Bihanget till RiksStåndens Protocoll, innehållande ibland annat, att Utskottens Betänkanden dädanefter icke skrifna, utan genom tryckta ark af Bihanget, skulle RiksStånden meddelas, den 9 i samma månad blifvit af PrestStåndet bifallet med det förbehåll, *att de vidlyftigare Utlåtanden, hvilkas tryckning kunde fordra en längre tid, skrifteligen måtte blifva till RiksStåndens granskning inlemnade, på det att, igenom afbidande af tryckningen, Riksdagen icke måtte förlängas*, så har PrestStåndet, som å ena sidan högt värderar ExpeditionsUtskottets goda afsigt med berörde förslag, äfvensom dess nitfulla bemödande, att, i allt hvad på thy ankomma kunnat, fortskynda Bihangets tryckning, men deremot å andra sidan erfarit den befarade följden af berörde förslag, nemligen Riksdagsärendernas långsammare gång, funnit sig föranlåtet, att, i anseende till Riksdagstidens snart annalkande slut, vördsamt och vänligen inbjuda de Respect. MedStånden till instämmande uti PrestStåndets ofvanberörde förbehåll; i händelse hvaraf Riksens Ständers samtlige Utskott torde blifva derom, till behörigt iakttagande, skyndsamligen underrättade.

§. 16.

Uti nu inkommet ProtocollsUtdrag af den 14 sistl. Mars, lemnar Vällofl. BorgareStåndet bifall till LagUtskottets Utlåtande, i frågan om bestämmande af en viss afgift till KronoFogdarne i Wester- och Norrbottens Län, då de icke sjelfve, utan genom Länsmännen verkställa Utslag i Utsökningsmål m. m., med inbjudning till Med-

Stånden att förena sig om en underdånig ansökning hos Kongl. Maj:t, att Herrar Landshöfdingar må igenom Circulaire förständiga samtlige KronoFogdarne i deras Län, att de äro berättigade i och för sådane private Utmätnings-förrättningar, som på deras eget ansvar verkställas, att åtnjuta biträde af Länsmän och Fjerdingsmän inom Fögderiet.

Efter uppläsande häraf fann PrestStåndet för godt, att förblifva vid dess den 14 nästl. Mars till berörde Utlåtande lemnade bifall.

§. 17.

Nedanskrifne ifrån Utskotten inkomna Memorial och Betänkanden upplästes och lades på bordet, nemligen;

ConstitutionsUtskottets Memorial

Med uppgift å nu godkända förslag till Grundlags-ändringar.

StatsUtskottets Betänkande,

N:o 126 om förändring i Salpetergärdens utgörande.

— 127 — Bokhållaren *Carlsunds* ansökning, om utbekommande af Mantalsskrifningsprovision.

— 128 — Begrafningshjelp efter Secreteraren *Morin*.

— 129 — Strömsholms StuteriInrättning.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 70 om LandtbruksAcademien, dess Central-Verkstad m. m.

— 71 — fortfarande af det emot Utländska öfverflödsvaror utfärdade förbud.

— 72 — förhöjd Tullafgift för BoktryckeriStilar.

— 73 — upphäfvande af Stockholms Stads rättighet, att uppbära Parmpenningar m. m.

— 74 — Inrättande af Comité i hvarje Församling till utdelande af den Spannmål MagazinsDirectionen lemnar.

— 75 — ändringar i Författningarne, rörande Skogarne i Riket.

— 76 — föreslagne åtgärder till hämmande af Veneriska Smittan.

LagUtskottets:

N:o 56 angående väckt fråga, det de Publika Auctoriteter, som å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar afsluta Contracter med enskilda, ej må äga, att vid tvist om uppfyllande deraf, sjelfve deröfver dömma.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens:

N:o 57 om förändring af de rörande Enskiftesdelningar utfärdade Författningar.

— 58 — Förslag till ändring af föreskrifterne, rörande Stängselskyldigheten.

N:o 59 om rättighet för Allmogen i Skåne och Blekinge, att emellan alla Hamnar derstädes obehindradt föra sina Producter.

— 60 — Jordägares rätt hos Landbo, samt Rättegångssättet vid utsökning deraf.

— 61 — delningsgrunden vid Enskiften af Hemmanen i Blekinge.

— 62 — Husbehofs-Mjölqvarnars befrielse från Skattläggning.

— 63 — rätt för Hemmansägare, att uppföra och begagna HusbehofsQvarnar.

— 64 — upphäfvande af förbud emot Landsköp.

LagUtskottets:

N:o 65 om förlupen Makas rättighet, att i nytt gifte ingå.

— 66 — förklaring, rörande hvad till Politimål bör hänföras.

— 67 — åtgärders vidtagande till SjöLagens öfverseende.

— 68 — företräde för Jordägare till brukares lösa egendom.

— 69 — ändringar i nu stadgade Rättegångs-Ordning.

— 70 — ÖfverStåthållareEmbetets i Politi-ärender ställande under HofRättens granskning.

BancoUtskottets:

N:o 71 om utgifvandet af Banquens FastighetsLån.

N:o 22 om närmare bestämmande af rättigheten för Corporationer och Bolag, att i Banquen upptaga Lån å fast Egendom.

— 23 — de vid Banquen erforderliga VederhäftighetsBetyg, samt förökning i antalet af Verkets Styresmän.

— 24 — understöd för Södertelje Canals och Slussverks fullbordande.

— 25 — Specificerade Förteckningars insändande öfver Assignationer, som på Banquen utfärdas.

§. 18.

Genom nu inkomna ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln

Bifallit

StatsUtskottets Utlåtanden: 1:o angående nödiga medel till Drottningholms Broars iståndsättande; 2:o gjorda Motioner, angående medels beviljande åt BergsRådet, Friherre *Hermelin*; 3:o angående ny Stats reglerande för Gripsholms Slotts- och DjurgårdsBetjening; 4:o i anledning af Riksdagsmannen *Eric Mörtbergs* Motion, om förändring i Roteringen vid Westerbottens Regemente; 5:o öfver Riksdagsmannen *Jon Jönssons* Memorial, angående KronoTiondeSpannmålens utgörande till Stockholms Stora Barnhus; 6:o i anledning af Herr Landshöfdingen, Friherre *B. W. Fockr* Motion, angående en till Upsala Barnhus donerad Kronofordran; 7:o angående Riksdagsmannen *Johan Olsson Longbergs* Memorial, att få betala Osmundsjernet efter Kronovärdi, utan någon förvandling efter Markegång; 8:o i anledning af Riksdagsmannen *Anders Sandsténs* Memorial, angående Adelfors Guldverk.

Stats- och BancoUtskottens Betänkanden angående: 1:o väckt fråga om förhöjning uti de för Riksens Ständers Revisorer af Stats-, Banco- och Riksgäldsverken anslagne arfvoden; 2:o Justering inför båda Utskotten gemensamt af de föreskrifter, som skola gälla för Rikets Ständers båda Penningeverk.

BancoUtskottets Betänkanden: 1:o i frågan huruvida de FideiCommisser, hvilka enligt särskild Nådig tillåtelse fått med inteckning graveras, må kunna af Riksens Ständers Banque såsom pant antagas; 2:o angående lånerättigheten i Banquen för de uti Philipstad belägne fastigheter; 3:o i anledning af väckt fråga om fördelning af arbetet emellan Riksens Ständers Revisorer öfver Stats, Banco och Riksgäldsverken; tryckning af samtlige RevisionsBerättelserne; publicitet af Bancoverkets granskning i hela dess vidd och upphörande med hittills vanliga förseglade Berättelsers afgifvande.

BevillningsUtskottets förnyade Utlåtande, angående grunderna för den allmänna Bevillningen, med antagande af det första uti 3. puncten framställde alternatif, eller att den föreslagna öfverflöds-afgiften må utgå genom taxering af vissa Öfverflöds artiklar, samt att, derest den erforder-

liga Summan icke kan på sådant sätt erhållas; jemväl en fyllnads afgift må till ersättning för Landttullarne utgöras.

Låtit bero vid

ConstitutionsUtskottets meddelade yttrande, angående Representations-frågans närvarande skick.

StatsUtskottets förnyade Utlåtanden: 1:o angående Segelleden genom BaggensSundet och Södra Stäket, samt 2:o i anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens Län underdåniga Skrifvelse den 29 Nov. 1817, rörande anstånd med indrifvandet af den återstående delen af Westerbottniska Lånet, som skall erläggas af Innevånarne i Norrbottens Län.

Lagt till Handlingarne:

StatsUtskottets Memorial, innefattande Svar på återremissen af Utskottets den 17, 23 och 31 sistl. Jan. meddeldta Utlåtanden: 1:o i anledning af gjordt förslag om Allmänna BrandförsäkringsInrättningens ställande under tillsyn af Riksens Ständers Fullmäktige i Banquen och RiksgäldsContoiret; 2:o angående förhöjning uti Postskjutsnings legan; 3:o om bidrag af allmänna Medel till fullbordande af Hamnbyggnaden i Malmö; 4:o angående föreslagen rättighet till Skattelösen af Lotshemman; 5:o om förbättring i Länsmännens Löningsvillkor; 6:o angående ersättning till Städerna för deras andel uti Accis- och Bakugns-penningarne.

BancoUtskottets Utlåtande till upplysning angående de sedan 1815 års Riksdag vidtagne åtgärder, i anledning af då väckt fråga om en ny MyntOrdning.

Återremitterat

StatsUtskottets Utlåtande, angående redovisning för Statsverkets förskott till tryckningen af RiksStåndens Protocoll, jemte Bihanget dertill vid 1815 års Riksdag, i anledning af Herr *Silverstolpes*, *Gust. Abr*, dervid gjorda anmärkningar.

BancoUtskottets Betänkanden: 1:o angående förändring uti de inom Bancoverket gällande Befordringsgrunder, enligt hvilka tredjedelen af Banquens Commissarier vid yppande ledigheter tillsättas endast af Frälsemän; 2:o i anledning af väckt fråga om tillåtelse för en och hvar, att emot Svenskt Speciemynt, i Banquen tillbyta sig omyntadt Guld och Silfver.

Instämt uti

PrestStåndets beslut, det måtte Riksens Ständer, genom en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, betyga deras underdåniga tacksamhet för Kongl. Maj:ts Nådiga åtgärd vid bestämmande af Myntberäkningen för den årliga ErsättningsSumma, som vid 1815 års Riksdag blifvit Kongl. Maj:t och Dess Efterträdare på Svenska Thronen tillslagen, samt att ExpeditionsUtskottet skulle anmodas att med förslag till en sådan underdånig Skrifvelse till Riksens Ständer inkomma.

§. 19.

Af erhållne ProtocollsUtdrag inhämtades, att Vällofl. BorgareStåndet

Bifallit:

StatsUtskottets Betänkanden: 1:o i anledning af Herr Friherre *B. W. Focks* Motion, angående en till Upsala Barnhus donerad Kronofordran; 2:o angående Riksdagsmannen *Johan Olsson Longbergs* Memorial, innehållande yrkande, att den under namn af Osmundsjern uti vissa Landsorter utgående Räntepersedel måtte få betalas efter Kronovärdi, utan förvandling efter Markegång; 3:o i anledning af Riksdagsmannen *Jon Jönssons* Memorial, angående KronoTiondeSpannmålens utgörande till Stockholms Stora Barnhus; 4:o i anledning af Riksdagsmannen *Eric Mörtbergs* Motion om förändring i Roteringen vid Westerbottens Regemente.

BancoUtskottets Memorial, i anledning af väckt fråga om fördelning af arbetet emellan Riksens Ständers Revisorer öfver Stats-, Banco- och Riksgäldsverken; tryckning af samtlige RevisionsBerättelserne; publicitet af Bancoverkets granskning i hela dess vidd och upphörande med hittills vanliga förseglade Berättelsers afgifvande.

StatsUtskottets Betänkande, angående en ny Stats reglerande för Gripsholms Slotts- och Djurgårdsbetjening.

All-

Allmänna Bevärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden: 1:o angående väckt fråga om grunderne för en föreslagen jemkning i Båtsmansroteringen i Halland; 2:o rörande gjordt förslag att, med undantag af Säterier, Boställen och Posthemman, alla andra Hemman böra deltaga uti Kronoskjutsnings- Brefbärings- och KronoFjerdingsmans-besväret, eller andra dylika onera, som jord i allmänhet åtföljs; 3:o i anledning af väckt fråga om en fristads inrättande för sådana Personer, hvilka, mindre af verklig ondska och elakhet, än af andra tillfälliga orsaker, förlorat medmenniskors aktning; 4:o rörande motion om nödvändigheten af förklaring i vissa delar af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 3 April 1816, om öfverenskommelser rörande Presträttigheter; 5:o i anledning af gjord hemställan om jemkning i roteringen vid Westerbottens Regemente; 6:o rörande en föreslagen ny LandtmäteriTaxa; 7:o angående beståndet af sådane Contracter, som emellan Pastorerne och Församlingarne blifvit upprättade och hvarmed båda förklarat sig nöjde.

Justerat och godkänt

ConstitutionsUtskottets, jemte Memorial den 25 sistlidne Mars, aflemnade uppgift å alla dem bland de från sista Riksdag hvilande, nu mera pröfvade och afgjorde Grundlagsändrings-förslag, som af samtlige RiksStånden blifvit gillade och antagne; och skulle, till följd häraf, ExpeditionsUtskottet anmodas författa Riksens Höglofl. Stän-

ders underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af den såluda antagna nya redaction af Grundlagarnes ifrågavarande §. §.

Återremitterat

StatsUtskottets Utlåtande, rörande Ädelfors Guldverk;

BancoUtskottets dito, angående förändring uti de inom Bancoverket gällande befordringsgrunder;

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, rörande föreslagne ändringar uti Författningarnes stadgande, angående Husbehofsbränvins bränningen samt dermed gemenskap ägande ämnen:

Förblifvit vid dess den 19 Mars fattade beslut, rörande grunderna för den blifvande Bevillningen; samt med antagande af hvad BevillningsUtskottet uti sitt ytterligare Utlåtande af den 26 Mars föreslagit, beslutat att åt förstärkta StatsUtskottet uppdraga att omrösta öfver samtlige de uti nämnde Utlåtande intagne alternativer.

§. 20.

Enligt nu upplästa ProtocollsUtdrag, hade Hederv. BondeStåndet:

Bifallit

StatsUtskottets Betänkande, angående Ädelfors Guldverk;

LagUtskottets Memorial, rörande: 1:o beloppet, hvarunder enskilta personer icke må vara tillåtit att utfärda Invisningar; 2:o skärpning i det nu för tjufnader stadgade straff;

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden, rörande: 1:o beståndet af sådane Contracter, som emellan Pastorerne och Församlingarne blifvit upprättade, och hvarmed båda förklarat sig nöjde; 2:o väckt fråga om en fri stads inrättande för sådane personer, hvilka mindre af verkelig ondska och elakhet, än af andra tillfälliga orsaker, förlorat medmenniskors aktning; 3:o Dito om förändring i mätningssättet af Säd och Halm; 4:o Dito om grunderna för en föreslagen jemkning af BåtsmansRoteringen i Halland; 5:o nödvändigheten af förklaring i vissa delar af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 3 April 1816, om öfverenskommelser rörande Presträttigheter; 6:o väckt fråga om jemkning i Roteringen vid Westerbottens Regemente, och 7:o en föreslagen ny LandtmäteriTaxa:

Uppskjutit

Sitt beslut i anledning af Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, rörande väckt fråga att, med undantag af Säterier, Boställen och Posthemman, alla andra Hemman måga deltaga uti Kronoskjuts-, Brefbärings- och KronoFjerdingsmans-besväret, eller andra dylika onera, som jord i allmänhet åtfölja, intilldess öfrige sedan förra Riksdagarna väckta, men

ännu oafgjorda Privilegii-frågor kunna i ett sammanhang komma under pröfning och afgörande.

Ståndet åtskildes.

In fidem
J. U. Almquist.

Lördagen den 4 April 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Prosten *Grandelius*, som till Staden återkommit, intog sitt rum inom Ståndet.

§. 2.

Jemte tillkännagifvande, att Kongl. Maj:t i Nåder utnämnt en af Ståndets Ledamöter, Professoren, Doct. *Hagberg*, till ÖfverHofPredikant hos Hennes Maj:t EnkeDrottningen, behagade Herr ErkeBiskoppen och Talmannen å egna och Ståndets vägnar lyckönska bemälte Hr ÖfverHofPredikant till denna Nådiga befordran.

§. 3.

Upplästes efterföljande ifrån Kongl. Maj:t till H. ErkeBiskoppen och Talmannen aflåtne Nådiga Skrifvelse:

CARL JOHAN med Guds Nåde Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung.

Vår Ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmägtig, Troman, Doctor, Erke-Biskopp, ProCanzler, Commendeur af Vår Nordstjerne-Orden, En af de Aderton i Svenska Academien! Hos Oss har PrestStåndet vid nu påstående Ur-tima Riksdag i underdånighet anmält, att sedan WI i Nåder förordnat en särskild Comité till utarbetande af en förbättrad Psalmbok och denna Comité redan år 1814 utgifvit, samt med Nådigt tillstånd till allmän granskning och bedömmande öfverlemnat ett *Försök till KyrkoSånger*, hafva de anmärkningar, som öfver detta arbete blifvit gjorde, föranledt till nya och förändrade åsigter af saken och Comitéens Ledamot, DomProsten m. m. Doctor *Wallin*, blifvit anmodad, att utarbeta ett nytt *Förslag till en Svensk Psalmbok*, hvilket arbete PrestStåndet i underdånighet förmält hafva blifvit med varmt bifall af Allmänheten emottagit, och hade det varit en af dess ömaste och behagligaste pligter, att vid detsamma fästa sin synnerliga uppmärksamhet, äfven som PrestStåndet vitsordat, att ibland hittills utkomna Förslag till förbättrade KyrkoSånger för Svenska Församlingen det ifrågavarande både i anseende till plan och behandlingssätt ägde ett stort företräde. Som likväl åtskilliga fordringar ännu kunna återstå, för att bringa detta vigtiga Verk till den högsta möjliga fullkomlighet och PrestStåndet, under de allmänna ärender, som vid nu varande Riksdag upptaga dess tid och fordra dess

uppmärksamhet, ej ansett sig kunna deröfver anställa en noggrann pröfning, samt Ståndet dessutom ägde den grundade öfvertygelse, att Författaren sjelf säkrast inser och minst skonar detta sitt Arbetes möjliga brister, har af sådan anledning PrestStåndet underdånigst anhållit, att tjenstledighet måtte blifva DomProsten, Doctor *Wallin* Nådigst beviljad på fem månader, ifrån den 1:sta nästinstundande Maji, då han lemnar sin i Stockholm innehafvande KyrkoherdeBefattning, och till den 1:sta October, på det han öfver Sommaren måtte få qvarstadna i Stockholm, hvarest tillgång är på behöfliga hjelpredor, vittra Mäns råd, samt i synnerhet tillfälle att höra kännare af Choral-Musiquen, under hvilken tid han, skiljd från andra trägnare göromål, kunde med lediga sinnen egna all sin åhåga åt detta angelägna värf, och hade DomProsten *Wallin*, i händelse tjenstledighet för honom Nådigst bifalles, utfäst sig att till Comitéen inom förenämde tid aflemna sitt genom yttersta granskningen fullkomnade arbete, hvarefter det, af Comitéen pröfvadt, kan i underdånighet öfverlemnas till Vår Nådiga stadfästelse, för att antagas till Församlingens Kyrkobruk.

Och som WI, med Nådigt afseende å hvad af PrestStåndet sålunda blifvit i underdånighet andragit, i Nåder för godt funnit bevilja DomProsten, Doctor *Wallin* den för honom sökte tjenstledighet uppå fem månader, räknade från d. 1:sta nästkommande Maji till d. 1:sta October, så hafve WI härmed velat Eder sådant till Vederbörandes förständigande och underdånig efterrättelse i Nåder tillkännagifva. WI befalle Eder Gud Allsmägtig Nådligen. Stockholms Slott den 4 Mars 1818.

CARL JOHAN.

NILS VON ROSENSTEIN.

Af denna Nådiga Skrifvelse skulle en behörigen vidimerad afskrift tillställas DomProsten m. m., Doctor *Wallin*.

§. 4.

Protocollet för sista Plenidag justerades, då i afseende på DomProsten, Doctor *Wåhlins* uti 8. §. deraf intagna och nu upplästa anförande, Prosten *Svedelius* yttrade sig sålunda:

Då Herr Doctor *Wåhlin* citerat Köpings Församling ibland dem, som envist motverkat föreslagna Conventioner, föranlåtes jag, för rättvisans skuld, förklara, att detta tillmäle så mycket mindre kan lämpas på hela Församlingen, som en ganska stor Pluralitet eller circa $\frac{3}{4}$:delar af Församlingens Hemmansägare icke allenast med största beredvillighet gått mig till mötes i afseende på den föreslagna Conventionen, utan äfven sjelfve hos Kongl. Maj:t i underdånighet begärt och vunnit stadfästelse å den samma. Desse förtjena då af mig samma gärd af rättvis tacksamhet, som hela Köpings StadsFörsamling, hvilken äfvenledes med endrägt och billighet antagit det conventionsproject jag dem föreslagit.

Biskoppen, Doctor *Murray* trodde, att då en del af Köpings Församling bestridt den föreslagna Conventionen, så att Kongl. Maj:t med detta måls afgörande blifvit besvärad, det icke kan skada att Köpings Församling nämndes ibland dem, hvilka vägrat sitt bifall till billiga conventioner, helst som de vägrandes antal var ringa, och saken redan till allas fullkomliga nöje blifvit afgjord.

§. 5.

För de ändamål, hvilka RegeringsFormens 69. och 71. §. § omförmäla, anställde PrestStåndet val af 21 Ledamöter till StatsUtskottets förstärkande, och erhöllo dervid nedanskrifne de fleste rösterne, nemligen:

Biskoppen m. m., Friherre Doct. *Mörner.*
Biskoppen m. m., Doct. *Almquist.*
Prosten *Jan Wijkman.*
ÖfverHofPredikanten m. m., Doct. *Hagberg.*
Lectoren *Arenander.*
Prosten *Ekvall*
Prosten, Lect. *Hasselrot.*
Prosten *Billdal.*
Prosten *Friman.*
Professoren *Thyselius.*
Lectoren, Doct. *Hultin.*
Lectoren *Fröberg.*
Prosten *Svedelius.*
Lectoren *Fellenius.*
Prosten *Aspelin.*
DomProsten m. m., Doctor *Wåhlin.*
Professoren *Agardh.*

Prosten *Fornander.*
Prosten, Doct. *Renström.*
Prosten *Backman.*
Prosten *Säve.*

Hvarjemte blefvo till Suppleanter utsedde:

Prosten *Palm.*
Biskoppen m. m., Doct. *Faxe.*
Prosten *Jac. Hagberg*, samt
Prosten *Ek.*

Hvilka fördenskull genom Utdrag af Protocollet skulle till berörde befattning legitimeras.

§. 6.

Till justering uppläste och godkändes ConstitutionsUtskottets uppgift å alla dem, bland de från sista Riksdag hvilande, nu mera pröfvade och afgjorda Grundlagsändrings-förslag, som af samtlige RiksStånden blifvit gillade och antagne.

§. 7

Till StatsUtskottets nu å nyo föredragna Betänkande N:o 126, om förändring i Salpetergärdens utgörande lemnade Ståndet sitt bifall, hvarvid Prosten *Kolmodin* sig reserverade, på sätt som följer:

Alldeles stridande emot ändamålet, som säges vara uppmuntran och befordran af Salpetertillverkningens utvidgande, synes mig den 1812 fastställda betalning för denna till Rikets försvar oumbärliga artikel. Då vid 1800 års Riksdag, i anseende till flera förekommande skäl, blef be-

slutet, att Salpetersjudningen med Kronans Folk och redskap skulle upphöra, och deremot alla Jordägare ålades, att årligen lefverera Salpeter i Kronans Magaziner, efter ½ Lissp. på hvarje helt mantal, emot betalning af 1 R:dr 24 Sk. B:co Lissp., svarade denna betalning emot hvad Salpeter-tillverkningen förut kostat Staten, och äfven emot hvad varan af Jordägaren då kunde tillverkas före. Skyldigheten, att anskaffa ett årligt qvantum Salpeter, kunde således ej anses såsom en ny beskattning på Jordbruket. Men då nu, genom Sedelmyntets fallande i verkligt värde, alla slags lifsmedel och i följd deraf dagsverken blifvit mångdubbelt dyrare, kan Salpeter-tillverkningen ej utan en i lika mohn fördubblad kostnad förrättas. Hade efter gamla inrättningen Salpetersjudningen för Kronans räkning ännu fortfarit, så är ju naturligt, att Salpetern för det närvarande skulle kostat Kronan åtminstone så mycket, som tillverkningen deraf nu kostar privata personer. Antingen måste derföre Jordägaren få full betalning, svarande emot tillverknings-kostnaden, eller åtminstone efter samma myntvärde, som år 1800 var gällande, så framt icke skyldigheten att lefverera Salpeter skall anses såsom en ny tillkommen Jordeboksränta, hvartill intet spår finnes i vårt gamla Skattläggningsverk, hvars rubbning till sjelfva dess grunder likväl i alla tider blifvit ansedd såsom vådelig, och såsom den der skulle medföra ganska betänkliga följder.

Att den vid 1800 års Riksdag vidtagna Författning endast åsyftat att befria Jordbrukaren

från de olägenheter, som det förra Salpetersjudningssättet medförde, men att det ingalunda varit meningen, att genom skyldigheten af årlig Salpeterlefverering ålägga Jordbruket en ny Skatt, synes nogsamt deraf, att betalningen för Salpetern utsattes till samma pris, som den föregående åren kostat Kronan, och till hvilket pris den äfven då af privata kunde tillverkas. Hvarföre skall då ej nu samma förhållande gälla? Kronan har flera år försålt Salpeter för 8, och i de sistförlidna åren för 7½ R:dr B:co, till dem, som icke afbördat sig den årliga lefveransen; men har till dem, som tillverkat och lefvererat varan, endast betalt 1 R:dr 24 sk. och efter 1812 endast 1 R:dr 8 sk. Banco. Innehåller icke detta i sig sjelft en verklig rubbning i gamla Skattläggningsverket, då på Jordbruket sålunda en ny skatt tillkommit, som vid 1800 års Riksdag aldrig varit åsyftad?

De 16 sk. B:co afdrag för hvarje Lissp. till Kronan lefvererad Salpeter, som efter 1812 ägt rum, innehåller en ytterligare tillökning af denna nya grundskatt. Hvad Statscassan genom detta efter mitt omdöme högst besynnerliga och för jordbruket betungande förhållande vinner, säges skola användas till uppmuntran och befrämjande af en mera utvidgad Salpeter-tillverkning i Riket, nemligen till anskaffande af nya Sjudningspannor, som likväl af Jordägarne skola betalas, till aflöning för SalpetersjuderiStyresmän, som skola undervisa Verkmästarne i deras handtering o. s. v. Mig synes deremot ingenting kunna vara emot det uppgifna ändamålet mera rakt stridande, eller för Salpeter-tillverkningens utvidgande

mera hinderligt, än just en sådan slags Författning. Skulle väl våra KlädesFabriquer kunna uppmuntras till en mera utvidgad tillverkning derigenom, att Fabriqueurerne åläggas, att till Arméernes beklädning lefverera vissa tusende alnar kläde årligen, emot en betalning, som endast utgör en tredjedel af hvad klädet kostar Fabriqueuren sjelf? och skulle det icke synas ännu orimligare, att af den tredjedels betalning af klädets verkliga värde, afdraga ännu 9 procent, för att af denna till Statscassan influtna vinst erhålla förlag till anskaffande af nya väfstolar, och för att kunna afföna vissa personer, hvilka skulle uttänka och underrätta Fabriqueurerne om bättre arbetsmethoder? Men just samma förhållande är det, efter mitt omdöme, för det närvarande med Salpeter-tillverkningen; ty huru den skall kunna uppmuntras derigenom, att lefveranterne, som redan 1812 ej fingo i betalning mer än knappt $\frac{1}{3}$ af hvad varans tillverkning kostade, likväl då blefvo dömde till en ytterligare afprutning af 16 sk. på Lisspundet, eller nära 9 procent af denna återstående tredjedel, är för mitt begrepp icke möjligt att fatta. Skall Salpeter-tillverkningens utvidgande kunna uppmuntras, så bör lefveranten, efter mitt omdöme, njuta samma betalning, som andre för bristande lefverans till Staten erlägga; och skall den af Riksens Höglofl. Ständer år 1800 vidtagna Författning ej till sjelfva dess grundprincipe upphäfvas, så måste för den till Kronan lefvererade Salpetern åtminstone betalas ett värde, som svarar emot $1\frac{1}{2}$ R:dr i Silfver för Lisspundet; emedan i annat fall den årliga Salpeter-lefveransen i sjelfva verket blir

en ny Grundskatt, eller ny tillkommen Hemmantalsränta.

§. 8.

Föredrogos å nyo och biföllos StatsUtskottets sista Plenidag på bordet lagde Utlåtanden:

N:o 127, angående Bokhållaren *Carlsunds* ansökning, om utbekommande af Mantalsskrifnings-provision.

N:o 128, om Begrafningshjelp efter Secreteraren *Morin*.

§. 9.

Efter förnyad föredragning af StatsUtskottets Betänkande, N:o 129, angående Strömsholms StuteriInrättning, yttrade sig Prosten, Lector *Fröberg*, som följer:

Ehuru jag visserligen i allo gillar och bifaller Höglofl. StatsUtskottets grundeliga och väl utförda Utlåtande öfver Stuteri-inrättningen vid StrömsholmsKungsgård, saknar jag der likväl en eller annan omständighet, som af 2:ne det Höglofl. Utskottets Ledamöter särskilt blifvit meddelad, och hvilka, den ena ledande till närmare upplysning öfver ämnet och den andra innefattande grundade omdömen öfver en vigtig Riksekonomisk anstalt, jag hade trott icke böra utelemnas i den underdåniga framställning, som Rikets Ständer rörande detta ämne till Kongl. Maj:t i underdånighet komma att afgifva. Herr Öfversten och Riddaren *Tersmeden* har nemligen, så

som Ledamot i Strömsholms-Comitéen, och således varande i tillfälle, att närmast känna hushållningen och åtgärderna på stället, meddelat en på data grundad calcul, hvarigenom ådagalägges, att Statsverket ensamt på Strömsholms Kungsgård och StuteriInrättning årligen förlorar omkring 44,000 R:dr B:co, samt att hvarje af de på de senaste 7 åren till Kongl. Stallet i Stockholm från Strömsholm lefvererade Hästar, kostar 6415 R:dr, samma mynt. Då man naturligtvis icke annat kan, än önska en förändring i detta ofördelaktiga förhållande, så hade jag äfven velat, att just denna upplysande calcul och dessa ziffrors belopp, såsom starkare än alla öfriga raisonnementer, bevisande Inrättningens bedröfliga resultater i sitt nuvarande skick, äfven ingått i det Höglofl. StatsUtskottets Betänkande, för att sedan kunna derutur införas i den underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t. Herr Förste Archiatern, Presidenten och Commendeuren *von Schulzenheim* har derjemte fästat en förtjent uppmärksamhet på den angelägna och inom vårt Fädernesland nog litet vårdade Veterinair-kunskapens upphjelpande och förbättring.

Tvifvelsutan får man tillskrifva den starka dödligheten bland Strömsholms Stuteries Hästar på de senare åren till en betydlig del, okunnighet hos dervarande Hästläkare, som, saknande all anatomisk kännedom, så väl om menniskor som fänad, och öfriga nödvändiga physiologiska kunskaper i allmänhet, alltid äro i fara att misstaga sig, så snart sjukdomarne från yttre hudens synbara åkommor flytta sig till de inre delarne af

kroppen. För hela Riket är dessutom behofvet af kunniga, insigtsfulla och upplysta Veterinarii med Landtmannens årligen dryga förluster af större eller mindre del af sin Ladugård, denna pelare för Åkerbrukarens välmåga, inom hvarje Province erkänd och bristen deraf högt beklagad. Uppkommer då olyckligtvis en Boskaps-epidemie, der Qvacksalfvaren, som någon gång med en god naturs tillhjelp, kan lyckas att curera en enskilt åkomma, också står rådlös och icke en gång vet att gifva ett rådbråkadt latinskt namn åt den nya sjukdomen, så inser något hvar de bedröfliga följderna; hela Landsträckor förödas på all Boskap och Landtmannens dyrbaraste förmögenhet, som genom snar och förståndig hjelp kunnat räddas, går till oersättlig skada förlorad. Det är ur dessa skäl, som det vore önskligt, om Riksens Stånder nyttjade detta tillfälle, att inför Thronen framställa nödvändigheten af anstalter till Veterinair-kunskapens befordrande, byggd icke på en, utan studier, alltid vådlig practik, utan på verkliga och till ämnet hörande grundeliga insigter, sedan de vanliga ScholStudierna redan förutgått. Det hade således varit väl, om detta ämne varit framstäldt i StatsUtskottets Utlåtande.

Häruti instämde Biskopparne *Murray* och *Almquist*, med flere.

Biskoppen, Doctor *Rosenstein* erinrade, att StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande är afgifvet i anledning af de, ifrån Kongl. Maj:t, till Utskottet remitterade berättelser, om Hushållningens reglerande på Strömsholm, hvilka de dertill

i Nåder Comiterade till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifvit; samt att berörde Berättelser innehålla alla de upplysningar, men ännu mera detaillerade än Öfversten och Riddaren *Tersmeden* uti dess Anförande omförmält. Deremot trodde Biskoppen, lika med Lector *Fröberg*, att det varit nyttigt om de af Presidenten och Commendeuren *von Schulzenheim* anförde bevis för behofvet af en ordentlig Veterinaire inrättning blifvit uti StatsUtskottets Betänkande omnämnde. Men som Utskottet vid annat tillfälle får anledning, att om berörde angelägenhet sig yttra, trodde Biskoppen och vice Talmannen, att berörde anmärkning icke påkallade återremiss.

Biskoppen, Doctor *Murray* vitsordade den af Presidenten *von Schulzenheim* omnämnde Herr *Svederi* ganska goda framsteg uti Veterinairekunskaper, och trodde derjemte, att Utskottet uti förevarande Betänkande bordt omförmäla angelägenheten af en ordentlig VeterinaireInrättning i Riket.

Professoren *Forssell* upplyste, att Öfversten och Riddaren *Tersmeden* samt Presidenten och Commendeuren *von Schulzenheim* först vid Betänkandets justering inom Utskottet ingifvit deras särskildta anföranden, med anhållan om dessas communication med de Respect. Ståndeu.

I öfrigt tillstyrkte Professoren återremiss med de gjorda anmärkningarne.

Uti sistnämnde påstående hördes många instämma, med begäran om proposition.

Theol.

Theol. Lectoren, Doctor *Knös* yttrade:

Jemte det jag deltager uti den önskan flere värde Ledamöter yttrat, att Utskottet fästat närmare afseende å de upplysande anmärkningar, som Herr Öfverste *Tersmedens* Betänkandet åtföljande särskilde utlåtande innehålla, och hvilka visserligen, ehuru äfven innehållne i Directionens till Kongl. Maj:t afgifne berättelse, då de blifvit Riksens Ständers StatsUtskott meddelade, förtjena att af Ständerna anmärkas och understödjas, får jag likaledes instämma uti det Herr Presidenten och Commendeuren *Schulzenheim* yttrat, om nyttan och nödvändigheten af ett VeterinairInstitut, och vore till hvad i detta ämne anförts föga att tillägga. Rörande den inrättning i denna väg, som i Skara ännu består, så blef väl till första Byggnadens uppförande understöd lemnadt, ehuru så otillräckligt, att då varande Läraren, Professor *Hernquist* af egna medel måste fylla resten. Sedan denna Byggnad af vådeld förtärdes, blef en ny på *Hernquists* bekostnad uppförd, och denne förtjente Mannen testamenterade all sin egendom till Inrättningen. Den förut bestådda lönen till Adjuncten är indragen och nu utgå alla löner af *Hernquistska* medlen; men desse äro så knappe, att de skicklige Lärarne, Lectoren *Norling* och Adjuncten *Tidén*, under deras trägna arbete icke kunna hafva tillräckligt underhåll, eller egna åt sitt yrke ett någorlunda sorgfritt bemödande.

VeterinairAdjuncten *Tidén* har med flere utgifne Skrifter sökt skaffa Ynglingarne någon

läsning, men en Lärobok vid undervisningen, användbar, saknas ännu. Emedlertid äro vid denna lilla Schola ifrån Rikets fleste Provincer Elever antagne, och om något allmänt understöd till en Inrättning, som nu beror af enskild Mans Stiftelse, kunde med ringa uppoffring mycken nytta åstadkommas. Då den allmänna nyttan af sådane Instituter är så obestridlig, torde detta tillfälle att påyrka understöd icke böra försummas.

Häruti hördes hela Ståndet instämma.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition beslöts, att ifrågavarande Betänkande, med de deremot gjorda anmärkningar, skulle till StatsUtskottet återförvisas.

§. 9.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden:

N:o 70 öfver gjord Motion om Kongl. Landtbruksacademien, dess CentralVerkstad och redovisning för de under Academiens disposition stående Fonder, och

N:o 71 angående väckt fråga om fortfarande af det emot utländska Öfverflöds varor utfärdade förbud och den till verkställighet deraf förordnade Kustbevakning,

föredrogos å nyo, men lades på fleres begäran åter på bordet.

Ståndet åtskildes.

In fidem,
J. U. Almquist.

Lördagen den 4 April 1818,

klockan 5 eftermiddagen.

§. 1.

Då Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, N:o 72, om förhöjd Tullafgift för Boktryckeristilar som införskrifvas, nu å nyo föredrogs, tillstyrkte Prosten, Lector *Fröberg* bifall till Utskottets afstyrkande i denna del, emedan en förhöjning utöfver den redan stadgade 5 procents Tull på utifrån införskrifna Stilar, dels skulle motverka upplysningens spridande, så vidt den genom Boktryckerierne kan befordras, dels ock mojligen kunde leda till ett slags Monopolium för Directeuren *J. P. Lindhs* Stilgjuteri.

Professoren *Thyselius* trodde deremot, att Directeur *Lindhs* Stilgjuteri-anläggning förtjente den föreslagna, men af Utskottet afstyrkta uppmuntran, emedan tillåtelsen att emot den förut stadgade låga Tullen, ifrån Utrikes orter införskrifva Stilar, nödvändigt medförde inskränkning uti den inhemska industrien.

Biskoppen, Doct. *Faxe* conformerade sig med Professoren *Thyselius* och intygade tillika, att de Stilar, hvilka vid Directeur *Lindhs* Stilgjuteri på Mariædal tillverkas, skola vara af all erforderlig godhet.

Prosten, Lector *Fröberg* trodde, att om de Stilar, hvilka vid Mariædal tillverkas, äro jemn-

goda med de utländska, Directeur *Lindh* säkerligen å sina Stilar erhåller nödig afsättning, utan att han å denna tillverkning erhåller Monopolium; hvilket Prosten än ytterligare afstyrkte.

Professoren *Thyselius* erinrade, att frågan icke var om något Monopolium för Directeur *Lindh*, utan att frågan var att, till förmån icke allenast för det af Directeur *Lindh*, redan anlagda, utan ock för de framdeles i Landet anläggande Stilgjuterier, fastställa en någorlunda afpassad Tull på utifrån införskrifna Stilar.

Prosten *Almquist* begärde proposition till bifall på förevarande Betänkande.

Biskoppen, Doct. *Murray* erkände, att Directeur *Lindhs* ofvanberörde företag är nyttigt och förtjenar uppmuntran, men kunde likväl icke tillstyrka, att han, genom den föreslagna Tullförhöjningen, skulle liksom erhålla uteslutande rättighet, att med Stilar förse Boktryckerierne i Riket.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef ifrågavarande Betänkande af Ståndet antaget.

§. 2.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande N:o 73, rörande yrkadt upphäfvande af Stockholms Stads rättighet, att uppbära Parm-, Torg- och Renhållnings-penningar, då Hö, Halm, Ved och Brännkol införas, samt af Landtmannens åliggande, att i vissa Städer erlägga Våg- och Mätarepenningar för inkommande varor, föredrogs å nyo, då Theol. Lectoren, Doctor *Hultin* anförde:

I det af Rikets Höglofl. Ständers Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskott afgifna och nu upplästa Betänkande, angående *Parm-*, *Bro-*, *Torg- och Renhållnings-penningars* erläggande i Stockholms Stad, för inkommande *Halm*, *Hö*, *Ved och Brännkol*, hade jag önskat och väntat en mera fullständig utredning af hvad den inom Hedervärda BondeStåndet i detta ämne väckta motion framställt. En hufvudsaklig skillnad är imellan *till Salu* och *till Husbehof* inkommande Landtmannavaror af ofvannämda slag. För Halm, Hö, Ved och Brännkol, som Stadsboen ifrån sina egna Landtgårdar, för sin enskilda hushållning, Landtvägen ifrån låter inköra till Staden, tillitas icke Stadens våg- och mätare-anstalter. De behöfva icke för något ändamål tvingas, att härs och tvärs, fram och tillbaka, ifrån Stadens Torg transporteras till sina Ägare, endast för att afbörda så kallade Torg- och Renhållnings-penningar. Något underslef med varan till dess godhet och mängd kan här icke komma i fråga. Någon befarad gatuhandel äger icke eller i slikt fall rum. Då skulle af samma skäl Torg- och Renhållnings-penningar kunna affordras för Halm, Hö, Ved och Brännkol, som flyttas ifrån Norr- till Södermalm, och dessa foror lika ovillkorligen böra inställas på Stadens anvista Försäljningsplatser, innan de till sina ägare föras. Stockholms Stad har ifrån år 1636 haft det Privile-

gium, att njuta Våg- och Mätare-penningar för *till salu inkommande* Spannmål och Victualievaror, som vid Stadens hamnar och broar upplastas. Sedermera tillkom jemväl rättigheten, att uppbära en viss afgift af *Hö*, *Ved och Brännkol* som med Stadens *Parm*, *Famn- och Tunnemått* uppmätas. Likaså blef en Packare-afgift tillåten för *Lakegods*, som på Stadens såkallade Packaretorg omsågs och packades. Denna sistnämnda afgift fick af sådan anledning namn af *Torgpenningar*. Hvem ser icke, att alla dessa anstalter endast angå till Staden ankommande säljbara varor af nyss uppräknade slag, och egentligen åsyfta en tillförlitlig säkerhet, så väl för köpare, som säljare, emedan hvarje enskild man i Hufvudstaden, som har behof af dylika varors inköp, icke kan vara i tillstånd, att hafva egna Mått- och Målkäril, samt att härigenom tillika många stridigheter, som annars kunde yppas emellan köpare och säljare om varans beskaffenhet, på ett tjenligt och förmonligt sätt, förekommas. Att således Våg- och Mätare-penningar för säljbara varor utgöras, helst Staden måste hålla Våg, Våghus, Mått och Målkäril, som härvid begagnas, är lika tillbörligt, som rättvist. Men att i Staden boende man för oftanämnda varor, då han låter dem landvägen ifrån införas till eget husbehof ifrån sina egna gårdar, och hvilka varor alldeles icke vid Hamnar, Broar eller Torg till salu hållas köpare tillhanda, skall vara underkastad denna afgifts betalande, synes vara en för vidt utsträckt tolkning af Stockholms Stads Privilegium, som saknar all grund, aldrig blifvit medgifven och beviljad, samt med någon slags billighet icke lärer kunna förenas. Äfvensom Stadens Torg-, Våg- och Mätnings-anstalter vid dessa en enskild Stadsbo tillhörande Landtmanna-effecter, för ingen del begagnas. Före år 1813 har ock en dylik taxation på egen husbehofs *Halm*, *Hö*, *Ved* och *Brännkol*, som öfver Stockholms gator endast transporteras, men alldeles icke försäljas, icke varit vedertagen eller öflig. Det är med anledning af dessa skäl, som jag fullkomligen instämmer uti den af Hr Capitainen *Hertzenhjelm* emot Utskottets Betänkande gjorda reservation, och anhåller ödmjukast om nämnda Betänkandes återremiss, med vördsam anmodan, att Höglofl. Utskottet ville mera bestämdt, än som nu skett, urskilja och bedömma, om *Parm-*, *Bro-*, *Torg- och Renhållnings-afgiften*, med Lag och rätt, samt i stöd af något Stockholms Stad förunnadt Privilegium, lämpligen kan eller bör Stadsboen affordras, då han sina egna Landtmannavaror för husbehof, men icke till salu, ifrån Landet låter inkomma.

Professoren, Doct. *Wijkman* trodde, att den af en värd Ledamot föreslagne skillnad emellan egna Producter och sådana Varor, som till försäljning införas, skulle gifva mycken anledning till underslef och försnillning vid ifrågasatte afgifters erläggande, samt tillstyrkte fördenskull bifall till Utskottets ifrågasatte Betänkande.

Prosten, Lector *Fröberg* förenade sig med Professoren, Doctor *Wijkman*, men erkände lika med Doctor *Hultin* den betydliga olägenhet, som tillskyndas Landtmannen derigenom, att han måste vid Adolph Fredrics eller Hö-Torget erlägga

ifrågavarande afgift, och föreslog fördenskull, att densamma kunde få vid Tullarne betalas.

Professoren *Thyselius* erkände angelägenheten deraf, att oftaberörde afgift kunde få erläggas på andra lämpligare ställen, än vid Adolph Fredrics och HöTorgen, men erinrade tillika, att Tullarne nu mera icke äro några Uppbördsställen.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* förklarade, det han nogsamt inser de olägenheter, hvilka tillskyndas Landtmannen derigenom, att han vid Adolph Fredrics eller HöTorget måste erlägga Torg- och Renhållnings-penningar, men trodde deremot, lika med Doctor *Wijkman*, att Författningen derom icke kunde upphäfvas, utan att sådant skulle medföra underslef och flera oordningar; hvarföre Doctoren begärde Proposition till bifall på förevarande Betänkande.

Prosten *Hagberg* ansåg Uttkottets mening icke hafva varit, att Torg- och Renhållnings-afgiften skulle betalas för andra varor, än de, hvilka på Torgen till salu utbjudas.

Härefter och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, blef ifrågasatte Utlåtande af Ståndet bifallet.

§. 3.

Föredrogos å nyo och biföllos efterföljande Betänkanden, nemligen:

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 74 om inrättande af en Comité i hvarje Församling, till utdelande af den Spannmål, MagazinsDirectionen lemnar.

— 75 — ändringar i Författningarne rörande Skogarne i Riket.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens:

N:o 58 om förslag till ändring af föreskrifterna, rörande Stängsel-skyldigheten.

— 60 — Jordägares rätt hos Landbo, samt rättegångssättet vid utsökning deraf.

— 61 — delningsgrunden vid Enskiften af Hemmanen i Blekinge.

— 62 — HusbehofsMjölqvarnars befrielse från Skattläggning.

— 64 — upphäfvande af förbud mot Landköp.

LagUtskottets:

N:o 66 angående förklaring rörande hvad till Politimål bör hänföras.

— 69 — ändringar i nu stadgade Rättegångs-Ordning, och

— 70 — ÖfverStåthållareEmbetets i Politi-ärender ställande under HofRättens granskning.

§. 4.

Enär Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande N:o 76, i anledning af föreslagne åtgärders vidtagande till den Veneriska Smittans utrotande, nu å nyo föredrogs, anmälte Prosten *Hogberg*, att Utskottet uti detta Utlåtande icke tillstyrkt andra åtgärder än sådane hvilka redan genom gällande Författningar äro påbudne och tillåtne, undantagande den uti 1. puncten föreslagna visitation å Manskapet på alla sådana Fartyg, hvilka ifrån Utrikes orter till Svenska Hamnar inkomma, hvilken visitations ovillkorliga verkställande Utskottet ansett vara nödvändigt.

Professoren *Agardh* anförde:

Höglofl. EkonomiUtskottet har uti nyss upplästa Betänkande ansett, att, till hämmande af Veneriska Smittan, hvarje Församlings Pastor, i samråd med KyrkoRådet, skulle äga rättighet, att låta visitera hvilken misstänkt Person som helst inom Församlingen, eller ock alla Församlingens Ledamöter. Jag erkänner visserligen vådan af sjukdomens ökade utspridande, men tror likväl, att i ett Borgerligt Samhälle ingen våda är så stor, att den kan föranleda lagar, genom hvilka medborgerlig frihet och den enskilta husrätten skulle suspenderas, samt blygsamheten och en derpå grundad moralitet såras och förolämpas. En sådan ovillkorlig rättighet, att antingen utpeka en viss Person, och blottställa henne för en mindre grannlaga behandling, eller att genom en allmän visitation, en slags blygsamhetens se-

ptembrisering, våldföra, i en hel Församling, all känsla af anständighet, är en upplösning af Samhället, emedan den upphäfver villkoren derföre, och upphäfver dess ändamål. Visserligen är bevarandet af Medborgarnes helsa ett föremål af af vigt för Staten, men endast negatift och indirect, då det deremot är Statens tvenne hufvudsakliga ändamål, dels att bevara hvar och ens enskilta frihet, när man ingen förolämpar, dels att skydda och utveckla alla de ädlare anlagen hos menniskan. — Uti de öfriga af Höglofl. Utskottet föreslagna utvägarne, instämmer jag så mycket hellre, som de hufvudsakligen redan genom Författningar äro stadgade.

Häruti instämde Prosten, Lector *Fröberg* med tillägg, att han fann det besynnerligt, att Utskottet kunnat föreslå, att det må uppdragas åt Pastor och KyrkoRådet, att besluta, huruvida hvarje menniska inom hela Församlingen borde undergå visitation.

Prosten *Ek* upplyste, att på vissa orter i Östergöthland en sådan allmän visitation blifvit verkställd, utan att sådant medfört någon särdeles olägenhet; men att dervid många patienter blifvit upptäckte och derefter botade.

Professoren *Thyselius* trodde, att en sådan allmän visitation svårligen kunde tjena till ändamålet, så framt den icke flera gånger förnyas, emedan smittan understundom ligger fördold i blodet och vätskorna, samt först efter några veckor kan upptäckas; och afstyrkte Professoren så

väl af denna grund, som uppå öfriga af flera värde Ledamöter anförda skäl, den af Utskottet föreslagna allmänna visitations-rättigheten.

Professoren *Forssell* tillstyrkte bifall till Utskottets Betänkande, emedan den föreslagna allmänna visitations rättigheten, då dess verkställighet, såsom Utskottet hemställt, beror af Pastors och KyrkoRådets pröfning, icke, enligt Professorens tanka, kan medföra de menliga följder, hvilka några värde Ledamöter omförmält; och emedan en sådan visitations-rättighet är det enda säkra medel att förekomma och utrota denna förderfliga smitta; hvaremot en otidig blygsamhet, att yppa denna sjukdom, oftast vållat denna sjukdoms utbredande. Vidkommande åter Sjömäns ovillkorliga visiterande, så ansåg Professoren detsamma vara så mycket mera nödvändigt, som deras fria lefnad på utländska orter ofta bidrager dertill, att smittan med dem blir uti Riket införd.

Prosten *Almquist* yttrade:

Jag instämmer för min del med Professoren *Forssell* och anser ej särdeles betänkligt, att antaga Utskottets Betänkande, som, efter hvad jag kunnat fatta, ogillat mycket af hvad Memorialets Författare anfört. — Några värde Ledamöter hafva ansett vådligt, att låta anställa allmänna besigtningar, och trott försigtigheten fordra, att man, då Venerisk sjukdom befinnes gängse, inskränker visitation endast till dem, som misstänkas vara angripne af den olyckliga smittan. Jag

tror det vara svårt att urskilja, hvem som bör misstänkas; äfven som det efter min tanka väcker mera förtrytelse, om visitation inskränkes till några få, än om den blir allmän. Jag har varit satt i den obehagliga nödvändighet, att för några år sedan, i anseende till yppad venerisk smitta, efter föregången Socknestämmo-öfverläggning, hos LandshöfdingeEmbetet requirera en sådan allmän besigtning i min Församling. Den aflopp utan särdeles svårighet. Jag var sjelf den förste, som för exemplet skull underkastade mig visitation, och jag åtföljde sedan Provincial-Läkaren omkring Socknen, för att hålla controll deröfver, att ingen måtte undslippa besigtningen. Följden blef, att circa 30 Sjuklingar upptäcktes, hvilka sedan vårdades och botades i ett särskildt inrättadt Curhus af en från Kongl. SundhetsCollegium requirerad Läkare. Församlingen besörjde de Sjukas underhållskostnad, och Kronan bestod fria Medicamenter, jemte Dagtractamente åt Läkaren.

Utan sådana verksamma anstalter blir, efter min tanka, omöjligt att utrota den öfverhand tagande olyckliga smittan: och bör jag sluteligen, till vederläggning af hvad några värde Ledamöter anfört, att sådana allmänna besigtningar äro för moraliteten skadeliga och för modestien sårande, erinra, att membra genitalia ganska sällan behöfva undersökas; ty sjukdomen ger sig lätt tillkänna för en erfaren Läkare genom många andra symptomer.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* ansåg Utskottets Förslag vara öfverflödigt, emedan nu

gällande Författningar, om de med noggranhet efterlefvas, i detta hänseende innehålla alla nödiga och tjenliga föreskrifter, hvaremot den af Utskottet tillstyrkta visitation på hvarje Menniska i Församlingen, enligt Biskoppens tanka, på en gång är sårande för anständigheten, blygsamheten och den personliga friheten.

Prosten *Säve* conformerade sig med Professoren *Forssell*, och yttrade för öfrigt:

Då Höglofl. Utskottet, uppfordradt af högljudda beklagelser öfver den Veneriska smittans allt mer utbredda härjningar i Landet, tillstyrkt såväl enskilta som allmänna Läkare-Undersökningar i sådant afseende, uppå förekomne anledningar, enligt Pastors och Kyrko-Rådets gemensamma beslut, så har detta ej utan skäl väckt betänklighet i anseende till en angelägen aktning för seder och blygsamhet, alltid vigtiga och heliga för Samhället och Lagstiftaren; tillika i förmodan, att detta physiska onda måtte ej vara så svårt och allmänt. Hvem skulle ej gilla och vörda en så aktningsvärd anmärkning: mig skulle ock detta stora skäl fullkomligt afväpnat, om mitt raisonnement ej här måst gifva vika för rösten på andra sidan af en bedröflig kännedom om tillståndet i åtskilliga Provinser. Då, jemte lyckligare och helsosammare trakter, finnas andra, der Veneriska sjukdomen mera allmänt sig utbredt, enligt säkra berättelser från flere Orter, då man genom åsyn känner detta eländets beskaffenhet och höjd, och betänker följderna häraf för större eller mindre Districter, då man föreställer

sig vistas inom en trakt, der man med möda kan erhålla, af denna smitta ej inficierade, tjensthjon; då man med tankan dröjer blott vid ett enda ställe eller vissa orter, der den förfärliga spetälskan sargar och mördar; då detta gift är af en natur att oupphörligen utbreda sig, och *här* i synnerhet det onda måste i sin början motstås; så lärer beklagligtvis få medgifvas, att sorgfällig omtanka och allvarliga medel i tid påkallas. När man härjemte påminner sig och öfverväger Menighetens och Allmogens obenägenhet och nästan oöfvervinneliga motsträfvighet, att vid sjukdoms-tillfällen begagna Läkarevård, då den ofta med förunderlig resignation hellre dör, än att äfven i de ömmaste fall påkalla Doctorn, kan man lätt tänka, huru en smitta, som tillika anses skamlig, skall länge och vådligt arbeta och spridas i löndom. I samma tid skall qvacksalveriet, som så mycket flitigare tillites, ej allenast förvärra de olyckligas tillstånd, utan äfven genom zinober och rökverk genast störta menniskor i grafven, hvarpå också exempel gifvas. — Man erinrar, att sjelfva besigtningen ej alltid upptäcker sjukdomen och tjenar för ändamålet. Visserligen ej alltid, men ofta: en annan tid förnyad, lärer den ej förfela sitt ändamål; och åtminstone måtte det vara fritt, att låta undersöka dem som ganska sannolikt hafva sjukdomens äfven synbarare tecken, gå omkring med nedfallna näsor, men likväl påstå sig vara friska. Derföre hafva ock just till häfvande af en så farlig och förderflig fördom, Provinsernas offentliga Auctoriteter, Prester och Ståndspersoner, redan för detta förenat deras sorgfälliga och verksamma bemödande, deras

öfvertalelse, och till och med efterdöme. Jag vet ej om man bör ogilla och fördömma detta; om man ej snarare borde sådant i vissa fall genom Lagarna främja. Jag vet endast, att om jag kunde rädda min nästa från olycka, flere samtida eller efterkommande oskyldiga varelser från en jemmerdöd, förmedelst bifall eller uppfyllande af hvad Utskottet föreslagit, skulle jag tro mig icke i stridighet med, utan enligt sede- och religionsbuden göra det. Jag frågar och underställer ock: om, då den rättighet tillerkännes hvar och en Husbonde, att till räddning af sin Familj låta sina tjenstehjon af Läkare undersökas, icke äfven en Församlings husbönder eller deras fullmägtige skulle kunna hafva skäl och rätt, att säga: "Vi anse, på vissa anledningar, den eller dem smittade; men de neka derför; vi kunna nu ej undvika vara i lag, dricka ur kanna med dem, gå tillsammans till Guds bord; vi, våra hustrur och barn kunna eller måste genom dem vilja blifva olycklige; vi vilje sjelfve påkosta deras skötsel och helande: vi önska och anhålla att de måtte blifva behörigen undersökte". Det har blifvit invändt och har jemväl kunnat synas såsom föga till något tjenande, att, med sedsamhetens sårande, låta visitera en mängd Personer, då till sjukvård, tillgångar och utrymme på Lazaretterne ännu merendels saknas Men när Regering och Ständer just nu äro betänkte att efterhand afhjelpa denna ömmande brist, lärer det blifva en lika nödig omsorg, att genom bestämda och alfvarsamma stadganden och Politi-föreskrifter sätta Provins Auctoriteter och Läkare

kare i tillstånd att kunna upptäcka den fördöljda sjukdomen: och ju mera med denna öfverses och dessa olyckliga offer allt mera förökas, månn' ej i samma mån Lazaretterne och Curhusen skola blifva, ju längre ju mer, otillräcklige?

Visserligen är försvaret och helgden af seder och blygsamhets känsla af högsta vigt. Här inträffar verkeligen ett collisionsfall mellan pligter: men likväl af aktning för en missförstådd blygsamhet och anständighet, må väl icke en sjuk kropps ledamot eller hela kroppen äfventyras och lemnas till sköfvels, och lifsräddning är alltid af de första pligtbud. Dessutan, så vida beslutet om allmän läkare undersöknings anställande inom en församling icke beror af hvar och en som helst, utan *af Pastor och KyrkoRåd* gemensamt, så är, enligt Menighetens förut omnämnda obenägenhet i allt fall mot läkare åtgärd, att förvänta, det sådan undersökning, med allt återhåll, sällan och blott i högsta nöd skall vidtagas. Ändteligen kan ock anmärkas, att jemväl en beslutad allmän undersökning ej ofta skall behöfva att i hela sin stränghet och vidd utföras. Redan lära sådane åtgärder i åtskilliga Församlingar af Riket skett. Sedan undersökning utan undantag är föreskrifven eller öfverenskommen, plägar den gemenligen börja i synnerhet med de af skälig anledning misstänkta, och helt säkert utsträckes aldrig öfver allt behof till hvar enda person.

Skulle likväl ännu, oaktadt allt detta, någon betänklighet och rättelse i Höglofl. Utskottets för-

slag i detta ämne finnas oumgänglig, vågar jag härvid föreslå endast den förändring, att den i min tanka stundom nödiga tillåtelsen af allmän undersökning i anseende till veneriskt smittade personer, må, genom öfverenskommelse och beslut *af Församlingen*, kunna stadgas och verkställas.

Professoren *Thyselius* hemställde, om icke förslaget att visitera hvarje menniska borde inskränkas till rättigheten, att låta visitera hvarje misstänkt person; hvilken föreskrift åter syntes vara öfverflödig, då Författningarne redan ålägga Pastorerne att hos Kongl. Majts Befallningshafvande, till undergående af visitation, anmäla dem som kunna vara i detta afseende misstänkte.

Biskoppen, Friherre *Mörner* tillade, att ifrågavarande allmänna visitationer icke tjena till någon ting, då man icke har tillräckliga Lazaretter och Curhus, samt Läkare och medicamenter.

Prosten, Lector *Fröberg* trodde, att Riksens Ständers omsorg i detta hänseende i synnerhet bordt sträcka sig till anskaffande af dugliga och tillräckliga Curhus.

Prosten *Hagberg* anförde:

Med den obetydliga erfarenhet, som jag äger så väl i detta som andra ämnen, tror jag mig likväl böra yttra min öfvertygelse, att Veneriska smittan, der den ibland en Allmänhet blifvit inrotad, på intet annat sätt, än genom allmänna visitationer, kan fullkomligen utrotas; och

får jag för afgjordt antaga, att man upprigtigt vill detta ändamål, så kan jag ej annat, än tillstyrka medlen, om de än, vid en flygtig blick, synas vara mindre behagliga.

Att dylika visitationer låta verkställa sig, och aflöpa med mindre bekymmer, än många föreställa sig, derpå kunde jag anföra flera exempel. Uti Calmare Län hafva redan flera Församlingar frivilligt underkastat sig denna undersökning, och jag har trott, och tror det ännu, att de i detta afseende handlat enligt pligt och menskligheet.

Äga Vederbörande rättighet, att utan de förmodade patienternas hörande, besluta och låta verkställa visitation uti en By, der Veneriska smittan misstänkes vara inkommen, så vet jag ej om en Församling, när sjukdomen är spridd kring hela Socknen, af någon magt kan förmenas, att på sig frivilligt låta verkställa en allmän visitation.

Då såsom skäl emot Höglofl. Utskottets Betänkande uppgifves, att blygsamheten skulle till den grad såras, att moraliteten skulle alldeles försvinna; vill jag endast fråga, hvad blygsamheten och moraliteten skulle vinna, om man, genom half-mesurer i detta afseende, en dag får se hela Församlingar stämplade med denna vanhedrande sjukdom? — Då helsa, arbetsförmåga, välstånd, huslig lycka försvinner; då odlarens arm nekar sin styrka vid Jordbruket, då hunger och nakenhet öka måttet af plågorna, då

makar afsky hvarandra, då faders- och moders-hjertat sönderslites vid åsynen af de oskyldiga barnens plågor, och då knappt ett enda barn födes till verlden, hvars blod icke är förgiftad — då åtminstone, om icke förr, skall man med tårar ångra, att man så länge uppskjutit säkra och kraftiga medel emot den i vissa Landsorter sig allt mer och mer utbredande Veneriska smittan.

Man föreslår, att endast misstänkta Personer skola visiteras, och i detta afseende har i Calmare Län äfven blifvit anbefaldt, att vid de årliga Socknestämmorna hvarje By-Ordningsman skulle uppgifva, om i Byen någon misstänktes för Venerisk smitta; men följden deraf har varit, att inga blifvit uppgifna. Och detta är naturligt; ty ingen vill sätta sig i ovänskap med sin granne, och hvar och en som älskar grannsämja kan icke eller ogilla detta förhållande. Att dessutom på anledningar låta visitera vissa personer, tror jag skulle åstadkomma mycket hat och bitterhet i Församlingen, helst om misstankan vore ogrundad. Erfarenheten har deremot visat, att allmänna visitationer aflupit utan någon endas missnöje.

Vore det endast fråga om, att ifrån början hindra Veneriska smittans inrotande i en Församling, så medgifver jag gerna att denna utväg vore för ändamålet tillräcklig; men om det gifves Landsorter, der smittan genom flera generationer blifvit ifrån föräldrar på barnen transporterad — om det gifves Församlingar, der Läraren i detta afseende mången gång är i högsta

förlägenhet, då han vid Nattvardsbordet skall kringbära Försoningens Kalk; då kan jag ej tillbakahålla den önskan, att de kraftigaste medel måtte vidtagas för en kommande generations räddning.

Då Kongl. Maj:t, uti Nådig proposition till Riksens Höglofl. Ständer, föreslagit 3 skillings årlig afgift af hvarje mantalsskrifven person, till utvidgande af curhusanstalter, så torde man få hoppas, att en öfverklagad brist på läkarevård för de veneriska Sjuke, som genom visitationer kunna upptäckas, derigenom skall blifva afhjelpt.

Det exemplet, att genom en allmän visitation någon gång händt, att likväl icke alla smittade blifvit upptäckte, bevisar ingenting annat, än att en sådan allmän visitation åter borde anställas, helst sjukdomen är af den natur, att den en längre tid kan vara dold innan den utbryter.

Om jag vågade föreslå någon förändring af Höglofl. Utskottets Betänkande, så vore det blott den, att i stället för att Pastor och KyrkoRådet skall besluta visitation, hela Församlingen på allmän Socknestämma måtte rådgöra om dess nödvändighet.

I öfrigt anser jag Höglofl. Utskottet med varm känsla för menskligheten väl och med mogen öfverläggning hafva behandlat detta ämne; men i händelse af återremiss af Betänkandet, anhåller jag ödmjukast, att detta mitt anförande måtte till Höglofl. Utskottet medfölja.

Häruti instämde Prosten *Ekvall*, med tillägg, att han ansåg som lämpligaste medlet, att förekomma den Veneriska smittans fortplantning på en ny generation, om hvar och en, som begär lysning till ägtenskap, blefve förbunden, att både för sig och sin blifvande maka förete edsvuren Läkares bevis, att ingendera af dem vore med denna sjukdom behäftad, hvarjemte strängt ansvar borde åläggas den Prest, som utan sådant bevis lysning för dem utfärdar.

Prosten *Grandelius* förmälte, att på ett och annat ställe Veneriska smittan är så allmän, att snart ingen offentlig communion kan hållas.

Professoren *Forssell* yttrade vidare, att det är nödvändigt för Samhällets bästa att till sökande af säker bot tvinga de personer, hvilka af en falsk blygsamhet förtiga sitt sjukliga tillstånd och dymedelst störta sig sjelfva och äfven andra uti elände; i synnerhet som denna sjukdom är af den beskaffenhet, att naturen ej kan bota sig sjelf, utan Läkares hjelp.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, beslöt Ståndet återremittera ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda anfördt blifvit.

§. 5.

Vid ytterligare föredragning af Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens gemensamma utlåtande N:o 57, angående förändring af de, rörande enskiftes delningar, utfärdade Författningar, yttrade Professoren, Doctor *Wijkman* sig som följer:

Vid det upplästa Betänkandet förefaller mig det förslaget betänkeligt, att nemligen de omförmälte delningarne och Chartorne, sedan de blifvit stadfästade, skola utan all möjlighet af föränderlighet vara för alla tider orubbelige. Ej sällan händer, att då Landtmätare-delningarne ske efter öretal inom by, uppdagas 40 à 50 år först derefter, att det ena hemmanet ej äger så stort öretal som det, hvarefter samma hemman erhållit jord. Denna omständighet var de öfriga byamännen vid Landtmäteri förrättningen okänd, men är ett laga skäl att erhålla ändring, sedan det blifvit uppdagadt. Hvad som skett hittills kan ock tilldraga sig hädanefter, hvarföre jag skulle önska, att sådant icke genom ett för strängt determineradt uttryck blefve förbudet, då verkeligen sjelfva ägande rätten kunde förnärmas; ty har vid delningen en eller annan fått, som sagdt är, mera jord, än det efter sitt öretal bör hafva, är det de andre åboernes rättighet, då det uppdagas, att återbekomma och sins emellan fördela hvad denne har för mycket, helst denne sistnämnde ej skattar för mera än efter sitt öretal och de andra åter betala för mera än de possedera, och efter laga rätt böra hafva.

2:o Hvad åter de föreslagna extra Domstolarne vidkommer, kan jag ej dertill styrka. Jag tror ej att ändamålet dermed vinnes, att förtiga det sådant skulle medföra en ny gravation

för Staten, enär de ej kunna åläggas att göra det för intet. Landshöfdingarne afgöra nu enskiftestvistemålen, och besvären afgå emot deras Utslag directe till Konungen, och detta af det rigtiga skäl, att derigenom befordra en snarare verkställighet af de nyttiga enskiften, som genom en rättegång vid Härads- Lagmans- och Hof-Rätterne skulle kunna utdragas flere år. Men då frågor härvid uppstå, som fordra Domares åtgärd, såsom till exempel syn på stället, hvarmed Landshöfdingen ej kan i Domare-väg sig befatta, ser jag ej hvarföre en extra Domare och Nämnd dertill nödvändigt fordras. Jag tror att Domaren i orten kan få befallning att på samma sätt som vid husesyner sker förrätta en sådan befattning, och deröfver på stället gifva utslag, utan att uppvänta ordinaira Tinget, då, i händelse parterne deremot ej anföra besvär, saken genast kan återgå till Landshöfdingen, att efter nu gällande Författningar handteras, och härtill behöfves ej någon särskild Nämnd. Jag hyser mycken aktning för Ledamöterne i Hushålls-Sallskapen, som härtill äro föreslagne, men det är dock visst, att de aldrig kunna känna jordens beskaffenhet och dess rättvisa gradering, så väl som insoknes Nämnd, ehuru af bönder, ty vanligen undfaller dem aldrig att veta och med säkerhet kunna förklara hvad som är bättre eller sämre jordmån, hvad som bör högre eller mindre graderas. Skulle åter inför Domaren vid förrättningen sådana skäl sig förete, som skulle föranleda till en fortsatt Rättegång, såsom till exempel Lagmans syn, hvartill det vädjades, anser jag ock ej kunna

eller böra föreslå annan Rättegångs-väg öfver det omtvistade och å Domare-åtgärd beroende målet, än den allmänna Lagen i thy fall utstakar.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* förklarade, att han uppå de flera skäl, hvilka Riksdagsmannen *Anders Danielsson*, ifrån Elfsborgs Län, uti dess till Utskottet remitterade Memorial anfört, trodde att Konungens Befallningshafvande borde helt och hållet befrias ifrån pröfningen och afgörandet af enskiftesmål. Vidare ansåg Biskoppen verkställigheten af enskiften inom Kronobergs Län loga vara möjlig, i anseende till dervarande bergaktiga och stenbundna jordmån. Vidkommande de föreslagna Ägodelnings-rätterna, fann Biskoppen, lika med Professoren *Wijkman*, dem vara öfverflödiga och möjligen kunna leda till mycken osäkerhet, och tillstyrkte att sådana mål må i vanlig Rättegångsordning behandlas och afgöras. Men beträffande deremot Utskottens förslag, att sedan Storskiftes-delningar blifvit verkställde på sätt 73 § af LandtmäteriFörordningen bestämmer, och efter det dessa delningar blifvit fastställde, någon rubbning deruti icke bör kunna af någon delägare begäras eller tillåtas, fann Biskoppen berörde förslag välgrundadt.

Prosten, Lector *Fellenius* anmärkte, att då Kongl. Majt i nåder stadgat, att tvister om enskiftes-förrättningar böra af Dess Befallningshafvande i Länet upptagas och afgöras, denna befattning dock ofta befunnits vara för LandshöfdingeEmbeten nog aflägsen, helst om-

dömet måste endast bero på yttranden, som icke alltid fullständigt och tillräckligt utredde, vid förrättningen af Landtmätaren med tillkallade go de män, i Protocollet blifvit författade. Utskotten föreslå att båda Författningarne, så väl om storskiftes- som enskiftes-delningar blifva i en Stadga sammanfattade, och tillämpningen deraf, med hufvudsakligt afseende på enskifte, likväl, der sådant icke kan med billighet och rättvisa verkställas, efter storskiftes fördelning, och således efter locala omständigheter handhafves. Dessa Författningar, sålunda sammanfattade och efter orters olika beskaffenhet tillämpade, böra ock i så måtto behandlas. De Ägodelnings-rätter som föreslås kunna äfven blifva i bästa tillfälle, så vida de på sjelfva stället böra anställas. Ingen ting hindrar, att ju Domaren i orten kan blifva deri Ordförande: andre lagfarne och i Landthushållning och ortens kännedom erfarne och kunnige män, kunna till Ledamöter i Rätten väljas. Det hufvudsakliga, som härmed åsyftas och vinnes, är skyndsamhet, som i förra Rättegångs-sättet aldrig kunnat väntas, då HäradsTing på många orter hållas blott två, äfven blott en gång om året, och en fullständig local kännedom, som för LandshöfdingeEmbeten icke alltid blifver tillräckligt gifven. Beträffande redan ågångne storskiftes-fördelningar, tillstyrka också Utskotten, att sådana kunna, om så erfordras, revideras och rättas efter nu föreslagen allmänna Författning, och således för ingen del vara att anse såsom absolut stadfästade.

Med Biskoppen, Friherre *Mörner* förenade

sig Prostarne *Almqvist* och *Palm*, den sednare med tillägg, att resultaten af Ägodelnings-rätterne i Skåne hitintills varit mindre fördelaktiga.

Biskoppen, Doctor *Faxe* tillstyrkte bifall till Utskottens ifrågavarande förslag, helst som afsigten dermed, den, att i betydlig mån förkorta den i dessa tvister ganska långsamma Rättegångsordning, är af mycken vigt för Landtmannen. Om Konungens Herrar Befallningshafvande skulle befrias ifrån befattningen med enskiftes-tvister, och dessa skulle underkastas TingsRätters och öfrige Domstolars pröfning, så befarade Biskoppen, lika med Prosten, Lector *Fellenius*, att Rättegångssättet torde blifva ännu långsammare.

Professoren *Thyselius* erkände nyttan af RättegångsOrdningens förkortande, men tviflade att igenom Ägodelnings-rätterna detta ändamål vinnes, såsom bevis hvarå Professoren anförde att Finnland icke skördat synnerlig nytta af der varande Ägodelnings-rätter.

För öfrigt erinrade Professoren om svårigheten att anskaffa behöflig aflöning för dem, äfvensom att det torde blifva svårt att på alla ställen i Riket finna personer som kunde vara skicklige till dessa befattningar, och villige att sig dem åtaga.

Prosten, Doctor *Renström* androg:

Uti redan yttrade betänkligheter emot de föreslagne särskilda Ägodelnings-Rätter, förenar

jag mig så mycket heldre, som jag för öfrigt finner, det sådana, särdeles i de Norra Provincerne, i anseende till dessas ganska vidsträckta omfång, och deremot föga tillgång på Lag- och eljest sak-kunnige personer, åt hvilka ett så grannlaga och ofta högst invecklad ärende med säkerhet kunde anförtros, skulle nödvändigt komma att medföra allt för kännbara kostnader, dels för enskilde, dels ock för Staten. Dessa orters ordinarie Domare, som icke utan största svårighet och ansträngning medhinna att fullgöra de deras embeten vanligen åtföljande göromål, synas för ifrågavarande nya inrättning icke vara att påräkna. Mig förefaller det derföre vara bäst, att åtminstone i nämnde Provincer, de under sommartiden skedde ägodelningar varda vid näst infallande Lagtima HäradsTing, som vanligen hållas hostetiden, hädanefter sasom hitintills till pröfning och stadfästelse anmälte.

Häruti instämde Biskoppen, Doctor *Almqvist*.

Theologiæ Lectoren, Doctor *Knös* upplyste, att i Skaraborgs Län, der enskiften blifvit med mycken framgång verkställde och årligen till ett ganska stort antal afgjorde, har LandshöfdingeEmbetet likväl medhunnit att med den drift dem besörja, att tidsutdrägt undvikits, och till den båtnad för hemmanen, att delägarne med jordskiftningen funnit sig belåtne: men erkände, att då Landshöfdingars utsläg måste grunda sig på gode mäns afgifne yttrande, hvilka icke kunde pröfvas utan på stället inhämtad local kännedom, kunde, då enskifs-förrättningar öfverklagas

och en närmare undersökning pröfvades vara af nöden, den samma uppdragas åt Domaren i orten, eller någon annan lagkunnig man, som valdes på samma sätt, som de gode män, och hade kunnige, i orten boende Landthushållare sig till biträde, hvarvid Doctorn trodde det icke kunna vara fråga om nya löner eller nya tjenster. Att åter åt vanliga Domstolsvägen genom Härads-syner och Lagmans-syner och all Rättegångens långsamma behandling öfverlåta dessa ämnen, skulle vara att lägga hinder i vägen för allt enskiftande, som, om än det skulle någon gång för locala hinder vara overkställbart, likväl allestädes, der det kan tillvägabringas, är för Landtculturen af största nytta. Af denna anledning tillstyrkte Doctorn bifall till Utskottets Betänkande.

Professoren, Doctor *Wijkman* yttrade vidare: Med den värda Ledamot, som yttrat det vara önskeligt att man, till förekommande af tids utdrägt, härvid kunde förbigå LagmansRätterne, skulle jag gerna instämma, om denna Instance ej vore i Lagen bestämd. Jag tillägger, att jag skulle önska att denna Instance i all Rättegångsväg vore borta, och appell från HäradsRätt vore directe till HofRätt, till förkortande af den vidlyftighet och tidsutdrägt, som blir en nödvändighet genom det att sakerne genom en sådan MellanDomstol skola handteras; men då sådant är en ny motion och blir det äfven in hoc casu particulari, tror jag det vara betänkligt att det för det närvarande yrka.

Biskoppen, Doctor *Faxe* förenade sig i samma vittnesbörd angående enskiften i Skåne, som Doctor *Knös* nu om Skaraborgs Län afgifvit.

Härefter och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, beslöts att ifrågavarande Betänkande, med de deremot gjorda anmärkningar, skulle till Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten återförvisas.

§. 6.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens gemensamma utlåtande, i frågan om obehindrad rättighet för Hemmansägare att uppföra och begagna Husbehofs-, Vatten- och Väder-, Mjöl- samt Såg-Qvarnar, föredrogs å nyo, då Professoren *Forssell* yttrade, att han icke kunde finna det billigt eller rättvist, att jordägare skola genom Författningar hindras att begagna alla de förmåner, hvartill lägenhet å hans egendom finnes, och trodde han fördenskull att Utskottet icke bort, såsom nu skett, afstyrka den äskade rättigheten att obehindradt anlägga HusbehofsQvarnar, helst det åberopade skälet, att ägare af skattlagde Qvarnar skulle blifva derigenom lidande, synes böra förfalla, då man ihogkommer, att odlingen och folkmängden, samt följakteligen behofvet af Qvarnar i senare tider betydligen tilltagit. För öfrigt och då man känner att nya skattlagde Qvarnar nästan årligen anläggas, borde det ock stå jordägare öppet att på sina egendomar uppföra HusbehofsQvarnar.

Häruti instämde Professoren *Agardh*, Prosten *Hasselrot* och Professoren *Thyselius*, den sistnämnde äfven ur det skäl, att i senare tider många HusbehofsQvarnar blifvit nedlagde, samt att fördenskull innehafvarne af skattlagde Qvarnar icke kunde anses blifva lidande, om, i dessas ställe, några nya HusbehofsQvarnar blefvo uppförde.

Prosten *Almquist* begärde proposition till bifall å förevarande Betänkande, hvilken af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställdes och af Ståndet med många Ja, emot några Nej, besvarades, utan att votering äskades.

§. 7.

Af LagUtskottets Utlåtande, i anledning af de inom PrestStåndet gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, om förlupen Makas rättighet att i nytt giftermål ingå, inhämtades att de Respect. MedStånden gillat berörde Betänkande, och lät Ståndet fördenskull dervid bero, men beslöt tillika, uppå af Biskoppen, Friherre *Mörner* väckt motion, att Utskottets, rörande detta ämne, afgifna förklaring, uti Cleri Comitialis Circulaire skulle Presterskapet meddelas.

§. 8.

LagUtskottets Utlåtanden N:o 67 och 68, af innehåll, att de öfriga Stånden antagit Utskottets af Höglofl. Ridderskapet och Adeln återremitterade Betänkanden, angående åtgärders vidtagande till SjöLagens öfverseende, och om sökt företräde

af Jordägare till Brukares lösa egendom, upplästes och lades till Handlingarne.

§. 9.

Upplästes trenne särskildta ifrån Constitutions-Utskottet inkomna Memorial, innehållande förslag till ändringar uti RegeringsFormens 9. och 107. §. § och RiksdagsOrdningens 57. §. och lades på bordet.

§. 10.

Af inkomna ProtocollsUtdrag inhämtades, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln

Bifallit

StatsUtskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om medels anslående till kostnaderna vid en förbättrad fångforsling och bevakning.

BancoUtskottets förnyade Betänkande, rörande förlängning i Præscriptionstiden för lån-omsättning i Banco DiscontVerket.

Allmänna Besvärs - och Ekonomi-Utskottets Betänkanden: 1:o i anledning af väckt fråga om en fristads inrättande för sådana Personer, hvilka mindre af verkelig ondska och elakhet, än af andre tillfällige orsaker förlorat medmenniskors aktning m. m; 2:o i anledning af väckt fråga om förändring i Mätningssättet af Säd och Halm; 3:o angående väckt fråga om grunderne för en föreslagen jemkning i BåtsmansRoteringen i Halland; 4:o rörande väckt fråga, att med

med undantag af Säterier, Boställen och Posthemman, alla andra Hemman böra deltaga uti KronoSkjutsnings-, Brefbärings- och KronoFjerdingsmäns-besväret, eller andra dylika Onera, som Jord i allmänhet åtföljа; 5:o i anledning af väckt fråga om jemkning i Roteringen vid Westerbottens Regemente; 6:o rörande en föreslagen ny LandtmäteriTaxa; 7:o rörande beståndet af sådana Contracter, som emellan Pastorerne och Församlingarne blifvit upprättade och hvarmed båda förklarat sig nöjde;

Återremitterat

LagUtskottets Betänkanden: 1:o öfver de af Herrar *A. L. Schwan* och *J. Lindström* gjorda förslag, angående beloppet, hvarunder enskilte personer icke må vara tillåtet att utfärda Invisningar; 2:o angående den, uti särskildte, till Högv. PrestStåndet och Hederv. BondeStåndet ingifna Memorial väckta fråga, om skärpande af det nu för tjufnader stadgade straff m. m.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden: 1:o i anledning af väckt fråga, om nödvändigheten af förklaring i vissa delar af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 3 April 1816, om öfverenskommelser rörande Presträttigheter, och 2:o öfver föreslagne ändringar uti Författningarne, rörande HusbehofsBrännvins-bränningen och dermed gemenskap ägande ämnen;

Remitterat till

ConstitutionsUtskottet:

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, om en förändrad Redaction af 7. §. i RegeringsFormen;

Stats- och BancoUtskotten:

Yttranden af Herrar *Heykensköld*, *D.*, *von Heyne*, *G.*, och *Roos*, *C. A.*, angående Götha Canal;

Allmänna Bevärs- och Ekonomi- samt LagUtskotten:

Ett Memorial af Herr *Greiff*, *J. L.*, angående Skallgångar;

Beslutat att anmoda ConstitutionsUtskottet, att, så fort sig göra låter, till RiksStånden inkomma med Utlåtanden öfver de flere från samtlige RiksStånden till Utskottet remitterade AnmärkningsMål.

§. 11.

Igenom uppläsa ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Vällofl. BorgareStåndet

Bifallit:

1:o StatsUtskottets Utlåtande, angående redovisning för StatsVerkets förskott till tryckningen af RiksStåndens Protocoll samt Bihanget dertill vid 1815 års Riksdag: och hade Ståndet derjemte, efter anställd granskning, godkänt den redogörelse, som för dess Protocoll särskilt blifvit af BergsRådet *Robsahm* lemnad, och

2:o ExpeditionsUtskottets förslag till ändring uti underdåniga Skrifvelsen, rörande det såkallade Westerbottniska Lånet;

Återremitterat Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, rörande yrkad rättighet för Städernes Magistrater, att få förrätta alla så kallade DykeriAuctioner;

Remitterat till ConstitutionsUtskottet: Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om en förändrad redaction af 7. §. i RegeringsFormen.

§. 12.

Enligt aflemnade ProtocollsUtdrag, hade Hederv. BondeStåndet:

Bifallit ExpeditionsUtskottets förslag till förändrad Redaction af underdåniga Skrifvelsen, rörande det såkallade Westerbottniska Lånet;

Förblifvit vid dess förut fattade beslut, angående grunderna för blifvande Bevillningen, i hvad detsamma rörer Capitations-afgiften, samt beskattning af vissa Öfverflöds-articlar; i följd hvaraf det till Trettio Ledamöter af hvarje RiksStånd förstärkta StatsUtskottet skulle uppdragas, att i dessa delar omrösta öfver de i förrberörde Utlåtande intagne Alternativer. Men hvad angår frågan om Bevillningsgrunden för 2:dra Articlen, fann Hederv. Ståndet för godt, att, med frånträdande af dess förut härom meddelta Beslut, förena sig med de öfrige Resp. Stånden uti godkännande af den Bevillningsgrund, BevillningsUtskottet i detta afseende föreslagit, hvarigenom

alltså de i 2:dra puncten af Utskottets sista Utlåtande föreslagne Alternativer kommo att förfalla;

Godkänt ConstitutionsUtskottets uppgift på alla dem, bland de från sista Riksdag hvilande, nu mera pröfvade och afgjorda Grundlags-ändringsförslag, som af samtlige RiksStånden blifvit gillade och antagne; hvarjemte Ståndet anmodat ExpeditionsUtskottet att författa underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, om sanction af Riksens Ständers Beslut i dessa delar;

Återremitterat Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, angående sättet att utöfva den fria HusbehofsBrännvinsbränningen;

Remitterat till ConstitutionsUtskottet Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, om förändrad redaction af 7. §. i RegeringsFormen;

Yttrat den önskan, att ett särskilt Exemplar af förslagen till underdåniga Skrifvelser, varder BondeStåndet meddeladt på samma dag, som det afgår till Höglofl. Ridderskapet och Adeln, så vida det anses nödigt att det samma dag skall hos BondeStåndet justeras och återsändas.

Ståndet åtskildes.

In fidem;

J. U. Almquist.

Tisdagen den 7 April 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Sedan DomProsten, Doctor *Graffman* nu återkommit, så deltog han i Ståndets öfverläggningar.

§. 2.

Protocollsjusteringen för sista Plenidag afbröts,

§. 3.

Genom HofCantzleren och Commendeuren, Friherre *Gust af Wetterstedt*, hvilken på Nådig befallning aflemnade Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 4 dennes, angående Riksdagens ytterligare förlängning;

Hvarefter Herr Baron och HofCantzleren, såsom vid ankomsten beledsagad, afträdde.

§. 4.

Fortsattes och fulländades justeringen af Protocollet för den 4 i denna månad.

§. 5.

Efter uppläsande af Kongl. Maj:ts uti föregående 3. §. omförmäldta Nådiga Skrifvelse, fattade Ståndet det beslut, som innehålles uti följande ProtocollsUtdrag:

Sedan Kongl. Maj:t, uti Nådig Skrifvelse af den 4 dennes, tillkännagifvit, det Kongl. Maj:t

till första dagarne af nästkommande Maji behagat utsätta Dess Krönings- och HyllningsCeremonier, och att således denna Riksdag, ehuru lagligen tilländalupen den 6 innevarande April, kommer att fortfara intilldess nämnde Ceremonier ägt rum, och derjemte i Nåder tackts förklara, att Kongl. Majts lifliga omsorg för Folkets trefnad och väl gifver Hans Majt rättighet att hoppas och att begära, det Rikets Ständer, under den ännu återstående Riksdagstiden, må fortsätta deras öfverläggningar med det nit, det lugn och den skyndsamhet, som allmänna ärenderna så väsendtligen kräfva, så beslöt PrestStåndet, lika med BorgareStåndet, att samtlige Riksens Ständers Utskott, igenom ProtocollsUtdrag, borde till behörigt iakttagande af Kongl. Majts således yttrade Nådiga vilja, af denna Skrifvelses innehåll undfå del.

§. 6.

Efter förnyad föredragning af BancoUtskottets på bordet hvilande Betänkande N:o 15, angående förändring uti de inom BancoVerket gällande Befordringsgrunder, enligt hvilka tredjedelen af Banquens Commissarier vid yppade ledigheter tillsättas endast af Frälsemän, och med afseende uppå Utskottets, uti dess vid berörde Betänkande bifogade ProtocollsUtdrag af den 21 nästlidne Februarii, enhälligt yttrade önskan, att Höglofl. Ridderskapets och Adelns beslut i frågan måtte afvaktas, innan de öfrige RiksStånden derom ingå i pröfning och utlåtande, samt enär Höglofl. Ridderskapet och Adeln nu

till BancoUtskottet återremitterat ofvannämnde Betänkande, fann PrestStåndet för godt att för sin del uppskjuta afgörandet af denna fråga intilldess BancoUtskottets Svar, i anledning af nyssnämnde återremiss, inkommer; hvilket igenom ProtocollsUtdrag skulle BancoUtskottet tillkännagifvas.

§. 7.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande N:o 70, öfver gjord Motion, om Kongl. LandtbruksAcademien, dess CentralVerkstad och redovisning för de under Academiens disposition stående Fonder, blef ytterligare föredraget, då Prosten, Lector *Fröberg* yttrade, att ehuru detta betänkande kunde gifva anledning till mångfaldiga anmärkningar, Prosten endast ville fästa Högvörd. Ståndets uppmärksamhet vid den omständighet, att oaktadt Utskottet fullt instämt uti den af Herr *von Schulzenheim*, *David*, yttrade öfvertygelse, att den väckta motionen icke tillhörer Riksens Ständers eller något deras Utskotts öfverläggning eller pröfning, Utskottet icke destomindre, tvert emot RegeringsFormens 90. §., som förbjuder Riksens Ständer och deras Utskotts att ingå i öfverläggning om enskilta Corporationers förhållanden, upptagit detta mål, samt afgifvit en vidlyftig beskrifning om Kongl. LandtbruksAcademien och dess förhållande, och företagit sig att för LandtbruksAcademien skrifva en ordentlig apologie, som icke synes vara Riksens Ständer eller deras Utskott tillhörande; och tillstyrkte Prosten, att Höglofl. Allmänna Besvärs-

och EkonomiUtskottet, igenom ProtocollsUtdrag, må erinras om olämpligheten af en sådan dess åtgärd.

Professoren *Forssell* begärde proposition till bifall å Utskottets Betänkande.

Biskoppen, Doctor *Rosenstein* förklarade å ena sidan, att Kongl. LandtbruksAcademien, såsom varande ett Verk, hvilket leder sin upprinnelse och äger sitt sjelfbestånd ifrån f. d. Hans Kongl. Höghet KronPrinsens, nu vår Allernådigste Konungs omsorg och liberalitet, samt stående under Dess närmaste inseende och höga beskydd, icke är underkastad Riksens Ständers granskning och åtgärder, men erinrade deremot å andra sidan, att då berörde Kongl. Academie står i närmaste förening med Landthushållningen i Riket, det, enligt RiksdagsOrdningens 34. §., kunde tillkomma Utskottet att, om så nödigt befunnits, föreslå, det Riksens Ständer måtte till Kongl. Maj:t frambära några underdåniga önskningar, rörande samma Academie; samt att Utskottet fördenskull varit berättigadt att ingå i öfverläggning om den dit remitterade motionen.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, blef Utskottets ifrågavarande Betänkande bifallet; hvarvid Prosten, Lector *Fröberg* sig reserverade af det skäl, att Utskottets Betänkande, enligt dess tanka, icke kunde proponeras till bifall, utan blott vore att lägga till Handlingarna.

§. 8.

Då Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens gemensamma Betänkande N:o 59, rörande rättighet för Allmogen i Blekinge och Skåne, att emellan alla Hamnar derstädes få sjöledes obehindradt föra deras producter, nu till afgörande företogs, begärde Biskoppen, Doct. *Faxe* ordet och anförde:

De af Höglofl. Utskotten anförda skäl synas väl i flere afseenden talande för den sak, hvilken de till Rikets Höglofl. Ständer framställt. Något skulle dock dervid kunna anmärkas, så vida skäl böra hämtas af localkännedom. Skola åter ekonomiska mål afgöras efter vissa theoretiska grundsatser, oberoende af verkliga förhållandet på stället, blifva alla upplysningar, hämtade af erfarenheten och af kunskapen om Landets verkliga beskaffenhet, öfverflödiga.

1:o Redan torde det förtjena någon uppmärksamhet, att man flera gånger både i äldre och senare tider yrkat denna fria timmer- och vedtransport från olaga hamnar, utan att den kunnat bifallas. Jag tror icke, att Regeringen sådant vägrat, utan vigtiga skäl. Hvad man med säkerhet känner är, att sedan Rikets Högl. Ständer vid sistlidne Riksdag inlemnat sina underdåniga önskningar om oinskränkt frihet för Blekings Allmoge, att utföra trävaror, har målet blifvit communiceradt med vederbörande Embetsverk, Konungens Befallningshafvande och Länets Invånare. Af de senare har blott en del

bland Allmogen yrkat denna frihet; men andre åter bestridt densamma, af det talande skäl, att skogarne icke ansetts tillräcklige för Länets behof. Detta är vitsordadt af Konungens Befallningshafvande och öfrige Embetsverk. Förmodligen är detta anledningen, att derå ännu icke följt någon Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution — och månne, vid så beskaffade omständigheter, det är nödigt, att härom göra en förnyad underdånig erinran?

2:o Man anser, "att band icke bör läggas "på användandet af Spannmål och Skog. Det man "äger, bör man fritt få disponera". — I vårt Land börjar tillgång på Skog snart blifva likaså nödvändig, som tillgång på Spannmål. Om brist af det sistnämnde foreter sig i ett Län, månne, för det helas bestånd, det vore rätt, att ifrån samma Län utföra Spannmål? Förhållandet är detsamma med Skog. I Blekinge finnes den icke till det öfverflöd, att ju icke en oinskränkt utförsel af Skogsproducter skulle i framtiden mera skada än gagna Landet. För närvarande skulle det hafva ett högst menligt inflytande på Städernes innevånare, som nog dyrt fått betala sin ved de senare åren. Lika förhållande blifver med det timmer, som för Kongl. Maj:ts och Kronans behof i Carlskrona kan upphandlas i Blekinge. Der finnas redan vidsträckta fält, der Skogen är uthuggen, och snart skulle lika öde träffa hela Provincen, om den sökta friheten beviljas.

3:o Om någon säkerhet vore, att Blekingska Skogsproducterne fördes till Skåne, kunde likväl någon fördel vinnas för Fäderneslandet; men det är ganska troligt, att den fria utförseln mera åsyftar Handels-speculationer på Danska Öarne, än Ved- och Timmer-transport till Skåne. Betaltes de med contanta penningar, skulle äfven detta anses förmånligt; men det är mer att befrukta, att man åter importerade sådana varor, af hvilka vårt Land icke har behof, men för vinningslystnaden skulle vara rätt interessanta. Man kanske förmodar, att sådant förekommes genom uppsigt af TullBetjente. Det vore — att hoppas; men då skulle ock desse ställas öfver allt å Blekingska kusten, hvarest Fartyg kunna lägga i land. Hvarest skulle tillgång hämtas för aflöning till denna mängd Tjenstemän?

Prosten *Svedelius* förenade sig med Biskoppen, Doctor *Faxe* i det hänseende, att man på tjenligt sätt borde söka förekomma Bokskogarnas uthuggande.

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* förklarade det han angående detta ämne, likasom om alla dylika allmänna Hushållningen rörande ärender, hyste den öfvertygelse, att förnämsta medlet till odlingens, industriens och deraf uppkommande Producters förökande, är en snar, obehindrad och förmånlig afsättning af de sistnämnda; och tillstyrkte Biskoppen fördenskull, att Högv. Ståndet, medelst bifall till ifrågavarande Betänkande, må söka till verkställighet befrämja den vid 1815 års Riksdag beviljade Seglationsfrihet emellan Skåne och Blekinge. För öfrigt trodde Biskoppen, att en sålunda lät-

tad afsättning af Skogsproducterne ifrån Blekinge, i stället att medföra Skogsbrist, snarare bör, i mohn af Skogseffecternes ökade värde, befordra en bättre vårdad Skogshushållning.

Prosten, Lector *Fellenius* förmälde, att då, enligt hvad Utskottet bestyrkt, öfverflöd på Skog finnes uti åtskilliga delar af Blekinge, det är lika billigt som nyttigt, att, genom den föreslagne Seglations-friheten, befordra en förmånligare afsättning af Ved, Aska och andra Skogsproducter.

Biskoppen, Doctor *Faxe* tillade, att det kan vara problematiskt, huruvida öfverflöd på Skog verkeligen finnes uti Blekinge, samt att den föreslagna friheten, att obehindradt utföra och handla med Skogseffecter, enligt hans öfvertygelse, skulle medföra de följder, dels att de varande Skogarne blifva till en betydlig förlust för framtiden uthuggna, dels ock att af Blekinge Läns Innevånare, hvilka nu börjat att genom Odlingar förbättra sitt Åkerbruk, torde öfvergifva detta yrke och förnämligast sysslosätta sig med Skogshandel.

Biskoppen och vice Talmannen *von Rosenstein* frågade, huru det är tänkbart att ägare af Skog skall behörigen vårda densamma, så länge skogs-effecterna betalas så ringa, att de, hvilka dem afyttra, knappt få ersättning för arbetet, men alldeles intet för sjelfva skogen.

Prosten, Lector *Fröberg* förenade sig med Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein*; under förklarande, att närings-friheten, som Prosten icke ansåg bestå i upphäfvande af SkråFörfattningarne, utan deruti, att Landtmannen och Producenten i allmänhet ägde rättighet att fritt och utan band afsätta sina productioner, hvartill således också hörer ifrågasatte seglations frihet, är det tjenligaste medlet att befrämja all slags production; och ansåg Prosten det tvång, hvilket hitintills varit Invånarne i Blekinge ålagdt, att endast till Pukaviks Lastageplats få utföra deras SkogsEffecter, i det närmaste urarta till ett monopolium för dervarande uppköpare, hvilka dymedelst sättas i tillfälle att efter godtycko till ganska lågt pris uppköpa, men deremot till ganska högt pris försälja ditkommande SkogsEffecter.

Prosten *Almqvist* erinrade, att ifrågavarande Seglations-frihet redan år 1815 blifvit af Riksens Ständer beviljad, och att verkställigheten berodde af Kongl. Majits nådiga stadfästelse och till vederbörande derom utfärdade befallningar.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, blef förevarande utlåtande af Ståndet bifallet, hvarvid Biskoppen, Doctor *Faxe* sig reserverade.

§. 9.

Föredrogos å nyo och biföllos följande, ifrån BancoUtskottet inkomne Betänkanden, nemligen:

N:o 21 Om utgifvandet af Bankens Fastighets-Lån.

— 22 Närmare bestämmande af rättigheten för Corporationer och Bolag, att i Banken upptaga Lån å fast Egendom.

— 23 Angående de vid Banken erforderliga vederhäftighets-betyg, samt förökning i antalet af Verkets Styresmän.

— 24 Understöd för Södertelje Canals- och Sluss-verks fullbordande.

§. 10.

Efter ytterligare föredragning af BancoUtskottets på bordet hvilande Betänkande, N:o 25, i fråga om specificerade förteckningars insändande öfver Assignationer, som på Banken utfärdas, uppläste Prosten *Hasselrot* efterföljande anförande:

Då jag, vid öfverläggningarne i Höglofl. BancoUtskottet öfver ifrågavarande ämne, varit af olika tanka med pluraliteten af Höglofl. Utskottets Medlemmar, torde mig tillåtas inför Tit. yttra denna tanka och de skäl, som föranleda den. Herr ÖfverDirecteuren *Schvans* Memorial, föranledt af FilialDisconternes öfver-assignering på Rikets Bank, som vållat så mycken oreda och stagnation i allmänna penningerörelsen, åsyftar icke så mycket Bankens säkerhet, hvilken alltid lätt bevaras genom inställd inlösning af de assignationer, hvarföre insatt capital i Banken saknas, utan går förnämligast och egentligen

derpå ut, att trygga Allmänheten och enskildta Medborgare från förluster, genom möjliga försök till öfver-assigneringar. Detta sednare, egentligen åsyftade och väsendtliga ändamålet synes mig genom de af Höglofl. Utskottet i Betänkandet tillstyrkta försigtighetsmått ej uppfyldt. Det är i detta afseende icke nog, att BancoStyrelsen erhåller underrättelse om de invisningar som ställas på Banken, utan denna underrättelse borde ock, så snart öfver-assignering förmärktes, genast i Tidningarne, eller på annat sätt meddelas Allmänheten, med varning emot dylika Assignationers emottagande. Så vida de meddelte underrättelserna ej härtill begagnas, anser jag dem vara utan allt ändamål. Ty för Bankens säkerhet behöfvas de icke; men af högsta vigt är det, att enskilte Medborgare, och i synnerhet Allmogen, som mindre är i cas att bedömma gångbara mynt-representativers beskaffenhet, tryggas för vådan att oskyldigtvis inledas i möjliga fallissementer, hvaraf vår tid framter så talrika och varnande exempel. Man torde invända, att en varning till Allmänheten emot öfver-assignering är menlig för Assignanternas credit; jag hyser en alldeles motsatt tanka. I en tid, då Allmänheten med skäl fattat misstroende för enskilta personers och Bolags invisningar på Banken, skulle ingenting kraftigare återföra förtroendet och stärka crediten, än om Allmänheten blefve förvissad, att en säker controll och bom vore satt emot möjliga missbruk och underslef i denna väg. Jag medgifver väl, att den föreslagne mesuren till Allmänhetens tryggande kan falla litet genant för dem, som

hittills i assignations-väg med fördel begagnat sin credit vida öfver sina insatser i Banken, kanske mången gång öfver sin verkliga förmögenhet; men då jag, såsom Nationens Ombud, anser för min pligt, att mera afse Allmänhetens säkerhet än enskiltas fördelar, kan jag, för min del, ej annat, än i likhet med hvad Tit. *Schvan* åsyftat, tillstyrka den kraftigaste controll emot all öfver-assignering på Banken och oskyldiga Medborgares deraf möjligen timande förluster, och anhåller derföre att ifrågavarande Betänkande, med dessa mina anmärkningar, må varda till Höglofl. BancoUtskottet återremitteradt.

Professoren *Agardh* utlät sig som följer:

Då, i nyss upplästa Betänkande, Höglofl. BancoUtskottet föreslagit, det för giltigheten af en Assignation på Banken, icke blott, som hittills, avance eller fond borde vara qvarstående för Assignantens räkning, utan äfven att den senare, ifrån Landsorterne med omgående post, och uti Stockholm senast följande dag, bordt till Banken insända sin advis, har jag, jemte flere af de öfrige Ledamöterne i BancoUtskottet, varit af en skiljaktig mening. — Banken har blifvit inrättad till lättnad uti penningerörelsen. Det enda, som ännu är qvar af dess ursprungliga bestämmelse, är enskiltas rätt, att der insätta penningar och derpå assignera. Det är sant, att en sådan assignering i det hårda myntets tider var visserligen af mera vigt, men ännu är den för de aflägsnare Provincerne af betydlig fördel,

del (hvarå Fahlu Bergslag lemnar ett märkligt exempel), utan att någon uppoffring hvarken för Banquen eller för Enskildta deraf kan blifva en följd. Hittills hafva inga förluster, och icke ens någon oreda, så vidt jag vet, genom den förut stadgade Författningen uppkommit; ty hvad det bekanta exemplet af Disconternes öfver-assignering angår, hade den icke afhulpits genom nu föreslagne advisering, emedan äfven inom adviseringstiden af 24 timmar redan stora summor vare rit ut-assignerade. Det kan visst ej nekas, att enskilte Assignanter, som äga stor credit, kunna draga vinst af utelöpande Assignationer, men desse hafva i alla fall medel att på annat sätt draga vinst af deras credit. Det är sakernas naturliga gång och kan ej hindras; och i detta fall torde en lämpligare utväg kunna finnas, än den föreslagna. Då man besinnar, af hvad vigt en liflig och lättad penningerörelse är för den stora Economien, och tillika Sveriges geographiska utsträckning, samt att endast en enda Banque fins i den aflägsna Hufvudstaden, då i andra länder öfverallt privata Banquer äro inrättade, så torde man ej finna den tankan så alldeles stötande, att icke sådana nya band böra läggas på utöfningen af den urgamla assignerings-rättigheten, hvarigenom den troligtvis ej mera skulle begagnas. — Utskottet har dessutom sjelf i tillämpningen vederlagt dess egen princip, genom undantaget för Fahlu Bergslag, som det ännu tillåter assignera utan advisering, då likväl denna assignering är mera vidsträckt, än någon annan enskilt nånsin kan blifva. — Det gifves så-

ledes fall, enligt Utskottets egen tanka, då denna nya formalitet skulle kunna förorsaka skada för hela Provinser. Men är då Fahlu Bergslag ensam i denna ställning? Är tillståndet bättre i Skåne, i Wermland, i Westergöthland, Östergöthland, hvarest den mest utvidgade låne-rörelse på en gång afstadnat? Kunna dessa provinser hafva någon annan utväg, sedan Disconterne upphört; och dessas papper till stor del blifvit orörliga?

Då jag således vördsamt vågar afstyrka antagandet af den nya formaliteten med assigneringar, medgifver jag likväl, att utom de vanliga böterne för öfver-assignering, den äfven genom advisering, så mycket möjligt är, bör förekommas, fastän ej på det sätt Utskottet föreslagit. För min del skulle jag förmoda att man kunde gå en medelväg emellan den nu föreslagna, och den förut brukliga ordningen, derigenom att adviseringen skedde hvarje eller hvarannan månad. I detta fall skulle den enskilte ej hafva mera vinst än som betäckte honom för de vid en sådan rörelse oundvikliga kostnader, och den åsyftade ordningen och controllen skulle tillika vinnas. I stöd af dessa anmärkningar, förenar jag mig med den värda Ledamoten, som af alldeles motsatta skäl yrkat återremiss af Utskottets Betänkande, så mycket hellre, som, då frågan egenteligen är reglementarisk, Bancostyrelsens tanka deröfver måtte kunna inhämtas.

Professoren *Forssell* yttrade:

Då tillfälle nu gifves att yttra mig öfver

enskilta personers, Bolags och Corporationers assignering på Banquen, så får jag utan omsvep yrka, att den helt och hållet må förbjudas. Allmänhetens rätt och säkerhet fordrar det, och för den bör väl några enskiltas begvämlighet billigt vika. Banquen hämtar ingen nytta af assigneringen, endast dess Betjening kan deraf skörda något årligt årfvode. Men hvad skada Allmänheten nu lider deraf, ligger öppet för allas ögon, då nära en million DiscontAssignationer finnes i dess händer, utan att af Banken på mer än ett halft årstid vara inlöst. Hvad hittills har händt, kan ännu hända; och en tillåtelse af Rikets Stånder, att hädanefter utgifva Assignationer, ställda på Banquen, innefattar ock verkligen en förbindelse att inlösa dem, om Assignanten skulle sakna fond dertill; af samma skäl, som man nu påstår att Staten bör inlösa DiscontAssignationerna, emedan den tillåter deras utgifvande. Assignering på Banquen uppkom i en tid, då hårdt mynt utgjorde Rikets enda RörelseCapital. Då bidrog det till mycken lättnad i allmänna rörelsen, att få insätta sitt hårda mynt i Banquen, och sedan gifva Invisningar derpå. Banquens anseende och credit blef derigenom ökad; och den gamla redligheten lemnade inga exempel af missbruk till Allmänhetens skada. Men huru mycket har icke ställningen förändrat sig sedan den tiden? Vinningslystnaden, som missbrukat allt, har vetat att äfven genom detta medel öppna sig en utväg till förkofran i välmåga på det Allmännas bekostnad. Man insätter t. ex. ett par tusende R:dr i Banquen och börjar assignera derpå. Efter ett eller annat år finner man att ej hälften

af Assignationerne är inlöst, utan börja att löpa hand emellan bland Menigheten. Af denna erfarenhet lockad, vågar man småningom en öfverassignering, och fogar endast genom Commissionairen i Banquen anstalt, att de Assignationer, som præsenteras, alltid och prompt blifva inlöste; och tröstar sig för öfrigt dermed, att man i effecter eller fast egendom äger full valuta för hvad öfverassigneradt blifvit. Vid den årliga collationeringen i Banquen finner man ock nog utväg, att för dagen præsentera så stor insatt Summa, som svarar mot assigneringen. På sådant sätt torde mången, som ej äger 10,000 R:dr stående fond i Banquen, röra sig med ett assignationsbelopp af öfver 100,000. Nog är det förmånligt för Assignanten, att så föröka sitt Rörelse-Capital räntefritt, och förvandla sin egendom i penningar; men hvad verkan det äger på det Allmänna till ökande af det representativa Pappersmyntet och varuprisens uppstegrande, det lemnar jag åt hvar och en, att dömma, äfven om ingen banqueroutte eller protest mot Assignationernas inlösen skulle uppstå. — Det tyckes nu vara hög tid, att sätta en bom för sådana missbruk. Men om Höglofl. BancoUtskottet, oaktadt de varnande exempel vi redan äge, ej skulle samtycka, att alldeles förbjuda Enskiltas assignering på Banquen, så får jag åtminstone förena mig med Hr Prosten *Hasselrot* i det påstående, att Banquen, så snart den, genom de nu föreslagne utvägar, upptäcker, att någon öfver-assignering skett, genast må underrätta Allmänheten derom genom Kungörelse i Tidningarna.

Häruti instämde Prostarne *Aspelin* och *Jan Wijkman* m. fl.

Pastor Primarius, Doct. *Drysén* upplyste, att äldre missbruk vid enskilda personers assignering på Banquen gifvit anledning till de af Utskottet åberopade särskilda Författningar, som otvifvelaktigt skola medföra säkerhet både för Banquen och de enskilda personer, hvilka emottaga Assignationer på Banquen; och ehuru den nu af Utskottet tillstyrkta beständiga advisering visserligen medförer flera olägenheter för de Assignerande, trodde Doctorn likväl, att betryggandet af Banquens och hvarje enskild Persons säkerhet påkallade den af Utskottet nu föreslagna utväg.

Prosten, Lector *Fröberg* anförde:

BancoUtskottet har sökt att gå en medelväg mellan den af Herr ÖfverDirecteuren *Schvan* föreslagna strängare mesure och den brist på verklig controll, som, oaktadt de för öfver-assignering å Banquen gällande alfvarsamma Författningar, likväl existerar. Detta har synts Utskottet nödvändigt, mindre för Banquens säkerhet, som dervid ingenting risquerar, än för enskilta Medborgares, som blifva innehafvare af de på Banquen ställda Assignationer, och för att förekomma det otillbörliga missbruk, hvarigenom den enskilte Assignanten lucrerar på andras och äfven Statens bekostnad. Afsigten med assignering på Banquen är för den Private, som deraf begagnar sig, dubbel: den ena, att genom en cacherad öfver-assignering kunna draga ränta på

sjelfgjorda myntvaluter, den andra, att genom ordet Banque kunna inbilla den Allmänhet, som icke så noga känner dessa ämnen, att säkerheten för dess Assignationer är lika god som för Bancosedlar. Man anför väl som skäl för fortsättningen af det hittills gängse missbruket, att aldrig några förluster uppstått för Enskildta, genom de på Banquen dragne Assignationer, och att den räntevinst, som den Enskildte skördar af sina kringlöpande Valuter, blir hans ensak och skadar icke någon annan. Det förhåller sig likväl icke så. Både på 1740- och 1790-talet hafva Banqueroutter inträffat, hvarpå Enskilta genom då uppenbarad öfver assignering ganska mycket ledo, och Assignationers speculativa Auctorer voro nära att på Schavotten få uppbära författarearfvodet; och hvad den interessevinst vidkommer, som, oskadlig för andra, endast skall gagna den Assignerande, så lärer något hvar inse, att den del af RörelseCapitalet, som utgöres af Statens Creditpapper, skall ökas med beloppet af Enskiltas Assignationer, som ganska säkert går till millioner och således äfven i samma mon nedsänkas i värde, till skada för hela mängden af Medborgare. Det gifves Provincer i Sverige, hvarest AssignationsFabriquerna äro i den lifliga gång, att dessa enskilta valuter der utgöra nästan hela Provincens RörelseSedelstock och der BancoSedlarne försvinna i utbyte mot dessa, som med dem, efter långa circulationer, skola betäckas. En penningekräfta är för ett Landskap en lika vådlig sjukdom, som kräftan för den animaliska organisationen. Dessutom kan jag icke inse, hvarföre de som assignera på Banquen skola hafva större förmon, än de, som assignera på enskilta Contoir. Der emottages och inlöses ingen enda Assignation, utan att avisering förutgått, om också Sedeln vore utgifven af den säkraste Man, och de, som decorera sina Sedlar med Svenska Banquens namn, böra äfven derföre vidkännas den controll, som är så angelägen att iakttaga i Finance-ärender. Man tror väl också, att RörelseCapitalet är i fara att minskas, om denna AviseringsControll antages. Men det är ju naturligt, att de som icke med den vilja fortfara att assignera på Banquen, få vända sig till Enskilta med denna sin commission. Med behörig uppmärksamhet på det från Stats- och Banco-Utskotten till Ständerna ankomna FinanceBetänkande, finner man dessutom, att en temporaire ökning af den före Disconternas fall i omlopp varande Sedelstocken verkligen kommer att äga rum till vida högre belopp, än en möjlig minskning af controllens antagande på BancoAssignationerne kunde utgöra.

Biskoppen, Doct. *Almquist*:

För min del är jag fullkomligen öfvertygad, att de påyrkade Avis-brefven för hvarje Assignation på Banquen skulle medföra så stort tvång och svårighet, att alla Enskildta skulle nödgas upphöra med begagnande af den hittills utöfvade rättigheten, att assignera på Riksens Ständers Banque. Allramest olämplig synes en sådan inskränkande åtgärd blifva i en tid då alla Filial-Discontens såkallade 3-procents-sedlars indragning måste verka högst ofördelaktigt på allmänna rös

relsen. — Dessutom är det projecterade tvånget af Avisbref till Banquen alldeles utan ändamål; ty

1:o Behöfver väl ej Banquen förberedas att hålla penningar till hands, då det alltid är Trassentens skyldighet att sjelf besörja, att i Banquen för hans räkning tillräckliga medel måtte förefinnas till de dragne Assignationernas inlösande. Helt annat är förhållandet då man assignerar på Private, som oftast förskottsvis inlösa de på dem dragne assignationer.

2:o Kan man ej med skäl påstå, att Banquens säkerhet fordrar nämnde Avisbref; då enom hvar kunnigt är, att Banquen i alla fall icke inlöser någon Assignation, för hvilken vid uppvisandet Assignanten icke äger full valuta innestående i Banquen.

3:o Ej heller kunna de projecterade Avisbrefven befordra och trygga säkerheten för dem som emottaga Assignationerne; ty huru skulle dessa kunna förvissas, att Assignationerne verkeligen blifvit aviserade? Utan beror af Assignantens anseende och credit, om man vill emottaga hans Assignationer på Banquen eller icke, på samma sätt, som att man mottager andra Assignationer eller Vexlar.

4:o Men, säger man: det bör ju förebyggas att icke en enskildt Man måtte få någon profit, dymedelst, att hans Assignationer kunna löpa längre eller kortare tid räntefritt, innan de blifva inlöste. Dock, ingen har förlust dervid, utan

ivertom har fast mer allmänna rörelsen derigenom vunnit, helst på penninglösa och från Hufvudstaden aflägsna Orter, der ofta ingen tillgång till betalning för forslor och Spannmål och kål m. m. eljest finnes, om ej uti godkände Assignationer. Icke heller är någonsin till befarande, att, genom Assignationer på Banquen eller Enskilta, förtroendet till Statens Mynt, Banco- och RiksgäldsSedlar, skulle förloras eller minskas. Ingen har heller förmärkt att BancoDisconten genom Enskiltas Assignationer hindras, att få utlåna den Summa, som fastställd blifvit för Discontrörelsen, och att deraf draga sin påräknade vinst.

Man anför för öfrigt, att på 1740- och 1790-talet Banquen lidit på Privatas Assignering; men mycket senare hafva både Banquen och Enskilte lidit på förfalskade BancoSedlar; men derföre lärer man ej vilja påstå, att BancoSedlar skulle förbjudas eller deras Cours genom hopade granskningar och aviserande försvåras.

5:o Ändtligen då på 20 år icke timat någon förlust hvarken för Banquen eller Enskilta genom den hittills vanliga Assignering, så anser jag för min del Banco-Assignationernas projecterade inskränkning genom avisering lika så onödig, som den i många afseenden vore skadlig.

Jag anhåller fördenskull, att dessa mina anmärkningar, jemte öfriga i detta ämne gjorda anföranden, måtte till Höglofl. BancoUtskottet blifva återremitterade.

Prosten, Doctor *Genberg* yttrade sig härvid:

Den af Utskottet föreslagne utväg åsyftar ingen säkerhet för Banquen, hvilken ock i detta fall icke b öfves, utan endast för dem, som hafva invisningar på uti Banquen insatta Summor, hvarjemte Utskottet genom de projecterade advisbrefven trott sig kunna förekomma Öfver-assigneringar; men jag befarar att genom sistnämnde anstalt afsigten icke tillfyllest kan vinnas, ty assignationens mottagare känner icke beloppet af den deponerade Summan och kan ej eller hålla någon controll på utgifvaren i afseende på advisbrefvet och dess behöriga afgång. Mig synes således att Öfver-assigneringar, så länge det beror af Assignanten, att kunna innehålla advisbrefvet eller afsända det, icke kunna till fullo förekommas; ty en gäldbunden bedragare döljer sin assignering, vågar derpå löst, lyckas ibland länge nog, och retirerar slutligen ur Riket, under det innehafvaren af invisningen är den enda, som förlorar. I fall således de redan gällande lagar, som förbjuda Öfver-assigneringar, icke äro tillräcklige, tror jag icke, att det föreslagna botemedlet är specifikt, utan att, om det ock något försvårar vingleriet, gör det också åtskillige olägenheter i penningerörelsen, hvilka icke uppvägas af den problematiska nyttan, och önskar således, om Betänkandet återremitteras, att Banco-Utskottet måtte uppfinna någon methode, att försäkra Assignationernes Innehafvare om advisbrefvens säkra afgång från Assignanten och ankomst till Banquen i behörig tid, hvarförutan jag anser denna anstalt otillräcklig till det åsyftade ändamålets vinnande.

Prosten, Lector *Hasselrot* yttrade vidare, att de Assignationer, hvilka äro ställde på Banquen, vanligen vinna mycken credit och starkt omlopp, samt att det fordenskull är så mycket nödvändigare, att vidtaga alla möjliga utvägar till betryggande af Banquens och hvarje enskilt AssignationsInnehafvares säkerhet i detta hänseende.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda anfördt blifvit, skulle till BancoUtskottet återförvisas.

§. 11.

Vid ytterligare föredragning af Constitutions-Utskottets den 4 dennes på bordet lagde Memorial af den 26 föregående Mars, angående det i RegeringsFormens 9 § föreslagna tillägg, ansåg B skoppen, Friherre Doctor *Mörner* den tillstyrkta Redactionen, såsom i *106. eller 107.* § §. derom vidare stadgas, vara en misskrifning, i stället för såsom i 106. eller 107. §. derom vidare stadgas; ty af uttrycket 106. eller 107. §. §. skulle i en framtid möjligen kunna dragas den slutsats, att StatsRåds Ledamot för en och samma förseelse skulle kunna behandlas och på en gång ställas till ansvar efter både 106 och 107. §. §., då likväl Utskottets mening aldrig varit annan än den, som nämnda §.§:s ordalydelse innehåller, att StatsRåds Ledamot, med flere, skulle för rådslagen vara ansvarige, såsom Re-

geringsFormen i 106. eller 107. §. derom vidare stadgar.

Biskoppen, Doctor *Almquist* trodde denna anmärkning vara mindre behöflig, i ty att Redactionen: 106. eller 107. §. §., enligt Biskoppens tanka, innehöll tydlig föreskrift, att StatsRådets Ledamöter blott efter endera af dessa §. §. skulle vara ansvariga. Men om Redactionen varit: såsom i 106. och 107. §. §. vidare stadgas, då skulle Biskoppen visserligen instämt uti den af Biskoppen, Friherre *Mörner* gjorda anmärkning.

Härefter och då, uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, Biskoppen, Friherre *Mörners* ofvan intagne anmärkning ansågs såsom Ståndets gemensamma tanka, beslöts, att densamma skulle, i stöd af RegeringsFormens 56. §., till ConstitutionsUtskottet hänvisas, hvarvid Biskoppen, Doctor *Almquist*, under åberopande af dess redan yttrade mening, sig reserverade.

§. 12.

Vid förnyad föredragning af ConstitutionsUtskottets 2:ne särskildta Memorial, med föreslående af ett tillägg i 57. §. RiksdagsOrdningen, samt med ett föreslaget tillägg uti 107. §. i RegeringsFormen, blefvo berörde förslag godkände till den åtgärd vid nästa Riksdag, som RegeringsFormens 56. §. föreskrifver.

Ståndet åtskildes.

In fidem,
J. U. Almquist.

Tisdagen den 7 April 1818,

klockan ½ till 6 eftermiddagen.

§. 1.

Justerades behöriga ProtocollsUtdrag, angående Ståndets under FörmiddagsSessionen fattade beslut.

§. 2.

Upplästes StatsUtskottets Memorial, angående RegeringsRådet *von Schevens* Arfvingars fordran, och som deraf inhämtades, att i denna fråga 2:ne Stånd stadnat emot 2:ne, fann PrestStåndet för godt att öfverlemna frågan till förstärkta StatsUtskottets afgörande, på sätt RegeringsFormens 69. §. föreskrifver.

§. 3.

Nedanskrifne ifrån Utskotten inkomna Betänkanden upplästes och lades på bordet, neml.:

Stats- och BancoUtskottens:

I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 10 December 1817, angående allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande.

Stats- och LagUtskottens:

N:o 130 om årliga Lagsamlingar.

— 131 — löneförbättring för Häradshöfdingarne.

StatsUtskottets:

N:o 132 i anledning af återremiss, angående aflöning för Ståndens och Utskottens Secreterare, Cantzlier och VaktBetjening.

— 133 angående reglerande af de Kongl. Hofvens StatsSummor.

— 134 om Medels anslående till kostnaderne vid Kongl. Maj:ts Kröning.

— 135 — indragning af TalmansTafflarne.

— 136 — Pensioner för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens f. d. Lärare.

— 137 — bidrag af Statens medel för Policeinrättningen i Götheborg.

— 138 — ytterligare bidrag till Södertelje CanalInrättning.

— 139 — Löner för LänsNotarier och LandsContorister.

— 140 — Prestbohlsfriheter för nya eller framdeles blifvande Kyrkoherde och CapellansBoställen.

— 141 — Tullgarns Kungsgårds öfverlåtande till Hans Kongl. Höghet KronPrinsen.

— 142 — Öfversten *Silfverskölds* Accords-ersättning.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 77 om föreslagen ändring af Tjenstehjons flyttningstid.

LagUtskottets:

N:o 71 om granskning af PoliceFörfattningarne, angående personers försändande till Correctionshus.

— 72 — sättet för uppenbar Kyrkoplikts verkställande.

BevillningsUtskottets:

N:o 7 — med project till en förnyad ChartæSigillatæFörordning.

— 8 Betänkande, angående inrättning af tätare postgång emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen.

— 9 angående upphörande af särskild Bevillning för Gästgifverier, der verkligt skjutsombyte finnes.

— 10 — Personers skattskrifning vid Bruken såsom Arbetare.

§. 4.

Uti Memorial af nästl. gårdag, anmäler Bevillnings-Utskottet, att Hederv. BondeStåndet, i frågan om Bevillnings-grunderna, förblifvit vid dess den 19 föregående Mars fattade beslut, i de delar som angå CapitationsAfgiften och vissa Öfverflödsvaror; men deremot frånträdt detsamma, i hvad som rörer Bevillningsgrunden för 2. Articlen.

Som PrestStåndet redan under den 1 i denna månad uppdragit åt förstärkta StatsUtskottet

att, på sätt RegeringsFormens 69. och 71. §. §. föreskrifva, afsluta de skiljaktigheter, hvilka befinnas uti RiksStåndens beslut, rörande Bevillningsgrunderna, ansågs detta Memorial endast böra läggas till Handlingarne.

§. 5.

Medelst inkomna ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Vällofl. BorgareStåndet

1:o Bifallit Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden:

N:o 66 i anledning af den af Herr Grefve *Schwerin* väckta motion, om möjlighets beredande för innehafvare af Boställsjord, att låta försäkra den å sådan jord befintliga åbyggnad i allmänna *BrandförsäkringsAnstalter;* N:o 67 i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 9 sistlidne December, om jemkning uti *Båtsmans-Rotèringen i Halland*; N:o 68 i anledning af väckt fråga om förändring uti 9. §. af Kongl. Maj:ts förnyade SeglationsOrdning den 15 Junii 1774; N:o 69 angående frågan om medels vidtagande till *luxens* hämmande och inländske Fabriquernes upphjelpande; N:o 70 angående Kongl. *LandtbruksAcademien*, dess CentralVerkstad och redovisning för de under Academiens disposition stående fonder; N:o 72 angående frågan om förhöjd Tullafgift för BoktryckeriStilar, som införskrifvas; N:o 73 i anledning af väckt fråga om Stockholms Stads rättighet att uppbära Parm-, Torg- och Renhållnings-penningar, då Hö, Halm,

Halm, Ved och Brännkol införes, samt erläggandet af Våg- och Mätare-penningar i vissa Städer för inkommande Varor; N:o 74 i anledning af gjord hemställan om sättet att inom hvarje Församling utdela det Spannmåls-understöd, som af Kongl. Allmänna MagazinsDirectionen lemnas m. m.; N:o 75 angående yrkade rättelser och förändringar uti Författningarne rörande Skogarne i Riket.

2:o Återremitterat LagUtskottets Betänkande N:o 54, angående gjorda förslag, om beloppet, hvarunder enskilta personer icke må vara tillåtet att utfärda Invisningar.

§. 6.

Ett hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 1 dennes uppläst Memorial, af Friherre *Anckarsvärd*, rörande Götha CanalDiscont, företeddes och lades till Handlingarne.

§. 7.

Enligt upplästa ProtocollsUtdrag, hade Hedervärda Bonde-Ståndet:

1:o Gillat StatsUtskottets betänkanden, angående Dahlby och Flyinge Kungsgårds och Stuteri-Inrättnings Stat. 2:o Projecterad AflöningsStat m. m. för Ulricsdahls Kongl. LustSlott. 3:o Bokhållaren *Carl Sund:* ansökning om utbekommande af MantalsskrifningsProvision. 4:o Begrafningshjelp efter Secreteraren *Morin*. 5:o angående yrkandet att de till Flyinge och Dahlby Kongs-

gårdar anslagne Dagsverks-skyldigheter må utan motsvarande ersättning upphöra; samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets utlåtanden angående 1:o Spanmåls- och Victualie-handelns på landet beläggande med enahanda utskylder, som dessa Handels-näringar i Städerne åtfölja: 2:o Förbud emot Krämares kringstrykande. 3:o Möjlighets beredande för Innehafvare af Boställsjord att låta försäkra åbyggnaden i allmänna Brandförsäkrings Verket. 4:o Jemnkning uti Båtsmans-Roteringen i Halland. 5:o Medels vidtagande till luxens hämmande och inländske Fabriquers upphjelpande. 6:o LandtbruksAcademien, dess Central-verkstad, m. m. 7:o Fortfarande af det emot utländska öfverflödsvaror utfärdade förbud; samt 8:o Yrkad, men afstyrkt förhöjning uti Tullafgiften för Boktryckeri-stilar.

2:o Utan anmärkning till afgörande vid nästa Riksdag uppskutit de af ConstitutionsUtskottet föreslagne tillägg uti 9 och 107 §. §. Regeringsformen, samt 57 §. Riksdag-Ordningen.

3:o Instämt 1:o Uti Prest-Ståndets förbehåll i afseende på ExpeditionsUtskottets förslag att Utskottens betänkanden, icke skrifna, utan genom tryckta Ark af Bihanget, skulle Riks-Stånden meddelas; 2:o Uti samma Stånds anmodan till Stats Utskottet att till Riks Stånden afgifva Förslag till tjenlige föreskrifter huruledes Statsverkets förskott till tryckning af Riks Ståndens Protocoll och dertill hörande Bihang vid nu påstående och följande Riksdagar må varda behörigen redovisade, samt dels användande af de återsående

i behåll varande exemplaren af berörde Bihang för 1815 års Riksdag; uti Vällofl. Borgare Ståndets beslut, angående en underdånig ansökning till Kongl. Maj:t, att Herrar Landshöfdingar må genom Circulaire förständiga samtlige Kronofogdarne i deras Län, det de äro berättigade att i och för sådane Private Utmätningsförrättningar, som på Kronofogdens eget ansvar verkställas, åtnjuta biträde af Länsmän och Fjerdingsmän inom Fögderiet. 4:o Till StatsUtskottet remitterat ExpeditionsUtskottets Memorial om nödvändigheten af förvaringsrum för öfverblifvande exemplar af Bihanget till Riks-Ståndens Protocoll.

Ståndet åtskildes.

In Fidem

J. U. Almquist.

Lördagen den 11 April 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Då Prosten, Doctor *Stenhammars* långvariga sjukdom nu så tilltagit, att foga hopp är det han uti Stats Utskottets öfverläggningar kan på längre tid deltaga, så anmodade Herr Erke-Biskoppen och Talemannen Ståndets Electorer att före nästa Plenum utse en Suppleant, som un-

der bemälde Doctors sjukdom intager hans ställe inom Stats-Utskottet.

§. 2.

Jemte tillkännagifvande, att, enligt aftal emellan Herr Grefven och Landtmarskalken samt Herrar Talmän, den Nämnd, som till följe af Regeringsformens 103. §. bör rösta angående Ledamöterne i Konungens Högste Domstol, nästkommande Tisdags eftermiddag skall för sådant ändamål sammanträda, anmodade Herr Erke-Biskoppen och Talmannen Ståndet, att till det Plenum, som Tisdags förmiddagen inträffar, vara betänkt på val af 12 Ledamöter uti bemälde Nämd.

Vidare berättade Herr Erke Biskoppen och Talmannen, att för undvikande af dubbla val Höglofl. Ridderskapet och Adeln torde åt dess Ledamöter uti bemälde Nämnd äfven uppdraga att utse Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsman och dess Suppleant, och hemställde Herr Erke-Biskoppen och Talmannen, huruvida Ståndet skulle finna lämpligt att likaledes åt dess blifvande Ledamöter i Nämnden öfverlemna Valet af Riksens Ständers JustitiæOmbudsman och dess Suppleant.

Prosten *Svedelius* förklarade, att som Regeringsformens 97. § bestämdt föreskrifver, det Riksens Ständers JustitiæOmbudsman skall väljas af Riksens Ständer, genom 12 af hvarje Stånd *särskildt för tillfället nämnde Electorer*, hvilka till detta vals förrättande sammanträda samma dag då de af Stånden blifvit utsedde, Prosten för

sin del trodde det vara nödvändigt, att i likhet med hvad vid 1815 års Riksdag skedde, genom serskildt Val utse ifrågavarande 12 Electorer.

Häruti hördes flere instämma; hvadan Herr Erke-Biskoppen och Talmannen anmodade Ståndet att likaledes till nästa Plenum vara beredt att välja 12 Electorer, till utseende af Riksens Ständers JustitiæOmbudsman och dess Suppleant, samt 6 Electorer till Val af Ledamöterne i TryckfrihetsComitén.

§. 3.

Justerades Ståndets Protocoll för d. 7 dennes.

§. 4.

Utdelades tryckta Exemplar af förenade Stats- och BancoUtskottens betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 10 December 1817, angående allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, samt af Öfver-Post-Directionens underdåniga utlåtande, i anledning af de utaf Riksens Ständers Revisorer gjorda anmärkningar vid Postverkets Hufvud-Bok för år 1814.

§. 5.

Då Stats- och Lag-Utskottens Utlåtande N:o 131, i anledning af väckta Motioner om Löneförbättring för Häradshöfdingarne, nu å nyo föredrogs, yttrade Biskoppen, Doct. *Almquist*, att som Lag-Utskottet, med välgrundade skäl, styrkt det vara både billigt och högst nödvändigt att Häradshöfdingarne måtte erhålla sådan förbättring

å deras löner, att de vid sina ansvariga och magtpåliggande göromål icke må sakna en anständig utkomst; hade Biskoppen önskat att Höglofl. Stats Utskottet varit i tillfälle att föreslå en lämpelig Löneförbättring för Häradshöfdingarne i allmänhet. Men då sådant icke kunnat ske, samt enär Riksens Ständer redan vid 1815 års Riksdag beslutit att alla Civile Embets och Tjenstemän, hvilka ej äga indeldt lön eller Bostalle, skulle komma i åtnjutande af någon lämplig och då bestämd Lön-tillökning, så trodde Biskoppen att åtminstone de Häradshöfdingar, hvilka icke hafva Boställen eller indeldt Lön, utan endast Penningelön, nödvändigt borde undfå enahanda förhöjning derå, som Civil-Statens öfrige Embets- och Tjenstemän redan erhållit.

Professoren *Thyselius* förmälde att åtskillige Jurisdictioners klyfning och fördelning uti 2 eller flere Jurisdictioner gifvit anledning dertill, att en del Häradshöfdingar nu mera sakna Boställen, och trodde Professoren fördenskull, att en sådan Jurisdictionernes klyfning för framtiden borde förbjudas.

Prosten *Almquist* ansåg Häradshöfdingarnes Löner i allmänhet hafva blifvit betydligen förökade genom den år 1812 förhöjda Expeditions-lösen, och erinrade i öfrigt, att bristen på nödige tillgångar hindrat Utskottet att föreslå den yrkade lönetillökningen, och hade Prosten annars gerna velat tillstyrka förbättring i Häradshöfdingarnes löner; helst om tillökningen möjligen kunnat blifva sådan, att Expeditions-lösen blef umbärlig.

Biskoppen, Doct. *Almquist* erinrade, att ehuru på några ställen Jurisdictionernes klyfning vållat, att en del Häradshöfdingar sakna Boställen, sådant likväl icke gäller om de Norra Orterne, hvarest föga någon Häradshöfdinge är forsedd med Boställe. Dessutom, och då en ökad Folkmängd samt göromålens mängd göra alla nu varande Häradshöfdingar oumbärliga, trodde Biskoppen att Utskottet åtminstone bordt hos Riksens Ständer anmäla Häradshöfdingarne att framdeles, då genom indragning eller besparing af öfverflödiga Sysslor och Embeten, tillgångar kunna yppas, framför andra undfå en behöflig löneförbättring.

Häruti instämde Prosten, Doct. *Renström.*

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* förenade sig med Prosten *Almquist* och tillade, att StatsUtskottet, under dess bekymmersamma öfverläggningar, om otillräckligheten af StatsVerkets Intrader, funnit sig nödsakadt afstyrka bifall så väl till ifrågavarande, som öfrige äskade lönetillökningar. Vidare upplyste Herr Biskoppen och v. Talmannen, att Jurisdictionernes klyfning icke varit enda anledningen dertill, att åtskillige Häradshöfdingar sakna Boställen, utan att för bristande lägenheter samtlige Häradshöfdingarne i Dalarne af ålder saknat och ännu sakna Boställen.

Biskoppen, Doct. *Almquist* yttrade vidare, att det borde vara en ostridig följd af Riksdags-Beslutet år 1815, att de Häradshöfdingar, hvilka

blott hafva penningelön, böra undfå enahanda förhöjning derå, som CivilStatens öfrige Embets- och Tjenstemän redan erhållit; anseendes Biskoppen i öfrigt 50 procents förhöjning uti Häradshöfdingarnes penningelön, 75 R:dr, eller tillsammans för 20 Häradshöfdingar, som torde sakna Boställen, 750 R:dr vara allt för ringa, att, tvertemot den år 1815 fastställda princip, blott för svårigheten att finna tillgångar, afslås.

Prosten, Doct. *Genberg* anhöll, att det Högv. Ståndet ville sig erinra, att StatsUtskottet, för bristande tillgångar nödgats afslå frågor om föreslagne löntillökningar för flere Tjenstemän, såsom BrottmålsDomare, KronoFogdar, Härads-Skrifvare, LandtRäntmästare, LandsContorister och Notarier, med flere lägre KronoBetjente; och ehuru han ansåg det vara af mycken vigt, att Häradshöfdingi Sysslorna förseddes med tillräckliga löner, hemställde han dock, om icke bestämmandet af tillökningen derå kunde uppskjutas, för att i sammanhang med den öfriga i verket varande regleringen af Rikets Tjenster och löner komma under öfverläggning; emedan ett icke så oskäligt missnöje vore att befara, om man partielt behandlade detta kinkiga ämne.

Prosten *Leffler* ansåg Häradshöfdingarne böra allraförst ihogkommas med löneförbättring, helst som det är för Menigheten af högsta vigt att få behålla de Häradshöfdingar, hvilka, jemte bepröfvad skicklighet och oväld, hunnit förvärfva sig närmare kännedom om deras Domsagor med dertill hörande locala omständigheter.

Häruti instämde Prosten *Öhrvall.*

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* tillstyrkte än vidare bifall till StatsUtskottets afgifna yttrande, emedan det icke syntes lämpligt, att i förväg tillägga någon viss EmbetsmannaCorps någon företrädesrätt till löneförbättring af de medel, hvilka genom indragning eller besparing af öfverflodiga Sysslor och Löner möjligen kunna vinnas; och erinrade i öfrigt, att Ståndet särskilt borde utlåta sig öfver LagUtskottets tillstyrkande, att Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Nådig förklaring af Kongl. Brefvet den 16 Aug. 1815.

Biskoppen, Doctor *Almquist* anförde ytterligare, det han ansåg DomareEmbetet vara af den synnerliga vigt för Staten, och medföra så betydlig inflytelse på Menighetens lynne och moralitet, att Riksens Ständer borde vara högst sorgfälliga, att förse Innehafvarne deraf med en anständig utkomst, och att följaktligen företrädesvis berättiga dem till löneförbättring, så fort tillgångarne möjligen kunna det medgifva, samt anhöll fördenskull om återremiss till StatsUtskottet af ifrågavarande Betänkande.

Professoren, Doct. *Wijkman* erinrade, att en möjligen framdeles blifvande indragning af Embeten och löner beror af Kongl. Maj:t, samt att Riksens Ständer fördenskull icke böra i förväg utlåta sig, hvilka böra äga företrädesrätt till löneförbättring af de tillgångar, hvilka derigenom möjligen kunna vinnas.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* förklarade att allt hvad emot StatsUtskottets Utlåtande i detta mål blifvit anmärkt, redan inom Utskottet varit i åtanka, samt att, i händelse af återremiss, StatsUtskottet sannolikt icke kunde frångå sin redan yttrade öfvertygelse. För öfrigt och om en återremiss möjligen skulle kunna medföra den verkan, att Häradshöfdingarne skulle af Stats-Verket undfå någon lönetillökning, men deremot förlora den vid 1812 års Riksdag beviljade fornöjning uti Expeditions-lösen, trodde Doctoren, att de derpå snarare skulle förlora, än vinna.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, pröfvade Ståndet skäligt, att med antagande af StatsUtskottets yttrande, bifalla LagUtskottets förslag, det Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa, att Vederbörande måtte underrättas, det Kongl. Brefvet den 16 Aug. 1815 icke betager Häradshöfdingarne rättighet att emot lösen utfärda ProtocollsUtdrag öfver förlikningar uti instämda Mål, som af Parter inför Domstol antingen genom dess bemedlande eller annorledes träffas, samt hvarvid den åtgärd af Domstolen, efter det Parterne blifvit hörde, vidtages, att dels förlikningen varder gillad, dels att instämda Målet ansetts böra förfalla.

Härvid reserverade sig Biskoppen, Doctor *Almquist*.

Likaledes reserverade sig Prosten *Öhrvall* och yttrade: Att Häradshöfdingarne borde vara bland

de förste, som, när Statens tillgångar det medgifva, måtte erhålla förbättring i deras löneinkomster synes vara så mycket mer billigt som, enligt hvad förut af mig blifvit åberopadt, förknappningar derå tid efter annan sig företett, såsom år 1815, då Taxaberäkningen i vissa delar vidrördes, år 1779, då ensaksböter och viten förlorades, väl, efter Ständernas förbehåll, med hopp om ersättning, men utan att densamma inträffat: och år 1778, då Häradshöfdingens i 1696 års Stat uppförda ordinarie Lön, Trehundrade Daler, som i likhet med hvad andre Embetsmän, enligt allmänna valvations-grunden, fått till godo njuta, bordt blifva Tvåhundrade Riksdaler, i stället förknappades till Sjuttiofem Riksdaler, och än i sådan fortsatt förknappning utgår.

§. 6.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets på bordet hvilande Betänkande N:o 77, om tillstyrkt ändring af Tjenstehjons flyttningstid, föredrogs å nyo, då Biskoppen, Friherre *Doctor Mörner* förklarade, att den nu föreslagna Flyttningstiden, d. 24 October, alldeles icke passade för Småland; och trodde Biskoppen denna tid i allmänhet vara ganska olämplig, äfven af det skäl, att de Tjenstehjon, hvilka äro sysslosatte med Kreatureus utfodring, vid åtankan af sin snart förestående afflyttning, torde i utfodringen blifva mindre sparsamma, än som vederborde, och begärde Biskoppen fördenskull Proposition till afslag å förevarande Betänkande.

Prosten *Billdahl* instämde härmti, med tillägg: att Landtmannen dessutom, vid senare hälften af October Månad, förr än frost och vinter infalla, har så många och vigtiga göromål att förrätta, såsom Åkerjordens höstläggning, Mältning, Slagt och Bränning m. m., hvartill han oafbrutet behöfver begagna det nykomna Tjenstefolket, och hellre, samt med mera fördel, använder dessa, än de afflyttande, att han icke utan mycken skada denna tid kan umbära dem. Hvarförutan Höstmarknaderne nästan i alla orter hållas omkring Michaelsmässan, hvilka äfven Tjenstefolket så gerna vilja bevista, och hvartill de under den så kallade friveckan hafva ledighet, äfvensom vägarne i början af October Månad vanligtvis äro bättre och lättare, samt dagarne längre, hvarigenom Folk, som skall färdas från den ena Orten till den andra, oftast nog långa vägar, med mera beqvämlighet kan göra det, än i början af November. Dessa omständigheter önskar jag äfven måtte komma under öfvervägande, i händelse Höglofl. Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande blir återremitteradt.

Biskoppen, Doctor *Faxe* conformerade sig med Biskoppen, Friherre *Mörner*, med tillägg, att den tillstyrkta flyttningstiden den 24 October skulle blifva mera skadelig, än gagnelig för Skåne. Åkerbrukaren nyttjar denna tid till uppkörande af den jord, som följande Vår skall besås. Att då icke vara biträdd af Drängar, skulle för Landtmannen blifva hinderligt för nyssnämnde angelägna göromål. Vid samma tid förefalla i de flesta hushåll det årliga Kreaturs-slagt och

Kött-insaltande. Det som likväl hufvudsakligast fäster uppmärksamhet vid den föreslagna förändringen, är att den skulle göra det för Presterskapet alldeles omöjligt, att före den till Mantals- och Skattskrifningen utstakade tid förrätta Husförhören.

Med Biskoppen, Friherre Doct. *Mörner* conformerade sig äfven Pastor Primarius, Doct. *Dryssén*, helst som vid denna Riksdag icke blifvit anförda andra skäl, än de, hvilka vid näst föregående Riksdagar varit åberopade, men då blifvit af Riksens Ständer ogillade. Hvad åter beträffade Comministern *Bergegrens* till Utskottet remitterade hemställan, rörande stadgande af en enda flyttningstid om året för Tjenstfolk i Stockholm, hvilket Utskottet afstyrkt, ansåg Doctorn det vara en särskild sak, som, om vederbörande Auctoriteter så nyttigt och nödigt pröfvade, möjligen kunde, genom särskild underdånig anmälan, hos Kongl. Maj:t utverkas.

Comministern *Bergegren* åberopade ej mindre dess till Ståndet ingifna och till Utskottet remitterade Memorial, rörande sistnämnda omständighet, än äfven dess vid Utskottets Betänkande bifogade Reservation, af innehåll, att den af honom föreslagna förändring icke möjligen kunde medföra någon skada för Samhället, men sannolikt den fördel, att Tjenstefolket dymedelst, åtminstone till någon del, skulle aflägsnas ifrån en förderflig flygtighet och ostadighet i lynnet.

Professoren *Thyselius* ansåg de skäl, på hvilka Utskottet grundat detta förslag, vara föga gäl-

lande, och trodde, lika med Biskoppen, Doctor *Faxe*, att antagande deraf skulle lägga oöfvervinneliga hinder i vägen för Mantalsskrifningens förrättande inom November månad.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* tillade, att frågan om ändring uti Tjenstehjons flyttningstid nästan vid alla Riksdagar under de sednare 80 åren förevarit, men på goda skäl blifvit afslagen.

Prosten *Hagberg* trodde, att den så ofta väckta Motionen, om ändring i Tjenstehjonens flyttningstid, icke destomindre bevisade att den nu varande är olämplig, åtminstone för en del af Rikets Provincer; hvadan och då Michaelsmässodagen, allt till år 1753, inträffade 12 dygn sednare, än vi efter den såkallade Nya Stilen nu räkna samma dag, samt enär det är ostridigt, att på flere orter i Riket Sädens inbergande och Jordfrukternes upptagande, åtminstone de flesta år, icke hinna uti September månad fulländas, tillstyrkte Prosten bifall till Utskottets Betänkande.

Häruti hördes några instämma, hvaremot andre begärde proposition till afslag derå, och andre åter föreslogo återremiss med de gjorda anmärkningarne och anhöllo om votering.

Härefter och uppå mångas begäran, framställde Högv. Herr ErkeBiskoppen och Talmannen till justering efterföljande Voterings-proposition: Bifaller Högv Ståndet Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkande, rörande den föreslagne ändring af Tjensthjons flyttningstid? Vinner Nej, blir sedermera fråga, huruvida detta Betänkande antingen skall återremitteras, eller ock alldeles afslås.

Denna VoteringsProposition blef af Ståndet godkänd och af ErkeBiskoppen och Talmannen framställd till besvarande genom omröstning, hvilken så utföll, att med 29 Nej, emot 16 Ja, contrapropositionen blef antagen; hvarefter och då följaktligen Utskottets förslag icke blifvit bifallet, Herr ErkeBiskoppen och Talmannen hemställde, om icke Ståndet, i förmågo af Regerings-Formens 56. §., skulle finna tjenligt att detta Utlåtande, med de deremot gjorda anmärkningarne, till Utskottet återremittera, hvilket af många bifölls, men deremot bestreds af några, hvilka yrkade, att Betänkandet borde helt och hållet ogillas, dock utan att härom begära votering.

Prosten *Leffler* yttrade:

Då det Högvörd. Ståndet beslutat remiss af Höglofl. Ekonomi- och BesvärsUtskottets Betänkande i afseende på Tjenstehjons flyttningstid, anhåller jag i största ödmjukhet, att äfven min särskildta tanka i detta mål må öfverlemnas till det Höglofl. Utskottets mogna ompröfning.

Af de flere Memorialer, som till Utskottet blifvit inlemnade i afseende på ändring i Tjenstehjons flyttningstid, synes tydeligen, huru litet enahanda Författning i detta ämne för alla Landsorter i Riket är passande. Jag vill gerna

medgifva, att den nu i Lagen bestämda flyttningstid för Gränseorterna är den lämpligaste. Men för andra Provincer, der förhållandet är annorlunda, möta flere besvärligheter, som genom en förändrad Författning, i min tanka, lätt kunna undanrödjas. I Kongl. Maj:ts Nådiga Tjenstehjons-Stadga är ingen tid för Tjenstehjons städslande bestämd. Skulle ock icke lätteligen så kunna bestämmas, att den af alla noggrant blefve iakttagen? Härigenom händer, att på flera ställen och i synnerhet på den Ort, der jag bor, man är satt i nödvändighet, att snart sedan Tjenstehjonet tjensten anträdt städsla, så vida man ej vill löpa fara, att antingen blifva i mistning af behöfligt Folk, eller ock, att få mottaga dem, som alla anse för oduglige. Vid Jultiden påtingas vanligen de Drängar och Pigor, som följande hösten skola ingå i tjenst. Ännu då har man icke kunnat lära känna det Folks duglighet, som vid medlet af October i huset inflyttat. Vid tjenstetidens början visa de gerna mer raskhet, dölja ock lättare de fel, hvarmed de kunna vara behäftade; men sedan de fått försäkran, att ännu i 21 månad qvarstadna, får man ofta se sig besviken af första lofvande utsigten. Att förekomma denna och flera olägenheter, som i andra Provincer möta, anser jag för min del intet lämpligare medel, än att Konungens Befallninghafvande lemnas rättighet, att i samråd med Länens HushållsSällskaper bestämma den tid, som för deras Läns Districter till Tjenstehjons flyttning befinnes tjenligast. Genom en sådan Författning skulle ock hinder läggas i vägen för den på många

ga ställen herrskande lystnad hos Tjenstefolk, att begifva sig från sin hemort, utföra de oseder, som de hemma inhämtat, och dermed smitta andra, samt inhämta nya, som, då de återkomma ibland de sina, utplanteras till hembygdens ännu svårare sedeförderf.

Häruti instämde Prosten *Öhrvall.*

Professoren *Kölmark* ansåg den sist talande Ledamotens förslag icke böra antagas, emedan på sådant sätt Tjenstehjonen skulle sättas ur tillfälle, att möjligen kunna flytta ifrån det ena Länet till det andra.

Häruti instämde Biskoppen, Doct. *Faxe*, med tillägg, att antagandet af berörda förslag skulle medföra en oreda mellan Länen, hvars följder icke möjligen kunde i förväg beräknas.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att hvad sålunda blifvit anfördt skulle åtfölja återremissen.

§. 7.

Till justering upplästes och godkändes ExpeditionsUtskottets Förslag, N:o 80, till underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående beslutne ändringar i Grundlagarne.

§. 8.

Föredrogos å nyo och biföllos nedanskrifne på bordet hvilande Utlåtanden, nemligen:

Stats- och LagUtskottens:

N:o 130 om årliga Lagsamlingar.

StatsUtskottets:

— 133 angående reglerande af de Kongl. Hofvens AnslagsSummor.

— 134 om Medels anslående till kostnaderne vid Kongl. Maj:ts Kröning.

— 137 i anledning af återremiss, rörande bidrag af Statens medel för Police inrättningen i Götheborg.

LagUtskottets:

N:o 71 om granskning af PoliceFörfattningarne, angående personers försändande till Correctionshus.

Hvarjemte PrestStåndet, under förblifvande vid dess förut lemnade bifall till StatsUtskottets Betänkande, rörande Pensioner för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens f. d. Lärare, nu godkände samma Utskotts uti det förnyade Utlåtandet, N:o 136, föreslagne tillägg, att Pensionerne böra utgå från och med innevarande års början; äfvensom Ståndet lät bero vid nämnde Utskotts Memorial, N:o 140, af innehåll, att de öfriga Resp. Stånden bifallit Utskottets ifrån PrestStåndet återremitterade Utlåtande, rörande föreslagne Prestbolsfriheter för nya eller framdeles blifvande Kyrkoherde- och CapellansBoställen.

§. 9.

Uti 4 särskilta Memorial, N:o 138, 139, 141 och 142, anmäler StatsUtskottet, att dess

återremitterade Betänkanden, angående: 1:o ytterligare bidrag till Södertelje Canal; 2:o Löner för LänsNotarier och LandsContorister; 3:o Tullgarns Kungsgårds öfverlåtande till Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, och 4:o Öfversten *Silfverskölds* Accords ersättning, blifvit af 3:ne Riks-Stånd gillade.

Lades till Handlingarne.

§. 10.

Sedan LagUtskottets förnyade utlåtande N:o 74, om förändring i Författningarne till förekommande af Barnamord, nu blifvit uppläst, begärde Prosten *Palm* ordet och uppläste ett så lydande Anförande:

Om jag behöft att hämta någon styrka för min öfvertygelse om nödvändigheten af den förbättring jag yrkat i afseende på våra nu gällande Strafflagar, såsom enda botemedlet för det öfverallt tilltagande sedeförderfvet, skulle jag funnit den i det varma nit, det vördnadsbjudande deltagande, hvarmed Högvördigste Herr ErkeBiskoppen och det Högvördiga Ståndet behagat omfatta den så högst vigtiga frågan jag haft äran motivera, om förändring eller upphäfvande af 1778 års Författning, rörande Barnamord.

Sedan det Höglofl. LagUtskottet, till hvilket den blifvit återremitterad, förklarat sig ej kunna, på förr anförda grunder, ingå i någon vidare pröfning af detta ämne, går jag, utan fruktan att missbruka det Högvördiga Ståndets öfverseende

godhet och med det vissaste hopp att blifva hörd, att utbedja mig det Högvördiga Ståndets fortfarande nitälskan för en sak, som äger ett så ostridigt och stort inflytande både på allmänt och enskilt väl, på våra medmenniskors både timmeliga och eviga lycksalighet.

Förvissad derom, att vår vördade och nådige Konung, som med Hjeltens lager förenar den intet mindre stora äran af Statsmannens vishet, lifligast inser, att den Statslära är den sannaste, som äger det närmaste samband med Religionsläran, skall med nådigt välbehag emottaga våra bekymmer, då de äro uttryck af det ömmaste behjertande för våra åhörares vigtigaste angelägenheter, önskade jag neml. att det Högvördiga Ståndet behagade anmoda dess EcclesiastiqueUtskott, att i Ståndets namn öfverlemna till Hans Maj:t Konungen den af mig väckta frågan, med underdånig anhållan om Hans Maj:ts nådiga granskning af densamma. — Må hända skall vår älskade Konung njuta en förnyad glädje för sitt ädla och landsfaderliga hjerta, att kunna vidtaga sådana åtgärder i detta afseende, som till en början skola gifva oss de gladaste förhoppningar, att åtminstone ett kommande slägte skall se sig befriadt från de olyckor, som närvarande tiders sedeförderf tillskapat för våra dagar, och säkert skall det Högvördiga Ståndet härigenom icke allenast ådagalägga, att det bemödat sig uppfylla de heliga pligter, som både embets- och samvets-förbindelser oss gemensamt ålägga, utan ock vinna den oskattbara tillfredsställelsen, som medvetandet af goda och redliga uppsåt alltid tilldelar ett

oskrymtadt nit för Guds ära och medmenniskors väl.

Häruti instämde Prosten *Fellenius*, med önskan, att EcclesiastiqueUtskottet, vid författande af dess förslag till Ståndets underdåniga Skrifvelse, ville begagna de vigtiga skäl, hvilka Prosten *Palm* och tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doct. *Hedrén* förut, under öfverläggningarne om detta ämne, inom Högvörd. Ståndet anfört.

Biskoppen, Doctor *Almquist* upplyste, att enligt de underrättelser, hvilka han af Högsta Domstolens Herrar Ledamöter erhållit, Barnamörderskornas antal nu för tiden skall vara vida mindre, än det fordom varit.

Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén* anmälte, att dess uti Ståndets Protocoll förut intagna uppgifter, rörande detta ärende, äro grundade på officiela underrättelser ifrån AdvocatFiscalsEmbetet uti Högl. Svea HofRätt.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att hvad sålunda blifvit anfördt skulle till EcclesiastiqueUtskottet remitteras; hvarjemte LagUtskottets ofvanberörda Utlåtande lades på bordet.

Ståndet åtskildes.

In fidem;
J. U. Almquist.

Lördagen den 11 April 1818,

klockan 5 eftermiddagen.

§. 1.

Nedanskrifne ifrån Utskotten inkomne Betänkanden upplästes och lades på bordet, nemligen:

BevillningsUtskottets:

N:o 4 angående anslag af Bevillnings-medlen till underhåll för KronoUppbördsVerket i Stockholm.

— 5 — Uppbörds-Betjeningens aflönande i Götheborg och öfrige Städerna utom Stockholm.

— 12 — understöd för Curhusen i Norrbotten.

BancoUtskottets:

N:o 26 om allmänt kungörande af BancoSedelstockens belopp hvarje år.

StatsUtskottets:

N:o 143 om det Kongl. NummerLotteriets indragning.

— 144 — framlidne RiksRådet *Adler Salvii* arfvingars Kronofordran.

Stats- och BesvärsUtskottens:

N:o 146 om en särskild räddningsanstalt till förmån för dem, som å Rikets kuster lida sjönöd.

N:o 147 Memorial, angående medel, att befordra välmåga inom Landet.

— 148 om sökt underrättelse hvad vid de af Riksens Ständer vid sista Riksdag anmäldta önskningsmål blifvit vidgjordt.

— 149 Utlåtande om undersökning rörande sänkning af Sjön Venern.

— 150 — Inrättande af en BergverksSkola;

samt i anledning af gjorda anmärkningar emot StatsUtskottets Betänkande rörande Inkomst-titlarne.

Särskilta Utskottets

Anmälan, angående det sätt, hvarpå frågan om Embetens och Tjensters lämpligare reglering blifvit behandlad, ifrån det den först vid 1809 och 1810 årens Riksdag väcktes, intill närvarande stund.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens:

N:o 73 om en utvidgad Näringsfrihet.

LagUtskottets:

N:o 75 om sättet för en Menighets hörande i enskilta ärender.

— 76 — förändring uti 2. och 6. §. §. af 7. Cap. HandelsBalken.

— 77 — förpligtelse för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att insända sina Kungörelser till Justitiæ-Canzleren och Justitiæ Ombudsmannen.

N:o 78 om insändande från Publika Verk, af arbets förteckningar till JustitiæOmbudsmannen.

— 79 — ändring i Rättegångssättet vid frågor om Skjutsförsummelser.

— 80 — ändring i ansvar för fylleri och dryckenskap.

— 81 — upptagande af Mål, som angå fylleri och olaga försäljning af starka drycker.

Lag- och BesvärsUtskottens:

N:o 82 om skyldighet för privilegierad jord, att deltaga i Tingshus- och Prestgårdsbyggnad.

— 83 — allmänna vägarnes underhållande vintertiden.

— 84 — Indelning af Byvägar till underhållande.

— 85 — rättighet för dem, som låtit i Allmänna BrandförsäkringsVerket försäkra sin Egendom, att undgå erläggande af Brandstod.

§. 21

Medelst inkomna ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln

Bifallit:

StatsUtskottets Betänkanden: 1:o angående Flyinge och Dahlby Kungsgårds och StuteriIn-

rättnings Stat; 2:o i anledning af RiksdagsFullmägtigens *Nils Månssons* från Malmöhus Län Memorial, angående de till Flyinge och Dahlby Kungsgårdar utgjorda dagsverks skyldigheters upphörande utan motsvarande ersättning; 3:o angående projecterad AflöningsStat m m. för Ulricsdahls Kongl. LustSlott; 4:o i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss å StadsBokhållarens i Carlscrona, HofKammereraren *Carlsunds* ansökning, om utbekommande af Mantalsskrifningsprovision; 5:o i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss, om utbetalning af begrafningshjelp efter Secreteraren vid Kongl. IngenieurCorpsen *E. M. Morin.*

BancoUtskottets Memorial: 1:o i anledning af väckta frågor, om tidigare föredragning och utgifvande af Banquens Fastighetslån; 2:o i frågan om närmare bestämmande af rättigheten för Bolag och Corporationer, att i Banquen upptaga Lån å fast Egendom; 3:o i anledning af erhållne Remisser, dels rörande de vid BancoDiscontVerket erforderlige Vederhäftighetsbetyg, dels angående förökning i antalet af Verkets Styresmän; 4:o i fråga om understöd för Södertelje Canal- och Slussverks fullbordande.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden, 1:o rörande väckt fråga, att Spanmåls- och Victualiehandel å landet må taxeras och beläggas med enahanda utskylder, som dessa Handelsnäringar uti Städerne åtfölja; 2:o rörande väckt motion om förbud mot Krämares kringstrykande; 3:o i anledning af Grefve *von Schwe-*

rins väckta motion, om möjlighets beredande för innehafvare af Boställsjord, att låta försäkra den å sådan jord befintlige åbyggnad i allmänna Brandförsäkrings-anstalter; 4:o i anledning af väckt fråga om medels vidtagande till luxens hämmande och inländska Fabriquernes upphjelpande; 5:o öfver gjord motion om Kongl. LandtbruksAcademien, dess CentralVerkstad och redovisning för de under Academiens disposition stående fonder.

LagUtskottets Betänkande öfver det af Hr Lagmannen Grefve *Gyllenborg* gjorda förslag till åtskillige ändringar uti nu stadgade Rättegångs-Ordning.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Betänkanden: 1:o angående de flere gjorda förslag till ändring i allmänna Lagens stadganden, och genom Kongl. Förordningen d. 9 Febr. 1802 meddeldte föreskrifter om Stängselskyldigheten; 2:o rörande rättighet för Allmogen i Blekinge och Skåne, att emellan alla Hamnar derstädes få sjöledes obehindradt föra deras producter; 3:o angående yrkad ändring i nu gällande stadgande, rörande jordägares rätt hos Landbo, och angående rättegångs-sättet vid utsökning deraf; 4:o angående rätta delningsgrunden vid Enskiften af Hemman i Blekinge Län; 5:o angående Husbehofs-Mjölqvarnars befrielse från skattläggning; 6:o angående yrkande om obehindrad rättighet för Hemmansägare att uppföra och begagna Husbehofs- Vatten- och Väder-, Mjöl- och Sågqvarnar.

Allmänna Besvärs och EkonomiUtskottets Betänkande, i anledning af gjord hemställan om en Comités inrättande i hvarje Församling, till utdelande af det Spannmåls-understöd, som af Kongl. Allmänna MagazinsDirectionen lemnas m. m.

Låtit bero vid

LagUtskottets förnyade Betänkanden: 1:o angående åtgärders vidtagande till SjöLagens öfverseende; 2:o öfver sökt företräde för Jordägare till Brukares lösa egendom; 3:o om förlupen Makas rättighet att i nytt giftermål ingå, som ock öfver den i sammanhang dermed väckta motion, huru förhållas bör i afseende å berörde rättighet, när skillnad i äktenskap skett på grund af 16. Cap. 7. §. KyrkoLagen och 13. Cap. 7. §. GiftermålsBalken.

Justerat och godkänt

de GrundlagsändringsFörslag, hvilka, enligt ConstitutionsUtskottets Memorial, från sista Riksdag hvilande, men nu mera pröfvade och afgjorde, blifvit af samtlige RiksStånden gillade och antagne; samt derjemte beslutat att, i afseende å Kongl. Maj:ts Nådiga Sanction å berörde Förslag till ändring i GrundLagarna, uppsätta underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Återremitterat

StatsUtskottets Betänkanden angående: 1:o Herr Lagmannen Grefve *Gyllenborgs* Memorial,

om förändring och lindring i Salpetergärdens utgörande; 2:o Strömsholms StuteriInrättning.

BancoUtskottets Memorial, i fråga om specificerade förteckningars insändande öfver Assignationer, som på Banquen utfärdas.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden: 1:o om jemkning i Båtsmansroteringen i Halland; 2:o i anledning af väckt fråga om förändring uti 9. §. af Kongl. Maj:ts förnyade SeglationsOrdning den 15 Junii 1774; och 3:o i anledning af väckt fråga om förhöjd Tullafgift för BoktryckeriStilar.

LagUtskottets yttrande 1:o öfver väckt fråga om bestämd förklaring, angående hvad till Politiemål bör hänföras; 2:o öfver gjordt förslag, att ÖfverStåthållareEmbetet i Politieärender hädanefter må blifva ställdt under Hof-Rättens granskning, samt de Protocoller och Domböcker, som der hållas, till HofRätten varda inlemnade.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Memorial 1:o angående yrkad förändring af de rörande Enskiftesdelningar utfärdade Författningar; 2:o öfver väckt motion om upphäfvande af förbud mot landsköp.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Betänkanden 1:o i anledning af föreslagne åtgärders vidtagande till den Veneriska Smittans utrotande; 2:o rörande yrkadt upphäfvande af Stockholms Stads rättighet att uppbära Parm-, Torg- och Renhållningspenningar, då hö, halm, ved och

brännkol införas, samt af Landtmannens åliggande att i vissa Städer erlägga Våg- och Mätarepenningar för inkommande varor.

Remitterat till

StatsUtskottet ExpeditionsUtskottets Memorial angående förvaringsrum för öfverblifvande Exemplar af Bihanget till RiksStåndens Protocoll.

Stats- och BancoUtskottens 2:ne Memorial af Friherrarne *Staël von Holstein, C. L.* och *Anckarsvärd, C. H.*, angående yrkad undersökning om Götha Canal DiscontDirections förhållande i afseende på den till Canalarbetets fortsättande gjorde försträckning af 1,100,000 R:dr m. m,

Öfverlemnat till förstärkta Stats-Utskottets pröfning de uti BevillningsUtskottets ytterligare Utlåtande den 26 Mars angående grunderna för den blifvande Bevillningen, framställde alternativer; äfvensom samma Utskotts uti Memorial af den 6 dennes gjorda anmälan, att BondeStåndet förblifvit vid dess förut fattade beslut i de delar, som angå Capitationsafgiften och beskattningen af vissa öfverflödsvaror, men deremot fränträdt detsamma i frågan rörande Bevillningsgrunden för 2:dra Artikeln, och i den delen instämt i Utskottets afgifna och af de öfriga RiksStånden gillade förslag, hvarigenom 2:dra Puncten bland de af Utskottet framställda omröstningsfrågor förfaller.

§. 3.

Af nu ankomna ProtocollsUtdrag inhemtades, att Vällofl. BorgareStåndet

Bifallit

StatsUtskottets Betänkanden, N:o 123, angående Flyinge och Dalby StuteriInrättningars Stat; N:o 124, angående upphörandet af de till nämnde Kungsgårdar utgjorde dagsverksskyldigheter; N:o 125, angående projecterad Aflöningsstat för Ulricsdals Kongl. Lustslott; N:o 126, om förändring och lindring i Salpetergärdens utgörande; N:o 127, angående Bokhållaren *Carl Sunds* utbekommande af Mantalsskrifvare-provision för åren 1811 och 1812, R:dr 44: 5 sk.; N:o 128, utbetalning af Begrafningshjelpen 271 R:dr 32 skill. efter Secreteraren *Morin*.

BancoUtskottets, N:o 17, angående den nya Myntordningen; N:o 18, angående frågan om rättighet, att i Banquen, mot Svenskt Speciemynt, tillbyta sig myntadt Guld och Silfver; N:o 20, om förlängning i præscriptionstiden för Låns omsättning i BancoDiscontVerket; N:o 21, om tidigare föredragande och utgifvande af Banquens FastighetsLån; N:o 22, om närmare bestämmande af rättigheten för Bolag och Corporationer, att i Banquen upptaga Lån på fast Egendom; N:o 23, rörande de vid BancoDiscontVerket erforderlige Vederhäftighetsbetyg och ökning i antalet af Verkets Styresmän; N:o 24, om understöd för Södertelje Canal.

Stats- och BancoUtskottens: N:o 19, angående justering inför båda Utskotten gemensamt af de föreskrifter, som skola gälla för Rikets Ständers båda PenningeVerk.

LagUtskottets: N:o 56, angående, att Publiqua Auctoriteter, som å Kronans vägnar afsluta Contract med Enskilta, ej må vid tvist deröfver döma; N:o 65, om förlupen Makas rätt att i nytt Giftermål ingå; No: 66, om bestämd förklaring angående hvad till Politiemål hörer; N:o 67, angående SjöLagens öfverseende; N:o 68, om Jordägares företrädesrätt till Brukares lösa egendom; N:o 69, angående frågan om ändringar i nu stadgade RättegångsOrdning; N:o 70, angående förslaget om Policens ställande under Kongl. HofRättens granskning.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens, N:o 57, om förslag till förändring af EnskiftsFörfattningarne; N:o 58, angående Förordningen om Stängselskyldigheten.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets, N:o 57, angående förändring i mätningssättet af Säd och Halm.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens, N:o 60, angående förslag till förändring uti nu gällande stadgande, rörande Jordägares rätt hos Landtbo och angående Rättegångssättet vid utsökning deraf; N:o 61, rörande frågan angående rätta delningsgrunden vid Enskiften af hemman i Blekinge Län; N:o 64, i anledning af väckt fråga om upphäfvande af förbud mot Landsköp.

Antagit att hvila till nästa Riksdag

ConstitutionsUtskottets Memorial, angående: 1:o föreslaget tillägg till 9. §. RegeringsFormen;

2:o projecterad förklaring och rättelse uti RegeringsFormens 107. §., äfvensom uti 29. §. RiksdagsOrdningen; samt 3:o föreslaget tillägg uti 57. §. RiksdagsOrdningen.

Återremitterat

StatsUtskottets Betänkande N:o 129 angående Strömsholms StuteriInrättning.

Lag. samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens: N:o 59, angående väckt fråga rörande rättigheten för Allmogen i Blekinge och Skåne, att emellan Hamnar derstädes få sjöledes obehindradt föra deras Producter; N:o 63, i anledning af väckt fråga om obehindrad rättighet för Hemmansägare, att uppföra och begagna Husbehofs Vatten- och Väder-, Mjöl- och Sågqvarnar.

Afslagit

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets Utlåtande, i anledning af föreslagne åtgärders vidtagande till utrotande af den Veneriska smittan.

Instämt

med PrestStåndet uti anmodan till Riksens Ständers samtlige Utskott, att de vidlöftiga Utlåtanden, hvilkas tryckning kunde fordra en längre tid, må varda skriftligen inlemnade till RiksStåndens granskning.

§. 4.

Enligt meddelade ProtocollsUtdrag, hade Hedervärda BondeStåndet

Bi-

Bifallit nedannämnde Betänkanden och Utlåtanden, nemligen

Från BancoUtskottet: 1:o i anledning af väckta frågor om tidigare föredragning och utgifvande af Banquens FastighetsLån; 2:o i frågan om närmare bestämmande af rättigheten för Bolag och Corporationer, att i Banquen upptaga Lån å fastigheter; 3:o i anledning af erhållne Remisser, dels rörande de vid BancoDiscontVerket erforderlige Vederhäftighets-betyg, dels angående förökning i antalet af Verkets Styresmän; 4:o i fråga om understöd för Södertelje Canal- och Slussverks fullbordande; 5:o rörande specificerade förteckningars insändande öfver Assignationer, som på Banquen utfärdas.

Från LagUtskottet: 1:o af den 5 Mars, öfver den af Friherre *Mannerheim*, *L. A.*, väckta fråga, det de Publique Auctoriteter, som å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar afsluta Contracter eller Afhandlingar med Enskilda, ej må äga, att, vid tvist om uppfyllande och tolkning deraf, sjelfve deröfver döma; 2:o öfver af Grefve *Gyllenborg*, *J. H.*, väckt fråga om bestämd förklaring angående hvad till Politiemål hänföras bör; 3:o öfver ett af Grefve *Gyllenborg*, *J. H.*, uti till Höglofl. Ridderskapet och Adeln ingifvet Memorial, gjorda förslag till åtskilliga ändringar uti nu stadgade RättegångsOrdning; 4:o angående Hr *Grönhagens*, *Gustaf*, gjorda förslag, att ÖfverStåthållareEmbetet i Police-ärender hädanefter må blifva ställdt under HofRättens granskning,

samt att de Protocoller och Domböcker, som der hållas, till HofRätten varda inlemnade.

Ifrån sammansatte Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten: 1:o öfver de flera framställda förslag till förändring uti Allmänna Lagens Stadganden och genom Kongl. Förordningen den 9 Febr. 1812 meddelte föreskrifter om Stängselskyldigheten; 2:o öfver den inom Hederv. BondeStåndet väckta fråga, rörande rättighet för Allmogen i Blekinge och Skåne, att emellan Hamnarne derstädes få sjöledes obehindradt föra deras producter; 3:o i anledning af Herr *von Engeströms*, *J. D.*, gjorda förslag till förändring uti nu gällande Stadganden, rörande jordägares rätt hos Landtbo och angående Rättegångssättet vid utsökning deraf; 4:o öfver RiksdagsFullmäktigen *Olof Månssons* från Blekinge Län förslag, angående rätta delningsgrunden vid Enskiften af Hemman i berörde Län; 5:o angående gjordt yrkande, om obehindrad rättighet för Hemmansägare, att uppföra och begagna Husbehofs Vatten- och Väder-, Mjöl- samt Sågqvarnar, och

Från Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet: 1:o i anledning af gjord hemställan, om en Comités inrättande i hvarje Församling, till utdelande af de Spannmåls-understöd, som af Kongl. Allmänna MagazinsDirectionen lemnas, samt 2:o i anledning af föreslagne åtgärder till Veneriska smittans utrotande.

Från Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten, öfver Riksdagsmannen *Per Jonssons* motion, om HusbehofsMjölqvarnars befrielse från Skattläggning.

Lagt till Handlingarna:

LagUtskottets förnyade Utlåtanden, angående 1:o förlupen Makas rättighet, att i nytt Giftermål ingå; 2:o åtgärders vidtagande till SjöLagens öfverseende; och 3:o sökt företrädesrätt af Jordägare till Brukares lösa Egendom.

Återremitterat nedannämnde Betänkanden och Memorial, nemligen:

StatsUtskottets, angående 1:o föreslagen förändring och lindring i Salpetergärdens utgörande af Hemmanen i Riket, och 2:o Strömsholms StuteriInrättning.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets: 1:o i anledning af väckt fråga om förändring uti 9. §. af Kongl. SeglationsOrdningen den 15 Juni 1774, och 2:o rörande yrkadt upphäfvande af Stockholms Stads rättighet att uppbära Parm-, Torg- och Renhållnings-penningar, då Hö, Halm, Ved och Brännkohl införas, samt af Landtmannens åliggande, att i vissa Städer erlägga Våg- och Mätare-penningar för inkommande varor.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens, i anledning af väckt motion om upphörande af förbud mot Landskop.

Öfverlemnat till förstärkta StatsUtskottets afgörande:

Utredningsmännens i aflidne RegeringsRådet *von Schewens* Sterbhus ansökning, om utbekommande af den Pension honom tillkommit, men han underlåtit att inom föreskrifven tid uttaga.

§. 5.

Enligt nu inkommet ProtocollsUtdrag af d. 1 dennes, hade, till vinnande af all möjlig skyndsamhet vid tryckningen af så väl samtlige RiksStåndens Protocoll, som Bihanget dertill, under kommande Riksdagar, samt för att bereda en större afsättning af berörde Handlingar och StatsVerket en i samma förhållande ökad ersättning för de till tryckningen åtgående kostnader, Höglofl. Ridderskapet och Adeln ansett lämpligt, det borde Riksens Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att HofCantzleren, under hvars inseende Boktryckerierne i Riket äro ställde, måtte erhålla Nådig föreskrift, att, så snart Riksdagskallelse utfärdas, låta vidtaga sådane förberedande åtgärder, hvarigenom RiksStåndens Protocoll och Bihanget kunde under Riksdagens lopp skyndsamt från trycket utgifvas; uti hvilket beslut de öfrige Respect. RiksStånden hade blifvit inbjudne att sig förena.

Efter uppläsande häraf, pröfvade PrestStåndet skäligt att uti detta beslut med Höglofliga Ridderskapet och Adeln instämma.

§. 6.

Uti Memorial af den 2 dennes anmäler ConstitutionsUtskottet, att det ställt Herr General-

Adjutanten för Flottorne m. m., Friherre *Cederström* under tilltal vid RiksRätt, i afseende på de till Befälhafvarne för en i Nåder anbefalld KustbevakningsExpedition den 8 April 1817 utfärdade Ordres.

Biskoppen, Doctor *Faxe* anförde:

Uti det beslut af Höglofl. ConstitutionsUtskottet, som nu är uppläst, har jag, lika med samtlige Högv. Ståndets Ledamöter af samma Utskott, icke deltagit. Äfven har jag reserverat mig vid flera i ämnet framställda Voterings-propositioner. Att rösta i *allmänhet*, om den, mot hvilken anmärkning skett, skall frias eller fällas, har jag för min del icke kunnat förena med laga ordning, dels för det en sådan proposition är för allmän och icke bestämdt hänförd till de §, §. i Grundlagarne, hvilka den åklagade förmenes hafva öfverträdt, dels derföre, att Contra propositionen var så uppställd, att om Pluraliteten röstade för fällande å saken, skulle, genom en följande proposition, de Ledamöter tvingas, att i votering genom lyckta sedlar, förklara den brottslig, som de genom öppen votering frikänt.

Den reservation, som vid Betänkandets expedierande jag till Utskottets Protocoll anmälte, vägrades mig, emot 57. §. RiksdagsOrdningen, att blifva till Respective RiksStånden följaktig. Skälet dertill hämtades af det beslut Utskottet tillförene fattat, att enskilte Ledamöters utlåtande i Anmärkningsmål, som med Riksens Höglofl. Ständers rätt afgöras, icke böra till Respect. Stån-

den ingå. Men man ville icke inse skilnaden emellan särskildt Memorial, som utvecklar saken, och en enkel reservation, som blott innefattar ett tillkännagifvande, att man i beslutet icke deltagit.

Med Biskoppen, Doctor *Faxe* conformerade sig Professoren, Doctor *Wijkman*.

Memorialet lades till Handlingarne.

§. 7.

Likaledes upplästes ConstitutionsUtskottets Utlåtande af den 3 dennes, i anledning af gjorde anmärkningar emot GeneralAdjutanten för Flottorna och Foredraganden i Krigsärender, då Prosten Lector *Fröberg* anmärkte, att det tillhörer Kongl. Maj:t och Rikets Ständer, att bestämma de Författningar, efter hvilka ett felande StatsRåd eller Foredragande bör bedömmas.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* erinrade att berörde Memorial endast blifvit RiksStanden till kännedom meddeladt, utan att någon öfverläggning derom kunde äga rum; äfvensom att Ansvarighetslagen för StatsRådets Ledamöter icke är uti RegeringsFormens 106. §. bestämdt åberopad.

Biskoppen, Doct. *Faxe* erkände, att uttrycket uti 106. §. i *den särskilta Författning, som till bestämmande af sådant ansvar af Konungen och Riksens Ständer fastställd varder*, bör ändras till bestämdt åberopande af AnsvarighetsLagen: hvilket Biskoppen åtog sig att inom ConstitutionsUtskottet anmärka.

Professoren *Forssell* önskade, att denna nödvändiga rättelse, så fort i laglig ordning ske kan, må blifva förskaffad.

Häruti instämde Prosten *Wijkman* m. fl.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att ofvanberörde Memorial skulle läggas till Handlingarne.

§. 8.

Föredrogs efterföljande af EcclesiastiqueUtskottet föreslagna underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t:

S. A. K.

Sedan BondeStåndet under nuvarande Riksdag underdånigst anhållit, att Kyrkoherdarnes föreningar med Församlingarna om de förres Lönerättigheter måtte för evärdliga tider fastställas, har Tit. i Nåder deröfver infordrat PrestStåndets underdåniga Utlåtande.

Skäl för detta yrkande hämtas af en förmodad farhåga, att sedan den tid af 25 eller högst 50 år, på hvilken sådana öfverenskommelser efter nu gällande Författningar få ingås, förflutit, skola nya anledningar uppkomma till tvister emellan Lärare och Åhörare. Att förekomma desse, såsom medförande de äfventyrligaste följder, föreslås i underdånighet conventioners fastställande för evärdliga tider.

PrestStåndet delar med BondeStåndet lika tänkesätt om nödvändigheten, att vidtaga nödige

mått och steg till bibehållande af den enighet och det upprigtiga förtroende, som för de vigtigaste ändamål böra stadga den nära förbindelse emellan Kyrkoherde och Församling, hvilken för deras inbördes tillfredsställelse är så väsendtlig. Men Ståndet inser likväl icke, att stridigheter nödvändigt skola uppkomma vid förbemälde Föreningars slut. Erfarenheten af deras rättvisa och billighet kunna säkrast grundlägga deras förnyande och fortsättning. Om i motsatt händelse något skulle finnas i dem menligt eller mindre lämpligt, antingen för den ena eller den andra contraherande parten, tyckes det snarare öka det inbördes förtroendet, att sådant afhjelpes, än om genom tidernas förändrade skick antingen Pastor eller Församling framgent skulle blifva lidande, medelst öfverenskommelsens orubbelige bestånd, en omständighet, som lika länge skulle underhålla missnöjet dem emellan.

Utom denna anmärkning, hvilken torde vara tillräcklig att bedömma, i hvad mohn Bonde-Ståndets yttrade fruktan för blifvande tvister är valgrundad, förekomma i PrestStåndets tanka, de mest vigtiga skäl emot det uppgifna förslaget. Om detta hufvudsakligen skulle motverka föreningars afslutande, som så upprigtigt önskas af PrestStåndet och vid Riksdagar så ofta yrkas af BondeStåndet, om det innefattar något obilligt, eller icke verkställbart, eller hindrar andra nyttiga inrättningar, finner PrestStåndet de mest grundade anledningar, att det samma i underdånighet afstyrka.

Det icke ovanliga hinder för conventioners ingående, är betraktelsen öfver vigten, att fatta beslut, som binda efterkommande. En Kyrkoherde, mon om sine Åhörares vänskap och tillgifvenhet inser för egen del föga svårighet, att för sin tid öfverenskomma om rättigheter med älskade åhörare; men när frågan blir att villkoren skola förbinda efterträdare, att hans handling bedömes af dem, att den kan gifva anledning till deras missnöje, och klander öfver hans åtgärd, när hans redliga uppsåt och ömt bevekande skäl med honom försvunnit i grafven, nödgas han blifva försigtig och varsam, och skulle, må hända, helst undvika, att medverka till föreskrifter för kommande slägter. Enahanda tankar hysa en mängd Tiondegifvare. De äro sällan ovillige att för kortare tid contrahera med sine Pastorer; men när ett annat sätt att utgöra Presträttigheter framställes, än det vanliga, och detta utsträckes för flera år, uppstår en billig farhåga för efterverldens dom. De äro osäkre om deras åkerbruk, handtering, näring och andra ekonomiska anstalter bibehållas i lika skick: de äro ovisse, om icke deras hemmans-onera skulle framdeles ökas eller förändras, de äro villrådige (och hvem skulle misstyda deras tänkesätt?) huruvida de drista knyta förbindelser för Barn och Barnabarn. När dessa betänkligheter, som äro till sin grund lika billige, som de till sin verklighet äro af erfarenheten bestyrkte, förekomma på de flesta ställen, hvarest fråga uppstår om temporaira föreningar, men desse likväl underlättas genom villkoret, att icke beständigt fortfara, skulle ofelbart ett påbud om conventioners orubbliga be-

stånd afskräcka både Läraren och Åhöraren att företaga öfverläggningar i detta ämne. Det goda ändamålet af Kongl. Kungörelsen den 3 April 1816 skulle alldeles förfelas. Man emottog eller aflemnade Presträttigheter efter Författningar och praxis hellre, än man uppkastade ett tvistämne, som ingendera parten dristade sedermera vidröra.

Det skulle synas, som ifrågavarande öfverenskommelser dock skulle kunna blifva beständige, der Enskiften äro fullbordade. Men äfven der möta svårigheter. För det närvarande nyttjar Allmogen i synnerhet, de bönder, som i byelagen blifvit qvarliggande, hela sin jordrymd till Åker. Om conventioner uppgjordes efter nuvarande afkastning, skulle de i framtiden blifva tryckande, när Allmogen hunnit till öfvertygelse om nödvändigheten af större höbol och mera utvidgad Ladugård.

Hvarest åter Enskiften icke ännu hunnit fullbordas eller ens blifvit påtänkte, och detta inträffar likväl på de fleste orter i Riket, skulle det vara ännu mer olämpligt, att fordra varaktighet af de föreningar, som emedlertid på någon bestämd kortare tid afslutas. Genom enskiften blifva både jordens brukningssätt, Hemmansägares hushållningsgrunder, och hela planen för Åkerbruket, och boskapsskötsel uti Byelagen förändrade. Öfvere skommelser om Presträttigheter, grundade på Hemmanens nuvarande beskaffenhet, medförde vid blifvande Enskiften ofelbart de största olägenheter för de å ännu icke odlad jord utflyttande Åboers Presträttigheters utgörande. Bestämd Spannmålsafgift kunde icke fordras af dessa, som icke sjelfve njuta någon Sädesafkastning. Nödvändigheten påkallade således i detta fall förändring af conventionen och tyckes otvifvelaktigt bestyrka olämpligheten af ifrågavarande föreningars fortfarande bestånd.

De möjliga ombyten i lefnadssätt, åkerbruk, näringar och slöjder, som en aflägsen framtid kan bereda; de tillfälliga händelser hvilka i ett Land af så olika beskaffenhet, som detta, kunna inträffa, men lika säkert föranleda till hufvudsakliga förändringar i olika Orters hushålls-sätt, tyckes dessutom tydligen ådagalägga det oriktiga i grundsatsen, att stadga Ekonomiska Författningar för evärdeliga tider. Detta upplyses ock säkrast af sådane conventioner, som ingångne för 50 à 100 år tillbaka, för närvarande klandras derföre, att de icke äro passande för tiden.

När härtill kommer, att Författning om oftanämnde föreningars beständighet skulle lägga hinder i vägen för delning af de större och vidsträcktare Pastorater uti de Norra och Vestra delarne af Riket, hämtar PrestStåndet ett förnyadt skäl, att tvifla om det ifrågasatta förslagets både nytta och möjlighet. Det lärer icke kunna bestridas, att en så beskaffad delning i vissa trakter skulle blifva ett befordringsmedel af jordodlingar och näringar: men PrestStåndet inser icke, huru detta kunde verkställas, om Presträttigheterne i dessa Församlingar voro både i afseende på varor, uppbördssätt och depositions-

ställe så bestämde genom convention, att deruti icke kunde företagas någon förändring.

Härvid skulle äfven kunna komma i betraktande den möjligen inträffande händelse, att någon Församling skulle under en åldrig och svag Kyrkoherde kunna begagna tillfälle, att afsluta en för blifvande Pastorer menlig öfverenskommelse. Dess anmälan till stadfastelse borde väl lätt kunna förekommas genom den pröfning deraf, som är uppdragen Konungens Befallningshafvande och Consistorium. Men då begge contrahenterne förklarat sig nöjde och ett bestridande af öfverenskommelsen kunde grundlägga ett kanske vådligt frö till oenighet emellan Lärare och Åhörare, tyckes det icke vara oförmodligt, att föreningen antogs och till stadfästelse i underdånighet anmältes. PrestStåndet fäster likväl icke vid denna anmärkta omständighet något hufvudsakligt afseende, då den tilläfventyrs högst sällan kan inträffa, men dristar hysa det hopp, att Tit. af de förut i underdånighet andragna skäl Nådigst värdes finna, huru vigtiga anledningar de äro, på hvilka PrestStåndet grundar sin underdåniga anhållan, det måtte BondeStåndets underdånigst ingifne hemställan, om ifrågavarande föreningars bestånd för evärdliga tider, icke vinna Nådigt bifall.

Hvad PrestStåndet skulle önskat vara uteslutet i nyssnämnde underdåniga hemställan, är BondeStåndets uppgift, "att Presträttigheterne äro "på många ställen tryckande för Församlingarne "att utgifva, och att efter all förmodan en större

"eller mindre tillökning måste medgifvas vid in-"träffande nya öfverenskommelser". Att det senare alldeles icke kan vara att befrukta, lärer anses så mycket säkrare, som erfarenheten nogsamt bestyrkt, att medgifvande af ett högre belopp Presträttigheter, än de Författningarne bjuda, aldrig varit af någon Församling erkändt, och kan af ingen Embetsman, utan ansvar, yrkas. Då intet ställe är uppgifvet, hvarest desse afgifter skola vara tryckande, kan PrestStåndet icke bedömma, huruvida sig så förhåller, men Ståndet är förvissadt derom, att den säkraste utväg att förekomma alla missnöjen, är afslutandet af sådane öfverenskommelser, som grunda sig på billighet, rättvisa och inbördes tillgifvenhet.

Med djupaste &c.

§. 9.

Uti Memorial af den 9 dennes tillkännagifver Förstärkta StatsUtskottet, att Capitations afgiften, med 85 Ja emot 34 Nej, blifvit bibehållen, samt att, med 67 Ja emot 52 Nej, blifvit beslutadt, att den föreslagna Öfverflöds-afgiften skall utgå genom taxering af vissa Öfverflöds-Articlar.

Lades till Handlingarne.

§. 10.

BevillningsUtskottets Förslag, N:o 7, till en förnyad ChartæSigillatæFörordning föredrogs å nyo, men lades, på fleres begäran, åter på bordet.

§. 11.

I ett sammanhang föredrogs StatsUtskottets förnyade Utlåtande, N:o 132, angående aflöning för RiksStåndens och Utskottens Secreterare, Notarier, Cantzlister och VaktBetjening, jemte Vällofliga BorgareStåndets och Hederv. BondeStåndets ProtocollsUtdrag af denna dag, rörande samma ärende, då Professoren, Doctor *Wijkman* förklarade, att han, för sin del, lika med Hederv. BondeStåndet, icke kunde inse, mindre gilla, de skäl, på hvilka StatsUtskottet, med frångående af Herr Grefvens och LandtMarskalkens samt Herrar Talmäns och Utskottens Ordförandes Förslag, tillstyrkt minskning uti den aflöning, som vid nyssföregående Riksdagar varit Ståndens och Utskottens Notarier, Cantzlister och Vaktbetjening anslagen. Ty då Hyror och Lifsmedel nu äro lika dyra, om icke dyrare, än vid föregående Riksdagar, samt enär göromålens mängd för ingen del kan anses minskad, alltså och då dertill kommer, att alla de personer, hvilka uti nämnde Tjenstebefattningar ägt en grundad anledning att vänta en lika afloning, som vid föregående Riksdagar tillstyrkte Professoren, att Ståndet, lika med Vällofl. BorgareStåndet, må antaga och bifalla det förslag och den hemställan till afloning för nämnde Tjenstemän och Betjente, som Herr Grefven och LandtMarskalken samt Herrar Talmän under den 4 nästl. Febr. meddelat.

Häruti hördes många instämma.

Prosten, Doctor *Genberg* begärde att till Protocollet skulle antecknas, det han igenom sjukdom varit hindrad att deltaga i StatsUtskottets öfverläggningar rörande detta ärende.

Professoren, Doctor *Wijkman* yttrade vidare, att då han, på ofvan anförde skäl, tillstyrkt antagandet af Herr Grefvens och Landtmarskalkens samt Herrar Talmäns förslag till aflöning för Ståndens och Utskottens Notarier, Cantzlister och Vaktbetjening, han icke desto mindre, lika med StatsUtskottet, trodde, att Riddarhus Fiscalen, hvilken aldrig tillförene, då Riksdagar varit hållne uti Stockholm, erhållit arfvode af StatsVerket, icke eller nu borde något sådant undfå.

Häruti instämde Prosten *Svedelius*, med tillstyrkande, att Högv. Ståndet må helt och hållet instämma uti Vällofl. BorgareStåndets beslut, hvarest endast Ståndens och Utskottens Secreterare, Notarier, Cantzlister och Vaktbetjente, men icke RiddarhusFiscalen, omnämnas.

Med Prosten *Svedelius* conformerade sig många, under anhållan om Proposition, hvilken af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställdes, då PrestStåndet fann för godt, att lika med Vällofl. BorgareStåndet antaga och bifalla det förslag och den hemställan till aflöning för nämnde Tjenstemän och Betjening, som Herr LandtMarskalken och Herrar Talmän, i sammanträde med Utskottens samtlige Ordförande, i detta afseende under den 4 sistl. Febr. meddelat, på sätt uti StatsUtskottets förut i detta mål afgifne Betänkande, N:o 98, innefattas; äfvensom att den blifvande aflöningen må till och med den 28 sistl. Februarii nu genast få uppbäras.

Hvad åter beträffar den inbjudning, som Hederv. BondeStåndet meddelat, till deltagande uti

dess redan fattade beslut, angående den tillökning, som vidare kan komma att tilldelas Riks-Ståndens Ordinarie Notarier och Ordinarie Cantzlister, i likhet med hvad som vid 1815 års Riksdag skett, ansåg PrestStåndet icke någon åtgärd kunna för närvarande vidtagas, utan vara ett ämne, som, i öfverensstämmelse med hvad Herr LandtMarskalkens och Herrar Talmäns ofvanberörda nu gillade hemställan innehåller, närmare Riksdagens slut bör komma under särskild pröfning.

§. 12.

Efter förnyad föredragning lemnade PrestStåndet sitt bifall till följande Utlåtanden, neml.

BevillningsOch EkonomiUtskottens:

N:o 8 angående inrättning af tätare Postgång emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen.

BevillningsUtskottets:

N:o 9 om upphäfvande af särskild bevillning för Gästgifverier, der verkligt Skjutsombyte finnes.

— 10 om personers Skattskrifning vid Bruken.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets:

N:o 71 om fortfarande af det mot Utländska Öfverflöds-varor utfärdade förbud; hvaremot PrestStåndet ogillade sistnämnde Utskotts Betänkande, N:o 68, om förändring i 9. §. af Kongl. Maj:ts förnyade SeglationsOrdning d. 15 Junii 1774.

§. 13.

§. 13.

Justerades de ProtocollsUtdrag, hvilka borde expedieras, angående Ståndets under denna Session fattade beslut.

Ståndet åtskildes.

In Fidem

J. U. Almquist.

Tisdagen den 14 April 1818,

klockan 10 förmiddagen.

§. 1.

Sedan PrestStåndet, i anseende till Prosten, Doct. *Stenhammars* sjukdom, anmodat Herrar Electorer att utse en Ledamot, som, under bemälte Doctors sjuklighet, skulle intaga hans ställe inom StatsUtskottet, så inhämtades af nu föreredt ProtocollsUtdrag, att Theol. Lectoren, Doctor *Eurén* dertill blifvit behörigen vald, hvilket igenom Utdrag af Ståndets Protocoll skulle honom till bevis meddelas.

§. 2.

Justerades Ståndets Protocoll för Förmiddags-sessionen d. 11 dennes.

§. 3.

Till väljande af Riksens Höglofl. Ständers JustitiæOmbudsman och dess Suppleant, blefvo af PrestStåndet nedanskrifne Electorer i laga ordning utsedde, nemligen:

Biskoppen m. m., Doct. *von Rosenstein*,
Biskoppen m. m., Friherre Doct. *Mörner*,
Professoren, Doct. *Sv. Wijkman Casp:son*,
ÖfverHofPredikanten, Doct. *C. P. Hagberg*,
Prosten, Mag:r *J. Hagberg*,
Prosten, Mag:r *Svedelius*,
Prosten, Mag:r *Aspelin*,
Prosten, Mag:r *S. J. Almquist*,
Prosten, Mag:r *Rönbeck*,
Prosten, Mag:r *Palm*.
Prosten, Mag:r *Fornander* och
Professoren, Mag:r *Kölmark*;

samt till Suppleanter:

Prosten, Doct. *Renström*,
Theol. Lect., Doct. *Knös*,
Prosten, Lect. *Fröberg*;

hvilket igenom Utdrag af Protocollet skulle dem till bevis meddelas.

§. 4.

Anställdes behörigt val af PrestStåndets 12 Ledamöter uti den Nämnd, som, till följe af RegeringsFormens 103. §., äger att genom omröstning sig utlåta. angående Högsta Domstolens Ledamöter, hvarvid nedanskrifne erhöllo de fleste rösterne, nemligen:

Biskoppen m. m., Doct. *v. Rosenstein*,
Biskoppen m. m., Doct. *Murray*,
Biskoppen m. m., Friherre Doct. *Mörner*;
Biskoppen m. m., Doct *Faxe*,
Biskoppen m. m., Doct. *Eberstein*,
Pasor Primarius m. m., Doct. *Drysén*,
Professoren, Mag:r *Forssell*,
ÖfverHofPredikanten, Doct. *Hedrén*,
Prosten, Mag:r *Ek*,
Theol. Lect., Doct. *Knös*,
Prosten *Österman* och
Prosten *von Sydow*;

hvarjemte till Suppleanter blefvo utsedde:

DomProsten, Doct. *Graffman*,
Prosten *Leffler* och
Prosten, Doct. *Renström*;

hvilka fördenskull igenom ProtocollsUtdrag skulle till nämnda befattning legitimeras.

§. 5.

I behörig ordning blefvo nedanskrifne utsedde att vara PrestStåndets Electorer vid förestående val af Ledamöter uti TryckfrihetsComitén, nemligen:

Biskoppen m. m., Doct. *von Rosenstein*,
Biskoppen m. m., Doct. *Almquist*,
Professoren m. m., Doct. *Sv. Wijkman*;
Kongl. ÖfverHofPred. m. m., Doct. *Hedrén*;
Professoren, Mag:r *Thyselius* och
Prosten, Doct. *Genberg*;

samt till Suppleanter:

Biskoppen m. m., Doct. *Faxe* och
Biskoppen m. m., Doct. *Eberstein;*

hvilket medelst ProtocollsUtdrag skulle dem till bevis lemnas.

§. 6.

På Nådig befallning tillsänder HofCanzleren m. m. Herr Friherre *af Wetterstedt* Ståndet vidimerade Afskrifter af Kongl. Majts Nådiga Resolutioner uppå Riksens Ständers underdåniga Skrifvelser angående: 1:o CantzliAfgifter vid Ansöknings- och BesvärsSkrifter i enskildta Mål; och 2:o PassContoirs inrättande på tjenliga ställen i alla Rikets Län.

§. 7.

Jemlikt nu ingifna ProtocollsUtdrag, hade Höglofl. Ridderskapet och Adeln

1:o Bifallit: 1:o StatsUtskottets förnyade Utlåtande, N:o 136, angående Pensioner för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens f. d. Lärare, med det tillägg, att CantzliRådet *Tannström* borde oafkortadt till godo njuta den honom tillagde Pension, utan afseende å den lön på Stat bemäld CantzliRåd framdeles kunde erhålla; 2:o LagUtskottets Betänkande, N:o 72, om förändring uti nu stadgade sätt för uppenbar Kyrkoplikts verkställande, med antagande af det deruti föreslagna första Alternatif, eller att absolutionen icke må tillbakahållas, blott af det skäl, att den till Kyrkoplikt domde personens begrepp i Saligheteläran finnas mera inskränkte; 3:o ExpeditionsUtskottets Memorial, om ändring i underdåniga Skrifvelsen, angående Westerbottniska Länet.

2:o Låtit bero vid StatsUtskottets Memorial, N:o 41, angående Herr Öfversten *Siljversköld*s Accords-ersättning.

3:o Lagt till handlingarne ConstitutionsUtskottets 2:ne Memorial, det ena angående GeneralAdjutanten för Flottorne, Herr Friherre *Rudolf Cederströms* ställande under tilltal inför RiksRätt, samt det andra i anledning af gjorde anmärkningar mot GeneralAdjutanten för Flottorne och Föredraganden för Krigsärenderna; äfvensom StatsUtskottets förnyade Utlåtanden, 1:o om bidrag af Statens medel för PoliceInrättningens i Götheborg underhållande; 2:o om ytterligare medel för Södertelje CanalInrättning; 3:o om Löners anslående för LänsNotarier och LandsContorister; 4:o rörande föreslagne Prestebolsfriheter för nya eller framdeles blifvande Kyrkoherde- och CapellansBoställen, samt 5:o angående f. d. vice Talmannen *Jon Jonssons* Motion om Tullgarns Kungsgårds öfverlemnande till H. K. H. KronPrinsen.

4:o Afslagit StatsUtskottets förnyade Utlåtande angående indragning af Talmäns tafflarne.

5:o Återremitterat Constitutions Utskottets 2:ne Memorial, innefattande 2:ne föreslagna tillägg uti 9. och 107. §. §. RegeringsFormen, samt 29 §. Riksdags-Ordningen: jemte LagUtskottets

Betänkanden; 1:o öfver den af Herr Friherre *L. A. Mannerheim* väckta fråga, det de publique Auctoriteter, som å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar afsluta Contract eller Afhandlingar med Enskilde ej må äga att, vid tvist om uppfyllande och tolkning deraf, sjelfve deröfver döma; och 2:o om granskning af PoliceFörfattningarne, rörande sysslolöse personers försändande till Arbets- eller Correctionshus.

6:o Remitterat till LagUtskottet: Ett Memorial af Herr *Oxehufvud, Bo*, rörande granskning och förbättring af 1805 års Legostadga.

7:o Till förstärkta StatsUtskottets afgörande öfverlemnat frågan om framlidne RegeringsRådet *von Schevens* Arfvingars fordran.

8:o Till afgörande vid nästa Riksdag godkänt ConstitutionsUtskottets Förslag till tillägg i RiksdagsOrdningens 57. §.

9:o Instämt med PrestStåndet uti anmodan till Utskotten, att skrifteligen meddela deras vidlyftigare Betänkanden och Memorial, äfvensom uti Prest- och BorgareStåndens beslut, att underrätta Utskotten om innehållet af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, angående Riksdagens förlängande.

§. 8.

Af upplästa ProtocollsUtdrag inhämtades, att Vällofl. BorgareStåndet

1:o Bifallit nedanskrifne Betänkanden, nemligen:

Stats- och LagUtskottens: N:o 130, angående Herr *I. D. von Engeströms* Memorial, om årliga Lagsamlingar.

StatsUtskottets N:o 133, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående reglerande af de Kongl. Hofvens StatsSummor; N:o 134, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, om medels anslående till kostnaderne vid Kongl. Maj:ts Kröning; N:o 137, i anledning af förekomne anmärkningar vid Utskottets yttrande, om bidrag af Statens medel för underhållande af PoliceInrättningen i Götheborg; N:o 138, angående gjorde anmärkningar vid Utskottets yttrande, om ytterligare medel för Södertelje CanalInrättning; N:o 139, angående gjorde anmärkningar vid Utskottets yttrande, om Löners anslående för LänsNotarier och LandsContoirister; N:o 140, i anledning af förekomne anmärkningar vid Utskottets Utlåtande, rörande föreslagne Prestbohlsfriheter för nya eller framdeles blifvande Kyrkoherde eller CapellansBoställen; N:o 141, angående gjorde anmärkningar vid Utskottets yttrande beträffande Tullgarns Kungsgårds öfverlåtande till Hans Kongl. Höghet KronPrinsen; N:o 142, i anledning af skedde anmärkningar vid Utskottets Utlåtande, angående Herr Öfversten *Silfversköld's* Accords-ersättning; N:o 135, öfver gjorda anmärkningar vid Utskottets yttrande, om indragning af TalmänsTafflarne, med det uti berörde Utlåtande hemstäldta tillägg, att kostnaderne till StåndsKlubbarne och öfrige oundgängliga depenser för den representation, som af Herr Landt-Marskalken och Herrar Talmännen måste iakt-

tagas, böra af RiksdagskostnadsSumman godtgöras och utgå.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens: N:o 62, angående HusbehofsQvarnars befrielse från Skattläggning.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets: N:o 77, om föreslagen ändring uti Tjenstehjons flyttningstid.

2:o Förblifvit vid dess den 24 Febr. fattade beslut, angående Pensioner för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens f. d. Lärare, med tillägg, att de till Herr CantzliRådet *Tannström* och Herr RegeringsRådet *Le Moine* utgående Pensioner böra, på sätt StatsUtskottet nu föreslagit, ifrån och med innevarande års början, komma dem till godo.

3:o Återremitterat

1:o Stats- och LagUtskottens Betänkande: N:o 131, om Löneförbättring för Häradshöfdingarne.

2:o BancoUtskottets: N:o 26, om allmänt kungörande af Banco-Sedelstockens belopp för hvarje år.

3:o LagUtskottets: N:o 71, öfver den af Hr *E. G. Holm* väckta motion om granskning af PoliceFörfattningarne, rörande sysslolösa personers försändande till Arbets- eller Correctionshus, samt angående Vederbörandes skyldighet, att till Riksens Ständers JustitiæOmbudsman inskicka de beslut, som, rörande personers dömmande till krigstjenst eller användande till Corrections-arbete, varda meddelade, och N:o 72, om förändring uti nu stadgade sätt för uppenbar kyrkoplikts verkställande.

Ståndet åtskildes.

In fidem,
J. U. Almquist.

Onsdagen den 15 April 1818,

förmiddagen.

§. 1.

Justerades Ståndets Protocoll för EftermiddagsSessionen den 11 i denna månad, äfvensom Protocollet för nästlidne gårdag.

§. 2.

Efter förnyad föredragning af StatsUtskottets Utlåtande, N:o 135, öfver gjorda anmärkningar vid dess första Betänkande, angående indragning af TalmänsTafflarne, pröfvade PrestStåndet för sin del skäligt, att, med ogillande af Förslaget till berörda indragning, förklara, att, i afseende på TalmänsTafflarne, bör förblifva vid hvad hitintills öfligt varit.

§. 3.

Stats- och BancoUtskottens sedan den 7 i denna månad på bordet hvilande gemensamma Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, den 10 December 1817, angående Allmänna Penningerörelsen och Myntvärdets upprätthållande, föredrogs å nyo, då Professoren, Doctor *Wijkman* utlät sig sålunda:

Jag har med tillfredsställelse genomläst det nu ifrågavarande Betänkande, i afseende å den deri framlagda Financeplanen, men då deruti framställas alternativer uti 2:ne saker, hvarutinnan inom Utskottet 2:ne Stånd stadnat emot 2:ne, och hvaröfver Utlåtande nödvändigt bör afgifvas, får jag dervid yttra mina tankar.

Det första, huruvida 3 procent i Silfver skola erläggas för de fastighetslån, som under loppet af 1819 och 1820 skola utgå. Jag kan dertill för min del icke bifalla, emedan sådant strider emot 1815 års Riksens Ständers vidtagne beslut, och hvarvid Allmänheten sig tryggat. Icke utan allrahögsta nödvändighet böra Ständers beslut på sådant sätt ändras, emedan det ej allenast medför en osäkerhet, utan ock försätter den Enskilte, som derpå litat och derefter ställt sina affairer, uti en ofta ganska känbar förlust. Den för dessa åren anslagne Utlåningssumma är nu redan engagerad i förväg till de anmälte lånsökande, som efter sin anmälnings-nummer få densamma begagna. Desse hafva med mycket besvär förskaffat sig alla efter det föreskrifne reglementet erforderliga documenter, och påräknat den af

Ständerna dem tillåtna beläningssumma till viss föreskrifven tid. Då de nu engagerat sig till betalning åt sine Creditorer vid den tid de veta lånen utfalla, men vid denna tid, skola antingen ingå i oforutsedda och betungande villkor, om och då det kunde blifva dem omöjligt, att förskaffa Silfver, eller ock blifva frustrerade på det lån de med visshet påräknat och derigenom falla i Executorers hand och kanske se sin Egendom bortauctioneras, i brist på att å annat ställe erhålla den påräknade Summan, så äro de olycklige för det, att de tryggat sig till ett Riksens Ständers beslut; jag afstyrker således detta Förslag, och yrkar, att de villkor 1815 års Ständer föreskrefvo må oförändrade fortfara, enligt deras föreskrift, till 1820 års slut.

Det andra Alternativet, som till Ständerna är hemställdt, är huruvida Banquen skulle upptaga ett Inrikes Lån i Silfver till 3 millioner emot 6 procents ränta. Jag tror för det första att ett sådant Lån icke kan erhållas Inrikes. Då vid RiksDiscontens inrättande en del Actieägare, för att, i händelse af kraf i Silfver för den återstående Actiehälften, uppköpte i förväg Silfver och insatte det i Banquen emot 4 procent, för att, som sagdt är, vara att tillgå i händelse af påfordran, men sedan, då det ej skedde vid desse Sedlars företeende, återbegärdte sitt Silfver, och sådant blef förnekadt samt de endast undfingo pappers-representativ, så lemnar jag hvar och en att bedömma, om det nu är till förväntandes, att ett Lån af 3 millioner i Silfver skulle kunna upptagas af samma Publico som känner detta. Ban-

quen bör ej exponera sig, hvarken för att få ett sådant misstroende yttradt, eller framställa ett project, som verkligen i sig sjelf är att anse som en omöjlighet af inrikes Män, och under lånta inrikes namn må man väl aldrig önska att utländske män skulle blifva Fordringsägare å sådant sätt i vår Banque. Men om ock upptagandet af detta projecterade 3 millioners lån skulle, emot hvad jag tror, vara möjligt, afstyrker jag dock detta, hufvudsakligen af det skäl, att jag anser det skadligt för Banquen, ty i min tanka bor Banquen aldrig blifva låntagande och räntebetalare, hvilket sista skall minska dess tillgångar, emedan den årligen utgående räntan i silfver skall sluteligen uppfräta hela denne låntagna reela fond, då ingen lärer vilja af Banquen låna silfver för att betala ränta i silfver, utan anser jag, om tidens kraf sådant yrkar, då bättre, att Banquen blifver långifvare, än låntagare, intilldess Lånings systemet möjligen kan, efter tidernas skick, småningom förminskas, och hvad jag önskade försvinna.

I afseende å det projecterade utmyntandet af underhaltigt skiljemynt i silfver, förenar jag mig med Herr Prosten *Fröbergs* i Utskottet afgifne särskildta yttrande. Det skiljemynt vi nu äga i 2 à 4 skillingars skiljemynt är af sämre skrot och korn, än vår Riksdaler. Det har, det oaktadt, blifvit såldt efter 96 sk. cours och deröfver, samt likafullt försvunnit utur rörelsen. Om nu dylikt mynt med mera och med den tillsats af koppar skulle utspridas, att dess intrinseka silfvervaleur genast vore att anse efter 96 sk. cours, och således af lika värde med det, hvartill det förra skiljemyntet blifvit köpt, är klart, att verkan skulle blifva den samma, då den chemiska operationen att frånskilja Silfret från Kopparn, är lika för det ena, som det andra. Utmyntningskostnaden är dervid den säkraste förlusten och intet ändamål vunnet, att förtiga, det, efter min tanke, dylik myntförsämring snarare försämrar än upphjelper Banquens credit.

Med det i Betänkandet uppgifna project, att det nu varande Rörelsecapitalet må bibehållas sådant det nu är, utan ökning eller minskning, instämmer jag i det mesta. Men då Banquen årligen indrager en del deraf, och man föreslår att årligen utsprida största delen af den deraf uppstående Amortissementsfonden genom utgifvande lån, tror jag ej detta vara det rätta sättet. Jag önskar, som redan nämndt är, att det etablerade låningssystemet må, icke hastigt (hvilket skulle verka till ett motsatt ondt), men omärkbart och småningom försvinna, och följaktligen, då största delen af den inflytande Bancovinsten åter skall utspridas, så vida genom en för stark minskning i Rörelsecapitalet ett så kalladt strypsystem skall undvikas, bör, i min tanke, sådant heldre ske genom bidrag till flerfaldiga nyttiga inrättningar, såsom Canalers och nya Vägars anläggning, Flottans iståndsättande och mera dylikt, på ett sätt, att Banquen dock ej bortskänker sina förskott, och då i en mera nyttig väg samma ändamål vinnes. Jag tror att det utvidgade låningssystemet gör mer skada än gagn. Den lätta åtkomsten foder lättja, i stället för flit och arbetsamhet, och leder till mer än många onyttiga

speculationer. Vi voro före Disconternas inrättning mera lyckliga och välmående i allmänhet, och jag tror ej att vi blifva bättre, utan sämre belåtne, om, genom ett utvidgadt lånesystem, Discontböckren paradera med en otalig mängd lånskyldiga namn, eller i annan väg, slutligen en stor eller största delen af Rikets jord står pantsatt i Banquen.

Häruti instämde Prosten *Elfsberg*.

Prosten, Lector *Fröberg* yttrade:

I frågan om underhalltigt Skiljemynts utgifvande, hvaruti jag äfven särskilt till de Höglofl. förenade Utskottens Protocoll reserverat mig, samt i den punct, som rörer upptagande af ett Silfverlån utaf Banquen, hvarföre ränta skulle i Silfver à 6 procent från Banquen utgå, öfverensstämmer jag alldeles med Herr Doctor *Wijkman* och anser ett sådant Lån, så länge icke realisationsögonblicket är inne, blifva för Banquen betungande och skadligt, hvarförutan jag icke inser något skäl, att föreslå den bestämda Summan af 3 Millioner och icke så gerna 6 a 10 Millioner, hvarigenom, om en framtida realisation härmed åsyftas, densamma så mycket lättare kunde verkställas; men i frågan åter om den af Utskotten för Fastighetslånen åren 1819 och 1820 föreslagna räntas erläggande i Silfver, kan jag ingalunda dela Herr Professoren *Wijkmans* nu yttrade tanka. De grunder, som föranlåtit Utskotten till denna hemställan hos Riksens Ständer, hafva dels varit de missbruk, hvilka varit oskiljaktiga från naturen af dessa Lån, och som gjort, att den

af 1815 års Ständer åsyftade nytta, att med dem komma det betryckta Landtbruket till hjelp, alldeles icke uppnåtts. Ty då dessa Lån på det villkor meddelas, att genom den låga räntan och årliga Capital-afbetalningen, uppgående sammanlagde endast till laglig räntas belopp eller 6 för hundradet, hela skulden inom 28 år dödar sig sjelf och Capitalet således tillhör Låntagaren, lockas hvarje Fastighetsägare, att begagna en så liberal förmån, hvarigenom icke blott händer, att större delen af Sveriges fasta Egendomar är skuldsatt och pantförskrifven hos Banquen, utan ock en betydlig mängd af de förmögnaste Possessionater, hvars exempel sedermera af andra efterföljes, upplånar på detta sätt i Banquen för 3 procents ränta ett Capital, som sedan på andra händer tjenstaktigt utlånas mot 6 procents intresse, hvaraf således händer, att få af dessa meddelta Fastighetslån komma att användas till Åkerbrukets verkliga förkofran, utan snarare begagnas af de på detta sätt prioriterade Medborgarena, att af de öfriga oprioriterade, utan minsta möda, besvär eller förskyllan, emottaga som present det Lån-capital, hvilket de på sin Fastighet förstått att sig förskaffa. Dels hafva ock Utskotten af den anledning tillstyrkt Fastighetslåneräntans erläggande i Silfver, att då det icke kunnat undfalla Utskotten, huru som alla financeförslag att gifva stadga åt creditpappers-värde, som icke syfta till och icke utgå från principen af en realisation, verkställd på ett eller annat sätt, endast äro lösa palliativer, Utskotten i det Betänkande öfver detta ämne, de aflemnat till Rikets Ständer, måtte visa sig äga och erkänna denna enda rätta princip och

angifva åtminstone hoppet och möjligheten för dess framtida begagnande, och ehuru Utskotten för det närvarande nödgats lyssna till de täta ropen öfver de allmänna och enskilta behofvens kraf, hafva dock Utskotten velat i sitt finance-project inlägga ett frö till förbättring för den stund (hon kan icke vara långt aflägsen) då sinnena allmänt hunnit mogna för realisationsidéens sanning och feberskakningen efter Disconternas starka penningeflöde lagt sig hos de mångfaldiga patienterna. Ur dessa skäl hafva Utskotten ansett det billigt och rättvist, att de, som hädanefter vilja begagna de så högst förmånliga och jag vill nästan säga, orimliga Fastighetslånen, också i sin mohn må bidraga till förökande af Banquens reela fond och närmandet till den punct, hvarest man först kan säga sig stå säkert och stadigt. Detta bryter ingenting af hvad 1815 års Ständer beslutat, emedan det ej verkar retroactivt på de gifna Fastighetslånen. Det rättar blott ett misstag, som då icke insågs, och den, som icke hädanefter vill emottaga Fastighetslån på de nu föreslagna vilkor, må gerna vara dem förutan.

Prosten *Kolmodin* uppläste följande anförande:

Hvad Höglofl. Stats- och BancoUtskotten uti deras afgifna Betänkande anfört emot en för hastig indragning af det nu i omlopp varande representativa Myntet, är efter mitt omdöme ganska väl grundadt. Ty utom de skadliga följder, som ett så kalladt strypsysteme för handel och näringar kunde komma att medföra, skulle det äfven hafva den verkan, att en stor del af Rikets Invånare, genom i dessa senare åren gjorda Penningelån, Fastighetsköp, ingångna Arrende-contracter, m. m. skulle blifva i högst betydlig måtto lidande; men deremot de, som försträckt penningelånen, försålt eller emot en viss årlig summa bortarrenderat fastigheter, derigenom skulle draga en oskälig, och vid alla dessa slags afhandlingars uppgörande alldeles icke påräknad vinst. Ty då genom en sådan hastig förminskning af det representativa myntet alla varor skulle falla i nominalt värde, så skulle den, som emot en viss årlig penningesumma arrenderat en landtegendom, nödgas för arrendets erläggande använda ett långt större belopp af Spannmål och andra producter, än han vid Contractets ingående påräknat och möjligtvis kan föryttra. Samma förhållande är det med den, som köpt en egendom under beräkning af den summa i penningar, hvartill egendomens årliga producter efter då varande nominala värde skulle uppgå; och har han köpt egendomen för lånta penningar, blir han vid ett sådant förhållande alldeles ruinerad. Mig har det derföre, i anseende till det under dessa föregående åren omvexlande värdet af det representativa myntet, alltid förekommit, det alla köpe- och arrende-contracter samt låneförbindelser, så framt de ej för någondera af contrahenterne skola medföra oförutsedda förluster, borde bestämmas antingen i Silfverriksdaler eller i Bancosedlar efter dagens cours, hvarefter äfven räntan och sjelfva capitalet vid inbetal-

ningsdagen borde beräknas. Utan något sådant försigtighetsmått kunna dessa slags Contracter under ett omvexlande myntvärde ej försäkra någondera af contrahenterna för blifvande förluster, och att, vid en myntets hastiga indragning, dessa förluster måste blifva höchst betydliga, samt hvilka slags contrahenter de skola drabba, är af de anförda exemplen tydligt.

Men om Banquen, i de af Höglofl. Utskotten föreslagna vägar, nu sätter i omlopp en ny, emot alla FilialDisconternas förut i rörelsen löpande creditpapper svarande summa, förekommas dessa dryga förluster, och då kan väl ej heller, efter mitt omdöme, med något skäl klagas att ett strypsystem blifvit infördt genom FilialDisconternas upphäfvande.

Likväl, om någon verklig realisation eller Bancosedelns höjande till samma värde som Silverriksdalern, med alfvare åsyftas eller någonsin skall verkställas, så måste väl en gång början göras med Sedelmyntets successiva indragning, till det belopp som svarar emot det för hela Riket naturliga Rörelsecapital. Om Rikets Mynt bestod af Silfver eller Banquens sedlar till lika värde med Silfver, så skulle oförnekligt hela Rikets penningerörelse kunna bestridas med hälften af den hitintills i omlopp varande massan af allt slags representativt mynt. Om derföre realisationen eller Bancosedelns höjande till lika värde med SilfverRiksdalern skulle anses småningom kunna verkställas inom 25 år, så tyckes inom samma tid summan af alla slags myntre-

presentanter successivt böra förminskas till hälften emot hvad den nu utgör, och således 2 procent deraf årligen kunna indragas. Att genom Banquen en sådan operation kan verkställas, lär ej kunna betviflas, men för det reglementariska dervid måste sådana grunder bestämmas, som innehålla ett billigt afseende på alla särskildta classer af medborgare. Den genom en sådan operation uppkommande vinst och förlust emellan enskildta personer, som med hvarandra ingått köpeafhandlingar eller andra penningeaffairer, synes ej heller blifva betydlig, då den sker småningom; och långt vådligare är för dem alla närvarande ostadighet i det representativa myntets värde, då ingen vid ofvannämnde afhandlingars uppgörande kan vara säker för förluster, och alldeles icke kan beräkna, huru stora dessa förluster möjligtvis kunna blifva. Jag har för denna operations fulländande endast exempelvis nämnt 25 år. Den torde kanske fordra en längre tid, och indragnings-procenten af det representativa myntet derefter böra rättas. Men då regleringen af Rikets Financeverk för Riksens Höglofl. Ständer nu blifvit ett hufvudsakligt öfverläggningsämne, så bör väl, efter mitt omdöme, åtminstone någon slags calculerad plan uppgöras, hvarigenom så väl sättet som tiden till det hufvudsakliga ändamålets vinnande, nemligen myntvärdets reglering, närmare bestämmes.

Uti de Höglofl. Utskottens Betänkande har i beräkning blifvit upptaget, hvad Banquen för inlösen af FilialDisconternas creditpapper skall komma att betala, enligt Höglofl. Utskottens här-

om förut aflemnade särskildta Betänkande. Men detta sednare har af RiksStånden ej vunnit bifall, utan af alla fyra Stånden blifvit återremitteradt. Jag har inför detta Högvördiga Stånd vågat yttra, det jag hvarken af rätts eller billighetsgrunder kan finna skäligt, att Banquen skall göra någon slags uppoffring i anseende till Malmö och Götheborgs Disconters iråkade obestånd, helst en sådan Banquens uppoffring nu mera icke kan komma hvarken de fattigare eller mindre förmögne, utan endast få rika personer till godo, af hvilka en del genom FilialDisconternas inrättning kansk vunnit mångdubbelt mera, än hvad de nu sägas skola förlora. Inga skäl har jag sedan hört eller sett anföras, som kunna förmå mig att frångå denna öfvertygelse. Men om detta Höglofl. Utskottens Betänkande ej af RiksStånden skulle bifallas, kan jag likväl för min del icke finna, att detta skulle göra någon hufvudsaklig förändring i den af Höglofl. Utskotten nu uppgifna Financeplan; ty om, efter hvad jag i mitt förra till Högvördiga Ståndet ingifna Utlåtande vågat föreslå, Banquen med behöfliga lån beträckte alla säkra låntagare i FilialDisconterna för att der betala deras skulder, och befrias för det öde, att se deras egendom till vanpris försåld, och tillika i andra föreslagna vägar satt så mycket mynt i omlopp, som svarar emot allt det förut i rörelsen omlöpande representativa myntet, så blefve ju det så mycket öfverklagade strypsystemet ändå förekommet, utan all Banquens förlust, och utan att dess soliditet derigenom kunde skadas.

Vid hvad de Höglofl. Utskotten yttrat rörande de vid 1815 års Riksdag beviljade fastighetslånen, får jag äran anmärka: Höglofl. Utskotten synas beklaga, att Riksens Höglofl. Ständer beviljat dessa slags lån med så menliga villkor för Banquen, men så förmånliga för låntagarne, så att om desse, hvilket förmodligen många ibland dem gjort, endast använda de lånta capitalerna till utlåning åt andra emot 6 procents ränta, och med den samma till Banquen betala 2 procent på det låntagna capitalet och de öfriga 4 såsom ränta, så skola de efter 28 år hafva hela capitalet för intet. Om de skäl, som föranledt då varande Riksens Ständer att besluta ett för Banquen så ofördelaktigt utlåningssätt, så att efter 28 år dess förlust kan beräknas till öfver 6 millioner Riksdaler, har jag ej kunnat inhämta någon upplysning, då de på Statens kostnad tryckte 1815 års RiksdagsHandlingar ännu icke, oaktadt flera väckta påminnelser, till samtlige Utskottens Ledamöter blifvit utlemnade. Uti deras nu afgifna Betänkande yttra de Höglofl. Utskotten, att nu varande Ständer icke böra upphäfva hvad vid 1815 års Riksdag blifvit beslutet, men föreslå likväl något mindre fördelaktiga villkor för dem, som 1819 skola utbekomma de lån, hvarom anmälan derom redan långt för detta blifvit gjord, nemligen erläggande af 3 procent i Silfver m. m., men att de, som redan utbekommit sina lån, icke skäligen kunna eller böra tvingas till samma villkor. Detta synes mig åter icke conseqvent; ty de, som redan 3 år förut utbekommit dessa slags lån, hafva ju härigenom njutit en större förmån än de, som icke ännu er-

hållit dem; hvarföre skola då de förre äfven allt framgent njuta större förmån, än desse sednare? Men om, i anseende till dessa, Riksens Ständers Beslut af 1815 kan upphäfvas eller förändras, hvarföre icke äfven i anseende till de förra? Och hvarföre skulle icke, af samma grund, nu varande Ständer kunna upphäfva en 1815 vidtagen, för Banquen högst skadlig Författning, åtminstone i så måtto, att låntagarne för dessa erhållna fastighetslån skulle åläggas, att antingen betala 6 procent i ränta, eller ock inom några vissa år inbetala sjelfva capitalerna? Kan förändring i detta 1815 års Ständers Beslut nu göras i en punct, så måste det väl kunna ske i flera. Höglofl. Utskotten yttra på ett annat ställe, att det skulle vara att inträda på kommande Ständers område och anticipera på deras göromål, att fastställa en plan, som först efter 10 år kunde utföras, men 1815 års Ständer hafva genom denna Författning inträdt på många blifvande Riksmötens område och skulle icke, af sådan grund, denna för Banquen skadliga Författning kunna upphäfvas eller förändras?

De af 1815 års Ständer beviljade odlingslånen synas mig deremot för odlaren medföra allt för svåra och emot sjelfva ändamålet alldeles stridande villkor, i anseende till den årliga inbetalningen af en femtedel på capitalet. Räntan är deremot ganska låg, och ehuru, efter mitt omdöme, ingenting förtjenar att mera uppmuntras genom understöd emot låg ränta, än dessa slags företag, så torde likväl just den låga räntan gifva anledning till missbruk, så att dessa lån begagnas af personer, som icke använda dem till deras rätta ändamål. Den årliga inbetalningen af en femtedel på Capitalet synes mig åter vara rakt stridande emot ändamålet; ty om en ville företaga en odling, som i anseende till den arbetsstyrka, han på stället kunde anskaffa, skulle kunna verkställas på 3 år, och arbetskostnaden årligen skulle stiga till 1000 R:dr, så vore han alldeles icke hulpen med ett lån af 3000 R:dr, ty innan arbetet hunnit slutas, så hade han, som emedlertid ej hunnit draga någon slags inkomst af sitt företag, utom räntan måst inbetala tre femtedelar på det låntagna capitalet, eller 1800 R:dr, och således måste han ju, i brist af förlag, redan inom andra årets slut inställa den påbegynta odlingen, och hela den derpå använda kostnaden blir för honom onyttig, samt det återstående obetalta capitalet en för honom högst graverande skuld. Mycket mera bidragande till ändamålet skulle det vara, om för dessa slags lån betalts till och med 6 procents ränta, endast låntagaren fick anstånd med inbetalning på capitalet till åtminstone 4:de året. Jag har inför det Högvördiga Ståndet förut yttrat mig öfver detta ämne, och föreslagit, att för odlingslån skulle betalas 4 procents ränta, återbetalningen på capitalet börjas det 4:de året, nemligen $8\frac{1}{2}$ procent och så framgent fortfara, tills efter 15 år, sedan lånet erhållits, detsamma blefve till fullo liqvideradt; jag har äfven föreslagit en slags controll, hvarigenom missbruk af dessa lån skulle kunna förekommas; men som missbruk i allmänhet äro svåra att hindra, torde det kanske vara rådligare, att uppsätta räntan till 6 procent, emedan den

driftige mannen, som både kan och vill verkställa en nyttig odling, kanske just för den låga räntan skull, från det nödiga understödet uttränges af andra, som använda det till helt andra ändamål.

Hvad den af Höglofl. Utskotten föreslagna utmyntning af ett nytt Silfver skiljemynt angår, så skulle, om detta uppgifna förslag antages och verkställes efter nu varande cours och Silfvervärde, Tvåskillingsstycket blifva ungefärligen trelödigt, eller komma att bestå af 13 delar Koppar och blott 3 delar Silfver. Men med en så stark legering tyckes det knappt kunna kallas Silfvermynt, och efter en ganska kort tids nötning skulle det komma att se ut som ren Koppar. Bättre synes mig derföre vara, att minska storleken af detta skiljemynt, än att genom en så stor tillsats af Koppar göra det så alldeles underhaltigt, att, efter en kort tids nötning, man af sjelfva utseendet knappt skulle kunna tro, att deri finnes något Silfver. Det skäl Herr Prosten *Fröberg* häremot anfört, kan jag likväl icke anse såsom gällande; ty ju mera Koppar det finnes i ett mynt, ju besvärligare och kostsammare blir operationen, att antingen genom skedning eller cappelering, frånskilja det deri befintliga Silfret, och ju mindre måste vinningslystnaden kunna retas till dess nedsmältning.

Rörande odlingslånen har jag inför det Högvördiga Ståndet redan långt för detta yttrat den öfvertygelse, att desamma äro de för Riket mest gagneliga. Jag kan således ej annat än förena mig med den af Herr Lagman *Mannerstam* uti

dess särskildta Utlåtande yttrade önskan, hvari jemväl alla Utskottens Ledamöter af det Hedervärda BondeStåndet instämt, nemligen att dessa lån från och med 1819 måtte utsträckas till minst 300,000 R:dr, och får dertill bifoga den särskildta önskan, att återbetalningen af dessa lån lämpas efter de här ofvan anförda grunder, emedan i annan händelse odlingslån alldeles icke blifva tjenliga till befrämjande af det dermed åsyftade ändamålet.

Biskoppen, Doctor *Almquist* anförde:

Då nu de 3:ne så kallade FilialDisconterna förmodligen komma att upphöra, så måste den största förlägenhet uppkomma för den lånbehöfvande Allmänheten, om ej den summa, hvilken BancoDisconten hittills satt i rörelse, nu mera, vid ofvannämnde Disconters inställande, i någon mån blifver tillökad. För min del anser jag BancoDiscontens utlåningsfond under förevarande omständigheter aldraminst böra ökas med det belopp, som Banquen hittills årligen hållit samtlige FilialDiscontverken till handa, under namn af DiscontCreditiv: Och anhåller jag att detta ämne, i anseende till dess nära sammanhang med allmänna Financeregleringen, måtte genom Remiss utställas till de sammansatta Stats- och Banco-Utskottens vidare pröfning och utlåtande.

Prosten *Aspelin* androg:

I Herr Professoren *Wijkmans* yttrande får jag instämma. Lika med honom tror jag, att någon

Silfverränta ej bör utgå af de fastighetslån, som till 1820 redan äro bestämde att utlemnas, och om hvilkas erhållande, under samma villkor som vid 1815 års Riksdag stadgades, de Statens jordägare, hvilka långt för detta fått sina lånehandlingar i Banquen inregistrerade, gjort sig ett välgrundadt hopp. Efter 1820 kunde en sådan Silfverränta med mera billighet äga rum: men som Betänkandet afser, att fastighetslånen efter den tiden skola upphöra; så får jag blott anmärka, att, då det är af verkelig vigt, att bereda Banquen en säker årlig inkomst i Silfver, man snarare borde leda i betraktande de försträckningar som lemnas *JernContoiret*, och för hvilka någon ränta i Silfver med mera skäl kunde begäras. Den som producerar metaller, är alltid bättre i tillfälle att förskaffa växlar och således äfven Silfver, än den som producerar Spannemål och andra ej exportabla varor.

Äfven förmodar jag, att något lån af Silfver inom Riket hvarken vinnes, eller skulle tillskynda någon fördel. Om det torde blifva nödigt, att, till bibehållande af en jemn sedelmassa i landet, de till Banquen årligen inflytande interessen, hvilka då för ögonblicket minska den kringlöpande sedelstocken, åter utgå; så kunde det ske genom större nyttiga företag på allmän bekostnad, i synnerhet större odlingar i Riket, flera provinsers strömmars upprensning, med mera.

Hvad vidare det föreslagna nya skiljemyntet beträffar, så hyser jag äfven den tankan, att det ur rörelsen snart skulle försvinna; äfven som

indragningen af småsedlarne skulle medföra flere olägenheter, utan att Silfver-skiljemyntets uppsmältning derigenom skulle kunna förekommas. Den som samlar ett lands mynt i degelen, frågar ej efter hvilka olägenheter han tillskyndar sine medborgare, utan endast hvad fördel han sjelf, för närvarande, kan deraf draga.

Ändtligen förenar jag mig till alla delar med Herr Biskoppen *Almquist*, att Banquens creditiv för BancoDisconten bör vederborligen ökas. Jag vill likväl förmoda, att sådant redan är åsyftadt med de Höglofl. Utskottens yttrande, att i den mån inbetalningar af lån ur de öfrige Disconterne kunna ske, nya lån ur BancoDisconten, med afseende på nu varande penningemassas bibehållande i allmänna rörelsen, komma att meddelas.

Professoren, Doctor *Wijkman* yttrade:

Jemte hvad jag redan anfört, utbeder jag mig få tillägga, att utom det att en liten del af den inflytande Bancovinsten bör af Banquen användas till Silfverinköp för att fortifiera dess RealisationsFond, och hvarföre jag ock blott nämnt att årliga inkomsten borde *till det mesta* åter utspridas, får jag anföra, att hvad den föreslagna utmyntningen af KopparSkiljemyntet vidkommer, tillstyrker jag den; ty då sjelfva Kopparn kostar 60 à 70 procent mera per skeppund, än samma vigt i vårt nu varande KopparSkiljemynt, skulle man annars risquera att vinningslystnaden skulle förleda till dess indragning och utskeppning på samma sätt, som skett med SilfverSkiljemyntets dragning utur rörelsen, så fort man dervid funnit enskild fördel.

Professoren *Agardh* yttrade:

Då jag till sjelfva Betänkandet, som nu är i fråga, haft tillfälle att bifoga min särskildta mening, hade jag ej ämnat öka dagens Protocoll med några anmärkningar; men då de värde Ledamöter, som i detta ämne talat, anfört olämpligheten af *FastighetsLånen*, hvars bibehållande jag inom Utskotten ensamt yrkat, anhåller jag att, till rättfärdigande af min särskilta tanka derom, och i sammanhang dermed, få anföra några ord.

Man klandrar dessa lån af tvenne skäl, dels emedan de lemna för stora förmoner åt Låntagaren, dels emedan ett skuldsatt jordbruk tros aldrig kunna vara fördelaktigt, eller bära sig. Det är lätt att inse, att dessa båda skäl äro rakt emot hvarandra stridande, och vederlägga hvarandra.

Jag medgifver visserligen, att Fastighetslånen, i deras nuvarande skick, äro i det afseende felaktige, att de lemna åt Låntagaren större förmoner, än privata Lån inom vårt Land; men deraf följer icke mer, än att de kunna ställas på en bättre fot, och göras närmare ledande till ändamålet. Betalningstiden är för lång; den kan förkortas. Räntan är för låg, den kan då höjas. Dessutom bör väl ej härvid glömmas, att andra lån, som af Banquen lemnas, t. ex. lånen på metaller, på fabricater och för odlingar, alla äro med bättre villkor än privata lån.

Den andra frågan om FastighetsLånens skadlighet för jordbruket, delar sig i tvenne, med afseende på dess afgörande i allmänhet, och på närvarande tidens kraf.

En Lånerörelse af omkring 7 millioner, hvilken hufvudsakligen var ämnad till underlättande af Provincernes penningerörelse, är alldeles indragen, och erhåller ingen ersättning. Då nu tillika, enligt min öfvertygelse, det blir en följd af Utskottens närvarande förslag till FinanceReglering, att Sedelmyntet ännu mera faller i värde, och förlorar i Credit, genom Sedelmassans förökande med beloppet af de indragne Discontpapperen, så måste äfven följa, att private fordringsägare uppsäga sina lån för att på annat sätt realisera dem. Det synes mig då mindre lämpligt, att i en sådan tidepunct utestänga Jordbrukaren ifrån de understöd, som Banquen honom lemnat äfven i mindre svåra tider, under det man ökar Lånefonden åt andra näringar med nära dubbelt hvad de förut kunnat påräkna. Följden deraf skall blifva, att Fastighetsägaren på alla håll skall uppfordras att betala sina skulder, och tillika utestängas från alla utvägar att omsätta dem i andra Låneverk; samt nödgas att på UtmätningsAuctioner och till halfva värdet försälja sin egendom. Ett allmänt ombyte af ägare och ett allmänt egendomsfall skall inträffa, med alla de olägenheter, som derutaf följa.

Hvad åter frågan, huruvida i allmänhet ett skuldsatt jordbruk kan bära sig, så höra vi visserligen det såsom en allmän sats nekas alla dagar. Denna allmänna sats tål likväl mycken inskränkning, och gäller, enligt min tanka, endast

uti ett land, der metalliskt mynt är i omlopp, och der tillika egendomarne hafva hunnit ett sådant maximum i pris, att deras revenue uppgår till mindre än den vanliga penningeräntan. Deremot, då Sedelmyntet oupphörligen faller, och då Fastigheterna ännu äro — oaktadt deras en tid uppdrifna pris — långt ifrån detta maximum, är skuldsättning för jordbruket visst icke mera ruinerande, än förlaget är för hvar och en annan näring. Likväl är det tydligt, att om man ännu en gång vill genomlöpa samma bana, som man redan i medlet af föregående århundrade genomvandrat; om man det ena året vill utsläppa några millioner sedlar utan fond, och åter det andra indraga dem; om man vill den ena Riksdagen utvidga allmänna Lånerörelsen till dess yttersta gräns, och den påföljande på en gång inskränka den till dess förra skick, så skall Jordbrukaren vara den, som allramest skall lida af detta vacklande emellan två motsatta ytterligheter. Den Handlande har sina speculationer inskränkta inom en kort tiderymd, och kan således ej lida så betydligt af tidernes ombytlighet; Jordbrukaren deremot räknar för hela sin lifstid.

På dessa grunder har jag byggt min öfvertygelse, att Fastighetslånen ännu böra bibehållas, fast under något förändrad form, räntan kan höjas till 5 procent, och inbetalningen inskränkas inom 10 år, i stället för 28. Härigenom uppkom en årlig circulerande Lånefond, som hvarje år kunde utlåna 620,000 R:dr, utan att Banquens öfriga tillgångar tillgripas, eller

intrång göres på de öfriga af Utskotten uppgifna anslagen.

Om härtill lägges den anstalt, att i de fordna Disconternes ställe, BancoDisconten öppnar Contoir i Malmö och Götheborg, i förening med de blifvande LiqvidationsContoiren, och en tredjedel af dess Creditiv användes till utlåning på dessa ställen, så afhjelpes den onekliga skadan af utlåningens concentrering inom Hufvudstaden, utan att något nytt anslag för afhjelpande af Provincernes förlägenhet behöfver göras.

Om man genom ett längre vistande i Stockholm, dit hela landets penningestock strömmar, utan att utvägar öppnas för dess återspridande i Landsorterne, slutligen kommer att tvifla på den allmänna förlägenheten i provinserne, så torde det tillåtas mig vid detta tillfälle åberopa mig BancoCommissarien *Evelii* sednaste officiella rapport till Bancostyrelsen, hvaruti denna förlägenhet bestående i omöjligheten äfven för de säkraste personer i Landsorterne att uppnegociera penningar, uttryckligen anfördes såsom skäl, hvarföre han hemställer, att man må med långsamhet indrifva Discontens fordringar. Den är således icke inbillad. — Att öka den ännu mera genom indragning af alla möjliga låneresourcer, blott af det skäl, att de, som allt annat i verlden, varit missbrukade, kan jag för min del icke bifalla.

Prosten *Friman* anförde:

Med Herr Professoren *Agardh* delar jag ena-

handa öfvertygelse, ej mindre om nyttan af fastighetslåns ytterligare beviljande på det sätt och de villkor, Herr Professoren nu föreslagit, än om det menliga inflytande, som Disconträttighetens uteslutande begagnande i Stockholm otvifvelaktigt skall hafva på åkerbruket äfven i Rikets vestra orter, hvilket, likasom i Skåne, varit de sednare åren i jemt stigande. Jag kan derföre icke för mig dölja, att hvad Herr Professoren i sitt särskildta Utlåtande uti Höglofl. Stats- och BancoUtskotten anfört, förtjenar närmare uppmärksamhet.

Professoren *Forssell* utlät sig som följer:

När frågorna förevoro i Höglofl. Sammansatta Utskotten om utgifvande af ringhaltigare Skiljemynt, än det vi redan äga, hade jag ej tillfälle vara närvarande och får således nu i korthet anföra mina betänkligheter deremot. Utskotten föreslå 1:o Att skiljemynt i Silfver af två och fyra Skillingsstycken skola utmyntas och utgifvas till ett sådant intrinsekt värde, som Banquen högst betalar för det Silfver, som den efter fastställda grunder kan komma att upphandla; och 2:o Att KopparSkiljemynt präglas och utgifves till sådant intrinsekt värde, att af ett Skeppund Koppar präglas 166 R:dr 32 Sk. i BancoSedlar. Jag kan icke bifalla dessa bägge föreslagna Operationer i en tid, då Nationen väntar ett förbättradt, eller åtminstone stadgadt penningeväsende; men en sådan nedsättning i halten deremot skulle vittna om försämring och verka misscredit. Banquens Silf-

Silfverpris kan ej blifva lika för alla år i anseende till den vacklande VäxelCoursen; Skiljemyntets halt skulle då äfven för hvart årtal på Myntet blifva olika, och detta skulle föranleda till en oberäknelig villervalla och disharmonie Medborgare emellan i allmänna rörelsen. Dessutom skulle derigenom hvar och en SilfverArbetare lätt kunna utröna, hvad man söker hålla hemligt, nemligen Banquens för året bestämda Silfverpris. Hvad Koppar-Skiljemyntet angår, skulle det, enligt det föreslagna Utmyntningssättet, blifva alldeles lika med Riksgäldspolletterna, hvilka äfven äro utmyntade till 166: 32 B:co, eller 250 R:dr i RiksgäldsSedlar. Hvilken ymnig källa till oreda och misstag skulle icke derigenom uppkomma! Må då hellre allt förblifva tills vidare, såsom det hittills varit; och om Banquen lider någon förlust på utmyntningen af sitt hittills varande Skiljemynt, så bör han tåla den för att icke ännu mer försämra sine Sedlar i den allmänna Opinionen. Och jag ville icke, att vid början af vår nya vördade Dynasties Regering, våra BancoSedlar skulle, genom den enda reela valuta, som motsvarar Pappersmyntet, i Menighetens omdöme nedsättas till full likhet med det värde som RiksgäldsSedlarne nu äga.

Hvad angår det föreslagna Silfverlånet af 3 millioner R:dr, med 6 procents ränta och 2 procents årlig afbetalning på Capitalet, så kan jag icke heller dertill samtycka. Skulle ock Banquen erhålla detta Lån och uppfylla sin förbin-

delse, så inser jag i närvarande ställning ingen annan verkan deraf, än en gifven, ganska betydlig minskning i längden af Banquens Silfverfond, utan någon tänkbar motsvarande vinning.

Prosten *Rabe* anförde:

Jag respecterar innerligen Höglofl. Stats- och BancoUtskottens Financeplan, så väl för den djupa kännedom af Stat och Financer, som deruti framlyser, som för den goda vilja den röjer, att upphjelpa ett förstördt penningeverk. Men jag har några anmärkningar dervid, som jag anser vigtiga, och för hvilkas skuld jag vågar begära återremiss, för att få dem antagna eller vederlagda.

Det förekommer mig, att denna Financeplan icke, eller åtminstone högst ofullkomligt, motsvarar så väl Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, som Allmänhetens röst, hvilka begge äska Sedelmyntets värde fixeradt. Efter detta förslag skall man med ett gifvet capital lika så litet kunna bestämma, hvad man äger efter några år, som man kunnat det hittills på de förflutna 9 åren. Banquens tillstånd må vara godt eller tvetydigt. I dess hemligheter må ingen profan inträngа. Men om någon dess vän äskar en större utsträckning af dess välgörande åtgärd, efter Allmänhetens kraf, och kan förena den med Banquens lika säkerhet: Hvarföre skulle denna röst föraktas?

Jag vill icke påstå, att Banquen skulle nu realisera sina skuldsedlar, ty tid och conjunctur

är icke fördelaktig. Jag vill unna Banquen den förmån, som ingen Svensk gäldenär äger, att vid krafven sjelf bestämma tiden och sättet för sina betalningar. Jag vill icke en gång yrka, att den skall nedstämma sitt höga Latinska valspråk. Men då den äger i sin makt, att gifva *sina sedlar värde*, som med bättre omständigheter kan mer och mer höjas: Då dess Silfver fordras, och den kan, innan realisation vidtages, sätta ett pris derpå, som öfverstiger utländningens; alltså på en gång förnöja Allmänhetens kraf och förekomma både utförsel af Silfver och ett för långt drifvet vexlingsbegär; då ock härigenom den utrikes varierande sedelstocken får dela lika lott med den inhemska: då den skatt, som Banquen ruar, hvilken nu, så in- som utrikes, är till sitt belopp skäligen känd — genom in- och utvexling kan mera döljas, och således på sin nu varande osäkra plats ej kan reta till ett fiendtligt anfall — framför allt, då allmänna säkerheten kan få ett stöd och en viss norm gifvas för alla publika och privata liquider; så tyckes mig en utväg, som kan bereda dessa stora fördelar, utan någon Banquens ringaste skada, förtjena någon uppmärksamhet.

Denna utväg torde finnas uti en, icke tvungen, utan högst *frivillig vexling af hvem som behagar, med 8 sk:s förhöjd cours öfver* den för dagen; det vill säga: om coursen för dagen är 112 sk., så gifver Banquen Silfver för 120 sk. åt hvilken innehafvare af dess sedlar som det lyster. Dessa vexlingssökande skola ej blifva många, ty ingen köper till sin skada. Skulle ock så

inträffa, så har ju Banquen tillfälle att genast inköpa nytt Silfver. Den kan aldrig förlora; men Allmänheten vinner genom stadgadt värde å Sedelmyntet, hvilket ock genom framtida nedsättning af förhöjning å coursen, som bör bero af BancoFullmägtiges förefinnande — nemligen till nedsättning, men aldrig till förhöjning, skall vid förbättrade omständigheter onekligen stiga. Dessa operationer, som skola falla sig lätta, när Banquen alltid agerar blott passivt, kunna ej komma under rubrik af någon slags realisation — ty ingen tvingas till vexling, och realisation, som är något helt annat, utställes till den tid, som tjenlig finnes; hvilken jag ock oförgripligen tror, att hvar och en med tålamod afvaktar, sedan detta raska steg blifvit taget.

Det är utan tvifvel ett stort fel i vår Statshushållning, för den del, som Banquen deri äger, att ej alla dess liquider, så i utlåningar som inkomster, *ställas på Silfver*. Ingen ting synes mig dock lättare att nu afhjelpa, med förutsättning att förlust är gjord, som efteråt på alla måste fördelas. Jag föreslår en interims-valvation, hvaruti coursen bestämdt fixeras till 96 sk. med och efter det stora skuldåret 1809. Härigenom beredes derjemte en lika så billig som behöflig lättning för alla enskildta liquider. Ty om alla sådana fastställas till 96 sk. cours — men denna före 1809 var blott 52 sk., så kan förlusten lika delas emellan borgenär och gäldenär, och den sednare kännas skyldig att inlösa sina skulder med 74 sk. cours i Bancosedlar för

alla lån före 1809. Men liquider efter detta år förblifva vid numerairen.

Med Herr Professoren *Forssell* instämmer jag fullkomligt i Herr Prosten *Fröbergs* påstående, att vårt Metallmynt, så i Silfver som Koppar, skall bibehålla *samma skrot och korn*, som hittills. Jag ville endast tillägga och föreslå så pass minskning i storleken af de slagna piecer, som kan ersätta slagskatten eller myntningskostnaden. — Farhågan för Metallmyntets *utförande ur Landet*, har jag alltid ansett för en chimère. Vi må ej föreställa oss vår Handlande Corps så enfaldig, att den utförer vårt Mynt, utan att vinna derpå, och deras vinst, såsom Svenska medborgares, är landets vinst. Myntets *nedsmältning* härleder sig snarare från lättheten af alliage, än från beräkning af vinst. Med en SpecieRiksdaler och ett dito 8-skillingsstycke har jag fullt lödigt Silfver. Men detta Silfver kostar, efter ofvanstående beräkning, 140 sk. B:o, således per lod 56 sk. oarbetadt, hvarvid förlusten är gifven.

Hvad angår Banquens utlåningar mot 4 procents ränta och 2 procents afbetalning å capitalet, så bifaller jag deruti helt och hållet Stats- och BancoUtskottens Betänkande, samt det hittills iakttagna bruket. Om en och annan capitalist, häruti speculerande, skulle vinna någon fördel, så är denna vinst allt för obetydlig, och underkastad allt för stor risque vid de privata åter-utlåningarne, för att blifva ett skäl till att tynga alla de behöfvandes börda. Banquen har för stor pretention på säkerhet, fordrande allt för

många kostnader för den lånsökande, för att kunna fordra högre ränta. Och Banquen skall ändå alltid vinna på den fastställda, så väl som hvarje annan, som rörer sig med ett främmande capital, och får sina räntor på dagen inbetalta.

Att fordra en viss *andel i Silfver* uti hädanefter Låntagandes inbetalningar, torde ej vara billigt, och till ingen ting tjenande, då det alltid skall falla Banquen lättare att operera i stort med inköp af Silfver när det behöfves. Men det skulle blifva högst onereust för hvar och en skyldig, att göra det i minut, oaktadt cours räknas honom till godo.

Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein:*

De principer, som ligga till grund för Höglofl. Sammansatta Utskottens nu aflemnade Finance-Betänkande kunna i min tanka svårligen bestridas, ännu mindre vederläggas. Hufvudsakligen lärer ingen annan betänklighet hindra bifall till planen, än den fråga, huruvida dess resultat fullt svara emot de framställde premisserne, bland hvilka såsom vigtigast lärer kunna anses den, att den circulerande penningestocken icke bör få någon permanent tillökning eller förminskning. Jag har i denna fråga haft tillfälle, att höra af kunnige och erfarne Män de mest stridiga omdömen. Den ena tror sig finna, att Bancosedelstocken skall, efter den uppgjorda planen, inom loppet af fem år blifva ökad med 3 à 4 millioner R:dr, då den andra deremot tycker

sig inse en gifven förminskning inom samma tid af 3, 4, 5 ända till $7\frac{1}{2}$ millioner R:dr. Så skiljaktiga omdömen gifva mig anledning önska, det tillfälle måtte beredas Höglofl. Utskotten, att genom ytterligare utveckling af denna del utaf ämnet söka åstadkomma en öfvertygelse, som lugnar sinnena och hos Allmänheten väcker förtroende till sjelfva planen.

En enda anmärkning må tillåtas mig vördsamt framställa. Enär Bancosedelstocken bör bibehållas vid sitt nuvarande belopp, derigenom att Banquen årligen utgifver en summa svarande mot dess årliga inkomst, gifvas för verkställigheten endast 2:ne utvägar; den ena, att genom beviljande af Lån återbringa sedlarna i omlopp; den andra, att åstadkomma samma verkan genom bekostande af nyttiga arbetsföretag. Den förra af dessa utvägar har i sednare tider isynnerhet varit använd; och det synes, som skulle genom erfarenheten en allmän öfvertygelse vara åstadkommen om skadligheten af en öfverdrifven omsorg, att på Statens bekostnad anskaffa lånetillgångar för den Enskilte. Det är sant, en hvar måste erkänna, att hastigt afbrott ifrån detta system är vådligt, samt att man med varsamma steg bör framskrida till något bättre. Emedlertid torde man kunna anse, att de lånbehöfvande, som kunna prestera någon slags säkerhet, skola finna utvägar till Lån så länge ett oförminskadt RörelseCapital finnes, så mycket möjligt är, kringspridt till alla delar i Riket. För detta ändamål tror jag det vara tjenligast, att nyttiga företag af verkligt arbete utaf Staten påkostas. Lätt-

heten att få låna alstrar syslolöshet, misshushållning och vinglerier; tillfällen till förtjenst genom arbete lifva deremot hos en Nation och underhålla arbetsflit, hushållning och omtanka.

Jag kan icke neka, att jag befarar det klandrade och verkeligen olyckliga lånsystemet vara igenom den föreslagna FinancePlanen icke blott fortsatt, utan äfven ytterligare utvidgadt. Om man genom det samma menar, att upphjelpa Jordbruket, tror jag, att man alldeles misstager sig. Jordbruket i vårt Land, kan hända i alla Länder, bär sig icke med lån och räntebetalningar. Det drifves med mesta framgång af sjelfständiga Jordbrukare med eget förlag. Deremot sprides penningen genom arbetsföretag just till de Samhälls-classer, hos hvilka den gör redbar nytta, nemligen till den verkliga Arbetaren och till dem, som frambringa hvad Arbetaren till uppehälle och trefnad behöfver.

Höglofl. Utskotten hafva visserligen föreslagit användandet af en del utaf Banquens inkomster för sådant ändamål, då de lemnat biträden till Hjelmare Slussverk och Götha Canal, men jag tror, att ännu mera kunnat i denna nyttiga väg anslås. Fäderneslandet har många angelägenheter, som på annat sätt icke kunna fyllas. Vår Flotta förfaller under det vår svagaste Granne årligen bygger större och mindre OrlogsSkepp. Konungen har genom särskilt Nådig Proposition till StatsUtskottet framställt nödvändigheten af en befästad depót för Försvarsverket i det inre af Landet. Sverige har ännu icke obetydliga

landssträckor, som sakna Innevånare, och dessa skola långt säkrare befolkas genom anläggande af vägar och Kyrkor, än genom odlingslån. Jag önskade, att RörelseCapitalet måtte bringas i omlopp förnämligast genom sådana företag, och då medel dertill omöjligen genom bevillning nu kunna beredas, skulle jag förmoda, att det kunde ske genom sjelfva regleringen af penningverket, helst Banquen genom årliga afbetalningar med lindrig känning för Folket kunde återfå sina på detta sätt utgifne Capitaler och bibehålla sin Credit.

Professoren, Doct. *Wijkman* yttrade vidare:

Med Herr Biskoppen *Rosenstein* conformerar jag mig ytterligare så mycket hellre, som dess nu mera utförliga deduction framställer klarare den tanka jag redan yttrat, i afseende å utspridande af Banquens inflytande AmortissementsSumma, till nyttiga Inrättningar hellre än i Utlåningsväg.

Professoren *Kölmark* förenade sig med Biskoppen *Rosenstein* och Professoren *Wijkman*.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* erkände, lika med Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein*, skadligheten af Fastighetslån, hvilket Doctorn med exempel ifrån 1750talet bestyrkte. Vidkommande dernäst det Förslag, att rentorna på FastighetsLån för 1819 och 1820 skola erläggas i silfver, hade Doctorn redan inom Utskottet yttrat den öfvertygelse, att sådant är obilligt, och det så mycket mera, som redan

innan 1817 så många ansökningar om Fastighets-Lån blifvit inlemnade, att deras sammanräknade belopp öfverstiger den till och med 1820 anslagna Fonden.

Alla dessa Sökande, hvilka, under förlitande på Riksens Ständers beslut år 1815. och deruti bestämda Lånvilkor, med både besvär och kostnad anskaffat och inlemnat alla erforderliga Låndocumenter, skola nu genom detta Förslag finna sig bedragne uti sina förhoppningar, och sättas i nödvändighet att med nya kostnader och besvär inför Domstolarne söka och der uthändiga nya Inteckningsbevis m. m.

Hvad åter angick det föreslagna underhaltiga Skiljemyntet, trodde Doctorn, att utmyntningen af 2 och 4 skill. stycken skulle gifva anledning till en ny agiotering, och att äfven dessa lätteligen försvinna ur rörelsen, hvarförutan de icke kunna borttaga nödvändigheten af Småsedlar. Deremot erinrade Doctorn, att den år 1800 verkställda nya myntning af Koppar-skiljemynt icke medfört några menliga följder, och kunde dessa derföre nu med förmån, på sätt föreslaget är, minskas, helst omyntade Kopparn är dyrare än den myntade.

Beträffande sluteligen förslaget, att emot 6 procents ränta och 2 procents årlig afbetalning upplåna tre millioner R:dr i Silfver, så och ehuru Doctorn anser, att det ej kan vinna verkställighet, trodde han sig böra göra det Högv. Ståndet uppmärksamt deruppå, att då ett sådant

Lån, om det inginge, blefve för Banquen skadligt, emedan Capitalet skall i Silfver återbetalas, och ränta samt afbetalningar årligen i Silfver utgöras, hvaraf tydligen följer, att, då Capitalet skall oafkortadt återgäldas, alla årens Ränte- och Capital-afbetalningar blefve en gifven förlust på Banquens redan ägande SilfverFond.

För öfrigt ansåg Doctorn den af några Ledamöter befarade, såkallade strypning uti Penningerörelsen vara förekommen ej mindre genom Utskottens förslag, att det representativa Mynt-Capitalet till sitt nuvarande belopp, intill nästa Riksdag, oförändradt skall förblifva i allmänna rörelsen circulerande, så att det permanent hvarken ökas eller minskas, utan ock genom de särskildt uppgifna Correctiver deremot pagg. 37, 38 och 39, i synnerhet 8. puncten.

Prosten, Lector *Fellenius:*

Med Herr Doctorn och Biskoppen *von Rosenstein* instämmer jag så mycket mer, som, efter hvad jag tycker mig finna af Betänkandet, det möjligen skulle kunna hända, att den Penningemassa, som skall hållas i omlopp, utan att spridas kring Riket, lifligen blott circulerar emellan Handlande, Manufacturister och vissa Näringsidkare. Det blir åtminstone svårt att förutse, hvad Lands-culture och nyttiga företag skola vinna. Ett Lånesysteme, så beskaffadt, skall väl gifva anledning till otaliga speculationer, men den vissa följden blifver öfverflöd, yppighet, luxe, der penningerörelsen är liflig; då åter annorstä-

des verkningsförmågan, fjettrad, förlamas och aftynar. Utskotten röja sjelfva en villrådighet vid Förslaget om FastighetsLånen, och, i anseende till OdlingsLånen, erkänna de, att de egentligen ej äro annat än *en Discont-utgrening, satt på en förmånlig Räntefot för dem, som deraf komma i åtnjutande.* Landtmanna näringen och den rätta Nationella kraften stå således på ett afstånd, lemnade till sitt långvariga öde, att lifnära sig sjelfva.

Prostarne *Högberg* och *Ek* conformerade sig med Biskoppen och v. Talmannen, Doctor *von Rosenstein*, hvaremot Prosten *Billdahl* förenade sig med Pastor Primarius, Doct. *Drysén.*

Prosten, Lector *Fröberg* yttrade vidare:

Ehuru det skulle kunna synas underligt, att, då jag haft äran deltaga både i sammansatte Finance-Beredningens och Höglofl. Utskottens öfverläggningar rörande Myntregleringen, jag nu utbeder mig att få mot en punct af dess Betänkande aflemna en anmärkning, hvaruti jag icke af ProtocollsUtdraget synes hafva inom Utskotten reserverat mig, anser jag dock denna omständighet vara för vigtig att förbigås, och då den undföll mig vid Betänkandets justering, samt jag icke hört den anmälas bland de anmärkningar, som inom det Högvörd. Ståndet nu äro gjorde, tror jag densamma likväl deruti böra intagas. Utskotten hafva nemligen från början af sina öfverläggningar i detta ämne fattat den välgrundade princip, att undantaga Banquen och BancoStyrelsen från

all inblandning i Beursens växeloperationer eller föreskrifva positiva åtgärder till styrsel af en växlande Cours. Af det som i Betänkandet pag. 34 och 35 anföres synes likväl en föreskrift till deltagande deruti vara gifven, och i synnerhet af dessa ord: "Om åter allmänna ställningen för någon tid icke medgåfve en sådan import (neml. af Silfver), så blef åtminstone den Vexelfond, hvilken då i stället användes till hindrande af agiotage på sedlarne, fullkomligast verksam till det helas gagn" &c. &c. "Denna fond vinner snart den styrka, att den i sådant fall kan motverka de försök som skulle anställas till speculationer på myntvärdets omvexlingar", är den slutsats klar, att Banquen bör vid vissa tillfällen omfatta Coursoperationer och använda sin reella fond till växelvingleriets förekommande. Som denna del af Betänkandet skulle kunna gifva anledning till misstag och till åtgärder, som ingalunda öfverensstämma med Utskottens verkliga mening, anser jag nödigt att Utskottens uppmärksamhet måtte genom en anmärkning fästas till rättelse härå.

För öfrigt instämmer jag med Herr Biskoppen *Rosenstein* deruti, att Utskotten måtte anmodas bestämdt upplysa, huruvida och huru mycket Banco-Sedelstocken kommer att ökas eller minskas till nästa Riksdag. För min del är jag säker, att den ökas med 3 à 4 millioner. Men som andra tro att den minskas med 7 à 8 millioner, hvarigenom en fruktansvärd strypning skulle inträffa, så är bäst att förhållandet authentiskt uppgifves. I allmänhet anser jag också den princip vara rigtig, att Creditpapper hellre må användas till

allmänt nyttiga företag och genom sådana sättas i omlopp, än genom Enskiltas skuldsättande hos Banquen. Likväl bör Nationen då vara säker på att det företag, hvarpå stora summor på Nationens credit och bekostnad användas, verkligen är ett nyttigt arbete och icke blott skenbarligen synes så. I alla fall är det rådligast att vara varsam äfven med allmänt så kallade nyttiga företag, i synnerhet om företaget icke kan verkställas och den aflägsna nyttan icke framkallas, utan genom förstöring af Statens Financeverk, som alltid lättare rubbas, än återföres till ordning.

Det påstående en värd Ledamot gjort, att Banquen på Fastighetslånen skulle förlora hela det utlånta Capitalet, är så mycket mer origtigt, som Banquen tvertom vinner derpå en ganska betydlig räntevinst. Hvad den omständigheten vidkommer, att samma värde Ledamot anser det vara större svårighet och kostnad, att afskilja Silfver ur underhaltigt Mynt, än annat, så ber jag att få anmärka, att detta helt och hållet beror på den mer eller mindre skickliga method man vid skedningsprocessen använder. På det sätt, som vid Stockholmska myntet nyttjas, är både möda, svårighet och kostnad vid alla lödighetsgrader fullkomligt lika, hvilket vore lätt att utveckla och upplysa, om detta ämne egentligen hörde till det Högvörd. Ståndets rådplägningar.

Prosten *Svedelius* anförde:

Då så många värde Ledamöter redan granskat ifrågavarande Betänkande, behöfver jag icke

upptaga det Högvörd. Ståndets dyrbara tid med några vidlyftigare anmärkningar. Att Höglofl. Utskottet användt all opartisk omtanka vid utarbetningen af sitt förslag, derom har jag alltid varit öfvertygad. Huruvida det åsyftade ändamålet, säkerhet i Rikets Financer och ett rättvist förhållande emellan Capitalister och låntagare, verkligen derigenom vinnes, lärer ännu knappast kunna bedömmas. Jag önskar blott få förena mig med de värde Ledamöter, som afstyrkt präglingen af ett mindre haltigt Mynt. Med Hr Biskoppen *Rosenstein* förenar jag mig fullkomligen i den önskan, att Höglofl. Utskottet måtte närmare utveckla och ådagalägga, huruvida den i Betänkandet åberopade grundsats, att Rikets närvarande Rörelsecapital oförändradt bör bibehållas, i verkställigheten blir iakttagen. Jag anser denna punct vara den förnämsta af alla, och har samma erfarenhet, som Herr Biskoppen, att trovärdige män ur olika synpuncter tro sig förese Rörelsecapitalets både förökning och minskning. Sjelf tilltror jag mig icke kunna afgöra denna fråga. Jag instämmer äfven med Hr Biskoppen deruti, att de summor, som ifrån Banquen utsläppas i rörelsen, helst måtte användas till uppmuntran för allmänt nyttiga företag, men med uttryckligt förbehåll, att, framför allt annat, afseende måtte göras på jordbruket och näringarna, som utgöra Rikets productiva styrka, och af hvilka de sednare i synnerhet utan kraftigt understöd icke synas mig i sin närvarande utvidgning kunna bestå.

Professoren *Thyselius* yttrade:

Då med en värd och vördad Ledamot af

detta Stånd jag är derom fullkomligen öfvertygad, att de ifrån Banquen lemnade lånebiträden icke sällan förfelat sitt ändamål, samt att derföre det vore bättre, om till Rörelsecapitalets bibehållande, såsom det nu befinnes, den årliga vinsten för allmänt och säkert nyttiga företag kunde disponeras, anser jag likväl, lika med Prostarne *Svedelius* och *Kröberg*, det härvid vara högst angeläget, att hafva noga öfvervägt och bestämt begreppet om det allmänt nyttiga. Någon gång har säkerheten i ett företag antagits såsom en borgen för dess allmänna nytta, och äfven jag förstår värdera det ädla i en stark Nationalcharacter, som i den allmänna vådans stunder, långt ifrån att misströsta, hänfört till fredliga storverk, utan en allt för noggrann beräkning af Samfundets förmåga att dem utföra. För det närvarande tror jag dock, att den mogna betänksamheten har sin tid, och till dess vi fullbordat det begynta och gagnet af den dervid oundvikliga dryga kostnaden försports, vågar jag tro, att det som från Banquen bör återlemnas åt circulationen, rättast användes så, att nyttan af en ökad production, icke tyngden af en ökad underhållskostnad, deraf må följa. Att återställa ÖrlogsFlottan i sin fordna glans, samt såsom Militairedepot, eller under hvad namn som helst anlägga Fästningar i hjertat af Riket, äro visserligen försigtighetsmått; men de böra, efter min tanka, uppskjutas till bättre tider. Nu är förlägenheten i vårt land stor och nästan allmän. Vi behöfve framför allt hvila och återhämtade krafter. Lyckligtvis, eller att tala rätt, genom Försynens milda skickelse, trö-

star

star och tryggar oss, vid denna tidpunct, Europas lugn samt en vis, kraftfull Regering, som vet göra sig lika högaktad utom, som älskad inom Scandinaviens landamären. Den store och fridälskande Statsman, som nu innehafver Sveriges och Norriges throner, skall, för långliga tiden, försäkra Sina Rikens fred, lika kraftigt som Han medverkat till Europas — och om någon fiendtlig Magt ville fresta vårt mod, skola, anförde af den beundrade Hjelten, våra härar, till Fosterlandets försvar, bilda idel Spartanska murar och framställa allestädes ett bättre Sveaborg, dit försåtets anläggningar icke kunna nalkas, och i hvars sköt ingen förrädare skall finnas innesluten.

Biskoppen, Doctor *Almquist* yttrade vidare:

Å en sidan instämmer jag väl fullkomligen med Herr Biskoppen m. m. Doctor *von Rosenstein* derutinnan, att någon del af Banquens behållna inkomster måtte framdeles anslås till större odlingsföretag. Så kunde t. e, då Götha Canal genom påräknad kostnad och arbetsansträngning förmodligen blifver färdig efter 5 à 6 år, de flera hundrade tusende Rdr, som från Banquen årligen utgått till Canalverket, sedermera användas till vidsträcktare Kärrs och Mossars utdikande i de Provinser, der efter nödiga, af vederbörande och sakkunnige män anställde undersökningar, större odlingsföretag pröfvas kunna ske med mesta nytta och framgång.

Men å andra sidan vågar jag ock fästa Högvördiga Ståndets uppmärksamhet på följande omständigheter, nemligen: Att det vore oförenligt med Banquens bästa och Bancosedlarnes fortfarande värde och credit, om Banquens behållna Ränte-inkomster till större delen skulle bortskänkas för intet. Med bibehållande af Banquens säkerhet kan derföre blott en viss summa, proportionel efter Banquens beräkneliga årliga revenue, användas på sådana patriotiska företag, som ej lofva eller medgifva någon återbetalning till Banquen. Helt annorledes betungas Banquen genom dess afgifvande lånebiträden. Banquen förlorar allsintet, utan vinner betydligen genom de årliga räntorna, som utgöra Banquens enda inkomst. De Bancosedlar, som utgifvas såsom lån mot säkra hypothequer, realisera sig sjelfva genom ränte- och capital-inbetalningar; hvaremot de summor, som utgå utur Banquen, utan att dervid fästa någon inbetalningsskyldighet, förr eller sednare måste af Banquen realiseras; Banquen kan således icke bortskänka någon summa, större eller mindre, utan att i sjelfva verket sätta sig i ny skuld, eller minska sin fond.

För öfrigt har i allmänhet mycket blifvit skrifvet och taladt derom, att penningebrist och näringarnes strypning skulle uppkomma deraf, att stora summor i ränte- och capital-afbetalningar årligen ingå i Banquen. Men icke lär någon enskildt kunna anses blifva lidande derigenom, att han betalar till Banquen blott 3 eller 4 procents ränta, i stället för 6 procent och derutöfver annorstädes.

Icke heller saknar allmänna rörelsen de penningar som ingå i Banquen, om, enligt den projecterade Financeplanen, den utelöpande Sedelstocken alltid blifver bibehållen till samma belopp, dymedelst att de i Banquen inflytande medel alltid åter utgå, dels i ny utlåningsväg, dels såsom gratificationer eller bidrag till större patriotiska företag, och ändtligen för någon del till anskaffande af vexlar — till BancoSilfverfondens successiva, fast långsamma förökande. Den utelöpande sedelstocken blifver under allt detta lika stor, med undantag af de tillfälliga förändringar som kunna åstadkommas deraf, att de så kallade eventuella creditiven det ena året kunna komma att begagnas mer än det andra.

Slutligen, och då man på ena sidan förmodat det vara nyttigare för det Allmänna, att Banquen rent af bortskänkte större summor, än utlånade dem, torde ock på andra sidan tagas i öfvervägande, att Bancolånen, såsom mot lindrig ränta beständigt circulerande, måste i långt vidsträcktare omfattning befordra näringar och odlingar, än gratificationer, som, då de icke återgå i Banquen, nödvändigt måste inskränkas till någon viss tid och ort.

Theol. Lectoren, Doctor *Knös* androg:

Höglofl. Utskotten utgå ifrån den grundsats, att Sedelstocken skall till nästa Riksdag bibehål-

las vid sitt nuvarande belopp, med tillika rigtadt afseende å den andel i representativa myntet, som Discontpapperen intagit. Men emot Fastighetslånens vidare utsträckande och emot den för vidt i sednare tider utsträckta Discontrörelsen hafva de grundligen anmärkt, att derigenom jordbruket och näringarne mera skadats än gagnats. I det afseende tror jag de af Herr Biskoppen *v. Rosenstein* och flere värde Ledamöter gjorde anmärkningar emot det missbrukade Lånesystemet instämma med Utskottens Betänkande. Att bestämma närmare huru i annan lånväg det som till Banquen indrages, successivt dels näringarne och jordbruket omedelbart till biträde, dels till allmänt nyttiga företags befrämjande, skall användas, lärer komma att närmare bero på regulativa stadganden, sedan grunderna i RiksStånden blifvit afgjorde. Rörande de i Betänkandet anförde alternativer, delar jag den öfvertygelse Professoren, Doctor *Wijkman* yttrat, med den inskränkning och tillägg Prosten *Fröberg* anförde.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att ifrågavarande Betänkande, med hvad sålunda anfördt blifvit, skulle till Sammansatta Stats och Banco-Utskotten återförvisas.

§. 4.

Vid ytterligare föredragning af LagUtskottets på bordet hvilande Betänkande, N:o 56., innehållande det förslag, att de publique Auctoriteter, som å Kongl. Majts och Kronans vägnar

afsluta Contracter eller Afhandlingar med Enskildte, ej må äga att vid tvist om uppfyllande och tolkning deröfver sjelfve döma, yttrade Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner*, att då han å ena sidan erkände grundriktigheten af den Lagprincip, att den ej må döma, som i saken del äger, han likväl å andra sidan icke kunde erkänna, att de publiqua Auctoriteter, hvilka å Kongl. Majts och Kronans vägnar äga att afsluta Contracter om leveranser eller arrenden m. m., böra anses såsom jäfviga att döma om verkställigheten eller rätta förståndet af dylika Contract. Ty då nämnde publique Auctoriteter icke kunna hafva någon egen eller direct nytta eller skada af sådane deras Embetsåtgärder, så böra de ingalunda anses såsom jäfvige. Deremot trodde Biskoppen, att den nu föreslagna ändringen skulle medföra många omvägar och betydliga olägenheter. Huru skall det till ex. för Kongl. Krigs-Collegium blifva möjligt att med trygghet anskaffa alla de Krigsförnödenheter m. m, om hvilkas lefvererande detsamma äger att contrahera, i den händelse att, såsom Utskottet föreslagit, alla tvister om uppfyllandet eller tolkningen af berörde Contracter skola i vanlig långsam Rättegångsordning till vederbörliga Domstolar instämmas och der fullföljas? Uppå dessa grunder tillstyrkte Biskoppen, att ifrågavarande Betänkande må blifva till LagUtskottet återförvisadt.

Prosten, Lector *Fröberg* förklarade, det han icke ville bestrida återremiss med den gjorde anmärkningen, dock trodde Prosten för sin del, att de publique Auctoriteternas ansvarighet inför

Styrande Magten och fördelen att kunna tolka otydligheterna utur en annan synpunct, än den andre contrahenten, torde försätta dem i egenskap af Parter, och ådagalägga nödvändigheten af en neutral tertius interveniens för frågans afgörande. För öfrigt och då erfarenheten visar, att pröfningen af de gjorda lefverancernes behörighet icke sällan beror af en mottagande förvaltares omdöme och godtfinnande, hvilket till äfventyrs icke alltid är så oväldigt som vederborde, så trodde Prosten det vara nyttigt, om Domsrätten i dylika mål skulle till vederbörlige Domstolar öfverlemnas.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* tillade, att de Publique Auctoriteterne så mycket hellre kunna bibehållas vid den, enligt gällande Författningar, dem tillhörande Domsrätt öfver ifrågasatte mål, som den Contrahent, hvilken finner sig igenom deras åtgärd förnärmad, äger rättighet att i laga ordning sig deröfver besvära.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att ofvanberörde Utlåtande, med hvad sålunda anfördt blifvit, skulle till LagUtskottet återremitteras.

§. 5.

Då LagUtskottets Betänkande, N:o 72, i anledning af väckt fråga om förändring uti nu stadgade sätt för uppenbar Kyrkoplikts verkställande, nu till afgörande företogs, yttrade Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén* sig som följer:

Med all tacksamhet erkänner jag den synnerliga möda och uppmärksamhet, Höglofl. Utskottet velat använda på mitt välmenta förslag till förbättrande af denna vigtiga del i vår kyrkotukt, och isynnerhet den närmare riktning och fullkomning detsamma genom de värda Ledamöterne af detta Högv. Stånd vunnit. Med tillfredsställelse finner jag äfven, att en stor del af mina åsigter och deraf beroende resultat vunnit Höglofl. Utskottets bifall. Sålunda har Utskottet ansett olämpligt, att emottaga en skrymtad bekännelse af en obotfärdig och ännu mera att meddela en sådan aflösning. Flere af Utskottets Ledamöter hafva ock med full consequence insett, att i följe häraf en nödig Christendomskunskap, såsom villkoret för ånger och tro, borde föregå den offentliga absolutionen. Många olägenheter, som åtfölja den så kallade kyrkoplikten i dess nuvarande skick, hafva blifvit framställda på ett sätt, som billigar och styrker förslaget till dess grundliga förändring eller totala afskaffande.

Men, då Utskottet i så måtto ansett sig böra erkänna kyrkopliktens flerfaldiga olämplighet, har det, vid föreslående af nya sätt till dess förbättring, i min tanka råkat på sådana misstag, som skola föranleda till samma följder, som de nu öfverklagade, om icke ännu förderfligare. Höglofl. Utskottet har icke velat lemna idéen om verldsligt straff, såsom liggande till grund för kyrkoplikten; och så länge denna idée bibehålles, är väl icke heller att vänta, det denna anstalt kan blifva en Christelig Kyrka värdig. Att en botfärdig syndares offentliga försoning med Gud

och Församlingen, i dess första inrättning, icke varit ett yttre straffmedel, och att den i sin natur hvarken är eller kan blifva det, har jag, i mitt af Högv. Ståndet till Utskottets behandling först öfverlemnade Memorial, sökt ådagalägga: och, om denna åsigt är den rätta, hvilket jag måste tro, så länge motsatsen icke är visad, så bjuder man förgäfves till att inympa en så alldeles disparat inrättning i våra Brottmåls Lagar. Man har nog länge hos oss äflats dermed, tid efter annan dymedelst dragit kyrkoplikten allt längre från sin bestämmelse, och för närvarande ställt den på en punkt, der den högst illa uppfyller ändamålet af straff igenom ett afskyvärdt Kyrkans ohelgande. Mig synes, att tiden kunde vara inne till återställande af den helgd Religionen och Församlingen härutinnan tillkommer, och med densamma äfven helgden af bättring, Gudsfruktan och goda seder.

Då Utskottet deremot utgått ifrån den synpunct, som, efter min tanka, uti denna sak utgör det hufvudsakliga misstaget, så kan man redan förut vänta, att detaillen af föreskrifterna skall blifva i många afseenden osammanhängande och olämplig. Utskottet har sålunda ansett det nödvändigt, att penitenten måtte framställas inför Församlingen, icke hufvudsakligen för att ådagalägga sin ånger, sitt bättrings-uppsåt och sin lifliga längtan efter nåd inför Gud och menniskor; ty dertill skulle då fordras en öm, Christelig beredelse, en lefvande Christendomskunskap och en sann tro, utan synnerligast för att hos Medborgare ingjuta varnagel och skräck för förseelser,

hvilka äro förenade med en sådan yttre nesa. Att ändamålet är detta senare, slutar jag deraf, att delinquenten, äfven okunnig, obotfärdig, obevekt, ändock måste fram inför Guds Församling. Men sedan man nu gått så långt för att bibehålla idéen af straff, så hjelpa inga vidare föreskrifter, för att uppehålla Kyrkans urgamla ändamål med denna inrättning. Ty hvartill skall nu tjena absolutionens inställande, i händelse delinquenten nekar sitt brott och vägrar att aflemna den föreskrifna bekännelsen? Måste det icke medföra den följd, att ännu mera förhärda syndaren, att reta honom till ett förnekande, hvartill han äger ett slags laglig rättighet, och att göra hela förrättningen i Guds hus till ett gäckspel, och derigenom ännu mera öka förargelsen? Förgäfves väntar man sig af en sådan ceremonie någon varnagel för andra; men tvertom att många skola med nyfikenhet betrakta, hvad sinnesstyrka den undergående syndaren förmår visa, om han har djerfhet nog att neka ett uppenbart brott eller ångren deröfver; och i det ögonblick denna förnekelse går ifrån hans läppar, skall väl hos den kringstående Församlingen något värdigt, Christeligt beslut inrymmas, eller månne icke mången fast hellre fått en ny uppmuntran att trotsa Gud och Hans lära? Vanan skall snart blifva allmän: den ena skall lära den andra; vid offentliga kyrkoplikter skall ingen syndare mera hafva betänkande att uppenbart gäska både samvetet och Religionen genom ett fräckt förnekande af allt: och hvad nytta då blifvit stiftad af ett sådant *straff*, behöfver icke vidare utvecklas.

Jag kan fördenskull ingalunda gilla Höglofl. Utskottets i närvarande betänkande meddelta förslag, likasom jag ej förmår inse, huru Utskottet kunnat förena det med den hufvud-idée, ifrån hvilken Utskottet utgått. Är kyrkoplikt ett verldsligt straff, så borde den väl fortfara att vara det ifrån början till slut: skall delinquenten nödvändigt förpliktas, att inställa sig för Församlingen, hvarföre icke äfven att erkänna sitt brott, att bedja om nåd och förlåtelse, att tvertemot hjertats böjelse, så i ena som andra fallet, förödmjuka sig under StraffLagens bokstaf? Då vore åtminstone idéen consequent utförd. Men nu skall han väl undergå den förödmjukelsen, att framträda inför Församlingen, som, underrättad om hans ärende, med spända blickar och lyssnande uppmärksamhet väntar få se hans courage; men deremot äger han sig vägen öppnad, att inom några få minuter gifva sig sjelf en lysande upprättelse, genom en fräck, oförsynt förnekelse, hvarpå äfven följer befrielse ifrån det *straff*, som just här var honom ämnadt. Ofelbart skulle en sådan förändring af kyrkoplikten medföra de bedröfligaste, de vådligaste följder. Hellre än att tillstyrka den, ville jag då önska, att denna kyrkoinrättning måtte förblifva vid hvad våra *gamla Lagar* derom stadga. Om också delinquentens inställelse inför Församlingen skulle anses oundgängelig, ville jag hellre föreslå, att den borde ske utan något slags förhör eller bekännelse, men endast för ett erhålla förmaningar och väckelser i förening med Församlingens förböner för hans omvändelse och försoning: och om detta så skedde med alla, utan undantag, utan afseende på

mer eller mindre eller alldeles bristande botfärdighet, endast såsom en offentlig förberedelse till aflösningen, som sedan borde verkställas på samma sätt, som enskilt skrift, så skulle måhända det af Utskottet åsyftade ändamålet vinnas, med undvikande af de olägenheter, som här blifvit framställda såsom oundvikliga följder af Utskottets Betänkande.

Jemte det jag i öfrigt åberopar mitt till Högv. Ståndet ingifne Memorial, som till detta betänkande gifvit anledning, anhåller jag äfven få tillägga desse nu gjorda anmärkningar, hvilka torde få återfölja tillika med Betänkandet till Höglofl. LagUtskottets förnyade handläggning, i händelse Högv. Ståndet skulle behaga bifalla min vördsamma proposition att alltsammans måtte till Utskottet varda återförvisadt.

Prosten, Lector *Fellenius* anförde:

Utskottet synes utgå, så vida jag rätt fattat meningen af Betänkandet, ifrån den principen, att kyrkoplikt bör i möjligaste måtto återföras till sin första och ursprungliga inrättning, att vara en religionshandling till en brottslings förbättring som stört allmän säkerhet och brutit de band, som förenade honom med sina Medborgare. Till vinnande häraf föreslår derföre Utskottet upphäfvande af den förra tvångslagen. Utskottet erkänner också, att kyrkoplikt kan inskränkas, men anser detta höra till det arbete, hvarmed den Kongl. LagComitén är sysselsatt. Det enda, hvari Utskottet har stannat i ovisshet, är vid frågan

om den pröfning, som Lärarne tillkommer vid en svagare eller tillräckllg kännedom om nåd, förlåtelse, försoning och förbättring. För min del anser jag ett fullkomligt upphäfvande af Kyrkoplikt icke kunna förenas med denna Religions-handlings första stiftelse, med en Christlig Församlings ordning, med en Lärares ofelbara skyldighet och med en offentlig förbrytares eget bästa, som härmed åsyftas. Stiftelsen är med den Christliga Församlingen lika urgammal: Brott emot Samhället och uppenhar förargelse i Församlingen måste i en ordentlig Församling beifras: Att dölja sådant, eller att icke förklara dervid ett offentligt missnöje, vore, att blott betäcka de grofva lasterna, mera vådligt, mera retande till dylika utbrott, än möjligen kan föreställas: En Lärares skyldighet är icke eller endast att tala ljufligt, utan ock att straffa, lära och förmana: detta föreslås: Läraren har sin pröfningsrätt: Är brottslingen hård, får han en öffentlig förmaning och tillsäges, att vara utesluten från Nådemedlens begagnande. Jag medgifver, att anledning till gäckeri och motsägelser någon gång häraf kan föranledas. Men syndaren straffar ju då sig sjelf; öfverlemnad till sitt onda samvete, och utesluten från Församlingens förmåner, sätter han ju sig sjelf i mistning af många nödvändiga medborgerliga rättigheter: Förr eller sednare skall han finna sin obetänksamhet. Å andra sidan kan jag åter icke finna något, som kan hafva anseende af straff, såsom denna Religionshandling nu föreslås. En syndares förödmjukelse inför Gud och en Christlig Församling, dess ånger, dess tårar, dess löften, dess inneslutande i Församlingens förböner, dess tillgift, Församlingens emot honom betygade försonlighet och Lärarens förmaning till honom, att äfven söka nåd och försoning hos den evige Förbarmaren, sådant har ju formen af en Religionshandling. Med upphäfvandet häraf, skulle dessutom formulairet i Handboken borttagas eller alldeles förändras.

Professoren *Thyselius* erinrade, att Kyrko-Handboken uti 10. Cap. uttryckligen föreskrifver, att den till uppenbar kyrkoplikt dömde skall af Presten behörigen undervisas och till bättring förmanas, förr än uppenbara kyrkoplikten undergås. För öfrigt ansåg Professoren det böra föreskrifvas, att SlottsPredikanter, under den tid dylika Brottslingar förvaras i Fängelse, böra undersöka deras Christendomskunskap och ånger, samt deröfver meddela betyg, förr än brottslingar till kyrkopliktens undergående förvisas.

Biskoppen, Doctor *Faxe* anförde:

Uti det af Kongl. Öfver-Hof-Predikanten, Doctor *Hedrén* den 30 December till Högvördiga Ståndet inlemnade Memorial, har jag icke kunnat finna, att han egentligen åsyftat annat, än att, efter Höglofl. LagUtskottets hörande, erhålla Rikets Ständers bifall för en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om nödvändigheten att förändra den nådiga förklaring om Kyrkoplikt, som blifvit meddelt uti Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Kongl. HofConsistorium och Kgl. KrigsHofRätten den 24 September 1817, af innehåll, att något *uppskof med verkställigheten af uppen-*

bar eller enskildt Kyrkoplikt, för bristande Christendomskunskap, desto mindre efter sednare utkomne Författningar bör öga rum, som StraffLagarnes ändamål derigenom märkligen skulle förfelas. Härigenom ålägges Presterskapet aflösnings förkunnande, utan afseende på brottslingens Christendomskunskap. Ett annat förhållande anbefalles i Kongl KyrkoLagen och i den af Kongl. Maj:t och Ständer till efterlefnad föreskrefne Kyrko-Handboks 10. Capitel. KyrkoLagens IX Cap. 3 §. bjuder: *När en* (till Kyrkoplikt Lagvunnen och sakfälter) *visar en allvarlig ånger och ruelse öfver sin begångna synd och utlofvar bättring, så skall Skriftefadren honom offentligen aflysa &c.* När det är obestridligt, att ingen kan visa allvarlig ånger och ruelse öfver brott, eller utlofva bättring, utan densamma af Christendomsläran känner, hvad till ånger och bättring hörer, och KyrkoHandboken ovillkorligen stadgar, att den som Kyrkoplikt skall undergå, först då skall framställas på pliktrummet, *när den af Presten behörigen undervisad och förmanad blifvit*, synes, efter mitt omdöme, Kongl. Brefvet den 24 sistledne September fullkomligen förändra dessa Lagställen. Då verkställighet af Kyrkoplikt tillåtes, oaktadt bristande Christendomskunskap, tyckes det vara detsamma, som att stadga för en brottsling rättighet till aflösning, utan att äga kännedom af beskaffenheten utaf verklig ånger och bättring. Hvad vådliga följder för Religion och dygd deraf skulle uppkomma, torde vara öfverflödigt att nämna. Det är dessutom uti Herr Doctor *Hedréns* Memorial omständligen ådagalagdt.

Men vid sådant förevetande hade det varit att förmoda, att Höglofl. Utskottet uti sitt Utlåtande fästat något afseende på dessa åberopade Författningar, hvilka höra till de allmänna Lagar, som icke kunna förändras, utan Rikets Höglofl. Ständers bifall och Kongl. Maj:ts Nådiga sanction. De finnas hvarken af Höglofl. Utskottet citerade eller till förändring föreslagne; en omständighet, hvilken både i afseende på föreskrift och formulaire vore oundviklig, hvilketdera alternativ som antoges af dem Utskottet föreslagit. Jag är likväl fullkomligen förvissad, att Högvördiga Ståndet i alla fall icke finner skäl att tillstyrka förändring af Kyrko-Lag och KyrkoHandbok, och i följd deraf, icke heller bifaller något af nyssnämnde alternativ. Derom har Herr Doctor *Hedrén* så grundligen yttrat sig, att jag finner något ytterligare icke behöfva tilläggas.

Häruti hördes många instämma.

Prosten *Hagberg* anmärkte, att Kongl. Förordningen den. 10 Nov. 1741 tydligen föreskrifver, att undervisning i Christendomskunskapen skall föregå den enskildta Kyrkoplikten. Men huruvida de, hvilka blifva dömde till uppenbar Kyrkoplikt, före undergående deraf skola undervisas och förmanas, ansåg Prosten icke genom Lag vara föreskrifvet, förutan det, som Kyrko-Handbokens 10. Cap. likasom i förbigående korteligen omförmäler. För öfrigt, och då brottslingarne vanligen näst före Gudstjenstens början hos Presten inställas, gifves sällan något tillfälle till deras undervisande och förmanande.

Pastor Primarius, Doctor *Drysén* conformerade sig med Tjenstförrättande Kongl. ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén*, helst som Kyrkoplikten skall verkställas inom den Församling, der brottet skett, hvarigenom oftast händer, att brottslingens Christendomskunskap är alldeles obekant för den Prest, som skall förrätta absolutionen.

Biskoppen, Doctor *Murray* tillstyrkte, att Högvördiga Ståndet med all värma må beifra den af Doctor *Hedrén* yrkade ändringen uti nu gällande Författningar, rörande Kyrkoplikt, och begärde Proposition till återremiss af Betänkandet.

Prosten *Ekvall* erinrade, att Domstolarnes Utslag vanligen innehålla, att uppenbara Kyrkoplikter skola verkställas efter föregången undervisning och erhållna förmaningar.

Tjenstförrättande ÖfverHofPredikanten, Doctor *Hedrén* tillade, att en Författning af 1755 ålägger Domaren att infordra betyg öfver brottslingars Christendomskunskap, förrän dessa dömas till Kyrkoplikt, men att sådant icke desto mindre ofta skall blifva uraktlåtet.

Härefter, och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, beslöts, att förevarande Betänkande, med hvad deremot anmärkt blifvit, skulle till LagUtskottet återförvisas.

§. 6.

§. 6.

Föredrogos å nyo och biföllos Bevillnings-Utskottets Betänkanden:

N:o 4: angående anslag af Bevillningsmedlen till understöd för KronoUppbördsverket i Stockholm.

N:o 5: om Uppbörds-Betjeningens aflönande i Götheborg och de öfrige Städerne utom Stockholm.

§. 7.

BancoUtskottets Betänkande, N:o 26, i anledning af väckt motion, om allmänt kungörande af BancoSedelstockens belopp för hvarje år, föredrogs å nyo, då Biskoppen Doct. *Murray* förklarade, att han ansåg de skäl, uppå hvilka Utskottet afstyrkt bifall till denna motion, vara så grundeliga, att Biskoppen icke fann minsta betänklighet, att tillstyrka Högv. Ståndets bifall till Utskottets yttrande.

Prosten, Lector *Fröberg* androg, det han inom BancoUtskottet icke hört, hvarken munteligen eller skrifteligen, framställas några skäl, som kunnat vederlägga Utskottets i detta hänseende yttrade öfvertygelse. Och då en oafbruten efterlefnad af Banquens äldsta GrundFörfattning, som icke medgifver allmän kännedom af Verkets ställning, många Decennier igenom, medfört mycken nytta, men aldrig någon skada, fann Prosten intet skäl till ändring af berörde före-

skrift. För öfrigt och om beloppet af den utelöpande Sedelstocken skulle Allmänheten meddelas, borde ock Banquens tillgångar, eller dess inneliggande Silfverfond, jemte dess utestående Fordringar, äfvenledes kungöras, hvilket Prosten för sin del helt och hållet afstyrkte.

Prosten *Palm* yttrade:

Med den värde Ledamoten, Herr Prosten *Fröberg*, som sist talade, förenar jag mig till alla delar, och bör endast dervid tillägga, att om än för närvarande det skulle anses, hvad också flere påstått, det både nyttigt och nödvändigt, att gifva publicité af Banquens tillstånd, skulle möjligen en annan epok kunna inträffa, då en sådan publicité kunde blifva ganska skadlig för det allmänna interesset, och då det ej stod i Riksens Ständers magt, att återtaga en demarche, som Patriotismen skulle, om ej fördömma, åtminstone anse förhastad. Äfven af denna anledning är det, som jag för min del tillstyrker bifall på det Höglofl. BancoUtskottets Betänkande.

Härefter, och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, blef ofvanberörde Betänkande af Ståndet bifallet, med det, på Utskottets hemställan grundade, tillägg, att PresteStåndet icke anser behöfligt, att Sedelstockens belopp till Riksens Ständer må uppgifvas.

§. 8.

Särskilda Utskottets anmälan af det sätt, hvarpå frågan om Embetens och Tjensters lämpligare

reglering blifvit behandlad, ifrån det den samma, vid 1809 och 1810 årens Riksdag väcktes, och intill närvarande stund, blef å nyo föredragen, då Prosten *Fröberg* sökte fästa Ståndets uppmärksamhet vid den af Utskottet anmärkta omständighet, att den, uti StatsUtskottets härom afgifna och af RiksStånden antagna Betänkande, rörande detta ärende, af den 27 Junii 1815, yttrade mening. "Att den tillstyrkte Lönetillökningen endast kan blifva provisionel, intill nästa Riksdag, hvarförinnan förslaget till berörde reglering kommer att utarbetas" icke på något sätt finnes omförmäld uti Riksens Ständers den 23 Julii samma år till Kongl. Maj:t aflåtne underdåniga skrifvelse, och att berörde mening således blifvit Kongl. Maj:t obekant.

Biskoppen, Friherre Doctor *Mörner* upplyste, att förhållandet med denna sak är sådant, som följer:

Uti Riksens Höglofl. Ständers StatsUtskotts Betänkande, angående Lönetillökning för Penninge-löntagande Civile Embets- och Tjenstemän i allmänhet af den 27 Junii 1815, har det ansett sin åtgärd icke böra sträckas längre, an att föreslå den tillökning å förra Statsanslagen, som är nödvändig, och Statens tillgångar finnas medgifva; men hvilken tillökning sålunda endast kan blifva provisionel intill nästa Riksdag, hvarförinnan förslaget till berörde reglering kommer att utarbetas. 4. B. 3. Afd. p. 1363.

Ofvan intagne Betänkande bifölls af Högv. PrestStåndet den 2 Julii 1815. 5. B. 1. Afd p.

11. Af BorgareStåndet den 2. Julii 1815. Ridderskapet och Adeln och BondeStåndet hafva återremitterat Betänkandet med anmärkningar.

Häröfver afgafs nytt Betänkande af d. 6 Julii 1815, som i det hela var enligt med det förra.

Under den 9 Julii 1815, har BondeStåndet bifallit Utskottets Betänkande, med det tillägg, att man borde hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det den af Riksens Ständer beslutna Comité till reglerande af Statens Embeten och Tjenster genast måtte sättas i verksamhet, och att denna reglering måtte ske innan den bifallna Lönetillökningen tager sin början.

Uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition beslöts, att öfverläggningen om ofvannämnda Memorial skulle uppskjutas intill dess Utskottets hufvudsakliga Betänkande i målet inkommer.

§. 9.

StatsUtskottets uti Betänkande N:o 143 uppgifne första Alternativ, af innehåll, att Kongl. NummerLotteri-Inrättningen må indragas, blef, uppå förnyad föredragning, af PrestStåndet gilladt.

§. 10.

Enär StatsUtskottets på bordet hvilande förnyade Betänkande, N:o 144, om Lånerättighet i ManufacturDisconten för Skeppshvarfsägare eller Skeppsbyggerier, nu till öfverlaggning företogs, yttrade Professoren *Wijkman* sig sålunda:

Då fråga blifvit väckt om våra trädvarors utförsel af Utländska Fartyg, med lika förmån som egna Svenska Skepp, ehuru dessa sednare vid framkomsten till Utländsk Ort der få erlägga 4- à 5-dubbla umgälder, anser jag så mycket mera skäl, att tillstyrka understöd till upphjelpande af egna Skeppsbyggerier, hvarigenom dessa inhemske Producter kunde inom Landet förädlas och Svenska Medborgare derigenom sättas i stånd, att hellre försälja färdigbyggda Skepp, än sjelfva rudimaterien dertill; det enda mig härvid förefaller, är att anslagssumman af 100,000 R:dr är nog liten, ty för en sådan Summa byggas icke många Fartyg af betydenhet; men då tilläfventyrs tillgångarne ej medgifva mera, accederar jag till förslaget hellre än att för denna anmärknings skull begära återremiss.

Professoren *Forssell* erinrade, att StatsUtskottet icke utlåtit sig, hvarifrån den föreslagne Lånefonden skulle erhållas, och tillstyrkte fördenskull att berörde Utlåtande må till BancoUtskottet remitteras.

Prosten *Almquist* trodde, lika med Utskottet, att den föreslagna Summan tills vidare och intill nästkommande Riksdag, då verkan af ett sådant understöd hunnit erfaras, kunde anses tillräcklig; och förenade sig med Professoren *Forssell*, i frågan om Remiss till BancoUtskottet.

Biskoppen, Doct. *von Rosenstein* upplyste, att Utskottet, enligt uppgjorda calculer, ansett denna Summa ungefärligen svarande emot behofvet.

Biskoppen, Doct. *Almquist* tillstyrkte den föreslagna Remissen till BancoUtskottet, med anmodan att af Banquens UtlåningsCapital bereda nödiga tillgångar till ofvanberörde behof.

Efter af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd proposition, beslöt Ståndet, att till BancoUtskottet detta ärende remittera.

Standet åtskildes.

In Fidem
J. U. Almquist.

Onsdagen den 15 April 1818,

eftermiddagen.

§. 1.

Sedan PrestStåndet af nu inkomna ValProtocoll af nästlidne gårdag inhämtat, det Friherre *Mannerheim, Lars August*, igenom 44 röster blifvit i behörig ordning vald, att å nyo vara Riksens Höglofl. Ständers JustitiæOmbudsman, äfvensom att CommerceRådet *Olof Zenius* likaledes, igenom 44 röster, åter blifvit utsedd att vara JustitiæOmbudsmannens Suppleant, så beslöt Ståndet anmoda ExpeditionsUtskottet att för dem uppsätta behöriga Constitutorial å nämnde befattningar.

§. 2.

Att vid Nämndens nästlidne gårdag anställda omröstning, Högsta Domstolens samtlige Ledamöter blifvit ansedde böra bibehållas vid deras Embeten, derom underrättades Ståndet genom nu uppläst Protocoll.

§. 3.

Till justering upplästes och godkändes följande af ExpeditionsUtskottet föreslagna underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 81 om jemkning i Roteringen vid Vesterbottens Regemente.

— 82 angående Ädelfors Guldverk.

— 83 — Stat för Flyinge och Dahlby Kongsgårdar och StuteriInrättning.

— 84 — Dagsverks skyldigheterne vid nämnde Kungsgårdar.

— 85 — Lönings- och UtgiftsStat för Ulricsdahls Kongl. Lustslott samt dispositionen af de under Kungsgården lydande Lägenheter.

— 86 om HofKamreraren *Carlsunds* innestående MantalsskrifningsProvision.

— 87 — Begrafningshjelp efter Secreteraren *Morin*.

— 88 — Gärdesgårdsdelningar.

§. 4.

Af nu inkomne ProtocollsUtdrag inhämtades, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifal-

lit nedannämnde ifrån Utskotten inkomne Betänkanden och Memorial, nemligen:

Stats- och LagUtskottens N:o 130 angående Hr *J. D von Engeströms* Memorial om årliga Lagsamlingar. — N:o 131 i anledning af väckta Motioner om löneförbättring för Häradshöfdingarna.

StatsUtskottets N:o 134 i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om medels anslående till bestridande af kostnaderna vid Hans Maj:ts Kröning.

BevillningsUtskottets: 1:o Under N:o 4 angående Anslag af Bevillningsmedlen till understöd för Krono UppbördsVerket i Stockholm. — 2:o Under N:o 5 i fråga om UppbördsBetjeningens aflonande i Götheborg och öfrige Städer, utom Stockholm: — 3:o Under N:o 7, om en förnyad Chartæ SigillatæFörordning; — 4:o Under N:o 8, i anledning af väckt fråga, dels om inrättande af en tätare Postgång emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i alla Län, dels om ett vidsträcktare bagagnande af Post Inrättningen i allmänhet. — 5:o Under N:o 9, i anledning af väckt fråga, att all serskild Bevillning för Gästgifverier så väl å Landet som i Städerne, der verkligt Skjutsningsombyte finnes, måtte upphöra; — 6:o Under N:o 10, angående personers skattskrifning vid Bruken såsom arbetare.

Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets, under N:o 77, rörande ändring af Tjenstehjons Flyttningstid.

§. 5.

Enligt ankomna ProtocollsUtdrag, hade Vällofliga BorgareStåndet

Bifallit

det uti StatsUtskottets Betänkande N:o 143, rörande väckt fråga om NummerLotteriets indragning, upptagne andra Alternativ hvarigenom nämnde Inrättning kommer att fortfara. — Samma Utskotts förnyade utlåtande angående Lånerättighet i Manufactur-Disconten för Skeppsrhvarfsägare eller Skeppsbyggerier.

Allm. Besvärs- och EkonomiUtskottets utlåtande rörande väckt motion, om förbud mot Krämares kringstrykande.

ExpeditionsUtskottets Memorial angående Ifvereringen af de exemplar utaf Bihanget till RiksStåndens Protocoll, hvilka icke till försäljning i Boklådorna aflemnas, hvarjemte Ståndet anmodat StatsUtskottet att med RiksgäldsContoirets Herrar Fullmägtige öfverenskomma om något i detta afseende tjenligt förvaringsrum m. m.

Instämt med Höglofl. Ridderskapet och Adeln om en underd. anhållan hos Kongl. Maj:t, att HofCanzleren måtte erhålla nådig föreskrift, att så snart Riksdagskallelse utfärdas, låta vidtaga sådana förberedande anstalter, hvarigenom RiksStåndens Protocoll och Bihanget kunde, under Riksdagens lopp, skyndsamt från trycket utgifvas.

Återremitterat

Stats- och BancoUtskottens Betänkande, N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition om allmänna penningerörelsen och myntvärdets upprätthållande.

Remitterat

till Allm. Besvärs- och EkonomiUtskottet Herr *Örnbergs* Memorial angående upplysningars infordrande i och för bedömmandet af dess under den 5:te Januarii gjorde och till samma Utskott remitterade Memorial, rörande vidtagande anstalter för inrättande af en Bergslagsrörelse i Norrbotten och dess Lappmarker.

§. 6.

Medelst upplästa ProtocollsUtdrag underrättades Ståndet derom, att Hederv. BondeStåndet

Bifallit

Stats- och LagUtskottens utlåtande öfver Hr *J. D. von Engeströms* Memorial om årliga Lagsamlingar;

LagUtskottets — rörande väckt fråga om förändring uti nu stadgade sätt för uppenbar Kyrkoplikts verkställande, med antagande dervid af det i sednare frågan af Betänkandet förekommande första Alternativ, — Öfver den af Borgmästaren *Holm* väckta motion om granskning af PoliceFörfattningarne, rörande sysslolöse Personers försändande till Arbets- eller Correctionshus,

samt angående vederbörandes skyldighet, att till Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsman inskicka de Beslut, som, rörande Personers dömande till krigstjenst eller användande till Correctionsarbete, varda meddelte;

StatsUtskottets: angående medels anslående till kostnaderne vid Kongl. Maj:ts Kröning;

BevillningsUtskottets: om en förnyad Chartæ-SigillatæForordning;

Bevillnings samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens: 1:o i anledning af väckt fråga, dels om inrättandet af en tätare Postgång emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i alla Län, dels om ett vidsträcktare begagnande af Postinrättningen i allmänhet, m. m. — 2:o Angående yrkadt upphörande af all särskild Bevillning för Gästgifverier så väl å landet som i Städerne, der verkligt skjutsombyte finnes; och 3:o rörande personers Skattskrifning vid Bruken, såsom arbetare;

Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets: Angående förändring i tiden för Tjenstehjons flyttning ifrån den 1:sta till den 24 October.

Låtit bero vid

Stats-Utskottets Memorial i frågan om ytterligare bidrag af Statsverkets medel för fullbordandet af Söder Telje Canalinrättning — förnyade utlåtande rörande väckt fråga om indragning af Talmänstafflarna.

Lagt till Handlingarna

Stats-Utskotttets förnyade utlåtanden angående 1:o Löners anslående för LänsNotarier och LandsContorister. 2:o Föreslagne Prestebohlsfriheter för nya eller framdeles blifvande Kyrkoherde- och Capellansbohl. 3:o Tullgarns Kungsgårds öfverlemnande till H. K. H. Hertigen af Södermanland, nu mera H. K. H. KronPrinsen, efter H. K. H. Prinsessan SOPHIA ALBERTINAS dödliga frånfälle. 4:o Herr Öfversten m. m. *Silfverskjölds* Accordsersättning.

Bevillnings-Utskottets utlåtanden, angående Anslag af Bevillningsmedlen, dels till understöd för Krono Uppbördsverket i Stockholm, och dels till UppbördsBetjeningens aflöning i Götheborg och öfrige Städerna utom Stockholm.

Afslagit

De uti Stats- samt Allm. Besvärs och Ekonomi-Utskottens Betänkande, angående väckt fråga om inrättande af en Bergverks-Skola, projecterade vidare åtgärder.

StatsUtskottets tillstyrkande i frågan om bidrag af Statens medel för Police inrättningens i Götheborg underhållande; hvarjemte Ståndet ansett det böra i underdånighet till Kongl. Maj:t öfverlemnas att pröfva, huruvida den förändring uti förrberörde inrättning må finnas äga rum, att den sammas omfång inskränkes till sjelfva Stadens område, såsom tillförene.

Återremitterat

Lag- samt Allmänna Besvärs och Ekonomi-Utskottens Betänkande, angående föreslagne ändringar af Författningarne, rörande Skogarne i Riket; samt

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets, beträffande förändring af de, rörande Enskiftesdelningar, utfärdade Författningar.

Instämt

med Höglofl. Ridderskapet och Adeln, om vidtagande af sådane förberedande åtgärder, hvarigenom RiksStåndens Protocoll och Bihanget kunde vid kommande Riksdagar skyndsamt från trycket utgifvas.

§. 7.

Uppå af Prosten, Lector *Fröberg* väckt motion, instämde PrestStåndet enhälligt uti den af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, enligt nu ankommet ProtocollsUtdrag af den 11 innev. Månad, yttrade önskan, det måtte ConstitutionsUtskottet låta till trycket befordra så väl de i ConstitutionsUtskottet hållne Protocoll, som handlingarne uti det till Utskottet remitterade anmärkningsmål mot StatsRådet och Konungens Rådgifvare i Commandomål för Flottorne, i afseende på de till Befälhafvarne för en i Nåder anbefalld KustbevakningsExpedition d. 8 April 1817 utfärdade Ordres.

§. 8.

Vid föredragning af ConstitutionsUtskottets uti Memorial af d. 10 dennes meddelta yttrande,

angående Konungens Nådiga Proposition om en förändrad Redaction af 7. §. RegeringsFormen, blef detsamma utan anmärkning godkändt att hvila till afgörande vid nästa Riksdag.

§. 9.

Uti 3:ne särskilta Memorial af den 10 dennes anmäler ConstitutionsUtskottet, att det icke kunnat till pröfning upptaga de till Utskottet remitterade anmärkningar:

1:o Emot Hans Excellence StatsMinistern för UtrikesÄrenderna, i afseende på ett af honom utfärdadt Circulaire, och

2:o Emot StatsRådet samt Föredraganden af Handels- och FinanceÄrenderne, i fråga om desse Embetsmäns tillstyrkan af Konungens den 27 Sept. 1817 i Nåder vidtagne, kort derefter återkallade beslut, rörande Malmö DiscontVerk; äfvensom att StatsUtskottets anmärkning emot Konungens Rådgifvare i Commandomål för Arméen och Föredraganden af Krigsärenderne borde förfalla.

Desse Memorial lades till Handlingarne.

§. 10.

StatsUtskottets anmälan N:o 145, af innehåll, att de 3:ne öfrige Stånden bifallit Utskottets af Hederv. BondeStåndet återremitterade Betänkande, om framlidne RiksRådet, Friherre *Adler Salvii* Arfvingars underdåniga fordran, lades till handlingarne.

§. 11.

Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Betänkande N:o 146, om en särskild räddnings-anstalt, till förmån för dem, som å Rikets kuster lida sjönöd, blef af PrestStåndet godkändt.

§. 12.

Uti Memorial N:o 147, af den 26 nästlidne Mars, anmäler sammansatte Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten, det de icke funnit sig kunna lägga någon hand vid Professoren *Munck af Rosenschölds* ifrån Höglofl. Ridderskapet och Adeln till Utskotten remitterade anförande, angående vidtagande af sådane medel, hvilka återföra välmåga inom Landet.

Lades till Handlingarne.

§. 13.

Uppå ytterligare föredragning af Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens gemensamma Utlåtande N:o 148, angående sökt underrättelse hvad vid de af Riksens Ständer under sista Riksdag anmäldta Önskningsmål blifvit vidgjordt, yttrade Prosten, Lector *Fröberg*:

Af JustitiæOmbudsmannens hittills aflemnade årsberättelser inhemtas väl, att listor eller förteckningar blifvit honom från vederbörande Expeditioner meddeldte på de Ständernas önskningsmål, som blifvit till sluteligt afgörande föredragne; men om de öfriga, som saknat all handläggning eller förblifvit hvilande synes deremot

Ständernas Ombudsman hafva varit i okunnighet, eller också sjelf derom saknat all underrättelse från den eller dem det vederbordt honom derom underrätta. Och då det utan tvifvel är af hög vigt, att åtminstone föredragning icke uteblifver af Ständernas underdåniga, ehuru ofta nog kanske för många önskningsmål, och på det den theoretiskt sublima idée, att Nationen skall äga ett Ombud, oberoende af Styrelsens Embetsmän, som med lugnt alfvar vakar på Statsförfattningen, icke måtte i utöfningens detailer gå förlorad, synes angeläget, att Riksens Ständer, eller Nationen, ordentligen blifva underrättade om huru mycket eller huru litet blifvit åtgjordt i alla de önskningsämnen, som, om också någon gång öfverflödiga och minutieusa, Ständerna likväl äga rätt att få känna till sitt sluteliga öde, vare sig bifall eller förkastelse. Denna del af Constitutionen är åtminstone den, som Nationen mest älskar, och som det verkligen är omtåligast att lemna utan fullständigt afseende.

Professoren, Doct. *Wijkman* erinrade, att motion om utvidgande af JustitiæOmbudsmannens skyldigheter redan blifvit väckt och till behörigt Utskott remitterad, samt att dess svar härom borde afvaktas.

Biskoppen, Doct. *Almquist* åberopade sitt d. 9 nästl. Febr. afgifna Förslag, "att Riksens Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t i Nåder täcktes vid hvarje Riksdag låta komma till Riksens Ständers kännenedom, hurusom Riksens Ständers föregående Riksdag afgifna samteliga önskningar och beslut hvar för sig blifvit af Kongl. Maj:t ansedde, och uti hvilket skick de befinnas", hvilket Förslag berörde dag blifvit till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet remitteradt, utan att ännu något utlåtande deröfver till Ståndet inkommit. För öfrigt och då Utskotten ansett Riksens Ständers JustitiæOmbudsmans åtgärd i detta hänseende vara för ändamålet tillräcklig, anmärkte Biskoppen, att det icke är nog att Riksens Ständer, igenom JustitiæOmbudsmannens Berättelse, underrättas, att en del af deras underdåniga önskningar blifvit afgjorde, utan att det äfven synes nödigt, att de få veta om de öfrige blifvit i underdånighet föredragne och i hvad skick de sig befinna, hvadan Biskoppen fann sig föranlåten, att, i händelse af Högv. Ståndets bifall till detta Betänkande, sig reservera.

Prosten, Doct. *Renström* erinrade, att då underdåniga önskningar vid slutet af en Riksdag anmälas, man med stöd af Grundlagarne bör förutsätta en tid af 5 år innan nästa Riksdag bör inträffa, under loppet af hvilken tid Riksens Ständers alla underdåniga önskningar kunna blifva afgjorde; men att nu, då Urtima Riksdagar inträffa efter 2 år, förhållandet måste vara annorlunda.

Biskoppen och vice Talmannen, Doctor *von Rosenstein* ansåg hufvudsaken blifva hulpen, om hvad Biskoppen, Doctor *Almquist* i ofvanbe-

rörde måtto föreslagit och åsyftat kunde bringas till verkställighet.

Prosten, Lector *Fröberg* ansåg ingenting hindra Ståndet att yrka underdånigt framställande af Biskoppen *Almquists* ofvanberörde Förslag; och trodde Prosten ändamålet säkrast vinnas, om Högl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet kunde förmås att, till följe af RiksdagsOrdningens 44 §., yttra sig, hvart de anse Prosten, Doct. *Stenhammars* Memorial, angående saknad eller fördröjd verkställighet af Kongl. Majts och Rikets Ständers vidtagne Beslut uti åtskillige Rikets inre hushållning rörande ärender, höra.

Häruti instämde Prosten *Jan Wijkman*.

Prosten *Ferlin* upplyste, att Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet, i saknad af nyssnämnde tvenne Stånds beslut, till hvilket Utskott Prosten, Doct. *Stenhammars* återremitterade Memorial hörde, icke ännu kunnat besvara återremissen.

Prosten, Doct. *Renström* förklarade, att någon tvetydighet uti RiksdagsOrdningens 44. §. gifvit anledning dertill, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln och Vällofl. BorgareStåndet icke lära erhållit del af Utskottets utlåtande öfver Doctor *Stenhammars* ofvanberörda Memorial; i thy att nämnde §. stadgar, att då ett Utskott anser något till detsamma remitteradt mål icke tillhöra dess åtgärd, Utskottet åligger, att sist inom 8 dagar afgifva sitt utlåtande, med deruti anförda skäl,

till det eller de Stånd som remitterat, men icke föreskrifver, antingen Utskottet eller det återremitterande Ståndet, skall meddela de öfriga Stånden det yttrande, hvarmed Utskottet återlemnar ett dylikt till detsamma remitteradt Memorial; hvilken tvetydighet Doctoren, genom Motion inom ConstitutionsUtskottet, redan sökt afhjelpa.

Prosten, Lector *Fröberg* yttrade vidare, att orsaken till det uteblifna yttrandet ifrån Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet må vara sådan den vill, det likväl är stridande mot PrestStåndets värdighet, att lemna Ståndets en gång beslutna och derefter af Hedervärda BondeStåndet biträdda, och ytterligare af dessa 2:ne Stånd gemensamt försvarade remiss utan all verkan. Vidkommande dernäst de förstnämnda 2:ne RiksStåndens föreburna okunnighet om EkonomiUtskottets första Memorial af den 19 Januarii, rörande detta ärende, så och om densamma möjligen skulle kunna äga rum, då detsamma, uti de till samtlige RiksStånden ingifna Bihanget, redan finnes tryckt under N:o 6 af Utskottets hittintills utgifna 77 Betänkanden, så trodde Prosten, att sådant ändteligen nu borde afhjelpas, genom anmodan till Utskottet, att skyndsamt lemna bemälde 2:ne Stånd behörig del af samma Memorial. Till en sådan anmodan fann Prosten sig hafva så mycket större skäl, som början af RiksdagsOrdningens 44. §. ovilkorligen ålägger samtliga Utskotten, att af deras yttranden *alltid* tilldela hvarje Stånd ett Exemplar. Då samma §. derefter i det följande stad-

gar "att om något Utskott vill återlemna något till dess åtgärd remitteradt mål, såsom till dess befattning icke hörande, åligger Utskottet, att sist inom 8 dagar afgifva sitt Utlåtande, med deruti anförda skäl, till det eller de Stånd, som remitterat", så ansåg Prosten det icke vara förenligt med den skyldiga aktningen för de Herrar och Män, hvilka först utarbetat våra Grundlagar, att tro det sistnämnde föreskrift skulle upphäfva Utskottens nyss förut stadgade *ovillkorliga* skyldighet, att *alltid* med samtlige RiksStånden communicera deras yttranden, utan ansåg Prosten ordalydelsen i det sednare stadgandet innehålla den förökade skyldighet för Utskotten, att de inom bestämd tid, eller 8 dagar, skola svara det eller de Stånd, hvilka remitterat sådane Mål, som Utskottet ansett icke tillhöra dess befattning. Och att detta måtte vara verkliga meningen af berörda föreskrifter, styrkes, utom annat, äfven deraf, att Högv. Ståndet just denna dag erhållit del af gemensamma Stats- och EkonomiUtskottens svar, att Professoren *Munck af Rosenschölds* ifrån Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterade anförande, om vidtagande af sådana medel, hvilka återföra välmåga inom Landet, icke tillhörer Utskottens handläggning.

Med Prosten *Fröberg* förenade sig Prosten *Wijkman* till alla delar.

Biskoppen, Doct. *Almquist* förklarade, att om Prosten, Doctor *Stenhammars* ifrågavarande Memorial också innehöll några sådana Exempel på overkställda beslut, hvilka icke tillhörde Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets pröfning, sådant likväl icke bordt hindra Utskottet, att yttra sig öfver Biskoppens uti återremissen intagna ofvanberörda Förslag om underdånig anhållan till Kongl. Maj:t, att antingen genom HofCanzlers-Embetet, eller ock igenom någon annan Auctoritet, lemna Rikets Ständer kännedom, huruledes samtlige deras underdåniga önskningar och beslut hvar för sig blifvit af Kongl. Maj:t ansedda, och uti hvilket skick de befinnas. Men om sådant möjligen skulle afslås, trodde Biskoppen, att det åt Riksens Ständers JustitiæOmbudsman borde uppdragas, att derom förskaffa Riksens Ständer fullständiga upplysningar.

Professoren, Doctor *Wijkman* erkände denna fråga vara af vigt, men trodde det icke tillhöra EkonomiUtskottet, utan LagUtskottet, att föreslå utvidgning af JustitiæOmbudsmannens Instruction.

Herr ErkeBiskoppen och Talmannen erinrade, att Kongl. Maj:t redan förekommit några Ledamöters nu yttrade önskningar derigenom, att Kongl. Maj:t, enligt HofCanzlerens m. m. Herr Friherre *af Wetterstedts* nästl. gårdag upplästa skrifvelse, i Nåder befallt, att de beslut, som af Kongl. Maj:t under innevarande Riksdag vidtagas, i anledning af Riksens Ständers underdåniga hemställanden, skola Riksens Ständer i Nåder meddelas, och föreslog fördenskull, att Ståndet, med vördnadsfull underdånig erkänsla för högstberörde befallning, må låta härvid bero.

Professoren *Thyselius* förklarade, att han med all underdånig vördnad för högstberörda Nådiga befallning, och med all fullkomlig underdånig tillförsigt till Kongl. Maj:ts visa och kraftfulla Styrelse, som säkrast förekommer all farhåga, att Riksens Ständers beslut skola sakna verkställighet, likväl ansåg det kunna blifva ett betänkligt præjudicat för framtiden, om ett af sine Stånd remitteradt Memorial, igenom Utskotts eller de öfrige Ståndens uraktlåtenhet att sig deröfver yttra, skulle beröfvas all verkan.

Biskoppen, Doctor *Almquist* betygade likaledes sin underdånigste vördnad och erkänsla för Kongl. Maj:ts högstberörda Nådiga befallning, men befarade likväl, det samma Nådiga befallning, att de Nådiga beslut öfver Riksens Ständers underdåniga önskningar, hvilka af Kongl. Maj:t under innevarande Riksdag vidtagas, skola Riksens Ständer i Nåder meddelas, ehuru vis och välgörande densamma är, likväl icke torde tillräckligen svara emot ändamålet, i thy att det icke är möjligt, att Riksens Ständers samtlige underdåniga önskningar och hemställanden kunna under påstående Riksdag hinna af Kongl. Maj:t pröfvas och afgöras, samt att följakteligen Riksens Ständer icke eller under deras sammanvaro kunna blifva underrättade, huruledes de af Kongl. Maj:t i Nåder blifvit ansedde, och begärde Biskoppen fördenskull, att Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet må anmodas, att ofördröjligen sig utlåta öfver Biskoppens ofvanberörde Förslag, hvilket, ehuru föranledt af Doctor *Stenhammars* Motion, likväl icke står dermed i så oskiljaktigt sammanhang, att ju Utskottet, till hvars granskning en sådan önskan ostridigt hörer, särskildt må kunna sig deröfver yttra.

Häruti hördes många instämma med anhållan om Proposition till bifall derå.

Härefter och uppå af Herr ErkeBiskoppen och Talmannen framställd Proposition, blef Stats- och EkonomiUtskottens förstberörde Betänkande N:o 148 af Ståndet antaget; hvarjemte Ståndet fattade det beslut, som innehålles uti följande ProtocollsUtdrag.

I anledning af väckt fråga om orsaken dertill, att ehuru Hederv. BondeStåndet redan den 27 nästl. Januarii, och PrestStåndet den 9 derpå följande Februarii till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets handläggning återremitterat Prosten, Doctor *Stenhammars* den 19 förutgångne Januarii till PrestStåndet återlemnade Memorial, angående saknad eller fördröjd verkställighet af Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers vidtagne beslut uti åtskilliga Rikets inre hushållning rörande ämnen, och oaktadt PrestStåndet, likaledes den 9 Februarii, uti det ändamål, som RiksdagsOrdningens 44 §. omförmäler, meddelat de öfrige resp. Stånden dess beslut om berörde återremiss, Utskottet likväl icke ännu utlåtit sig öfver nämnde Memorial och de i sammanhang dermed inom PrestStåndet anförda yttranden; och sedan Prosten *Ferlin*, såsom Ståndets Ledamot inom bemäldta Utskott, anmält, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet icke

ännu yttrat sig, under hvilket Utskott de anse målet höra, samt att Utskottet fördenskull, i förmågo af RiksdagsOrdningens 44. §. icke kunnat i någon öfverläggning härom ingå, beslöt PrestStåndet, som förmodade sådant härröra deraf, att nämnde 2:ne Stånd icke ännu lära hafva erhållit del af Utskottets den 19 nästl. Januarii till PrestStåndet afgifna svar med grund af ofta åberopade 44. §., som uttryckligen stadgar, att af Utskottens yttranden *alltid* ett exemplar skall hvarje RiksStånd tilldelas, anmoda Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet, att skyndsammeligen tillställa Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Välloft. BorgareStåndet hvar sitt Exemplar af Utskottets oftaberörde yttrande af d. 19 nästl. Januarii.

Men i händelse Välbemäldte 2:ne RiksStånd sådant oaktadt skulle uppskjuta deras Utlåtande deröfver, eller ock yttra, att Doctor *Stenhammars* ifrågasatte Memorial icke tillhörer Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets handläggning, väntar PrestStåndet icke desto mindre, att nämnda Utskott ofördröjligen må inkomma med Utlåtande öfver Biskoppen, Doctor *Almquists*, utaf Doctor *Stenhammars* merberöda Memorial föranledda och till Utskottet den 9 Februarii remitterade Förslag: *att Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t i Nåder täcktes vid hvarje Riksdag låta komma till Riksens Ständers kännedom, huru som Riksens Ständers föregående Riksdag afgifna samtliga önskningar och beslut, hvar för sig, blifvit af Kongl. Maj:t ansedde och uti hvilket skick de befinnas.*

§. 14.

Efter förnyad föredragning, lemnade PrestStåndet sitt bifall till efterföljande Betänkanden, nemligen:

Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens:

N:o 149 om undersökning, rörande sänkning af Sjön Venern.

— 150 rörande inrättande af en BergverksSchola.

BevillningsUtskottets:

N:o 12 om understöd för Curhusen i Norrbotten.

LagUtskottets:

N:o 76 om förändring uti 2. och 6. §. §. af 7. Cap. HandelsBalken.

— 77 angående förpliktelse för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att insända sina Kungörelser till JustitiæCantzleren och JustitiæOmbudsmannen.

— 78 om insändande från publique Verk af ArbetsFörteckningar till JustitiæOmbudsmannen.

— 79 rörande ändring i Rättegångssättet vid frågor om Skjuts försummelser.

— 80 om ändring i ansvar för fylleri och dryckenskap.

— 81 om upptagande af Mål, som angå fylleri och olaga försäljning af starka drycker.

§. 15.

Då LagUtskottets Utlåtande N:o 74; i anledning af de inom PrestStåndet gjorda anmärkningar vid Utskottets första Betänkande, angående förändring i Författningarne, rörande förekommande af Barnamord, nu å nyo föredrogs, så blef Utskottets först afgifna Betänkande af Ståndet ogilladt.

§. 16.

Lag- samt Lag- och EkonomiUtskottens förnyade Utlåtanden

N:o 75 om sättet för Menigheters hörande i enskilta ärender.

— 82 — yrkad skyldighet för privilegierad jord att deltaga i Tingshus- och Prestgårdsbyggnad.

— 83 — allmänna vägarnes underhållande vintertiden.

— 84 — indelning af Byvägar till underhållande.

— 85 — rättighet för den, som låtit i Allmänna BrandförsäkringsVerket försäkra sin Egendom, att undgå erläggande af Brandstod,

af innehåll, att Utskottens, rörande dessa ämnen först afgifna, men återremitterade Betänkanden redan blifvit af 3:ne RiksStånd bifallne, upplästes och lades till Handlingarne.

§. 17.

Upplästes och lades på bordet nedannämnde ifrån Utskotten inkomne Betänkanden, nemligen

StatsUtskottets:

N:o 151 om rensning och igenfyllning af Claræ- och FatebursSjöarne m. m.

— 152 förnyade Utlåtande om Vadstena Klosterkyrkas upplåtande åt Vadstena Stads- och LandsFörsamlingar.

— 153 om bidrag af Allmänna medel till kostnaderna för Isländska Handskrifters öfversättande.

— 154 — utbetalning af innestående AccordsersättningFör Majoren *Florus Toll.*

— 155 — bestämmande af Hennes Majt Drottningens UnderhållsSumma i händelse af Enketillstånd.

Om StatsVerkets tillstånd och behof under RiksStatens 1., 2., 7. och 8. HufvudTitlar.

Anslag af Allmänna Medel till kostnaden vid förfärdigandet af en Tafla öfver Högstsalig Konung CARL XIII:s Kröning.

Medels anslående till Riddarholms Kyrkans iståndsättande.

Tillökning i anslaget för fria Konsternas Academi.

Medels anslående för Reparationen å Kongl. Theaterhusen.

Förändring i Beklädnadssättet för indelta Arméen.

I anledning af väckt Motion om tillökt antal Löner för JustitiæRevisionsExpeditionen.

Rörande yrkad Lönförbättring för Comministrarna i Stockholm; samt

Förnyade Utlåtande, angående Kronans Räntehö och Halm från Westmanlands Län, som är anslaget till utfodring vid Kongl. HofStallet.

BancoUtskottets

N:o 30 angående Medel till Jernhandteringens och Bergslagsrörelsens understöd och upprätthållande.

— 31 rörande BancoVerkets Styrelse och förvaltning efter senaste Riksdag.

Ståndet åtskildes.

In Fidem

J. U. Almquist.